عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانو سازشونه (۱)

يادونه :
د لراوبر ويبپاڼې اداره د افغانستان د سياسي چارو کارپوه او څېړونکي ښاغلي قريب الرحمن سعيد څخه د زړه له کومې مننه کوي چې د جلاوطنۍ په سختو شرايطو کې يې بياهم په پرله پسې ډول دخپل هيواد د ښه راتلونکي د پاره د خپل ولس پوهاوي او هغه ته د خدمت ملا تړلې ده .
د لراوبر ويبپاڼه وياړي چې د ښاغلي سعيدپه لاس په خوږه او روانه پښتو ژبه ژباړل سوي تاريخي ناولونه خپل لراوبرافغان ولس ته وړاندې کوي .
له ښاغلي سعيد صاحب څخه د زړه له کومې مننه کوو چې د خپلې نوې ژباړې (عثماني امپراطوريټاو د هغې پر خلاف د صليبيانو سازشونه : «يو تاريخي ناول ») د خپراوي وياړ يې لراوبر ته ورکړ .
لراوبر ويبپاڼه د ژبې د بډاينې په برخه کې د ژباړې پلوۍ ده او پر ټولو هغو ليکوالو چې په بهرنيو ژبو پوهيږي ږغ کوي چې د خپلې ژبې د بډاينې لپاره له بهرنيو ژبو مهيم او ارزښتناک اثار پښتو ژبې ته راوژباړي .

په درناوي
دلراوبر ويبپاڼې اداره

دمخلوقاتو دپالونکي ذات په نامه :

عثماني امپراطوريټاو د هغې پر خلاف د صليبيانو سازشونه : «يو تاريخي ناول »۱
لمر خپله وروستۍ ساه اخسته او د پريوتواخري پړاو ته رسيدلې و، د ماښام تورې لوخړې په راپورته کيدووې او سوکه سوکه يې هرشي په خپلو وزرونو کې را نغاړه. دخانقاګانو او عبادتځايو څخه پورته کيدونکي تور دود،د فضا په لوړو کې په خپلو فکرونو کې ورک ، دهجر د تورې شپې په څير خپريده . په همدې وخت کې يو زوړ سړې په يوې تورې تنومندې کچرې باندې سپور د بروصې د ښار څخه را ووت ، هغه د بروصې د ښار څخه لږ څه اخوا د يوه سراې تر مخ تيريده او د ښارڅخه لږ څه واټن لرې دپرتو غرنيو سيمو په لور روان و.
يوه ماښام دغه زوړ سپين ږيرې، د بروصې دښار تر څنګ د پروت سراې او د غرونود لړيو په منځنۍ برخه کې روان و چې دمخالف لورې څخه يې يو پوخ عمرې سړې په خپل آس سپور په ګړندۍ توګه راروان و ، هغه دغه زوړ سړې ته په را ورسيدو سره تم شو . زاړه چې کله د مخالف لورې په وګړي سترګې ولږيدې نو دخپلې تورې کچرې واګې يې را ښکودې او ودريد . د مخالف لورې را غلي کس د دغه زاړه ږيره ور په لور وکتل او ورته يې وويل :
« درونند برهان الدين صيب ! ته هره ورځ زما ددې سراې تر مخه تيريږې او زه هره ورځ غواړم چې [illegible] تاسره څه ووايم ، خو چپ پاته کيږم » .
د مخالف لورې راتلونکې همدومره پوهيده چې په تورې کچرې سپور دغه سپينږې ته برهان الدين ووايي، هغه سمدستي ددې خبرې غوڅې کړې او ورته يې وويل :
«ساروانه ! ستا د سراې کاروانه څه ډول پر مخ ځي ؟ ايا ته غواړې د خپل سراې په اړه زما څخه څه ګيله او شکوه وکړې؟»
د برهان الدين ددې خبر ې په ځواب کې ، هغه راغلي سپور چې ساروان نوميده ، په خبرو پيل وکړ .
« درونده برهان الدينه ! زما د سراې کارونه ډير ښه روان دي ، الحمد لله د سراې په برخه کې زه د ډيرې ښې برخې او ښه بخت خاوند يم . ډيره ښه ګټه لرم ، زه له تا څخه د خپل سراې په هکله کومه پوښتنه کول نه غواړم. بلکه زه چې له تا څخه کومه پوښتنه کول غواړم ، هغه دا چې، ته هره ورځ د بروصې له ښاره را وځې او زما د سراې تر مخ په تيريدو سره دغه غرنۍ سيمې ته ورځې ، نو ايا ستا هلته تګ کوم علت لري ؟ کوم راز په کې پټ دې ؟
د سراې د خاوند «ساروان» ددغې پوښتنې په اوريدو سره زاړه برهان الدين يو ځل بيا هغه ته په ژوره توګه وکتل بيا يې د خپلې کچرې په غاړه لاس و واهه او ويې ويل :
ساروانه ! هره ورځ ستا دسراې د مخه په تيريدو او د غرونو دغو لمنو ته زما ورتګ د علت پرته نه دې ، زه به تاته ددې تفصيل ووايم . نو واوره ساروانه ! زما يو دوست و چې ماته له ورور نه هم ډير نژدې او خوږ و. دهغه نوم

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیرالدین و. هغه د اسلام ددین ډیر ستر عالم و او په نیکۍ او خیر کې یو بې ساري انسان و. دغه اوسني سلطان مراد چې کله د روميليا ولايت ونيوه او هغه يې د خپل سلطنت په پولو کې را ننويست ، نو زما دغه دوست ، خيرالدين ، د روميليا دغه نوي سوبه شوي ولايت ته د اسلام ددين د تبليغ له پاره ولاړ . زه تاته دا هم بايد روښانه کړم چې د روميليا ولايت د يونان د تهريس او مقدونيه د رايوځاي کيدو څخه جوړ شوي دې . خيرالدين دخپلو څو نورو مسلمانو مبليغينو سره يو ځاې د تبليغ کار پيل کړې و ، خو يواځې څو مياشتې کيدې چې هغه د تبليغ ددغه ستركار د ترسره کولو له پاره هلته ولاړ خو يو شمير نامعلومو نصراني صليبيانو په هغه او دهغه په ملګرو يرغل وکړ او ټول يې له منځه يوړل .
دهغه وخته راهيسې چې د خيرالدين د شهادت خبر د هغه کورنۍ ته را رسيدلې، نو ښځې يې سوګند کړې او ويلي يې دي چې: « تر څومې چې د خپل ميړه د قاتلينو څخه بدله نه وي اخستې او دخپل خاوند قاتلين مې له منځه نه وی وړې تر هغې به هيڅ په پښو نه کړم»
ساروانه ! زما د شهيد شوې دغه دوست ، خيرالدين ، درې زامن وو ، دهغو څخه تر ټولو ستر يې د خپل پلار د بدل د اخستلو په خاطر د وژنکو پسې ووت. هغه لمړۍ د سلطان مراد په لښکر کې عسکر شو او بيا يې د روميليا د ولايت په لور مخه کړه ، په دغه وخت کې د سلطان مراد د لښکر يو سالار چې شاهين نوميده د روميليا څخه په تيريدو سره يې غوښتل په نورو ولايتونو هم حمله وکړي . ددې يرغل علت داو چې د بوسنيا ، بلغاريه اويو شمير نورو صليبي ولسونو د مسلمانانو پر خلاف يو اتحاد جوړ کړې و او د مسلمانانو په سيمو يې يرغل ور وړې و. هغوې غوښتل چې په ترکانو باندې حمله وکړي او دهغوې څخه سوبه شوې ولايتونه بيرته ونيسي . د صليبيانو په دغه لښکر کې د البانيې ، ګرې ، مکيار او پولينډ جنګيالي هم شامل شوی و. ددغې متحده لښکر د مقابلې له پاره سلطان مراد خپل سالار ، لاله شاهين ، تر قوماندې لاندې يو لښکر ور وليږه . لا له شاهين په ډيره هوښيارۍ سره دصليبيانو ددې لښکر مقابله وکړه . لاله شاهين په دې پوهيده چې ددې د لښکر په مقابل کې د نصرانيانو د لښکر شميره څو څو ځله ډيره ده. په دې اساس ، کله چې ددواړو لښکرو تر منځ جنګ په عروج کې و ، نو لاله شاهين په ناڅاپي توګه خپلې لښکرې شاته کړې او وروسته ولاړ . نصرانيانو فکر وکړ چې د ترکانو لښکر ته يې ماته ورکړې نو په دې خاطر يې هڅه کوله چې نور هم را مخته شي او فکر يې کاوه چې په دې تر تيب به وتوانيږي دترکانو څخه ټولې ولکه شوې سيمې بيرته تر خپلې ولکې لاندې راوړي . هغوې ددې سوبې په خاطر يو ستر جشن جوړ کړ ، ښه ډير شراب يې و څښل او دشرابو په همدې بدمستۍ کې د سوبې د خوشحاليو په اوج کې شول ، او دا داسې وخت و چې لاله شاهين ورته د ډيره پخوا څخه منتظر و . لاله شاهين د نصرانيانو له دې بدمستۍ څخه ډيره زياته ګټه پورته کړه . هغه وخت چې هغوې په نشې کې مست او ډوب وو، نو هغه پرې ناڅاپه ورپريوت . کله چې نصرانيانو د ترکانو د عسکرۍ ډول او بيم باجې ويرونکې اواز واوريد نو اوسان يې ورخطا شول ، خو دا داسې وخت و چې تر څو چې هغوې د ځانونو د سنبالولو له پاره ځان خوځاوه ، نو لاله شاهين د هغې عام وژنه پيل کړې وه . هغه په دې جنګ کې داروپايانو متحد ځواک ته ډيره شرمناکه ماته ورکړې وه . د خيرالدين مشر زوې هم په دې جنګ کې ورګډ و. هغه ددې جنګ د پاې ته رسيدو وروسته په روميليا کې دخپل پلار د وژونکو په پلټنې پسې ولاړ . خو دهغه برخه هم ډير بده وه ، ځکه د هغه د پلار وژونکو هغه هم په خپل جال کې را ګير کړ او شهيد يې کړ . خو بيا هم معلوم نه شول چې وژونکی يې څوک دي ؟ »
برهان الدين د خبرو په جريان کې لږ څه ځنډن شو، دهغه پرمخ باندې د ټولې نړۍ اندېښنې او ورانې ويجاړې را خپرې شوې . ترڅه وخته پورې يې خپل ځان کلک کړ، او بيا يې د خپلو خبرو لړۍ جاري وساتله او ويې ويل:
«ساروانه ! لکه څنګه مې چې درته وويل چې دخيرالدين د شهادت وروسته دهغې ښځې سوګند ياد کړ چې تر هغې چې دخپل ميړه د وژونکو څخه يې بدل نه وي اخستې نو هغه به پڼې پښوته را نه وړی ، نو دخپلې مور د همدې سوګند د پوره کولو په خاطر ، او دخپل مشر ورور د وژل کيدو وروسته د خيرالدين بل ځوې د خپل پلار او ورور د وژونکو د پيدا کيدو او د هغوې د له منځه وړلو په خاطر ووت ، هغه هم د روميليا دولايت په لور مخه کړه، خو تر اوسه پورې د هغه په هکله څه معلومات نه شته ، چې هغه به د خپل پلار او ورور د وژنکو په پيداکولو او دهغوې څخه د بدلې په اخستلو باندې بريالې شوې وې او که نه . خو د هغې مور دخپل دغه ځوې د بيرته راستيدو له پاره سترګې په لاره ده .
ساروانه ! ، زما دوست درې ځامن درلودل ، يو وژل شوې ، بل د وژونکو د پيدا کيدو پسې د روميليا ولايت ته ورغلې ، او دريم يې همدلته دې . ددغه دريم ځوې نوم يې علي دې . ته په دې خبر يې چې زما يو ځوې و چې نوم يې علي و او ما ور ته ډيره ښه عسکري روزنه ورکړې وه ، هغه په لښکر کې شامل شو تر څو د قوم او ولس خدمت وکړي ، او بيا هغه دعلي څخه علي پاشا و ګرځي او د ترکيې په افق باندې و ځليږي . خو زما بدقسمتۍ ته ګوره چې کله چې زما ځوې خپل عسکري روزنه پاې ته ورسوله او سلطان مراد دهغه په هکله په لښکر کې د داخليدو احکام ورکړل ، هغه د آسپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

را پریوت او وفات شو . څرنګه چي زما ښځه لا تر مخه وفات شوې وه ، نو د ځوې د وفات نه وروسته زما په نړۍ کي هيڅ څوک پاته نه شو . نو دخپلي دغه بې څوکه والي نه د په ځنګ کيدو په خاطر مي د خپل دغه دوست خيرالدين د زوې په لورتوجه وکړه . دخوښی ځاې داو چي ددې هلک نوم هم علي دې . دعلي کورنی د يوه کوچنی رمي خاونده ده ،د دې رمی پالنه د غرمي تر وخته پورې پخپله علي کوی ، بيا دعلي مور او خور ددې رمې د پالنی له پاره د غرو لمنې ته ځي اوعلي د عسکري روزنې له پاره دمدرسي په لور ور ځي .
زه تاته دا هم بايد ووايم چي ما په خپل خرڅ علي ته د بروصي په مدرسه کي ددينې اوعسکري زده کړو له پاره داخله اخستي ده . نژدې يوه اونی کيږی چي هغه خپلي عسکري او ديني روزنې سر ته رسولي او زه په دې وياړم چي په دې مدرسه کي علي نه يواځي خپلي روزنې سر ته رسولي بلکه په ټولو کي اول نمره هم راغلي دې .
نن هغه وخت چي ما سلطان مراد ته د علي د دې لاسته راوړنو په هکله وويل نو سلطان د خپلي ځانګړې مهرباني څخه کار واخست او يواځي دا نه چي علي يې په خپل لښکر کي سالار و ټاکه بلکه په عسکرې روزنې کي دهغه په لمړې درجه را خلاصيدو يې هغه ته د«پاشا» نوم هم ورکړ. اوس هغه يواځي علي نه دې بلکه د نن وروسته هغه علي پاشا دې او دهغې دپاشا کيدو نوم هم د سلطان مراد لخوا ورکړل شوې او سلطان خپل لښکرته دا حکم هم کړې چي څرنګه چي علي همدا اوس اوس سالار ټاکل شوې نو په دې خاطر ورته ددې وروسته علي پاشا ووايست . زه همدا اوس د غرود لمنو په لور رهي يم او هلته د علي د مور اوخور سره وينم او په هغوې دا زيرې کوم چي علي نه يواځي دا چي په لښکر د سالار په توګه و ټاکل شو بلکه د سلطان له اړخه ورته د پاشا لقب هم ورکړل شو تر ځنګ يې هغه ته ويل شوې چي نن ماښام د سلطان په دربار کي حاضر شي . شوني ده چي هغه دسلطان له اړخه د پاشا د لقب په اخستو سره په کوم ازميښت کي واچول شي . خو زما په فکر که هغه په کوم ازميښت کي هم ور واچول شی نو هغه به ترې بريمند را ووځي ،په دې خاطر اوس نو د علي پاشا له پاره د راتلونکي پرمختګ او پر مختللو لارې پرانستل کيږی .
درونده دوسته ! زه ستا د سراې تر مخه هره ورځ د غرونو د لمنو په لور تيريږم او هلته د علي ، دهغه د مور او خور سره وينم . علي ما خپل زوې ، دهغه مور ما خپله خور او دهغه خور ما خپله لور ګڼلي . نن زه ډير خوښ يم چي د علي د روزنې کوم کار چي ما پيل کړې و هغه په ډيره ښه توګه پاې ته ورسيد . په دې ډير خوښ يم چي نه يواځي دا چي علي ته د پاشا لقب ورکړل شو بلکه دسلطان مراد په لښکر کي د يوه تکړه سالار په څير په دنده هم و ګمارل شو . اوس زه ځم چي د علي ددغه برياوو په هکله علي ، دهغې مور او خور هم خبر کړم او زما په خيال چي ته به د خپل سراې په لور ورځې .
دبرهان الدين دې خبرو ساروان تر ډير اغيز لاندې راوست . تر يوه وخته پورې خو چپ چاپ پاته شو بيا يې د برهان الدين په لور وکتل او په ډيره عاجزۍ سره يې وويل :
«دروند برهان الدينه ! که ته يې بده و نه ګڼې او ماته اجازه راکړې چي زه هم ستا سره ملتيا وکړم نو ايا زه ستا سره هلته تللاې شم ؟ زه غواړم چي ددغه ميرنۍ ښځي سره ، چي زوې يې علي پاشا او د سلطان په لښکر کي سالار ټاکل شوې ، او سوګند يې ياد کړې چي «تر هغې چي د خپل ميړه د وژونکو څخه بدله وانخلي پنې به پښو ته را نه وړي »، يوځل ووينم. درونده برهان الدينه ! دداسي ميرنې ښځي سره کتل هم يوستر وياړ دې او اوس خو هغه ستا خور ده ، نو سر له ننه هغه زما خور هم ده . ايا زه له تاسره يوځاې ددې ستري وياړلي ښځي سره د کتلو وياړ تر لاسه کولی شم ؟
د ساروان د خبرو په اوريدو سره د برهان الدين پر مخ باندې د خوښي نښې را ښکاره شوې ، او په خوږه ژبه يې وويل . « ساروانه ! بې له ويرې ته زما سره تللاې شي ، را ځه ددغه مخته غرو لمنې لورې ته ځو . فکر کوم چي علي پاشا به لا تر اوسه پورې هلته نه وې رارسيدلې ، د خپلي روزنې د تر سره کيدو نه وروسته اوس هم هغه هره ورځ خپل ښوونځې ته ځي او خپل عسکرې تمرينات کوي ، خو زما زړه وايي چي زمونږ تر ورتلو پورې به هغه هم هلته راشي، ځکه چي د ماښام د رارسيدو تر مخه درې واړه مور، لور او زوې خپله رمه دکور په لور راوړي ، کور يې د بروصي د ښار په شمالي څنډه کي پروت دې . را ځه چي وخت له لاسه ورنکړو او د غرنو دلمنو په لور وخوزيږو .»
ددې خبرې سره سم برهان الدين خپلي کچر ته او ساروان خپل آس ته لښته ورکړه او د غرونو د لمنې په لور و خوزيدل .
کله چي د واړه د غره لمنې ته ورسيدل نو ويې کتل چي له يوه اړخه يو آس سپور په ځغاسته را روان دې ، دبرهان الدين مخې ته د را رسيدو سره سم هغه و دريد د خپله اسه را ښکته شو ، احترام يې په ځاې کړ، برهان الدين دهغه په کتلو سره خندوني شو او ساروان ته يې وکتل او ورته يې وويل : «دا هغه علي دې چي په هکله يې ما له تاسره خبرې کړې وې .»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې خبرې وروسته برهان الدين د علي او ساروان تر منځ پيژندنه وکړه او بيا يې دعلي په لور په کتلو سره وويل :
«علي زويه ! نن مې تاته يو ډير ښه او خوشحالونکې خبر راوړې دې ، خو دا خبر به زه تاته ستا د مور او خور په موجوديت کې اوروم ، را ځه چې هلته د غره په لمن کې ستا دمور اوخور خوا ته ولاړ شو ، بيا به زه دا زيرې تا ته واورم ، دا يو زيرې نه دې بلکه ډير زيری دي چې ستاسې د ټولو له پاره خوشحالونکې دي . را ځه ، زما سره راځه . »
ددې خبرې په اوريدو سره علي په خپل آس سپور شو او چپ چاپ دهغو سره يوځاې روان شو . په دې وخت کې ساروان په ډيره ژوره توګه په علي کې خپلې سترګې ور ننويستې وې . هغه کتل چې علي د لوړ قد خاوند او نوې زلمي دي ، دهغه ږيره لا تراوسه پورې پوره نه وه راوتلې ، بريت يې هم لا تر اوسه تور شوې نه و . ساروان دا هم وکتل چې علی د خپل وجود له اړخه دفکرونو په سمندر کې يو توپان دې ، هغه د خپل جسماني جوړښت له اړخه هم د عظمت يو ستره نمونه وه . دزغم ، صبر ، استقامت ، جرت ، ميرانې او همت ښې نښانې په کې ځليدلې . دهغه د خبرو ، دهغه د اواز او ځيرې څخه هم دا اندازه کيده چې هغه په خپل دغه کم عمر کې د وختونو دګرميو او يخنيو ، تنګيو او پراخيو ، ناهيلو او هيلو ، ترخو او خوږو څخه په پوره صبر سره را وتلې او د خپل کړچار پاکوالې يې سر ته رسولې . ساروان به کله کله علي ته په ډير شوق او ذوق سره کتل ، ان تردې چې دوې ټول يو ځاې د غرو لمنې ته ورسيدل ، هلته د يوې سترې غونډۍ د پاسه يوه ښځه د يوې لس يا دولس کلنې نجلۍ سره يوځاې ولاړه وه . هلته په ور رسيدو سره لمړۍ برهان الدين دخپلې کچرې څخه را ښکته شو ، همدا راز علي هم د خپل آس څخه لاندې را ټوپ کړ، دې دواړو ته په کتو سره ساروان هم د خپل آس څخه لاندې راغې ، برهان الدين د ساروان په لور و کتل او ورته يې وويل : « ساروانه ! دغه مخامخ چې کومه ښځه ولاړه ده دا د علي مور ده چې قيرات نوميږي ، اوکومه نجلۍ چې ته وينې هغه د علي خور ده او سريان نوميږي . ددې وروسته برهان الدين هغوې ته ساروان ور وپيژاند، اوس نو برهان الدين غوښتل چې خپلې اصلي خبرې ته راشي چې په همدې وخت کې درې سپاره د غرو په لمنه کې را ښکاره شول ، کله چې را نژدې شول نو ټولو کتل چې په دوې کې يوه نجلۍ هم ده او دا پاته دواړه سپاره په وسله سنبال دي ، د رانژدې کيدو سره سم دواړه ځوانان د خپلو آسونو څخه را ښکته شول خو هغه نجلۍ په خپل آس سپره پاتې شوه . علي دهغوې دواړو د ليدلو سره سم دهغوې په لور په چټکۍ سره ورغې او دهغوې سره يې بيا بيا غاړه ورکوله او تود روغبړ يی ور سره وکړ . دغه دواړه ځوانانو په داسې حال کې چې د احترام او درنښت په خاطر يی خپل سرونه ښکته نيولي و د برهان الدين سره هم تود روغبړ وکړ او بيا يې د ساروان سره لاس ورکړ .
علي او برهان الدين دهغوې دواړ و سره داسې روغبړ وکړ لکه چې د هغوی دواړو سر يې د پخوا څخه پيژندګلوی درلوده ، په دې وخت کې نه يواځې د علي بلکه د هغه د مور قيرات او خور سريان او برهان الدين سترګې هم په دغه نجلۍ چې لا تراوسه په خپل آس سپره وه و نښتې . ټولو وکتل چې د هغې په مخ په طلسمي غارونو کې د خوښيو د غږيدونکو نغمو او د سهار د ځوانۍ دښايست د جادو زړه وړونکې راښکود پروت دې . دهغې په سترګو کې لکه د ګل په غيږ کې منتظره د سهرا لاله ، د وصل ګلابي شونډو......او... د افسانوي ارايش او ښايست په ځير و .
ټولو دغه نجلۍ ته په ډير غور او جذبې سره وکتل ، ټول يې د ښايست تر اغيز لاندې راغلي و. خو دغه نجلۍ پټه خوله ددوې تر مخه په خپل آس سپره ناسته وه. په دې وخت کې برهان الدين دغه نجلۍ ته ورغږ کړ او ورته يې وويل :
«اې لورې ! زه نه پوهيږم چې ته څوک يې ؟ او نوم دې څه دې ؟ که چيرې ددغو راتلونکو سره ستا کوم اړيکی يا کومه خپلوی وي ، نو لورې ! راښکته شه ، ولې د پرديو په ځير په آس باندې سپره ناسته يې ؟»
د برهان الدين دشفقت نه په ډکو خبرو سره ...هغه نجلۍ وخوزيده ، له آسه را ښکته شوه ، او کراره کراره د برهان الدين په لور ورغله ، کله چې ور نژدې شوه نو برهان الدين ته يې مخ واړاوه او ورته يې وويل :
«درونده مشره ! زه هم نه پوهيږم چې ته څوک يې ، اوته ددغه خلکو سره چې دلته ولاړ دې څه ډول اړيکې لرې ، خو ستا خبرو ماته حوصله او جرأت راکړ ، تاچې ماته کله د لور په نامه غږ وکړ نو دغه غږ د ټولو هغه انديښنو په اړه چې تر اوسه پورې زما په ذهن کې را ټوکيدلې وې تر يوه ځايه پورې کمښت راووست او زه به اوس په دې هکله لږ څه ډاډ منه يم چې ووايم ،چې زه به په دې سيمه کې د بدبختۍ او ذلت په مرګ نه مرم .»
ټولو واريدل چې ددې نجلۍ اواز داسې و لکه چې په دغه دشتو او غرونو کې د بابل جادو ، سِحر...او دسهار د هيلو عناصر خپاره شوي وي ، دهغې په اواز کې دومره خوږلنې او دومره خوند و لکه د بحر د څپو په طلاطم کې چې دکوم خوږ غږې غزل څپې اوريدل کيږې او يا لکه په بې خوبه شپو کې چې د ستورو د نغمو په ځواب کې د زمکې طلايې او نقرئې ګنګرې په يوه وار اواز راپورته کړی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه تازه پيغله شوې نجلۍ ، ښايست او جمال نمونه چې کله چپ شوه نو برهان الدين ورته وويل چې :
« ګوره لورې! زه خو ستا له نامه سره اشنا نه يم ، خو تا ته دا وايم چې دلته په شک او شبه کې پرې نه وځې . که ته په دې زمکو او سيمه کې پردۍ يې ، نو داپه خپل زړه کې ولیکه چې ته هسې په ناکاره روحونو ، وحشتونو او وهمونو کې نه يې را ښکيل شوې ، بلکه د انسانانو تر منځ يې . دوی به ستا درنښت کوي او ستا سره به د انسانانو په څير سلوک کوي . زما لورې : زه په دې هم نه پو هیږم چې ته د کومه ځایه راغلې یې ، کوم ځای پیژنې ، د کومو قافلو سره اړیکې لرې ، د کومو کاروانونو سره ستا رابطه شته ، خو ددې ټولو سره سره بيا هم زه تاته ضمانت درکوم چې ته دلته خپل ځان د اوبو د راپيدا شوو پوکنيو او يا د هوا د لمحاتو په ټال کې مه ګڼه ، دلته به ستا عزت ، وقار ، او درنښت کيږی . او دا وليکه چې لونی د پرينښتو د زړونو څخه هم ډيرې د زړه ډاډ او د خوبو نو دحقيقتونو سره نزدې والي لري . او س ته مونږ ته دخپل ځان په هکله ووايه چې ته څه ويل غواړې ؟ ستا په زړه کې څه ډول انديښنې ، او څه ډول فکرونه اوړې را اوری ؟ اې لورې ! ته څوک يې ؟ او دغه دواړه ځوانانو چې زما پيژندګلوې دي، ته ددوې سره ددغو سيمو لورې ته د څه دتر لاسه کولو له پاره راغلې يې؟
د برهان الدين ددې خبرو په اوريدو سره د نجلۍ په مخ کې د ځوانۍ زغم نور هم ډيريده ، هغه د پخوا څخه نوره هم په ډيره ډاډمنه توګه په خبرو پيل وکړ او ويې ويل چې لمړۍ تاسې ووایاست چې تاسې څوک ياستئ؟ دهغې وروسته به زه به خپلو خبرو پيل وکړم »
پخوا له دې چې برهان الدين د خپل ځان په هکله په څه ويلو پيل وکړي دهغو دوو کسو وسله والو څخه چې دغه نجلۍ يې تر دې ځايه راوړې وه يوه په خبرو پيل وکړ او ويې ويل :
«واوره ريونا ! دا برهان الدين صيب دې چې د ترکانو د اوسني سلطان ، سلطان مراد د زوې بايزيد استاد او مربي دي ، بايزيد وليعهد دهغه همدومره درنښت اوعزت کوی لکه څومره چې دخپل پلار ، د ترکانودسلطنت د سلطان عزت کوي »
کله چې دې ځوان خپلې خبرې بندی کړې نو هغه نجلۍ چې دلته د ريونا په نامه ياده شوې وه برهان الدين ته مخ واړاو ه او ورته يې وويلې ،« درند برهان الدين صيب ! تر هغې چې ما پورې اړه لري نو زه بايد تاته دا روښانه کړم چې زما نوم ريونا دې ، زه د يونان د روميليا د ولايت د تهريس د سيمې اوسيدونکې يم ، دا چې زه څوک يم ، ددوې سره ولې تر دې ځايه راغلې يم نو دا به دهمدې دواړو څخه کوم يو په تفصيل سره تاسې ته ووايي . زه به چپه خوله اوسم ، ګورم به او اورم به ، چې دوې زما به اړوند څه وايی . »
د ريونا ددې خبرو وروسته برهان الدين د هغو دواړو ځوانانو په لور په پوښتونکو سترګو وکتل ، بيا يې دپوښتونکې په توګه هغو دواړو ته په خبرو کې وويل . « ووايی چې دغه نجلۍ مو له کومه ځايه راوستې ؟ دا څوک ده اودې سيمې ته مو دهغې د راوړو څخه موخې څه دي ؟ ددې نجلۍ شکل وصورت ، کالې، د هغې مخ او جسماني جوړښت په ډاګه کوی چې هغه يوه نصرانی مذهبه ده .»
برهان الدين تر دې ځايه په خبروکې و چې دهغو دواړو ځوانانو څخه يوه يې په خبرو پيل وکړ .
« دروند برهان الدين صيب ! ته پوهيږی چې زه او زما دی ملګري د لښکر په هغې برخې کې دندې تر سره کولې چې د علي ورور هم په کې و . د جنګ نه د فارغيدو وروسته د علي ورور د خپل پلار او ورور د وژونکو د لټې له پاره ووت ، مونږ دواړه هم ورسره و . د تهريس په سيمه کې مونږه او د علی د مشر ورور د همغو قاتلينو سره مخ شو ، دهغوې سره دغه نجلۍ ، چې اوس ستاسې تر مخ ولاړه ده او ريونا نوميږي ، هم ملګرې وه . کله چې مونږ د هغو وژنکو سره ټکر وکړ نو څرنګه چې د هغوې شميره له مونږ ډيره وه نو دهغوې څخه مو يو څو له منځه يوړل او پاته يې و تښتيدل . خو دغه نجلۍ زمونږ لاسوته راغله . د وژونکو سره د ټکر په وخت کې د علی مشر ورور سخت زخمې شو ، هغه ته دخپل ځان د پاته کيدو په هکله هيڅ هيله نه وه ، نو مونږ ته يې دا مشوره راکړه چې مونږ دغه نجلۍ دهغې مور او ورور ته ور ورسوو ، او هغوې ددې څخه و پوښتې چې قاتلين څوک او څومره کسان دي ، هغه فکر کاوه چې دا نجلی به قاتلين پيژني. نو دعلي د مشر ورور د وينا په اساس مو دغه نجلۍ له ځانه سره تر دې ځايه راوسته ، خو مونږ په ډير خفګان سره دا خبره کوو چې د علي مشر ورور د زخمونو له لاسه و مړ او مونږ همئته په تهريس کې خاورو ته وسپاره .»
ددې خبرې په اوريدو سره د علي مور ، قيرات ، په زمکه را پريوته او په خپلو پښو يې لاس را ښکوده او واويلا يې پيل کړه . د علي کوچنی خور سريان ورمنده کړه اوخپله مور يې په غيږ کې و نيوله ، علي هم ورمنده کړه خپله مور يې په غيږ کې را واخسته او د هغې د ارامولو هڅه يې کوله ، خو قيرات په خپلو ورنونو باندې لاسونه وهل او دغم نه په ډک

(c) ketabton.com: The Digital Library

اواز سره یې ویل چې : «اې زما زویه ! .... زما زویه !... هغه خو زما د زړه د زخمونو ملهم ، زما د زړه د ورانو ویجاړو د ابادۍ له پاره تللې و ، زه څه پوهیدم چې هغه به د خپل مشر ورور په څیر دمرګ په پراخه سمندر کې غوټې خوري ، زه څه پوهیدم چې زما د رڼا هغه مینار به هم په تیارو توپانو اود سهرا په پراخه خړوبه کې ورکیږي .»

ددې خبرو تر څنګ به قیرات خپل دواړه لاسونه د پخوا څخه نور هم په کلکه په خپلو دواړو ورنونووهل او شور اوفریاد به یې کاوه. دخپلې مور دغه حالت علي ته د کټلو او زغم نه و نو سمدستې یې خپله مور ددواړو لاسو څخه ونیوله بیا یې هغه دخپلې سینې سره را یو ځاې کړه او په زړه ډکې اواز یې په ژړا ژړا کې ورته وویل:

«اې زما مورجانې ! مه ژاړه ، تر اوسه خو ستا زوې علي ژوندې دې ، زه له تاسره ژمنه کوم چې ستا د زخمونو مرهم به زه لټوم ، زه به کوڅه په کوڅه ، کلي په کلي ګرزیږم او تاته دا ډاډ درکوم چې زه به لکه په سمندر کې د راپورته شوو توپانونو، د خت د لامبو وهونکو سیورو ، او د اوربلونکې لاوې د سیلاب په څیر په خپلو دښمنانو باندې را پریوزم او د هغوې سرونه به پرې او ستا تر مخ به یې کیږدم. مورې ! که هغه وژونکی او قاتلان د زندان د اوسپنو د سیخانو تر شا هم پاته شي ، په یخو خوبونو او ګرمو سرابونو کې ورک هم شي ... نو بیا به هم ، اې زما مورې !زه به د مرګ د ګډیدونکې څپې ....د پړکیدونکې ، کړکیدونکې بریښنا د لمحو ...د وړو سترګو په څیر پر هغوې ورپریوځم او په هر صورت به دهغوې په وژلو دخپلې بدلې اخستو خوب ریښتیا کړم .»

غملړلې قیرات دخپل غم په فریاد او اه و زارۍ کې ډوبه وه ، سریان ته یې غاړه ورکړې وه او په کوکو کوکو یې ژړل . خو علي خپلې مور او خور دواړو ته تسلي او ډاډ ورکاوه ، په دې وخت کې هغه دوه کسه وسله والو ځوانانو څخه یوه یې دهغې نجلۍ په لور مخ واړاوه او ورته یې وویل :

ریونا ! دغه زړه ښخه چې وینې دهغې نوم قیرات دې ، او دا د هغې، مجدالدین، مور ده چې ستا د خپلوانو سره د ټکر په وخت کې ووژل شو. هغه نجلۍ چې د قیرات سره غاړه ده هغه د قیرات لور او د مجدالدین خور ده او هغه ځوان چې قیرات او دغه ځواني نجلۍ ته ډاډ ورکوی هغه د مجدالدین کوچنې ورور دې ،مونږ دواړه اوس تا دغې درې واړو ته سپارو اوس نو دغه درې واړه چې له تا سره څنګه معامله کول غواړې همغسې به وکړې. خو تاته په کار دی چې هغوې ته د مجدالدین د قاتلینو په اړه معلومات ورکړې ، زمونږ له آنده په همدې کې تاته خیر دې.

قیرات ، سریان او علي درې واړو دا خبرې اوریدې ، تردې وخته پورې قیرات تر ډیره ځایه خپل ځان سنبال کړې و او را پورته شوه او په ورو ورو یې ریونا ته ځان ور نژدې کړ. ریونا چې کله هغه د خپل ځان په لوری را نژدې کیدونکې وکتله نوپه ټول وجود یې لړزه و لګیده ، شونډې یې په رپیدو شوې . د قیرات شاته سریان او علی هم را روان و ، هغې ته په را نزدې کیدو سره قیرات غوښتل څه ووایي خو دهغې څخه د مخه ریونا په ژړغوني او لړزیدونکې اواز وویل :

« زما د وژلو تر مخه زما یوه خبره واورئ ، دهغې وروسته چې بیا تاسې څه ډول غواړئ همغسې مې ووژنئ، خو زه تاسې ته ډاډ درکوم چې هغه څه چې زه وایم هغه رښتیا دی ، زه به هیڅکله هم ستاسې ددرې واړو تر مخه درواغ و نه وایم . زه ډیره خواشینې یم چې په هغې ټکر کې مجدالدین ووژل شو . مجدالدین ما ډیر ښه پیژانده ، دا چې څه ډول مې پیژانده دهغې په هکله به زه تاسې ته تفصیلې خبره وکړم ، دهغې وروسته تاسې پورې اړونده ده چې زما په خبرو باورکوئ او که نه . که ما ووژنئ او یا نه ، دا به ستاسې واک او اختیار وی خو هغه څه چې زه یې وایم تاسې یې په غور سره واورئ.»

قیرات، علي او سریان ریونا ته په رانزدې کیدو سره تم شول ، دهغوې په تم کیدو ریونا کې څه حوصله را پیدا شوه او یوځل بیا یې په خبرو پیل وکړ او ویې ویل :

«تاسې پوهیږئ چې څوکاله مخته مسلمانانو د یونان د تهریس ولایت سوبه کړ . زه دهمدې ولایت دتهریس اوسیدونکې یم ، د قاتلانو د لټون له پاره به ډیر وخت مجدالدین زمونږ دکلي لورې ته را ته . هغه شکمن و چې قاتلان زمونږ دکلي سره اړیکې لرې . یا دا چې وژونکی زمونږ کلي ته تګ را تګ لرې ، زه په خپله نه پوهیږم چې قاتلین او وژونکي څوک دې ؟ او دا چې هغوې دمجدالدین سره څه دښمني لرې ؟ نو اې درنې ښځې ! په همدې وخت کې ستا د زوې ، مجدالدین ، لیدنه کتنه د زمونږ د کلي د یوې نجلۍ سره وشوه ، هغه نجلۍ پخپله نصراني وه او د یوې کونډې ښځې لور ده ، ستا زوې ، مجدالدین ، د همدغې نجلۍ سره لیدنه کتنه پیل کړه ، اخر دا لیدنې کتنې په نژدې اړیکو باندې تبدیلې شوې ، دغه نجلۍ هم مجدالدین سره مینه پیدا کړه او دهغې په خاطر یې نصرانیت پریښود او مسلمانه شوه او دهغې مور هم په اسلام باندې مؤمنه شوه . د واده کولو وروسته به ډیر وخت مجدالدین هملته زمونږ کلي کې اوسیده .اوبیا به د همغه ځایه څخه د خپلو دښمنانو د لټون پسې بیرون ووت . دغه نجلۍ چې اوس ددې ښځه وه هم دهغه سره د هغه ددښمنانو په لټون کې بسپنه کوله .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا څه چې زه تاسي ته وايم د څوکالو پخوانی پیښه ده ، په دې وخت کې ددې ښځې د ګیډې څخه ستا د زوې دوه کسه زامن پیدا شول ، بیا څور ورځي مخته زه د خپله کوره اوکلي څخه ووتم او نژدې یوه بل کلي ته چې زما د کاکا کور په کې دی ولاړم ، زما کاکا درې زامن لري ، دهغوې له ډلې څخه د تر ټولو کشر سره زما کوژدن شوې ده ، او شوني وه چې په ډیرو نژدې ورځو کې ورسره زما واده هم وشي . زه د خپل کاکا په کور کې څو ورځې تم شوم ، بیا هغه ځوان چې زما واده ورسره کیدونکې و دخپلو دوه نورو مشرانو ورونو سره یو ځاې غوښتل له ماسره زما د خپله کوره پورې راشي ، هغه وخت چې زه دهغوې سره د خپل کور په لورې را روانه وم نو ستا زوې مجد الدین او دهغې سره دغه دواړه ځوانانو پر مونږ حمله وکړه ، او په دې ترتیب وسلوال ټکر منځته راغي ، ددې ټکراو په پايلو کې هغه ځوان چې زما واده ورسره کیدونکې و له منځه ولاړ او ستا زوې هم ووژل شو ، خو زما د کاکا دوه زامنو ځانونه څنګ کړل او و تښتیدل ، زما کاکا هم په دغه ټکر کې له منځه ولاړ دهغې وروسته ستا د زوې په وینا دغه دواړو وسله والو کسانو زه و نیولم اودلته یې را ورسولم. په حقیقت کې دوې شکمن دې چې شوني ده چې زه قاتلین و پیژنم ، خو زه واحد او لاشریک خداې حاضر او ناظر ګڼم چې زه پخپله قاتلین نه پیژنم او نه ماته دا معلومات شته چې د مجدالدین ورور او پلار چا وژلی و . خو که چیرې مجدالدین ته شک وايي چې دهغه دپلار او مشر ورور په وژلوکې زما د کاکا او یا د هغې د زامنو لاس دې نو بیازه تاسي سره دا ژمنه کوم چې که چیرې زه ستاسي له خوا د وژلو څخه خوندی پاته شوم اوبیرته خپل کلی ته په تللو باندې بریالی شوم ،نو زه به حتما د قاتلانو پلټنه وکړم، دهغوې ځاې ځیګې به معلوم کړم او بیا به تاسي ته ووايم چې قاتل څوک دې ؟چیرې اوسیږي او ولي یې ستا میړه او دوه زامن وژلي دي ؟

تر دې ځايه د خبرو وروسته ،ریونا تم شوه ، ساه یې واخسته ، تر لږڅه ځنډه یې په ډیره ژوره توګه د قیرات په لور کتل او بیا یې په خبرو پیل وکړ.

«درنې مشرې ! که چیرې ته زما په خبرو باندې باور کوې نو بیا له تاڅخه غواړم چې ما ته ښنه وکړې ،زه به تاسې ته په دې اړه د څه معلوماتو د ترلاسه کولوپه خاطر خپلې هڅې پیل کړم . او تاته ډاډ درکوم چې زه به خامخا د قاتلانود ځاې ځیګې د معلومولو له پاره هاند و کړم او که چیرې تاسي دا سي فکر کوئ چې زه مجرمه یم او ستا د زوې په وژلو کې شریکه یم، نو بیا ته خپل زوې ته حکم وکړه چې خپله توره د تیکي را وکاږي او زما څټ ته یې را خلاصه کړی .»

ددې خبرې سره سم ریونا د زنګونو په سر پر زمکه کښیناسته او خپل څټ یې را ټیټ کړ.

په دغه وخت کې نه یواځې قیرات او دهغې لور سریان بلکه ټول ولاړ خلک حیران دریان ولاړ و او د ریونا په لور یې کتل . قیرات مخته راغله او په خپلو دواړو لاسونو یې ریونا له شا څخه ونیوله ، پورته یې کړه ، او بیا یې د ډیرې میني ، او محبت نه په ډک اواز ورته وویل :

«ګوره لوري ! ستا د وجود رګ رګ ددې ګواهي ورکوي چې ته درواغ نه وايې ، ته ریښتیا وايې ، ته بې ګناه یې. خو ګوره لوري ! ته دلته زمونږ په سیمه کې زمونږ تر مخه د ځانتوالي ، زوال ،بیلتون او هجر ښکار شوې نه یې ، ته خپل ځان ته د یوې بې وطنې او بې کوره نجلی خیال مه کوه . واوره لوري ! که چیرې ته وعده وکړې چې ته به زما د زامنو او میړه د قاتلانو نښې نښانې را پیدا کوې نو زه تاته ډاډ درکوم چې زه به ستا دغه کړچار ته سلام وکړم ، ګوره لوري! که چیرې ته زمو نږ له پاره دا زحمت وګالي او زمونږ سره په دې هکله بسپنه وکړې نو دا به ستا پر مونږ هغه احسان وی چې مونږ به یې په خپل ژوند کې هم بدله پوره نه کړاې شو. واوره لوري ! تر هغې چې ستا زړه غواړې له مونږه سره اوسیدې شې دلته به ستا پالنه د یوې ډیرې سترې او دروندې میلمنې لور په څیر و شي. دهغې وروسته به په پوره خوندېتوب سره تا ستا تر کوره پورې د ورسولو انتظام زه وکړم . »

دقیرات ددې خبرو په اوریدو سره ریونا بلکل بدله غوندې شوه ، لږ څه مخته د هغې حال د ونو د زیړو پاڼو په څیر و خو اوس یې په مخ او څیرې باندې د خوښۍ نښې نښانې را څرګندې شوې وې . نو هغه سمدستې مخته ورغله د قیرات سره غاړې غړۍ شوه او په خپل ژړغوني غږ سره یې هغه ته په وینا کولو پیل وکړ .

«ته یوه ډیره مهربانه او درنده مور یې ، زه ستا دغه شفقت او مهربانۍ ته سلام کوم .که چیرې ته ما د یوې لور په څیر دخپله ځانه سره ساتې نو زه به دا کار د خپل ځان له پاره یوه نیک بختې و ګڼم اوکله چې تاسې ما په پوره خوندیتوب سره خپل کور ته ورسوئ نو دا به ستاسې پر ما باندې ډیر زیات احسان وي چې دهغې بدله به زه په خپل ژوند کې پوره نه کړاې شم . اوس زه ډاډه یم ، ستا دخبرو د اوریدو څخه ماته دا ډاډینه را پیدا شوه چې زه دغه سیمې ته د مرګ له پاره نه ، بلکه د ژوندئ اوسیدو له پاره راغلي یم .

د ریونا په دې خبرو سره تر هغې ځایه چې د قیرات اوسریان په څیرو کې خوښې را ښکاره شوې وه نو هلته د علي ، برهان الدین ، ساروان خولې هم له خندا نه را ټولیدې ، په دې وخت کې برهان الدین څو قدمه را مخته شو د قیرات تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخه ودريد او ورته يې وويل :
« قيرات ! زما درنې خورې ! د ريونا نومې دغه نجلۍ سره خو ستا معامله جوړه شوه ، خواوس چې زه د کوم زيرې کولو له پاره تاسي ته راغلي وم نو غواړم هغه تاسي ته ووايم. خو دهر څه د مخه ، درنې خورې ! زه ستا د زوی په اړه ، چې اوس کوم معلومات ډاګيزه شو، د زړه له کومې خواشيني وړاندې کوم . هغه ډير پوه او بيدار هلک و ، خو هغه زيرې چې زه تاسي ته در کول غواړم هغه دادې چې تر سلطان مراد پورې دا خبر ور رسيدلې چې ستا زوی علي د جنګ او حرب ، اوهمدا راز په ديني درسونو کې په مدرسه کې تر ټولو په لمړۍ درجه بريالي شوی ، کله چې د سلطان مراد تر مخه ستا د زوی ، علي ، يادونه وشوه نو په هغه وخت کې يواځې زه نه ، بلکه ولي عهد بايزيد ، د هغه زوی ، د بروصې ټول رئيسان ،علماء او سالاران هم ناست وو ، دهغوې ټولو په شتون کې سلطان مراد يوه قاصد ته حکم وکړ چې نن ماښام علی د هغه دربار ته راولي ، بيا زما درنې خورې ! په دې وخت کې ما په خبرو پيل وکړ او سلطان ته مې وويل چې علي به زه پخپله د خپله ځانه سره يو ځاې دلته را ولم . زه تا ته دا زيرې هم درکوم چې علي ته د کوم مهم کار د ورسپارلو دمخه سلطان هغه ته د «پاشا» لقب ورکړې دې ، همدا راز سلطان په بروصه کې او هم په خپل لښکر کې دا حکم کړې چې علی به ددې وروسته يواځې علي نه وی بلکه هغه ته به «علي پاشا» ويل کيږي . زه به تا ته دا هم ډاګيزه کړم چې کله چې نن علي د سلطان مراد دربار کې دهغه تر مخ وړاندې شی نوسلطان به هغه ته يوه درنده دنده سپاري تر څو د هغې کړچار ، مهارت ، حربي پوهه ، جرءت ،د توری وهلو او جنګی وړتياو اندازه ځان ته معلومه کړي . که چيرې علي په دې دنده کې بريالې شو نو ستا دزوی ارزښت او شان به د سلطان مراد په آند کې د خپل زوی بايزيد نه وروسته دويم کس ته ورسيږی .
دخبرو تر دې ځايه پورې برهان الدين لږ څه ځنډني شو او بيا يې دوباره خپله وينا پيل کړه او ويې ويل :
زما خورې ، قيرات ! زه غواړم چې ته دخپلې لور سريان او د دغې بلې لور ريونا سره يوځاې خپله رمه حويلۍ ته يوسې ، زه به علي پاشا له ځانه سره محل ته يوسم ، تر څو يې هلته د سلطان مراد تر مخ وړاندې کړم ، زه په دې هم و پوهيږم چې سلطان مراد به علي پاشا ته کومه درنه دنده و سپاري .
د علي پاشا مور قيرات د برهان الدين ددې وړانديز سره همغږې شوه ، په دې وخت کې دهغو دوو ځوانانوڅخه ، چې ريونا يې تر دې ځايه راوړې وه ، يوه وويل چې :
برهان الدين صيب ! او زمونږ په اړه څه فکر کوې؟
برهان الدين د دې خبرې په اوريدو سره هغوې ته وويل:
« تاسي دواړه اوس خپلو کورو ته ولاړ شئ او ارام وکړئ ، ستاسي څخه ډيره مننه چې دغه نجلۍ ريونا مو په خوندي توګه تر دې ځايه را ورسوله ، اوس دهغې په هکله پريکړه زمونږ کار دې ، تاسي دواړه رخصت ياست ، تللاې شئ .»
ددې خبرې په اوريدو سره هغه دواړه په خپلو آسونو سپاره شول او دهغې ځايه څخه وکوچيدل .
دهغوې د تللو وروسته برهان الدين د سراې دخاوند ساروان په لور وکتل او ورته يې وويل :
« ساروانه ! ته هم دخپل سراې په لور ولاړ شه ، تاسره خوبه ليدنې کتنې کيږې راکيږی .» ددې خبرې په اوريدو سره ساروان هم په خپل آس سپور شو او ولاړ.
ددې درې واړو د تللو وروسته قيرات ريونا ته وکتل او دمورني شفقت نه په ډک اواز يې ورته وويل :
«ريونا لوري ! ته هم په خپل آس سپره شه ، زه او سريان به خپله رمه سره را ټوله کړو او بيا به له دې ځايه کوچ وکړو .
ريونا ورته سمدستي په ځواب کې وويل چې :
« اې زما مينه ناکې مورې ! دا ته څه ډول خبرې کوې ، که چيرې ته رمه را ټولوې او زه په آس سپره اوسم نو زما څخه به ډيره بدبخته نجلۍ بله نه وي ، زه په خپله د رمې په راټولو کې له تاسره لاس کوم، ته دلته ودريږه، زه به دخپلې خور سريان سره يو ځاې د رمې حيوانات را ټول کړم ، بيا به ټول يو ځاې له دې ځايه وکوچيږو .
په دې وخت کې علي پاشا په خبرو کې راټوپ کړ او ويې ويل : له تاسي درې واړو څخه يو هم و نه خوځيږئ ، زه به رمه را ټوله کړم او تاسي ته به يې در وسپارم . تاسي درې واړه بيا هغه سنبال کړئ او تر کوره يې ورسوئ .»
بيا نو علي پاشا په منډه منډه ولاړ ، د رمې ټول ځناور يې سره را ټول کړل او قيرات ، ريونا اوسريان ته يې ورحواله کړل ، هغوې هم خپله رمه د بروصې د ښار په لور روانه کړه . ريونا په يوه لاس کې دخپل آس قيضه نيولې وه او بل لاس يې پورته پورته کاوه او رمه يې پرې کنترولوله . تر څنګ يې برهان الدين په خپله کچر او علي پاشا په خپل آس سپور شو او دوی هم د بروصې دښار په لورې روان شول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قریب الرحمن سعید

عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانو سازشونه (۲)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول (۲)

دعثماني امپراطورۍ او صليبي متحدي اروپا ترمنځ کشمکش
په دې تاريخي ناول کې ډيرې داسې پيښې مخته راځي چې زمونږ دهيواد د اوسني کړکيچن حال سره سر خوري ، همداراز په دې ناول کې د يو شميرکسانو نومونه يادشوي دي چې شونې به وي په تصادفي توګه ديو شمير وګړو د نومونو سره يو شانته والې ولري . خو ټول کړچار مثبت دي او د ليکوال خپل آند څرګندوي .
اوس تاسې ددې تاريخي ناول دويمه برخه لولئ:

علي د برهان الدين سره يو ځاې د بروصې شاهي ماڼۍ ته ور ننوت ، په دغه وخت کې د محل په خونه کې سلطان مراد ، دهغه زوې بايزيد ، د بايزيد زوې ارطغرل ، سليمان ، عيسې ، موسې ،محمد او دځونورو غټو وړو سالارانو په ګډون د ښار څو اميرين او دعدليې د امورو مشران هم ناست وو . کله چې برهان الدين اوعلي خونې ته ورننوتل نو سلطان مراد دخپله ځايه را پورته شو او هغوې ته يې ښه راغلاست ووايه ، شونې ده چې دغه ښه راغلاست به د برهان الدين د تشويق له پاره و، په دې وخت کې برهان الدين دعلى په غوږ کې څه وويل ، نو على ور مخته شو او دسلطان سره يې په لاس روغبړ وکړ . ددې وروسته يې د نورو ناستو خلکو سره دروغبړ کولو وروسته چې کله هغه د ولي عهد بايزيد لورې ته را ورسيد نو د روغبړ وروسته بايزيد هغه د خپل ځان تر څنګ کيناوه ، او هغه ته يې په غوږونو کې څه وويل :
په دې وخت کې سلطان مراد ډير خوښ ښکاريده ، خپل زوې بايزيد ته يې مخ کړ او ورڅخه يې وپوښتل : زما قدرمنه زويه ! ايا ته دعلې سره د په وا څخه پيژندګلوى لرې ؟»
بايزيد په ډير ادب سره خپل پلار ته مخ را واړاو او ورته يې وويل :
« عاليقدره سلطانه! ما د علي سره څو ځلي د حرب و ضرب په مکتب کې ليدنه کتنه کړې وه ، زه لا د په وا څخه د هغه د جنګى او حربي فن اوپوهي څخه پوره پوره خبر يم »
وروسته له دې خبرې بايزيد علي د خپل ځان تر څنګ په يوه خالي ځاې کې کيناوه،تر لږه وخته پورې د ماڼى په دې خونه کې چپه چپتيا شوه ، يو ناڅاپه د سلطان اواز را پورته شو او علي ته يې په وينا کې وويل : «دخيرالدين زويه ! تر هر څه دمخه زه تاته په دې خاطر چې تا دحرب و ضرب په مکتب کې ديني او عسکرې روزنه په ډيره ښه او اعلي درجه تر سره کړې د زړه له خلاصه مبارکي وايم ، ددې تر مخه زما د زوې استاد ، دروند برهان الدين ، به ماته کله کله ستا د وړتياو په هکله معلومات راکاوه ، همدا اراز هغه ستا دکورنۍ د حالاتو څخه هم وخت په وخت خبرولم ،او زه ستاسې د ټول حال احوال نه پوره خبريم ، زما زوې بايزيد هم په دې پوه دې چې څه ډول ستا پلار او بيا دهغې پسې ستا ورور د دښمنانو په لاسو وژل شوي دى ، او اوس اوس خبر شوې يم چې ستا بل ورور هم د نوم ورکو دښمنانو په لټه کې دې .»
په دې وخت کې برهان الدين سمدستي وويل « درونده سلطانه ! علي ته لږ څه د مخه دا بد خبر راغې چې د هغه بل ورور مجدالدين هم دهمدې نوم ورکو دښمنانو په لاس وژل شوې دې . اوس علي د خپلې کونډې مور اوخور يواځنۍ هيله ده . درونده سلطانه ! ده هم اراده کړې چې په هر حال به د خپل پلار او دواړو ورونو ددښمنانو په لټې پسې وځي او هغوې ته به دخپلو کړو سزا ورکوي . درونده سلطانه ! ددې مور سوګند کړې چې تر هغې به پښې پښو ته رانه وړې تر څو يې چې د خپل ميړه قاتلانو ته سزا نه وي ورکړې . په دې خاطر قدرمنه ! ديخنۍ په دې موسم کې د هغې پښې د يخ له لاسه پړکې شکيږې . دې خپلې مور ته زاري کوي چې هغه دې پښې په پښو کړي خو هغه په خپل سوګند کلکه ولاړه ده . د يخنۍ په دغسې موسم کې علي او دهغې خور سريان دخپلې مور د پښو د چاودنو او ټپونو د ډکولو له پاره د وازګې په ويلي کولو او دهغې په ټپونو کې د هغې د ور اچولو په واسطه علاج کوي ، قدرمنه سلطانه ! زه هيله من يم چې علي به د خپلو دښمنانو څخه د بدلې په اخستلو کې بريالي شي . »
د برهان الدين په دې خبرو د ماڼۍ په دې ستره خونه کې د لږ څه وخت له پاره يوځل بيا چپه چپتيا خپره شوه. بيا هر يوه په ډيره

(c) ketabton.com: The Digital Library

دردناکه ژبه دعلي سره د هغه د ورور د ښهادت په خاطر د زړه خواله وکړه ، په همدې وخت کې يو ځل بيا د سلطان اواز په خونه کې راغبرګ شو.
د خيرالدين زويه ! ته اوس يوازې علي نه يې بلکه علي پاشا يې . شونې ده چې محترم برهان الدين به تاته په دې هکله خبر درکړې وي ، ما تا ته د پاشا لقب درکړې ، او نه يواځې د ښار خلک په دې خبره خبر شوې بلکه مونږ په لښکر کې هم دا خبره ډاګيزه کړې ده . دنن څخه وروسته به تاته علي نه بلکه د علي پاشا په نامه غږ کيږی . نو علي پاشا ! واوره : زه تاته يو کار درسپارم ، زه هيله من يم چې هغه کار به ستا د جنګي وړتياو سبب وګرځي او هم به ستا له پاره د تجربې اساس ثابت شي . همدا راز دهمدې عسکري دندې په ترسره کولو کې به ته د خپل پلار او دواړو ورونو د قاتلانو په پيداکولو کې هم بريالي شي.
د خيرالدين زويه ! د بلغاريې حکمران سيسمان دخپلو دوو شهزاد ګانو ، سائرکن او ايکسلا، سره يو ځاې زمونږ په نوو سوبه شوو سيمو کې د شپيښو يرغلونو يوه لړۍ پيل کړې ، دوې کله په مقدونيه کې وينه توپونکي عمليات تر سره کوي او کله د تهريس په سيمه کې . دهغوې ددغې يرغلونو په پايلو کې زمونږ لښکريانو ته زيان رسيدلې دې . زه به ستا په مشرۍ تا ته يو لښکر درکړم ، تاته د يوې اونۍ وخت هم درکوم په دې وخت کې خپل ځان تيار کړه ، په دې لړ کې به زما زوې بايزيد تا ته پوره لارښوونه وکړي. ددې وروسته به ته د خپل لښکر سره يو ځاې هغې لورې ته کوچ کوې ، اود بلغاريې د حکمران سره به ټکر ته ورځې زه هيله لرم چې ته به هغې ته ماتې ورکړې ، داسې ماتې چې په راتلونکې کې هغه بيا زمونږ په سيمو باندې دشپيښو يرغلونو جوګه نه شي .
د خيرالدين زويه ! زه پوهيږم چې ته د هغو سيمو سره اشنا نه يې ، خو زه به ستا سره خپل څوکسه نائبين او دهغوې تر څنګ د لارې لارښود هم و استوم . دوې به په هغو سيمو کې ستا لارښوونه کوی ، او په دې کارو کې به ستا ملاتړې وي . واوره ! که چيرې ته په دې عسکري دنده کې بريمند شوې نو زما د زوې بايزيد وروسته به ته دويم کس يې چې زما په وړاندې به د عزت او وقار خاوند اوسی . ايا ته ددې کار له پاره تيار يې ؟
علي پاشا د ځواب نه مخته د سلطان په لور په ژوره توګه او غور سره وکتل ، اوبيا يې سلطان مراد ته وويل :
محترم سلطان ! که چيرې د سيسمان حکمران د اوسپنې يا کاڼي څخه نه وي جوړ شوې نو زه به دهغه دغه سرکښې ، دهغه دغه ړوند غضب ، او دهغه ټوله بهادري ، اونارينتوب دهغه په سفالت ، رزالت او د هغې په حماقت باندې بدل کړم . دهغه ټوله تخريب کاري ، دهغه ټوله وران ويجاړ غوښتنه ، ظلم او تيرې به په تورو تيارو کې ډوب کړم . درونده سلطانه ! زه تا ته ډاډ درکوم چې زه به د بلغاريه د حکمران سيسمان ، هره هنګامه او .....دهغه له پاره د مرګ په تحفه بدله کړم .
د علي پاشا ددې ځواب په اوريدو سره يواځې سلطان مراد نه ، بلکه هلته دناستو ټولو خلکو په څيرو باندې د خوښۍ نښې را ښکاره شوې ، په دې خاطر سلطان مراد يو ځل بيا علي ته مخ را واړاوه اوورته يې وويل :
«علي پاشا ! رښتيا چې ستا ځواب زما زړه خوشحاله کړ. زه ستا ددې جرأت ، وړتيا او اعلې فکر ډيره ستاينه کوم . ډاډه يم چې ته به دهمغه ځوانانو په څير را مخته شي لکه څنګه چې درياب اشنا ځاځکې په بحر باندې بدليږي . زه هيله لرم چې ته به د بلغاريه د حکمران په لښکرو لکه د توپاني سيليو په څير يرغل وروړې او خپله بريا او لوړتيا به پرې ترلاسه کړې .
د سلطان مراد د چوپتيا وروست علي پاشا سلطان ته د ډاډ ورکولو په خاطر وويل :
درونده سلطانه ! زه به هيڅکله هم تا ناهيلې نه کړم ، هغه هيلې چې تا زما له وجود سره تړلي ،زه به هڅه وکړم چې ستا دهغې هيلو په مطابق و خيژم .
سلطان په ډيرې مينې سره وويل چې :
دخيرالدين زويه ! ستا د راتلو تر مخه مې چې تاته دکوم لښکر د حواله کولو هوډ کړې نو دهغې په هکله مې د بايزيد سره هم خبرې کړې دي ، اوس ته د بايزيد سره ولاړ شه ، هغه به تاته دهمدې لښکر په هکله نور معلومات هم درکړي هغه به تا دلښکر سره او لښکر به له تاسره معرفي کړي .
د سلطان مراد دې خبرو ته د ځواب ورکولو په ځاې علي پاشا دخپله ځايه پورته شو ځکه چې په همدې وخت کې د سلطان مراد زوې او ولي عهد بايزيد هم دخپله ځايه پورته شوې و. خو د خوني څخه د وتلو تر مخه سلطان مراد علي پاشا او بايزيد ته په ولاړه ولاړه وويل چې :
علي پاشا ! زه پوهيږم چې ته په عمر کې زما د لمسو په ځاې يې ، ته د بايزيد د زامنو هر يو ارطغرل ، سليمان ، عيسي ، موسي او محمد په څير يې . په دې ټولو کې محمد تر ټولو کشر دې او ته را ته دهمغې همزولې ښکارې . دعمر په دې وخت کې چې کوم عسکري دنده تا ته درسپارل کيږي که چيرې ته په هغې کې بريالي شې نو په سلطنت کې به ستا هماغه ځاې وي دکوم په هکله چې ته تر اوسه پورې فکر هم نه شې کولې .
علي پاشا سلطان ته ددې خبرو ځواب په خوله ورنکړ خو خپل سر يې د هغه تر مخه ښکته کړ او دهغې وروسته هغه د بايزيد

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره يو ځاې د خوني څخه ووت .

٣*****

قيرات او سريان دواړه مور اولور د ريونا په ګډون دخپلې رمې سره يوځاې د حويلې په لور روان و ، او حويلې ته ورننوتل ، ريونا وکتل چې د حويلۍ د اوسيدو برخه دومره پراخه نه ده ليکن ددې حويلۍ انګړ ډير پراخه دې . حويلۍ ته په ورننوتلو سره سم قيرات او سريان دواړو مور او لور خپلې وزې چې دشلويا پنځه ويشتو څخه ډيرې نه وې د انګړ په يوه برخه کې غوښتل و تړې ، په دې وخت کې ريونا يوه اړخ ته ولاړه وه ، تر يوه وخته پورې هغې هغوې ته کتل اوبيا په تيزۍ سره مخته ولاړه او د رمې د ځناورو په تړلو باندې يې پيل وکړ. قيرات ورته وويل :

« ريونا ! زما لورې ! پريږده ، ته خو دلته زمونږه سره يوه ډيره درنه ميلمنه يې او زمونږ سره نه ښايي چې مونږ د يوه ميلمه څخه دغه ډول کار واخلو » .

ريونا په ډير پراخه زړه او دخپلوۍ په توګه يې وويل :

« محترمې قيرات ! تا ماته خپله لور ويلې دې ، نو په دې خاطر ته زما مور يې ، نو ايا دا به ماته د شرم خبره نه وي چې زما مور دې د رمې ځناور تړې او زه دې د هغې سيل کوم. »

قيرات د ريونا ددې خبرې څه ځواب ورنه کړ . پټه خوله پاته شوه ، ريونا خندل او د رمې د ځناور و په تړلو يې پيل وکړ .

کله چې ټولې وزې و تړل شوې نو بيا قيرات وويل :

« زه غواړم چې تا هلته په ميلمستون کې کينوم ، بيا به زه او سريان دواړه د وزو څخه پۍ را واخلو ، بيا به ماښامې تيار کړو ، واوره لورې ! زه غواړم له تا څخه ډير څه و پوښتم، زما لورې !ځه چې تا په ميلمستون کې کينوم ، بيا به نو زه اوسريان د وزو څخه د شيدو د اخيستو له پاره راستنې شو او د ډوډۍ انتظام به هم وکړو .»

قيرات غوښتل ريونا ميلمستون ته يوسي ،خو ريونا په خپل ځاې باندې ولاړه پاته شوه . تر يوه وخته پورې مسکۍ وه ، او بيا يې قيرات ته وويل :

«واوره مورې ! ته دا بده مه ګڼه ، اوس خو تاماته خپله لور ويلې دې ، په دې اساس زه د سريان په ځير تاته دمور غږ کولې شم ، که زه د لور په ځير په ميلمستون کې کينم او ته کار وکړې دا به زما له پاره د زغم وړ نه وې ، نو په دې خاطر د يوې لور په ځير له تانه غواړم چې ته ولاړه ښه او ماښامې تيار کړه ، زه او زما خور سريان به دواړه د وزو څخه شيده را واخلو . دهغې وروسته چې ته څه غواړې زما څخه و پوښتې بيا هغه و پوښته ، زه تاته ډاډ درکوم چې زه به ستا د هرې خبرې ، د هر سوال ځواب غلې درنه کړم . »

په دې وخت کې سريان هم په منډه د ريونا څنګ ته راغله ، په مينه يې دهغې لاس و نيو او پورته شول ، قيرات تر يوه وخته پورې مسکۍ او خندنۍ وه ، دا سې په ډاګه کيده چې هغې د ريونا مشوره منلې ده . په دې خاطر هغه د په لنځاې په لور ولاړه ، سريان ددې حال په کتلو سره منده کړه او د شيدو لوښې يې راوړل او د ريونا سره يو ځاې يې د وزو په لوشولو پيل وکړ .

د وزو د شيدو اخستلو وروسته ريونا او سريان دواړه د په لنځاې په لور ولاړې او د قيرات سره يې يو ځاې د ډوډۍ د په لې کار تر سره کړ .

د ډوډۍ د تيارولو وروسته درې واړه د په لنځاې څخه بهر را ووتې، ولاړې او په تشناب کې يې خپل لاسونه او مخونه پريمنځل ، په همدې وخت کې د بروصې د جوماتونو څخه د ماښام د لمانځه اذانونه هم پيل شول . د اذان د اوريدو سره سم قيرات او سريان دواړه ولاړې او اودسونه يې وکړل او بيا يې د ريونا تر مخه په ميلمستون کې لمونځونه اداءکړل . تر هغې چې سريان او قيرات لمونځونه ادا کول ريونا هغوې ته په ډير ذوق سره بلکه په حيرانونکي توګه کتل. د لمانځه د اداء کولو وروسته قيرات اوسريان دواړه د ريونا تر څنګ کيناستې او دعلي پاشا د راتلو په خاطر يې په خپلو منځو کې خبرې پيل کړې .

د لږ ځنډ وروسته علي پاشاهم حويلۍ ته را ننوت ، خپل آس يې د رمې د ځناورو تر څنګ و تړه . کله چې هغه د انګړ څخه داوسيدو د ځاې په لور را ته ، مور يې ورته ور غږ کړ او هغه يې د ميلمستون په لور را وباله . علي پاشا ميلمستون ته ور ننوت ، او دخپلې مور تر څنګ کيناست ، موريې ورته وکتل او ويې ويل :

« زويه علي پاشا ! ما په ډيره بې صبرۍ سره ستا انتظار کاوه ، حويلۍ ته د راننوتلو سره سم مونږ د وزو څخه پۍ اخستې او دغو دواړو يو ځاې د ماښام ډوډۍ تياره کړې ده . ټولو په ډيره بې قرارۍ سره ستا انتظار کاوه . حقيقت دادې چې ما غوښتل د ريونا څخه ډير څه وپوښتم . خو ما غوښتل چې هر څه ستا تر مخه وپو ښتم . په دې خاطر مو په ډيره بيړه ستا انتظار کاوه چې تر راشې او بيا دريونا سره خبرې وکړو.

قيرات تر همدې ځايه خبرې وکړې چې علي پاشا يې په خبرو کې را ننوت او ويې ويل :

« مورجانې ! تا خو ريونا دلته د راتلو سره سم په کار لږولې ده ، دا خو په دې کور کې يو درنه ميلمنه ده . دا چې بيرته ولاړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي ، هلته به خپل پلار ، مور او نورو دوستانو ته څه وايي ؟ ورته به وايې چې کوم مسلمانان چې هلته په بروصه کې اوسيږي هغوی ددې څخه کار اخست . »
په وا له دې چې قيرات د علي پاشا ددې خبرې ځواب ورکړي ، نو ريونا په داسې حال کې چې لړزيده ،شرميده او ژبه يې نښته په خبرو پيل وکړ . هغه علي پاشا ته مخ واړاوه او ورته يې وويل :
محترم علي پاشا ! زه ستا د فکر سره موافقه نه يم .تا ته به معلومه وي چې هغو دوو ځوانانوچې زه تر دې ځايه راوستم او دبروصې دښار بيرون يې تاسو ته وسپارلم او بيا هلته دغرو په لمنو کې ستا مور زما سره خبرې پيل کړې نو ستا مور ماته د لور په نامه غږ وکړ ، نو دلته حويلۍ ته د راتګ نه وروسته کله چې ستا مور د وزو څخه د پيود اخستلو له پاره ولاړه ، نو ما به دا څه ډول زغملې واې چې هغه ښځه چې ماته يې لور ويلې هغه دې د وزو څخه شيده را لوشي او زه دې ورته سيلاني ولاړه اوسم . په دې خاطر ما د وزو څخه شيده په خپله خوښه را لوشلې دي . زه دې کار ته هيڅا نه يم مجبوره کړې ، داسې و ګڼه چې په دې کار کولو زه ډيره زياته خوشحالي احساسوم . او دا چې ما په ميلمستون کې کومه ډوډۍ تياره کړې هغه هم ما د خپلې يوې دندې په توګه تياره کړې . ته ډاډه اوسه چې زه به د بيرته تللو په وخت کې هيڅاته ګيله او شکايت و نه کړم چې تاسې زما څخه کار اخستې دې.»
د ريونا ددې خبرو سره د علي پاشا په مخ دخوښۍ نښې را ښکاره شوې ،ددې وروسته يې د خپلې مور په لور وکتل او ويې ويل :
« اې زما مورجانې ! ته چې څه غواړې د ريونا څخه و پوښتې نو هغه وپوښته ، زه به يې هم واورم ، ته دهغې څخه څه پوښتل غواړې ؟
قيرات په ډيره غور سره د ريونا په لور وکتل اوبيا يې وويل :
«ريونا جانې لورې ! تر هغې ورځې چې زما ځوې مجدالدين دکوره څخه وتلې تر نن پورې نژدې شپږ کاله کيږي ، هغه د خپل پلار او ورور د قاتلانو د لټون او هغوې ته د سزا ورکولو له پاره وتلې و .د کومې ورځې څخه چې هغه له دې ځايه رخصت اخستې و په هغه وخت کې علي پاشا نا بالغه و ، علي د هغه په نه موجوديت کې بلوغ ته رسيدلې . لورجانې ! هغه وخت چې هغه له دې ځايه رخصت شوې نو له ما څخه غلطي شوې وه ، ما هغه ته ويلي و چې تر هغې چې ته دخپل پلار او ورور وژونکي پيدا نه کړې او هغوې ته سزا ورنکړې بيرته به نه را ګرزيږې . افسوس زما په بدقسمتۍ باندې ، ما خپل دا زوې هم له لاسه ورکړ . ګوره لورې ! تا ويل چې مجدالدين په روميلياکې د کومې نجلۍ سره واده کړې ، نو که ماته د هغه نجلۍ او دهغې د زامنو نومونه ووايې چې زما د زوې څخه ترې پيدا شوي دي .
ريونا په ډيره نرمه او ټيټه ژبه وويل :
«اې زما مورجانې ! دکومې نجلۍ سره چې ستا زوې مجدالدين واده کړې و ، هغه ډيره زياته ښايسته ، ډيره د نيک خوی او ښه اخلاقو خاونده ، دډيرې درندې او شريفې کورنۍ پورې اړه لرې . دهغې نوم «نريوس » دې . مجدالدين د نريوس سره نژدې پنځه کاله په وا واده کړې . ددې واده په پايلو کې د هغوې دوه زامن پيدا شول . دمشر نوم يې «کندان » دې چې اوس څلور کلن شوې دې . دکوچنی نوم يې «خيسار» دې او فکر کوم چې هغه به اوس د دوو کالو وي .
په حقيقت کې نريوس زمونږ د کلي د يوې ګُنډې لور ده ، ستا زوې مجدالدين ته شک پيدا شوې و چې دهغه د ورور او پلار وژونکي او قاتلان زمونږ د کلي اوسيدونکي دي ، په دې خاطر به هغه ډير وخت زمونږ دکلي په لور تګ را تګ کاوه ، دهمدې تګ را تګ په وخت کې هغه د نريوس او دهغې د مور سره ليدنه وشوه ، د نريوس د مور نوم « پربيسا» دې ، ډيره د نيکو اخلاقو خاونده ښځه ده . ددغو ليدنو کتنو پايلې دا شوې چې مجدالدين د نريوس د مور ډير خوښ شو . او په دې ترتيب يې ورسره د نريو س د واده پروګرام جوړ کړ.
دسلطان مراد تر څنګ د جنګيدو وروسته ، کله چې ستا زوې مجدالدين فارغ شو نو بيا هغه د خپلې ښځې سره يو ځاې همله زمونږ په کلي اوسيده ، او ډير وخت به د قاتلانو په لټون پسې ووت ، هغه ته دا شک هم و چې زما کورنۍ هم د قاتلانو په ډله کې شامله ده . زه نه غواړم چې دلته خپل پاکوالې بيان کړم چې زما کورنۍ په دې قتل کې شامله ده او که نه . او ما له تاسره وعده کړې ده چې زه به بيرته د ستنيدو سره سم په دې هکله تحقيق کوم . که چيرې زما کورنۍ هم ستا د زوې او ميره په وژلو کې ګډون درلود نو زه به دهغې په هکله هم تاسې ته ووايم . بيا هم زه دا خبره منم چې ستا د زوې مجدالدين قاتلين زما د کاکا زامن دي . زه به دهغوې نومونه هم تاسې ته درکړم . او هڅه به وکړم چې کله چې علي پاشا دهغوې د لټون پسې وځي نو دهغوې د ځاې ځيګې په هکله به هم ورته پوره پوره معلومات ورکړم . که چيرې په دې لړ کې علي پاشا ته زما د نورې مرستې اړتيا وي نو هغه به هم ترې و نه سپموم . زه ستاسو د اخلاقو او کړچار څخه ډيره اغيزمنه شوې يم . زه په دې ډيره هم خفه يم چې ستا د ميره د ښهادت وروسته تا هوډ کړې چې ته به تر هغې پنې پښوته را نه وړې تر څو چې د هغې قاتلينو سزا نه وی ليدلې او په دې لاره کې دا دې ستا دوه زامن هم په ښهادت ور رسيدل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر دې ځايه ريونا خبرې وکړې او نوره چپ پاته شوه ، څه فکر يې وکړ، اوبيا يې خپلې خبرې پيل کړې .
« اې مورجانې !تا دخپل زوي مجدالدين د ښځې نريوس او دهغې د زامنو په هکله و پوښتل . نو ما چې دهغوې په اړه څومره پوهه درلوده تاسي ته مې وويله ، اوس به زه تاته د خپل ځان په اړوند هم خبره وکړ م. تاسي ټول پوهيږئ چې زما نوم ريونا دی . زه د خپل مور اوپلار يواځنۍ لور يم . په کوم کلي کې چې مونږ اوسيږو زما پلار دهمغې کلی سردار دی ، زما دپلار نوم رستاک دی ، او د مور نوم مې کيتهنا دی ، دواړه ژوندی دي او له ماسره ډيره زياته مينه کوي ، کله چې هغوی ته ډاګيزه شي چې زه چا تښتولې يم ، نو په هغوی به ژوند کول ستونزمن شي ، په دې وخت کې ، اې مورجانې ! ، له تانه غواړم چې که چيرې ته ماته اجازه راکړې چې بيرته ولاړه شم نو هيله ده چې ما ژر تر ژره له چا سره يوځای و ليږې تر څو زما د مور او پلار په غم کې کمښت راشي . خو يو څه بايد ووايم چې ما له دې ځايه د کوم پردي سره مه استوه ، ما دخپل زوی علي پاشا سره يو ځاي وليږه . زه ستا په زوی باندې باور کولې شم ، ځکه چې ما ستاسي اخلاق او کړچار له نژدې وکوت ، اوتر څنګ به يې زه د علي پاشا سره د هغه د پلار او دواړو ورونو د قاتلينو په لټون کې بسپنه وکړم . زه هيله لرم چې علي پاشا به په خپل دغه مقصد کې بريالې شي .»

د قيرات د ځواب دمخه علي پاشا په خبرو پيل وکړ . هغه ريونا ته مخ کړ او ورته يې وويل :
«ريونا واوره !ستا وړانديز په پله عملي بڼه نيسي ، زه همدا اوس د سلطان مراد ددرباره راغلې يم . هغه ماته يو عسکري دنده راسپارلې ده ، خبره داده چې د بلغاريه حکمران سيسمان د خپلو دواړو شهزادګانو هريو سائرکن او ايکسلا سره يو ځاي د مسلمانانو په سيمو شپنې يرغل کوي . هغوی کله په روميليا باندې او کله هم په مقدونيه باندې را اوړي ، سلطان زما د قوماندې لاندې يو لښکر تيار کړې او ماته يې حکم کړې چې زه په يوه اونی کې دننه ددې ځايه څخه د بلغاريې د حکمران سيسمان د سرکوبۍ او ځپلو په خاطر ولاړ شم . زما سره به څه لاربښوونکې او مشران هم وي ، هغوی به له ماسره ددې فوځي دندې په تر سره کولو کې بسپنه کوي . زه نژدې يوه اونۍ وروسته له دې ځايه د خپل لښکر سره يو ځاي هغه لورې ته روانيږم . ته به هم زما سره په دې سفر کې ملګرې اوسې . زه به تا تر ستاسي تر کوره پورې و رسوم او دهغې وروسته به د خپلې دندې د اجرا په خاطر و خوزيږم .
دعلي پاشا په دې ځواب باندې ريونا خورا خوشحاله او ډاډمنه شوه . هغې غوښتل چې علي پاشا ته څه ووايي خو په همدې وخت کې قيرات په خبرو پيل وکړ .
علی پاشا زويه ! ددې نه دا په ډاګه شوه چې سلطان ته په خپل لښکر کې دتل له پاره شامل کړې يې . خو ګوره زما زويه ! زه ډيره زياته خوشحاله يم چې سلطان مراد ته د خپل لښکر سالار ټاکلې يې او تر څنګ يې درته د پاشا لقب هم درکړې دی .
مورجانې ! ستا خبره سهې ده ، ما ته سلطان د پاشا لقب هم راکړې او تر څنګ يې زه د خپل لښکر سالار هم ټاکلې يم ، هغه ماته دا هم ډاګيزه کړې چې کومه دنده چې ماته را سپارل کيږي که چيرې زه د هغې دندې په اجرا کې بريالې شوم نو دهغه په وړاندې باندې زما حيثيت د ولي عهدبايزيد نه وروسته تر ټولو ستر وي .
قيرات د علي پاشا ددې خبرو په اوريدو سره مسکۍ شوه ،هغه ددغې خبر په اوريدو سره ډيره زياته خوښمنه وه . بيا هغه را پورته شوه او د ريونا په لور يې و کتل او ويې ويل :
« ريونا لورجانې !ته همدلته کينه ، زه او سريان به ډوډۍ را وړو ، او بيا به يې ټول په ګډه وخورو.» ريونا سمدستي له خپله ځايه پورته شوه د قيرات په اوږو يې لاس کيښود ، او بيرته يې په خپل ځاي کنيوله ، اوبيا يې په ډيره مينه قيرات ته وويل : اې مورجانې ! ته په خپل ځاي کينه ، اوس ستا يوه نه دوه لونې دي ، زه اوسريان ځو او دواړه به ميلمستون ته ډوډۍ راوړو ، بيا به يې ټول په ګډه وخورو . » د ريونا ددې خبرې په اوريدو سره قيرات ډيره خوشحاله شوه ، بيا ريونا اوسريان دواړه را ووتلې ، په ډيره بيړه يې کار پيل کړ، دخوراک حښاک لوښي يې ميلمستون ته راوړل او بيا څلور واړه کيناستل او يو ځاي يې ماښامې وخوړ .

پرلپسې لري....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانو سازشونه (۳)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول . دعثماني امپراطورۍ او صليبي متحدې اروپا ترمنځ کشمکش په دې تاريخي ناول ک

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره يو شانته والې ولري . خو ټول کرچار مثبت دې او د ليکوال خپل آند څرګندوي . اوس تاسې ددې تاريخي ناول دريمه برخه لولئ:

(۳) *****۴

علي پاشا به اوس هره ورځ د فوځ مرکز ته ورته . هلته به يې ډېر وخت د بايزيد سره او د خپل هغه لښکر په پيژندګلوۍ کې تيراوه چې
چې مور يې په بستر باندې پرته ده او د درد او تکليف څخه يې شکايت کاوه ، د سختې يخنۍ او توفاني هواو د لړيدو په اساس دهغې لوځ
کتل چې ريونا او سريان دواړه په لمڅې د پرتې قيرات په سر ولاړ ې دي ، د ريونا په لاسو کې د وازګې ډک لوښي و ، په داسې حال ک
د اور سکروټې را خيستې وې دهغې څخه واخست ، دواړه لوښي يې پر ځمکه کيښودل ، اوبيا يې د ريونا او سريان په لور وکتل او ويې
خويندو تيار کړيده ، اوس مونږ درې واړو ستا انتظار کاوه .›› په دې خبره ريونا اوسريان دواړه تر ځنګ پروت لمڅې باندې کيناستې .
، دخپلې مور په دغه حال باندې دعلي د سترګو څخه اوښکې را رواني شوې ، د ريونا تر ځنګ ناستې سريان هم دخپلې مور او وروړ پ
په سترګو کې دغه اوښکو زما زړه سوري کړ ، زويه ! په دغه ناوړه حالاتو کې الله ماته يواځې ته ستره پانګه ګرځولې يې .، زويه ! که
تر هغې چې دهغوې د قاتلينو څخه بدله وانه خستل شي ،نو زما په مخ کې ددرد نښې او په سترګو کې د اوښکو ګوهر به په نظر درځي .
سره دا وعده کوم چې زه به تا هسې بې اسرې پرينږدم ، درنې مورجانې ! زه به د خپلو دښمنانو د لټون پسې وځم ، دهغوې په سترګو ک
قاتلين ، دا دمنافقت وارثين که په غارونو او سوړو کې ور ننوځي او يا په دښتو اوسهرا و کې خپاره شي بيا به هم زه رڼا په لاس دهغو
کړی . دخپل زوی په خبرو او هوډ سره قيرات ډېره خوشحاله شوه ، هغې خپل تکليف ، خفګان او اذيب ټول له ياده وويستل ، بيا يې په د
؟ دخپلې مور دخبرو په اوريدو سره علي پاشا لږ څه ځان سنبال کړ. او بيا يې د خندا نه په ډکه خوله خپلې مور قيرات ته وويل : « مور
ډادمنه او بې انديښنې اوسی، زما په نه موجوديت کې نه يواځې برهان الدين بلکه په پله سلطان او دهغه زوی بايزيد له اړخه به هم ستاسو
او دهغې د پوښتنو ځوابونه مې ورکول . هغې له ماڅخه پوښتل چې ايا زمونږ د کور مالي لاسته راوړنه يواځې همدا شل پنځه ويشت وز
زخمونه را پيدا شو چې له ما څخه يې د ريونا سره خبرې کول هير کړل . په همدې وخت کې ته هم را ننو تې . ددې خبرو کولو وروست
ځان تيار کړه ، چې ته هم د هغه سره يوځای هغه لورې ته وخوزيږې . خو ګوره لورې ! ما تاته تر اوسه پورې دا نه دي ويلي او يواځې
په دې خبره باندې ريونا سمدستي ځواب ورکړ او نيوکه يې پرې وکړه : « اې زما مورجانې! تا زه په خپل کور کې د يوې درنې ميلمنې
هيڅکله هم له ياده و نه باسم . زه به تل په دې غه کور کې دغه څو شپې په خپلې سينې کې يادې ساتم. ددې خبرو وروسته قيرات همت و
پورته شول ، د ډوډۍ لوښې يې کيښوول ، په ميلمستون کې يې ډوډۍ وخوړه ، او د ډوډۍ نه وروسته څلور واړو يو ځای د ريونا او علي
موجود باندې خپلې وړانګې غوړولې وې اوکله چې ډوبيدو ته ور نژدې شو نو رڼا يې هم سوکه سوکه په کميدو شوه . د شپې تورو تيارو
د علي پاشا تر شا دهغه معاونين، دهغه واړه سالاران ، او نور لاربښوونکې را روان وو، او د ټولو شا ته هغه ځواکمن لښکر را ته چې د
کلې تا ته ښکاري ، نوم يې «تولک » دی ، او دا زما پلرنې کلې دی . د ريونا په دې خبره علي پاشا د خپل آس واګې را ښکودې او بيا ي
دښخولو حکم وکړه ، او ته له ماسره زما تر کوره پورې ولاړ ښه .›› د ريونا اواز د ډېرې مينې او جذبې څخه ډک و . خو علي پاشا دري
يې د ځوانی په دهليز کې قدم ايښودې دې ، د نسوانيت نښې د هغې په مخ باندې راښکاريدې ، د ځنډ په دغه ګړيو کې ريونا هم د صبح ک
پورې نه ځې ؟ علي پاشا محسوس کړه چې د ريونا اواز ډېر متين ، او په خپل ځان د باور څخه ډک دې . ريونا تر لږ څه ځنډه پورې چې
چې مونږ به تا هيڅکله هم د ضرور ت بندې نه کړو . ځکه چې مونږه د هوس او حرص بندګان نه يو ، او نه خلک ته ازار رسونکې يو
بيا مومې ، زه پوهيږم چې ته زما ددې غوښتنې په هکله په تذبذب کې پريوتې ، خو زه تا ته يقين درکوم چې که چيرې زما د کلي کوم کس
ريونا ! ته به زما څه ساتنه وکړې ، ته په خپله د ځوانی خوب او د ګلاب د شاخ په څير نازکه يې . زه غواړم ته تنها خپلې خويلې ته ولاړ
هغوې ستا ساتنه وکړه او بيا يې ته بيرته په خوندي توګه تر دې ځايه را ورسولې ، ګوره ريونا ! زه د خپل لښکر سره مخته ځم ، او کوم
سامان چې زما مور تا ته زما د ورندار او دهغې دکوچنيانو له پاره درکړې هغه له ځانه سره يوسه ، هغه سامان او نقدو روپيو کڅوړه به
کلي په لور حتما را ګرځم. ريونا د علي پاشا د خبرو په منځ کې را و غورځيده او دهغې خبرې يې ورغوڅې کړې ، او په لړزيدلي اواز
غوښتونکې او دخپل ځان له پاره مخلص منې نو بيا به ته حتما له ما سره زما تر حويلۍ پورې زما د پاکوالې او بې ګناهی د ثبوت په خاط
زما دا غوښتنه به او زما دا ارزو به ټکر نه کړې . ريونا چپ شوه ، اوعلي پاشا تر يوه وخته پورې په فکر کې ډوب شو او سوچ يې کاو
ميوه يې چې تخم و نه لرې ، زه ستا په وفا ، خلوص اونيت کې هيڅ شک نه لرم ، اوس نو که ته په خپله خبره اصرار کوې نو زه له تاس
ته يې وويل : « زما دوستانو ! خپل لښکر ته د لته د پړاو کولو حکم وکړئ ، د ريونا په نامه دغه نجلۍ چې د بروصې د ښاره له ما سره
به دهغوې سره هم يو ځل وينم ، په دې دوران کې د لښکر له پاره د غذا د تيارولو حکم هم ورکړئ ، له هغې وروسته به مونږ دوباره کو
ډېره خوشحالۍ سره په خپل آس سپره د علي پاشا د آس تر ځنګ ځنګ روانه وه ، خپل کلي ته ننوته او بيا د يوې ډېرې سترې حويلۍ تر
پاشا د ريونا ددې خبرې ځواب ورنکړ ، هغه هم د آسه ښکته شو او د دروازې تر شا و دريد . کله چې په يوه وار ټک ټک سره دروازه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې نه ځایده ، مخته راغله او په ډیره بې صبرۍ سره یې ریونا په غیږ کې و نیوله ، بیا یې دهغې مخ ، تندي ، سترګې او ان تر شونډو پ
«کیتهنا »ده. زړې کیتهنا په پلټونکو سترګو سره دعلي پاشا په لور وکتل ، بیا یې مخ د حویلۍ دانګړ لورې ته کړ او په لوړ اواز یې غږ
نه پوهیده ، هغه هم را مخته شو او ریونا یې په غیږ کې و نیوله او ډیره مینه یې ورسره وکړه ، دهغه ځخه د را جدا کیدو وروسته ریونا
ځوک دي ؟ د کومه ځایه راغلي ؟ زه ولې ددې سره دلته راغلې یم ؟ زه به ستاسې ددې ټولو بوښتنو ځواب دلږ. ځه ارام او کیناستو وروس
همستا ده ، او ته له مونږ. ه ځخه ددا ډول اجازې اخستلو اړتیا نه لرې . ریونا په خندا سره دعلي پاشا سره یو ځاې حویلۍ ته ور ننوته ، ع
د علي پاشا د مور ،خور او په پله د علي پاشا د ښه سلوک او ښیګڼې اوبیا دهغه ځایه دبیرته د را تللو په اړه تفصیلي خبرې وکړې . رست
وروسته رستاک د خپله ځایه پورته شو او دخپلې لور ریونا او ښځې کیتهنا په لور په کتلو سره یې وویل : راځئ چې د علي پاشا ځنګ ت
ددې غوښتنې په اساس ریونا او مور یې دواړه له ځایه را پورته شوې ، بیا درې واړه دهغې خونې ځخه را وواتل او د میلمستون په لور
حال کې چې ریونا د علي پاشا په دغه درنښت باندې په ډیر ویاړ سره کله علي پاشا او کله هم خپل پلار او مور ته کتل . درې واړه مخته
نه لرم . ریونا زما یوازنۍ لور ده ، دا زما لور هم ده او زوې مې هم دې . ریونا ماته او زما ښځې ته زمونږ. له ځانه هم درنه او ګرانه د
په دې وخت کې زه تاته زوې وو ایم ،نو تاته خو به کوم اعتراض نه وي ؟ په ځواب کې علي پاشا په پوره ممنونیت سره رستاک ته ور م
سره ریونا ، رستاک ، او کیتهنا درې واړه خوشحاله شو ل، لږه شیبه وروسته رستاک د لږ. ځه ساه اخستلو سره سم بیا په خبرو پیل وکړ
زما کشر ورور دې ، او دهغې د ټولو کشر زوې سره د ریونا کوژده شوې وه ، خو کیداې شي چې هغه د کومې غلبې انګیرنې په واسط
پاکوالې د بیانولو ځخه زه معذور یم ، که چیرې هغوې ستا د پلار او ورونو په وژلو کې شریک وي نو یاد ساته چې زه به د هغوې پر خ
کور کې د اوو ورځو د تیرولو وروسته زما لور د خپل ځان ، ابرو ، عزت او عصمت سره خوندي بیرته زما کورته را ورسیده ، نو زم
زما زویه ! که ځه هم زه او زما ښځه په دې خبر شوې وو چې زما لور په داسې حال کې چې زما وریرونو له ځانه سره دلته کلي ته بیر
مونږ. ته دا خبر هم را ورسید چې ریونا چا له ځانه سره و تښتوله ، خو دا زمونږه قسمت ښه وه چې دلته په کلي کې هیچا ته په دې هکله
ورځې په مونږ. تیریدې نو دهغې ویل خو شونې نه دې ، زه او ښځه به مې تل په دې غم کې ډوب ناست و ، شپه او ورځ په دغه سور او
چمن داستان دې ، زما د کفن دټوټه ټوټه کیدو او خپریدو ځخه خوندی کړې دې . د ریونا په را تلو سره زه او زما ښځې ته چې ځومره خ
. زما زویه ! تا زمونږ. د بدقسمتۍ زنځیرونه غوځ کړل ، زمونږ. د زړه په کتاب کې دې د ځیرو ښایسته ټکي ولیکل. علي پاشا زما زویه
د ابرو او عصمت سره یوځاې دکوره تللې وه ، نو په هماغه توګه تا هغه بیرته را ورسوله ، تا په دې هکله پر مونږ. ډیر احسان وکړ او م
دریونا په لور کتل ، کله چې د رستاک خبرې خلاصې شوې نوبیا علي پاشا هغه ته وکتل او ویې ویل : دروند رستاک صیب ! هغه ځه چ
دروند رستاک صیب ! ته خو زما داسې ستاینه کوې لکه ما چې تا ته د کوم غره نه په ټوپ وهلو سره ستا د ژوند پانګه تا ته بیرته راستن
چې در یونا سره مونږ. د داسې سلوک په کولو سره مونږ. خپله یوه ستر دیني فریضه تر سره کړې ده ، په دې هکله مو کوم احسان په تاس
فرائضو په ترسره کولو کې شامل و ، بلکه زما دغه کار زما د مور د خوښۍ سبب هم و ، په دې خاطر ریونا شاید زما د مور ، زما د خ
اوعلي پاشا ته یې وویل: علي پاشا ! ته د کومې غلبې انګیرنې او یا کوم فریب ښکار کیږه مه . ما خپل پلار او خپلې مورته ستاسې کوم ب
کړي او بیا بیرته تر دې ځایه د سفر داستان ، ما پرته د کوم زیادت او کمښت دوی ته ویلې دې . په هر صورت هغه ځه چې زما پلار وو
سهي او سلامته را ورسوي ، او بیا کور هم دومره لرې چې واټن یې دسلونو کیلومترو پورې رسیږي ، هغه ځه چې زما پلار ستا په اړه
ریونا وویل چې ته د خپل لښکر سره دې لورې ته راغلي یې او ستا سلطان ، سلطان مراد، ته د بلغاریه دحکمران سیسمان او دهغې د زا
ددې دندې د تر سره کولو دمخه ، زه تا ته د خپل زوې په توګه ، دا وصیت کوم چې د سیسمان پر خلاف پر ډیر احتیاط ، ډیرې هوښیار
تر اوسه پورې دکوم لښکر قومندانې کړې ده ، هغې لورې ته د تللو ځخه یواځې یوه اونۍ تر مخه سلطان مراد تاته دپاشا لقب درکړې ، ا
ته د زړه له کومې مبارکي وایم . دا یو داسې اعزاز دې چې هر ځوک یې خاوند کیدې نه شي . ریونا ما ته دا هم ویلې چې تا خپل لښکرت
کړم . د رستاک په دې وړاندیز علي پاشا ټکان وخوړ او ویې ویل : « نه ! دورندرستاک صیب ! زه دلته له تاسې سره ټوله شپه نه شم تی
دا خبر ورکول غواړم چې زه دداسې یوې دندې د ترسره کولو همت او جرأت لرم .» د ریونا مور کیتهنا تر اوسه پورې چپه خوله ناسته
صورت زمونږ. سره یو ځاې خورې .» د کیتهنا په دې وړاندیز علي پاشا غوښتل ځه ووایې چې ریونا پرې را مخته شوه ، او ویې ویل :
ستا مجبوریت وي ځکه چې ته د خپل لښکر سره کوچ کونکې یې ، خو دماښام ډوډۍ به دې په هر صورت زمونږ. سره یو ځاې وي . ګو
غواړم . په هر حال زه له تاسې سره وعده کوم چې د ماښام ډوډۍ به همدلته له تاسې سره خورم او بیا به خپل لښکر ته ورځم ، علي پاش
خورم نوبیا دهغې وروسته زه سمدستي خپل لښکر ته ورځم ځکه چې زه باید د لښکر د کوچ کولو تیاری هم په پله وکړم . نو زه غواړ م
دکولو اړتیا هم نشته چې ووایې د نریوس تر کوره پورې زما لارښوونه کولې شي او که نه . زه په خپله تا د دنریوس تر کوره پورې رس
پاره ځه سامان را استولې دې چې هغه هم له ځانه سره راوړم . بیا به د نریوس کره یو ځاې ولاړ شو . ددې خبرې سره سم ریونا د میلم
ځنګه مې چې درته په وا ویلې و چې د علي پاشا مور د خپلې نګور ،دعلي پاشا د مشر ورور مجدالدین د کونډې له پاره ځه سامان را اس
را ښکاره نه شي . د ریونا د خبرو په اوریدو سره علي پاشا په ژوره وخندل او ریونا ته یې مخ کړ او ویې ویل : ګوره ریونا ! زه ستا دد
دلته راشو . ددې سره یو ځاې علي پاشا دخپله ځایه پورته شو او د ریونا سره یو ځاې دحویلۍ ځخه ووت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقریب الرحمن سعید ژباړه :

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۴)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

په دې تاريخي ناول کې ډيرې داسې پيښې مخته راځې چې زمونږ دهيواد د اوسني کړکيچن حال سره سر خوري ، همداراز په دې ناول کې د يو شميرکسانو نومونه يادشوي دي چې شونې به وي په تصادفي توګه ديو شمير وګړو د نومونو سره يو شانته والې ولري . خو ټول کرچار مثبت دې او د ليکوال خپل آند څرګندوي .
اوس تاسې ددې تاريخي ناول څلورمه برخه لولئ:

(۴)
پرلپسې *****۶
اوس نو لمر نور پريوتې و . ټوله فضاد تيارو تورو لوخړو را نغاړلې وه ، علي پاشاد ريونا په لار ښوونه ديوه کور تر مخه و دريد ، ريونا دهغې دروازه و ټکوله ، د لږځنډ وروسته دروازه پرانستل شوه . يوه ځوانه ښځه د دروازې ترڅنګ ودريده ، د ريونا په کتلو سره يي پر مخ خوشحالي راڅرنګنده شوه ، خو کله يې چې سترګې په علي پاشا و نښتې نو لږ څه شا کړې شوه ، خو بيا يې هم علي پاشا له نظره و غورزاوه . دا ښځه تر اوسه پورې د خپلې ځوانۍ په جوش کې وه ،را مخته شوه او ريونا يي په غيږ کې و نيوله او دهغې تندې يې ښکل کړ او ورته يې وويل :
ريونا! مونږ خو اوريدلې و چې ته دخپل کاکا کور ته تللې يې ، ته بيرته کله را ستنه شوې يې ؟
ريونا ورته په ځواب کې وويل : اول خو مونږ پريږده چې دننه را شو دهغې وروسته به بيا تاته به تفصيل سره خبره وکړم .
په دې خبره هغه ښځه يوې لورې ته و دريده ، کله چې ريونا دعلي پاشا سره يو ځاې انګړ ته ور ننوت ، نو هغه ښځې دخپل انګړ دروازه بنده کړه ، د حويلۍ انګړ پوره پراخه و، چې دوه رڼاوې په کې رڼې وې . دغو رڼاو انګړ روښانه کړې و .
دانګړ نه په تيريدو سره دوې يوې خونې ته ور ننوتل ، هلته دوه کوچنيان او يوه زړه ښځه ناست وو ، خونې ته د ور ننوتو څخه د مخه هغه ښځه چې دروازه يې پرانستې وه د ريونا په غوږ کې د هغې څخه و پوښتل چې :
له تاسره دغه ځوان هلک څوک دې ؟ ګوره که ته يې بده و نه ګڼې او په کوم فريب ،انديښنې او دوکې کې و نه لويږې نو زه دا ويلې شم چې ددې ځوان شکل او څيره زما د مرحوم ميړه مجدالدين سره ورته ده . ګوره ريونا خورې ، ماته ژر ووايه چې دا ځوان څوک دې ؟
د نريوس په دغې بې صبرانه پوښتنو باندې ريونا تر يوه وخته پورې مسکۍ وه بيا يې په لوړ اواز وويلې ، چې اواز يې هلته په خونه کې ناستو کسانو ، دنريوس مور او دهغې دوه کوچنيانو ، هم واوريده . هغې وويلې :
نريوس خورې ! ستا ګمان سهي دې دغه ځوان چې له ماسره دلته راغلې دې دهغې شکل او څيره په رښتيا هم ستا د خاوند مجدالدين سره يو شان ده ، دا په دې خاطر چې نوموړې د مجدالدين کوچنې ورور ، علي پاشا ، دې .
ريونا ددې څخه اخوا نور څه و نه شو ويلې ، ځکه چې دهغې ددې خبرې سره سم نريوس منډه کړه او دعلي پاشا سره يې روغ بړ وکړ او دهغې تندې يې ښکل کړ . دهغې وروسته هيڅوک نه پوهيږې چې څه وشول چې دهغې زړه ډک شو اودعلي پاشا په ولې يې سر کيښود او دکوچنيانو په څير يې سلګۍ وهلې او په زار وقطار سره يې ژړل .
څنګه چې د ريونا خبرې هلته په خونې کې ناستوکسانو هريو پربيسا، کندام اوخيسار هم اوريدلې وې ،نو په دې اساس ، کله چې نريوس علي پاشا په خپله غيږ کې ونيواوپه سلګيو وهلو ي پيل وکړ نو دهغې مور پربيسا او د هغې کوچنيانو کندام او خيسار هم په ژړا پيل وکړ . ريونا هم ددې حال په کتلو سره د اغيز لاندې راغله او علي پاشا او نريوس يې يو له بله سره بيل کړل ، هغې وکتل چې لکه څنګه چې نريوس په ډکه خوله ژاړې په همدې توګه دعلي پاشا د سترګو څخه هم د اوښکو سيلاب روان دې .
نريوس اوعلي پاشا دواړه ورندار او ليور تر ډيره وخته پورې د يو بل مخته ولاړ و او سترګې يې وچولې ، بيا نريوس په ډيره مينه او محبت دعلي پاشا لاس و نيو او دهغې خونې په لور يې يوړ چيرې چې يې مور او کوچنيان ناست و، هلته يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپلې مور پربيسا تر مخ و دراوه ، خپل ځان يې سنبال کړ او مور ته يې وويل :
اې مور جانې ! دا ځوان ووينه ، دا هغه علي پاشا دې چې زما ميړه به يې زمونږ تر مخ تل ډيره ستاينه کوله . دهغې په دې خبره زړه پربيسا پورته شوه لمړۍ يې د علي پاشا په سر لاس راښکود دهغه تندې يې ښکل کړ او دخپله ځانه سره يې کيناوه .
خو علي پاشا هلته کينه ناست ، لمړۍ هغه د کندام په لور ورغې چې مشر وراره يې و . هغه ته يې غاړه ورکړه او ښه مينه يې ورسره وکړه . او وروسته يې خيسار سره هم همدا ډول مينه وکړه . بيا يې دواړه په غيږه کې کښيول ، او د زړې پربيسا تر څنګ کيناست ، نريوس او ريونا دهغوې تر مخ کيناستل . بيا پربيسا په خبرو پيل وکړ ، هغې علي پاشا ته وويل :
« علي پاشا ! ستا ورور مجدالدين يو ډير عجيب او ځانګړې انسان و ، په هغو حالاتو کې چې هغه زما د لور سره ليدنه وکړه هغه اوږده قصه ده . کيداې شي ريونا تاسې ته دا خبره کړې وي او که نه يې ويلې نو زما لور نريوس به تاته په تفصيل سره ووايي . هغه به تل زمونږ سره ښېګنه کوله ، په دې ترتيب زمونږ دهغه سره ليدنه کتنه کيدله ، په همدې جريان کې نريوس او مجدالدين يو بل سره خوښ کړل ، او ددوې تر منځ واده وشو . په جنګوو کې دبرخې اخيستو وروسته به هغه همدلته ډير ته را ته . څکه چې هغه به ډير وخت د خپل پلار او ورور د وژونکو پسې ګرځيده ، بيا ډيره بده پيښه منځته راغله ، هغو وژونکو د مجدالدين کار هم پاې ته ورساوه ،زما د لور په ځولۍ کې کونډتون و او دهغې دکوچنيانو د سر سيورې له منځه ولاړ او هغه دواړه هم يتيمان شول .
د زړې پربيسا خبرو علي پاشا ويلې کړ. هغه به بيا بيا د کندام او خيسار دواړو په سر لاس راښکود او ښکلول به يې ، بيا يې پربيسا ته وکتل او ويې ويل :
محترمې مشرې ! داسې خبرې مه کوه ، کندام اوخيسار يتيمان شوې نه دې ، زه د هغوې کاکا دهغوې د خدمت له پاره ژوندې او سلامت يم . زما مور ، زما خور ستاسې له پاره څه شيان را استولي هغه به ريونا تاسې ته تسليم کړې .
ددې خبرې سره سم ريونا هغه کڅوړه پرانسته چې له ځانه سره يې راوړې وه . هغې هغه ټول کالي را وسپړل، خپاره يې کړل او هغوې ته يې ور وښوول ، بيا علي پاشا د خپل جيب نه د نغدو پيسو خلطه را وويسته ، دخپله ځايه را پورته شو ، کندام اوخيسار دواړه يې په لمڅې کينول ، د نغدو پيسو کڅوړه يې د نريوس په غيږ کې کيښوده اوبيا يې هغې ته وويل :
نريوس خورې ! دا دنغدو پيسو خلطه له ځانه سره و ساته ، زه پو هيږم چې زما دوروراو ستا دميړه مجدالدين د مړينې وروسته ستا سو د خوراک څښاک له پاره کومه ذريعه نه شته ، دا نغدې پيسې ما له کوره تاسې ته راوړې ، دا زما مور ستاسې له پاره راکړې . زه هيله لرم چې په راتلونکې وخت کې به زه د خپلې خور نريوس او دخپل ورور د دواړو زامنو په ښه ډول خدمت وکړاى شم .
علي پاشا د لږ څه ځنډ وروسته بيرته چپ پاته شو ، او بيا وروسته يې يو ځل بيا اواز واوريدل شو .
نريوس خورې ! ايا زه له تا دا پوښتلې شم چې په دې کلې کې ستاسې د خوراک څښاک بله کومه ذريعه هم شته ؟
دهغه ددې خبرې په ځواب کې دنريوس مور پربيسا وويل :
علي پاشا زويه ! په دې کلې کې زه او زما لور بلکل بې اسرې نه يو که څه هم ډير وخت و شو چې زما ميړه مړ شوې خو دلته په کلي کې زمونږ يو ټوټه زمکه شته چې هغه مونږ د نريوس د پلار يو پيژندګلوې ته په کښت ورکړې ، نيمايي فصل هغه اخلي او نيمايي مونږ ته راکوي ، دهغې څخه دومره څه تر لاسه کيږۍ چې د لږ څه کمښت زيادښت سره زمونږ دکال ګذاره پرې کيږي . ددې نه اخوا زه په دې هکله د شرم احساس نه کوم چې ووايم چې د ريونا پلار او دهغې مور ډير وخت زمونږ سره لاس کړې او اوس يې هم کوى .
کله چې پربيسا چپ شوه ، نو علي پاشا په خبرو پيل وکړ.
« زما درنې او محترمې خورې،نريوس ! دهغې وخته چې د ريونا له خولې زما مور او خور خبر شوې دې چې زما ورور مجدالدين دلته له تاسره واده کړې او له تا څخه يې دوه کوچنيان هم پيدا شوې دې نو د همغې وخته را هيسې هغه ستا او ستا د کوچنيانو د کتلو له پاره بې قراره دې . ايا دا شونې ده چې کله ته د دواړو کوچنيانو سره يو ځاې بروصې ته ولاړه شې او همدلته زما د مور او خور سره و اوسې .
د علي پاشا په دې پوښتنې باندې نريوس د لږ څه ځنډ له پاره په فکر کې ډوبه شوه او بيا يې علي پاشا ته وويل :
زما دورنده وروره علي پاشا! زما هلته په تللو او همدلته په اوسيدو باندې هيڅ ډول اعتراض نه شته . څکه چې زما کوچنيان همستاسې دي ، خو زما د مور حالت ووينه ، دا اوس زړه ده ، دسترګو ديد يې کم دې ، ډير واټن سفر نه شي کولې ، خو بيا هم زما درونده وروره ! زه ژمنه کوم چې چې يوه نه يوه ورځ به زه خپله مور د ريونا په کور کې پرېږدم او د بروصې ښار ته به ستاسې د خلکو د ليدلو له پاره درشم خو هلته به زما دتللو يو شرط وي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځنګه شرط خورجاني ! علي پاشا ټکان وخوړ او د نريوس په لور يې وکتل ، په ځواب کې نريوس په ډېرمتانت سره وويل : زما درونده علي پاشا جانه ! شرط دادې چې کله چې زه بروصې ته ستاسې د خلکو د کتلو له پاره درځم نو تاسې به زما دواړه زامن له مانه نه ستنوئ .
په دې خبره علي پاشا په تيزو سترګو سره د نريوس په لور وکتل او ورته يې وويل .
مونږ به کندام اوخيسار ولې هلته له ځانه سره ايساروو ؟ دا دواړه خو ستا امانت دې ، دهغوې د پالنې او روزنې مسؤليت زه له همدا اوسه په خپل سر اخلم . دوی به له هم تاسره اوسيږي ، تر څو چې ځوانان شي او بيا همستا خدمت وکړي . ما خو په دې خاطر دا خبره کړې وه چې ما غوښتل چې ستا په فکر کې را ونه ګرځي چې د بروصې دښار ، چې ستا ميره د هغه ځاي اوسيدونکي و ، له تاسره کوم پيوند نه لري .
نريوس خورې ! مونږ هلته ډېر ستر باغ لرو ، او دهغې څخه مونږ ته هر کال ډېر څه تر لاسه کيږي . مونږ د ښې ډيرې زمکې خاوندان هم يو او دهغې څخه دومره عايد مونږ ته لاس ته راځي چې د ټول کال د خرڅولو سره سره يې بيا هم نه شو تامولاې او ذخيره ترې کوو. ما هلته يوه وړه رمه هم ساتلې ده ، هغه مو د تجارت له پاره نه بلکه هغه وخت چې زما خور سريان پيدا شوې وه نو دهغې د شيدو له پاره زما مور دوه وزې اخيستې وې هغه وزې مونږ بيا و نه پلورلې ، دهمغوې څخه الله پاک نور بچيان پيدا کړل او دومره برکت يې په کې واچوو چې دهغوې کال په کال ډيرښت اوس دادې دهغوې شميره پنځه ويشتو ته رسولې ده، زه هر سهار دا کوچنۍ رمه دځرلو له پاره د بروصې دغرو لمنې ته وړم، زما مور او خور ددې وزو سره ډيره زياته مينه او محبت کوي ، ځکه چې هغه ټولې زمونږ په کور کې پيدا شوې دې . مونږ و پاللې او را لوېې مو کړې ، بيا داسې وخت راغې چې ما به هر سهار دا رمه دغرو لمنې ته وړله او د ماسپښين په وخت کې به زما مور او خور دواړه دهغې د ساتنې له پاره هلته راتلې او زه به د حرب و ضرب د تعليم له پاره مکتب ته تللم . د لته د راتلو څخه يوه اونۍ تر مخه ما خپل مکتب پاې ته ورسوو او په ډيره ښه درجه بريالې شوم . په همدې خاطر سلطان مراد را ته د پاشا لقب راکړ او زه يې د علي نه علي پاشا کړم . اوس نو سلطان مراد راته يو لښکر راکړ او د بلغاريه د حکمران سيسمان د ځپلو له پاره يې را و استولم ، هغه هره شپه د مسلمانانو په سيمو کې د ځپلو دوو زامنو ، ايکسلا او سائرکن سره يوځاې شپيني يرغلونه کوي ، او دبې ګناه انسانانو وينې تويوي ، دکوم لښکر سره چې زه دلته راغلې يم هغه همدلته ستاسې د کلي څخه لږ لرې پړاو کړې دې . او زه د لږ ځنډ وروسته ستاسې څخه رخصت اخلم او دخپل لښکر په لور ځم ځکه مونږ د شپې له خوا خپل منزل ته رسيدل غواړو .
د علي پاشا په دې خبرو باندې نريوس تر يوه وخته پورې ډيره غمجنه او په فکر کې ډوبه کيناسته ، اوبيا يې علي پاشا ته مخ کړ او ورته يې وويل :
«علي پاشا ، زما ډېر دروند وروره ! ايا دا شونې نه ده چې ته لږ تر لږه دا شپه زمونږ ه سره تيره کړې اوبيا سهار وختي خپل لښکر ته ور وخوزيږې .
د نريوس ددې مړاوې غوښتنې په مقابل کې علي پاشا په ډيره معذرت کونکې ژبه وويل چې :
« درنې خورې ، نريوس ! ستا وينا سهي ده ، خو دې کلي ته د راتلو تر مخه ما خپلو وړو سالارانو ته دا ويلې دي چې هغوې دې د لښکر د خوراک ښښاک انتظام وکړی اوکله چې شپه په ښه شي نو دخپل منزل په لور به خوزيږو. په دې خاطر خورې! زه دلته تم کيدې نه شم . لښکر ته ورځم ، د لږ وخت وروسته به لښکر د خوراک ښښاک وروسته څه ارام هم کړې وي ، بيا نو زه د خپل لښکر سره يو ځاې د خپل منزل په لور روانيږم . درنې خورې نريوس ! سلطان مراد ماته د پاشا لقب راکړې دې او ددې کار په سپارلو کې يې پر ما ډير زيات باور او اعتماد کړې دې . زه به ددې دندې په تر سره کولو کې دخپل ټول توان په اندازه هڅه کوم . تر څو زه دا ثابته کړم چې د پاشا کوم لقب چې سلطان ماته راکړې زه دهغې په معيار باندې پوره پوره دکيوتو وړ يم . کوم کار چې سلطان ماته راسپارلې زه دهغې د ترسره کولو اهليت او وړتيا په ځان کې وينم . بس ددې ځايه به زما دکوچ په وخت کې له تاسو څخه هيله دا وي ، چې زما څخه وروسته ، زما خورې ! ، ته او دغه دواړه کوچنيان او ستا مور زما له پاره لاس په دعا پورته کړئ .
او ګوره نريوس خورې ! که چيرې ته د ځينو مجبوريتونو له مخې له ماسره ژر د بروصې ښار ته نه شې تللاې نو کله چې هم ماته وخت په لاس راشې نو زه به خپله مور او خور دواړه دلته راوړم ځکه چې هغوې دواړه له تا او ستا د کوچنيانو سره د کتلو له پاره ډيرې زياتې ناقراره دي .
علي پاشا ، زما وروره ! که چيرې ته مور او خور دواړه دلته راوړې نو داسې و ګڼه چې تا پر ما ډير زيات احسان وکړ .داسې احسان چې زه به يې په ټول ژوند کې له ياده و نه باسم . زما وروره ! که چيرې دواړه دلته را تلاې شي نو زه به داسې وګڼم چې د نړۍ ټولې خوشحالۍ ، ټول راحتونه ، زما په برخه شوي دي . نريوس دا جملې په ډيره زياته خوښۍ سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خولي را ويستلي .
بيا نو په وا تر دې چې علي پاشا د نريوس د خبرو په ځواب کې څه ووايي نريوس يوځل بيا په خبرو پيل وکړ .
علي پاشا ! زما درونده وروره ! که چيرې ته د لته زمونږ سره دشپې نه شې تم کيدې ، نو لږ ځنډ وکړه زه به تاته ماښامې تيار کړم . ډوډئ وخوره بيا ولاړ ښه . ريونا به هم همدلته ډوډئ وخوري . زه به تاته د لارې له پاره هم څه تيار کړم . خو ګوره وروره ! تر اوسه زما په ذهن کې يو ه پوښتنه اوړې را اوړى ، چې ستا له اړخه به دځواب وروسته ډاډمنه شم او په خپل کار پسې به ولاړه شم .
علي پاشا د نريوس په دې خبره باندې تر لږ څه وخته پورې هغې ته په ډير غور سره وکتل او ورته يې وويل چې : خورې ! ووايه ته څه پوښتنه کول غواړې ؟
نريوس لمړئ ريونا ته او بيا يې علي پاشا ته وکتل او بيا يې په ناست اواز باندې وپوښتل:
« تاسې دواړه يو بل د څه وخته او څه ډول پيژنئ ؟
دنريوس ددې پوښتنې سره سم د ريونا په څيرې کې د خوښئ ګونځې را ښکاره شوې بيا يې په ډيره پټه ټوګه نريوس ته په وينا کې وويل :
نريوس خورې !که چيرې ته چاته و نه وايې نو زه به درته ووايم چې علي پاشا ما څه ډول پيژني ، زه دهغې سره څنګه مخامخ شوم ، دا يو راز دې ، ژمنه به کوې چې دا راز به همداسې راز پاته کيږی .
په ځواب کې نريوس هم په هماغسې ناست اواز او په رازلرونکې توګه وويل چې:
«ته ووايه زه تاته ډاډ درکوم چې دا راز به همداسې راز پاته شي ».
دنريوس د ډاډ وروسته ريونا په ډيره پټه توګه ، ددې ځايه دخپل ځان د پورته کولو ، دبروصې ښار ته د ور رسولو ، او هلته په بروصه کې دعلي پاشا په کور کې يوه اونئ دپاته کيدو او بيا د علي پاشا سره يو ځاې دخپل کلي په لور تولـه پيښـه په تفصيل سره ووېله .
د ريونا په دې خبرو سره نريوس ډيره په فکر کې ډوبه شو او بيا يې وويل :
ريونا ! ستا ددې خبرو څخه داسې را په ډاګه کيږی چې زما خاوند مجد الدين ستا د کاکا په زامنو باندې دخپل پلار او ورور په وژلو کې د لاس د درلودلو په اړه شکمن و . خو هغه هيڅکله هم دا خبره زما تر مخه نه ده ياده کړې ، اوبيا په کومه ورځ چې نبنته وشوه او دهغې په پايلو کې هغه ومړ . نو ماته دا څرګنده نه شوه چې دا نبنته ستا د کاکا او دهغې د زامنو سره وه ، دهغې پيژندونکواو ملګرو چې دهغه لاش يې زمونږ ترکوره را وړستې و ، هم دا نه و ويلې چې هغوې ته نيولې يې او له ځانه سره بروصې ته وړې يې . بلې ! مونږ ته دا خبر ضرور را رسيدلې و چې ستا کاکا او هغه ځوان چې ستا کوژده ورسره شوې وه چا وژلې دي . بيا هم په دې کلی کی د چا غوږ ته هم دا خبره نه وه رسيدلې چې ته چا پورته کړې يې او د بروصې تر ښاره پورې يې رسولې يې . دکلي خلک همدومره پوهيدل چې ته دخپل کاکا کور ته تللي يې . ښه شو چې ددې راز څخه پرده پورته شو ه ، او هيچا ته دا و نه رسيده چې ته تر بروصې پورې رسيدلې يې .
تر دې ځايه د خبرو وروسته نريوس چپ شوه . په ځواب کې يې ريونا په خبرو پيل وکړ .
نريوس خورجاني ! هغه وخت چې ستا د خاوند او زما د کاکا او دهغې د زامنو تر منځ نبنته وشوه نو هغه وخت ستا د ميړه مجدالدين سره دوه کسه نور ملګری هم و . او دا هماغه ځوانان و چې زه يې له دې ځايه تر بروصې پورې و رسولم . کله چې دا نبنته پاې ته ورسيده ، نو ستا د خاوند څو نور ملګرې هم د پيښې ځاې ته را ورسيدل . خو تر دې وخته پوې زما د کاکا دوه زامن په تيښتې بريالي شوې و . بيا ستا د ميړه مجدالدين څو ملګرو دهغه لاش ستاسې دکور لورې ته راوست . خو تر هغه وخته پورې چې مجدالدين ژوندې و نو هغه خپلو ملګرو ته ويلې و چې دهغه لاش ستاسې تر کوره پورې را ورسوي ، دهغه هغه دواړه ملګري چې په نبنته کې ورسره يو ځاې و همغوې زه د مجدالدين په حکم تر بروصې پورې ورسولم .
علي پاشا دغه ټولې خبرې په ډيره غمجنه توګه اوريدې . بيا هغه د خپله ځايه را پورته شو او ويې ويل : «نريوس خورې ! ايا داسې شونې نه ده چې ته همدا اوس ما دخپل ورور تر قبره پورې يوسې ؟ دهغې وروسته به زه د ريونا په کور کې د ماښامې د خوړلو وروسته د خپل لښکر په لورې ولاړ شم او بيا به د هغه ځايه کوچ وکړم .
نريوس سمدستې له خپله ځايه پورته شوه او دخپلې مور پربيسا په لور په کتلو سره يې په لوړ اواز وويل :
مورې ! زه علي پاشا تر هديرې پورې وړم . ډيره ژر بيرته را ګرځم .
دهغې د خبرې په اوريدو سره کندام اوخيسار هم له خپلو ځايو څخه را پورته شول او دنريوس سره يو ځاې يې هديرې ته د تللو ضد کاوه ، نريوس هغه دواړه هم له ځانه سره روان کړل ، بيا نو علي پاشا د نريوس دمورڅخه رخصت واخيست او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ريونا ، كندام ، خيسار او نريوس سره يو ځای د حويلۍ څخه ووت .
د هديرې په لور د تللو په وخت کې نريوس يو ناڅاپه علي پاشا ته مخ را واړوه او ورته يې وويل :
علي پاشا ! کله چې د لمړي ځل له پاره ستا وروړ مجدالدين زمونږ کلی ته راغی نو هغه وخت زه او زما مور دواړو په کښت کې کار کاوه ، مجدالدين په يوه آس سپور و ، داسې معلوميده چې يو شمير خلکو هغه ته دا ويلي و چې ستا دپلار او مشر وروړ وژنکي قاتلان د همدې کلي اوسيدونکي دي . په دې خاطر هغه زمونږ د کلی شاوخوا ته چکر واهه ، هغه وخت چې ما او زما مور په پټي کې کار کاوه ، نو هغه زمونږ څنګ ته راغی او زمونږ څخه يې اوبه و غوښتې او ويې څکلې ، دهغې وروسته يې د کوم نژدې سراې په هکله و پوښتل ، ما ورته د سراې لاره و ښوده او چپ چاپ ولاړ .
بل ځل بيا هغه زمونږ د کلي په لور راغی ، کيدای شي چې هغه د قاتلانو په لټه کې ګرځيده ، په دې وخت کې ما د په ښو جوارو يوه ګيډۍ په سر اېښودې روانه وم . په دې ورځ زما مور دلته په پټي کې دکار کولو له پاره له ما سره نه وه راغلې ، زه يواځې وم . په لاره کې مې د مجدالدين سره ليدنه وشوه ، زما په ليدلو سره هغه سمدستي خپل آس و دراوه ، هغه ګيډۍ چې ما په سر اېښودې وه هغه يې له ما څخه واخسته او په خپل آس يې کېښوده ، او بيا يې زه د خپل کور تر څنګ پرېښووم دا د هغه زما او زما د مور سره دويمه ليدنه وه. دهغې عادات او کړچار زما د مور ډير زيات خوښ شول .
بيا به هغه دلته زمونږ تر کوره کله کله ته راته . په دغه تګ راتګ کې يواځې مانه بلکه هغه هم زه خوښه کړم . کله چې زما مور د دې خوښې څخه خبره شوه نو هغې زمونږ ددواړو تر منځ واده وکړ . په دې ترتيب مونږ دواړه ،ستا وروړ مجدالدين او زه ، يو دبل په ژوند کې سره ورګډ شو. بيا دې الله د هغو کور وران کړی چا چې مجدالدين له ماڅخه بيل کړې زما زړه ګواهي ورکوي چې هغوې به هيڅکله هم زمونږ د بدلي څخه خوندی پاته نه شي .
نريوس غلې شوه . علي پاشا د هغې د خبرو په وخت کې بلکل چپ چاپ لګه د بُت په څير په لار روان و . بيا د زړه اواز د شپې په دغه تياره کې واوريدل شو چې ويل يې :
نريوس خورجاني ! مونږ مسلمانان په جنګ کې لګه د غره په څير کلک او په محبت کې لګه د وريښمو په څير نرم يو . زه تاته ډاډ درکوم چې زه ستا وروړ علي پاشا به د خپلو قاتلانو پسې ګرځم . دا قاتلان چې هر څومره زورور هم وي زه به د هغوې څخه د خپل پلار او ورونو بدله خامخا اخلم او دهغوې په وينو به زمکه لمده وم .
ددې خبرې په ويلو سره علي پاشا چپ شو ځکه چې هغوې اوس هديرې ته ور ننوتي وو. بيا نريوس د شپې په تياره کې د يوه قبر تر څنګ و دريده ، او په هغه لورې په اشارې کولو سره يې علي پاشا ته وويل چې :
« دا ستا د وروړ مجدالدين قبر دې .»
تر لږ څه وخته پورې علي پاشا د قبر تر څنګ و دريد ، نريوس ، ريونا ، او دواړه کوچنيان هم هلته ولاړ و د ټولو د سترګو څخه د اوښکو سيلاب را روان و . بيا علي پاشا د قبر تر څنګ کيناست، تر يوه وخته پورې يې د قبر په خاورو لاس را ښکوده ، او ژړل يې ، بيا يې د فاتحې د سورت په لوستلو سره دعاو کړه او په ډيره قهرجنه توګه را پورته شو ، داسمان په لور يې وکتل ، او ويې ويل :
اې لايزال ربه ! اې لازوال ربه ! ته جميل او اجمل يې ، ته مکمل او اکمل يې ، زه مسلمان يم ، يواځې ستا بندګي او ستا عبادت کونکې يم ، د اړتيا و په وخت کې يواځې همستا څخه بسپنه اومدد غواړم ، اې زما الله ! ته د کن فيکون ، او د لوح و قلم مالک يې ، همدا ته وارث يې ، نو اې الله ! ما ته توفيق را کړه چې زه د مرګ د تيزو سيليو په څير د خپلو دښمنانو پسې ولاړ شم دهغوې د ژوند دروازې ور و ټکوم . اې زما الله! ماته حوصله او عزم را کړه تر څو زه د خپلو دښمنانو دروازی ا وديوالونه دديمک چينچې خوړلي لرګيو اوبامو په څير کړم . اې الله ! زماسره کومک وکړه چې زه د هغوې د زړونو په لوحو باندې د مرګ حروف و ليکم ، او په هغوې باندې د قهر لاټې اوډ هغوې له پاره اغزی لرونکې غړوندۍ و ګرځم .
تر دې ځايه علي پاشا خبرې وکړې او د لږ څه وقفې وروسته هغه چپ شو ، بيا وروسته يې يوځل بيا په قبرستان کې اواز پورته شو او په لوړ اواز يې وويل :
اې زما ربه ! زما مالکه ، ته کريم او رحيم يې ، ټول صفت او صمديت همستا لره دې ،تا د عربو په صحرا کې د انسانيت محسن ، دصفا اومروا د نوراني واديو کې سعې کونکو ، د احد په ډيرو مبارکو غرونو کې د کفارو سره د ټکر کونکو او د بدر په مقدس ميدان کې ستا د وحدانيت په خاطر دځان ځارونکو په طفيل ، ما ته د خپل دښمن په مقابل کې بريا او کامراني را په برخه کړه .
ددعا د غوښتلو وروسته علي پاشا غلې شو ، بيا يې نريوس ته بيا بيا وکتل اوريونا ته يې وويل چې « راځه چې ځو » .
هغه دواړه چپ چاپ ، دهغوې سره يو ځای روان و ، په لاره کې يې نريوس ته مخ واړاوه ، او ورته يې وويل:
نريوس خورې ! زه به همدا نن شپه د خپل لښکر سره يو ځای ددې ځايه کوچ کوم . ته بيا په دې هکله انديښنه و نه کړې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه به دغه قاتلين هيڅکله هم خوندى پرې نه ږدم . ولو كه هغوې د زمكې په تل كې هم پټ شوى وي . په دې لړ كې زه د ريونا ، د ريونا د پلار او مور هم ممنون يم ، ځكه چې هغوې هم د قاتلانو په لټون كې له ماسره د بسپنې كولو ژمنه كړې ، ګرانې خورې ! كه چيرې كله هم زما په راتګ كې دلته څه ځنډون راشي ، يا زه په جنګ كې و نښلم ، او يا د قاتلانو په لټون كې دلته را نه شم . اوتاته د پيسو اړتيا وى نو پرته له ځنډه د ريونا د پلار څخه يې و غواړه . دخپلو اړتيا و په مطابق دهغوې څخه رقم واخله ، څومره رقم چې تاسې ترې واخست هغه به زه ورته بيرته اداء كړم . په دې لړ كې تاسې ته د انديښنې كولو اړتيا نه شته .
د علي پاشا ددې خبرو په اوريدو سره نريوس ډيره خوشحاله شوه . بيا يې دهمدې خوشحالى په حال كې علي پاشا ته وكتل او ورته يې وويل :
« علي پاشا! داسې وخت ته به نوبت و نه رسيږي ، ګرانه وروره ! د پيسو هغه كڅوړه چې تا ماته راكړې په هغې كې دومره زياتې پيسې دې چې هغه تر ډيره وخته پورې زمونږ له پاره بسنه كوي . زما وروره ! او س خوتا كوچنيان او كوچنيانو ته د خپل كاكا په څير و كتلې ، اوس به دوې ډير وخت ستا په اړه زما څخه پوښتنه كوي ، په دې خاطر زما التماس دې چې كله هم ته وخت پيدا كوي نو دلته ضرور راښه .
ګرانې خورې ! دا څنګه خبرې كوې ؟ كه ته و نه وايې هم ، نو دا زما فرض دي چې دلته راشم . علي پاشا په ډير فرا خه زړه دا خبرې كړې وې . بيا په تلو تلو كې هغوې كلې ته ور ننوتې و ، علي پاشا نريوس او دواړه كوچنيان تر كوره پورې يوړل ، او بيا د ريونا سره يو ځاې د هغوې كور ته روان شو .
د ريونا په كور كې د ورننوتلو سره سم ، علي پاشا ريونا ته مخ را واړاوه او ورته يې وويل :
« ريونا ! زه په ميلمستون كې كينم ، ته به زما سره يوه مهربانى وكړې چې ماته به ډيره ژر ډوډۍ تياره كړ ، ترڅو چې زه د خپل لښكر په لور ولاړ شم او د تللو له پاره ځان تيار كړم .
په ځواب كې د ريونا په مخ باندې د خوښې ليكې راښكاره شوې ،بيا هغه د حويلۍ بلې برخې ته ولاړه .
د لږ څه ځنډ وورسته ريونا را ستنه شوه ، دهغې سره د هغې پلار رستاك اومور كيتهنا هم ملګرى و. ټولو يو ځاې په ميلمستون كې د ډوډۍ خوړلو لوښې كيښوول ، څلورواړو يو ځاې ډوډۍ و خوړه ، دهغې نه وروسته يې د علي پاشا د وينا په اساس د هغه آس د اخور څخه را پرانيست ،
دشپې په تياره كې رستاك ، كيتهنا او ريونا علي پاشا ته الوداع ووايه ، بيا علي پاشا په خپل آس باندې سپور شو او په ډيره بيړه يې آس د لښكر په لور و ځغلاوه .
لښكر ته درسيدو سره سم هغه لږ څه ارام وكړ . لښكريانو ته يې هم د ارام كولو وخت او فرصت وركړ . بيا يې د خپل لښكر سره يو ځاې د منزل په لور حركت وكړ.
پرلپسې لري ......

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۵)

مكمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟
اوس تاسې ددې تاريخي ناول پنځمه برخه لولئ:

(۵)
پرلپسې *****۷...
علي پاشا لا تراوسه پورې د خپل لښكر سره يو ځاې د بلقان غرنيو سيمو ته رسيدونكې و چې ډير يو بد خبر ورته ورسيد .او هغه داچې سلطان مراد په يوګوسلاويه كې د بوسنيا يې سيمې د سوبه كولو او هلته د امن و امان د را وستلو په خاطر شل زره د تركانو عسكرې لښكر ټاكلې و ،نو هغه وخت چې دغه لښكر هلته ځاې په ځاې شو نو هلته د بلغاريه له اړخه د پاڅون يا بغاوت كومه هيله نه تر ستركو كيده ، په دې خاطر سلطان مراد ډاډ من و چې شل زره لښكر به په هغو سيمو كې امن امان ټينګ كړاې شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو په همدې وخت کې د بلغاريي حکمران سيسمان بغاوت او سرکشي وکړه او په ځاې ځاې يي د مسلمانانو د وينې تويولو لړۍ پيل کړه . د بلغاريي حکمران سيسمان د بلغاريي نه اخوا بوسنيا ، البانيه ، دلاچيه ، هنګرى او پولينډ څخه هم صليبي رضا کار د خپله ځانه سره يو ځاې کړل او ډير ستر لښکر يي تيار کړې و. هغه به د مسلمانانو په هر ځاې او هرې سيمي دشپې يرغلونه کول او دمسلمانانو وينې به يې تويولې. هغه سيمې چې مسلمانانو سوبه کړې وې هلته د مسلمانانو لښکر ځاې په ځاې شوې و . نود سيسمان د حکم لاندې د صليبيانو يو ستر متحد لښکر په بوسنيا کې په دغو پرتو ترک توکمو لښکرو باندې يرغل ور وست .

دا يرغل د شپې له اړخه شوې و او دا ډيره وژونکې حمله وه ، د ترک توکمو لښکر هيڅکله هم دداسې يو بريد هيله نه شوه کولاې . دصليبيانو په دغه ناڅاپي يرغل کې د ترکانو د لښکر نژدې څلورمه برخه له منځه ولاړل ، ژوندي پاته شوي عسکر دبوسنيا څخه په تيښته و تښتيدل خو هغوې په لاره کې بيرته د علي پاشا سره يو ځاې شول.

کله چې علي پاشا ته د هغوې د راتلو خبر ورسيد او دا خبر هم ورته تر لاسه شو چې د بلغاريي حکمران سيسمان د ډيرو زياتو هيوادو څخه يو ستر صليبي لښکر تيار کړې دې او دهمغې لښکر په بسپنه هغه په بوسنيا کې په پرتو ترک توکمو لښکرو باندې شپينى وينه تويونکې يرغل کړې چې په دې يرغل کې نژدې پنځه زره مسلمانان شهيدان شول دهغې وروسته د هغه وينه تويونکې اود قهره او غضب نه ډک خوزښت نور هم ګړندى شوې .

هغه ترک لښکر چې د بوسنيا څخه ماتې خوړلې وه اود علي پاشا د لښکر خواته راغلي و دهغوې شميره نژدې پنځلس زره کسانو ته رسيده . هغوې هم د علي پاشا په لښکر کې د صليبيانو څخه د انتقام او بدلې اخستولو په خاطر رايو ځاې شول. علي پاشا د بلقان څخه د درينې ددرې له لارې وا وخښت ، او په شوميلا نومې پراخه ډګر کې يې خپل لښکر ته د پړاو کولو حکم وکړ . اوس نود علي پاشا تر مخه د ترانوا په نوم د بلغاريه يو ستر ښار پروت و چې د ۱۱۸۶ څخه تر ۱۳۹۴ پورې د بلغاريه پايتخت هم و.

علي پاشا په دې خاطر کې د شوميلا په ډګر کې خپل لښکر ته پړاو ورکړ چې د بلغاريه د حکمران سيسمان دواړه زامنو سائرکن اوايکسلا کې د صليبيانو يوه ډير ستر لښکر دعلي پاشا د مخنيوې له پاره هلته ديره کړې و . هغوې د شوميلا په پراخو ميدانو کې پړاو کړې و او کله چې على پاشا دغه ميدانو ته ور ننوت ،نو سائرکن او ايکسلا دواړو په خپل لښکر کې د جنګ ډول و ډباوه ،

علي پاشا هم سمدستي دهغوې په مقابل کې جنګ ته تيار شو . د جنګ د حکم د ورکولو سره سم هغه خپل لښکر ته د پړاو امر کړې و . صليبيانو د علي پاشا د ماتې په خاطر خپل لښکر په دوو برخو وويشه ، يوه برخه يې د سائرکن په مشرۍ او بله برخه يې د ايکسلا په مشرۍ کې ورکړه . علي پاشا هم د خپل لښکر صفونه سهي کړل ، او د صليبيانو د مقابلې له پاره يې خپل فوځونه په دوو برخو وويشل، يوه برخه يې د خپل ځانه سره او بله برخه يې د خپل معاون تر مشرۍ لاندې ورکړه او هغه ته يې د جنګ ټوله لاره چاره و ښووله . د يرغل پيلامه تر هر څه دمخه د بلغاريي د حکمران سيسمان زامنو سائرکن او ايکسلا وکړه ، دا ځکه چې هغوې د څو مياشتو را هيسې د مسلمانانو د وينو په تويولو باندې مصروف و اوبيا يې په څو لنډو تيرو شو و ورځو کې په بوسنيا کې دمسلمانانو په لښکر يرغل کړې و او دهغوې پر خلاف يې پوره برې تر لاسه کړې و .

او نژدې پنځه زره ترک توکمه مسلمانان يې دشپې په تيارو کې له منځه وړي و . دهغو د همدغوکاميابيو په واسطه د سائرکن او ايکسلا دواړو حوصلې هم زياتې کلکې او لوړې شوې وې. اوکوم لښکر چې د هغوې تر امر لاندې يې جنګ کاوه هغوې هم د همدې حوصلو د لوړوالى په خاطر هر ډول ځان ځارنې ته تياروول .

خو دبله اړخه علي پاشا هم دښمن ته د نه زغميدونکې زخم ورکولو له پاره ځان تيار کړې و . که څه هم په وا له دې هغه ته د جنګ کولو تجربه هم نه وه وريه برخه شوې، خو هغه څه چې هغه د بروصې د ضرب و حرب په مکتب کې تر لاسه کړى و هغه د هغې له پاره تر ټولو لويه تجربه وه اوبيا د پاشا د لقب د اخستو نه وروسته هغه يوه اونى دخپل لښکر سره يو ځاې د جنګى امورو په بحث او مباحثه کې مصروف و او خبرې يې پرې کولې او هغوې ته يې خپل نظر او خپله تجربه وړاندې کوله ، هغه هم د هغه له پاره يو تجربه حسابيده ، ددې نه اخو د بوسنيا څخه را تښتيدلې هغو پنځه لس زرو عسکرو ، چې د شپې له اړخه پرې نا څاپي يرغل شوې و، هغوې هم د سائرکن او ايکسلانه د بدلې اخستلو سوګند پورته کړې و او تر يوه ځايه يې دجنګ تجربه هم درلوده ، ور سره مل و.

د جنګ په پيل کې د بلغاريه شهزادګانو هر يو سائرکن او ايکسلا د جنګ د ډول د ډبولو په اساس خپل متحده لښکر د زمکې د حشراتو ا ويا د باران په شان د را وريدلو چينجيو په څير را مخته کړ ، او بيا دواړه وروڼو د خپل متحده لښکر سره يو ځاې د علي پاشا په لښکر باندې توپاني يرغل راوست .

علي پاشا هم په ځواب کې دخپل ځان په ښوولو کې ځنډ و نه کړ ، هغه پوهيده چې ددوېد لښکر د شميرې په مقابل کې ددښمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لښکر شمیره ډیره زیاته ده، او په ځای ځای کې یې دشپینیو یرغلونو او وینوتویولو په واسطه حوصلې هم ډیرې پورته دې ، په دې خاطر هغه د سمدستي ځوابي یرغل په واسطه ، لکه د خیرو شر په جګړه کې د باطل حال خرابونکي اجل د لاربنود په څیر ، سیلابي حمله وکړه ، دعلي پاشا تر مشرۍ لاندې د مرګ په سترګو کې سترګې ننویستونکي ترکانو هم د ځانګړو او بې مثله مجاهدینو په څیر په دښمن باندې په پوره مستۍ سره یرغل وروست .
د اروپا ددواړو شهزادګانو دا فکر کاوه چې دوې به د ترانوا د ښار په پراخه میدانو کې د مسلمانانو سالار علي پاشا ته په بدترینه ماته ورکولو باندې بریمنده را ووځي ، خو اوس برعکس د هغوې دکمبختۍ او بربادۍ پیلامه شوې وه . په دې خاطر چې په همهغه لمړنۍ حمله کې علي پاشا دخپل نائب سره یوځای د هغوې د لښکر لمړنۍ کربښي ماتې کړې او په ډیره چټکۍ سره دهغوې حالت د خرابیدو په لور روان شو او علي پاشا هره لمحه ددښمن مختنه لیکی یو په بل پسې له منځه وړلې . دهغې وروسته هغوې د دښمن وروستۍ کربښي هم یو په بل پسې په ډیره تیزۍ سره له منځه یوړې .
هغه وخت چې د جنګ پیلامه وشوه نو سائرکن او ورور یې ایکسلا دواړه به دویمه درجه لیکو کې ولاړ و . خو کله چې علی پاشا د لمړیو صفونو بیخ وویست نو په دې لیکو کې دایکسلا او سائرکن نائبین له منځه ولاړ ل ، خو کله چې علي پاشا د دویمې درجې د لیکو صفا کول پیل کړل نو سائرکن اوایکسلا د ویرې او خوف په حال کې د خپل لښکر منځنیو لیکو ته په شا شول . دلمړیو لیکو څخه منځنیو لیکو ته د هغوې تیښتې د هغوې په فوځ کې هم بدګماني را پیدا کړه ، او هغوې هم اوس د علي پاشا او د هغه د لښکر سره د ټکر څخه په ویره کې راغلي و ، علي پاشا هم دهمدې فرصت څخه ګټه پورته کړه او ددښمن د شمیر دکمښت له پاره یې پر هغوې ډیرې تیزې حملې پیل کړې .
اوس نو هره ګړۍ د سائرکن اوایکسلا له پاره حالات د زغم نه وتل ، ددې حالت په کتلو سره سائرکن اوایکسلا دواړو مشوره وکړه او دې پایلو ته ورسیدل ، چې که چیرې دوې د شومیلا په پراخه میدانونو کې د مسلمانانو پرخلاف جنګ ته دوام ورکړی نو مسلمانان به دهغوې لښکر ټول له یوه مخې له منځه یوسي ، دهمدې پایلو په اساس دواړو ورونو ماتې و منله ، و تښتیدل او د ترانوا په ښار کې یې د ځانونو د محصورولو اراده وکړه .
ددې پریکړې سره سم دواړو ورونو پاته لښکر د جنګ څخه ستون کړ او دترانوا د ښار په لورې یې دتیښتې حکم ورکړ . خو د هغوې تیښته هم دهغوې له پاره دافتونو او مصیبتونو نه ډکه وه . ځکه چې علي پاشا د شاهین په څیر د هغوې پسې روان و او د شا له خوانه یې د تیښتې به حالت کې پر هغوې حملې کولې او دهغوې تښتیدلي عسکر یې لکه د توتانو دپاڼو په څیر په زمکه را پریستول .
هغه وخت چې سائرکن اوایکسلا دواړه و تښتیدل او د ترانوا په ښار کې ور ننوتل نو دهغوې پسې تلونکي علي پاشا هم د خپل لښکر سره هغه ښار ته ور ننوت . سائرکن اوایکسلا دواړو دا غلطي کړې وه چې په ښار کې یې دننه دخپل ځان پسې کوم ساتونکي او ملاتړې لښکر نه و پریښي ، هغوې ته دخپلي سوبې اوبرې دومره ډاډ و چې هغوې خپل ټول لښکر د شومیلا په میدانو کې د صف ارا کړې و. په دې خاطر هغوې ته د ښار دننه تازه دم لښکر په لاس ور نغي ، نو په دې اساس علي پاشا دښار دننه کې د هغوې پر خلاف داسې وینه تویونکي جنګ وکړ چې دهغې په پایلو کې سائرکن اوایکسلا دواړه د یو څو ساتونکو سره د ښار د شا له لورې و تښتیدل .
علي پاشا د دې سوبې په خاطر الله ته په سجده شو او په ډیره عاجزۍ او انکسارۍ سره یې دا دعا ولوستله:
اې زما الله !د مشیت په دغه پیمانه کې ، دمکان نه تر لامکان پورې اعلي حاکمیت یواځې او یواځې ستا دې .اې زما الله ! همدا ته د ځواک او عظمت ، او لویې مالک او څښتن یې ، همدا ته ددې کائناتوواکمن او مطلق العنان یې ، اې الله ! یواځې ستا ذات د عزت او وقار خاوند دې .
زما مالکه ! همدا ته ځینې په بل کړل شوې اور کې ورا چوې او چاته بیا د طور په غره کې سکون اوامان ور پربرخه کوې . څوک پر صلیب باندې او بیا بل ته د حرا په غار کې پیغام نازلوې ، اې زما الله ! یوازې ته ددې ور یې چې د کلې او حرم په مسجدو کې ، په کلیساګانو او صومعو کې ، په هیکلونو او معبدونو کې یوازې ستا عبادت وشي . او یوازې له تا څخه بسپنه اوکومک و غوښتل شي ، زما الله ! زه علي پاشا د ژوندانه په دې طلسم کې د یوې نالوستي پاڼې په څیر نوم ورکې وم . زما الله ! د شومیلا په میدانو کې اوبیا د ترانوا به ښار کې تا ماته د ا بخت په برخه کړ ، اې زما الله ، دا ټول ستا له اړخه رحمت او اعجاز دې . نو ایې الله ! زه ستا شکر کونکې او ممنون یم چې تا ماته داسې ستره سوبه او فتحه را په برخه کړه .»
له دې وروسته علي پاشا را پورته شو ، د هر څه لمړۍ یې خپل لښکر ته د ترانوا په ښار کې د پړاو کولو حکم وکړ اوبیا یې دښارد نظم ونسق په جوړولو پیل وکړ.
لا تراوسه علي پاشا د ترانوا په ښار کې و چې د سلطان مراد جاسوس ، چې دهمدې له پاره یې دلته کار کاوه او هره ګړۍ او هره لممحه یې د دښمن په کړو وړو سترګې خښې کړې وې ، علي پاشا ته خبر ورکړ چې د بلغاریه حکمران سیسمان په خپله

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یو لوی لښکر سره دترانوا د ښار په لور را روان دی ، په داسې حال کې چې خپل داواړه زامن یې د نائیکوپولس د ښار په لور استولي دي تر څو هغوی د هغه ځایه تازه دم لښکر دمسلمانانو پر خلاف را ټول کړي او په دې توګه مسلمانان د خپلود لاسه تللو سیمو څخه بیرته په ویستلو مجبور کړی .
ددې خبر د اوریدو سره سم علي پاشا د ترانواد ښار څخه د خپل لښکر سره یو ځای کوچ وکړ . د خپل ځان ترمخه یې د جاسوسانو یو جال خپور کړ تر څو یې هغوی د بلغاریه دحکمران سیسمان د نقل وحرکت څخه خبر وساتي ، علي پاشا د خپل لښکر سره یو ځای د ترانوا دښار څخه نژدې پنځه میله لرې تللی و چې د سلطان مراد جاسوسانو هغه ته بیا خبر ورکړ چې د بلغاریه حکمران دخپل لښکر سره یو ځای د توپان په ځیر مخته را روان دی او اوس نژدې پنځه میله واټن ته را رسیدلی دی . هغو جاسوسانو علي پاشا ته دا هم وویل چې سیسمان به د خپل راتلو سره سم په پاشا باندې یرغل کوی تر څو علي پاشا ته دخپلو لیکو د جوړولو مهلت هم تر لاسه نه شی . او ددې پلان نه په ګټې اخستو سره علي پاشا او لښکر ته یې پوره پوره زیان ورسیږي . دغو جاسوسانو دا خبر هم راوړې و چې سیسمان دخپل لښکر صفونه لا د په وا څخه جوړ کړې او په سفر یې پیل کړی . د سلطان مراد د جاسوسانو دا خبر د پاشا له پاره ډیر ګټور ثابت شو . کله چې هغه ته د سیسمان د دې وړاندې راتګ په هکله معلومات وشو نو هغه هم د خپل لښکر لیکي سره را جوړې کړې ، د مخته تللو رفتار یې کم کړ تر څودلیکو تر تیب خراب نه شي .
علي پاشا به دخپل لښکر سره یوائې دوه میله مخته تللي و چې مخکې ورته د سیسمان لښکر دتوپان د تورور تیارو په څیر تر سترګو شو . ددښمن د لښکر د کتلو سره سم علي پاشا خپل لښکر ته ددریدو حکم وکړ ، دهغوی صفونه یې منظم کړل ، تر څو د بلغاریې دپاشاه د لښکر یرغل تم کړی او بیا په خپله کار روایې وکړي .
د بله اړخه د بلغاریه پادشاه سیمسان د راتګ سره سم د علي پاشا په لښکر د هوا د ملخانو په څیر را پریوت ، خو څرنګه چې علي پاشا ددې ترخه دشومیلا په میدانوکي دسیسمان دواړو زامنو ته نه هیریدونکې ماته ورکړې و ه او د هغوی څخه یې د بلغاریه ښار ترانوا هم نیولي و . نو په دې خاطر سیسمان د علي پاشا پرخلاف د په وا څخه ډیر په غصه او قهر ډګر ته راوتلی و. په دې خاطر یی د راتللو سره سم په علي پاشا باندې حمله وکړه . په حقیقت کې دهغه ددې کار څخه مقصد داو چې که په ناڅاپي توګه په علي پاشا باندې حمله وکړل شي اودهغه په مقابل کې خپل برې ډاډمن کړي نو په دې توګه به د خپلو زامنو د ماتې بدله واخستله شي.
خو دا د بلغاریه د حکمران سیسمان ځان غولونه وه ، ځکه چې د هغه د حملې د تم کولو له پاره علي پاشا له مخه تیارو. علي پاشا په ډیر جرأت او پوره تجربې او جنګي مهارت سره تر هر څه د مخه د سیسمان د لښکر حمله تم کړه او په دې تر تیب یې خپله دفاع ټینګه کړه ، او دهغې وروسته علي پاشا هم په خپل اصلي رنګ سره ډګر ته راغي .
هغه تر هر څه د مخه د برق په څیر د زوال ورکوني او ټپا کونکې ذات نوم واخست او دهغه (د تکبیر) غږ ئي پورته کړ . کله چې دهغه د تکبیر غږ په فضا کې زمزمې پیل کړې نو د هغه لښکر هم دتکبیر په اوازونو باندې ټوله دښته را ونغاړله او ددې غږ وروسته علي پاشا لکه د سمندر د ویرونوکو توپانو په څیر په خپل دښمن باندې یرغل وروست .
ددواړو لښکرو د ټکر څخه دا سې احساسیده لکه کوم اتشفشان یا اورغورځوونکې غرونه چې دډیرجوش څخه دچاودیدو په حال کې وي .مرګ هرې لورې ته په نڅا و، د ژوند په قفس کې د مرګ سیورې چاودېدلې و . په تیارو او نوم ورکو وادیو کې وینې بیونکو افسانو سر را پورته کړې و . د خپلولیو پیوندونه یو له بله سره شلیدلي و ، او د جمود او سکوت دوره په یوې بحراني نوې دورې باندې بدله شوې وه.
دبلغاریه پادشاه سیسمان هم د علي پاشا په مقابل کې د ډیرو دریدو توان را نه وست ځکه علي پاشا په ډیره تیزئ سره د سیسمان او دهغه د لښکر حالت د خزان وهلي ونې د راتویدونکو پاڼو په څیر کړې و. د سیسمان بدقسمتې وه چې هغه هم د علي پاشا په لاسو دخندونکې ماتې سره مخ شو او تښتید. علي پاشا د نه تم کیدونکو توپانو په څیر دهغوې پسې تر شاو لاړ او دهغې په لښکر یې د پرلپسې حملو په پایلو کې دهغوې شمیره را و غورځوله .
په هغه وخت کې چې د علي پاشا دا تعاقب په پوره زور و شور سره مخته روان و او د بلغاریه پادشاه سیسمان د خپل لښکر سره په منډو و ، نو یو ناڅاپه د سلطان مراد جاسوسان د کومې لورې څخه را څرګند شول ، اوعلي پاشا ته یې ددریدو اشاره وکړه . د اشارې سره سم علي پاشا خپل لښکر ته ددریدو حکم وکړ ، کله چې سیسمان وکتل چې دښمن یې تعاقب پریښې دی نو د ارامئ ساه یې واخیسته ، او د مخکې په څیر یې په منډه منډه خپلو پناه ځایو ته ځان ورساوه .
د بله اړخه کله چې هغه جاسوسان علي پاشا ته نژدې راغې نو علي پاشا ترې سمدستې وپوښتل . دوستانو ! تاسې چې زه ودرولم او سیسمان مو را څخه خلاص کړ نو ایا ستاسې په دې کار کې زما له پاره څه سلامتي او غوره والې شته ؟ دهغې په دې خبره د راغلو مخبرانو څخه یوه یې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاشا!مونږ ته پرته له کوم مقصده نه یي دروليی ، په حقیقت کي د بلغاریه د پادشاه دواړه زامن سائرکن اوایکسلا چي له تا څخه یي هلته د شومیلا په میدانو کي ماته خوړلي وه هم ستاسو تر شا پر تاسو پسي را روان دی . دا دواړه ورونه په دې بریالي شوې چي د نائیکو پولس په ښار کي د خپل ځان له پاره ډیر ستر لښکر را ټول کړي ، او دهغوې کړنلاره او وړاندیز همدا دې چي کله چي د هغوې پلار سیسمان له تاسره ټکر شي نو دوې به د شا له خوا په تاسې یرغل راوړي تر څو ستاسي ماتې او خپل برې ډاډمن کړي .

خو دا د سائرکن اوایکسلا دواړو ورونو او دهغوې تر څنګ د هغوې د پلار سیسمان هم بدقسمتي وه چي دهغوې دا پلان د بریالیتوب نه تر مخه، د هغوې د پلار په لاسو له منځه ولاړ اودهغوې درا رسیدو تر مخه یي پلار د علي پاشا په لاسو د ډیرې خرابي ماتي سره مخ شو اود جنګ دمیدان څخه و تښتید. دهغوې د ماتي دخبر وروسته ، څرنګه چي دهغي زامن سائرکن اوایکسلا دلته ډیر نژدې رارسیدلي ونو هغوې ستاسو تر شا و لګیدل ، هغوې پلان لري چي د شپې له اړخه پر تاسې باندې یرغل راوړي ، او په دې تر تیب و توانیږي د خپل پلار د ماتي بدله واخستلای شي .

د خپلو دغه مخبرانو د اطلاع په اساس دعلي پاشا په مخ باندې دخوښۍ نښې را وځلیدې ، بیا یې په توصیفي توګه هغه مخبرانو ته وکتل او ورته یې وویل :

زما دوستانو ، زما ورونو ! زه ستاسي ډیر زیات ممنون یم چي تاسي ما ته په ډیر ښه وخت کي اطلاع راکړه ، زه پوهیږم چي د اروپا دا دښمن په مکارۍ کي د ګیدړې ، په خباثبت کي د مار ، په ګندګۍ کي د خنزیر ، په حماقت کي د خره په څیر ، په بې زړه توب کي د خرګوش او په نحوست کي د کارغه په څیر . زه به دهغوې هیڅ تدبیر بریالیتوب ته پرې نږدم . لکه څنګه مي چي د بلغاریه پادشاه سیسمان ته ماتي ورکړې همداسې به دهغې زامنوهریو سائرکن اوایکسلا دواړو ته د شومیلا په میدانو کي د هغوې په ټندو باندې د بدترینې ماتي داغ کیږدم .

ددې خبرې دکولو وروسته علي پادشاه د لږڅه ځنډ وروسته بیا دخپلو خبرو لړۍ جاري وساتله او ویې ویل :

زماورورنو ! ایا تاسي دا ویلي شئ چي دسیسمان د زامنو سائرکن او ایکسلا لښکر به له دې ځایه څومره واټن لرې وي ؟ د هغې په دې خبره مخبر انو په خپلو منځو کي صلاح و مشوره وکړه او بیا د هغوی څخه یوه وویل :

پاشا ! که چیرې مونږ غلطي نه وي کړي نو دهغو لښکر به ددې ځاې څخه د پنځه یا اوو میلو په شاوخوا واټن کي را روان وي .

دهغوې ددې خبرې په اساس د علي پاشا په څیرې باندې خندا را پیدا شوه . په ډیر ستاینونکې انداز یې دمخبرونو په لور وکتل اوویې ویل :

« که چیرې داسې وي نو بیا تاسي ډاډمن اوسئ چي زما خدای ، زما الله که وغواړي نو زه به دسائرکن اوایکسلا حال هم د په زنځیر کي د را نښتو بندیانو ، د ذلت اوپستۍ د کفن په څیر وګرځوم او د هغوې ژوند به انشاء الله د ستونزو او مصائبو څخه ډک کړم .

ددې وروسته د علي پاشا سترګي دهغې ښې لورې ته په یوې غونډۍ باندې و نښتې، بیا یې خپل لښکر ته دهمغې غرنۍ اړخ په لور دکوچ کولو حکم ورکړ او د سترګو په رپ کي یې د غرنیو لړۍ تر شا سنګر و نیو .

له بله اړخه سائرکن اوایکسلا دواړو دخپلو لښکرو سره یو ځاې په ډیره ګړندۍ توګه دعلي پاشا تعاقب کاوه او هغه ځاې ته را ورسیدل چي علي پاشا او دهغې جاسوسانو یې په هکله دتعاقب خبر ورکړې و . نو علي پاشا د خپل لښکر سره یو ځاې د سنګرونو څخه را ووت اوبې له ځنډه د سائرکن اوایکسلا دواړو ورونو پر لښکرو باندې د سور توپان په څیر را پریوتل .

دا یرغل دومره ناڅاپي ، دومره ځواکمن و چي ایکسلا اوسائرکن دواړو هغه و نه شو زغملای ، په هماغه لمړۍ حملې کي علي پاشا هغوې د انحطاط او زوال سره مخ کړل. ایکسلا او سائرکن دواړو تر ډیره وخته پورې د علي پاشا مقابله و نه شوه کولی ، هغوې د ډیر بدې ماتي سره مخامخ شول او بیرته د نائیکو پولس د ښار په لور و تښتیدل.

اوس نو علي پاشا یو توپاني شکل اختیار کړې و. دا هم نور ځنډیدونکې نه و . ایکسلا او سائرکن دواړو ته د ماتي ورکولو ورسته هغه د سیلۍ په څیر دهغوې په تعاقب پسي ولاړ .

ایکسلام او سائرکن دواړو ورونو لومړۍ غوښتل چي دعلي پاشا په لاسو د ماتي وروسته د خپل ښار نائیکو پولس لورې ته مخ کړي ځکه هلته هغوې ډیر ښه زیرمه کړې لښکر ساتلي و . خو دا د هغوې دواړو بدقسمتي وه چي علي پاشا دهغوې تعاقب پرې نښود . کله چي هغوې فکر وکړ چي علي پاشا د هغوې پسې را روان دې او که چیرې هغوې د نائیکو پولس ښار ته دور ننوتلو کوشش وکړي نو علي پاشا به هم د خپل لښکر سره یو ځاې ددوې دواړو پسې د نائیکو پولس ښار ته ور ننوځي ، او لکه څنګه چي هغه د ترانوا په ښار کي ددوې دواړو حالت ډیر خراب کړې و نو د نائیکو پولس په ښار کي به یي هم حالت د هغې څخه بد تر کړي او دغه لښکر چي له دوې سره دې ددوې په شمیره کي به هم کمښت راشي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهمدي فکر په اساس ایکسلا او سائرکن دواړه نائیکو پولس ته ور ننه نه وتل ، بلکه د ښاره بیرون یې خپل لوري بدل کړ او بیا یې هغې لورې ته په تیښته پیل و کړ چې پلار یې سیسمان دعلي پاشا په لاسو د ماتي وروسته تښتیدلی و .
علي پاشا تر یو ځایه ددواړو ورونو پسې ولاړ او دهغوي د لښکر شمیره یې نوره هم را کمه کړه . بیا د خپل لښکر سره یو ځای د نائیکو پولس د ښار په لورې راوګرځید ، په دې وخت کې د نائیکو پولس په ښار کې کوم داسې ځواک او لښکر نه و چې دښاره دفاع وکړي په دې اساس دا ښار پرته له کومې ستونزې دمسلمانانو په لاسو سوبه شو. علي پاشا هملته په ښار کې پړاو وکړ . دښار خلک به ډلې ډلې علي پاشا ته راتلل او دخپل اطاعت څرګندونه به یې کوله . علي پاشا هم ټولو ښاریانو ته عمومي ښننه اعلان کړه او په دې اړه یې حکم او فرمان خپور کړ.

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۶)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

اوس تاسې ددې تاریخي ناول شپږمه برخه لولئ:
(۶)
۸*****
د بروصې په ښار کې سلطان مراد دخپل زوي بایزید نه علاوه د بایزید ځوان زامن دخپلو یو شمیر نورو سالارانو ، امرانو او د عدلیې د محکمې د مسؤلینو څخه علاوه د ښار د علماؤ سره یو ځای ناست و او په کومه ډیره مهمه موضوع یې خبرې اترې کولې . په دې وخت کې د سلطان مراد ساتونکې راغی او سلطان ته یې وویل :
«دروند سلطان! زمونږ څه مخبران را غلي دي هغوې غواړي ستا په خدمت کې حاضر شي . که چیرې تاسې اجازه راکړئ نو زه به هغوې له ځانه سره راړوم ؟
دخپل ساتونکې د اطلاع سره سم سلطان مراد او دهغې زوي بایزید دواړو ټکان وخوړ ، په دې وخت کې بایزید غوښتل چې څه ووایي خو سلطان مراد د هغه خبره غوڅه کړه او ویې ویل :
هغه مخبران چې له ماسره کتل غواړي هغوې سمدستي را حاضر کړئ ، کیداې شي چې هغوې کوم داسې عاجل خبر راوړي وي چې دسمدستي عمل کولو غوښتونکې وي .
ساتونکې بیرون راووت ، د لږڅه ځنډ وروسته بیرته راستون شو . دهغه سره یو څو مخبران هم و ، هغوې مخته راغلل او سلطان مراد ته یې تعظیم او احترام وکړ . بیا دهغوې څخه یوه یې سلطان ته وویل :
«درونده سلطانه ! مونږ تا ته دوه ډیر مهم خبرونه راوړي دي ، یوه ته زیرې ویلې شي او بل لږڅه د اندیښنې وړ دې .
محترم سلطان ! زه لمړئ ښه خبر درکوم اود هغې وروسته به د اندیښنې وړ .
درونده سلطانه! لمړئ زیرې داد ې چې علي پاشا په خپله دنده کې پوره بریالي دي . ددې ځایه د تللو وروسته هغه د بلقان د غرونو په لورې مخه کړه ، ددربند ددرې څخه تیر شو او بلقان ته ورسید . هغه وخت چې هغه د هغه ځای د غرنود لړئ څخه تیر او د شومیلا میدانو ته ورسید نو د بلغاریه د حکمران سیسمان دواړو زامنو ایکسلا او سائرکن دهغه لاره و نیوله ، دهغوې سره یو ډیر ستر لښکر هم و . خو علي پاشا د شومیلا په میدان کې د سیسمان دواړو زامنو ته ډیر بده ماتې ورکړه او مخته ولاړ او د ترانوا ښار یې هم سوبه کړ .
د خپلو زامنو د ماتې د بدلې د اخستو له پاره د بلغاریه پادشاه سیسمان دیوه ډیر سترلښکر سره یو ځای د علي پاشا مقابلې ته راغی ، ددواړو فوځونو تر منځ ډیر سخت جنګ و نښت . په دې جنګ هم علي پاشا سیسمان ته ډیر خراب او خنده ونکې ماتې ورکړه او هغه په تیښته ووت ، بیا دهغه دواړو زامنو ایکسلا او سائرکن یو ډیر ستر لښکر تیار کړ هغوې غوښتل په علي پاشا باندې د شا لخوا غلچکې یرغل وکړي او هغه ته نه تلافي کیدونکې زیان ور ورسوې.
درونده سلطانه ! مونږ په وخت علي پاشا ته ددې تعاقب اطلاع ورکړه ، نو علي پاشا د سیسمان تعاقب پرې ښود او سنګر یې و نیو اوکله چې دهغوې مورچو ته د سیسمان د زامنو لښکر راورسید نو د علي پاشا لښکر د مورچو څخه بیرون راووت او

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر هغوې يې يو توپانې حمله وکړه ، دواړ ته يې ډېره سخته ماتې ورکړه او اوهغوې دواړو نايکو پولس دښار په لور تېښته وکړه ، علي پاشا دهغوې پسې وروسته ولاړ ،کله چې هغوې وکتل چې علي پاشا د هغوې پسې را روان دې او که چيرې هغوې نائيکو پولس ښار ته و رننوځې نو علي پاشا به يې حالت د ترانوا د ښار د حال په څير او يا د هغې څخه هم بدتر کړي ، په دې خاطر هغوې ښار ته د ننوتلو پر ځاې په هماغه لاره و تښتيدل چې پلار يې پرې تښتيدلي و. علي پاشا د فاتح په څير ښار ته ور ننوت . او په دې تر تيب د بلغاريې هغه برخه چې د شمالي برخو څخه يې د ډينيوب درياب تيريږي ، دعلي پاشا په لاسو زمونږ د سلطنت برخه وګرځيده .
د راغليو مخبرانو په دې خبرو باندې نه يواځې سلطان مراد بلکه د هغه زوې بايزيد او هلته ناست ټول خلک د خوښي نه په کاليو کې نه ځايدل ،د هغوې ټولو په څيرو کې د خوښيو او ډاډ نښې را ښکاره شوې وې، سلطان تر ډېره وخته پورې ددې خبر څخه خوند اخيست او په خپل ځاې يې ډډه وهلې وه او خوله يې له خندا نه راټوليده . په همدې وخت کې يې مخبرانو او هلته ټولو ناستو خلکو ته وينا وکړه او په ډېر نرم اواز سره يې وويل :
« کله چې ما علي پاشا ته دغه دنده ورسپارله او ددې څخه مې هغه لورې ته استوو نو هماغه وخت زما په زړه کې دا تيريده چې نومورې به د حرب وفن يو ډېر ستر ښهسوار ثابتيږي ، په هماغه وخت کې زما په زړه کې دا تيريدل چې هغه به ددښمن په مقابل کې د تيارو شپو د اوو سمندرونو د توپان ، دصبر او استقامت د غره ، د تيرې او ظلم پرخلاف سيلۍ ،او د مرګ او اور يو پرانستي درياب ثابتيږي . » تر دې ځايه دخبرو وروسته سلطان لږڅه ځنډ وکړ او بيا يې وويل:
« د خيرالدين زويه ! تا څومره په ميرانه او همت سره د بلغاريه حکمران ته ماتې ورکړه اودخپل شجاعت او بهادرۍ په واسطه دې ذلت او سپکاوې دهغې د غاړې طوق و ګرځاوه . دخيرالدين زويه ! زه ستا په څير ځان ځارونکې ، او د نور او وياړ دقافلي د سالار عظمت ته سلام کوم .
ګرانه زويه ! ته څومره په ښه او ګړندۍ توګه په دښمن باندې ، په تيارو سمندرونو کې د تيزالوتونکي توپان په څير نازل شوې يې او دهغوې حالت دې په خپل مخکې ټوټې ټوټې بلکه د تيرو وختو دتاريخ په کندو کې ور وغورزاوه. زما زړه غواړ ي چې ته زما ددښمنانو په مقابل کې د اور غورزونکې لاوې ، او خپلو ته دمينارنو د رواني روښنايي ... په څير ثابت شي .
دخيرالدين زويه ! زما دعا درته داده چې چې په راتلونکو ورځو کې هم دددښمنانو په مقابل کې د ترکانو د پلرني وقار د فطرت د زانګو په څير محارب ثابت شي . زه يو ځل بيا ستا په دې سوبه تاته مبارکي وايم او ستا جنګي پوهې ته سلام کوم .
سلطان په خپلو خبر وکې لږځند وکړ او بيا يې دخپل زوې بايزيد په لور په کتلو سره وويل :
بايزيده زويه ! ددغه مهم پسې د استولو نه وروسته به تا ډېر وخت زما تر مخه دهغه ستاينه او صفت کاوه، خو هغه وخت ما ستا دغه ډ،ل صفت او تعريف ته کوم اهميت نه ورکاوه ، ځکه چې ما غوښتل چې د علي پاشا کړچار او مهارت په خپله ووينم . زما زويه ! نن علي پاشا دا ثابته کړه چې هغه صفت چې تا دهغه زما تر مخه کاوه هغه هسې نه و .
دسلطان مراد ددې خبرو په ځواب کې بايزيد په خندا سره وويل :
محترم سلطان ! زه د ډېره وخته راهيسې علي پاشا پيژنم ، دهغه پلار دهغه مشر ورور هم زما د پيژندګلويانو څخه وو. خو دا په خپله کورنۍ کې يواځنې وګړې دې . د هغه وخته راهيسې چې هغه په مکتب کې تر روزنې لاندې و ما ته دا ډاګيزه شوې وه چې دا به يو ځانګړې حيثيت تر لاسه کوي ، په دې خاطر په مکتب کې د تعليم په وخت کې هم د هغه سره چا د تيغ وهلو او حرب وضرب په فنونو کې مقابله نه شواې کولې ، کله چې تا هغه ته د پاشا لقب ورکړ نو تا ته به ياد وي چې ما تا ته هغه وخت هم ويلي و چې تا يو ډېر مناسب او وړ انسان ته دا لقب ورکړ. اې زما پلاره ! تا وکتل چې نن علي پاشا د خپل دغه منصب حق په ښه توګه ادا کړ .
بايزيد ددې خبرو د ويلو نه ورسته چپ شو . په ځواب کې سلطان مراد هم تر ډېره پورې چپه خوله و او څه فکر يې کاوه ،خو تر څنګ مسکي مسکي کيده . کيداې شي چې هغه د علي پاشا په دغه کړنو باندې ډېر زيات خوښ شوې وي . دا ځل هغه يو ځل بيا مخبرانو ته مخ کړ او ورته يې وويل :
دوستانو ! کوم چې ډېر ښه خبر و هغه خو تاسي ووايه ، يقينا چې دعلي پاشا نه همداسي هيله کيدله . اوس راته هغه خبر هم ووا ياست چې ستاسي په ګمان زمونږ له پاره داندېښني وړ دې .
د سلطان په دې خبره هغه دويم مخبر په خبرو پيل وکړ اوويې ويل :
هغه بل خبر چې لږ څه د انديښني وړ دې هغه دادې چې د علي پاشا په لاسو دبلغاريه د حکمران سيسمان او د هغې د زامنو د ماتې خبر ټوله اروپا زمونږ به خلاف را پاروليې ده . او تر ټولو زيات اغيز يې د سرويه په پادشاه لازارشاه کړې دې او هغه يې د بدلې داخيستلو له پاره د اور په څير لمبه کړې دې . زمونږ پر خلاف د جنګ د پيلامې له پاره د سرويه پادشاه لازار شاه د اروپا مختلو سيمو ته هيئتونه استولي دي ، په دې سيمو کې بوسنيا ، بلغاريه ، البانيه ، دلاچيه ، هنګرى ، پولينډ ، اسکټپار ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

پولې او مګهيار خلک شامل دي ، دغه ټولو قومونو د قاصدانو په ذريعه د سرويه پادشاه لازار شاه ته د مسلمانانو په خلاف د صليبي جنګ د ملاتړ ترغيب ورکړې . او ترڅنګ يې د خپلو قاصدانو په واسطه هغه ته خبر ورليږلې دې چې هغه دې د مسلمانانو پر خلاف خپل لښکر د شينزا ددرياب په غاړه سترو ميدانونو ته و استوي ، زما په فکر د سرويه پادشاه لازار شاه غواړي زمونږ پر خلاف همدغه ځايونه د جنګ او جګړې ډګر و ګرځوي .
درونده سلطانه ! د اروپا مختلفو اقوامو اوقبايلو ته چې د سرويه پادشاه لازار شاه کوم خطوط استولې دي د هغو پايلې ډيرې مثبتي دي ، او د اروپا ټولو هيوادونو او قبايلو خپل خپل لښکر ، د خپلو ښو روزل شوو سالاروانو په مشرئ دشينزا ددرياب غاړې کې پرتو ميدانو ته را ليږلي . لکه څنګه چې همدا اوس په هغه ميدانو کې د اروپايانو لښکرې را ټوليږی نوکه چيرې دغه راټوليدل همداسي او په همدې تناسب دوام وکړي نو زه تا ته ډاډ درکوم چې په څو اونيو کې به د شينزا په ميدانو کې د صليبيانود را ټول کړل شوې لښکر شميره څو لکو کسانو ته ورسيږي .
درونده سلطانه ! ددغه حالت په کتلو سره مونږ ستا تر مخه وړانديز کوو چې پخوا له دې چې دښمن د خپل ټول توان او قهر سره د شينزا د درياب څخه را تير شي او هغو سيمو ته چې مونږ تازه تازه سوبه کړې را ننوځي نو مونږ بايد دهغوې لاره بنده کړو او هغوی ته دا ثابته کړو چې په هغو سيمو چې ترکانو ولکه کړې دهغوې نيول خو لا پريږده چې په هغو سيمو کې به صليبي سرتيري هم په هيڅ صورت د تباهئ او بربادئ د خپرولو له پاره پرې نه ږدي.
درونده سلطانه ! د بله اړخه علي پاشا ته هم ددې ټولو حالاتو په هکله خبر ورکړل شوي دې . مونږ دهغه سره د ليدلو وروسته ستا حضور ته را استول شوي يو. هغه تر اوسه پورې د خپل لښکر سره د نائيکو پولس په ښار کې ديره اچولې ده . او ستا له اړخه د حکم منتظر دې .
تر دې ځايه د خبرو کولو وروسته مخبر چپ پاته شو .نو سلطان مراد خپل زوې بايزيد خپل ځان ته نژدې راوغوښت ، بايزيد پورته شو او دسلطان په خوا کې کيناست. تر يوه وخته پورې پلار او زوې دواړو په ډير راز سره خبرې کولې ، شايد چې هغوې په اروپا کې د راټولو شوو صليبيانو د لښکر په اړه په خپلو منځو کې سلا مشوره کوله ، بيا هغوې کومې پايلې ته ورسيدل ، په دې خاطر چې بايزيد بيرته خپل ناست ځاې ته راغی او کيناست .د سلطان مراد په مخ باندې دخوښئ نښې را څرګندې وې ، بيا يې را غلي مخبرانو ته مخ را واړاوه او ورته يې وويل :
دوستانو ! تاسې نن شپه همدلته په بروصه کې تم شئ ، سبا سهر به له دې ځايه کوچ وکړئ او نيغ به علي پاشا ته ځانونه ور سوئ ، هغه ته ووايياست چې د نائيکوپولس له ښاره خپل فوځونه را وکاږي او د روميل د ولايت په کوم خوندي او مناسب ځاې کې خپل لښکر ته پړاو ورکړی ، او همهلته زما او د بايزيد د لښکر انتظار وکړي .
علي پاشا ته هم وواياست ، چې الله دې په تا برکتونه نازل کړي ، ستاد بهادرئ او جرأت پولې دې نورې هم و غځوي ، په هغه ذات مې سوګند چې په خپل توان يې اسمان درولې ، او تر ټولو ځواکمن اوپوه ذات دې ، د قومونو په تاريخ کې داسي حالات او واقعات ډير ځله ځي راځي ، د قومونو څخه دا ډول حادثې او واقعات د اميدونو نه ډکو ساحلونو کې د رڼا غوښتنه کوي .
علي پاشا ته وواياست چې مونږ خو د ورېښمو ، وړيو او يا موم په څير نرم نه يو چې دښمن چې څنګه وغواړی زمونږ جوړښت او زمونږ زينت اوښايست را خراب کړي .مونږ به د جنګ په ډګرونو کې که خداې مو وغواړي نو د اروپا په دغه متحده ځواک باندې دزماني د غم وريځې راو غوړو. که چيرې زما خداې ته منظور وي نو دا ځان ځارونکي سرتيري صليبيان چې کله د ترکانو د ځان ځارنې اواز واوري ، اوکله چې هغوې زمونږ وسايل او جنګي سامانونه ويني ،کله چې هغوې په خپلو وينو کې لت پت شي او د ترکانو ځواک ته ويني ...نو زما هر فوځي به د صليبيانو د لښکر بند بند ور مات او دهغې درياب په څير به وګرځي چې په خپل مخ کې هر خنډ د کچه ويالو په څير پاش پاش کوي .
سلطان تردې ځايه پورې خبرې وکړې او بيا ودريد او مخبرانو ته يې وويل:
اوس تاسې ولاړ شئ... ځئ ارام وکړئ ، سبا د سهار د لمانځه وروسته دعلي پاشا په لور وخوزيږئ . اوکوم پيغام مې چې درکړې تر هغه يې ورسوئ .
ددې خبرې سره سم هغو مخبرانو سلطان ته تعظيم وکړ او دهغې د خونې څخه ووتل ، دهغوې د تللو وروسته سلطان دخپل زوې بايزيد په لور وکتل او ورته يې وويل :
بايزيده ، زما زويه ! د همدا اوسه دخپل لښکر دکوچ کولو تيارې پيل کړه ، مونږ به په درې څلور ور ځو کې د بروصې څخه د يوه باعزمه لښکر سره يوځاې د شينزا د درياب د غاړې ميدانو ته ځانونه رسوو. مونږ به د خپل منزل په لور د روميل د ولايت څخه تيريږو او دهغه ځايه به علي پاشا هم دخپله ځانه سره يو ځاې کوو ،
زما زويه ! ددې سره سم زه ننې غونډه پاې ته رسوم . ته ولاړ شه او دخپل لښکر د تيارولو کار پيل کړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا نو سلطان مراد خپله غونډه ختم کړه ، او هر څوک دخپلو خپلو کارونو پسې دکوټې څخه ووتل .
۹*****
نریوس په خپل کور کې د لمر د پریوتو څخه لږ تر مخه هلته په پخلنځي کې د غذا په تیارولو بوخته وه چې په همدې وخت کې ریونا لکه د یوې د سکونه ډکې اوسۍ په ځیر په منډو او ټوپونو راغله اوکور ته را ننوتله.
هغه نیغه د پخلنځي لورې ته ورغله. نریوس هم هغه د پخلنځي څخه کتلې وه ، نریوس د پخلنځي څخه راووتله او د انګړ په لور ورغله ، په منډه راتلونکې ریونا د هغې تر مخه ودریده . د ریونا په کتلوسره د نریوس مور پربیسا او دواړه کوچنیان کندام او خیسار هم دباندې راووتل . په دې وخت کې ریونا په ډیره خوشحالۍ سره نریوس او دهغې مور پر بیسا ته وکتل او ورته یې وویل :
ما تاسې ته یو ډیر ښه زیرې راوړې دې . زه یواځې د همدې خبرې له پاره دلته راغلې یم او ددې خبرې د اوریدو وروسته تاسې ته دا ډاډ درکوم چې ستاسې د خوشحالیو پاې به نه وي .
د ریونا ددې خبرې په اوریدو سره نریوس او دهغې د مور پربیسا دواړو په استفهامیه توګه یو بل ته وکتل او بیا نریوس ریونا ته وویل : ریونا خورې ! د کوم خبر د ویلو له پاره چې ته دلته راغلې یې هغه زمونږ سره اړه لري یا ستا د ذات سره ؟
په دې وخت کې ریونا د لږ څه فکر کولو وروسته ، په داسې حال کې چې دحیا د جذبې نښې یې په څیره کې را ښکاره شوې وې ، په نرم اواز سره وویل : ډیرې درنې خورې نریوس ! دکوم خبر له پاره چې زه دلته راغلې یم دهغه ډیره برخه ستاسې خلکو پورې اړه لري . خو بیا هم دا خبر زما پر ذات باندې هم خپل اغیز لري . ځکه دا خبر ستا د ورور علي پاشا په اړه دې
.
د علي پاشا د نوم د اوریدو سره سم نریوس ، دهغې مور پربیسا او دواړه کوچنیان ، کندام اوخیسار ، ټول متوجه شول . بیا نو په ډیره بې صبرۍ سره نریوس د ریونا څخه وپوښتل : ریونا خورې !تا زما د ورور علي پاشا په هکله څه خبر راوړې دې ؟
ریونا یو ځل بیا دحیا نه په ډکه ژبه وویل :
« خبر دادې چې علي پاشا اوس بلکل پوخ پاشا و ګرځید. هغه ته دددې ځایه د تللو وروسته ډیرې زیاتې بریاوې ور په برخه شوي دي . هغه لمړی د بلغاریه د پادشاه سیسمان دواړو زامنو ایکسلا او سائرکن چې د یوه ستر اوقوي لښکر سره د شومیلا میدانو ته د علي پاشا مقابلې ته راغلي و ، سخته ماتې ورکړی ، چې هغوی ددې ماتې وروسته د ترانوا ښار ته و تښیدل او هلته هم علي پاشا په هغوی پسې ولاړ او د ترانوا ښار یې هم ترې لاندې کړ . ددې وروسته ریونا د علي پاشا په لاسو د بلغاریه د پادشاه سیسمان په خلاف بریا او یو ځل بیا دهغه دواړو زامنو ته ماته ورکول او د نائیکوپولس د ښار نیولو په هکله پوره تفصیل ورکړ .
د ریونا په دې خبره نریوس او پربیسا دواړو دخوښۍ نه په خندا پیل وکړ . کندام اوخیسار دواړو هم د خپل کاکا په بریاو باندې خوښي ښووله ، په دې وخت کې ریونا یو ځل بیا وویل :
نریوس خورې ! ددې خبر بل اړخ هم شته ، دعلي پاشا دغه بریاو ، داسې و ګڼه ، چې په ټوله اروپا کې اور بل کړې دې .نو د دې ماتو دبدلو د اخستلو له پاره د سرویه پادشاه لازار شاه غږ پورته کړې ، هغه د اروپا ټولو ځواکونو ته د مسلمانانو پر خلاف د راټولیدو غږ کړې دې . ددې بلنې په ځواب کې اوس د ټولې اروپا لښکرې د شینزا دریاب په میدانو کې سره ټولیږي . دمسلمانانو پادشاه سلطان مراد ته هم دا خبر ور رسیدلې دې. سلطان مراد علي پاشا ته حکم کړې دې چې هغه دې دخپل لښکر سره یو ځاې د نائیکوپولس د ښار څخه را ووځي او درومیلیا په صوبه کې دې پړاو وکړي . ویل کیږي چې سلطان مراد هم د خپل لښکر سره یوځاې د بروصې څخه راوتلې او د همدې سیمو په لور را روان دې . تر څو د اروپا متحده لښکر ، چې د مسلمانانو د له منځه وړلو له پاره راټول شوې ، سره ټکر و کړی او هغوی له منځه یوسي .
دریونا په دغه خبرو باندې نریوس او دهغې مور پربیسا تر لږځنده پورې چپ خوله پاته شوې دهغې وروسته نریوس ریونا ته وکتل او ورته یې وویل :
ریونا خورجانې ! دا خبرونه چې تا وویل او په ځانګړي توګه هغه چې زما د ورور علي پاشا په اړه و هغه خو ماته د ډیرې زیاتې خوښۍ باعث شول ، اول دا چې دا خبرونه دعلي پاشاد سوبې او برۍ په اړه وو او بل داچې زه مسلمانه یم او دا سوبه ، د اروپا ب په زمکه دمسلمانانو سوبه ده نو د یوې مسلمانې په ځیر په دې بریاو زما زړه ډیر زیات خوشحاله دې ، خو ریونا ! زما خو د علي پاشا سره یوه خپلولي شته نو زه به د هغوی په بریاو باندې خوشحالیږم . عام مسلمانان هم د یو مسلمان په څیر د علي پاشا په دغو بریاو باندې ډیر زیات خوشحاله شوي او ډاډ به یې تر لاسه کړې وي . خو زما خورجانې ! زه نه پو هیږم چې ته په داسې حال کې چې یوه نصرانۍ یې ، خو زما څخه زیاته د علي پاشا په بریو باندې ته خوشحاله یې ؟ ریونا

(c) ketabton.com: The Digital Library

خورجاني ! ايا زه ستا ددې خوشحاليو كوم علت پوښتلې شم ؟
د نريوس ددې پوښتنې د ځواب له پاره ريونا تر لږ ځه ځنډه پورې په فکر کې شوه ، او دهغې وروسته يو ځل بيا دهغې په ځيرې باندې د خوښيو نښې را ښکاره شوې او په لوړ اواز يې وويل :
زما خورجاني ! تا چې کومه پوښتنه وکړه نود هغې ځواب خو ډير سخت دې خو ګوره نريوس خورې ! هغه وخت چې ته نصرانۍ وې ، او اسلام دې لا نه و منلې ، او نه دې د مجدالدين سره واده کړې و نو هغه وخت هم زه په ښه توګه پوهيدم چې ستا سره زما ناسته پاسته وه اوما اوتا دواړو به کله چې د مسلمانانو د برياو خبرونه اوريدل نو د غم او غصې ، انديښنې او افسوس او پريشانتيا څخه به مو ګُلمې خوړلې ، خو نن معامله بله ده ،، ته مسلمانه يې ، د علي پاشا خور يې په دې خاطر ستا خوشحالي په ځاې ده . اوس چې ته له ما څخه پوښتې چې ته په دې خوشحالي باندې ولې وياړې نو نريوس ! واوره : ما د علي پاشا په کور کې څو ورځې تيرې کړې او دلته را ستنه شوې يم ، دهغه مور ، دهغه خور او په خپله علي پاشا چې له ماسره کوم سلوک کړې دې ، د هغسې سلوک ، دهغسې ميلمستيا ، د هغسې درنښت اميد ما دخپلو نژدې خپلوانو څخه هم نه شوکولې ، هلته د اوسيدو په وخت کې زما درنې خورې ! يوازې زما ځان نه بلکه زما عصمت ، زما ابرو ، او زما د حيثيت ساتنه هم په ډيره ښه توګه شوې ده . نريوس خورې ! دښځې سره د هغې د عصمت او د هغې ابرو د يوه نه پيداکيدونکې جوهر په څير دې او هغه خلک چې د خپلې آبرو ، عصمت او عفت ساتنه وکړي نو زه پوهيږم چې هغه ددې وړ ده چې د ټولې نړۍ نه زيات دهغې عزت ، د ټولو خلکو نه ډير د هغه درنښت او احترام وکړل شي . نريوس خورجاني ! زما حالت هم څه همدا ډول دې ، علي پاشا ، دهغه مور او دهغه خور چې په کوم درنښت سره زما ميلمستيا کړې او تر څنګ يې زما د ځان ، آبرو او عصمت ساتنه کړې نو زه به دهغوې ددې کړچار بدله هيڅ وخت پوره نه کړاې شم .
نريوس ! ته پوهيږې چې کومو وسلوالو ځوانانو چې زه له دې ځايه په زور بوتلې وم ، هغوې زه په دې خاطر بولې وم چې زه او يا زما کورنۍ د مجدالدين او دهغه د ورور او پلار په وژلو کې لاس لرو . ددې اړيکو د پوهيدو سره يو ځاې علي پاشا ، د هغه مور او دهغه خور درې واړو ، يا ددوې څخه يوه هم او يا درې واړو زما پر خلاف انتقامي عمل کولې شو . خو هغوې يوه هم داسې و نه کړل . برعکس يې زما سره دا سې سلوک وکړ چې مثال او نمونه يې نه شي موندل کيداې . د علي پاشا مور قيرات له ماسره داسې لاره خپله کړه لکه د يوې لور او مور تر منځ چې موجوده وې . د علي پاشا خور سريان زما سره داسې دوستې جوړه کړه لکه د مشرې او کشرې سکه خويندو تر منځ چې موجوده وی ، او پخپله علي پاشا ، زه به دهغه په هکله څه ووايم . که چيرې زه د هغه صفت وکړم نو الفاظ به ورته پيدا نه کړاې شم . په بروصه کې د اوسيدو په وخت کې علي پاشا له ما سره داسې سلوک وکړ لکه زه چې د ډير ستر عزت خاونده او يو باوقاره اعلي شخصيت اوسم.
ګوره نريوس ! دهمغه حالاتو په کتلو سره چې زه د علي پاشا په برياو ، سوبو ، او کاميابيو باندې و نه وياړم نو بل به څوک پرې ووياړې ؟ نريوس خورې ! هغوې درې واړه ماته د ډير عزت او وقار خاوندان دی .
د ريونا ددې خبرو په اوريدو سره نريوس د لږ څه وخت له پاره په فکر کې ډوبه شوه اوبيا يې ريونا له لاسه و نيوله او د پخلنځي په لور يې له ځانه سره کش کړه او ورته يې وويل « را ځه چې هلته کينو ، زه به هلته د پخلي کار هم وکړم او خبرې به هم سره کوو. »
ريونا چپ چاپ د هغې سره يو ځاې روانه شوه ، نريوس او ريونا دواړه هلته په پخلنځاې کې کيناستې ، خو پربيسا خپل دواړه لمسې له لاسو و نيول او په انګړ کې په خپاره لمڅې باندې کينول . پخلنځاې ته د راتلو سره سم لږ څه چپه چپتيا وه ، او وروسته يو ځل بيا نريوس ريونا ته په خبرو خبرو کې وويل :
ريونا جاني ! که بده درباندې ونه لږي نو يوه پوښتنه کولې شم ؟
په ځواب کې ريونا لږ څه په تيز و سترګو نريوس ته وکتل او بيايې په ډيره ژولې ژبه نريوس ته وويل : نريوس خورې ! وايه ته څه پوښتنه کول غواړې ؟ زه به ستا هيڅ خبره په بده وا نخلم .
دريونا ددې خبرو څخه نريوس تر يوه ځايه ډاډمنه شوه او په ډيره درنه توګه يې هملته ورڅخه وپوښتل چې: « ريونا! دا چې ته زما د ورور علي پاشا په برياو باندې دومره د خوشحالۍ او وياړ خبره کوې نو ايا زه ستا د رد عمل اندازه دا ډول کولې شم چې ته د علي پاشا سره مينه کوی او هغه خوښوې ؟
د نريوس ددې خبرې په اوريدو سره ريونا په زوره زوره وخندل اوبيا يې د ډيرې خوشحالۍ نه وويل :
نه نريوس خورې ! داسې کومه خبره نه شته ، زه د علي پاشا سره مينه نه کوم او نه هغه د ځان له پاره غواړم. خو بيا هم زه په زړه کې دهغه سره خواخوږي لرم .داسې خواخوږي چې زه يې په الفاظو کې نه شم بيانولې . ځکه چې علی پاشا چې کوم ډول سلوک او رويه له ما سره کړې د همغې په اساس زما په زړه کې دهغې له پاره ځانګړې ځاې پيدا شوې دې . بلې زما په زړه کې يو کمښت ، او يوه خلا ضرور را پيدا شوې ده ، ډير وخت فکر کوم چې کاشکې زه هم ستا او دعلي پاشا په څير

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمانه شوې واې ،اسلام مې منلې واې ، ګوره نريوس ! ما هلته په بروصه کې د اوسيدو په وخت کې نه يوازې د علي پاشا مور او دهغې خور په عبادت کولو ليدلې ، بلکه نور خلک مې هم کتلي چې په عبادت کې به مصروف وو. ماته د هغوی دعبادت دا طريقه ډيره خوښه شوه . اوهملته په بروصې کې د شتون په وخت کې مې دا فکر کاوه چې کاشکې زه هم دهغوی سره يو ځاې په عبادت کې شريکه واې اودهغوی په څير مې د کائيناتو مالک ته دبندګۍ سر ټيټولې .
ريونا تر لږ ځنډه چپه خوله پاته شوه ، په دې وخت کې نريوس هم هغې ته په ډيره عجيبه توګه کتل ، دلږ ځنډ وروسته ريونا يو ځل بيا په خبرو پيل وکړ او ويې ويل :
نريوس ! ډير وخت زه دا فکر کوم چې ما خو د زړه نه اسلام منلې دې ، زما ظاهرې حيثيت يوازې داسې دې چې زه بايد د اسلام په دايره کې ور ننوځم . خو زه ويريږم چې کله چې زما مور او پلار ته زما د مذهب د بدلون په اړه معلومات وشئ نو هغوی به ډيره زياته صدمه ومومي ، او بيا خو ته پوهيږې چې زمونږ د کلي زيات خلک نصراني مذهبه دي . او زما پلار ددې کلي سردار دې ، نو زما د مذهب دبدلون په واسطه به د کلي خلک څه فکر کوي ؟ او زه په دې فکر کې يم چې دعلي پاشا پلار او دواړه ورونه په همدې خاطر ووژل شول چې هغوی مسلمانان وول ، په دې خاطر چې د علي پاشا پلار دې سيمې ته د داسلام د تبليغ له پاره راغلې و. نصراني راهبان او پادريان نه غواړې چې په دې سيموکې اسلام په دومره تيزۍ سره خپور شي ، هغوی د اسلام د پيروانو ډير سخت دښمنان دي دا هغه حالات دي چې زما داسلام د اعلانيدو تر مخ خنډ دي . ريونا چې چپ شوه نو نريوس د لږ څه وخته پورې مسکې وه او بيا يې په ډير شفقت او مينې سره هغې ته وکتل او ورته يې وويل :
زه تا ته دعا کوم چې ستا تر مخ دا خنډونه په ډيره اسانۍ سره له منځه ولاړ شي . اوس خو را ځه دلته زما خواته کينه ، زما خوشحالي او زما غوښتنه ده چې ته به نن شپه زمونږ سره ډوډۍ خورې . ريونا د نريوس ددغه د مينې نه ډک وړانديز سره توافق وکړ او بيا دواړو هملته په پخلنځاې کې د ډوډۍ په تيارولو مصروفي شوې
پرلپسې لري ....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يې د صليبيانوسازشونه (۷)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

اوس تاسې ددې تاريخي ناول اوومه برخه لولئ:

پرلپسې***** ۱۰
د سلطان مراد د حکم تر ورسيدو سمدستي وروسته علي پاشا د خپل لښکر سره يو ځاې د نائيکو پولس د ښار څخه ووت.
هغه د سلطان د همدې حکم په اساس د روميل د ولايت په لور مخه کړه او خپل لښکر ته يې د ريونا او نريوس دکلي سره نژدې ديړاو کولو حکم وکړ.
کله چې د علي پاشا لښکر د روميل د ولايت په دغه برخه کې خيمې وهلې نو علي پاشا په خپل آس باندې سپور د خپل لښکر په ليکو کې دننه چکر کواهه ، د لږ وخت وروسته د هغه د سترګو لاندې د خيمو يو لوی کلي آباد شو . علی پاشا د خپل لښکر له پاره دماښام د ډوډۍ دتيارولو حکم وکړ ، ځکه په دې وخت کې لمر ډوبيدو ته ډير نژدې شوې و . کله چې علي پاشا د لښکر تر منځه د ګرزيدو او څارنې وروسته بيرته خپل آس د خپلې خيمې په لور را و ګرځاوه نو خيمې ته د رارسيدو سره سم ډير حيران پاته شو. هغه وکتل چې دهغه د خيمې نه باهر نريوس ، کندام خيسار اود ريونا نه علاوه د ريونا پلار رستاک هم ولاړ دي ، علی پاشا ته دهغوی په کتلو ډيره زياته خوښې احساس شو . سمدستي دخپله اسه را ښکه شو ، د آس واګې يې پرينبودې او دميلمنو په لور يې ور منډه کړه . په دې وخت کې د لښکر يو عسکر را منډه کړه او دعلي پاشا آس يې و نيوه او يوه لورې ته يې يوړه . علي پاشا تر ټولو د مخه د رستاک سره روغبړ وکړ او بيا پر زمکه کيناست او دواړه وريرونه يې په ورنو باندې کينول . او دهغوی سره يې د زړه له کومې مينه وکړه . بيا پورته شو او د نريوس په لور په کتلو سره يې وويل « نريوس خورې ! ته څنګه يې ؟
نريوس په ځواب کې ورته په ډير شوق او مينه و کتل او بيا يې علي پاشا ته وويل :
علي پاشا زما وروره ! زه خو ستا داسې خور يم چې ستا په کتلو خوشحاليږم . زما وروره ! ته پوهيږې چې په دې دنيا کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوائې ته زما ورور يې چې ستا په كټلو مې سترګې يخيږي . مونږ ته معلومه شوې وه چې ته د خپل لښكر سره يو ځاى دلته تم كيږې نو په دې خاطر مونږ ټول له تاسره د كتلو له پاره دلته راغلو .
هغه وخت چې د نريوس او علي پاشا تر منځ دا خبرې كيدې نو ريونا هغوې ته د شک په سترګو كتل ، په همدې وخت كې علي پاشا ريونا ته وكتل او ورته يې وويل . ريونا ! زه افسوس كوم چې له تا مې لا تر اوسه پوښتنه نه ده كړې، وايه ته څنګه يې ؟ كه څه هم ماستاسې سره ډير لږ وخت تير كړې و خو په هغوڅو ساعتو كې چې كوم سلوک ستا مور او پلار له ما سره وكړ هغه به مې هيڅكله هم له ياده و نه وځي .
ريونا تر لږ وخته پورې په ډير شوق او مينه علي پاشا ته كتل بيا يې په ډيرې نرمې لهجې سره وويل
« علي پاشا! كه چيرې ته زما د مور او پلار د سلوک نه اغيزمن شوې يې نو واوره ، زما مور هم تا د خپل زوې په څير ګڼي ، كله چې مونږ له تاسره د كتلو له پاره را تللو نو هغې څو ځله په تاكيد سره وويل چې د هغې سلام تاته ورسوو . او دهغې له اړخه ستا د خيريت پوښتنه وكړو .
د ريونا په دې خبرو باندې د علي پاشا په څيرې كې خندا را وځليده ، بيا يې د ريونا په لور په كتلو سره وويلې :
ستا مور ډيره محترمه او درنه ښځه ده . داسې مهربانه او مينه ناكې ښځې چې دهغوې كرچار په ژوند كې دهيريدو نه دې . ماته كه وخت پيدا شو نو زه به دهغې خدمت ته يو ځل حاضريږم .
په دې وخت كې ريونا دهغه په خبرو كې را ټوپ كړ او ويې ويل:
« وخت خو در ته په لاس درغلي دې علي پاشا ! تا زمونږ دكلي تر څنګ پړاو كړې دې . ته چې كله او كوم وخت وغواړې په ډيره اسانی سره په آس نه بلكه په پښو هم هلته را تلاې شئ او زما دمور سره كتلې شئ .
دريونا ددې خبرو په ځواب كې علي پاشا د لږڅه ځنډ او فكر وروسته وويل:
« ريونا ! ستا خبره سهي ده ، خو دلته د پړاو څخه زما اخوا ديخوا تلل مناسب نه دي . سلطان مراد او دهغه زوې بايزيد دواړه د يوه ستر لښكر سره د بروصې د ښاره را روان شوي دي ، شايد چې تاسو ته به داپه ډاګه شوي وي چې د اروپائيانو متحده لښكر د شنيزه د درياب په هغه غاړه په ميدانو كې راټوليږې او دمسلمانانو سره د ټكر نه وروسته غواړې چې مسلمانان د فاسفورس د بحيرې نه اخوا ورټيل وهي . نو د اروپا ددې ځواک سره د ټكر له پاره سلطان په ډيره بيړه دغه لورې ته را روان دې . سلطان او دهغه زوې بايزيد، ډير ژر دلته رارسيدونكې دي، په دې خاطر ماته هر وخت دهغوې د استقبال او ښه راغلاست له پاره تيار دريدل په كار دي . خو كه چيرې په دې ورځو كې زه ستاسې كلي ته ستاسې سره د كتلو له پاره درنه شم نو ته هم او نريوس خورې ته هم زما څخه ګيله او شكوده مه كوئ.
بيا يوناڅاپه علي پاشا ټكان وخوړ او د ريونا د پلار رستاک ي لورې متوجه شو او ويې ويل : زه هيڅ متوجه شوې نه يم ما تاسې ټول د خيمې نه دباندې درولي ياست . راځئ زما سره ،چې خيمې ته ولاړ شو اوهملته خبرې اترې وكړو .
ددې خبرې سره سم علي پاشا دخپلې خيمې په لور روان شو او پاته خلک هم د هغه پسې وروسته خيمې ته ور ننوتل او په خپلو خپلو ځايو باندې كيناستل . دلږڅه چپتيا وروسته رستاک علي پاشا ته وويلې چې :
علي پاشا ! تر اوسه يوائې ريونا له تا سره خبرې كولې ، په حقيقت كې د هغې دمور غوښتنه وه چې ته بايد هلته ولاړ شې ، هملته د شپې پاته شئ ، علي پاشا ! ته پوهيږې چې زمونږ كوم نارينه بچې نه شته نو په دې خاطر ستا د كتلو وروسته د ريونا مور ، داسې و ګڼه ، چې تا د خپل زوې په څير غواړې ،ګوره علي پاشا زويه ! كله چې وخت در ته پيدا شو نو خامخا هلته راشې !
دا خو يوه خبره شوه . اوس غواړم ددې بلې خبرې لورې ته هم راشم او هغه ستا د پلار او دواړو ورونو د وژنكو پورې اړه لري . علي پاشا زما زويه ! ما خپلو څو كسو ته د معاملې د څيړنې له پاره حكم كړې دې ، هغوې دا دوه شپې او ورځې په خپلو كارونو كې مصروف دي . او ډير ژر به ماته ووايې چې ستا د پلار او دواړو ورونو په وژلو كې څوک لاس لري . زه دا كار ځكه دومره ژر او په دومره اهتمام سره كوم چې په دې وژلو كې يې زما لور ريونا هم راښكودې ده. اوپه همدې خاطر هغه دوه وسله والو ځوانانو هغه له دې ځايه وړې وه . خوستا د مور ، ستا د خور ډيره ستره مهرباني اوښيګڼه وه چې تاسې خلكو زما د لور سره د خپل اولاد په څير سلوک كړې دې او دا داسې سلوک دې چې تر اوسه زما لور ريونا له ياده نه دې ويستلې .
علي پاشا ! كه ستا دپلار او ستا د ورونو په قتل كې زما وريرونه هم شريک وول نو دا ځاې ياد ساته چې زه به دهغوې په هكله هم تاته ټولې نښې نښانې ووايم ، زه به د معاملې به تفصيل ځان پوه كړم او بيا به تا ته ووايم چې د چا لاسونه په دې پيښنه كې ككړ دي او تا ته دهغوې سره څه ډول معامله كول په كاردي ؟ په دې لړكې كه چيرې تاته زما دكومک اړتيا پيدا شي نو زه به دريغ و نه كړم . علي پاشا ! دا يوائې زما نه بلكه د ريونا د مور غوښتنه او هيله هم ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رستا ک ددې خبرو څخه وروسته لږ څه و درید او بیا یې د څه فکر کولو وروسته وویل چې :
علي پاشا ! زه پو هیږم چې ستا په مصروفیاتو او بوختیاو کې ډیربښت راغلي دي او دا چې سلطان مراد څه وخت هم دلته را رسیدوونکې دې او دهغه په خاطر ته باید دلته په لښکر کې موجود واوسې ، زما زویه ! بیا هم ستا څخه غواړم چې کله هم تا ته فرصت او موقع په لاس درشي نو زمونږ ځاې ته یو ځل ضرور راشه ، که چیرې تاته دلته داوسیدو په وخت کې موقع په لاس درنه شي نو د کوم جنګ پیلامه چې همدا اوس کیدونکې ده نو د هغې دپاې ته رسیدو سره سم ته یو ځل زمونږ کور ته ضرور راشه . زما ښځه ستا په لیدو باندې ډیره خوشحالیږي .
کله چې رستاک چپ شو نو علي پاشا د لږڅه فکر وروسته ورته و کتل او ورته یې وویل :
درونده مشره ! لمړۍ خو به زه دلته د تم کیدو په وخت کې هڅه وکړم چې وخت پیدا کړم او ستاسې کور ته راشم . او که اوس و نه توانیدم نو ژمنه کوم چې ددې جنګ دپاې ته رسیدو سره سم ستاسې خلکو خدمت ته حاضر شم .
ددې خیرو وروسته علي پاشا پورته شو ، هغه د خیمې څخه لږ څه مخته تللې و چې په همدې وخت کې یو وسله وال ځوان دهغه خیمې ته ور ننوت ، هغه دعلي پاشا د آس زین په یو کونج کې کیښود اوهغه خورجین چې د آس سره نښتي وه هغه یې علي پاشا ته ورکړه . شاید چې علي پاشا به د هغې څرمنې خورجین له پاره بیرون را وتلې و . هغه راغلې وسله وال ځوان بیرته ولاړ . علي پاشا خورجین را واخسته او بیرته خپل ځاې ته راغې او کیناست . بیا علي پاشا د هغې څرمنېزې خورجین خوله پرانسته لمړۍ یې دهغې څخه د نقدو پیسو یو کڅوړه را وویسته اوپه خپل مخکې ناستې نریوس په غیږ کې یې کیښوده او ورته یې وویل :
زما خورې ! په هغو جنګونو کې چې ما برخه اخیستې وه په هغوې کې څه د غنیمت مالونه زما لاسته راغلي دي دا د هغه غنیمت د مالونو څخه زما برخه ده . زما خورې ! په دې کې دومره نقدې شته چې ته یې په استعمالو سره خپل ژوند په پوره ډاډ او سکون سره تیرولې شې.
نریوس هغه کڅوړه پرانسته ویې کتله او بیرته یې دهغې خوله وربنده کړه اوعلي پاشا ته یې و کتل او ورته یې وویل :
علي پاشا ! سهې ده چې ته زما ورور یې ، تل ورونه د خویندو کومک کوی ، خو ګوره وروره دا نقدې ډیره زیاته ده . ددې څخه یوه برخه ماته پریږده او پاته دوه برخې خپلې مور او خور ته ورکړه .
دنریوس په دې خبره علي پاشا و خندل او ورته یې وویل : نریوس خورې ! دا نقدې یواځې تا لره ده ، د مور او خور برخه مې هلته جدا ایښودې ده . دهغوې په هکله ته فکر مه کوه .
علي پاشا یو ځل بیا په خورجین کې لاس ور ننویست ، او غوښتل یې څه ترې را وکاږې چې رستاک ورته مخ کړ او ورته یې وویل ؟
علي پاشا ! په نژدې وخت کې مونږ د ریونا واده تیاروو . زویه ! دهغې له پاره ما او زما ښځې د خپل کلي یو ځوان خوښ کړې دې . تر اوسه پورې مونږ په دې هکله چاته څه نه دې ویلي ، ځکه دا خبره یواځې زما، زما دښځې او ریونا پورې را نغښتې ده . او نریوس هم همدا اوس د لمړۍ ځل له پاره ترې خبریږي . زویه ! هغه ډیر ښه هلک دې ، که څه تر اوسه پورې ریونا دهغه د خوښیدو او نه خوښیدو په هکله څه خبره نه ده کړې خو ریونا هغه کتلې دې او هغه هم ریونا ښه پیژني ، ستاسره ددې خیرې د یادولو څخه زما مقصد دادې چې زویه ، ته به د ریونا په واده کې ضرور ګډون کوې .
د رستاک په دې خبره د علي پاشا رنګ والوت ، دهغه دغه حالت ته نه یواځې نریوس کتل بلکه ریونا هم متوجه وه . خو هغه ډیر ژر خپل ځان کنترول کړ او په داسې حال کې چې یو لاس یې لا د مخه په خورجین کې و او په خورجین کې د کوم شي لټون کاوه نو رستاک ته یې په وینا کې وویل :
داخبره تا ماته په ډیر ښه وخت کې وکړه . زه به د ریونا په واده باندې ډیر زیات خوشحاله شم ، څرنګه چې تا ماته دا ډیر ښه خبر واوراوه نو زه به هم په دې وخت کې ، که ته یې بده نه ګڼې ریونا ته یو تحفه ورکړم .
رستاک په ډیر محبت سره علي پاشا ته وکتل او ورته یې وویل :
په دې هکله خو تا ته زما څخه د اجازې اخستو اړتیا نه شته . ځکه ریونا پخپله ستا د مخلصینو څخه ده . په دې وخت کې علي پاشا د خورجین څخه یوه طلاې ګوته را وویسته، چې په کې جواهرات کارول شوې و ، علي پاشا هغه ګوته ریونا ته ور وړاندې کړه . او په ډیر مرژواندې او لړزیدلې اواز یې ورته وویل :
ریونا ! څرنګه چې ستا پلار ما ته ستا د واده زیرې راکړ نو زه د دې خوشحالۍ په وخت کې تا ته دا ګوته نذر کوم . دا قبوله کړه ، انکا ر مه کوه او که نه زما زړه به مات شي .
دعلي پاشا دې خبرو په نریوس هم ډیر زیات اغیز وکړ ، ریونا هم ورته په ډیر عجیبه توګه کتل ، بیا ریونا خپل سر ټیټ کړ او یو دم یې د علي پاشا څخه هغه ګوته را واخسته او په خپله ګوته یې کړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې وخت کې ريونا غوښتل د خپلو جذباتو او احساساتو رد عمل ښکاره کړي چې علي پاشا دخپله ځايه پورته شو او دهغې په لور يې په کتلو سره وويل :
تاسې همدلته کينئ ، زه به تاسو ته د ډوډۍ انتظام وکړم . بيا به ټول سره يو ځاې همدلته ډوډۍ وخورو .
ددې خبرې سره سم علي پاشا په ډيره چټکۍ سره د خيمې څخه را ووت .
د لږځنډ وروسته علي پاشا بيرته را ستون شو . دهغه وروسته يو څو ځوانان و چې د ډوډۍ لوښې ورسره و ، هغوې د ډوډۍ لوښې به خيمه کې کيښودل او بيا دوې ټولو يوځاې هغه ډوډۍ وخوړه . ددې وروسته رستاک ، نريوس ، ريونا ، کندام او خيسار ټول دعلي پاشا د لښکر ځاې څخه را ووتل او دخپل کلي په لور روان شول .
١١*****
شپه په تيريدو شوه او علی پاشا د سهار لمونځ ادا کړ او د سهارنی د خوړلو وروسته يو ځل بيا دخپلو لښکريانو د احوال د معلومولو له پاره د هغوې تر منځ ګرځيده چې د لمر خاته د لورې څخه درې کسه آس سپاره په چټکۍ سره دهغه لورې ته را روان دي . علي پا شا دهغوې دکتلو سره سم و دريد . هغوې هم علي پاشا ته راغله او دخپلو آسونو څخه را ښکته شو علي پاشا غوښتل دهغوې څخه لږ څه و پوښتي چې ددې درې واړو څخه يوکس وويل :
پاشا! سلطان مراد او ولي عهد بايزيد دواړه دخپلو لښکرو سره يو ځاې ستاسې تم ځاې ته را رسيدونکي دي ، سلطان حکم کړې چې د هغه د رارسيدو تر مخه تاسې خپل ځانونه تيار کړئ او دکوچ کولو له پاره تيار اوسئ ، سلطان دلته نه پاته کيږي ، هغوې تاسې له ځانه سره اخلي اود شينزا ددرياب غاړې ته درومي او ددښمن تر مخه صفونه جوړوی . سلطان د زړه نه غواړې چې وخت يې ضايع نه شي او سمدستي ددښمن پر خلاف يوه قوې ضربه وارده کړي تر څو د هغوې ټول باد ووځي .
پاشا ! سلطان مراد او بايزيد له دې ځايه لږ تر لږه پنځه ميله لرې دې نو به دې خاطر د هغوې د راتلو څخه د مخه تاسې د خپل کوچ کولو له پاره ځانونه تيار کړئ .
د راغليو آس سپرو په دې خبره د علي پاشا په مخ باندې د خوشحالۍ نښې را ښکاره شوې او هغوې درې واړو ته يې وويل :
زما دوستانو !د سهار ناشته مو کړې او که نه دهغې له پاره درته څه تيار کړو ؟
د هغوې څخه يوه وويل : پاشا ! تاسې ته د زحمت کولو اړتيا نه شته ، د سلطان ټول لښکر د سهار ناشته کړې ده ، او بيا يې د سلطان د وخت د ضايع کولو پرته د شينزاد د درياب په لورې مخ کړې ده .
ددې خبرې سره سم علي پاشا سمدستي په پوره ځواک سره اواز وکړ او دلښکر د خيمو د را ټولولو او پړاو ختمولو حکم يې وکړ . د علي پاشا ددې حکم سره سم يو توپان جوړ شو ،د لښکر هر چا خپلې خيمې را ويستلې او هر شې په باروړونکو ځناورو باندې باريدل. او د پړاو هر څه را ټوليدل . دسترګو په رپ کې د پړاو هر څه را ټول شوي و او په کوم ځاې کې چې هلته پړاو شوې و د سلطان مراد او بايزيد لښکر تر را رسيدو پورې هملته تم شول .
د لږڅه ځنده وروسته د شرق له لورې ګرد و غبار او دوړې تر سترګو شوې . علي پاشا پوه شو چې سلطان مراد او بايز د خپلو لښکرو سره يو ځاې را نژدې شوې دې نو په دې خاطر د هغوې د ښه راغلاست له پاره يې ځان تيار کړ . د سترګو په کتلو سره د هغه ګرد او دو ړو څخه د سلطان مراد را ښکاره شو ، پاشا د سلطان په کتلو ډير خوشحاله شو . د سلطان لښکر د رارسيدو سره سم په هماغه ځاې کې چې د علي پاشا لښکر پړاوکړې و هملته تم شو . پاشا ور منده کړه چې د سلطان مراد د آس واګې و نيسې ،که څه هم سلطان مراد زوړ شوې و خو د ډير همت او ډيرې ځوانمردۍ څرګندونه يې وکړه ، هغه د آسه را ښکته شو د علي پاشا د لاسو څخه يې دآس واګې بيرته واخيستې او په غاړه يې ور سره روغبړ وکړ او ورته يې وويلې .
علي پاشا ! ته زما د آس د واګو د نيولو له پاره نه يې پيدا شوې . تا دومره ستر کارونه تر سره کړې چې زويه! زه پرې په ځاې وياړ او فخر احساسوم .
دسلطان مراد نه وروسته بايزيد علي پاشا د خپل ځان سره په غيږ کې و نيو . اود هغې وروسته علي پاشا بيا د نورو سالارانو سره روغبړ وکړ. لا تر اوسه پورې دسلطان مراد لښکر وروسته پاته و. د ټولو سره د روغبړ وروسته کله چې علي پاشا د سلطان مراد او بايزيد مخته راغي نو تر لږه وخته پورې سلطان مراد علي پاشا ته په ډيره مينه وکتل او په مخ يې دخندا لکيرې را پيدا شوې . بيا سلطان مراد علي پاشا ته وويل:
علي پاشا ! دبروصې نه ستاسې سيمې ته د را روانيدو په وخت کې چې کومه هيله ما ستاسې پورې تړلې نو سوګند په خداى چې لا شريک او قادر دې چې ته زما د هيلو څخه ډير پورته او ارفع و ختلې . تا په دښمن باندې څومره ښه د غيرفاني جذبو او تل پاتې هيلو په څير حمله وکړه او دخپلو آسونو د پښو سمونو ، د غشو د توغولو ، د تکبير د اوازو ، او د تورو په هر ضرب باندې مو د دوښمن څيره ژيړه او دهغوې سترګې مو لمدې کړې .
علي پاشا ! دا چې ته زما زوي يې ، او د بايزيد د زامنو څخه هم تر ټولو کم عمره يې ، خو زه به تا ته د زوې په نوم خطاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوم . نو اې زما زویه ! واوره ! ستا د سوبې ، اوبریا خبرونه ما ته را رسیدلي و ،زما زویه ! ستا په کار او کړچار زه همدومره خوشحاله او ډاډ من یم دا سې ډاډ من لکه څنګه چې دخپل کار څخه ډاډمن اوسم .
نو اې د خیرالدین زویه ! واوره : اوس یو ځل بیا دغه د الله د مخلوق دښمنان غواړي خپل ظلم او تیرې ته دوام ورکړي ، معراج یو انسان په خپل مخ کې د یو سوالګر ، د کوم بینوا او بې اسرې په څیر را ټیټوي ، خو مونږ لاشریکه خداې خپل معبود او خپل مددګار ګڼو او د همغې تر مخه خپل سر ټیټوو . که چیرې د جنګ په دغو میدانونو کې مونږ ته یو ځل بیا د اروپا ځواکونو چلینج را کړې ، نو د فطرت سترګې به ووینې چې مونږ به د هغوې سره په دې جنګ هم د الله دکتاب آیات او دالله د ویاړلو په څیر را څرګندیږو ، او په دې معرکه کې به هم مونږ د انسانیت څیرې ته روښنایي ور وبښو. او هلته به خپل نوي څراغونه روښانه کړو .
زما دوسته ! د هغو نوم ورکو وادیو کانې به هم ووینې چې د زړو د نظام شوقینو دښمنانانو باندې مونږ څه ډول د مشیت د راز او ابن ادم دکمال په څیر نازلیږو . دښمن به په خپله ووینې چې مونږ به د هغوې د خوبونو لړۍ د توپانونو ترمنځ په ډوبولو کې لږ څه ځنډ هم و نه کړو . مونږ به د شنیزه د غاړو په میدانونو کې هم ددښمن سترګې د وینو د اوښکو څخه ډکوو . څارونکې سترګې به ووینې چې د رښتیا وژونکې او د خپل برخلیک او اخرت نه نه ویریدونکې به مونږ د مجوسیانو د اور په څیر ومروړو . د بابل د بت په څیر به دوې ټوټې ټوټې کړو او کله چې زمونږ ټکر را منځته شي نو و به وینې چې د جنګ ډګر کې مونږ دهغوې له پاره د اور په شعلو کې د انقلاب د بحر په څیر را وخوټیږو .
تر دې ځایه پورې سلطان مراد لږ ځنډوکړ او وروسته یې د بایزید په لور وکتل او ویې ویل :
بایزیده ! ته علي پاشا ته څه ویل غواړې ؟
د بایزید پر مخ باندې مسکا راغله ، او ویې ویل : درونده پلاره ! هغه څه چې ما ویل غوښتل هغه ټول تا وویل : دعلي پاشا د بې مثاله کړچار ستاینه تا په پوره اخلاص سره وکړه . زه ، سوګند یادوم چې داسې ستاینه زه نه شم کولې ، خوبیا هم بایزید د علي پاشا په لور وکتل او ویې ویل :
علي پاشا! دکومې ورځې څخه چې ته د بروصې څخه راغلي یې او کوم کړچار چې له تا نه یې هیله کیده . دهغه په اړوند زه په څه شک او شبه کې نه یم . ما هر وخت د سلطان تر مخه ستا ستاینه او تعریف کړې دې . کله چې ستا د کامیابیو او بریاو خبرونه هلته بروصې ته راورسیدل نو محترم سلطان ته دا ډاډ پیدا شو چې هغه ستاینه او تعریف چې ما ستا کاوه هغه په ځاې او پر حقیقت باندې ولاړ و . زما دوسته ! اوس ته دعثماني سلطنت یو نیغ تیر ، نه ټیټیدونکې او نه کږیدونکې توره ، او په دښمن باندې د مرګونو ضرب ورکونکې یو غښتلي یې ، او عثماني سلطنت به تل پر تا ویاړې .
د بایزید د خبرو سره لږ څه چپه چپتیا را پیدا شوه . دهغې وروسته سلطان مراد یوځل بیا علي پاشا ته مخ را واړاو او ورته یې وویل :
علي پاشا ستا د لښکرد حالت په کتلو سره زه دا ویلې شم چې ته همدا اوس په همدې وخت کې دکوچ کولو له پاره تیار یې .
هغه سپاره چې ماتاته را استولي و لکه چې تا د هغوې د خبر سره سم خپل فوځ کوچ ته تیار کړې دې . په هر حال تاسې زمونږ سره همدا اوس حرکت کولو ته تیار یاستئ.
علي پاشا د سلطان مراد په لور په کتلو سره وویل :
درونده سلطان ! زه خو همدا ستاسې منتظر وم ، زما لښکر له تاسې سره یو ځاې کوچ کولو ته تیاردې .
دهغې په دې خبره باندې سلطان مراد د خپل آس واګې په لاس کې و نیولي او ویې ویل : که چیرې داسې وي نو بیا په خپل آس باندې سپور شه ،او کوچ وکړه .
د سلطان دخبرې سره سم علي پاشا د آس په لور ور منډه کړه او په خپل اس سپور شو، په دې وخت کې سلطان مراد او بایزید هم په خپلو آسونو سپاره شول . او د متحده لښکر سره د ټکر له پاره یې د شینزا د ددریاب لورې ته حرکت وکړ.
پرلپسې لري .....

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانو سازشونه (۸)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دي ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۸)

اوس تاسي ددې تاريخي ناول اتمه برخه لولئ:

(۸)

پرلپسي ***** ۱۲

ريونا لکه د يوې ويريدلي هوسی په څير د نريوس دکور دهليز ته ور ټوپ کړ او ور ننوتله . نريوس دکور او انګړ په پاکوالي کي مصروفه وه . د ريونا ددې بيرني حالت او په منډه په ورتلو سره نريوس خپله جارو په لاس کي ونيوله ، او دهغې په لور يې و کتل . دخپله ځايه را پورته شوه . خو ريونا د را تګ سره سم وويل چې :

نريوس خورې ! ستا کوچنيان او مور چيرې دي ؟

نريوس سمدستي وويل : هغوې درې واړه زمونږ ددغه ګاونډي کور ته ورغلي ، ولي ! خيريت خو دې ؟ ايا کوم ښه يا خراب خبر خوبه دي نه وي راوړې ؟

ريونا د يوې لحظې له پاره فکر وکړ او بيا يي د نريوس په لور وکتل او په ژولي ژبه يي وويل :

نريوس ، خورې ! ايا تاته معلومات شته چې علي پاشا د خپل لښکر سره يو ځاې د شينزا د درياب د غاړو په لور حرکت کړې ، ايا د تللو په وخت کې يې له تاسره کتلي و ؟

نريوس ددې خبر په اوريدو سره لږ څه غمجنه شوه ، هغې خو په خولې څه و نه ويل ، خو په نفي سره يي سر و خوځاوه ، په دې وخت کې ريوناورته وويل :

ما خو فکر کاوه چې علي پاشا به له تاسره کتلي وي او بيا به تللي وي . او زه د علي پاشا څخه دهمدې شکايت کولو په خاطر راغلي وم چې که چيرې هغه ستاسي د کتلو له پاره راغلي وي نو بيا خو به هغه زمونږ ځاې ته هم بايد راغلي واې اوبيا تللي واې ، خو ستا څخه په اوريدو سره چې علي پاشا دلته نه دې راغلي نو اوس زما د زړه څخه داشکوه او شکايت هم ووت .
هغه خبرونه چې زما پلار ته رارسيدلي و دهغوې په مطابق نو همدا نن سهار سلطان مراد د خپل لښکر سره يو ځاې دلته را رسيدلي و . دلته د رارسيدو سره سم سلطان خپل څو سواره علي پاشا ته را استولي و او علي پاشا ته سلطان دخپلو راتلو څخه د مخه دکوچ کولو له پاره دخپل ځان دتيارولو حکم کړې و .

ويل کيږي چې د سلطان مراد د راتلو د مخه علي پاشا د خپل لښکر خيمې را ويستلي وې او دکوچ له پاره يي تيارې کړې و . اوڅنګه چې سلطان مراد او د سلطان مراد زوې بايزيد هغه ځاې ته را ورسيدل چې علي پاشا په کې پړاو کړې و نو سلطان مراد د خپل زوې بايزيد اوعلي پاشا سره يو ځاې د اروپا دمتحده لښکر دمقابلې له پاره د شينزا په لور کوچ وکړ.

تردې خبرو وروسته ريونا دلږڅه وخت له پاره ځنډ وکړ او بيا يې نريوس ته مخ کړ او ويې ويل :

نريوس خورجانې ! ته خو دکور په کار کې ښتې يې . زه اوس ځم ، ما غوښتل د همدې موضوع په هکله خبرې وکړم .

نريوس په ډيره ترخه توګه د ريونا په لور وکتل ، هغه يي له لاسه و نيوله ، او ورته يي وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

ريونا خورې ! د پردیو په څير خبره مه کوه . ما دکور ټول کار ختم کړې دې . را ځه چې دواړه خوينديې سره کينو او خبرې وکړو ، زه هسې هم په کور کې ځانته يم . ستا سره په کيناستو به زما زړه لږ څه را ټول شي .

ريونا د نريوس خبره و منله ، بيا دواړه مخامخ خونې ته ولاړې ، او هلته په يوه لمڅې باندې کيناستلې اوپه خپلو منځو کې يې خبرې پيل کړې .

۱۳ ******

د شينزا د درياب غاړې ته په رسيدو سره سلطان مراد خپل لښکر ته د خيمه کيدو حکم وکړ . اوس حالات داسې و چې دشينزا ددرياب جنوبي غاړه کې د سلطان مراد لښکر پړاو کړې و په داسې حال کې چې د شينزا ددرياب په شمالي غاړو کې د اروپا متحده لښکر تر ډيره ځايه پورې خپور ور پروت و . دهغوې د لښکر شميره دومره زياته وه چې ددرياب په غاړه چې تر کومه د سترګو نظر کار کولي شو دهغوې دلښکر خيمي تر سترګو کيدې . اروپاې ځواکونو څو لکه کسان د سلطان مراد د لښکرو سره د مقابلي له پاره راټول کړې و.

دا حال يواځې يوه ورځ پاته شو .، بيا سلطان لږ څه پورته ولاړ او هلته يې خپلو انجنيرانو ته د لرګيو د پُل د جوړولو حکم وکړ تر څو د شينزا دريا ب څخه د فوځونو دتيريدولو له پاره مناسبه لاره پيدا کړي ، څنګه چې دشينزا د درياب په غاړه د لرګې پُل جوړ کړل شو سلطان مراد د خپل لښکر سره يو ځاې ددغه پُل څخه تير شو اوددښمن مخامخ يې پړاو وکړ ، د اروپا په متحده ځواک کې چې څومره سالاران و، هغوې د سلطان مراد، دهغه د زوې او علي پاشا په جرأت او بهادرئ باندې هک حيران شول .

مشهور تاريخپوه (لين پول) ليکي چې را روانه شپه سلطان دالله په دربار کې د خپلې سوبې او دخپل شهادت له پاره هيله او دعا وکړه ، هغه ټوله شپه ويښ و او په عبادکې مصروف او دخپل الله نه يې د بسپنې او اعانت غوښتنه کوله . لين پول دا هم ليکي چې هغه د يوه مؤمن په څير د مشرکينو سره په جنګ کې د خپل شهادت هيله من و . لين پول مخته ليکی چې دا دسلطان مراد د دعاوو اغيز و چې سهار يې اثرات دمعجزې په توګه را څرګند شول . په سهار کې ډير سخت توپان او باد وباران په را پيدا شو چې مخ يې ډير د ترک لښکرو په لور و . د ترکانو تر څنګ ښه باران وشو . په دې تر تيب دهغوې سره د اوبو ډيره ښه پراخه ذخيره پيدا شوه او شاوخوا ته يې چې کومې شګې وې هغه هم اوس د شګو په ځاې په د ختو په څير ګرځيدلې وې .

بل سهار سلطان مراد خپلو لښکرو ته د صف جوړولو حکم وکړ . کله چې سلطان مراد د جنګ له پاره دخپلو لښکرو صفونه جوړول نو سلطان خپلو ټولو سالارانو ته په يوه ځاې کې د راټوليدوحکم وکړ، کله چې ټول سالاران را ټول شو نو سلطان مراد هغوې ته مخ واړاوه او ورته يې په وينا کې وويل :

زما دوستاتو! واورئ ! د انسان کوچنيوالې يوه دردناکه بيداري ، ځواني يې يو طلاې خوب او زړښت يې دونې د زيړې پاڼې په څير دې . او زه اوس په دې وخت کې دهمدې زيړې پاڼې ځاې ته رسيدلې يم . يعني په هر ه لمحه کې او د ژوند په هر موړ کې ، هيڅ انسان خپل ځان په مکمله توګه متوازن نه شي ساتلې . دا ژوند يو مکتب دې او د ټول ژوند له پاره د فطرت يوه معمه ده . خو بيا هم انسان د خپل پوره والي ، د خپلو غوښتنو د پوره کولو له پاره ټول ژوند په هڅه او هاند کې تيروي . نو د حالاتو د سختئ او تريخوالي ترمخه هره لمحه انسان خپل اصليت بايد له ياده و نه کاږي او د ژوند د قفس څخه هر وخت د مرګ منتظر و اوسي .

زما ملګرو ! په دې کائناتو کې هر شي د زوال او فنا پابند دې . يواځې غير فاني الله او زمونږ رب ذات دې . هيڅ شي دهغه د ذات پرته لازواله نه دې . نو لکه څنګه چې سمندر نه ويده کيږي . دهغې بيدارې دخوب نه بې برخې والي دې په همدې توګه ددې کشمکش په زمانه کې مرګ هم د لمر په څير بيداره او هر وخت متوجه اوسي . دا جنګ چې مونږ به يې پيلامه تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

لږ څه ځنډ وروسته کوو . نوکه زه په دې جنګ کې شهيد شوم ، ووژل شوم نو زما وروسته به تاسې لکه د تيږو په څير جمود نه ګرځئ او نه به د څرونکو په څير په تفکر او چورتونو کې ډوبيږئ . لکه څنګه چې له ماسره دکار کولو په وخت کې صحرا صحرا د غږمبيدونکي اور ، د درياب د تندو موجونو په څير په خپلو دښمنانو باندې ور لويږئ او په همدې تر تيب د لمر د اچونکو وړانګو به څير زما د زوی بايزيد سره لا س ورکړئ ، زما وروسته به همدا ستاسې سلطان اوسي . زه تا سې ته ډاډ درکوم چې د تاريخ په رفتار کې به دا ستاسې سره د منصفانو روايت او د نقيبانو په څير اخلاص نه ډک سلوک و کړي او ستاسې تر منځ به د اخوت او ورورګلوۍ د نور په څير ..ستاسې خيال وساتی .

زما کار کوونکو وارئ ! ددين اصل عقل ، د عقل اصل علم او دعلم اصل صبر دی . که چيرې تاسې ددښمن په مقابله کې د صبر نه کار واخلئ ، د جرأت او استقامت مظاهره وکړئ نو ياد ساتئ چې تاسې به نه يوازې ستور و باندې خپل ډال خپور کړئ بلکه انساني زړونه به هم تسخير کړئ .

زما دوستانو! اسلام ټول وخت د سيم او زرو له پاره نه بلکه د انسان د عزت او کرامت لار مونږ ته را خولې ده . که چيرې تاسي ددې ترخو لمحو څخه ازاد شوی او د را نغښتې فکر زنځيرونه ما ت کړئ او جسمانې قيد له ياده و کاږئ اوخپل کړچار ، خپل ماحول پاک کړئ نو ياد ساتئ ، چې زما خداې به تاسې ته برياوې او خوشحالي درکړي . هغه څه چې زه يې تاسې ويل غواړم د هغې لنډيز دادې چې که زه په دې جنګ کې و مرم ، نو زما وروسته به زما زوی بايزيد ستاسې سلطان اوسي . بس همدا يوه مرکزې نقطه وه چې ما تاسې د هغې له پاره راټول کړي واست ، تاسې ټول اوس دخپلو خپلو دلګيو په لور ولاړ شئ . يوازې بايزيد اوعلي پاشا له ماسره پريږدئ . واورئ ! لښکر په درې برخو ويشل کيږي . يوه برخه يې زما سره ، بله برخه يې د بايزيد او دريمه برخه به يې د علي پاشا سره اوسي . اوس ټول ولاړ شئ او دجنګ دپيلامې انتظار وکړئ . ددې سره سم د بايزيد اوعلي پاشا پرته نور ټول سالاران د لښکر په لور ولاړ ل .

په دې وخت کې سلطان مراد خپل زوی بايزيد اوعلي پاشا ته وويل چې :

زما زامنو! د جنګ د پيلامې د مخه دخپل رب ، د خپل خداې دحضوره د ملاتړ ، او استعانت دعاوې وکړئ.

ددې خبرې سره سم سلطان مراد د خپل آس مخه د قبلې لورې ته واړوله اوپه خپل آس سپور شو . بايزيد او علي پاشا هم دخپل پلار په څير خپل اسونه د قبلې په لور کړل او پرې کيناستل . بيا يې د سلطان په لور وکتل او په دعائيه توګه يې لاسونه پورته کړل . سلطان په لوړ اواز پيل وکړ چې :

اې الله ! د لمر ګرمې څپې ستا په حکم باندې د سمندر د پراخيو څخه را وځي او خپله رڼا شيندې ، اې الله ! ستا په حکم باندې دستورو څرخيدل د انساني تقديرله پاره بنسټ ګرځي ، او د ژوندانه د يوې قطرې څخه قومونه اوولسونه منځته راوړي ، همدا ستا په اجازه پر اسمان باندې وريځې راخپريږي او يو په بل سې ځغلي او شپه په خپلې پوره تيارو سره نزول کوي .

اې خدايه ! همدا ته ژوند د جمال اوحرارت سره نوازش کوې ، همدا ته د هر ګل په پاڼه باندې خوشبو ، په پاڼه پاڼه باندې دتقدير کرښې باسې ، همستا په اجازه شفق د اسمان د نيلګونې سره غاړه غړۍ کيږي . د منو په ونو کې ميوه راپيدا کيږي او لمر د شعاعو څخه وريځې رنګينږې .

اې الله ! زه ستا عاجز بنده يم . تا واحد او لاشريک ګنم ، او تل له تا څخه بسپنه اوکومک غواړم . اوس هم زه ددښمن ډيرو زياتو لښکرو تر مخه ولاړ تا ته لاس په دعا يم او يوازې له تا څخه بسپنه او کومک غواړم.

سلطان مراد دعا غوښتله او ورپسې وروسته بايزيد اوعلي پاشا دواړو امين وايه . دلږ څه ځنډ وروسته سلطان مراد بيا خپل خداې ته زارې اوعذر شروع کړ او ويې ويل چې :

اې الله ! دوې مکارۍ ته ذهانت ، بکواس ته علم ، کمرزۍ ته نرم زړې ، بزدلۍ ته بې نيازې ويونکي اوس د بدنصيبو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیورو په ځیر پر مونږ باندې یرغل کونکي دي . اې زما الله ! د وخت د سیلاب له پاره که ته وغواړې نو تیږه ورته آینه کړې . تیارو ته لمررا وکاږې ، د لارې غبار کهکشان و ګرځوې ، یخې څپې د طور په شعله باندې تبدیلې کړې . اې زما الله ! ته چې کله وغواړې ذرې ذرې ته د صحرا پراخوالې ، شبنم ته ساګر ، اغزو ته ګلستان جوړکوې ، اې زما الله . زمونږ تر مخه د تمدن دغه ړندې لوخړې ، د ګناهونو ځالې، په وینه تویونکو هیکلو کې را نغښتې دښمن ، غواړي پر مونږ باندې یرغل راوړي اومونږ خپل غلامان و ګرځوي ، ایې زما الله ! زه ستا عاجز بنده یم ، ماته همت را ، زما کومک وکړه چې زه ددښمن لاسونه د وینو نه ډک کړم اودهغوې په زړونوکې د ویرې او رعب تیارې خورې کړم ، اې زما الله ! ددغې دښمن په مقابله کې مونږ ته برې را. اې زما الله مونږ په خپل حفظ کې و ساته او بریمند مو و ګرځوه .

تر دې ځایه سلطان مراد خپله دعا پای ته ورسوله ، ددې وروسته درې واړو حرکت وکړ . سلطان منځنۍ برخې کې د ورید ، په داسې حال کې چې بایزید اوعلي پاشا خپلو خپلولښکریانو ته ورغلل .

هلته د اروپا په متحد لښکر کې هم تر ډیره وخت پورې د جنګ ډول وهل کیده بیا دهغوې ټول لښکر مخته راغې ، په دې وخت کې دسرویه پادشاه لازار یواځې نه ، بلکه د اروپا د نورو هیوادنو تکړه جنرالان اوحکمرانان هم دخپلو لښکرو سره یو ځای و . ټولو په زوره زوره عجیب و غریبې نارې وهلې ، او خپلو عسکرو ته یې ډاډ ورکاوه . دددې لښکر و تر شا د اروپا بې شمیره ښایسته او زینت کړل شوې نجونې را روانې وې چې د صلیبې جنګیالیو له پاره یې ډاډ اواطمینان ورکاوه . ویل کیږی چې په هغونجونو کې دسرویه دپادشاه لازار لور ډسپنا هم شامله وه . دهغې په اړه دا هم ویل کیږې چې هغه داروپا د ډیرو ښایستو نجونو څخه یوه وه او د اروپا هر حکمران غوښتل چې دهغې سره واده وکړي .

په همدې وخت کې د اروپا متحده لښکر مخته راغې او د سلطان مراد په لښکر یې د طاغوتې ابلیس ، او زهرجنو مارانو په څیر یرغل وکړ .

سلطان مراد هم سمدستې خپل عکس العمل وښود . هغوې هم په پوره میرانه او د یوه سخت هجوم سره سم په دښمن باندې ور پریوتل .

ددغو اروپایي صلیبانو جنګیالیو له پاره د سلطان مراد ، بایزید اوعلي پاشا دغه ځوابې حمله داسې وه لکه د چا ترمخه چې کومه بنده صحیفه ، کوم نه لیدلې خوب ، کوم زورداره توپان او کوم نوې انقلاب په څیر مخته راشي .

ددواړو لښکرو دداسې ټکریدو سره دجنګ ډګر داسې صورت ځانته نیولې و لکه اتش فشان چې و چوي ، دبرزخ د عالم دجسمونو ارواح چې پورته عالم ته رخصت شي ، هره ساه اذیت ، هره لمحه حشر پیدا کونکی وي . د تیارو طنابونو کړیو د صلیب شکل نیولې و او ژوند یې د اور د سیلاب په څیرله منځه ووړ .

داروپا دې صیبلیبانو ته پوره ډاډ بلکه پوره یقین و چې هغوې به د سلطان مراد او دهغه لښکرو ته ډیر بده ماتې ورکوي . ځکه چې هغوې د کافي لښکر خاوندان و . بیا هغوې د جنګ نه ترمخه د خپلو لښکریانو حوصلې هم را پورته کړې وې ، دهغوې تر شا د اروپا ډیر ې ښایسته او ځوانې نجونې روانې وې . هغوې هم دصلیبیانو د ځواکونو د ډاډ سبب وې . صلیبې جنګیالې هغه وخت ډیر حیران شول چې د خپل ټول توان او ټول لښکر سره یې بیا هم مخته تګ نه شوکولې ، دا په دې خاطر چې دمخې له لورې سلطان مراد ،بایزید او علي پاشا پرې د توپاني سیلیو په څیر یرغل کړې و . دهغوې دتیزې او تندې حملې په واسطه داروپایي صلیبیانو حالت سوکه سوکه د مړ کیدونکي اور په څیر ګرځیدلې و او مسلمانانو په ډیره تیزی سره د صلیبیانو قتل عام پیل کړې و .

په دې جنګ کې سلطان ، دهغه زوې بایزید دواړه هغه کاروونه تر سره کړل چې نمونه یې په تاریخ کې نه لیدل کیږی. ددښمن په هرې برخې کې به چې کمزوري را پیدا کیده نودوې به د اور د سکروټو او برق په څیر هلته ورسیدل او د دښمن صفونه به یې یو په بل پسې له منځه وړل او یا به یې شاتګ ته مجبوررول . په دې جنګ کې بایزید د تیغ وهلو او تورې وهل هغه کارنامې وکړې چې د همدې کارنامو په اساس بایزید ته د (یلدرم یعني صاعقه (برق)) لقب ورکړل شو. او د جنګ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته هغه یوازې بایزید نه بلکه بایزید یلدرم وګرزید .

که څه هم په دې جنګ کې سلطان مراد سخت ټپي شوې و خو هغوې دسرویه پادشان لارشاه هم ژوندې و نیوه . کله چې د اروپا متحده صلیبانو ته خبر ورکړل شو چې دهغوې د جنګ اعلي سالار د سرویه پادشاه لازار شاه ژوندې نیول شوې نو دهغوې حوصلې ماتې شوې نو پدې اساس یې چیرې چې توانیدل و تښتیدل. اروپایي متحده ځواک د شینزا د دریاب په غاړه د سلطان له خوا سخته ماتې وخوړه ، ماتې خوړلي لښکر به څپلې ښایسته نجونې مخته کولې او تښتیدل به .

څرنګه چې سلطان مراد په جنګ کې ډیر خراب زخمي شوې و نو په دې خاطر علي پاشا او بایزید ددښمن تعاقب و نه شو کړاې . ددې څخه ددښمن ځواکونو ته دا ګټه ورسیده چې هغوې په ارام زړه فرار وکړي . بایزید یلدرم او علي پاشا دسلطان مراد د سنبالولو دنده په غاړه اخیستې وه . هغوې وکتل چې د سلطان مراد په وجود باندې زیات شمیر زخمونه دې او دسلطان د وجود څخه د وینو سیلاب را روان دې . ددې وینو په واسطه به سلطان باندې کله کله بې خوشي را تله، سلطان یې هملته د جنګ په میدان کې په شړیو اچولې و او د بایزید او علي پاشا څخه علاوه نور سالاران یې هم مخته ولاړ وو . په لښکر کې شامل طبیب د سلطان د زخمونو مرهم پټې کوله او هڅه یې کوله چې دسلطان د وینې بهیر و دروي ، په دې وخت کې چې کله سلطان لږ څه په هوش کې راغې نو خپل زوې بایزید یلدرم ته یې وکتل او ورته یې وویل چې :

ګرانه وروره ! د سرویه پادشاه لازار شا زما مخ ته راوړه .

د سلطان مراد ددې غوښتنې په اساس بایزید یلدرم خپل شاته ولاړ خپل څو ساتونکې یې و استول اوحکم یې ورته کړ تر څو لازارشا د سلطان ترمخه را حاضر کړي . د لږ ځنډ وروسته یې هغه د سلطان مخې ته راوست . سلطان مراد تر لږ څه وخت پورې د هغه سر ا و پښو ته کتل او ډیر عجیبه غوندې مسکایې په څیرې باندې تله را تله ، او بیا یې لازارشا ته مخ کړ او ورته یې وویل :

لازار شا ! تا یو ځل بیا د خپلو اروپایي اتحادیونو په غوښتنه د ددې سیمې د امن د خرابولو هڅه وکړه او تایې دادې انجام هم وکوت . لازارشاه ! تا د ولاړ وخت په جلال کې دیوې داوره ډکې سرې لاوې او دسلګیو اوژړا د توپان په څیر په مونږ باندې ، په دغه میدانو کې حمله راوړه ، اودا هیله دې درلوده چې مونږ ته به د جنګ په ډګر کې ماتې راکړې خو تا وکتل چې زما لښکر ستا ترمخه په تاسې او ستا په لښکر و د توپاني سیلۍ په څیر غبرګ شو.

لازارشا ! ددې له پاره چې جنګ ستا په لور و څرخې تا د اروپانه د تر ټولو ښایستوو نجونو یو لښکر له ځانه سره راوړې و خو ستاسې د جادوګرۍ دا لوبه هم بریالۍ نه شوه او ستا په کار را نه غله .

لازار شاه ! تر جنګ دمخه ستا لښکرو د اروپایي نجونو سره یو ځاې چې کومې میلې کولې او کومې ترانې یې ویلې نو تا وکتل چې هغه ټوله خوشحالې ستاسو د سترګو په اوبو او سوزیدو باندې بدله شوه . لازارشا ! ستا څخه دمخه هم ستا په څیر څو ابلیسانو په مونږ خاورینو باندې دمنترونو جال را خپور کړې خو مونږ د هر دا ډول ابلیس تر مخه د آدم د وفا ، ټینګ یقین او د زړونو دمرهم په څیر، دځواکمون حوصلو سره مقابله کړې او داسې هردښمن مو دخپل تیغ په وینو باندې رنګ کړې او له منځه مو وړې دې .

لازارشا ! ددې ټول جنګ وجه اوعلت همدا ته یې ، ستا په وجه دغه بې شماره لښکرې په دې جنګ کې له منځه ولاړې ، ستا په خاطر د انسانیت څیره په دغه میدانو کې سره شوه ، ته یو داسې مجرم یې چې د بښولو وړنه یې . په دې خاطر زه ستا د وژلو حکم ورکوم .

دخپلو وژلو د حکم د اوریدو سره سم د سرویه پادشاه لارزاشا و لړزید ، د ډیرې یخنی سره سره بیا هم دهغې په وجود باندې د ګرمۍ خولې را ماتې شوې . او بیا په عجیب شکل سره سلطان مراد خپل زوې بایزیلدرم ته وکتل ، دغه ډول کتل بایزید ته دحکم په څیر و . د هغه په دې کتلو بایزید خپل شاته ولاړو ساتونکو ته یو څه وویل او هغوې یې پوه کړل . هغوې لازارشا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسه و نیو یوې لورې ته یوړ او دهغه مرۍ یې و رپرې کړه .

هغه وخت چې د سرویه دپاشا لازارشاه ژوند پای ته ورسید نو سلطان خپل حالت هم ډیر زیات خرابیدونکې و . تر لږ وخته پوې یې په خپلې ساه قابو درلود ه ، بیا یې په خپل مخ کې ولاړ خپل زوې بایزید یلدرم ته مخ کړ او ورته یې وویل :

زما زویه بایده ! د تیرو شوو کلونو بار پر ما باندې پروت و ، خو د راتلونکو کلونو بار به ، اې زما درونده بچیه ! ستا په اوږو پروت وي . زویه ! ته هم گواه اوسه چې په تیرو وختونو کې کله هم دښمن د خپل زور او غرور په اساس پر مونږ باندې یرغل کړ ې ، نو زویه! داسې دښمن مونږ د موسمې گرد و غبار په څیر له منځه وړو . بایزیده ! زما څخه وروسته په راتلونکو کلونو کې که کوم دښمن ستا پر خلاف را پورته شي نو اې زما زویه ! دداسې هر دښمن په وړاندې د تقدیر د عذاب او یو تند او تیز توپان په څیر را پورته شه . زویه ! که د فصل ساتنه و نه شي نو ځناور ، مرغان او نور حیوانات هغه له منځه وړي او خرابوي یې ، نو اې بچیه ! رعایا د فصل په څیر دي ، او پادشاه ددې فصل ساتونکې دې اودهغې د مالک په څیر دې که د خپل فصل ساتنه و نه کړې نو په راتلونکو ورځو کې به هغوې دخپل خوراک و څښاک سامانونه له کومه کوي ؟ زه تاته نصیحت او وصیت کوم ، زما نه وروسته د یوه عادل اونیک زړه حکمران په څیر حکومت وکړه تر څو د تاریخ پاڼې او راتلوکې نسلونه ستا نوم په نیکه او ښه توگه یاد کړي .

تر دې ځایه دخبرو وروسته سلطان لږ څه ځنډ وکړ او په زوره زوره یې ساه واخسته هغه تر یو څو لمحو پورې خپل د لاسه تللې ځواک بیرته درست کړ اود علي پاشا لورې ته یې مخ کړ اوپه ډیر کمزورې اواز سره یې ورته وویل :

علي پاشا! زه اوس د مرگ مخ ته ولاړ یم ، زه په خپل فکر کې الفاظ نه شم راټولولې چې ستا دممنونیت له پاره یې استعمال کړم او ستا د ځان ځارنې تعریف وکړم . زما زویه ! په داسې حال کې چې زه اوس ددې نړۍ څخه تلونکې یم زما په زړه کې دا خواهش راځي چې کاش چې ستا په څیر سر ښندویه ، ستا په څیر جنگجو هغه وخت ماته تر لاسه شوې وې چې زه ځوان وم ، خو علي پاشا واوره ! زه د خپلې مړینې تر مخه ستا د حیثیت ټاکل غواړم . زه تا ته د بایزد د زامنو په څیر خیال کوم ، زما زویه ! زما نه وروسته د بایزید ملاتړې اوسه او یوازې د له همدې سره وفاداره اوسه. لکه څنگه چې یو زوې دخپل پلار سره اوسي . زه پوهیږم چې تا په خپل ژوند کې ډیر ې ستونزې او کړاونه کتلي د ي ، خو زه ډاډ درکوم چې بایزید یلدرم به زما څخه زیات تا د خپلو بچیانو په څیر دوست گڼی .

د سلطان مردا ددې خبرو څخه علي پاشا ډیر اغیزمن شو دهغه په سترگو کې اوښکې را غلې وې ، هغه د سلطان تر څنگ کیناست ، د سلطان لاس یې په دواړو لاسو و نیو ، او اوږده شیبه یې خوله پرې ایښې وه او ښکلاوه یې، په دې وخت کې د علي پاشا د سترگو اوښکې د سلطان په لاسو پریوې . بیا علي پاشا په لړزیدلې اواز وویل :

درونده سلطانه ! وخت به ووینې چې زه د بایزید یوازې زوې نه بلکه د هغه یو ډیر ادنې خادم به هم و اوسم . درونده سلطانه ! د هر چا پر خلاف چې ماته دا حکم وکړ ي نو زه تا ته ډاډ درکو م چې زه به په خپل ځان د پرواه کولو پرته دهغه په دښمن باندې ور لویږم او تر خپو لاندې به یې مروړم .

علي پاشا ددې څخه نور څه زیات و نه شو ویلې . ځکه چې د سلطان مراد څټ نور را ځوړند شوې و، لاسونه یې بې ساه و . اوسلطان مراد ختم شوې و . هغه د سلطان مراد لاس همغسې په خپلو لاسو کې وساته او د کوچنیانو په څیر یې ورته په سلگیو پیل وکړ . بایزید په خپل ځاې ولاړ و ، شونډې یې رپیدې د سترگو یې د اوښکو سیلاب را روان و ، ددوې د ژړا تر څنگ شاوخوا ولاړو سالارانو او ساتونکو ټولو په کوکو کوکو وژړل .

تر لږ وخته پورې همداسې حال و . بیا بایزید د علي پاشا څنگ ته راغې هغه یې ددواړو اوږو څخه و نیو او پورته یې کړ . او بیا یې په خپله غیږ کې و نیو. علي پاشا د سلطان بایزید په اوږو سر کیښود او دکوچنیانو په څیر یې په کوکو و ژړل . بایزید دهغه په ملا لاس را ښکو او ورته یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي پاشا ، زما زويه ! ماته معلومه ده چې تا په خپل لږ عمر کې ډيرې صدمې ، ډیر ې ستونزې کتلي ، ماته دا هم معلومه ده چې د سلطان د مړينی دا پيښه هم تا ته د زغم وړ نه ده . ځکه څوک چې مرګ ويني نو دهغې پخواني زخمونه بيرته را تازه کيږي او د نه زغم داذيت سبب ګرځي . خو زما زويه ! حوصله کوه ، خپل ځان سبنال کړه ، تر څو د لښکر د کوچ کولو بندوبست وکړو .

دبايزيد په تسلی سره علي پاشا سمدستي خپل ځان سنبا ل کړ خپلې اوښکې يې وچې کړې او بيا يې په ډيره بې وسۍ سره په خپل مخ کې پروت د سلطان لاش ته کتل. په دې وخت کې سلطان بايزيد يو ځل بيا د علي پاشا په اوږو باندې لاس کيښود او ورته يې وويل :

علي پاشا زويه ! د سلطان لاش به په يوه عسکر ې ګاډۍ کې ړدو ، زه غواړم له دې ځايه بروصې ته کوچ وکړو او هملته په بروصه کې د سلطان مړې خاورو ته وسپارو .

دسلطان بايزيد په خبرو باندې علي پاشا يو ټکان وخوړ او د سلطان په لور يې مخ کړ او ورته يې وويل چې : دروندده سلطانه ! ستا وينا په ځاې ده . که چيرې مونږ د خپل ټول لښکر سره يو ځاې له دې ځايه کوچ وکړو اودښمن ته خبر ور ورسيږي چې سلطان له دې دينا څخه تللې دې ، نو ايا دهغوې حوصلې ، او ولولې به بيرته را ژوندۍ نه شي ؟ او هغوې به د شينزا ددرياب څخه په راتيريدو سره يو ځل بيا زمونږ په سيمو باندې دخپلو شيطاني لوبو اغاز و نه کړي؟

د علي پاشا ددغې استفهاميه وينا په اساس سلطان بايزيد يلدرم متوجه شو . د لږ څه وخت له پاره يې علي پاشا ته په توصيفي توګه وکتل اوبيا داسې معلوميدل چې هغه کومه پريکړه کړې ده نو علي پاشا ته يې وويل :

زويه !کومه انديښنه چې تا و ښودله هغه په ريښتني توګه په راتولونکو ورځو کې زمونږ له پاره خطرناکه کيداې شي . اوس زما په فکر کې دهمغې حالاتو دکنترولو له پاره يو وړانديز شته که چيرې ته په هغې راضي يې نو زه ډاډ من يم چې بيا به دښمن دومره په اسانی سره زمونږ پر خلاف دسر د راپورته کولو جرأت و نه کړاى شي .

علي پاشا د سلطان بايزيد يلدرم په لورې په ډيرې مينې سره وکتل او ويې ويل : دروندده سلطانه! هغه وړانديز چې اوس ستا په ذهن کې دې هغه تاسو ووایاست ، زما د رضامندۍ فکر مه کوئ ، هر تجويز چې ته وړاندې کړې نو هغه به زما له پاره د حکم معنې ولري .

د علي پاشا ددې خبرو سره بايزيد يلدرم خوشحاله شو او ويې ويل :

زما وړانديز دادې چې هغه لښکر چې د پخوا څخه ستا په قوماندې کې دې ته دهمغې لښکر سره يو ځاې د روميل په ولايت په يوه ځاې کې چيرې چې ستا خوښه وې پړاو وکړه ، بلکه زه خو دا غواړم چې د روميل په ولايت کې مونږ ته د اوسيدو يو عسکر ې تلپاتې مرکز په کار دې ، تر څو مونږ دهغه ځايه د اروپا څخه هررا پورته شوې خطر له منځه يوسو . خو اوس زما تجويز دادې چې ته د خپل لښکر سره يو ځاې د روميل په ولايت کې پاته شه ، هغه لښکر چې د بروصې څخه راغلې زه هغوې دخپل ځانه سره اخلم او دخپل پلار مړې بروصې ته وړم او هملته يې د تدفين مراسم تر سره کوم . که چيرې ته ددې له پاره رضامند يې نو په دې پوه شه چې زمونږ له پاره کومه ستونزه نه راپيښيږي . او که ته چيرې خپلې خور ، مور ته کوم پيغام استول غواړې نو هغه هم مونږ ته ووايه . ددې ترڅنګ زه تاته دا هم ويل غواړم چې کله هم ته د اروپا څخه د راپورته شوې کوم ځواک څخه ويره احساس کړې نو سمدستي يې مونږ ته اطلاع راکړه . هسې هم زه غواړم د خپلو جاسوسې شبکې يو جال په دې سيمه کې و غوړوم او بيا ددې ځايه کوچ وکړ م . دغه شبکه به ماته د يوې يوې پيښې په هکله معلومات راکوی او تر څنګ به له تاسره هم په تماس کې اوسي او د حالاتو د بدلون څخه به مونږ په پوره توګه خبروی ، ددې ځايه دکوچ کولو څخه د مخه زه به ددې جاسوسی شبکو پيژندکلوي له تاسره وکړم . خو ما له تا څخه غوښتل که چيرې ته دخپلې مور او خور له پاره کوم پيغام ليږل غواړې نو ماته يې ووايه زه به ستا دخور او مور سره ووينم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سلطان بایزید یلدرم ددې وړاندیز په ځواب کې علي پاشا لږ څه فکر اوکړ او بیا یې سلطا ن ته وویل:

درونده سلطانه ! د هغوې له پاره زما پیغام همدا دی چې هغوې ته زما دخیریت په هکله خبر ورکړئ او هغوې ته ډاډ ورکړئ چې زه د خپل پلار او ورونو د قاتلانو پسې ګرځم او هیله لرم چې ډېر ژر به یې پیدا کړم. درونده سلطانه ! زه غواړم دهغوې د مصارفو له پاره څه نقدې رقم ور ولیږم .

دعلي پاشا ددې خبرې سره سم سلطان د هغه په خوله باندې لاس کیښود او ورته یې وویل:

علي پاشا ! اوس داسې خبرې مه کوه . زه په خپله دهغوې د اخراجاتو مسؤل یم کله چې ته زما د زوې په څېر له ماسره یې نو ستا خور زما د لور او ستا مور زما دخور په څیر دي ، ته دهغوې د مصاروفو په هکله بلکل فکر مه کوه ، یوازې دهغوې اخراجات نه بلکه اوس خو دهغوې ساتنه هم د بایزیدیلدرم په غاړه ده . مګر ستا دپلار او ورونو د قاتلانو څخه د بدل اخستلو په اړه باید ووایم چې ته به دا کار د خپل لښکر په ملاتړ همدلته د روميل په ولایت کې دخپل تم کیدو په وخت کې په ډېره ښه طریقې سره تر سره کړې .

علي پاشا په ډېرې خوشحالي سره وویل :

دورند سلطان ! که چیرې تا ماته دلته دخپل لښکر سره یو ځاې د پاته کیدو نه واې ویلی نو ما به په خپله تاته ویلي چې په دې سیمو کې ددښمن په خوزښتونو باندې د څارنې او نظر کولو له پاره ما ته په دې سیمه کې د قیام او تم کیدو اجازه راکړه . خو اوس چې تا ماته د لته د روميل په ولایت کې د تم کیدو حکم کړې دا زما په هکله یوه ډېره غوره او ښه پریکړه ده . اوزه به په راتلونکې وختو کې تا ناهیلي نه کړم .

ددې پریکړې وروسته دسلطان مراد لاش یې په یوې جنګي ګاډئ کې کیښود ، او سلطان بایزید یلدرم خپل جاسوسان دعلي پاشا سره ور وپیژندل ، او بیا د کساو د میدانو څخه دواړو سلطان بایزید یلدرم او علي پاشا د خپلو لښکرو سره یو ځاې کوچ وکړ . د لرګي د همغې پل په واسطه چې دوې د شینزا دریاب څخه تیر شوې و د همغې پل په واسطه بیرته را تیر شول .
دښمن ته د ماتې ورکولو وروسته ، دهغوې د پړاو څخه سلطان بایزید یلدرم ته د ډېر زیات مال اودولت تر څنګ وسلې او جنګې مهمات او خوراک څښاک هم په لاس ورغلي و چې د شمیرلو اندازه یې نه کیده . هغوې دا ټول شیان را ټول کړل او بیا علي پاشا او بایزید یلدریم دواړه د لښکرو سره یو ځاې د روميل ولایت ته را ننوتل . دلته علي پاشا دخپل لښکر سره یو ځاې په هماغه ځاې کې قیام وکړ دکومه ځایه یې چې د سلطان مراد او بایزید یلدرم د لښکرو سره یو ځاې د متحده لښکرو په مقابل کې د جنګ له پاره کوچ کړې و . او بایزیدیلدرم د خپل پاته لښکر سره یو ځاې د بروصې په لور حرکت وکړ.

ویل کیږي چې سلطان مراد د ترکانو د نورو مسلمانو حکمرانانو څخه ډېر په خپل مذهبی اعتقاداتو کې کلک و . هغه ډېر بهادر ، ننګیالي ، زړه ور او د عظمت خاوند و . هغه دخپلو هڅو او کوششونو د شانداره پایلو په اسا س ډېر زیات د نیک او ښه بخت انسان و .

هغه خپل اسیایی هیواد ته، دتورې وهلو ، جرأت ، بهادرئ ، زړه ورتیا او ازدواجي اړیکو په قیمت ډېره پراختیا ورکړه . دهمدې صفاتو په درلودلو سره یې د اروپا په څو سیمو باندې یرغل وکړ هغه یې سوبه کړې ، په هغه وخت کې د بالقان د غرونو لړئ د شرق او غرب تر منځ په دوه څرګندو کرښو ویشل شوې وه . او ددې غرنیو سیمو د شمال او جنوب په لورې خپارو واره صلیبي نشانونه و، په داسې حال کې چې په پاته دوو برخو یې په غرب کې پرته زمکه چې په پخوا وختو کې یې ورته بوسنیا ویل کیده ، چې په دې سیمه کې د سرویه او بوسنیا دوه حکومتونه و او شرقي خطې ته بوسنیا او بلغاریه ویل کیدل ، دغه دواړو خطې د تریس او مقدونیې په نامه یادیدې ، او بیا یې ددغې دواړو خطو یو ځاې والي ته د روميلیا سیمه ویله . ددغو څلورو خطو څخه سلطان مراد د جنوبي شرقي برخه یعنې تریس و نیوله ، بیا یې د مقدونې په لور مخ کړ او دمقدونیې یوه برخه یې ونیوله اود عثماني سلطنت برخه یې وګرځوله ، ددې نه اخوا سلطان مراد د خپل حکومت پولې هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوړدې غرنې لړۍ ته ورسولې چې روميليا د البانيه څخه جدا کوی .

سلطان نوره هم دخپلې بهادرۍ څرګندونه وکړه ، هغه د اروپا په پاته نژدې زمکو هم خپل لښکر ور وخېژاوه ، د بالقانه تير شو اود نيش په سيمو يې هم غلبه پيدا کړه .دا سيمه د ستر قسطنطين دپيداينښت وطن دې ، چې د برنطينې دحکومت يو ډېر ستر سنګر او پينه قلا وه . سلطان مراد دا ښار د پنځه پنځوس ورځو د محاصرې څخه وروسته تر خپلې ولکې لاندې راوست .

ددې وروسته سلطان مراد د اروپا په دننه کې خپل تګ ته دوام ورکړ ، دسرويه د ازاد حکمران د حکومت په زړه يې يرغل وکړ اوهغه ترې امان وغوښت ، هغه ورته يو زر پونډه نقريې او يوزر پونډه کلنې خراج ورکول و منل . دهغې وروسته سلطان د بلغاريې په لور مخه کړه ، د بلغاريې حکمران پخوا له دې چې د خپل حکومت د سقوط او دمسلمانانو په لاسو د هغې د فتحې منظر ووينې په ډيره عاجزۍ سره د رحم غوښته وکړ ه، دهغوې غوښتنه هم ومنل شوه . د هغه ځاې حکمرا ن خپله لور سلطان ته د خراج په ځاې غوره و ګڼله ، د هغه لور سلطان په خپل حرم کې ور داخله کړه . په دې ترتيب دغه ټولې سيمې سلطان دخپل جرأت ، بهادرۍ او زړه ورتيا په اساس فتحه کړې . اوس نو کومې سيمې چې سلطان دخپلو ازدواجې اړيکو په غزولو سره د خپل اغيز لاندې راوړې و ې . هغه په دې ترتيب سره دي ، چې دهمدې اړيکو په واسطه سلطان اسيايي ولکه شوې سيمې په سوله ايزه توګه تر خپل اغيز لاندې راوړې . همدا راز سلطان مراد دخپل زوې بايزيد واده هم د کرميان د امير د لور سره وکړ . کرميان د هغو سيمو څخه يوه وه چې د سلجوقې د سلطنت د پاې ته د رسيدونه وروسته را پيدا شوې وه .

ددغې واده په پايلو کې ناوې د خپل پلار د رياست يوه ستره برخه ، نوې ترک ځوان بايزيد ته د جهيز په توګه راوړه ، او په دې تر تيب د کرميان سيمه په خپله د عثمانې سلطنت برخه وګرزيده . ددې واده مراسم په ډېره شانداره توګه د بروصې په ښار کې تر سره شوې و.

په دې تر تيب د سلجوقيانو لس واړه واړه رياستونو ټول د سلطان مراد په سلطنت کې را شامل شوې و . په دې واده کې ناوې د بايزيد له پاره دخپله ځانه سره د عربي نسل يو ډېر ښه آس ، يوه يونانې پيغله دکنيزې په توګه او د سکندريې حيرانونکې ورېښمې کپړا د تحفو په توګه راوړيوو . خو هغه جواهرات او نقرې چې ناوې له ځانه سره راوړې وې هغه سلطان مراد بيرته د واده په ميلمنو وويشلې ، ددې تر څنګ دغه ناوې سلطان مراد ته د کرميان د سترو سترو قلاګانو کنجيانې هم را وړې وې ، نو ددې ازدواجې اړيکو په واسطه د سلجوقيانو هغه کوچنې کوچنې رياستونه هم د سلطان مراد په سلطنت کې را ونغښتل شول .

د کساو په ميدانو کې چې سلطان مراد د اروپا متحده ځواک ته بدترينه ماتې ورکړه نو دهغې په واسطه عثمانی امپراطورې په نور سيمو باندې هم خپله ولکه زياته کړه او دقسطنطنيې پادشاه يو بې هيواده پادشاه ګرځيد. ددې نه علاوه سلطان مراد د بلغاريې پراخه سيمه فتح کړه او سرويه ، بوسنيا، اومقدونيه يې هم په خپل سلطنت کې ر ا شامل کړل .

سلطان مراد چې دخپلو رعاياو سره څومره مراعات کولې شو هغه يې کاوه خو تر څنګ يې همدا سې سخته نيونه هم کوله . هغه به لږې خبرې کولې اوخپلې ارادې به يې تل پټې ساتلې ،، کله يې چې دحکومت وخت يوديرش کالو ته ورسيد نو دهغه عمر اته شپيته کاله و . او همغه و چې د کساو په جنګ کې په کار راغې .

په هر صورت د سلطان مراد زوې د ستر عظمت خاوند بايزيد يلدرم دخپل پلار لاش بروصې ته راوړ، او په شاهانه احترام اودرنښت سره يې دبروصې د ښار په غربې څنډه کې خاورو ته وسپاره . دهغه د مقبرې تر څنګ اوس هم دهغه عسکرې لباس او خولۍ موجوده ده، په داسې حال کې چې دا ډول خولۍ اوس په ترکې کې رواج نه لرې .

د مقبرې لاندې درې نيزې ايښودل شوې چې دهغوې د سرونو سره د درې آسونو لکۍ تړل شوې ، همدا د عثمانې ترکې د بيرغ نښه وه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکساو په ميدانونو کې په کوم ځای کې چې سلطان مراد زخمي شوې و، ويل کيږي چې هلته اوس هم درې تيږې اينودل شوي دي .

په هر حال بايزيد خپل پلار په بروصه کې خاورو ته و سپاره ،او بيا يې دسلطان په څير دخپل سلطنت د نظام د جوړښت له پاره کار پيل کړ.

پرلپسي لري...

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانو سازشونه (۹)

مکمل غير سياسي : يوتاريخې په زړه پورې ناول .

زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۹)

اوس تاسې ددې تاريخې ناول نهمه برخه لولئ:

(۹)

۱۴ *****

دروميل په ولايت کې د علي شاه دخپل لښکر سره يو ځای د پړاو کولو نژدې يوه مياشت تيره شوي وه . په دې وخت کې دهغه د لاس لاندې مخبرانو او جاسوسانو په اروپايي هيوادونو کې يو جال خپور کړې و اوهغوې علي پاشا د ټولو بدليدونکو حالاتو څخه خبراوه ، او علي پاشا دا ټولو خبرونه تر سلطان بايزيد پورې ورسول . تر اوسه چې په اروپاکې کوم بدلونونه راتلل هغه دا و چې : د سرويه دپادشاه لازار شا د وژل کيدو وروسته د هغه زوې ستيفن او لور يي ډسپنا هڅې پيل کړې و ې ، دواړو د اروپا د مختلفو هيوادنو په سفر وتلي و و او هغوې يې د مسلمانانو پر خلاف رالمسول ، په دې تر تيب ستيفن او ډسپنا په ډيره چټکتيا سره د مسلمانانو پر خلاف يو ستر لښکر را ټول کړې و تر څو د کساو په ميدانو کې د خپل پلار د وژلو او خپلې ماتې بدل واخلي . علي پاشا ته دا خبرونه ټول رارسيدل. او بيا همدې دا ټول خبرونه تر سلطان بايزيد پورې ور رسول. يوه ورځ علي پاشا په خپل آس باندې سپور شو او د خپل لښکر د پړاو په داخل کې يي ځارونکې چکرواهه چې يو ناڅاپه په شرقي برخه کې ودريد. ځکه د شرقي برخې څخه څو اسپ سواره دهغه په لور په ډيره ګړندئ توګه را روان وو. ددې سپرو په ليدلو سره سمدستي علي پاشا د خپل لښکر يوه برخه «تيارسئ» کړه . دا هغه ډله وه چې د لښکر د ساتنې دنده ور په غاړه وه . خو د علي پاشا انديښنه ډيره ژر په خوشحالۍ باندې بدله شوه ، ځکه چې دغه راتلونکی پنځه ويشت سپاره و او کله چې هغوې را نژدې شول نو علي پاشا هغوې د خپل لباس څخه و پيژندل چې هغوې ترکان مسلمانان دي ،

د رانژدې کيدو سره سم سپاره و دريدل نو علي پاشا حيران پاته شو ځکه دهغې سپرو په مخکې دهغې مور قيرات او خور سريان را رواني وې ، علي پاشا دخپلې مور اوخور په کتلو سره ډير زيات خوشحاله شو او منډه يي کړه خپلې مور ته ور

(c) ketabton.com: The Digital Library

غاړيوت او بيا يي خور په غيږ کې و نيوله . قيرات او سر يان هم د علي پاشا په کتلو د خوشحالی نه په کاليو کې نه ځايېدې ، او دهغه په کتلو سره سم د خپلو آسونو څخه را ښکته شوې . علي پاشا خپلې مور او خور ته په ډيره حيرانتيا سره کتل او بيا يی ورته وويل :

مورجانې ! خيريت خو دی ؟ ته او سر يان دلته زما پړاو ته د څه په خاطر راغلي ياست ؟ ايا تاسې ته هلته کوم تکليف او يا مشکل پيدا شوي دي ؟

د علي پاشا ددې انديښنې په مقابل کې قيرات او سريان دواړه په خندا شوې او علي پاشا ته يي دهغه د پوښنې په ځواب کې وويل :

علي پاشا زويه ! مونږ ته به څه تکليف او مشکل را مخته وي ؟ سلطان بايزيديلدرم په مونږ دواړو مور اولور دومره پام کوي لکه څنګه چې يو پلار د خپلې لور او يو ورور د خپلې سکه خور . هغه زمونږ د احوال د معلومولو له پاره هره ورځ برهان الدين را استوي ، يوه ورځ ما په خبروخبرو کې برهان الدين ته وويل چې علي پاشا مې ډير يادشوې دې او زړه مي غواړې چې يو ځل يی ووينم . برهان الدين زما د غوښتنې څخه سلطان بايزيد يلدرم خبر کړې و، نوسلطان سمدستي دغه د ساتونکو ډله تياره کړه او مونږ دواړه يی ستا لورې ته ر ا وليږلو . دا ټول انتظام د سلطان بايزيد له اړخه شوي و . زويه ! سلطان بايزيد تاته سلام کاوه او برهان الدين هم ته ډير ډير يادولې ، هغه ستا د کار څخه ډير زيات خوشحاله دې . زويه ! په جنګونو کې چې کومه ميرانه تا ښوولې ده نو د هغې ټولې څخه زه او ستا خور خبريدو ، زويه ! زه ډاډ منه يم چې ته به دخپل پلار او دوو ورونو بدل واخستلي شې .

درنې مورجانې ! ته انديښنه مه کوه ، قاتل چې هر چيرې ولاړ شي خو زما د انتقام څخه به خوندی پاته نه شي. دريونا پلار رستاک له ماسره ژمنه کړی ده چې هغه به د قاتلانو په اړه ماته معلوما ت راکوي ، هغه دا وعده هم کړي ده چې که چيرې زما د پلار او ورونو قاتلان دهغه خپل وريرونه هم وی ، بيا به هم ماته دهغوې د اوسيدو ځايونه را په ګوته کوی. زه هيله لرم چې رستاک به خپله ژمنه پوره کړي ، او کله چې داسې وشول نو مورجانې ! ته به واورې چې ما به قاتلان خپل انجام ته رسولي وي .

د علي پاشا په دې خبرو باندې قيرات او سريان دواړه ډيرې خوشحاله شوې ، قيرات غوښتل څه ووايي خو علي پاشا دهغې خبره غوڅه کړه او ويی ويل : مورجانې ! راځه چې خيمې ته ولاړ شو دلته په ولاړه ټولې خبرې خوند نه کوي ، بيا يی خپل نائب سالارته حکم وکړ چې د راغليو ساتونکو د ډلې له پاره دخوراک څښا ک غم وکړی او په خپله د خپلې مور اوخور سره د خيمې په لور روان شو.

درې واړه يو بل ته مخ په مخ کيناستل . بيا قيرات علي پاشا ته مخ کړ او غوښتل يي ورته څه ووايي چې يو وسله وال ځوان خيمی ته را ننوت ، دهغه په لاسو کې د پيتلو يو پتنوس و اوپه هغې کې يي څه د څښلو له پاره راوړې و، هغه يې د علي پاشا تر مخه کيښود ، علي پاشا ته يی تعظيم وکړ او بيرته ووت . علي پاشا خپلې مور اوخور ته وکتل او ورته يي وويل :

مورجانې ! او زما ګراني کوچنۍ خورې ! اول دا شربت و څکی او بيا به نورې خبرې کوو.

دعلي پاشا د وينا په مطابق قيرات اوسريان دواړو ګيلاسونه را پورته کړل ، اوشربت يي و څښه ، اوبيا يي ګيلاسونه يوې خواته کيښودل او قيرات په خبرو پيل وکړ .

علي پاشا زويه !هغه سپرو چې زه او سريان يی دلته راوړو ، هغوې ويل چې تاسې د روميل په ولايت کې پړاو کړې دې نوزويه ! ستا دورور ښځه نريوس او ريونا هم دلته د روميل په ولايت ک ې چيرې اوسی . هغوې به ددې ځايه څومره لرې وي ؟ ايا ته کله هم ور سره ګورې او که نه ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قيرات ددې پوښتنې په مقابل کې د علي پاشا په مخ باندې خوښي را ښکاره شوه ،او بيايې خپلې مور ته وويلې:

مورجانې ! نريوس او ريونا دغه نژدې کلي کې اوسيږي ، له ما سره ډير نژدې دی ، زه ډيروخت هلته ورځم اودهغوې سره وينم. دلته زما د پړاو تر يوې مياشتې زيات وخت وشو، په دې وخت کې ماڅو ځله دنريوس او ريونا سره کتلي دي . بلکه د ريونا پلار ، په خپله ريونا ، دريونا مور کيتهنا او نريوس هم څو ځله دلته زما خيمې ته راغلي دي او له ماسره پاته شوي دي . مورجانې ! نن شپه به ته او سريان دواړه همدلته زما په خيمه کې پاته کيږئ ، سبا سهار به زه تاسې له دې ځايه دهغوې سره دکتلو له پاره بوځم .

دعلي پاشا په دې خبره باندې قيرات د نفي سر و خوځاوه ، اوويې ويل :

نه علي پاشا ! زه ستا دا خبره نه منم . زه همدا اوس او په همدې وخت کې د نريوس سره کتل غواړم ،تا وويل چې هغوې همدلته نژدې دي . ته همدا اوس پورته شه او ما او سريان هلته د نريوس کور ته بوزه . مونږ به شپه هملته د نريوس سره يو ځاې کوو. بلکه زه خو وايم چې تر هغې چې زه اوسريان دلته له تاسره پاته کيږو نو زمونږ دا ټول وخت به د نريوس په کور کې وي ، زه غواړ م چې دخپل زوې د ښځې او دهغې د کوچنيانو سره څو ورځې پاته شم . په دې وخت کې به ته هملته د نريوس کره زما د کتلو له پاره راځې. زويه ! زه تر يوې اونۍ پورې دلته پاته کيږم. يوه اونۍ وروسته به زه او سريان دهمدې ساتونکو د ډلې سره بيرته بروصې ته ستنيږو.

په دې وخت کې علي پاشا په سواليه سترګو خپلې خور سريان ته وکتل ، شايد چې هغه غوښتل سريان ته څه ووايې خو سريان پرې را مخته شوه او ورته يې وويلې :

وروره ! څه چې مور وويل همغه سهي دي ، زه پخپله د خپلې ورندار نريوس اودهغې د بچيانو هر يو کندام اوخيسار کتلو ته بې قراره يم . نووروره ! که ته ستومانتيا نه احساسوې نوما او مورمې سمدستې هغه لورې ته ورسوه . دمور خبره سهي ده ، مونږ دلته يوازې يوه اونۍ تم کيږو . اوس به مونږ او تاسو هملته د نريوس په کور کې له يوه بل سره وينو . او يوه اونۍ وروسته مونږ بيرته بروصې ته ستنيږو .

دخپلې مور اوخور د خبرو وروسته علي پاشا دخپله ځايه را پورته شو بيا يې وويل : تاسې مور اولور لږه شيبه دلته کينئ ، زه به دوه اسونه تيار کړم ، يو خپل او بل يو دمه خوړلې آس . ستاسې اسونه زما عسکرو هلته اخورته وړي دي ، هلته يې هغوې ته ګياه او دانه اچولې تر څو دمه شی . دغه دوه اسونه چې زه يې اوس راوړم يو باندی به زه او په بل باندی به تاسې دواړه مور اولور سپاره شئ ، بيا به د نريوس دکور په لور ولاړشو. تاسې به هملته پاته شئ او زه به بيرته را ستون شم . ځکه چې د نريوس په کور کې د زياتو ځناورو د دريدو ځاې نه شته . دهغوې سره يو اس و هغه يې هم و پلوره . اوس چې هغوې چيرې ځي را ځي نو د ريونا پلار رستاک ورته سپرلۍ تياروي ، هغه ډير نيک او رحم زړې انسان دي اود پخوا څخه د نريوس او دهغې دمور پربيسا ډير پام ساتي . ددې خبرې سره سم علي پاشا دخپلې خيمې څخه را ووت .

لږه شيبه وروسته علي پاشا را ستون شو ،دوه اسونه يې د واګو څخه نيولي و. بيا يې دغه دواړه اسونو دخيمې نه بيرون و درول .اوخپلې مور او خور ته يې ورغږ کړ ، قيرات اوسريان هم دخيمې څخه را ووتلې ، په دغه وخت کې دسريان سره يوه ستره ټوکرۍ هم وه ، علي پاشا مخته ورغې او ټوکرۍ ترې را واخسته او ديوه اس د زين سره يې وتړله ، بيا يې په يوه آس باندې خپله مور اوخور سپاره کړل او په بله باندې په خپله کيناست ، او د نريوس او ريونا دکلي په لور سره يو ځاې روان شول .علي پاشا خپل نائب سالار د دې ټول پروګرام نه خبر کړ.

*****

کله چې علي پاشا د قيرات اوسريان سره يو ځاې د نريو س کورته ور ننوت ، نو هلته ريونا هم موجوده وه . څرنګه چې په دې وخت کې لمر د پريوتو په لور را پرزيدونکي و،نو په دې خاطر کوچنيانو د حويلۍ په انګړ کې د نريوس او ريونا سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ځاې په خپروشوو لمڅيو باندې ناست و اولوبي يې کولې . په دې وخت کې علي پاشا ددوو اسونو واګې په خپل لاس کې نيولې حويلۍ ته ور ننوت . ددې په کتلو سره نه يواځې نريوس ډېره زياته خوشحاله شوه بلکه ريونا هم د خوشحالۍ نه ډکه وه . ريونا سمدستي د خپله ځايه را پورته شوه اودعلي پاشا د استقبا ل له پاره مخته راغله . خو هغه هغه وخت ډيره حيرانه شوه چې دعلي پاشا پسې وروسته يې د هغه مور قيرات او خور سريان د راتلو په حال کې وکتل .

دقيرات اوسريان په کتلو سره سم د ريونا په نازکو شونډو باندې ژوره خندا را څرګنده شوه، مخ يې د خوشحالۍ څخه وغوړيد.ددې نوې حال نه داسې معلوميده لکه دهغې ورانه دنياګۍ چې دخوشحاليو د سمندر څخه ډکه شوي وی ، ريونا په يوه تيزه منډه ورمنډه کړه او دقيرات نه يې غيږ چاپير کړه

قيرات هم په خندا سره هغه په خپله غيږه کې و نيوله ، هغې د ريونا مخ او سترګې ښکل کړې ، دهغې پر سر يې د مينې اومحبت لاس راښکود . ريونا د قيرات وروسته سريان ته ورغله او دهغې سره يې په غيږ روغبړ وکړ او ان تر دې چې سريان ته ښکته شوه او درنښت يې ورته وکړ.

بيا ريونا قيرات او سريان له ځانه سره يو ځاې مخکې يوړل ، ، تر دېوخته پورې علي پاشا خپل آسونه هلته په انګړ کې تړلی و او دوې ته بيرته را ستون شوې و . هغه لږ مخته ولاړ ، ريونا و دريده ، بيا نريوس په لور يې وکتل او ورته يې وويل :

نريوس خورې ! ددوې سره ووينه ، دا د علي پاشا مور او دغه بله يې خور ده . ددې وروسته ريونا د قيرات او سريان لورې ته وکتل او ورته يې وويل . دغه مخامخ نريوس ده . دا کوچنيان کندام اوخيسار دي . او دغه مشره ښځه د نريوس مور پر بيسا ده .

قيرات او سريان په کتلو سره ، څرګنده نه ده چې دکومو جذبو تر اغيز لاندې نريوس په ډکو سترګو او ډک زړه سره ، تر لږ ځنډه پورې په داسې حال کې چې شونډی يې رپيدې ، منډه کړه مخته ورغله او د قيرات سره په غيږ شوه ، ددې وروسته هغه د باروتو په څير و چاوديده ، د قيرات په اوږه يې سر کيښود او په کوکو کوکو يې وژړل .

دنريوس ددې حال په کتلو سره قيرات هم د ژړا بند مات کړ ،د ميره مړينه او ددوه زامنو شهادت ورته مخته و دريد . کله چې هغه د نريوس سره په غيږ وه او ژړل يې نو دهغوې د سترګو څخه لکه د اوبو بند چې مات شي داسې اوښکې را سر شوې وې.

دا حال د هر چا له پاره د انديښنې او ژړا وړ او د زغم نه وتلي و . ريونا اوسريان هم دواړو د پخلنځي په ديوال تکيه کړې وه او په زوره زوره يې ژړا کوله ، علي پاشا سر ښکته کړې و او يوې لورې ته ولاړ و ، دهغه له سترګو اوښکې را بهيدې او په زمکه کې جذبيدې . پربيسا هم په لمڅې باندې ناسته ژړيدله او بيا را پورته شوه . کندام اوخيسار هم ددغه حالت نه اغيزمن شوې و او دواړو ژړل .

اخر قيرات نريوس د ژړا په حال کې له خپله ځانه جدا کړه ، دقيرات څخه د جدا کيدو وروسته نريوس په ډېر شفقت او محبت سره سريان په غيږ کې و نيوله روغبړ يې ورسره وکړ ، د زړه له اخلاصه يې ښکل کړه . په همدې وخت کې قيرات مخته ولاړه او د نريوس د مور پربيسا سره يې غاړه ورکړه . ريونا هم خپل ځان سنبال کړ اومنډه يې کړه د يوې خونې نه يې دوه لمڅې را وويستل . او د پخوانيو لمڅيو سره يې يو ځاې خپاره کړل . علي پاشا تر اوسه هم په خپل ځاې ولاړ و ، ريونا دهغه سره نژدې وه او په مړژواندې لهجې سره يې وويل چې :

علي پاشا! ته دلته ولې ولاړ يې ؟ را ځه کينه . ستا دداسې خفه ولاړتيا او انديښنې او خفګان څخه به په نورو څه تيريږي ؟

علي پاشا هم خپل ځان سنبا ل کړ ، خپلې د غم اوښکې يې په خپل لستوني وچې کړې ، بيا هغه هم په همغه لمڅې کيناست چې دهغه مور اوخور پرې ناست وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لږڅه وروسته بیا چپه چپتیا شوه . خو بیا قیرات نریوس مخ واړاوه او ورته یې وویل :.

نریوس لوری ! ستا د لیدولو ارمانجنه وم ، زما زوی علي پاشا اویا زما زوی مجدالدین به تاسو ته زما دکورنۍ ټول حالات ویلې وي . په دې سیمې کې تر هر څه لمړی زما خاوند شهید شو . او دهغې وروسته زما دوه ځوان زامن یو په بل پسې په دغه سور تنور کې له منځه ولاړ ل . اوس زما اخري زوی علي پاشا دې لوری ته راغلي دې . زه هر وخت د خپل خدای په وړاندې دده د بریا او موفقیت له پاره لاس په دعا یم . په دې خاطر چې دا زما د کور د انګړ اخري ګل دې .

تر دې خبرې وروسته قیرات یو ځل بیا ودریده ، د خپله ځایه پورته شوه ، بیا بیا یې کندام اوخیسار د لاسونو ونیول او په خپله غیږه کې یې کینول . تر ډیره یې دهغوی دواړو سره مینه کوله ، ښکل کول یې ، په زړه پورې یې نیول اوبیا یې هغه ستر ماشوم کندام ته وویل :

کندام زویه ! ته پوهیږې چې زه څوک یم ؟

د قیرات ددې پوښتنې په اسا س دکندام په څیره کې نرۍ غوندې مسکار را پیدا شوه ، هغه په دې وخت کې په سوالیه توګه خپلې مور نریوس ته وکتل بیا یې د قیرات مخ ته وکتل او ورته یې وویل :

ته زما د پلار مور اوزما نیا یې .

د کندام په دې ځواب باندې قیرات دومره خوشحاله شوه چې هغې بیچارګۍ یو ځل بیا په سلګیو کې کندام اوخیسار دواړه په خپله غیږه کې را تاو کړل ، بیا نو دا یو غمناکه او د اذیت نه ډکه صحنه وه . هغې وویل :

زما زامنو ! کندام اوخیسار ه ! تاسې زما د نسب د شجرې ګلان یاست ، زما زامنو! الله دې تاسې ته دومره اوږود عمر درکړې چې خلک ستاسې په دغه اوږود عمر باندې رشک وکړي . الله دې تاسې دومره نیک و ګرځوې چې خلک ستاسې د نیکۍ ستاینه وکړي .

تر دې ځایه د خبرو کولو وروسته قیرات چپ شوه، داسې معلومیده چې کوم څه ورته رایاد شوې وې . بیا دعلي پاشا په لور وکتل او ویې پوښتل :

علي پاشا ! هغه ټوکرۍ چې ما او سریان له ځانه سر ه راوړې وه هغه دې چیرې پرې ایښې ده ؟ علي پاشا سمدستي را پورته شو او ویې ویل : مورې ! هغه د آس له زینه سره ما تړلې ده ، همدا اوس به یې راپرانزم او را به یې وړم .

د هغه په دې خبره ریونا سمدستي له خپله ځایه پورته شوه اوعلي پاشا ته یې وکتل او ورته یې وویل :

علي پاشا ! ته کینه ، زه به د آس له زینه هغه ټوکرۍ راپرانیزم او را به یې وړم . ریونا را پورته شوه او په منډه هغې لورې ته ولاړه چې آسونه په کې تړل شوې ، د زین څخه یې هغه تړلې ټوکرۍ را پرانسته او را وړه یې او د قیرات تر مخه یې نژدې کینسوده . په دې وخت کې قیرات تر ډیره د هغې تر مخ ناستې نریوس په لور وکتل اوبیا یې هغه ټوکرۍ را واخسته او دنریوس په غیږ کې یې کینسوده .

نریوس ! زما لورې ، دا ټوکرۍ پرانیزه ، په دې کې مونږ ستاسې له پاره او ستا د اولادونو له پاره څه کالي او لباس راړوې . زما د لور ریونا له پاره هم په کې لباس شته ، دا څو ورځې زمونږ کور ته راغله او هلته له مونږه سر ه و اوسیده ، او اوس زه دا احساسوم چې دهغې دلته د راتلو څخه زمونږ دکور یو غړې د علي پاشا په څیر زمونږ دکور د انګړ څخه غیر حاضر دې او دی لورې ته راغلي ،نریوس لورې ! سامان ټول را وباسه ، په هغه کې څه نقدي هم شته ، او کالي هم ، زه به درته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووایم چې په هغې کې ستا او ستا دکوچنیانو کالي کوم دي او ستا دمور او ریونا کوم دي ؟

دهغې په دې خبره نریوس ټوکرۍ په لمڅي باندې چپه کړه بیا قیرات او سریان دواړو یو ځای ټول کالي سره جدا جدا کړل ، سریان را پورته شوه او دریونا کالي یې دهغې په غیږ کې ور کیښول ، ریونا تر یوې لمحې پورې هغه کالي ښکته پورته کول او ورته یې کتل، دهغې پر مخ باندې د خوشحالۍ اومسکا لیکي راپیدا شوې وې . شاید چې هغې ته دا کالي ډېر خوښ و. بیا یې د قیرات په لور وکتل او ورته یې وویل :

اې مورې ! تا ولې دومره تکلیف او زحمت ویستلې ؟ څرنګه چې ما په بروصه کې تاته مور ویلې او دمور غږ مې درته کاوه ، نو په دې خاطر اوس هم درته د مور په نامه غږ کوم . دا خو ډېر ښه رخت دي ،او زما تر ټولو ډېر زیات خوښ . اوبیا تاسو پوهیږئ چې که تاسې ماته هیڅ هم را نه کړئ بیا به هم زه د ټولې نړۍ څخه زیات ستاسې قدر او عزت کوم .

د ریونا دې خبرو قیرات او سریان دواړه ډېر زیات خوشحاله کړل . بیا هغوې دواړو یو ځای د نریوس ، پربیسا ،کندام وخیسار کالي بیل بیل کړل او او نقدې رقم یې د همد ټوکرۍ څخه را بیل کړې او هغه یې نریوس ته په غیږ کې کیښود. په دې وخت کې د نریوس مور پربیسا قیرات ته مخ را واړو او ورته یې وویل :

قیرات خورې ! تا خو ډېر زیات مصرف کړې ، ددې نه مخته علي پاشا هم مونږ ته ډېر څه را کړي ،ګوره خورې

قیرات د پربیسا خبرې غوځې کړې او ورته یې وویل : د نریوس مورې ، نریوس یوازې ستا لور نه ده ، اوس هغه زما لور ده . دهغې پر ما او زما پر هغې باندې ډېر حقوق دي . دا څه چې ما ورته راړي دي ، زما خورې ، دا خو هیح نه دي. که خداې و غواړي او دا کله هم بروصې ته زما خواته راشی نو کتونکي به ووینې چې زه د خپلې لور څومره خدمت کوم .

اوس نو لمر لویدلي و ، نریوس کالي را ټول کړل او پورته شوه ، ریونا ته یې مخ واړاوه او ورته یې وویل : واوره خورې ! خپل کالي دې اوس همدلته په خونه کې کیږده . ګوره دا دې لمر پریوتې دې ، را ځه چې ډوډۍ تیاره ده.

ریونا ورته وویلې چې هغه کالي چې زما دې هغه به زما سره وی ، نریوس خورې ! ته خپل کالي او نقدې کڅوړه هلته دننه کیږده او راځه ، بیا چې زه څه ویل غواړم نو تاته به یې ووایم.

نریوس سمدستي د کالیو او نقدې کڅوړې سره یو ځای مخامخ خونې ته ولاړه او د لږ ځنډ وروسته بیرته را ستنه شوه. کله چې هغه لمڅي ته را نژدې شوه ودریده ، نو ریونا ور ته وویل :

نریوس خورې ! نن به ډوډۍ دلته نه پخیږي ، ټول به زما سره زمونږ کور ته ځئ ، څومره ورځې چې زما مور قیرات او زما خور سریان دلته تم کیږي ، نو د هغوې تم کیدا ځای ، او نوره میلمستیا به یې همله وي ، نریوس خورې! څومره ورځې چې دوې پاته کیږي ،نو ته او ستا مور او بچیان به هم همله له مونږه سره پاته کیږئ . زما په دې خبره که کوم یو څه نیوکه لري نو ویې وایاست . اوکه نه زه همدا اوس کور ته ځم او خپله مور او پلار هم همدلته را وړم . بیا به هغوې په خپله تاسې له ځانه سره هلته یوسي .

ریونا ددې خبرو وروسته چپ شوه ، ځکه چې په همدې ساعت کې د ریونا مور کیتهنا او پلار رستاک حویلۍ ته را ننوتل . دهغوې په کتلو سره نریوس ،علي پاشا اوریونا ټول و دریدل . نو قیرات هم غوښتل چې پورته شي خو ریونا هغه له لاسه و نیوله او بیرته یې کینوله ، بیا ریونا قیرات ته وویل :

اې مورجانې ! ستا پورته کیدو ته اړتیا نه شته . ستا شخصیت ماته دومره محترم دې چې ستا له پاره نه ښایږي چې د نور و له پاره پورته شې . دغه دواړه یو زما پلار رستاک او بله زما مور کیتهنا دي . بیا خپل پلار او مور ته و کتل او ورته یې د علي پاشا مور او خور دواړه ور وپیژندل . اوبیا یې خپل مور و پلار ته دخبرو به جریان کې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې زما مورې ! اې زما پلاره ! ستاسو د راتلو نه مخته ما دې خلکو ته وويل چې هر څومره ورځې چې د علي پاشا مور اوخور دلته تم کيږي نو دهغوې تم کيدا ځاې او خوراک څښاک به همدلته زمونږ په کور کې وي او تر څنګ به يې نريوس ، دهغې مور او دواړه کوچنيان هم همدلته قيام کوي .

په دې وخت کې رستاک هم څه ويل غوښتل خو دهغه تر مخه کيتهنا په خبرو پيل وکړ او ويې ويل:

زما د رنو اوخوږو ميلمنو !هغه څه چې زما لور ويلي همغه سهي دي . دا يواځې زما د لور غوښتنه نه ده بلکه داسې و ګڼئ چې دا زما او زماد خاوند رستاک غوښتنه هم ده چې تاسې ټول زمونږ هلته قيام وکړئ ، زه پوهيږم چې زه او زما خاوند رستاک په ښه وخت کې دلته را رسيدلي يو . مونږ دواړه د خپلو باغونو دکتلو له پاره را وتلي و او بيا ددې ځايه تيريدو نو فکر مو وکړ چې ريونا به هم له دې ځايه له ځانه سره واخلو ، نو ستاسې هلته زمونږ سره اوسيدل يوازې زما د لور ريونا غوښتنه اوهيله نه ده بلکه زمونږ د ټولو هيله ده. يواځې ته او ستا لور نه ، بلکه تر څو پورې چې تاسې دلته ياست نو نريوس ، دهغې مور او دواړه کوچنيان به هم له مونږه سره اوسي ، ددې نه علاوه که د علي پاشا زوې سره وخت وي نو هغه دې هم همدلته له مونږه سر وا وسي .

د کيتهنا دې وړانديز علي پاشا ډير خوشحاله کړ . بيا نو هغه د کيتهنا په لور وکتل او روته يې وويل :

درنې مشرې ! زه ستا ددې وړانديز ډير زيات ممنون يم . په هر صورت زما مور او زما خور ، زما ورنداره ددواړو کوچنيانو سره يو ځاې ستا سې په کور کې اوسيدې شي . ته پو هيږې چې زما لښکر دلته ډير نژدې پړاو کړې دې . او زه د يوه سالار په څير بايد هلته په لښکر کې موجود و اوسم . په هر صورت زه به د ورځې يو يا دوه ځلې ددې خلکو د کتلو له پاره دلته را ځم .

ددې پريکړې وروسته ټول دخپلو ځايو څخه پورته شول ، ټولو ژر ژر ځانونه تيار کړل ، نريوس دخپل کور ټولې خونې و تړلې ، او ټول د کوره ووتل . بهرنۍ دروازه يې هم کلکه کړه . او د ريونا د حويلۍ په لور وخوځيدل. علي پاشا خپل دواړه آسونه هم له قيضې و نيول او له ځانه سره يې يوړل .

کيتهنا او رستاک دواړو ميره او ښځې ټول له ځانه سره کړل او کله چې حويلۍ ته ور ننوتل ، نو د ننوتلو سره سم ښايسته او خوشحاله ريونا د علي پاشا څخه ددواړو آسونو واګې دتر لاسه کولو هڅه وکړه ، خو علي پاشا ورته وويل :

ريونا ! ته يې ماته پريږده ، زه به دا دواړه اسونه په خپله و تړم .

ريونا دعلي پاشا خبره و نه منله بلکه ددواړو آسونو واګې يې دخپل ځان په لور راښکوددې ، او علي پاشا ته يې وويل :

نه علي پاشا ! دا شونې نه ده . دا زما حويلۍ ده ، دلته دا ډول کار کولو زما کار دې ، دا څکه چې زه د خپل مور اوپلار يواځې لور نه ، بلکه دهغوې زوې هم يم . په دې خاطر به زه ستا دواړه اسونه تر اخوره پورې وړم. دهغوې تړل ، دهغوې دانه او واښه ، هغوې ته اوبه ورکول ، دا ټول نور زما کار دي .

په دې وخت کې علي پاشا په ډير غور سره ريونا ته وکتل ، اوبيا يې ريونا ته وويل : ريونا ! ستا دا سلوک ددې خبرې څرګندونه کوي چې ته په خپل کور کې ما پردې ګڼې ، اوهمداسې غواړې چې پردې و اوسم .

ريونا په خندا شوه ، او بيا په خندوني اواز سره وويل :

علي پاشا! نه ، خبره داسې نه ده . ستا حيثيت خو زمونږ به کور کې د ډير ستر او درونډ ميلمه په څير دې ، د کوم پردې سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه ځوانه نجلۍ په دې توګه خبرې نه شي کولي . او نه يې د اسونو واګې تر ې اخلي او په اخوره يې ورته تړي ، بلکه په دې کې خو ستا عزت او ستا درنښت دې ، په دې خاطر ته اوس ددواړو آسونو واګې پرېږده او ضد مه کوه ، زه به ستا خبره و نه منم ، آسونه به زه په خپله په اخور تړم.

د ريونا دې خبرو باندې علي پاشا مسکې شو ، ويې خندل ، او د دواړو آسونو واګې يې هغې ته ورپرېښودې. ريونا د ډېرې زياتې خوشحالۍ سره هغه دواړه آسونه اخور ته يوړل ، هلته يې دهغوې څخه زينونه پرانستل ، د آسونو دخولو څخه يې قيضې ايسته کړې او دهغوې د داني او وښو بندوبست يې وکړ.

ټول خلک هلته ميلمستون ته ولاړل او کيناستل . په دې وخت کې نا څاپه د کيتهنا سترګې د قيرات په لوڅو پښو باندې ولويدې ، ويې کتل چې پښې يې په ځاې ځاې باندې زخمې او په ځينو ځايو کې چاودې هم دي . د قيرات د پښو د کتلو وروسته کيتهنا سترګې په ډېره مشفقانه توګه د قيرات په څېرې باندې پريوتې اوبيا يې قيرات ته وويل :

قيرات خورې !تر څو پورې به ته په خپل دې سوګند باندې ولاړه يې چې « تر څو چې قاتلانو ته سزا نه يې ورکړل شوي او دهغوې څخه دې بدله نه وې اخستې ، نو پڼې به نه په پښو کوې» . که چيرې بده يې و نه ګڼې او ماته اجازه راکړې نو زه به يوه ډېره ښه جوړه پڼې درته هديه کړم .

دهغې په دې خبرو باندې قيرات په ډېر ناخوالې اواز سره وويل :

کيتهنا خورې ! لمړۍ زما لور سريان ، زما زوې علي پاشا او بيا زما لور ريونا هم پر ما باندې څو څو ځلې فشار راوړې تر څو زه خپل سوګند مات کړم او پڼې پښو ته واچوم . ځکه چې په يخنۍ کې زما د پښو حالات ډېر خرابيږي ، خو واوره زما خورجانې ! زه به په خپل سوګند باندې تر هغې پورې ولاړه يم «تر څو چې قاتلان خپل انجام ته نه وې رسيدلي ».

د قيرات ددې ځواب په اوريدو سره کيتهنا چپ پاته شوه ، په دې وخت کې ريونا دخپله ځايه را پورته شوه ، سريان يې له لاسه و نيوله او له ځانه سره يې را پورته کړه . بيا ريونا دخپلې مور کيتهنا په لور وکتل او ورته يې وويل :

اې مورجانې !تاسې ټول دلته کينئ خبرې کوئ ، زه او سريان ځو چې ډوډۍ تياره کړو .

په دې وخت کې نريوس هم دخپله ځايه پورته شوه او ريونا ته يې وويل ، ريونا جانې ! زه هم له تاسې سره يوځاې پخلنځاې ته ځم تر څو له تاسې سره کومک وکړم.

په ځواب کې ريونا سمدستي نريوس له لاسه و نيوله او بيرته يې په خپل ځاې کينوله ، او ورته يې وويل :

نه ، نريوس خورې ! نن به ته دلته ارام کوې ، دا ټول کار به نن زه او زما خور سريان کوو.

نريوس غوښتل د ريونا د خبرې ځواب ووايي چې دهغې نه مخته علي پاشا په خبرو پيل وکړ.

ريونا ماته ډوډۍ مه تياروه ، زه بيرته لښکر ته ځم او هملته يې خورم .

دعلي پاشا په دې خبره ريونا په تيزو سترګو هغه ته وکتل او په احتجاجي لهجې سره يې وويل :

علي پاشا ! دا شوني نه ده . ته په هيڅ صورت د ډوډۍ د خوړلو پرته له دې ځايه تللې نه شې . ته په ارام سره دخپلې مور تر څنګ کينه ، دهغې سره خبرې وکړه ، دهغې خدمت وکړه ، زه او زما خور سريان دواړه به په لږه شيبه کې ډوډۍ تياره کړو ، ډوډۍ وخوره بيا چې چيرته ځې هلته ولاړ شه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي پاشا غوښتل څه ووايي چې ريونا سمدستي سريان له لاسه و نيوله او د پخلنځي په لور يې بوتله . ريونا او سريان په ډېره بيړه ډوډۍ تياره کړه ، ميلمستون کې ټولو يو ځای هغه وخوړه ، اوبيا علي پاشا د خپل لښکر په لور و خوځيد .

په دې توګه قيرات او سريان دواړو مور او لور نژدې يوه اونۍ دريونا په کور کې قيام وکړ ، تر هغې چې دوې هلته تم وو ، تر هغې وخته پورې نريوس ،کندام ، خيسار او پر بيسا هم هملته له دوې سره يو ځای و. علي پاشا به د ورځې يو ځّل يا دوه ځلې هلته راته او دټولو سره به يې کتل . په دې ترتيب د ريونا په کور کې دڅو ورځو د اوسيدو وروسته قيرات اوسريان دواړه مور اولور دهماغه ساتونکو سره چې دوې يې له بروصې دلته راوستي و بيرته د روميليا د ولايت څخه بروصې ته له کوچ وکړ .

پرلپسې لري...

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانو سازشونه (۱۰)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۱۰)

اوس تاسې ددې تاريخي ناول لسمه برخه لولئ:

(۱۰)

د سرويه پادشاه لازار شاه د سلطان مراد په لاسو وژل شوې و ، دهغه دوژل کيدو وروسته د هغه زوې ستيفن د سرويه پادشاه شوې و . د سرويه په تخت و تاج باندې د کيناستو نه وروسته ستيفن سوګند کړې و چې هغه به په هر صورت د مسلمانانو څخه د خپل پلار د وژل کيدو بدله اخلي . نو د سرويې په تخت باندې د کيناستو سره سم په هغه دجنګ ليونتوب راغې . او په ډېره چټکتيا سره يې په خپل فوځ کې زيادښت راوست .

هغومره لښکر چې لازارشاه د سلطان مراد او بايزيد د مقابلې له پاره راوستي و نو ستيفن دهغې دوه هومره لښکر تيار کړ.ددې نه اخوا هغه د خپلو نصاراو (صليبيانو) ورونو څخه هم کومک و غوښت او دهغوې څخه يې هم صليبي ځوانان د مسلمانانو څخه د بدلې د اخستلو له پاره له ځانه سره تيار کړل . ستيفن د يو ډير ستر لښکر د تيارولو او را غونډولو وروسته دمسلمانانو سره دټکر کولو هوډ وکړ . او په دې خاطر هغه د خپل مرکزي ښاره ووت او د سرحدونو په لور روان شو .

ستيفن چې کله دمسلمانانو سيمو ته را نژدې شو نو خپل لښکر يې په درې برخو وويشه ، يوه برخه يې له ځانه سره و ساتله ، او پاته دوه برخې يې د خپلو تکړه سالارانو دقوماندې لاندې ورکړې . هغه لښکر چې په خپله د ستيفن سره و هغوې د ويدين په سيمه کې پړاو وکړ .

(دويدين ښار دبلغاريې په شمال غرب کې دډينيوب د درياب په غاړه د يوګو سلاويه د پولو سره نژدې پروت دې . اوس دا ښار د يو ستر تجارتي مرکز تر څنګ يو صنعتي ښار هم دې . په پخوانيو وختو کې دلته يو ښار د «بونونيله» په نوم هم اباد و ،او په څوالسمه پيړۍ کې دا ښار د يوه ازاد هيواد پايتخت هم و، د « ۱۳۹۶ ـ د ۱۸۰۷» پورې دا ښار د ترکانو تر ولکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندې و.)

د لښکر بلې برخې ته چې د سټيفن يوه تکړه سالار يې قوماندانې په غاړه درلوده ، داسکب په سيمه کې پړاو کولو حکم وشو .

(د اسکب اوسنۍ نوم اسکويلچ دې ، دا ښار د بلغارد څخه دوه سوه ميله واټن لري او د «درذار» ددرياب په غاړه پروت دې . اوس يو تجارتي او صنعتي مرکز دې . دلته نن سبا يو کلب ، يوپوهنتون ، او يو نندارتون هم شته . د۱۹۴۱ ز کال د اپريل په مياشت کې پرې جرمنيانو واکمني کړې ده .)

د لښکر دريمه برخې ته سټيفن په غرنۍ لړۍ کې د پټيدو او د غلچکي بريد حکم کړې و، که څه هم سټيفن خپل لښکر په درې برخو ويشلې خو هغه په ډاګيزه توګه دا ښوول چې دهغې لښکر يواځې همدا دوه برخې دې . چې يوې يې په ويدين کې او بله يې په اسکب کې ځای نيولې و. د هغه لښکر په دغه دوو ځايو کې ساتل دحکمت نه خالي نه و . په دې ترتيب سټيفن غوښتل چې کله چې مسلمانان دهغې مقابلې ته راودانګي نو هغوې به هم زمونږ ددوه لښکر و دمقابلې له پاره خپل لښکر په دوو برخو ويشي . په دې ترتيب به دهغوې ځواک کمزورې شي اوبيا چې کله مسلمانان زمونږ ددواړو برخو لښکر سره ټکر وکړی نو هغه برخه چې د غرونو په لړی کې پټه پرته ده هغوې به د شا له خوا په دوې ناڅاپي يرغل وکړي . سټيفن په خپلې سوبه باندې ډاډمن و ، دا ځل د سټيفن خور ډسپينا هم په عسکري کاليو کې دخپل ورور اوخپل لښکر تر څنګ ولاړه و ه . په پخوانيو جنګونو کې هغې يواځې دښځينه لښکر لارښوونه کوله ، او دهغوې دښځينه و کار دا و چې د خپل لښکر تر منځ وا وسي او خپل لښکر د مسلمانانو پر خلاف را و پاروي ، خو دا ځل ډسپينا په عملي توګه په جنګ کې ور ننوتې وه .

دسرويه دپادشاه سټيفن دا ستره غلطي وه چې د مسلمانانو لښکر به په دوو برخو په ويشلو سره کمزورې کړي . او دا چې د مسلمانانو دوه برخې لښکر چې کله ددوې د لښکر سره په ټکر کې شی نود دوی دريمه برخه به پرې دشا له اړخه يرغل راوړې او په دې تر تيب به مسلمانانو ته ماتې ورکړې او خپله سوبه به ډاډمنه کړي . دا په داسې حال کې و چې د مسلمانانو جاسوسي شبکو دهرې لمحې اوهرې لحظې خبر علي پاشا ته را رساوه . او علي پاشا هم دا ټول خبرونه پرته له ځنډه سلطان بايزيد يلدرم ته ور ليږل . په دې تر تيب د مسلمانانو جاسوسي شبکو د سټيفن د لښکر ددرې واړو برخو خبر ، دهغوې دپټنځايو په هکله او هم د هغوې دخوزښتونو اوپلانونو په هکله ، د ګړنديو ليږونکو په واسطه علي پاشا اوبيا علي پاشا سلطان بايزيد يلدرم ته ور رسول .

ددې خبرونو د ورسيدو سره سم سلطان درنګ و نه کړ . يو ستر لښکر يې د بروصې د ښاره څخه له ځانه سره را واخست ،او د روميليا په لور را روان شول او دلته ورته په روميليا کې علي پاشا د خپل لښکر سره يو ځاې منتظر ناست و .

۱۷ *****

يوه ورځ ماښام نا وخته سلطان بايزيد يلدرم هغه ځاې ته ورسيد چيرې چې علي پاشا د خپل لښکر سره پړاو کړې و. علي پاشا دخپلو سالارانو سره يو ځاې دهغوې دښه راغلاست په خاطر دهغوې مخې ته ورغلل . سلطان له آسه را ښکته شو او د علي پاشا او نورو سالارانو سره يې په غيږ روغبړ وکړ او تر څنګ يې خپلو لښکر و ته هملته د پړاو کولو حکم وکړ . بيا سلطان د علي پاشا اودهغه د سالارانو او هم دهغو سالارانو سره چې د بروصې له ښاره ورسره يو ځاې راغلي و دخپلې خيمې په لور روان شو .او پاته لښکر په خپلو خيمو جوړولو کې بوخت شول .

ټول په خيمه کې کيناستل ، تر لږ څه وخته پورې سلطان بايزير يلدرم ، علي پاشا او دهغې سالارانو ته کتل اوبيا يې ورته وويل:

علي پاشا زويه ! هغه خبرونه چې تا د خپلو جاسوسي شبکو له لارې ماته را رسولي دي ، دهغوې په مطابق استيفن درې لښکره تيار کړی دي، يو په ويدين کې بل په اسکب کې او دريم يې په غرنۍ سلسله کې پټ کړې دې . په دې توګه استيفن غواړې ځان ته ګټه پيدا کړي .خو مونږ هوډ کړې چې دهغې ګټه به په زيان بدلوو . زما په ذهن کې د استيفن ددې درې واړو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لښکرو دمقابلې له پاره یو پلان شته . که چیرې په هغې باندې عمل وکړ و نو زما په آند به مونږ ډیر ژر استیفن ته ماتې ورکړو ،او بیرته به یې تیښتې ته مجبور کړو. او یا به یې په جنګ کې ژوندې و نیسو او د خپلو شرایطو په مطابق به پرې سوله و منو.

سلطان بایزید یلدرم تر دې ځایه دخبرو کولو وروسته لږ څه تم شو او بیا یې علي پاشا ته وکتل او په پوره ځانګړتیا سره یې هغه ته وویل :

علي پاشا ! زه غواړم نن شپه له تاسې سره یو ځاې همدلته قیام وکړم . تر څو زمونږ لښکر دلته لږ څه ارام وکړي ، سبا سهر به له دې ځایه کوچ کوو . زمونږ وړاندې تګ به په ډیره ارامه توګه وي . تر ماښامه به سفر ته دوام ورکړو . د ماښام سره سم به لښکر په کوم ښه ځاې کې پړاو وکړی ، ماښام ډوډۍ به وخوري اوکله چې ماښام تیاره شي ، شپه پینځه شي نوته به دخپل لښکر سره یو ځاې د اسکب په لور مخه وکړي ، تاته په دې سیمو کې د پاته کیدو په اساس ډیره تجربه تر لاسه شوې ، په دې خاطر به تر اسکب پورې رسیدل تاته کوم ستونزمن کار نه وي .

د سلطان بایزید یلدرم دوینا په ځواب کې علي پاشا وویل :

درونده سلطانه ! ته غم مه کوه . دا ټوله سیمه ما له پخوا څخه کتلې ده . هغه وخت چې ما د ترانوا ښار ونیوه نو زه د ویدین او اسکب تر څنګ تیرشوې وم. ددې څنګ به دشپې په تیاره کې زما هغه مخبران هم زما لارښوونه کوي چې په اسکب کې یې د دښمن دلښکر پړاو کتلې ، اوس تاسې ماته نور څه حکم لرئ؟

دعلي پاشا په خبرو باندې د سلطان بایزید یلدرم په مخ باندې د خوشحالی نښې را و ځلیدې ، اوبیا یې خپلو خبرو ته دوام ورکړ او ورته یې و ویل :

علي پاشا د شپې په تیاره کې ته د اسکب په لور روان شه . هلته چې ددښمن کوم لښکر پروت دې پر هغې باندې دشپې له خوا حمله وکړه ، دا بایدداسې توپانې حمله وی چې دښمن ترې د خلاصو ن لاره و نه مومې ، ترڅو ددښمن دا برخه زمونږ له پاره د خطر سبب ونه ګرځي ، زه به هم ستا د کوچ سره سم د ویدین په لور ولاړ شم . هلته استیفن په خپله دخپل لښکر مشرې کوي ، زه به د استیفن سره په خپله ټکر کوم . علي پاشا زویه ! ستا کار به داوې چې په اسکب کې چې ددښمن څومره لښکر دې هغوې له منځه یوسې اوبیا د ویدین په لور راشې او په کوم ځاې کې پټ سنګرونه و نیسې ، کله چې زه د ستیفن سره ټکر کوم نو ښکاره ده چې دهغه، هغه پټ لښکر چې هلته په غره کې یې ځاې په ځاې کړې دې د شا له اړخه پر ما یرغل کوي ، نوکله چې هغوې د خپلو سنګرونو څخه را ووځي نو تاسې پرې یرغل یوسئ ، تردې وخته پورې زه ډاډه یم چې زه به داستیفن لښکرو ته ماتې ورکړم اوبریمند به ترې را ووځم ، زه هیله لرم چې زمونږ تر شا ددښمن لښکر به تاسې سنبال کړئ . په دې ترتیب د سرویه پادشاه ستیفن به دخپل پلار لازارشا ه په څیر زمونږ تر مخه بې وسه شي. مونږ به هڅه وکړو چې ستیفن ژوندې و نیسو واوپوښتنه ترې وکړو چې هغه ولې بیا د جنګ کولو هوډ کړې و.

سلطان بایزید یلدرم چې کله چپ شو نو علي پاشا ورته وویل :

درونده سلطانه ! کوم پلان چې تا وړاندې کړې هغه ډیر زیات د پیاده کولو وړدې ،بس همدا اخري خبره و ګڼه .

سلطان بایزید یلدرم یو ځل بیا په خبرو پیل وکړ او ویی ویل:

نو که چیرې معامله همداسې وی نو پورته شئ ، د لښکر دپړاو معاینه وکړئ ، او د لښکر دخورا څښاک تیاری وکړئ .

ددې خبرې سره سم سلطان بایزید یلدرم دخپله ځایه را پورته شو ، نور سالاران هم راپورته شول ټول د خیمې څخه بیرون را ووتل ، د لښکر دخوراک څښاک تیارې یې و نیوه ، راتلونکې شپه ټول لښکر په هماغه ځاې کې سبا کړه . او سبا یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغه ځايه کوچ وکړ . علي پاشا دخپل لښکر سره يو ځاې د اسکب په لور روان شو په داسي حال کي چي سلطان بايزيد يلدرم د سرويه دپادشاه استيفن سره د ټکر له پاره د ويدين په لور وخوځيد.

١٨ *****

د بروصي دښار په لور د قيرات او سريان د تللو نه څو ورځي وروسته بيا هم نريوس ، دهغي مور او دواړه کوچنيان هملته د ريونا په کور کي تم شول . يو نا څاپه دوه آس سپاره نا پيژندل شوي کسان د خپلو آسونو سره يو ځاې د ريونا انګړ ته را ننوتل . به دي وخت کي ريونا ، نريوس ، دهغوي مور ، دواړه کوچنيان ، رستاک او کيتهنا د حويلي په انګړ کي ناست ول او په خپلو منځو کي يي خبري کولي ، ريونا او دهغي پلار رستاک د نوو راغليو کسانو په کتلو هک پک شول ، سمدستي د خپلو ځايو څخه پورته شول ، بيا ريونا د نريوس په لور وکتل اوپه ځانګړي اشاره يي هغه پوه کړه ، اونريوس هم اشاره باندي پوه شوي وه . پربيسا هم په دغه اشاره باندي پوه شوي وه ، هغوي ټول پورته شول . ريونا نريوس او پربيسا ددواړو کوچنيانو سره يو ځاې يوي خوني ته يوړل . خو د ريونا پلار رستاک و کيتهنا هملته په انګړ کي دريدلي پاته شول . راغلي دواړه سپاره مخته ولاړل ، بيا دهغوي څخه يوه د آس واګي پريښولي او د رستاک په لور ورغي او هغه ته يي مخ کړ او ورته يي وويل :

اي کاکا ! زه او ورور مي دواړه د يوي مهمي خبري له پاره تا ته راغلي يو . دي سړي همدومره خبره وکړه چي رستاک يي خبره غوڅه کړه او ورته يي وويل . تاسي ته له ماسره دخبرو کولو د اجازي اړتيا نه شته . تاسو زما د خداې ښنلي ورور زامن ياست ، او زما له پاره هم د زامنو ځاې لرئ ، را ځئ هلته په ميلمستون کي کينئ . نو هره خبره چي وي هملته به يي په ډاډه زړه سره وکړو .

درستاک ددي خبري په اوريدو سره دواړه سپاره ډير خوشحاله شول ، دواړو خپل آسونه په اخور باندي و تړل ، او ميلمستون ته راغلل او کيناستل. کيتهنا او رستاک دواړه ميړه او ښځه هم د هغوي تر څنګ په ميلمستون کي کيناستل .دهغوي ددي خبري په اوريدلو سره ريونا ډيره انديښمنه وه ، کله چي هغوي ټول دننه کيناستل نوريونا د خپلي خوني څخه را ووتله او دميلمستون د دروازي په ووت کي يي غوږ و نيوه تر څو واوري چي دوي څه وايي ؟ دغه راغلي دواړه سواره د رستاک وريرونه وول. چي د علي پاشا د وژل شوي ورور مجدالدين سره ټکر شوي و او بيا يي ددغي ټکر وروسته د خپلو ځانو خوندي کولو په خاطر تيښته کړي وه .

په ميلمستون کي تر لږه وخته پوري چپه چپتيا وه ، بيا رستاک ته د خپلو دواړو وريرونو څخه يوه وويل :

اي کاکا! زه او ورور مي په څو مهمو مسايلو باندي له تاسره خبري کوو. هغه خبره چي تر هر څه لمړئ مونږ له تاسره پري غږيږو هغه داده چي هغه ښځه چي نريوس نوميږي دا دخپلي مور او کوچنيانو سره ولي ستاسي کور ته ډيره ځي راځي؟ ته پوهيږي چي هغه په دوو علتونو زمونږ له پاره د نفرت او کرکي وړ ده ؟

لمړئ دا چي هغي نصرانيت پريښود ، دې او مور يي دواړو اسلام و مانه . اوبيا يي د يوه مسلمان سره واده هم وکړ. اودهغي دواړه کوچنيان دهمغه مسلمان ميره څخه دي . نو د نصرانيت په پريښولو سره ددې ښځي سره اړيکي ټينګول ښه کار نه دې . داسي خلک په نصرانيت کي د نفرت اوکرکي وړ دي . نو مونږ تاته دا ويل غواړو چي ته هغه پس له دې دلته په کور کي مه پريږده . او دا هم شوني ده چي مونږ د هغي څخه او دهغي ددواړو زامنو څخه دخپلو ترخو يادونو بدله واخلو.

بل د نفرت ا وکرکي وړ علت دادي چي هغي چي د کوم مسلمان سره واده کړي و د هغه نوم مجدالدين و او هغه زمونږ د بدترينو دښمنانو څخه و . تا ته به څرګنده وی چي همدغه شخص دخپلو څو تنو ملګرو سره پر مونږ حمله وکړه . او دهغي حملي په پايلو کي نه يواځي زمونږ پلار ووژل شو بلکه زمونږ کوچني ورور هم له منځه ولاړ . هغه يوازي زمونږ ورور نه و بلکه د ريونا راتلونکي ميره هم و . په دې خاطر د دغي نريوس نومي ښځي ميره مجدالدين لکه څنګه چي مونږ ته دکرکي او نفرت وړ دې همداسي بايد تاسي هم تري کرکه او نفرت وکړئ ، بلکه زه تاته په څرګندو ټکو وايم چي څرنګه چي دهغي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمیره په لاسو زما پلار او کوچني ورور وژل شوي دي نو په دې خاطر یوه ورځ نه یوه ورځ به مونږ ددې ښځې او دهغې ددواړو کوچنیانو څه بدل اخلو او دهغوې ژوند ته به خاتمه ورکوو.

اې کاکا! دا خو لمړئ خبره وه چې مونږ غوښتل له تاسره پرې خبرې وکړو خو اوس غواړم هغه بله خبره هم تاته تر مخ کیږدم .

پخوا له دې چې ددې ځوانانو څخه کوم یو خپله خبره پیل کړي رستاک په خبرو پیل وکړ او ورته یې وویل :

د بلې خبرې د بیانولو تر مخه ، زما بچیانو ! دخپل لمړني اعتراض ځواب له مانه واورئ ! اوبیا د بلې خبرې پیل وکړئ . تر هر څه لمړئ زه تاسې ته داویل غواړم چې هیڅکله هم ته اوستا ورور د نریوس ، دهغې د مور او دواړو کوچنیانو پر خلاف کوم اقدام و نه کړئ . او نه د هغوې د وژلو هڅه وکړئ ، زما لور ریونا او زما ښځه کیتهنا ځکه هغوې دلته ډیر را بولي تر څو مونږ هغوې بیرته د نصرانیت په لور را واړو. زه به تاسې ته دا په ډاګه کړم چې زمونږ هڅې هیڅکله هم خوشې نه ځي . تاسې ته معلومه ده چې د نریوس میره مجدالدین چې مسلمان و وژل شوې دې . دهغې نه وروسته ما او زما لور ډیره هڅه وکړه چې نوموړې بیرته خپل نصرانیت ته راوړو ، نو زه تاسې ته زیرې درکوم چې نریوس او دهغې مور پربیسا اسلام پریښې او بیرته نصرانیت ته را اوښتې دي . په دې خاطر زه تاسې ته داویم چې اوس هغوې دنفرت او کرکې وړ نه دي او نه واجب القتل دي په دې خاطر نه دهغوې پر خلاف لاس پورته کړئ او نه هغوې ووژنئ. اوس هغوې دمسلمانانو پر ځاې نصراني شوې دي .

درستاک ددې خبرې په اوریدو سره ددواړو ورونو په څیرو کې خوښي راو ځلیده ، په دې وخت کې هغه بل وویل :

که چیرې هغې نریوس او مور یې دواړو اسلام پریښې وي او نصرانیت ته را اوښتي وي نو دا خو رښتیا هم ډیر ښه خبر دې . زه او ورور مې له تاسره ژمنه کوو چې له ننه وروسته به مونږ نه نریوس ته په بده سترګه وګورو او نه به پرې لاس پورته کړو او نه به یې د وژلو هڅه وکړو . کله چې هغې او مور یې بیرته نصرانیت منلې نو دهغې پایلې دا ر ا وځي چې دواړه کوچنیان به هم د نصرانیت په فضا کې را لوي شي ، اې کاکا! دا خبره ختمه و ګڼه . اوس دا بله خبره ستا مخته ږدو .

ته پوهیږې چې ریونا زمونږ دکشر ورور غوښتنه او پلان و . اوس چې هغه دمجدالدین سره د ټکر په وخت کې له منځه ولاړ نو ریونا به بل چیرې نه ځي ، دهغې اصل ځاې زمونږ کور دې او همدلته به ورځي ، اې کاکا! ته زمونږ دواړو څخه چې هر یوه ته دې خوښه وې د ریونا واده وکړه ، مونږ دا خبره دریونا خوښې ته هم پریږدو، خو زمونږ نه پرته مونږ ریونا بل چاته نه پریږدو .

دخپل وراره ددې خبر و په اوریدلو سره درستاک په څیره باندې د خفګان نښې را ښکاره شوې خودحالاتو د نزاکت سره یې خپل ځان سنبال کړ اوتر ډیره ځنډه چپ پاته شو اوبیا یې د لږ څه فکر نه وروسته وویل :

زما زامنو! هغه څه چې تاسې وویل هغه په خپل ځاې سهي دي . خو تاسې داخبره ډیره وروسته کوئ ، په دې خاطر چې ستاسې د کوچني ورور د وژل کیدو وروسته ما د ریونا کوژدن دکلې د یوه ځوان سره کړې ده ، هغه هم ددیر حیثت خاوند ، نصراني او نیک انسان دې ، اوریونا د زړه نه خوښوي .

دهغه په دې خبره د رستاک د وریرونو څخه یوه یې وویل : ایا ریونا هم هغه خوښوي؟

رستاک لږ څه فکر وکړ او بیا یې وویل :

زما زامنو ! ریونا هغه ځوان لیدلې دې خو تر اوسه یې ورسره خبرې اترې نه دې کړې ، دهغې خوښیږی هم نه ، خو ما او دهغې مور دا خپلوي کړې ، نو په دې خاطر داسې و ګڼئ چې په دې کې د ریونا رضامندي هم شامله ده . که چیرې دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبره چي تاسي يې اوس کوئ پخوا مو کړې واې نومونږ به دغې ځوان سره د ريونا رشته نه ترله ، بلکه ستاسي د دواړو څخه به مې يوه ته په خوشحالۍ سره واده کړې وای، تاسي په دې مسئله کي کوم اعتراض مه راپورته کوئ.

د رستاک ددې ځواب په هکله دواړه ورونه تر يوه وخته پورې په خپل منځي سلا او مشورې کې بوخت شول او دهغې وروسته يوه يې وويل :

اې کاکا جانه ! بې شکه چي تا به ددې کلي د کوم ځوان سره د ريونا د کوژدې خبره کړې وي خو مونږ به دا واده پرې نه ږدو . مونږ ته هغه ځوان هم معلوم دی د کوم سره چي ته د ريونا واده کول غواړې . لږ ساعت وروسته مونږ دواړه ورونه له دې ځايه درومو ، او تاته يوه اونۍ مهلت درکوو . په دې موده کي ته ښه فکر وکړه ، خو تا ته به غوره او بهتره داوې چي د ريونا دکوژدنې خبره په همدې ځاې پاې ته ورسوې ،او په پوره خوشحالۍ سره ريونا زمونږ سره ليږلو ته تيار شې.

په دې وخت کي رستاک د ډير عقل او پوهې څخه کار واخست ، ځکه په همدې ځاې کي يې دهغوې دخبرې څخه انکار و نه کړ . بلکه په ډيره عاجزۍ او ډيره نرمې لهجي سره يې هغوې وويل :

زما زامنو !تاسي زما د ورور اولاد ياست ، ماته دخپل ځان نه وروسته تاسو ډير محترم او درانه ياست هغه څه چي تاسي وويل زه به دهغې په هکله د ريونا او دهغې دمور ، ستاسي دکاني ، سره په دې هکله خبرې وکړم. زه هيله لرم چي مونږ درې واړه به يوځاې کومې ښې پايلې ته ورسيږو . اوبيا هم زه هيله من يم چي بايلې به يې ستاسي په حق کي وي . خو زما زامنو ! پخوا له دې چي ريونا ستاسي څخه د کوم يوه سره واده کړم ستاسي له اړخه هم ډاډ غواړم.

دواړو دخپل کاکا خبرې په ډير غور سره واوريدې او دهغې د خبرو څخه ډير زيات خوښمن شول ، تر څنګ يې دهغې د خبرو څخه هيلې هم را وټوکيدې . ځکه چي دهغوې کاکا د هغوې څخه د يوه سره دريونا په واده کولو باندې راضي شوې معلوميده ، نو دوې هم د خپل کاکا په لور باندې په ډيره عاجزۍ سره کتل ، رستاک هم دهغوې ددې ردعمل څخه پوره پوره ګټه پورته کړه ، دخبرو اترو مخ يې بلې خواته يوړ او ورته يې وويل:

هغه باور او ډاډ چي زه يې له تاسي دواړو څخه غواړم هغه دادې چي تاسي هم خبر ياست او زه هم خبر يم چي تاسي د مجدالدين سره ټکر کړې ، او دهغې ټکر په پايلو کې زما د ورور په ګډون ستاسي کشر ورور هم وژل شوې ، زه يوائې دا پوښتل غواړم چي تاسي ولې د مجدالدين سره ټکر وکړ ؟ ګورئ زامنو! ما ته په دې خبره پوهيدل ډير زيات اړين دي چي کله چي ريونا ستاسي څخه د يوه سره واده شي نو زه غواړم چي زما لور هلته ډاډمنه ژوند وکړي . زه په دې خاطر هم ددې حالاتو څخه ځان خبرول غواړم چي دهغو راتلونکو ګواښونکو حالاتو مخنيوې وکولاې شم او دخپلې لور راتلونکي خوندې کړاې شم . که چيرې تاسي له چا سره دښمني لرئ ، که چيرې ستاسي د مجدالدين سره کومه دښمني وه ، نو زه بايد پر هغې وپوهيږم . تر څو زه د خپلې لور او ستاسي د دواړو د خونديتوب په هکله وسايل برابر او لارې چارې ولټوم . زما زامنو! ما خو داخبره غلېه نه ده کړې .

د رستاک په دې پوښتنو باندې دواړو ورونو يو ځل بيا رستاک ته په ډيره حيرانونکې توګه وکتل . خو څرنګه چي هغوې ته د ريونا د په لاس ورتلو اميد و نو په دې خاطر هغوې خپل ټول راز خپل کاکا ته په ويلو تيار شول . دهغوې څخه يوه يې وويل :

اې کاکا جانه ! دا چي مونږ ولې د مجدالدين سره ټکر وکړ ، دا په خپله يوه اوږد داستان دی .

رستاک سمدستي ورته وويل :

زه غواړم همدا اوږد داستان واورم ، تر څو په هغه حالاتو او شرايطو چي مونږ ته مخته راځي ، ځان پوه کړم. زامنو! ددې هر څه پوهيدو څخه زما موخه داده چي زه ستاسي ددواړو سره سره د خپلې لور ريونا د ساتني له پاره هم د خوندېتوب سامان

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیار کړم . په دې خاطر هر هغه څه چې وشول هغه ماته په تفصیل سره وواياست . په دې وخت کې به زه تاسې ته دا هم ووايم چې له مانه د کومې خبرې د پټیدو هڅه مه کوئ ،که چیرې تاسې کومه خبره را نه پټه کړه اوماته وروسته دهغې په هکله معلومات تر لاسه شو نو دا ياد ساتئ چې زه به هیڅکله هم له تاسې سره د ریونا دتللو اجازه درنه کړم .

د رستاک په دې ګواښ باندې دواړو ورونو وخندل اوبیا یې یوه وویل :

اې کاکاجانه ! هغه څه چې زمونږ سره راز دې هغه به ټول ستا تر مخه کیږدو. اوس چې ته دې ته تیار یې چې ریونا زمونږ سره د لیږلو ملاتړي یې نو بیا زمونږ په فکر زمونږ اوستا تر منځ راز باید پاته نه شي . اې کاکا چانه ! مونږ یواځې د مجدالدین ژوند ته دپای ټکي نه دې ایښودې ، دهغه نه د مخه مو دمجدالدین مشر ورور او دهغه پلار هم له تیغه تیرکړي دي .

دهغوې په دې څرګندونو باندې د پردې تر شا ولاړې ریونا ټکان وخوړ ، د رستاک ښځه او په خپله رستاک هم هک پک شول . خو ټولو ډیر ژر ځانونه سبنال کړل ، او یوځل بیا رستاک په خبرو پیل وکړ.

زه غواړم په دې و پوهیږم چې تاسې اخر ولې مجدالدین ، دهغه ورور او دهغه پلار ووژل ؟

د رستاک ددې پوښتنې په ځواب کې د هغه بل ورور په خبرو پیل وکړ او ویې ویل : اې کاکا جانه !دا یواوږود داستان دې ، په دې کې هیڅ شک نه شته چې هغه درې واړه مونږه وژلي دي خو په دې وژلو کې زمونږ سره نور هم ډیر خلک ګډ دي ، او هغوې هم د ا وژل په خپله خوښه نه دې کړې ، بلکه مونږ ټولو ته حکم شوې و چې داسې باید وشي ، نو مونږ هم همغسې وکړل .

دهغوې په دې څرګندونو باندې رستاک لږڅه ټکان وخوړ خو دهغوې څخه یې د نور زیات معلومات دترلاسه کولو په خاطر ځان سنبال کړ او ویې ویل : زما د ډاډ او تسلی په خاطر ایا تاسې دا ویلې شئ چې تاسې دا کار د چا په حکم تر سره کړ؟

درستاک ددې پوښتنې له پاره دواړو ورونو خپلو کې مشوره وکړه اوبیا یې یوه وویل :

واروه کاکا جانه ! دلته د یوناني پادریانو او راهبانو یوه ډیرهستره ډله ده ، هغوې نه یواځې د عیسایت تبلیغ دنده په غاړه لري بلکه دهغې د پر مختګ له پاره یې زیات شمیر تنظمیونه جوړ کړي دی . د پادریانو اوراهبانو ددې ډلې دوه مرکزونه دي . یو یې د ګرمۍ د موسم ځای دې او بل یې د یخنۍ د موسم ځای . د ګرمۍ د موسم ځای یې په « ایکرو پولس » کې دې .

(ایکروپولس یو پورته او لوړ ځای ته ویل کیږي .د یونان د یوه ښار د ټولو نه پورته ځای ته « ایکروپولس » ویل کیږي ، په دې اسا س د ایتهنز په شاوخوا کې هم یو ایکروپولس شته ، دا ایکروپولس نژدې پنځه سوه فټه لوړ په یوې غرنۍ سیمه کې پروت دي ، دې ځای ته یواځې یوه لاره د ورتللو شته ، اوبله نه لري . په دې غره باندې د ښار ستر ستر ې ماڼۍ ابادې شوې دې ، هلته یو ډیر مشهوره پخواني ماڼۍ« پارتهین » ده چې یو وخت دمعبد په توګه کارول کیده ، د پارتهین قوم دا پخواني معبد د پادریانو او راهبانو دګرمۍ دموسم ناست ځای و .)

د هغوې ژمني ناستځای د پلوپ په سیمه کې و . پلوپ د یونان جنوبي برخه ده چې د څلورو اړخو نو څخه په سمندر کې را ګیر ده . د وچې یوه نرۍ پټۍ هغه د نورې لوی وچې سره نښلوي هغې ته دګرنګونو پټی ویل کیږی. که چیرې د سهیل له اړخه څوک دغه جزیره نما ته ورځې نو د ترپلي څخه به تیریږي . دا د راهبانو او پادریانو ژمني ناستځای دې .

اوس نو د کومو پاردریانواو راهبانو د ډلي په اړه زه خبرې کوم ، نو لکه څنګه چې مخته مې تاته وویل چې دهغوې تر مخ تر ټولو ستره دنده د عیسائیت تبلیغ او پر مختګ دې . د همدې موخو په خاطر دغه پادریانو وسله وال تنظیمونه جوړ کړی دي ، او په مختلفو سیمو کې یې هغوې خپاره کړي دي ،د دغو ډلو د چلولو په خاطر هغوې د قسطنطنیه د پارشاه مینوئیل نه علاوه د هنګرې دپادشاه سجسمنډ او د بلغاریه د شهزادګانو سائرکن او ایکسلا څخه هم مالي او اخلاقي کومک اخلي . دددې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تنظیم تر ټولو ستر او تکړه ملاتړي د بلغاریه شهزادګان سائرکن او ایکسلا دي .

دلته زمونږ د رومیل په ولایت کې ددې تنظیم تر ټولو لوی رکن «یونیسیس »دی ، دا هماغه یونیسیس دې چې زمونږ دکلي سردار هم دې او ته یې ډیر ښه پیژنې هم . دپادریانو او راهبانو دې تنظیم خپلو ټولو کارکوونکو او وسله والو ته حکم کړې دې چې هغه سیمې چې مسلمانانو سوبه کړې دي او یایې سوبه کوي، هلته د مسلمانانو د تبلیغ کارونه مه پرېږدئ تر څو دهغوی د تبلیغاتو له لارې عیسایان د اسلام په لور ولاړ نه شي ، مونږ دواړه ورونه هم ددهمدې تنظیم ارکان یو . زمونږ هغه ورور چې، د ریونا کوژده شوې و او ووژل شو هغه هم د همدې تنظیم رکن و . بلکه داسې و انګیره چې ستا ورور او زمونږ پلار هم دهمدې تنظیم رکن و، نو مونږ په دې سیمه کې ټوله کار روایي د خپل کلي د سردار یونیسیس په حکم کوله ، او دهمدې یونیسیس په حکم مونږ د مجدالدین نه اخوا د هغه مشر ورور او پلار هم وژلي دي . دهغه پلار تر ټولو دمخه زمونږ په لاسو ووژل شو ځکه چې هغه په دې سیمو کې د اسلام تبلیغ کاوه . هغه یو ډیر زهرجن او اغیزمن تبلیغي و . د هغې د وژلو له پاره مونږ ته د پلوپ د جزیرې څخه د پادریانو او راهبانو له اړخه خاص پیغام راغلي و . چې په هغې کې یې ویلې و چې دغه مبلغ چې نوم یې خیرالدین دې سمدستي له منځه یوسئ . ځکه چې د هغه په لاسو ډیرو خلکو د اسلام منلو ته غاړه اینسودې وه . زه باید دا هم ووایم چې د خیرالدین مبلغ په لاسو په زرګونو وګړو یواځې د رومیلیا په ولایت کې نصرانیت پرې اینسې او اسلام یې منلې و . کله چې دا خبرې د پلوپ جزیرې کې د راهبانو او پادریانو غوږونو ته ورسیدې نو هغوی ډیر په غضب شول ،نو د خیرالدین د وژلو حکم یې را ولیږه ، اومونږ ته د حکم د رسیدو سره سم، مونږ هغه پلې کړ او خیرالدین مو له منځه یوړ.

خبره یوازې تر خیرالدین پورې نه وه را ټوله . په دې سیمو کې په سلګونو مسلمان مبلیغین ، چې دلته د تبلیغ له پاره راغلي و ، نژدې ټول مو له منځه وړي دی . په دې ورځو کې یو څو لا تر اوسه پورې شته چې لا تر اوسه زمونږ لاس نه دې ورسیدلي ، ددې علت دادې چې دهغوی سره څه ساتونکي هم ګرځي او په ډیره منظمه توګه خپل کارونه سر ته رسوي ، خو زمونږ سترګې پر هغوی باندې نښتي دي او یوه ورځ نه یوه ورځ به مونږ دهغوی کار هم ور ختم کړو.

دخیرالدین مبلغ د وژلو وروسته د هغه مشر زوی د هغه د بدلې د اخستسلو له پاره راغې ، مونږ هغه هم له منځه یوړ . دهغه وروسته دهغه ورور مجدالدین ددې زمکو په لور مخه کړه .او هغه هم مونږ له منځه یوړ. اوس ویل کیږي چې د مجدالدین یو کشر ورور چې ، علي پاشا ، نومیږي ، هغه سلطان مراد په خپل لښکر کې اخستې دې ، همدا سړې په راتلونکو ورځو کې زمونږ له پاره ګواښ ګرزیداې شي ، په دې خاطر مونږ هوډ کړې دې چې هر وخت چې مونږ ته وخت تر لاسه شي نو دعلي پاشا څټ به هم ورپرې کړو تر څو دهغه له اړخه مونږ ته چې کوم ګواښ متوجه دې هغه د تل له پاره له منځه ولاړ شي .

ددې خبرې سره سم دغو دواړو ورونو یو بل ته اشاره وکړه ، پورته شول ،یو یې درستاک په لو ر وکتل او ورته یې وویل :

کاکاجانه ! اوس به مونږ دواړه ولاړ شو ، یوه اونۍ وروسته به بیرته را ستنیږو ، خو ستا ، زمونږ دکاني او ریونا درې واړو ځواب باید «هو» وي . خو که چیرې تاسې نه وکړه نو په یاد ولرئ چې حالات به دومره خراب شی چې بیا به یې هیڅوک نه شي کنترولولاې .

ددې خبرې سره دواړه د میلمستون څخه ووتل نو ددروازې د پردې په ګوډ کې ولاړې ریونا د هغوی څخه مخته منډه کړه او خونې ته ننوته . دهغې د کاکا دواړه زامن د اخور په لور ورغلل ، خپل آسونه یې راپرانستل او د انګړ څخه ووتل .

کله چې هغو دواړه ولاړل نو رستاک او کیتهنا دواړه هم د میلمستون څخه را پورته شوې او د حویلۍ داخلي برخې ته د ورتللو نیت یې وکړ خو په همدې وخت کې نریوس ، پربیسا ، ریونا درې واړه دهغوی لورې ته ورغلل. ددوې په ورتګ سره هغوې بیرته په خپلو ځایو کیناستل، هغوې ددواړو کوچنیانو سره یو ځاې هم هملته کیناستل . بیا نو رستاک د نریوس په لور وکتل اور ورته یې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

نریوس لوري ! دغه زما دواړه وریرونه چې دلته راغلي و هغوې یواځې ستا د میړه ، مجدالدین ، قاتلین نه بلکه د هغه دپلار او ورور قاتلین هم دي . لورجانې ! دوې که څه هم زما د ورور زامن او زما وریرونه دي خو په حقیقت کې زه ریښتیا هیڅکله هم نه پېژنم ، همدوې ستا د میړه وژونکي هم دي .

ددې وروسته روستا ک د پلوپ په جزیره کې د راهبانو اوپادریانو به هکله چې څه اوریدلې و او هغه تفصیلات چې وریرونو یې ورته ورکړي و ټول نریوس ، ریونا ، پربیسا ته ټکي په ټکي وویل په دې وخت کې ریونا خپل پلار ته مخ کړ او ورته یې وویل :

اې پلارجانه ! اول خو دا ووایه چې دهغوې د هغې غوښتنې به هکله ته څه وایې چې هغوې ما له تا څخه غواړی ؟ زه ددې دواړو څخه د یوه سره هم واده کولو ته تیاره نه یم . او نه یې د خپل ژوند د ملګرې په توګه غوره کولې شم . دوې دواړه قاتلین دي او دقاتلینو په حیث زه ترې کرکه او نفرت کوم . اوس خود هغوې دکشر ورور څخه هم زما ، چې زما کوژدن ورسره شوې وه ، نفرت اوکرکه را پیدا شوه. هغه هم له دوې سره په دې قتل او غارت کې شامل و . او ستا ورور ، زما کاکا، چې ووژل شو هم په دغه ټولو جرائمو کې له دوې سره یو ځاې و .

پلار جانه ! دا چې دوې ولاړل او تا ته یې د یوې اونۍ مهلت درکړې ، او دا یې وویل چې یوه اونۍ وروسته دوې بیرته را ستنیږې او ریونا به له ځانه سره وړي ،نو په دې لړکې به ستا کړنلاره او کړچار څه ډول وی ؟

رستاک وکتل چې په دې وخت کې د ریونا حالت څومره د اندیښنې وړ دې . هغه د غم او اندیښنې نه ژیړه تښتیدلې وه . دهغې په سترګو کې ویره وه ، رستاک هغه ته یوځل وکتل اوبیا یې نرې شانته و خندل او ورته یې وویل :

ریونا جانې ! ته په دې اړه فکر او اندیښنه مه کوه ، زه به په دې هکله تر هر څه دمخه ستا د اوسني کوژده شوي ،یوتاش ، سره خبرې وکړم . زه به د یوتاش په ګډون ددې کلي د ځوانانو یوه ډله تیاره کړم تر څو ددې بدمعاشانو په مقابل کې زمونږ نه دفاع وکړي . لورجانې ! ما د هغوې تر مخه ځکه انکساری او عاجزی کوله، چې ما غوښتل چې ځانته دا معلومه کړم چې د مجدالدین ، دهغه د پلار او مشر ورور وژونکي څوک دي . زما دغې نرمي رویې او زما دهمدې همدرده وینا په اساس هغوې هم نرم شول . ما هغوې ته وویل چې زه به یوه اونۍ وروسته دوې ته ووایم چې د ریونا په اړه زما ځواب څه ډول دې . په دې توګه هغوې په دې لړ کې هم ډاډمن شول . او دهمدې ډاډ په اساس هغوې ماته ټول داستان واوراوه. او دا یې را ته ډاګیزه کړه چې هغوې مجدالدین ، دهغه پلار او ورور ولي وژلي دي . اوس به داټولې خبرې علي پاشا ته هغه وخت کوم چې هغه د اوسني جنګ څخه فارغ شي او زما کورته بیرته راستون شي . زما په آند چې هغه ته به پدې هکله ډیره ښه رڼا تر لاسه شي او د ټولو قاتلینو په پیداکولو کې به بریالي شي. ددې خلکو مشر زما د کشر ورور دکلي سردار ، یونیسیس دې . هغه په دې سیمه کې د راهبانو او پادریانو د تنظیم تر ټولو مهم رکن دې او د همغې په حکم مجدالدین ، دهغه پلار او ورور په قتل رسیدلي دي ، لور جانې ! که دا دواړه ورونه تر یوې اونۍ پورې ستا د وړلو په خاطر بیرته راستنیږي نو زه به ورته انکار کوم . دهغوې سره به په پوره قوت سره مقابله وکړم او دخپل کلي هغه ځوانان چې ما د خپل کور د ساتنې له پاره تیار کړی دي ، نو هغوې به زمونږ په خاطر د هغوې مقابله وکړي . ته په دې اړه ډاډ منه اوسه ، ته هیڅ ډول اندیښنه مه کوه . زه پوهیږم چې ته دهغوې دواړو څخه نفرت اوکرکه کوې . لور جانې ! ستا واده به ستا د رضا پرته هیڅرته هم و نه کړم .

رستا ک تر دې ځایه نور چپ شوخو وروسته یې بیا د نریوس په لور وکتل او ورته یې وویل :

نریوس لورې !د ریونا معامله خو ختمه شوه ، خو اوس به زما لورې ! زه ستا په لور توجه کوم. په حقیقت کې زما دا دواړه وریرونه ستا او ستا د کوچنیانو د قتل پسې و . خو لورې! ما د ا نه شو زغملاې ، هغوې ته تر ټولو ډیر زیات قهر په دې و چې تا نصرانیت پرې ایښې او اسلام دې منلې ، بله د قهر خبره ورته داده چې تا د یو مسلمان مجدالدین سره واده کړې، او ما ته یې هم په ګواښلې توګه وویل ، چې نریوس د خپلې مور او کوچنیانو سره یو ځاې دلته زمونږ کور ته ولې راځې . ما هغوې ته وویلې چې زه نریوس دلته راغواړم او ترغیب ورکوم چې اسلام پریږدې او بیرته نصرانیت ومنې . ما هغوې دواړو ته دا وویلې چې نریوس اومور یې اوس اسلام پرې ایښې او بیرته عیسائیانې شوې دي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لورجاني ! زما په دې درواغو هغوی دواړه ډېر خوشحاله شول. خو تر څو پورې چې دوی د لونډانو اوبدمعاشانو په څیر ګرځي راګرځي نو لور جاني ! زما دا دروغ به تاته ګټور ثابت شي ،که چیرې له تا څخه هم څوک و پوښتي نو تر هغه وخته پورې چې علي پاشا له دوی څخه بدل نه وی اخستي ، ته همدا وایه چې زه اوس مسلمانه نه یم بلکه عیسائي یم .نو په دې ترتیب به ددئ ظالمانو د لاسو څخه په امن یې .

د رستاک په دې خبرو باندې نریوس او دهغې مور د رستاک نه مننه وکړه او هغه ته یې ډاډ ورکړ چې هغه به خپل ځان نصراني ښئي.

څرنګه چې اوس لمر په پریو و نو په دې خاطر کیتهنا ،نریوس ، دنریوس مور پربیسا د میلمستون څخه راپورته شوې او دډوډۍ د پخلنځي په لور ولاړې .

پرلپسې لرې ....

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یي د صلیبیانو سازشونه (۱۱)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف یي د صلیبیانوسازشونه (۱۱)

اوس تاسې ددې تاریخي ناول یولسمه برخه لولئ:

(۱۱)

پرلپسې ***** ۱۹

د شپې تیارې د تورو غارونو څخه را وتلي وې او هر څه او هر شې یې په خپله غیږ کې نیولې د خوب او ویدوکیدو په لور یې ښکلاوه

علي پاشا د خپل لښکر سره یوځای د شپې په تیارو کې د یوه نا خلاصیدونکي الوت او خطرناکه څپو په څیر د خپلو جاسو سانو په لار ښ

دې لښکر ته په ورنژدې کیدو سره جاساسو نو علي پاشا ته د تم کیدو اشاره وکړه او هغه ځایونه یې ورته وښوول چیرې چې د دښمن لښ
تیار کړې وې.

ددې نه وروسته یو انقلاب جوړ شو . علي پاشا په توپاني توګه خپل لښکر ته د وړاندې تللو حکم وکړ بیا یې دشپې ټول زنخیرونو مات ا

دا په داسې حال کې چې د اسکب د ښار په شاوخوا کې پرتو ځواکونو د هیڅ لورې دداسې کوم خطر او ګواښ احساس هم نه کاوه چې پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښمن باندې شپيني وينه تويونکي حمله وکړه نو دې حملې ددښمن د عسکرو حوصلې ټوټې ټوټې کړې . د لښکر ددې نا څاپي حملې له
هغوې بيرته منظم کړي . او دعلي پاشا په فوځونو باندې را پريوځي .

خو اوس هغوې ته ډير ناوخته شوې و، په دې وخت کې علي پاشا د خپلې ناڅاپي حملې په عروج کې و، بريالي شوې و . هغه په خپل د

د استيفن د لښکر دې برخې ډيره هڅه کوله چې په يوه ډول نه يوه ډول د شپې يرغل کونکي بيرته دفع کړی خو په ډيره نابېره توګه د نا
ټولې لارې بندې کړې وې .

دلته يې د نيمايي زيات د دښمن لښکر له منځه يوړ ، علي پاشا تر لرې لرې پورې خپل لښکر خپور کړې و تر څو ددښمن عسکر ترې و
ماتې دغه خبر د استيفن دلښکر دريمې برخې ته و نه رسيږي .

کله چې د اسکب په څنډو کې لمر را وخوت نو علي پاشا د دښمن د عسکرو د مړو نظاره وکړه، د هغوې مړي يې هملته په ميدان کې خ
چې د سرويه دپادشا استيفن خپل لښکر ته پړاو ورکړې ، بيا يې دهغه پلان له مخې چې دده او سلطان بايزيد تر منځ پرې کار شوې و پ

ددې سنګر په وخت کې علي پاشا ته دهغه جاسوسانو خبرورکړې و چې سلطان بايزيد او دسرويه پادشاه استيفن لښکر ې يو بل ته مخام

*****٢٠

نريوس دخپلې مور بربيسا او دواړو کوچنيانو سره يو ځای څو ورځی هلته د ريونا به کور کې د ديره کيدو وروسته اوس خپل کور ته ت
يې په لاسو کې نيولې وې ، هغوې له خپله ځانه سره د هغه کلي اوسيدونکي يوتاش ، چې د ريونا کوژده ورسره شو ې وه ،هم را وړې
هغه يې راوست او دخپلو دوره نورو اسونو تر څنګ يې و دراوه. په دې وخت کې په انګړ کې بلکل چپه چپتيا وه ، هيڅا د خبرو کولو ه

بيا ددوې دواړو بدمعاشانو ورونو څخه يې يوه رستاک ته وکتل او ورته يې وويل چې :

اې کاکا جانه! زه او ورور مې يوه اونۍ مخته دلته راغلي و او مونږ تا ته ويلي و چې مونږ به يوه اونۍ وروسته بيرته را ستنيږو اوته ب

کاکاجانه! ستا دهغې ورځې په خبرو باندې مونږ ډير خوشحاله شوي و او مونږ هيله من شوي و چې ته به ريونا زمونږ دواړو څخه يوه

خو ددې ځايه زمونږ د تللو وروسته تا برعکس بله لوبه پيل کړه ، رستاک کاکا! په ياد ساته چې په دې کلي کې زمونږ څه کسان شته ،ت
ځان دفاع وکړې . کاکا جانه ! دا ډير ذليل او مجرمانه عمل دې چې تا کړې دې .

ددې خبرو وروسته هغه اوباش تر يوې لمحې پورې چپ شو اوبيا يې وويل : اې کاکا جانه! مونږ ستا د لور کوژده شوې يوتاش هم له ځ

بيا يې د يوتاش په لور وکتل ، د رستاک د وريرونو څخه يوه يې ترې و پوښتل : ګوره يوتاشه ! زما کاکا رستاک وايې چې هغه خپله لو
له ځانه سره په زور بوتلل و غواړو ايا ته ددې همت لرې چې زمونږ په لاره کې خنډ شې ؟

دهغوې ددې پوښتنې په مقابل کې يوتاش په ډيره بيره د نفي ځواب ورکړ . ددې مطلب داو چې هغه نه غواړې ددې دواړو په مخ کې خن

مونږ دواړو ورونو چې ته د خپل کور څخه د کوم مقصد په خاطر را وستې وې هغه مقصد پوره شو ته اوس تللې شې.

ددې سره سم يوتاش په ډير ډادمه توګه د دې دواړو ورونو لورې ته وکتل او د هغوې شکر يه يې وکړه اوبيا په يوه تيزه منډه د حويلی د

ديوتاش دتللو وروسته دهغو دواړو څخه يې يوه يو ځل بيا رستاک ته مخ کړ او ورته يې وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاکاجانه ! اوس نو ته مونږ ته زمونږ د پوښتني ځواب را کړه ، مونږ تا ته پخوا ویلي و چې مونږ به یوه اونۍ وروسته را ځو ، خو زمو
خلاف داسې کومه غلطي وکړه او یادې داسې هڅه وکړه نو لکه څنګه مو چې مجدالدین او د هغې مشر ورور اوپلار له منځه یوړل په
او دهغې دمور اوزمونږ دکاني کیتهنا عکس العمل څه ډول دې ؟

ددې ټول خبرو په جریان کې څومره چې ریونا اندیښمنه وه نو د رستاک په مخ باندې هم د قهر و غضب سکروټې اوښتې را اوښتې ، ب

زه پوهیږم چې تاسې اوباش او غیر مسؤل ځوانان یاست . که چیرې داسې نه وایې نه هیڅکله به مو هم د عامو خلکو وژل نه کول . په
واورئ ! دفاع دهر انسان خپل حق دې او دا دفاعي ډله ما د یونا په مشورې سره جوړه کړې وه.

واورئ زما د وررو دواړو زامنو ! زه نه له تاسې ویریږم او نه په دې اړه کومه اندیښنه لرم . که چیرې تاسې په دې پوهیږئ چې زه به
ستاسې ددواړو څخه کوم یو دخپل ژوند ملګرې کړي . په خپله زما او زما د ښځې کیتهنا فکر هم د ریونا څخه مختلف نه دې . زمونږ ل
ډول دې . خو که چیرې په دې هکله تاسې دواړو څخه کوم یو هم د زور څخه کار واخست. نو دا به یاد ساتئ چې یوه نه یوه ورځ به تاس

د خپل کاکا رستاک ددې ګواښ نه وروسته دواړو ورونو په خپلو مینځوکې مشوره وکړه اوبیا یې یوه درې واړه آسونو د حویلۍ نه بیرو
حیرانونکي حالت کې وه . هغه ډیره زیاته هڅه کوله خپل ځان د هغوې له لاسو خلاص کړي ، لیکن توان یې نه درلود. هغه اوباش هغه

رستاک کاکا ! که په دې لړ کې دې زمونږ پر خلاف د کوم قدم داخستلو هڅه وکړه اویا دې د کلي ځوانان زمونږ پسې وروسته را ولیږل
علاوه به ستا جایداد او شتمني هم زمونږ خپله شی.

ددې خبرې سر ه سم دواړو ورونو یوه بل ته وکتل ، او آسونو ته یې لغته ورکړه او ریونا یې هم له ځانه سره لري و ځغلوله .

٢١ *****

درستاک دواړو وریرونو به لا ریونا دکلي څخه لږه لري وړې وه چې تر مخې یې په تور رنګې آس سپور یو کس راغې ، دوې ته نژد

همدلته و دریږئ ... په همدې ځای ستاسې هڅې او کوشش پای ته ورسید. ریونا د آسه راښکته کړئ ، او دخپل انجام انتظار وکړئ.

دې دواړو ورنو وکتل چې هغه سپور چې ددوې په لاره کې ولاړ و هغه په تور رنګ آس باندې سپور و. هغه یوه ډیره نوې ذره په ځان

لمړئ خو دواړو ورونود دغه نوې لار نیوونکې په لور په ډیر غور سره و کتل ، بیا یې یوه وویل :

اې اجنبي ! مونږ نه پوهیږو چې ته څوک یې او ولې دې زمونږ لاره نیولې ده. شاید چې ته مونږ دواړه وروړنه و نه پیژنې ، په دې خا
لیدلې سفر باندې به روان شې . مونږ هغه خلک یو چې پر خپلو دښمنانو ، پر خپلو مخالفینو باندې د ور پریوتو په چل ښه پوهیږو . که

مخه نیونکې سړې تر ډیره په ډیر غور سره دوې دواړو ته و کتل او بیا د برق په څیر و ګرځید اوپه غور نده اواز سره یې وویل :

د انسانیت قاتلینو ! ما چې ستاسې لاره نیولې هغه مې د یوه مقصد له پاره نیولې ، ما هسې په کوڅو کې ګرځیدونکې انسان مه ګڼئ ، زه
رستاک لور ریونا په زوره یوسئ اودهغې د ابرو او عزت په تویولو باندې به بریالي شئ . هیڅکله هم نه ، واورئ ! ریونا یو امانت دې
رب په ذات مې سوګند چې زه به تاسې تیښتې ته پرې نه ږدم . په دې خاطر چې تاسې هغه شیطانان یاست چې په ټولنه کې مو فتنه را پ

په لار کې د ولاړ انسان دغو ګواښونو دا دواړه وروړنه ډیر زیات ناارامه کړل ،بیا یې یوه په ډیره سخته لهجه و غړمبید او ویې ویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې لار کي ولاړ اجنبيه !شايد چي ته زمو نږ د حقيقت څخه خبر نه يې ، مونږ سره ټکر کونکي هيڅکله هم د بريا فکر نه شي کولى ، ک

پخوا له دې چي مونږ دواړه ورونه ستا پر خلاف څه وکړو نو د مخ نه دې دا نقاب پورته کړه تر څو مونږ و پوهيږو چي ته څوک يې . رستاک يې او نه يوتاش .ووايه څوک يې ؟ تر څو ستا د مړيني دمخه مونږ ه پوه شو چي زمونږ سره ټکر کونکي ، زمونږ په لار کي د

دهغوي ددې خبرې سره سم په تور آس سپور خپل نقاب لرې کړ ، هغه علي پاشا و .ددې سره سم يې خپله توره په هوا کي خوزوله او ي

واروړئ ابليسانو ! په لايزال خداې مي سوګند ،چي زه به ستاسي دغه تږې شونډې وچي ژبې او وږي ستوني د تل له پاره و تړم .

علي پاشا د لږڅنډ وروسته يو ځل بيا په تندې او تيزې لهجې وويل :

اې بې نومه او بې ننګه انسانانو ! واروئ ! په خپلو زړونو باندې وليکئ او په همدې ځاې چي تاسې ولاړ ياست نو علي پاشا به تاسې د

علي پاشا چپ شو ، هلته ريونا چي لږ مخته د يوه ژيړ کا عذ په څير ګرځيدلي وه د علي پاشا په کتلو سره يې يو دم څيره و غړيده . په د پاشا ته وويل :

علي پاشا ! مونږ ستا په اړه ډير څه اوريدلي دي ، ته په دې پوهيږې چي ددې تر مخه مونږ ستاپلار ، اودوه ورونه وژلي دي ، ستا دواړ

علي پاشا ! له ځانه سره يې و ليکه چي : ته به هيڅکله هم زمونږ څخه د خپل پلار او ورونو د بدلي په اخستو کي بريالي نه شئ مونږ س هدف دې . واوره علي پاشا ! اوس نو په دې زمکو باندې زمونږ د دواړو ورونو په لاسو د وژلو له پاره تيار اوسه .

ددې خبرې سره سم دواړو ورونو يو بل ته په ډير معني داره توګه و کتل او تورې يې په هوا کي وخوزولې او په علي پاشا باندې را من

تر لږه وخته پورې علي پاشا دهغوي کلکه مقابله وکړه ، هغوې دواړه به کله د مخ څخه اوکله کله به د چپ او ښي اړخ څخه يرغل راو کولو وس يې پيدا نه کړ . هغوې په همدې فکر کي و چي د علي پاشا متقابل حمله به په دوې باندې تباه کونکي ثابته شي .

دلږ ساعت پورې علي پاشا د هغوې مقابله او دځانه دفاع وکړه او يو ناڅاپه يې خپل تور رنګي اس ته لغته ورکړه او د ښي لورې يې په

ددې سره سم يو انقلاب راغې ، علي پاشا هم په يوه ټوب د خپل آسه را ښکته شو ، ددې حال په کتلو سره هغه بل ورور هم له آسه را ښ ددې بريا په پايلو کي نه يواځې علي پاشا بلکه لرې په آس سپره ولاړه ريونا هم خوشحاله شوه .

هغه پاته اوباش او بدمعاش ځانته انديښمن او خفه ولاړ پاته شو . دهغه مخ تک زيړ ګرځيدلي و، په دې وخت کي علي پاشا په داسي حال

درستاک وراره واوره ! ستا د ورور کار مي پاې ته ورساوه ،پخوا تاسې زما په مقابل کي دوه واست ،هغه وخت ما هم په پوره ميرانه س تيار اوسه ، لکه څنګه مي چي ستا د ورور مرۍ پرې کړه په همدې ځاې به پرتا هم زما توره را خلاصه شي او پر زمکه به دې پريکړ

د علي پاشا دې خبرو د ريونا د کاکا زوې و لړزاوه ،د هغه پر مخ او وجود باندې د ويرې او وحشت خولې را ماتي وې ، د علي پاشا ح شوې اوبيا مخته ورغې او ډيره سخته حمله يې پرې وکړه .

د علي پاشا په حملو کي تازه والي ، زور او قوت و چي د رستاک دې وراره په مشکله سره کنترولولاې شو. خو هغه دعلي پاشا په مقاب څټ باندې سپره شوه او دوه ټوټې يې کړ . او په دې تر تيب علي پاشا خپل دواړه دښمنان پر خپل مخکي مړه وکتل .

پرزمکه باندې د کيناستو سره سم علي پاشا خپله توره د يوه په کاليو باندې پاکه کړه او بيرته يې په تيکي کي کيښوده . په دې وخت کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوره توان سره يې علي پاشا په غيږ کې و نيوه .

دا حال يوڅو ثانيي همداسې و خو داسې معلومه شوه چې ريونا ته د خپلې غلطۍ احساس شوې وې ، سمدستې يې ځان جدا کړ ، تر يوه

علي پاشا ! ستا ډيره مننه . د مصيبت او غم په دې وخت کې ته په يقين سره زما د ازادۍ ، فکري سکون او بدبختي په نيک بختۍ باندې

ريونا لږ ځنډ وکړ او بيايې علي پاشا ته وويل : علي پاشا ! دلته زمونږ دريدل او په دې ډول خبرې کول ښه نه ښکاري ، له ماسره کورن
په دې وخت کې دلته را ورسيږی او زما سره کومک وکړې ؟ له ماسره ولاړ شه ، زما په ذهن کې ډير زياتې پوښتنې دې چې زه غواړ

د ريونا ددې خبرو په ځواب کې علي پاشا لږ څه فکر وکړ ، تر لږ وخته پورې يې سر ښکته و اوبيا يې ريونا ته وويل :

ريونا ستا کلې هغه دې ددې ځايه اوچت ښکاريږي ، ډير نژدې دې ستا دکلي خلک په خپلو زمکو کې ښکاري چې خپل خپل کارونه کو
ناڅاپه دې رامنډه کړه او زه دې په غيږ کې و نيولم ، دا لحظه او دا ساعت همدلته هير کړه . ځکه چې ستا کوژدن شوې ده . ته د يو چا
نو دهغوې په خوشحاليو او ډاډ کې به ډير زيات زياتوالې راشي . ولاړه شه او هغوې ته ووايه چې تاسې خلکو سره دښمنې کونکو ته له
خپل لښکر ته ورځم . ځکه چې له ماسره وخت نه شته ، ما ډير لږ وخت ستا د خلاصون په خاطر پيدا کړې و او دلته راغلم .ته ولاړه ش

د علي پاشا په دې خبرو ريونا ډيره خفه ، انديښمنه او ورانه ويجاړه شوه . تر لږ ساعته پر خپل ځاې ولاړه وه بيا سوکه سوکه په بندو قد
حال وکوت نو سوکه سوکه يې په څيرې باندې مسکا را پيدا شوه . خو ژر بيرته متوجه شوه .علي پاشا ته نژدې را غله خپل دواړه لاسو

علي پاشا ! د خداې له پاره هغه څه چې مې وويل همغسې وکړه . انکار مه کوه ، زما سره تر کوره پورې ولاړ شه. زه له تاسره وعده ک
له ماسره زما تر کوره پورې له ماسره ولاړ شه . هلته ستا له ماسره تګ زما د ژوند اومرګ سوال دې ، زه هيله لرم چې ته به ما نا هيل

د ريونا دې خبرو علي پاشا ويلې کړې و . د لږڅه وخت له پاره يې ريونا ته وکتل . ريونا دهغه سترګو ته و نه شوکتلاې نوسمدستې يې

ريونا ! که ته ضد کوې نو زه له تا سره تللو ته تيار يم . ورځه اوپه خپل آس سپره شه .

د علي پاشا دې خبرې د ريونا په څيرې باندې د دنيا ټولې نخاوې را يوځاې کړې ، اوبيا يې په يوه منډه به خپل آس ور خيز کړ او پرې

دلږځنډ ووسته علي پاشا د ريونا سره ی ځاې د هغې کورته ورننوت ، کله چې هغه دحويلۍ انګړ ته راغې او دخپله آسه ښکته شو نو هغ
حالات د تعجب اوحيرانتيا وړ و . خو بيا هم هغې د ټولو تر مخه منډه کړه او دخپلې مور سره غاړې وتله ، بيا د نريوس سره او د هغې

ريونا ! دا زما خوش قمستي ده چې ستاد ساتنې او ستا خونديتوب له پاره علي پاشا دلته را ورسيد . لورجانې ! دا د علي پاشا پر مونږ با
خپلوانو په لاسو ته د رسوايې او د بې ابرو کيدو څخه خوندی کړې. ټولو وکتل چې علي پاشا لا تر اوسه په انګړ کې د خپلو اسوونو وو

علي پاشا ! دا په تا څه وشول ؟ ته خو د پرديو په څير د انګړ په منځ کې ولاړ يې ؟ دهغې په دې خبره علي پاشا په درونډ اوازا وويل :

علي پاشا همدومره وويل ،خودهغې د وينا سره سم ټول دهغې لورې ته راغلل ، ترټولوو دمخه رستاک دعلي پاشا څخه غيږه چاپيره کړ

علي پاشا ززويه ! ته زمونږ د وينې سره د شپې دتيارو د عزت اووقارد نور په څير مخته راغلی يې . زما زويه! زما د حويلۍ په دغه
ويرې او تريخوالي نه ډکې وي ، زه ستا ممنون يم چې تا دخپلې بهادرۍ په اسا س مونږ ته ددې انديښنې نه نجات را کړ.

زويه ! ريونا سهي خبره کوي ، دا کور همستا دې او ته ددې کور له پاره پردې نه يې . ته ولې د پرديو په څير په انګړ کې ولاړ يې ؟ ز

(c) ketabton.com: The Digital Library

درستاک ددې خبرو وروسته ریونا په ناست اواز باندې علي پاشا ته وویل :

علي پاشا ! ما تا ته ډېر عذر او زاری کړې وې چې ته د لږ وخت له پاره زمونږ کور ته له ماسره ولاړ شه .ځکه دلته زه له تا ځخه ځو

علي پاشا یو ځل بیا ریونا ته وکتل او ورته یې وویل : ریونا واوره ! هغه څه چې ته له ماڅخه پوښتل غواړې نو ستا د هغې ټولو پوښتنو

دعلي پاشا په دې غوڅو خبرو باندې ریونا ډېره غمګینه شوه . خپل پلار ته یې شا کړه او یو ځل بیا یې خپل لاسونه سره جوړه کړه او پ
نریوس ، پربیسا ، کندام او خیسار ټول ورسره یو ځای ولاړل. خو ریونا ټول آسونه د واګو څخه و نیول او تر اخوره پورې یې یوړل .

زما محسنه ، علي پاشا ! تر ټولو لمړی دا را ته ووایه چې ته خو د خپل لښکر سره ددې ځایه ډېر لرې پړاو کې پروت یې ، نو ته څنګه
زامنو چې زه یې په زور له ځانه سره وړلم نوعلي پاشا دهغوې دواړو مړی ورغوڅې کړې دي .

دریونا د خبرو په ځواب کې رستاک په خندا سره وویل :

ریونا لورې ! که تا مونږ ته داخبره نه وای کړې هم ، مونږ په دې پوه شوی و ، په دې خاطر چې د علي پاشا له تاسره دا ډول راتلل او

د رستاک د چپ کیدو سمدستي وروسته علي پاشا د ریونا په لور وکتل او ویې ویل :

ریونا ! تا چې کومه پوښتنه له مانه کړې دهغې ځواب به زما خور نریوس تا ته ووایي.

د علي پاشا ددې خبرې په ځواب کې ریونا په پوښتنه کونکې توګه نریوس ته وکتل ، خو نریوس دهغې په مطلب پوه شوې وه ، بیا نو نر

ریونا خورجانې ! ما علي پاشا ستا دکومک او ساتنې له پاره را غوښتې و . او هغه داسې چې کله چې یوه اونۍ مخته ستا دکاکا زامن دل
پاشا زمونږ د خوندي ساتنې د نده هم ورسپارلې ده او ورته یې حکم کړې دې چې کله هم کوم یو ددې سیمو څخه تیرېږي نو زمونو د خ
بیګاه شپه دلته راغې . هغه همدلته زمونږ په ځاې کې پاته شو ما تاسو ته دهغه د راتلو په هکله خبر در نه کړ ، ما غوښتل تاسې په حیرا
څنګ ته شو.

پرلپسې لري ...

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یي د صلیبیانوسازشونه (۱۲)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاریخي ناول دولسمه برخه لولئ:

(۱۲)
پرلپسې......
زه پوهیدم چې هغه دواړه بدمعاشان به تا په زور له دې ځایه بیایي . علي پاشا غوښتل چې هغه ستاسې حویلۍ ته را ننوځي او دهغې دو
خو ما نه غوښتل چې هغوې دواړه ستاسو په انګړ کې ووژل شي . ځکه چې بیا به دهغوې ملګري او دهغوې د تنظیم نور خلک تاسې پ
علي پاشا هم زما خبره و منله نو کله چې هغوې ته له ځانه سره په زوره وویستې نو علي پاشا دهغوې لاره و نیوله ، مخته چې څه راغل
دنریوس ددې خبرو اوڅرګندونو په اساس ریونا تر یوه ځایه ډېره حیرانه وه او په ډېره مینه ناکه توګه یې علي پاشا ته و کتل ، په دې و

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر ما ناوخته کیږي ، په هغو حالاتو کي چي زه دلته راغلي وم او دکوم هدف له پاره راغلي وم هغه مي تر لاسه کړ ،اوکوم حالات چي
زما موجودیت ډیر زیات اړین دي . که څه هم زه د سلطان د اجازې سره سم دلته راغلي یم . خودهغي سره سره بیا هم باید سمدستي هلته
دعلي پاشا په دي خبرو باندي ریونا ډیره غمګینه وه . هغه سمدستي د خپل ځایه پورته شوه او دمنت کولو په څیر یې علي پاشا په لور و
علي پاشا ! زه له تا څخه غواړم چي لږ څه دلته کیني ، زه همدا اوس بیرته راځم . ددې سره سم ریونا منډه کړه او بیرون ووتله .
د ریونا په بیرته را ستنیدو کي لږ څه ځنډ وشو . په دې وخت کي علي پاشا بیا بیا د میلمستون ددروازې په لور کتل . اخر ریونا را ستنه
علي پاشا ! ستا د آس د خورجین لاندي ما ستا له پاره څه میوه اچولي ، دا به ستا په کار راشي ،اوس نو نور زه تا ته نه وایم چي ته کوځ
علي پاشا سمدستي له خپل ځایه پورته شو . د میلمستون څخه ووت ، دهغي وروسته وروسته ټول خلک د میلمستون څخه ووتل بیا ریونا
خداي پاماني وکړه اوبیا یې ټولو څخه په یوه اواز خداي پاماني واخیسته او د حویلۍ څخه ووت،
رستاک ، کیتهنا ، ریونا ، نریوس هم د حویلۍ تر دروازې پورې ولاړل اوهلته و دریدل . دهغوې د سترګو تر مخه علي پاشا په یوه ټوپ
د علي پاشا د تلو سره سم ریونا زړه او فکر په یوې ویراني باندې تبدیل شو .او په داسې حال کي چي د علي پاشا آس د هغوې د سترګو
خو سمدستي یې دا احساس وکړ چي دهغې شاته د نریوس څخه علاوه د هغې پلار ، مور هم ولاړ و ، سمدستي یې مخ بل لورې ته واړا
نریوس د ریونا ددې حالاتو په کتلو سره د هغې مور اوپلار ته اشاره وکړه . دهغې په اشارې سره هغوې دواړه شاته ولاړل او بیرته دک
کوکو کوکو یې وژړل . خو نریوس هغه دلاسه کړه او بیرته یې میلمستون ته راوسته او خپل مخته یې کینوله .
تر لږ وخت پورې هغوې دواړه چپ پاته شو ، په دې وخت کي ریونا خپل ځان کنترول کړ او بیا نریوس ورته وویل :
ریونا ! زه په تا نه پوهیږم ، له یوه اړخه ماته په اعلانیه او څرګنده توګه وایې چي ته د علي پاشا سره مینه نه لرې او نه غواړې چي هغ
د نریوس د خبرو په ځواب کي ریونا په ډیره ژړیدونکي توګه هغې ته وکتل او ورته یې وویل :
نریوس خورې ! نن چي کله علي پاشا زه دخپل کاکا د زامنو د لاسو څخه خوندي کړم، هغوې یې ووژل ، دهغې وروسته یې کله چي د
ترې بیل کړ . ګوره نریوس خورې ! ددغه غیرې خوند اولذت زه د محبت او مینې د اهمیت ، د ځوانې او د ځوانی د عصمتونو د درنښ
دې .
زما خورجاني !زه ستا په وړاندې اقرار کوم چي ددې محبت اسرارو او عجائبو زما نرم او نازک بدن معطر کړې دې . اوس ما ته علي
نریوس ! زه اوس پوهیږم چي د محبت پرته کائنات هسې یوه تیاره ده ، دغم ناکه سکوت په څیر دې او ژوند دا لوبه د یو پرلپ
هغه وخت چي زما پلار زما کوژده زما د کاکا د تر ټولو کشر زوې سره وکړه، په هغه وخت کي هم زما دهغې سره کومه دلچسپي نه و
یوتاش سره منسوب کړم . زما په زړه کي دهغه له پاره هم نه مینه وه او نه نفرت . بس ما د پخوا په څیر دا منسوبیت هم په پټه خوله و
نریوس ! هغه وخت چي ما تاته ویلي و چي زه د علي پاشا سره مینه نه لرم او یوازې دهغه سره همدردې لرم ، خو په دې پوه شه چي پ
په زړه کي خپریده ،خو ماته بیا هم احساس نه کیده ، خو اوس دعلي پاشا سره د غاړې غوټې کیدو وروسته ما ته دا احساس راپیدا شوې
که چیرې زه د علي پاشا څخه بیله کړل شم نو زه به پوه شم چي زما ژوندون هسې بیکاره او عبث دې .
تردې ځایه د خبرو وروسته ریونا چپ شوه نو نریوس ورته وویل :
ریونا ! کله چي تیره شپه علي پاشا ستا د خوندي ساتلو په خاطر زمونږ کور ته راغې نو ما ورته ستاسره دخپلو خبرو پیلامه وکړه . ما
ډیرخفه او غمګین شو . دهغې ددې خفګان څخه ما دا احساس وکړ چي هغه په زړه کي یواځې اویواځې همتا غواړي . له تاسره مینه کو
وکړ او ته یې د خپل زړه څخه ویستلې یې .
د نریوس ددې خبرو په اسا س ریونا ټکان وخوړ. دهغې پر مخ باندې دغم نښې راښکاره شوې خو ژر یې ځان سنبال کړ او ویې ویل :
نریوس خورې ! ما د خپل پلار او مور تر مخه نه غوښتل تاته ووایم، هغه دا چي کله چي علي پاشا تلونکي و نو ته خبره یې چي هغه م
مینې اظهار کړې دې . هغه خط ما د لارې د توښي په کڅوړه کي ایښي دې . زما په فکر به یا په لاره کي او یا خپل لښکر ته د رسیدو
د ریونا ددې خبرو څخه نریوس ډاډ منه شوه ، د لږ څه چپې چپتیا وروسته ، نریوس فکر وکړ او ویې ویل :
ریونا خورې ! که چیرې ته راضي یې نو کیداې شي زه په دې لړ کي ستا د پلار او مور سره هم خبره پښه کړم . اوس خو دا خبره د یق
دهغوې سره خبره وکړ م.، خورې ! زه نه غواړم چي په دې هکله کوم ابهام را پیدا شي. زه غواړم چي ته او علي پاشا په ښکاره توګه
ریونا د نریوس ددې وړاندیز سره موافقه وکړه ، نریوس د میلمستون څخه ووتله او د حویلۍددننې برخې په لور ولاړه ، د لږځنډ وروس
تاسې دواړه ماته د خپل مور اوپلار په څیر درنښت لرئ ، زه غواړم د ریونا په سلسله کي له تاسي سره خبره وکړم. هغه وخت چي په د
پایلې دادې چي ریونا علي پاشا خوښوي او غواړي هغه د خپل ژوند ملګرې وګرځوي . دریونا دهمدې غوښتنې په اساس ماتاسي ته دلت
ژوند ملګرې و ګرځوی ؟
د نریوس ددې څرګندونو په اساس رستاک او کیتهنا یو بل ته وکتل اومسکی شول بیا په سترګو سترګو کي میره او ښځې یو بل ته اشار
نریوس لورجاني ! په دې هکله د علي پاشا د رضا کولو اړتیا نه شته . زه پوهیږم چي دا دواړه هغه وخت خپل ژوندپه ښه توګه تر سره
ددې خبرو په پایلو کي ، زه او زما میره یو کار کولي شو چي کله هم علي پاشا دلته راشي نو مونږ به هغه ته د ریونا سره د کتلو او لیدل

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیژني دهغې وروسته به یو بل د ژوند ملګري و ګڼي نو زما په فکر چې دوې دواړه به په دې ترتیب ډېر ښه ژ وند تر سره کړي .
دکیتهنا د دې خبرو څخه نریوس خوشحاله شوه ، بیا هغه د خپله ځایه پورته شوه ویې ویل : زه اوس ځم ، خو په هرصورت زه به علي
شي ، زه اوس ځم ،چې کوچنیان او مور به مې زما په ډېره بې قرارۍ سره انتظار کوي .
نه نریوس خورې ! داسې نه ده ، نن شپه به ته همدلته پاته کیږي زه له تاسره یو ځاې ځم . ستا مور ، دواړه کوچنیان به له ځانه سره هم
رستاک او کیتهنا هم ددې وړاندیز سره توافق درلود .بیا نریوس او ریونا دواړه لاس په لاس په خندا اومسکا سره دحویلي څخه ووتلې .

٢٠ *****

علي پاشا په خپل آس سپور په ډېره ګړندۍ توګه د خپل لښکر په لور روان و خو هغه دخپل لښکر سره یوځاې د سلطان بایزید دلښکر څ
مشرانو هغه ته ډېر تود ښه راغلاست ووایه. کله چې هغه د خیمي لورې ته راغې نو یو عسکر ور منډه کړه ، دعلي پاشا څخه یې د هغ
علي پاشا تر لږ وخته پورې د خپلو سالارانو سره د خیمې څخه بیرون په خبرو بوخت و او بیا خپلې خیمي ته را ننوت .
د آس د زین سره تړلې سامان ورته یو عسکر راوست او دخیمې په یوه کونج کې یې کیښود، علي پاشا دهغې سامان په لور ورغې ، هغ
کې یو کاغذ و ، دا ټوټه کاغذ دهغه په نوم د ریونا لیک و ، په ډېره بیړه یې د کاغذ ځنډې پرانستې پورته شو او په خیمې کې لګیدلې شم
«زه نه پوهیږم چې تا ته دخط پیلامه څه ډول وکړم .ځکه ددې تر مخه مې کوم نارینه ته داسې لیک نه و لیکلې ، او نه مې پخوا تر دې
له تاسره په همغه لمړنۍ کتنه کې زما زړ ه او زما ذهن کې یوه جذبه وه ، خو دخپلې نا پوهۍ په اساس ما هغې جذبې ته د همدردۍ نوم
شوې وه ، او نه د یوتاش په نوم دهغه ځوان سره د چاسره چې زما اړیکې اوس له منځه تللې دي . ستا د لیدو څخه چې کومه جذبه زما
ستا سره مینه او ستا سره محبت ما ته دا احساس را پیدا کړې چې د محبت پرته ژوند بې ثمره ونه ده . هغه یوه میوه ده ، محبت نه پرته
، علي پاشا ! زما محترمه ! زما حبیبه ، ته زما له پاره یوه ډېره مهربانه پریښته یې ، ستا محبت ماته ډېر لطیف روحاني سکون را ښنلې
علي پاشا! زما مهربانه پریښتې ! ته هغه لمړې ځوان یې چې ما دخپل ځان ، د خپل ذات ، او دخپل جسم له پاره محبوب ګڼلې یې ، ته له
پاشا ! ددې نه پخوا چې په کومو ځایو کې زما کوژدن شوې ، هغه یوه یې هم زما په خوښه نه وې ،او نه زما په رضا شوې وې ، په هغ
غواړم . او اوس خو ستا نه پرته زه بل څوک د ژوند ملګرې جوړولو په هکله فکر هم نه شم کولې . علي پاشا ! ر یونا یواځې ستا له پار
تر دې ځایه د ریونا لیک پاې ته ورسید . علي پاشا بیرته خط دپخوا په څیر قط کړ او په خپلو کالیو کې یې پټ کیښود .د لیک د لوستلو و
لمانځه د اداء کولو له پاره د خپلې خیمې څخه بیرون را ووت .
٢١ *****

د سرویه پادشاه استیفن او دهغې خور ډسپنا درې ورځې پرلپسې د سلطان د لښکر په مقابل کې پړاو اچولې و او دواړه خواوې بلکل خا
ته د بیرته ستنیدو خبر ور ورسید،نو بیا سلطان بایزیدد سرویه د پادشاه استیفن او دهغې د خور ډسپنا پر خلاف د جنګ اراده وکړه .
بیا د سهار د لمانځه وروسته ، کله چې سلطان بایزید لښکر د سهار د ناشتې نه فارغ شول ، سلطان د خپل لښکر صفونه منظم کړل او دل
دسلطان بایزید په حکم باندې دهغه لښکر کې د جنګ ډول وهل کیده ، او دهغې په ځواب کې د سرویه پادشاه استیفن او دهغې د خور ډس
بیا دسلطان بایزید په لښکر کې څه بدلون را مخته شو اودجنګ د ډول پر ځاې د تکبیرونو اوازونه پورته شول ، د تکبیر اوازونو په لښک
داسې منظم کړ لکه څنګه چې د مرګ په نا خلاصیدونکې وادیوکې او اتلولۍ دمیدانو په چپه چپتیا کې د بارودی هواو څخه یو توپان را
د بله اړخه استیفن او ډسپنا چې د سلطان د عسکرو خوزښت وکوت نو هغوې هم خپل فوځونه متحر ک کړل او را مخته یې کړل. خو د
لورې را پریوتې و، ددواړو خواو د عسکرو دا ډول ټکر څخه مرګ په هوا ک ګډیده ، تراو تازه څیرې په وینوکې لت پت شوې ، ساه ګ
تر لږه ځنډه دویدین میدانونه د سخت جنګ او جګړې شاهدان و، د سرویه پادشاه استیفن او دهغې خور ډسپنا په خپل ځایو کې ډاډمن ناس
لخوا حمله وکړي ، دبله اړخه سلطان هم ډاډمن و او لا تراوسه یې د استیفن او د هغې دخور ډسپنا پرخلاف په پوره توانایي سره جنګ ن
کله چې د جنګ تنور په تودیدو شو نو د سرویه د پادشاه هغه لښکر چې په سنګر کې پټ ناست و را څرګند شول ، نو دهغې لښکر مشر
دعلي پاشا لښکر ددې ساعت له پاره په ډېره بې قرارۍ سره انتظار کاوه ، نو په دې خاطر یې په خپلې لمړنۍ حمله کې د استیفن دا لښک
د استیفن دا لښکر د علي پاشا تر مخ و نه شو دریداې ، علي پاشا هم د هغوې صفونه له منځه یوړل . ددې حالت په کتلو سره دې لښکر
خودا دهغوې حماقت و ، ځکه چې علي پاشا مخته دهغوې پسې وروسته ولاړ ، دهغوې لښکر یې تارو مار کړ دهغوې شمیره یې را کم
استیفن د عسکرو مخکني صفوف یې بې نظمه کړل . علي پاشا هم د ستیفن په لښکر باندې د شا له لورې حمله وکړه او د تکبیر د اواز پ
د تکبیر اوازونه سلطان بایزید ته هم ورسیدل ، شاید سلطان ته هم دهمدې اشارې اړتیا وه په دې خاطر سلطان د مخې له لورې په پوره
استیفن او دهغې خور ته هم خبر رسیدلې و چې پر هغوې باندې د شا له اړخه د سلطان یو تکړه او اتل جنرال علي پاشا حمله کړې ده ،
عام شروع شوې و .
څرنګه چې د سرویه دپادشاه لښکر د مخامخ لورې او دشا له لورې د حملو سره مخ شوې و نو په دې اساس دسرویه پادشاه استیفن دخ
په دې خاطر د جنګ د میدان نه باید پښې سپکې کړي اوکه په دې کې بریالي نه شول نوبیا به دسلطان تر مخه خپله وسله کیږدي او ښنا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې پرېکړې وروسته استيفن او ډسپنا خپله ماتې و منوده او د جنگ دميدان نه يې د تيښتې اراده وکړه. هغوى دمخې او شا له اړخه تښت
وسلې د ايښولو حکم وکړ ، او سلطان ته يې خپل قاصد را ولېږه او دخپلې ماتې په منلو سره يې د سلطان څخه معافي او ښښنه و غوښته
د ستيفن دحکم سره سم هغه پاته عسکرو خپله وسله پر زمکه کېښوده ، د ستيفن هغه قاصد چې د هغه پيغام يې دلته سلطان ته راوړې و
ستيفن د راليږل شوې قاصد په خوله دا پيغام ور واستاوه چې د استيفن لښکر دې په يوه ځاى کې خپله ټوله وسله را ټوله کړي او بيا دې
علي پاشا هم د سلطان د حکم د اوريدو سره سم د شا له خوا خپل يرغل و دراوه . ددې تر څنگ استيفن او دهغې خور ډسپنا هم خپلو عس
کېښوده او د جنگي بنديانو په څير د هغې څخه لرې فاصله کې قطار ودريدل .
تر دې وخته پورې علي پاشا هم د سلطان د لښکر سره را يوځاى شوې و. سلطان د هر څه ترمخه په همدې ځاى کې خپلو عسکرو ته د
ور ننوتل اوبيا يې د سرويه دپادشاه استيفن او دهغې دخور ډسپنا د راحاضريدو حکم وکړ .
د لږڅه ځنډ وروسته د سرويه پادشاه استيفن او دهغې ځوانه ، ښايسته او نوې پيغله شوې خور هم د سلطان بايزيد خيمې ته را ننوتل . س
هغه وخت چې استيفن او دهغې خور ډسپنا خيمې ته ورننوتل نو دهغې ځيرې پريوتې و ې ، په سترگو کې يې تر لرې لرې پورې ورانې
انديښنه بې ځايه وه چې گڼې سلطان به ددواړو ورور اوخور د وژلو حکم وکړي .
د استيفن سره د روغبړ نه وروسته سلطان او علي پاشا دواړه بيرته په خپلو خپلو ځايو کې کيناستل ، خو استيفن او دهغې خور دمجرمان
تاسې دواړه ورور اوخور د مجرمانو په څير مه دريږئ ، په هغه خالي ځايونو کې کينئ ،مونږ له تاسې دواړو سره د جنگی مجرمينو پ
کله چې هغه ورور اوخور دواړه کيناستل نوسلطان بايزيد استيفن ته مخ را واړاوه او ورته يې وويل :
هغه خبره چې زه تاسې ته کول غواړم دهغې تر مخه زه تاسې ته دا په ډاگه کوم چې تاسې دواړو ورور اوخور ته به هيڅ ډول سزا نه د
دپلار پر خلاف د جنگ پيلامه کړې وه خو تاته به ياد و ې چې هغه ته مو نه هيريدونکې ماتې ورکړه . په هغه جنگونو کې ته هم شريک
استيفن ! ته پوهيږې چې کله چې ما او زما پلار ستا پلار اود هغې دوستانو ته ډيره بده ماته ورکړه ،نو بيا مونږ بيرته بروصې ته ولاړو
توانايي په دې جنگ ستاسې په درد وخوړه هغه ستاسې تر مخه ده .
تا هم ستا دپلار په څير د ويدين په ميدانو کې ډيره بده ماتې وخوړه ، ستا د لښکر ډير عسکر ووژل شول ، اوپاته بې وسلې شول او د ج
د سلطان ددې خبرو سره د استيفن او دهغې خور څټونه ښکته شو . د څه ويلو جرأت يې هم نه درلود، خويوځل استيفن زړه لوې کړ او س
درونده سلطانه ! مونږ دا منو چې مونږه ډيره ستره غلطي کړې ده . په مخکني جنگ کې چې زما پلار ووژل شوې نو زما احساسا ت ډ
د استيفن ددې خبرو په ځواب کې سلطا ن وويل :
استيفن ! تا ته به ياد وې چې په هغه جنگ کې زما پلار او دمسلمانانو سلطان ، سلطان مراد ، هم ووژل شو. ما خو ستاسې پرخلاف هيڅ
خلک به ډير زيات له منځه تللي وئ بلکه ستاسې د سلطنت په دغه پراخه سيمه به هم زمونږ. ولکه وې خو ما داسې و نه کړل .
دا ځل د سلطان د خبرو ځواب استيفن په ځاى دهغې ځواني او ښايسته خور ورکړ . هغې د سلطان په لور وکتل او ورته يې وويل:
درونده سلطان !دا ستا مهرباني او د زړه پراخوالي دې چې په مخکنی جنگ کې د سوبې نه وروسته زمونږ سلطنت ته داخل نه شوئ ،
شو کولاې ، او په راتلونکې کې به هم ستا پر خلاف جنگ و نه کړو ، مونږ به ستا دوستان او ستا ملگرې واوسو ، اوکه چيرې څوک س
تر دې ځايه د خبرو وروسته ډسپنا لږڅه پښه نيولې شوه . د هغې په څيرې باندې د شرم اوحيا اثار را ښکاره شول ،هغې دخپل ورور اس
درونده سلطانه! مونږ داوړو ورور اوخور چې بله کومه پريکړه کړيده ، نو څرنگه چې هغه زما د ذات سره اړه لری نو په دې خاطر ز
دډسپنا دې خبرو نه يوائې سلطان بايزيد يلدرم په انديښنه کې کړبلکه علي پاشا ته هم انديښنه پيدا شوه په دې خاطر دواړو په پوښتنه کو
، خپلې خور ډسپنا ته يې وکتل اوبيا يې وويل:
دووونده سلطانه ! که ته ماته او زما خور دواړو ته ښښنه وکړې نو د هغې ورسته که ستاسې له اړخه پر ما کوم شرط ايښول کيږي نو ز
کې برخه وانه خلو ، که چيرې د اروپا کوم قوت ستا بر خلاف سر را پورته کاوه اويا يې ستا پر خلاف د جنگ پيلامه وکړه نو زما له ت
بل کوم شرط چې مونږ دواړه ورور اوخور غواړو تاسو ت ووايو هغه يوائې زما نه بلکه د ډسپنا خپله غوښتنه هم ده. او هغه دا چې ه
تل ستاسې له پاره د احترام ، عزت او درنښت سبب وگرځي. که چيرې کوم شيطاني قوت پر ما باندې د غلبې پيدا کيدو هڅه کوي او يا
چې زه ستا د فرمان لاندې د اوسيدو ژمنه کوم نو تر څنگ به يې زه ددغې خپلوئ ، چې زماد خور په واسطه منځته راغلي هم ډير احتر
دوورنده سلطانه !دغه دواړه شرايط چې مونږ ستا تر مخ کيښول، ددې نه علاوه يو بل شرط هم شته چې تاسې ته يې وړاندې کوم. دا دو
لکه څنگه چې تاته معلومه ده چې ستا د درونډ والد سلطان مراد په لاسو زما پلار ډيره بده ماتې خوړلې وه. او په هغه جنگ کې زما پلا
ډسپنا تر دې پورې مخته ولاړه چې که په دې جنگ کې مونږ د سلطان بايزيد په مقابل کې بريالېتوب تر لاسه نه کړ او د پخوا په څير يو
اوس چې زمونږ د دعا په مطابق مونږ ته برې په برخه نه شو نو په دې خاطر ډسپنا اوس ستا د ښځې په څير ستا سره د اوسيدو له پاره
وشوه و درونده سلطانه ! ته چې کله هم وغواړې زما او زما د خور ډسپنا څټونه پرې کولاې شې.
دغه دواړه شرايط چې زما او زما دخور تر منځ د جنگ دپيلامې نه تر مخه پرې خبرې شوې وې ، نو درونده سلطانه ! هغه مو ستا تر
طلاو څو کانونه دې درونده سلطانه ! دهغو کانونو څخه د لاسته راغلي زرو څخه مونږ ته پوره گټه تر لاسه کيږي . نو که چيرې ته زم

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجبور واوسم.
د استيفن دخبرو وروسته سلطان بايزيد په ډيره معني لرونکې توګه علي پاشا ته وکتل او ورسره يې پټه مشوره وکړه . دمشورې په دور
استيفنه ! زه تيار يم ستا خور ډسپينا د خپلې ښځې په ځير قبوله کړم . په دې کې شک نه شته چې ډسپينا د اروپا په ډيرو زياتو ښايسته و ښ
د سلطان بايزيد په دې خبره ډسپينا ټکان وخوړ او د سلطان په لور يې مخ را واړاوه ، تر څنګ يې ورور استيفن هم د سلطان په لور په پ
استيفنه ! ستا خور ډسپينا د ښځې د منلو په ځير زما شرط دادې چې تر هر څه لمړی هغه عيسايت پريږدي او اسلام و مني . که چيرې ه
دسلطان دې خبرې د ډسپينا په مخ باندې د خوشحالی او مسکا نښې را و ځلولې .د هغې په سترګو کې ډيرې زياتې خوشحاليو نڅا کوله ،
دورنده سلطان ! لکه څنګه مې چې پخوا وويل د جنګ دپيلامې تر مخه مونږ په يسوع مسيح باندې سوګند کړی و او دهغې نه مو په دې
د استيفن په ځواب باندې سلطان ډير ډاډ من او خوشحاله شو ، او بيا يې وويل :
ستاسې لمړی شرط ماو منوده چې ته به پس له دې زما تابع ، مطيع او فرمانبرداره اوسې او دخپلې خور د خپلوۍ په اساس به ته زما تر
او زه به هغه د خپلې ښځې په ځير و منم ، خو ګرانه ! ستا دريم شرط زما له پاره دمنلو وړ نه دې . اوس چې ته خپله خور زما په حرم
کړې و هغه ماته د منلو وړ نه دې .
دسلطان بايزيد ددې سخاوت په واسطه د ډسپينا د زړه غوټۍ و غوړيدې او دخوشحاليونه په کاليو کې نه ځايده ، استيفن هم تر يو وخته پو
دورنده سلطان ! ، که چيرې ته ماته دوررور په سترګو کورې ، نو زه به د وررور په ځير د هغې کانونو يوه برخه ستا په قدمونو کې نظر
د استيفن په ډير اصرار او فشار سره سلطان دهغه هغه دريم شرط هم و منوده او تر څنګ يې ناست علي پاشا ته وکتل او ورته يې وويل
علي پاشا زويه ! زه همدا اوس د لښکر قاضې را بولم تر څو هغه ډسپينا په اسلام کې داخله کړي ، دهغې وروسته به زه ډسپينا د خپلې ښ
به همدلته په روميليا کې د خپل لښکر سره يو ځای تم کيږې . او د همدې ځايه به د اروپايې ځواکونو ښارنه کوې . په دې وخت کې ته د
دهغو پاتو معامله هم ور خلاصه کړې او په خپلو کاروو کې به بريالې را ووزې ، ګوره زويه ! زما په دې خبرو خو کومه نيوکه ، اعتر
علي پاشا ورته وويل : محترم سلطان ! زه په دې لړ کې هيڅ ډول خبره نه لرم و، ته پوهيږې چې ستا هره خبره د علي پاشا له پاره دحک
د علي پاشا په دې ځواب باندې سلطان ډير زيات خوشحاله شو، بيا دسلطان دحکم په اساس د لښکر قاضې را وبلل شو ، او هغه د استيف
د ډسپينا او خپل لښکر سره يو ځای د جنګ ددې ميدانونو څخه د بروصې د ښار په لور روان شو . علي پاشا هم د سلطان سره يو ځای د
خيمه کيدو حکم وکړ.
پرلپسې لري ......

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۱۳)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

اوس تاسې ددې تاريخي ناول ديارلسمه برخه لولئ:

(۱۳)

پرلپسې***** ۲۲

لمر خپلې د تودخې او رڼا وړانګې نورې را ټولې کړې وې ،او ډوب شوې و .د شپې تيارې په خپل قوت سره د لمر د ډوبيدو

علي پاشا د ريونا د کاکا د زامنوپه کلي کې يوه دروازه ټک ټک کړه ، دهماغه لمړی ټک ټک سره د لږ ځنډ وروسته دروازه پر
، د خپل اس څټ يې دوه درې ځلې په مينه وواهه او بيا يې ددروازې پرانستونکې ته وکتل او په ډيره نرمه لهجه يې ورته وو

که زه غلط نه اوسم نو ستا نوم به يونيسيس وې!

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوازه پرانستونکي حیران شو او په ډېره عجیبه توګه یې علي پاشا ته وکتل او ورڅخه یې و پوښتل .

اول خو دا وو ایه چې ته څوک یې ؟ او زما د حویلی دروازه دې ولې ټک ټک کړې ده ؟ ستا خبره سهي ده چې زما نوم یونیس

دیونیسیس په خبرو د علي پاشا په څیره کې نرې غوندې خوښي را ښکاره شو ه ، یو ځل بیا یې د خپل آس څټ و ټپاوه او
پیغام تاسي ته ورسوم.

دعلي پاشا په دې خبرو باندې د یونیسیس وجود لږ څه را وغوړید ، او په خندا یې وویل : که چیرې هغو دواړو وررونو ته مات
نن شپه زما سره د یوه دروند میلمه په څیر همدلته تیره کړه .

علی پاشا په خپلو ښکاري سترګو یو ځل بیا یونیسیس ته وکتل او خپل آس یې هملته د دروازې نه بیرون پریښود او همله یې و تا
وایم هغه به درته وو ایم او دهغې وروسته بیرته ژر ستنیږم .

دعلي پاشا حویلۍ ته د ننوتلو سره سم یونیسیس د حویلۍ دروازه لکه د پخوا په څیر و تړله ، اوبیا یې له ځانه سره علي پاشا خپل
ماته سکون تر لاسه شي .

د یونیسیس ددې خبرو په اساس د علي پاشا په څیرې باندې درنه غوندې جذبه او په سترګو کې یې د تورې تیارې امواج راغل

یونیسیس! زه غواړم تاته وو ایم چې د رستاک دواړه وریرونه ما له منځه وړي دي ، همغوې ماته ویلي چې ته هغه څوک یې
یې ؟

د علي پاشا په دې خبرو باندې یونیسیس حیران شو او ټکان یې وخوړ او بیا یې په ډېره بده توګه وویل :

زه به ستا د ټولو خبرو ځواب درکړم خو لمړۍ دا وو ایه چې ته څوک یې ؟

علي پاشا په ډېره بې پروایي سره یونیسیس ته وکتل او ورته یې وویل :

یونیسیس! زما نوم علي پاشا دې . زه ستا په لاس د وژل شوې مجدالدین کشر ورور یم . او دخپلو قاتلینو څخه د بدلي اخستو له پا

دعلي پاشا په دې خبرو، یونیسیس د علي پاشا په لور وکتل او په یوه ډېره ویرونکې خندا سره او په ډېره سپکه توګه یې علي پاشا

که چیرې ستا نوم ریښتیا هم علي پاشا وې او ته دمجدالدین کوچنې ورور یې نو ته خو بیا ډېر احمق او بې عقل یې ، ته دومره ناپوه ه
د یو څو لمحو میلمه دې ، ته څومره احمق ، څومره نا پو هه ،څومره بې وقوفه یې چې په دغه فضا کې دخپلي فنا تختۍ دې لي

واوره علي پاشا ! زما د لاسو په یو پړک ، زما په یوه اواز ،او زما پر یوه غږ سره به داسي ځوانان توره وهونکې دې میلمستون
اخستلو له پاره راغلي یې نو بیا له ځانه سره ولیکه چې ته به په دې میلمستون کې د څوځان سوزونکې لمحو او افسوسونو یو

کله چې یونیسیس ددې خبرو د کولو وروسته چپ شو نو علي پاشا هم د میلمستون چت ته په کتلو سره همغسې یوه زوروره خ

یونیسیس! هغه څه چې تا وویل هغه خو به ستا د نظر او آند په مطابق سهي وي ، خو هغه څه چې زه یې ویل غواړم هغه
دې هیر کړې .

تر دې ځایه تر خبرو وروسته علي پاشا لږ څه چپ غوندې شو او بیا یې په پوره توجه ، قهر او غضب سره یونیسیس ته وویل

یونیسیس! زما خبره لا تراوسه پوره نه ده ختمه شوې ، زه غواړم تا ته دا هم وو ایم چې ، هغه سپکاوې چې د مشیت سبب ګر

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو یونیسیس! دهغه د ژوند په بیکرانه مسافتو کې د درد او تکلیف نه اخوا نور څه نه پرېږدم .

د علي پاشا ددې خبرو په واسطه یونیسیس نور هم په غضب شو اود علي پاشا ددې خبرو ځواب یې په همغه لهجه ورکړ او ورت

علي پاشا ! هغه څه چې تا وویل ، هغه ستا فریب ، ستا غولنه ده ، شاید تا په داسې چاپیریال کې پالنه موندلې وې ، چیرې چې
داسې شپه وګرځې چې په قسمت کې یې سهار نه وي لیکلي .د هغې دغه تیرې شوې څوګړۍ به اوس ستا د ژوند اخري

علي پاشا په خپل ځای باندې ډاډمن ناست و او یونیسیس ته دکتلو پرته یې د مخکې نه په زیات قوت او غضب ناکه اوازه سره وو

یونیسیس! ځنډ ولې کوې ؟ کله چې ته زما ژوند ختمول غواړې او د مجدالدین په څیر باندې ما هم دخپلې لارې څخه لرې کول غ

دعلي پاشا په دې خبروو باندې یونیسیس نور هم په غضب شوو نو په دې خاطر یې په لوړ اواز یو څو نومونه اخستل او هغو پ

ددې غږوروسته یونیسیس څو لمحې انتظار وکړ او دهغې وروسته د هغه په حالت کې بدلون را غې ، دهغه په سترګو کې غضب
:

یونیسیس! په خپل ځای کینه ، زه به تا پرې نږدم چې دمیلمستون څخه بیرون قدم کیږدې ،تا ماته پخوا ویلي و چې ستا یو اواز ،
وهونکو اننظار وکړه چې ستا په حکم به ما هغسې کوې لکه څنګه چې تاوویل :

دعلي پاشا د دې خبرو په ځواب کې یونیسیس ډیر عصبي شو او په خپل ځای ولاړ و او په ډیر نفرت اوکرکې سره یې علي پاشا ت

علي پاشا ! که چیرې ما ستا دوه ستر ورونه اوپلار وژلي شول نو تا هم په خپله وینه کې لمبولې شم . ته څه فکر کوې چې

د یونیسیس په دغه خبرې باندې علي پاشا د توپان په څیر دخپله ځایه پورته شو او یونیسیس ته یې په سخت اواز سره وویل :

که چیرې ته په کوم هوډ ، عزم ، غلطې انګیرنې ، دهوکې یا فریب کې ککړ شوې یې نو لږ د خپلې میلمستون څخه بیر ون

دهغه په دې خبره باندې یونیسیس نور هم په غصه شو ، هغه د میلمستون ددروازې په لور ولاړ، په دې وخت کې علي پاشا ور م

د علي پاشا ددغې قوې ضربې وروسته یونیسیس یو ځل بیا را پورته شو او تریوه وخته پورې یې علي پاشا ته د یوه لیوني سپي

علي پاشا ! تا دلته په دې کمره کې پر ما لاس پورته کړ نو پوه شه چې ستا د مرګ په پروانې باندې زما مهر ولګید . په دې پښ
سره تباه کړي ، کله چې همداسې خلک پر تا باندې را دننه شي نو بیا به په دې کمره کې ستا حالات په شګو د لیک په څیر و ګر

علي پاشا سمدستي د یونیسیس ددغه ګواښ په ځواب کې څه و نه ویل : خو په یوه نا څاپه توګه یې خپله توره د تیکې څخه را وو
دخپلې تورې په اشارې سره یې یونیسیس ته وویلې :

یونیسیس ! زه د ډیره وخته را هیسې ستا بک بک اورم ، ستا اوتې بوتې اورم ، لږ څه د خپل میلمستون څخه بیرون را ووځه ، چ

دعلي پاشا ددې خبرې سره که له یوې خوا د یونیسیس په مخ باندې مرګ نڅا پیل کړې وه خو دبله اړخه هغه لږ څه د ډاډ سا
یې وویل :

یونیسیس ! د خپل کور په انګړ کې و درېږه او بیا اواز وکړه، څوک چې را بولې را ویې بوله ،زه تا ته اجازه درکوم څوک

د علي پاشا د وینا سره سم یونیسیس همدلته د خپلې حویلۍ په منځ کې ودرید او بیا یې په زوره زوره چغې ووهلې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې هغه خپل زور وواهه نو علي پاشا يې په ورو ورو په ځټ لاس را ښکود او ورته يې وويل:

يونيسيس ! اوس نو چپ شه ،ما تا ته د خپلو ملګرو او ملاتړو د رابللو فرصت درکړ ، او تا هغوې ته غږ وکړ، اوس زه هم انتظا

د شپې په تياره کې يونيسيس په خپل ځای ډاډمن و هغه هيله من و چې هغه خلک چې هغه د خپل ملاتړ له پاره را غوښتي دې نو
وه ، دواړه چپ چاپ ولاړ و و نو کله چې د يونيسيس د اواز کومه پايله تر مخه را نغله ، نو علي پاشا ورته وويل :

يونيسيس ! تا وکتل چې ستا د اواز کوم اغيز مخ ته را نغې ، هيڅ دښمن بل دښمن ته دومره مهلت نه شي ورکولې و، تر دومره
پوره ډاډ سره به خپل د اوسيدو ځای ته ستون شوې هم وای . ماتاته د اواز کولو مهلت هم درکړ .ما تاته د خپلو ملګرو د رابللو ل
په ډيره ذليله مړينه ووژنم .

په ځواب کې يونيسيس په ډيره بې وسی سره دعلي پاشا په لور وکتل او ورته يې وويل : ګوره زما بدترينه دښمنه ! داسهي نه د

علي پاشا د غاښ چيچنې په ځير ورته ځواب ورکړ او ورته يې وويل:

نه !...هغه څه چې زه درڅخه پوښتم لمړی دهغې ځوابونه راکړه . دهغې وروسته به بيا ستا د وژلو تر مخه ستا پوښتنې واورم ا
راکړې وه ، هغه ستا په هکله څه نورې خبرې هم ماته کړي دي ، د همغه اطلاعاتو په اساس به زه ستا ځواب تلم ، که چيرې درو

د علي پاشا په دې خبره د يونيسيس وجود نور هم لکه د باد په ځير په رپيدو شو . تر لږه ځنډه چپ خوله و . په دې وخت کې علي
ډوب اواز وويل چې :

زما نا ځاپې دښمنه واوره ! که چيرې رښتيا هم مجدالدين ستا ورور وی نو هغه ، دهغه پلار او ورور درې واړه پنځه کسانو وژلي دي

ديونيسيس د ځواب په اوريد سره د علی پاشا په مخ کې د خوشحالی نښې را ښرګندېې شوې ، ددې وروسته يې ترې دويمه پوښت

تاسو دا خلک د چا په اشاره او امر وژلي دي ؟

يونيسيس په لړزيدلي اواز او نښتي ژبه باندې وويل چې :

په يونان کې دپادريانوو او راهبانو يوه ډله ده ، دا ډيره وينه خوړونکې ا و ځيرونکې ډله ده . هغوې د مسلمانانو پر خلاف يو محا
ته راشي نو د همدې پاديانو د ويناو په اساس د هغوې څومره ډلي چې خپرې دې دهغوې کار و رتماموي ، د همدې پادريانو په
په حکم باندې ستا پلار او دوه ورونه به قتل رسولي دې ، دا په دې خاطر چې ستا پلار دې سيمو ته د مبلغ په ځير را غلي و او د

دپادريانو ددې ډلي او ددې انجمن د لارښووني له پاره دوه کسه ستر پادريان دی ، هغوې ته لاټ پادريان هم وايي. دهغوې دو
يوه ډيره پخوانی ګرجه ده چې په همغې کې دوې خپلې غونډې تر سره کوي . اوديخنی به موسم کې دوې د «پلوپ» په جزيره
پادريانو ددې انجمن او غونډو عملي ، مالي او اخلاقي مرسته کوي

تر دې ځايه د يونيسيس خبرې خلاصې شوې ، علي پاشا هم د فکرونو په امواجو کې ډوب و ، او دلږ څه ځنډ وروسته علي پاش

يونيسيس ! تا وويل چې د دې پادريانو اجنټان د يونان په هره څنډه کې خواره واره پراته دې ، نو ددوې دا نمانيدګان په کومو ک
دې توثيق کې تا لږ څه غلطي هم وکړه نو بيا به ستا په مقدر کې د ذلت او رسوايي څخه نور څه نه وي .

د علي پاشا په دې خبره باندې يونيسيس تر لږ څه وخته پورې چپ پاته شو ځکه چې علي پاشا د خپلې تورې تيره سر د شا له اړ

علي پاشا ! په کوم کلي کې چې ته همدا اوس ولاړ يې ، نو داسې يې وګڼه چې دا دپادريانو تر ټولو ستر مرکز دې ، ددې کلي نژ

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلته د ستر پادري کرسپاس او کوچني پادري اردیس څخه احکامات تر لاسه کوي . او بیا زه دهمدې احکاماتو په رڼاکې د هـ

د یونیسیس د ځواب په میندولو سره علي پاشا نور هم ډیر زیات خوشحاله شو ، داسې بریښیده چې هغه ددې ځواب څخه پوره

ایا ستا دکور د غړو څخه بل کوم کس هم په دې ډله کې شامل دې ؟

دهغې دپوښتنې په ځواب کې یونیسیس وویل : هو .... زما کشر ان دوه ورونه دې چې دهغوی څخه یې یو دلته دې .

علي پاشا دخپلې توری سر لږ نور هم دهغه په څټ کې ور زور کړ او په تحکمانه شکل یې ورته وویل :

په کومه خونه کې چې همدا اوس ستا ورور شتون لري د همغې لورې ته ولاړ شه .

د علي پاشا په دې حکم باندې یویسیس لږ څه وویرید، لمړی خوشحاله وه چې په دې ترتیب هغه ته دخپل ورور دژوند د خوندي
شاشا روان و .

د لږڅه وخت وروروسته یونیسیس یوې خونې ته ور ننوت ، خو د خونې دروازې ته د رارسیدو سره سم هغه هک پک شو ، ځ
رنګ تک ژیړ شوې و، یو ځل یې مخ را واړاوه او دعلي پاشا په لور یې په حیرانونکې ډول وکتل، هغه غوښتل څه ووایي ، خو

یونیسیس ! اعتراض به نه کوي ، زه پوهیږم چې څومره کسان چې په دې کمره کې پراته دې ټول ستا د کورنۍ غړي دي ، او ک
اخستي ، اوس نو د شپې په دې تیاره کې نه څوک ددې کلي څخه بیرون تللې شی او نه د بهر څخه ورسره څوک څه کومک او مر
خو خپل ورور ته دې ووایه چې که هغه په لاره کې د څه کولو شرارت وکړ او یا یې کومه غلطه لوبه کول زړه وغوښتل نو ز
تری د خوندې وتلو اجازه ور نکړم . دا هم باید تا ته څرګنده کړم چې زما عسکر نه یواځې کلي په محاصره کې اخستي دې بلک
یې ور واستوه ، زما وسله وال ځوانان به دهغوی سره یو ځای وي .

علي پاشا یونیسیس پریښود چې ورشي او خپل ورور وپوهوی ، یونیسیس هم تر ډیره ځنډه خپل ورور ته پټې خبرې وکړی ، هـ
بیرون را ووتل .

د هغوی د تللو وروسته علي پاشا یو ځل بیا یونیسیس ته مخ کړ او ورته یې وویل : یونیسیس زه پوهیږم چې دوی ټول ستا دکورنۍ
دي ، دوی به نه یواځې تا بلکه ستا ټوله کورنۍ به په وینو کې لت پت کړي .

یونیسیس چپ چاپ مخته ولاړ او په هغه خالي ځای کې کیناست چې علي پاشا ورته په ګوته کړې و. علي پاشا د خپلو وسله ال ځو
لاسونه د شا له خوا تړل شوې و . هغوی یې را وستل او دعلي پاشا تر مخه یې ودرول . او ورته یې وویل چې :

علي پاشا ! دغه هغه دوه کسه ځوانان دي چې تا را بللي و.

علي پاشا لمړی د خپلو وسله والو ځوانانو شکریه وکړه او بیایې یونیسیس ته وکتل او ورته یې وویل :

یونیسیس ! ایا دا هماغه دواړه ځوانان دی چې تا ددوی سره یو ځای مجدالدین او دهغې ورور اوپلار درې واړه وژلي و .

یونیسیس خو په خوله څه و نه ویل خو بیا یې دغم او درد نه په ډکه توګه خپل سر و خوځاوه ، ددوی ددې خبرو څخه دهغو دوا

اوس نو د یونیسیس نه اخوا د علي پاشا سترګې په دغو دواړو ځوانانو و لږیدې ، تر لږه وخته پورې یې ددوی دواړو دسر نه تر

ایا تاسو دواړو د یونیسیس او د تولک نومې کلي رستاک ددواړو وریرونو سره یو ځای مجدالدین او دهغې مشر ورور او پلار

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعلي پاشا ددې پوښتني سره سم دواړو ځوانانو خپل سرونه ښکته وغورځول ، هغوې خو په خوله څه نه ويلي خو دهغوې په دې

ماتاسو ته د چپ کيدو له پاره نه دې ويلي ،ما ستاسو څخه پوښتنه کړې ، دپوښتني ځواب راکړئ ،که چيرې زما د پوښتني ځواب ر
پرې کړي ، ستاسي ښه په دې کې دي چې هر هغه څه چې زه يې پوښتنه کوم دهغې سهي سهي ځواب راکړئ،

علي پاشا ددې خبرو وروسته لږ څه ځنډن شو ، څه فکر يې وکړ ، يو نظر يې په خپل مخکي ولاړو ځوانانو باندې وکړ اوبيا

واورئ اې قاتلانو ! زه تر ډيره وخته پورې ستاسې چپتيا نه شم زغملاې ، ما چې در څخه څه پوښتلي دهغې ځواب سمدستي

که چيرې يونيسيس ددې خبرې اقرار کړې وي چې هغه زمونږ سره يو ځاې مجدالدين ، دهغه مشر ورور اوپلار ټول وژلي دي

دهغوې دواړو په دې اقرار باندې د علي پاشا قهر او غضب نور هم زيات شو. او تر خپلې مخې ولاړ ځوانانو ته يې وويل :

اې دتيارو شيطانانو واورئ ! اې زما د پلار او دوو ورونو قاتلانو ! ما ستاسو پر خلاف د انتقامي عملياتو لار خپله کړې ده . ک
خلاف حرکت وکړم.

هغوې دعلي پاشا ددې خبرو ځواب ور نه شو کړاې ، تر لږ وخته پورې علي پاشا هغوې ته کتل بيا يې په خپل څنګ کې ولاړو

دسرونو د پريکولو په وخت کې هغوې ډيرې زياتې چغې او نارې ووهلې دهغوې ددغه حالت به کتلو سره ديونيسيس او دهغه دکو

د هغوې دواړو د وژلو وروسته علي پاشا د يونيسيس تر څنګ راغې دهغه سره خپله لوڅه توره په لاس کې وه. يونيسيس ډاړ

يونيسيس ! زه نه غواړم تا د شپې په تياره کې ووژنم ، زه په دې خونه کې له تاسره نژدې کينم او شپه به سبا کړم ، سهار به زه
وحشي او د ړندې جذبي خاوندان دي اود پادريانو او راهبانو د انجمن ايجنټان او سرتيرې دي. اوس ته هم همدلته کينه شپه تير

ددې خبرو څخه وروسته علي پاشا بيرته شا ته شو او تر را تلونکې سهاره پورې يې دخپلو ملګرو سره يو ځاې ددې شپې د

٢٣*****

په دغه ورځ کله چې د ماښام د تيارې د خپريدوسره سم ښايسته او ښکلې ريونا په منډو منډو د نريوس په کور ور ننوته. نو نر
ته ور ننوتې وه نور نريوس سمدستي خپل لاس د ډوډۍ څخه واخيست ، د نريوس دا حال د ريونا له پاره د زغم وړ نه و . هغ

نريوس خورې ! اول ته ژر ژر ډوډۍ وخوره ، د هغې وروسته به زه تاته يو ډير ښه خبر واوروم .

د ريونا ددې خبرې سره نريوس ډاډمنه شوه ، هغې ژر ژر خپله ډوډۍ وخوړه ، د دې تر څنګ دهغې کوچنيانو او مور هم خپ
هم را ننوتل ، دهغوې په دې بې وخته راتګ باندې نريوس لږ څه حيرانه غوندې شوه . هغه داسې و ګڼله چې کومه ستره غميز

ريونا ! کله چې ته زمونږ حويلۍ ته را ننوتې نو په هغه وخت کې ستا د څيرې حالات څه نور و خو کله چې تا وکتل چې زه
برېښي چې دا کومه معمولي پيښه نه ده .

تر دې وخته پورې رستاک او کيتهنا هم په خونه کې کيناستل ، نو بيا په کمرې کې ريونا نريوس ته وويل :

نريوس خورې ! څرنګه چې تاسو څلور واړو ډوډۍ خوړله ، نو په دې خاطر د ډوډۍ په وخت کې ما نه غوښتل تاسو په کوم فک

ريونا تردې ځايه خبره وکړه چې نريوس د غم ، انديښني او فکر تر منځ د هغې خبره غوڅه کړه او ورته يې وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

ريونا ! ته ما ته زما د وروړ علي پاشا په هکله څه ويل غواړ ې؟ خداې دې نه کړ ي ايا هغه په کوم مصيبت کې نښتي دې؟ يا کو

دهغې په دې خبره باندې ريونا يو ځل بيا خبره بيل کړه .

نريوس ! ته مه انديښمنه کيږه ، که څه هم زما مور او پلار د علي پاشا په هکله انديښمند دي خو زه هيله منده يم چې د کوم کار

نريوس خورې ! زه خبره شوې يم چې علي پاشا د روميل په ولايت کې د خپل لښکر سره يو ځاې زمونږ د کلي تر څنګ خيمه
ولاړ ، او علي پاشا تيره شپه يو ځل بيا زمونږ دکلي تر څنګ پړاو کړې دې . کله چې ما ته او زما مور اوپلار ته په دې هکله خبر
او انديښمن کړل.

نريوس خورې ! د علي پاشا په هکله زما انديښنه يوه قدرتي خبره ده . زه تر اوسه په دې نه پوهيږم چې د علي پاشا سره زما
ليک هم استولې و خو ماته د علي پاشا لخوا دهغه خط په هکله کوم ځواب را نغې . زه په دې هکله کومه شکوده او ګله هم نه ک

بلې ! ماغوښتل تاته ووايم ، چې کله چې مونږ درې واړه دعلي پاشا خيمې ته ورغلو نو هلته د علي پاشا نيمايي لښکر و او دهمدې
مونږ درې واړه هملته تم کړي خومونږ موافقه و نه کړه نو بيا هغوې مونږ ته په تفصيل سره خبره وکړه.

نريوس ! ددې نه مخته ماته هم معلومه نه وه او تا ته به هم په دې اړه کوم معلومات نه و خو زما پلار د علي پاشا د دواړو و
رسيدلې و چې په يونان کې د راهبانو اوپادريانو يو انجمن کار کوي ، دا انجمن چې دې سيمو ته هر مسلمان مبلغ د راتلو څخه
شول او زه يې ترې را ازاده کړم ، هم د همدې راهبانو او پادريانو د انجمن سرتيرې و.

ما ته ددې ټولو خبرو په هکله هغه وخت معلومات پيدا شو چې علي پاشا زما د خلاصون له پاره زما دکاکا د زامنو لاره و نيو
قاتلانو په لټون پسې و . خو قدرت په خپله داسې فرصت برابر کړ چې زما دکاکا د زامنو په لاسو زما دتښتولو په وخت کې ،د
مشرې په غاړه لرې ، يعنې ددې کلي ټول وګړي د يوې مجرمې مافيا په څير د همدې انجمن د راهبانو او پادريانو سره اړيکې

نريوس خورې ! مونږ ته د انديښنې خبره داده چې علي پاشا په خپله د خپل نيمايي لښکر سره دهمدې کلي په لور ورغلي دی ،
خورجانې ! دا هغه خبره وه چې ما غوښتل له تاسره يې شريکه کړم اوهمدې خبرې زه انديښمنه کړې يم .

د ريونا په دې خبرو باندې نريوس هم د غم په فکر کی ډوبه شوه. مور يې هم د انديښنو به بحر کې و غورځيده او کوچنيانو با

ريونا ! که تاسې درې واړه هلته د علي پاشا خيمې پورې تللې وی،نو هلته خو مو داپوښتنه کولې شوه چې علي پاشا به کله بيرته د خپل

ريونا سمدستي ځواب ورکړ .

مونږ د علي پاشا د سالارانو څخه دا وپوښتل ، خو هغوې ته دعلي پاشا د بيرته را ستنيدو په اړه هيڅ معلومات نه و. زما پلار ،مور او
په دې خاطر مونږ درې واړه ستا لورې ته راغلو .

نريوس د ځواب په اړه لږ څه فکر وکړ . او بيا يې وويل :

زه به ډوډۍ تيار کړم ، لمړۍ ډوډۍ وخورئ بيا به کومه پريکړه وکړو . خو زه فکر کوم چې هغه به د شپې دشپې خپله موخه
دهغه سره په تفصيل سره خبره وکړو. اوس تاسو درې واړه کينئ چې زه درته غذا تياره کړم .

دهغې ددې خبرې په ځواب کې کيتهنا سمدستي وويلي:

نريوس لورې ! تا ته دڅه کولو اړتيا نه شته لکه څنګه چې ريونا وويل ،کله چې مونږ دعلي پاشا خيمې ته ولاړو نو د علي پاشا سا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کیتهنا ددې خبرو په واسطه نریوس تر یوه ځایه ډاډه شوه او بیا یې وویل:

که چیرې تاسي رښتیا هم ډوډۍ خوړلې وې او بیا راغلي یاست نو زما غوښتنه داده چې نن شپه به تاسي درې واړه دلته زما سره

کیتهنا ،ریونا او رستاک د نریوس په دې وړاندیز باندې په خپلو کې مشوره وکړه اوبیا ریونا نریوس ته وویل:

نریوس ! مونږ درې واړه ستا دا وړاندیز منو ، نن شپه همدلته له تاسره پاته کیږو، بیا به سهار وختي د علي پاشا د خیمي په لور

نریوس سمدستي له خپله ځایه پورته شوه او دهغو بسترو تر څنګ چې دخپلې مور او کوچنیانو له پاره یې خپرې کړې وې په بل

پرلپسې لري.....

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۱۴)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاریخي ناول څوارلسمه برخه لولئ:
پرلپسي*****۲۴

تېره برخه له دې ځایه ولولئ

هلته علي پاشا د یونیسیس سره یو ځای ټوله شپه سهار کړه ،دهغه وسله وال ځوانان د یونیسیس د حویلۍ تر څنګ ټول کلي ، دننه او بهر ،په خپله محاصره کې اخستی و کله چې لمر د شرق له لورې را وخوت ، نو دعلي پاشا په حکم یې دکلي ټول خلک د کلي په شرقي برخه کې را ټول کړل ، هغوې یې په ډلو ډلو وویشل ، ځوانان یې ترې را وویستل او هغوې یې په یوه ځای کې را ټول کړل او ښځې ، کوچنیان ، زاړه او معذور خلک یې ترې بیل کړل . بیا یې یونیسیس د کلي د ځوانانو تر مخ و دراوه ، د کلي ټول ځوانان یې بې وسه کړي و د هغوې تر شا هم دعلي پاشا وسله وال ځوانان ولاړ و، د کلي د ښځو ، کوچنیانو ، زړو او معذورینو سره یې هیڅ غرض و نه کړ . هغه د خپلو عملیاتو د پیلامې تر مخه یونیسیس ته مخ کړ او ورته یې وویل :
یونیسیس! تا ددې خبرې اقرار کړې چې تا د رستاک ددواړو وریرونو سره یو ځای ، او دهغه دوه نورو ځوانانو سره یو ځای چې تیره شپه یې ما کار ورخلاص کړ ، زما پلار او دواړه ورونه وژلي دي . په دې ترتیب تاسي پنځه واړه زما دپلار او دواړو ورونو قاتلین یاست . او اوس ما دخپل پلار او ورونو د قاتلینو څخه د څلور و معامله فیصله کړې ده ، یواځې ته پنځم پاته یې ، ستا کار به هم ډیر ژر تمام شي .
تا ما ته داهم ډاګیزه کړې ده چې تاسي ټول د پادریانو او راهبانود هغه انجمن غړی یاست چې دمسلمانانو په عامه وژنه کې لاس لري ، او دهغوې موخې دادې چې په دې سیموکې به نه کوم مسلمان مبلغ را ننوځي او نه به ورته د اسلام د خپریدو فرصت ورکړل شي. تا ماته دا هم ډاګیزه کړې ده چې ددې کلي ټول ځوانان د راهبانو او پادریانو د انجمن غړي او سرتیرې دي .
تردې ځایه علي پاشا چپ شو اوبیا یې په لږ څه اوچت اواز سره وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

یونیسیس ! زه تا ته داخبرې په اوچت اواز ځکه کول غواړم چې د کلي ټولو ځوانانو ته ستا په موجودیت کې دا ډاګیزه شي چې دوې ټول مجرمین دي او یونیسیس ددوې په جرمونو باندې شاهد اوګواه دي. نو زه به هیڅکله هم دا مجرمین و نه بښم ،یونیسیس ! تر اوسه پورې خو ماته یواځې دا څرګند و چې تاسې یواځې زما پلار او دوه ورونه وژلي دي ، خو ددې نه علاوه معلوم نه ده چې تاسې خلکو به تر اوسه پورې څومره مسلمانان مبلیغین دتیغه تیر کړي وي ، نو په دې خاطر یونیسیس!ستا او ستا د دې ملګرو ژوندي پرېښول د انسانیت له پاره سپکاوې دي .
تردي ځایه د خبرو کولو وروسته علي پاشا چپ شو بیا یې په نا ځاپي توګه خپله درنه ځلیدونکې توره د نیام او تیکي څخه را وویسته ،څوقدمه مخته ورغي او یونیسیس ته یې وویل:
یونیسیس ! هغه څه چې زه یې کونکې یم هغه هیڅکله هم ستاسې سره تیرې نه دې ، هغه څه چې ستاسې د ځوانانو سر ه تر سره کیدونکي دي هغه هم دهغوې سره تیرې نه دې . تاسې د کینې نه ډک انسانان یاست او ستاسې په سترګو کې د کینی او تعصب پرته نور څه نشته . یونیسیس ! تا د څلورونور ځوانانو سره یو ځاې زما پلار او دوه ورونه وژلي دي ، نو په دې خاطر ستا وژل پر ما فرض شوي دي .
ددې خبرې سره سم علي پاشا خپله توره را پورته کړه او په یوه ګذار یې د یونیسیس سر له تنې پرې کړ، فضا د چغو اوسورو نه ډکه شوه او دیونیسیس بدن په وینو کې لت پت پریوت . علي پاشا د یونیسیس د وژلو وروسته لکه د پخوا په څیر خپله توره دهغه په کالیو پاکه کړه او بیا یې خپل یو سالار راوغوښت او هغه ته یې څه حکمونه وکړ ل ، دهغې سره سم هغه سالار په خندا شو ، شاته ولاړ اوهغه وسله وال چې ددې کلي د ځوانانو تر شا ولاړ و هغوې ته یې څه اشاره وکړه ، دعلي پاشا حکم یې ورته واوراوه ،دهغې سره سم هغوې ټول مخته راغلل ، او د یوې اشارې سره سم یې دهغه کلي ټول ځوانان له یوه سره د تیغه تیر کړل .
کله چې دا عملیات پاې ته ورسیدل نو بیا علي پاشا ټولو هغو ښځو ، کوچنیانو ، زړو او معذور ته چې هلته یې په ډیره بې وسۍ سره دغه ننداره کتله په وینا کې وویل :
دکلي زړو، کوچنیانو ، ښځو او معذورو ټول واورئ چې زما دین په ښځو ، زړو و کوچنیانو او معذور باندې د لاس د پورته کولو اجازه نه راکوي ، ستاسو سردار یونیسیس ما ته ویلي و چې ددې کلي ټول خلک د راهبانواو پادریانو د انجمن غړیتوب لري او د مسلمانانو په وژلو ویاړ ي، هم ستا سو د کلي خلکو زما پلار او دوه ورونه وژلي و نو اې د کلي خلکو واورئ چې زما نوم علي پاشا دي او زه د سلطان بایزید یلدرم د فوځ سالار یم ، ما د یونیسیس تر څنګ ددې کلي ټول ځوانان هم ووژل ،ځکه چې دوې ټول مجرمین و او د پادریانو او راهبانو د انجمن غړي او سرتیرې و ، زه پر تاسو باندې لاس نه پورته کوم .تاسې ټولو ښځو، کوچنیانو ، زړو او معذورو ته ښنه کوم، تاسې ټول خپلو خپلو کورنو ته ولاړ شئ ، خو یوه خبره یاد لرئ چې د نن نه وروسته که په دې کلي کې کوم مجرم انسان ته پنا ورکړل شو ه و او یا د نن نه وروسته زما جاسوسانو او مخبرانو ماته اطلاع راکړه چې ددې کلي د کوم وګړي اړیکي د راهبانو او پادریانو د انجمن سره دي نو ستاسې څخه به داسې انتقام واخلم چې ستاسو په فکر کې به هم نه را ګرځي .اوس تاسو ټول خپل کلي ته تللی شئ.
د علي پاشا په دې حکم باندې هغوې ټول خوشحاله شول ، بیا یې په منډو منډو باندې خپل ځانونه کلي ته ورسول ، علي پاشا هغه وژل شوې خلک ټول د هوایي مرغانو خورا ک ته پرېښودل او بیا بیرته خپلې خیمي ته راستون شو .
۲۵ *****
لمر څو نیزې را پورته شوې و ، او وړانګویې دګرمی اغیز شینده ، ګرمي هرې خواته خپره و ، علي پاشا دخپل نیمایي لښکر سره بیرته د خپلې خیمي په لور را روان و. د رارسیدو تر مخه یوه عسکر ورمنډه کړه او دهغه د اس واګي یې په خپلو لاسو کې ونیولې او ورته یې وویل :
پاشا ستا په خیمه کې څو کسه میلمانه ناست دي . په هغوې کې ستا مور او ستا کشره خور هم شته ، زه به ستا آس تر اخور پورې یوسم او ته خپلې خیمي ته ورځه .
دخپلې مور او خور د خبر په اوریدو سره علي پاشا دومره خوشحاله شو چې د آسه یې را ټوب کړ اود آس د زین سره تړلي دوه خورجینه یې را پرانستل ، په خپله اوږه یې واچول ، آس یې د خپل عسکر په لاسو کې ورکړ او په خپله یې په یو څو ګامونو سره ځان خیمي ته ورساوه.
کله چې خیمي ته ور ننوت نو ویې کتل چې هلته په خیمه کې د هغه دمور قیرات او دسریان خور نه علاوه نریوس ، ریونا ، رستاک او کیتهنا هم ناست دي . کله چې علي پاشا خیمی ته ورننوت نو ټول د خپلوځایو څخه پورته شول ، علي پاشا ورمنډه کړه او د یوه کوچنی په څیر د خپلې مور په غاړه کې ور پریوت.
قیرات تر یوه وخته پورې هغه ښکلاوه او مینه یې ورسره کوله ، علي پاشا د خپلې مور څخه وروسته خپلې خور ته ورغي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغه په سر یې لاس راښکود ،بیا چې کله دهغه مور اوخور کیناستل نو علي پاشا هم په یوه خالي ځای کې کیناست ،ددې سره سم د علي پاشا مور غوښتل هغه ته څه ووایي چې ریونا خبرې پیل کړې،
علي پاشا ! تا مونږ ته دویلو پرته زما د کاکا په کلي حمله وکړه ، په هغې کلي کې ټول مجرمین اوسیږي .او هغوی ټول د راهبانو اوپادریانو د انجمن غړی او سرتیری او دمسلمانانو پر خلاف ورته دندې ورکول شوي دي . ته دداسې یوه ستر کار له پاره د شپې په تیاره کې یوازې تللي وې ، کیدای شو چې هلته هغوی تاته کوم زیان در رسولې وای.
د ریونا په دې معقولو خبرو باندې علي پاشا دهغه شکریه وکړه او بیا یې ورته وویل :
ګوره ریونا ! زه خو ځانته نه وم، زما سره زما د لښکر یوه برخه هم وه . زما ددواړو ورونو او پلار پنځه کسه قاتلان وو، دهغوی له ډلې څخه دوه هغوی و چې ته یې تښتولې ، هغوی دواړه ستا دکاکا زامن و. ما هغوی ستا په موجودیت کې له تیغه تیر کړل . دریم یې ستا د کاکا دکلي سردار یونیسیس و او دوه کسه نور ځوانان و چې د همدې کلي اوسیدونکي و ما دهغوی درې واړو کار هم ورخلاص کړ .
که جیرې ما یواځې همدا کار کولی نو زه به د شپې دشپې بیرته خپلې خیمې ته را ستون شوی وې، خو ما ته اطلاع راکړل شوې وه چې ددې کلي ټول ځوانان د راهبانواو پادریانو دانجمن غړي او سرتیرې دي او په دې سیموکې د مسلمانانو پر خلاف کار کوي ،نو ما د لمر د راختلو پورې انتظار وکړ دکلي ټول کوچنیان ، زاړه، ښځې او معذورین مې پریښوول او پاته مې ټول ځوانان له تیغه تیر کړل . په دې ترتیب مې هغه کلي د مسلمانانو له پاره د خطر نه وویست . زه نن ډیر زیات خوشحاله یم چې زه نن د خپل پلار او ورونو د قاتلینو څخه په بدل اخستلو باندې بریالي شوې یم.
دعلي پاشا په دې خبرو باندې د قیرات او سریان په مخونوکې د خوشحالی لیکې را پیدا شوې چې هغوی خپله خوشحالي په الفاظو کې نه شو بیانولې ، قیرات یو ځل بیا دخپله ځایه پورته شوه او علي پاشا یې په خپله غیږ کې و نیو اوډیره مینه یې ورسره وکړه. ددې سره سم سریان هم د خپله ځایه پورته شوه او علي پاشا یې په تندې باندې موچې کړ . بیا نو قیرات علي پاشا ته وویلې:
علي پاشا زویه ! تا هغه کار ترسره کړ چې د ډیرې مودې را هیسې یې ما انتظار کاوه ، زویه ! تا زما د کورنۍ عزت او وقار پورته کړ .
قیرات لا دا خبره کوله چې علي پاشا د خپلې اوږې څخه خورجین را ښکته کړه په هغې کې یې لاس ور ننویست او د پنو یوه ډیره قیمتي جوړه یې ترې را وویستله ، اودخپلې مور په لور یې ور وړاندې کړه او ورته یې وویل :
اې مورجانې ! ما ستا له پاره دوه جوړه پنې اخستې وې ، چې یوه یې همدا ده ،مادا بوټان تاته د نکوپولس په ښار کې را نیولي و . اې مورجانې ! دا بوټان ما په خپل خورجین کې له ځانه سره ګرځول ، او غوښتل مې چې کله دخپلو دښمنانو څخه بدل واخلم نو په خپلو لاسو به یې خپلې مور ته په پښو کوم. اوس ته خپلې پښې راوړندې کړه تر څو ستا زوی علي تا ته په خپلو لاسو دا پنې په پښو کړي . اې زما مورې ! ما دخپل کوچنیتوب ا و ځوانۍ ډیره برخه ته پښې ابلې لیدلې یې، درنې مورې ! دا چې هغه وخت ما څنګه دا زغمل په الفاظو کې یې نه شم بیانولې. خو د هغه خدای ډیر زیات شکر دې چې هغه ماته ددې کار د ترسره کولو توفیق را وباښه .
ددې سره سم علي پاشا هغه پنې ور مخکې کړې ، قیرات هم خپلې پښې خپل ځوی ته ور وړاندې کړې اوعلي پاشا خپلې مور ته پنې ور په پښو کړې ، بیا هغه دخپله ځایه پورته شو او په لوڅه زمکه یې خپل خدای ته سجده وکړه. تر لږ څه وخته پورې هغه په سجده پروت و، ژړل یې ، قیرات هم دهغه سره په ژړا پیل وکړ سریان هم دژړیدو پرته پاته نه شوه . ټول د غم په موجونو کې را ګیر شوې و. بیا چې کله علي پاشا پورته شو اوپه خپل ځای کیناست ټولو وکتل چې د علي پاشا په سترګو کې اوښکې وې اوهغه یو نا څاپه په خندا بدلې شوې ، نو قیرات علي پاشا ته وویل :
ګرانه زویه علي پاشا ، ستا په سترګوکې اوښکي دی! ته ژاړې! د قیرات په اوازکې یودرد ، یوه آه ،اویوډول اذیب او تکلیف و.
علي پاشا نرۍ شانته خندا و کړه او ویې ویل : اې مورجانې! دا خو دشکر او ممنونیت اوښکی دي، زه د خپل خدای ډیر زیات ممنون یم چې هغه زما مور ته زما له لاسه خوشحالۍ ور وبښلې.
دعلي پاشا ددې خبرو په واسطه تر لږ ه وخته پورې ټولو وخندل ، دهغې وروسته دعلي پاشا مور قیرات په یوې نوې او زړه پورې موضو ع باندې خبرې پیل کړې او ویې ویل :
علي پاشا زویه ! دلته د راتللو سره سم چې کومې خوشحالي ماته تر لاسه شوې ده نو زه هغه په الفاظو کې نه شم بیانولې .
قیرات تر دې ځایه خبره وکړه چې علي پاشا په کې ورټوپ کړ او ویې ویل :
اې مور جانې تاسې څنګه دلته راغلی یاست ؟ ایا کومه مهمه خبره وه چې دهغې له پاره تاسې د بروصې نه تر دې ځایه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

راتلو زحمت ګاللي دي .
د علي پاشا په دې پوښتنه د قيرات په مخ کې د خوشحالئ ليکي را تازه شوې ،او بيا يې په خبرو پيل وکړ.
علي پاشا، زويه ! زه دلته د مقصد پرته نه يم راغلي ، زويه ! دا خو دلته زما د راتللو وروسته ما ته معلومه شوه چې تا د خپل پلار او ورورنو د قاتلانو څخه بدل اخيستي دې . خو زوې جانه ! زه هسې د يوې بلې خبرې له پاره راغلی يم . ما دخپله ځانه سره يوه نجلئ هم راوړې ده او غواړم دهغې سره ستا کوژده تر سره کړم . زويه ! ما دا نجلئ تاته ستا د ژوند د ملګرې په ځير غوره کړې ده. او زما په دې خوښه کې د سلطان بايزيد يلدرم خوښې هم ګډه ده. هغه وايې چې په هر صورت کې ته بايد ددې نجلئ سره کوژده وکړې. او تر يوه وخته پورې تاسو دواړه يو ځاې يو د بل خوې بوې باندې و پوهيږئ ، او بيا سره واده وکړئ ، ددې نجلئ مور اوپلار هم په دې رشته باندې خوښ اوتيار دي او هغوې په خپله خوښه دا نجلئ له مونږه سره را ليږلې ده . زويه ! هغه نجلئ ما هلته ستا د خيمې تر څنګ دبلې خيمې په يوه کونج کې کينولې ده . د لږ ځنډ وروسته به زه تا ته هغه نجلئ در وښيم. او دهغې وروسته به په همدې خيمه کې د کوژدې مراسم تر سره شي .
علي پاشا د خپلې مور په دې خبره لږ څه انديښمن غوندې شو، بيا يې خپلې مور ته و کتل او ورته يې وويل :
اې مور جانې ! ددې تر مخه خو به مو له ماسره مشوره کړې واې ، او زما څخه به مو د خوښې او ناخوښې په اړه پوښتلې واې ،
علي پاشا غوښتل نور څه هم ووايې ، خو مور يې خبره ور غوڅه کړه .
علي پاشا زويه ! هغه نجلئ به خامخا ستا دخوښې ثابته شي ، زويه زه ستا خيمې ته د شپې په اخرى برخه کې را ننوتې يم ، او ستا سالار زه او سريان دواړه همدلته ستا په خيمه کې پريښودو ، او زمونږ يې ډير زيات عزت او درنښت وکړ . ما هغه سالار ته دشپې وويل چې سهار وختې زما لور نريوس ماته را ورسوئ. نو کله چې هغه سړې د نريوس پسې ولاړ نو دهغې سره يو ځاې ريونا ، دهغې پلار رستاک او مور يې کيتهنا چې هملته د نريوس په کور کې يې شپه سبا کړې وه ، هم يو ځاې را غلل. دخيمې تر څنګ چې کومه نجلئ ناسته ده نو هغه يواځې نريوس کتلې ده ، بل چاته مې دهغې دکتلو اجازه نه ده ورکړې هغه وخت چې نريوس ، ريونا ، رستاک او کيتهنا دې خيمې ته را ننوتل نو په هماغه وخت کې ما او سريان نريوس د خيمې هغه برخې ته يوړله ،هملته مو هغه نجلئ نريوس ته وښووله ، زويه ! دا چې هغه نجلئ څه ډول ده دهغې په هکله به نريوس تاته ووايې . تر هر څه لمړئ د نريوس خبره واوره اوبيا چې څه وايې هغه ووايه . ددې نجلئ د تعريف له پاره نريوس لا د پخوا څخه ښه او غوره الفاظ لټوي ، زما په فکر چې تر اوسه به يې دهغې د تعريف له پاره ښه او درانه الفاظ پيدا کړې هم وي . نو اوس خو هغه څه چې نريوس وايې هغه په ښه غور سره واوره . او بيا دې خپل عکس العمل و ښايه .
کله چې د علي پاشا مور چپ شوه نو تر ډيره ځنډه په خيمه کې سکون او چپتيا حاکمه وه .د دې وروسته نريوس علي پاشا ته مخ کړ او ورته يې وويل:
زما ګران او دروند وروره علي پاشا ! هغه نجلئ چې ماته ښوول شوېده او اوس ستا کوژدن ورسره کيدونکې ده اوبيا ستا واده ورسره کيدونکې دې هغه ډيره حسينه ، ښايسته او د ښه شکل او صورت خاونده ده . دهغې جسم د بلورو په څير تراشل شوې ،د هغې نازک ښايسته لاسونه ، دهغې نرئ او ښايسته ګوتې ، د مرمرو په څير بازوګان ، نرئ ملا، د وريښمو په څير ويښتان ،د صراحې په څير نرئ غاړه ، دهغې ښايست په يوه توپان بدل کړې ......
ريونا تر اوسه پورې چپه خوله ، حيرانه ، او په انديښنو او غمونو کې ډوبه ناسته وه. د نريوس په دې خبرو باندې يې ډير حيرانونکې غوندې عکس العمل ښوده ، د هيچا سره يې سترګې نه مخ کولې ،سر يې ټيټ کړې و، د غمونو په څپو کې ډوبه او چاپيرپال پرې هره لمحه تريخيده ، ځکه نريوس خو دهغې ټول خوبونه له منځه وړې و . هغې خو په ډيرو هيلو ا و اميدونو سره د علي پاشا سره د خپلې مينې اظهار کړې و، ددې تر مخه دهغې مور او پلار ددوو ځوانانو سره د هغه کوژده کړې وه، په داسې حال کې چې دهغې ځوانانو سره نه دهغې مينه وه او نه رغبت ، يواځې دهغې مور اوپلار و چې هغه يې دهغوې سره تړلې وه او دې هم هغه رشته په پوره چپه چپتيا سره منلې وه . خو د علي پاشا سره معامله بل منګه وه . علي پاشا دهغې دخوبونو ځوان و، لکه څنګه چې هغه په خپل کور کې دهغې عزت کړې و ، دهغې عفت يې خوندې ساتلې و نو هلته هغه په دې باندې يو بل تر ټولو زيات احسان وکړ . هغه وخت چې د هغې دکاکا زامنو هغه تښتوله ،نو علي پاشا نه يواځې هغه د هغوې د پنجې نه خلاصه کړه بلکه د هغې ابرو او عزت يې هم خوندی وساته . دهمدې کرچار په وسيله د ريونا په زړه کې د علي پاشا له پاره د محبت او منيې انکار را تازه شو خو هغې ورته د شرم نه د همدردئ پوخ ور واغوست . او اوس خو ريونا د ژوند هغه موړ ته رسيدلې وه چې د هغې څخه د بيرته ستنيدو زغم ورسره نه و . ځکه چې علي پاشا اوس دهغې منزل او دهغې دغوښتنې اخري ځاې و .
دلته په خيمه کې چې کله دهغې په شتون کې د علي پاشا سره د بلې کومې نجلئ د کوژدې خبرې کيدې نو دې ټولو خبرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغې په زړه ،او ذهن باندې د نشتر په څیر زخمونه جوړول. خوبیا هم هغه چپه خوله ناسته وه ، زغم یې کاوه ، ځکه چې که هغه ویل نو هغې ډیر څه ویلاې شول ، خو دخپل مور اوپلار په موجودیت کې هغه مجبوره وه او دعلي پاشا مور ته یې هم هیڅ و نه شو ویلاې .
کله چې نریوس خپل تعریفونه اوصفتونه خلاص کړ ل اوچپ شوه نو دعلي پاشا مور په خبرو پیل وکړ.
نریوس لورې ! پورته شه او هغه نجلۍ د خیمي د هغې برخې څخه دلته راوړه ،
د قیرات د خبرې سره نریوس د خپله ځایه سمدستې پورته شوه ، په دې وخت کې قیرات ریونا ته وکتل او په ډیر محبت او مینه یې ورته یې وویل :
ریونا جانې لورې ! ته هم دنریوس سره ولاړه شه ، دواړه خویندې یو ځاې هغه نجلۍ د خیمي د هغې برخې څخه دلته راوړئ ،
ریونا همغسې ټیټ سر په خپل ځاې ناسته وه ، پورته نه شوه ، خو بیا یې هم په یوه ټیټ او مړژواندې اواز سره قیرات ته وویل :
اې زما مشرې مورې ! زما په فکر یواځې نریوس خور ددې کار له پاره پوره ده . هغه نجلۍ خو څه شله ګوډه نه ده چې مونږ یې په دوو کسانو باندې را پورته کړو او دلته یې را وړو. نریوس خور هغه نجلۍ په یواځې ځان دلته را وستلې شي .
د ریونا په دې سوزیدونکو خبرو باندې ، قیرات ، سریان ، نریوس ، رستاک اوکیتهنا ټول په یوه وار په زوره زوره وخندل .
خو دا خندا تر هغې چې علي پاشا باندې ډیره بده و لګیده دهغې نه زیاته په ریونا باندې بده ولګیده ، که څه هم د قیرات ، سریان او نریوس خندا د ریونا له پاره د زغم وړ نه وه ، خو دداسې خوشحالۍ نه ډکه خندا د ریونا د مور اوپلار څخه بلکل د توقع او امید پر خلاف وه. خو بیا هم قیرات یو ځل بیا وویل :
ریونا لورجانې ! زه هیله لرم چې ته به زما خبره و منې او د نریوس سره به هغه بلې خونې ته ولاړه شې ، زما لورې ! دا زما غوښتنه ده چې تاسې دواړه خویندې هغه نجلۍ تردې ځایه په پوره عزت او درنښت سره راوړئ.
د قیرا ت په دې اصرار سره ریونا د خپله ځایه پورته شو ه ، او بیا و دریده او په ډیره قهرجنه لهجه یې نریوس ته مخ کړ او ورته یې وویل : درځه ، مخته شه !
نریوس په خندا شوه او د خیمي هغې بلې برخې ته ور روانه شوه. ریونا هم ورپسې ورپسې پښه نیولې روانه وه . د خیمي بلې برخې نیمایې ته چې ور رسیدل نو نریوس و دریده ، ریونا په ډیره بې قرارۍ سره د خیمي دهغې بلې برخې جایزه اخیسته ، هغې وکتل چې د خیمي هغه بله برخه بلکل خالي پرته ده .نو په دې وخت کې یې په ډیرې اندیښنې ، او غم او فکر سره نریوس ته وکتل او ورڅخه یې وپوښتل :
نریوس ! هغه نجلۍ چیرې دې دکومې د راوړو په خاطر یې چې زه له تاسره د خیمي دې برخې ته را لیږلې یم. ایا هغه نجلۍ دومره درنه شوه چې تا په یواځې ځان هلته نه شوه را وستلاې؟ نریوس ! زما له تاڅخه داسې هیله اوامید نه و ځکه چې ته پوهیدې چې زه د علي پاشا سره د لیونتوب تر پولو مینه کوم. دهغه په محبت ، مینه او غوښتلو کې زه تر هغه ځایه رسیدلې یم چې دهغې څخه ما ته بیرته ستنیدل شوني نه دي . خو ددې سره سره بیا هم ته د علي پاشا د موره سره یو ځاې شوې او غواړې د علي پاشا سره بله نجلۍ کوژده کړئ، زه به اوس تا ته څه ووایم . ته پوهیږې چې تا ماته تل دخپلې کوچنۍ خور په څیر خیال کړې دې ، خو زه به اوس ستا ددې رویې اوسلوک په اړه همدومره ووایم چې تا دخپلې کوچنۍ خور سره ظلم او تیرې وکړ . ماتاته داهم ویلي و چې ما علي پاشا ته د محبت نه ډک پیغام هم استولې دې او کیدې شي هغه خط علي پاشا لوستې هم وي ځکه دهغې لیک وروسته ما دا احساس کړې و چې لکه څنګه چې زه علي پاشا غواړم په همغه اندازه هغه هم زما سره مینه کوي ، تا وکتل چې کله چې دهغې مور غوښتل د هغې کوژده زما څخه پرته د بل چا سره وکړي . نریوس! تا وکتل چې نه یوازې دا چې دهغې پر مخ باندې د ناخوښې لیکي را ښکاره شوې بلکه هغه په څرګنده اوډاګیزه توګه خپلې مور ته وویل چې اې مورجانې ! په دې هکله خو به د ې زما څخه مشوره اخستې وې .
نریوس ! دهغه وخته چې تا ماته خور ویلې دې نو دیوې خور په څیر خو به دې د علي پاشا مور اوخور ته دا ډاګیزه کړې وې چې ریونا د علي پاشا ده او دهمغې په سترګو به ژوند کوي . ځکه ریونا دهمغې له پاره پیدا شوې ده . ګوره نریوس ! که ماته علي پاشا تر لاسه نه شو نو ریونا به ژوندۍ پاته نه شي.
دریونا ددې خبرو وروسته نریوس لږ څه چپ شوه او فکر یې وکړ .او په ژوره توګه یې ریونا ته وکتل اوورته یې وویل:
ریونا ! دا سې وګڼه چې حالات زما د کنتروله وتلي دي ، تا ته به یاد وي چې یو ځل ما په خپل کور کې له تا څخه وپوښتل چې ایا ته علي پاشا سره مینه کوي اوهغه دې خوښ دې ؟ نو تا په پوره بې پروایي سره یو زوروره خندا وکړه او په ډیره ناخوښه توګه دې وویل چې ته دعلي پاشا سره محبت نه کوي ،نه ته هغه غواړې او نه یې خوښوې . تا دا هم وویل چې ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي پاشا سره يو ډول همدردي لري . نو په دې خاطر ته دهغه سره د خپلولۍ اظهار کوي. اودا همدردي هم په دې خاطر ده چې علي پاشا ، دهغه مور اوخور ته هلته دهغوې په کور کې د يوې درنې ميلمنې په څير ساتلې وې او ستايې ډير زيات درنښت کړې دی . کله چې تا زما تر مخه دا خبرې ډاګيزه کړې نو ما ستا همدا خبرې دعلي پاشا مور ته ورسولې ، زما په فکر چې ستا دهمغو خبرو په اساس دا پريکړه شوې ده .

د نريوس ددې خبرو په ځواب کې ريونا تر يوې لحظې پورې چپ پاته شوه . بيا يې نريوس ته په ډير قهر او غضب و کتل او ورته يې وويل چې :

نريوس ! په دې کې شک نه شته چې هغه وخت ما ستا تر مخه داسې خبرې کړې او خپل احساسات مې ډاګيزه کړې ، ما دا ويلي و چې زه دعلي پاشا سره نه محبت کوم او نه هغه غواړم . خو داسې وګڼه چې دهغې الفاظو په ويلو سره ما هم خپل ځان ته دوکه ورکړی وه او هم خپلې مينې ته . په هغه وخت کې زه د محبت د احساس او جذبو څخه بلکل بې خبره وم . نريوس! ما هغه وخت هم تاته ويلي و چې زه د علي پاشا سره يو ډول همدردي لرم خو په حقيقت کې همدا همدردي يو محبت او غوښتنه وه چې ما په هغه وخت کې نه شوه درک کولای ، ماتاته پخوا هم ويلي چې زه د محبت او مينې د جذبو څخه بلکل بې خبره وم. دا په دې خاطر چې ددې تر مخه زما دداسې کوم وګړې سره واسطه نه وه پيدا شوې چې ما ورسره مينه او محبت کړې وې . لمړی مې د کاکا زوې سره کوژدن وشوه او ما په پټه خوله و منله ، هغه نه زما خوښه وه او نه مې هغه کله هم دخپل ځان له پاره غوښتې و.

دهغه د مړيني وروسته زما مور او پلار زما کوژدن دکلي د يوه ځوان يوتاش سره وکړه، په داسې حال کې چې ما يوتاش يو ځل کتلی و، نه ورسره زما کومه مينه وه او نه زما کومه غوښتنه، په دې اساس زه د پخوا څخه ددې احساس او جذبې څخه خالي وم.

خورې ! کوم احساس چې دعلي پاشا له پاره زما په زړه کې د همغه لمړی ورځې څخه را پيدا شوې و نو دا زما دوکه او فريب و چې هغې ته ما دهمدردی نوم ورکړ. او زما خورې ! په حقيقت کې همغه د علي پاشا سره زما د محبت او مينې پيلامه وه . افسوس چې ما خپل احساس اومحبت و نه شو پيژندلای ، او نن وخت يې زه په داسې دوه لاريو کې درولې يم چې مرګ يې را ته را نژدې او ژوند يې را څخه لرې کړې دی .

ريونا د لږ څه وخت له پاره و دريده اوبيا يې نريوس ته مخ کړ او ورته يې وويل :

نريوس ! اوس ته ووايه چې تا زما دغه جذبات اواحساسا ت څه ډول او څنګه د علي پاشا مور ته ور ورسول؟

نريوس د ځواب له پاره ريونا ته په کتلوشوه او بيا يې ورته وويل :

ريونا خورجانې ! ما تاته پخوا ويلي چې علي پاشا د خپل لښکر مخبران ټاکلي چې کله کله زما دکور په شاوخوا کې واوسيږي زما او زما د کوچنيانو پوښتنه وکړي ، تر څو په دې سيمو کې کوم دښمن پر مونږ باندې حمله ونه کړي . دا مخبران په پرلپسې توګه زما او زما د مورسره رابطه کوي ، او که کله هم دکوم شي اړتيا پيښيږي نو زه د همدوې له لارې علي پاشا ته پيغام ليږم .

ريونا خورې ! دهمدغو مخبرانو څخه يې يو د بروصې دښار په لورې ته ، هغه ماته راغې، او دعلي پاشا د وينا په اساس يې له ما وپوښتل چې د بروصې ښار ته د تللو له پاره خو څه نه لري ، که د علي پاشا د مور له پاره کوم پيغام وي نو وي وايه ، زه به يې ور رسوم . څرنګه چې په هغو ورځو کې تا ماته په ډاګه کړې وه چې ته د علي پاشا سره مينه نه لري او نه هغه د خپل ځان له پاره خوښوې نو په دې خاطر ما ستا دزړه خبره د علي پاشا مور ته ور سوله ، او نن دهمغه خبرو پايلې دې چې د علي پاشا کوژدن د بلې نجلی سره کيږي .دا نجلی د علي پاشا مور د خپله ځانه سره د بروصې د ښاره را وړې ده . ما هم هغه نجلی کتلې ده ، هغه ډيره ښايسته ، ښه شکله ، او را ښکودونکې سترګې لري ، هغه دومره ښايسته ده چې که چيرې د شپې په تياره کې هغه و ساتې نو بيا به هم دهغه څيره د شمعې يا مشال په څير خپل چاپيريال روښانه کړي .

د نريوس ددې خبرو په اوريدو سره ريونا يو ځل بيا په احتجاجي توګه نريوس ته وکتل او ورته يې وويلې :

واوره نريوس ! پس له دې به زه تاته هيڅکله هم خور و نه وايم. يوائې په نامه به دې را بولم ،ځکه چې تا پر ما ډير زيات ظلم او ستم کړې دی ، نريوس که چيرې تا زما پخوانې احساسات د علي پاشا مور ته رسولي شول نو زما وروستي جذبات به دې هم ورته رسولي واې ، که چيرې ما پخوا تاته ويلي و چې زه دعلي پاشا سره مينه نه لرم . خو وروسته مې درته وويلي چې زه د علي پاشا سره د زړه له کومې مينه لرم او د ځان له پاره يې غواړم .دهغه د ملګرتوب غوښتونکې يم او دهغه نه پرته ژوند نه شم کولې ، تا ته په کار و چې لکه څنګه چې دې زما مخته خبرې هغوې ته ور رسولې داسې زما وروستۍ خبرې هم هغوې ته ور ورسوې . زه ډاډ منه يم چې که چيرې تا همداسې کړې واې نو نن به زه ددې غميزې سره نه مخ کيدم. زه نن دعلي پاشا له پاره د يوې پردی نجلی حيثيت لرم ، او هغه ځاې چې زه په کې بايد نن ولاړه واې هلته نن يوه بله

(c) ketabton.com: The Digital Library

نجلۍ دریدلې ده . د علي پاشا دهغه ملګرتوب حق چې له ماسره و هغه نن بل چاته ورکول شوي دي . خو زه به دا حق هيڅکله هم و نه منم . زه خو هغه نجلۍ ته څه نه شم ويلي ، خو زه به دعلي پاشا سره په دې هکله ضرور خبرې وکړم. ځکه چې کله چې علي پاشا زمونږ له ځايه رخصت اخيست ،او د سلطان بايزيد سره د جنګ ډګر ته روان و او ماورته د لارې توښه تياره کړې وه نو په هغې کې ما د خپلې مينې اومحبت يو ليک هم ايښې و او په هغې کې مې علي پاشا ته دخپلو احساساتو اظهار هم کړې و. زه هيله منده يم چې علي پاشا به زما د هغې محبت او مينې خيال و ساتي او زما د غوښتنې درنښت به وکړي ، او کومه نجلۍ چې دعلي پاشا مور هغه ته غوره کړې ده هغه به پرېږدي او زما ملګرتوب اوزما محبت او مينې ته به ترجيح ورکړي .

تردې ځايه دخبرو کولو وروسته ريونا يو ځل بيا ودريده ، دهغې سترګو د اوښکو نه ډکې وې او بيا د اوښکو څو څاڅکي د هغې په لمن باندې لاندې ولويدل . دهغې ددې حالت په کتلو سره نريوس نښتې معلوميده ، غوښتل يې څه ووايي خو ريونا يو ځل بيا شروع وکړه.

ما خو ته ټول عمر خپله خور ګڼلې وې خو تا دخور په بڼه زما سره ډير ظلم او تيرې وکړ که چيرې تاد علي پاشا په اړه زما دغه جذبات اواحساسات دهغه مور ته نه شوې رسولې ، نو کوم وخت چې د علي پاشا مور دلته راغله او د بلې کومې نجلۍ سره يې د علي پاشا د کوژدنې خبره کړې وه نو په هغه وخت کې هم تا دا ويلي شول چې د علي پاشا له پاره د ريونا نه بله مناسبه نجلۍ نه شي پيدا کيدې. نو که اوس تا دعلي پاشا د مور تر مخ زما د جذباتو او احساساتو د ښکاره کولو هڅه کړې وې نو شونې وه چې د علي پاشا مور چې کومه نجلۍ د بروصې څخه له ځانه سره راوړې ده هغه به يې له ياده ويستلې وې اودعلي پاشا سره به يې زما کوژده کړې وې ، خکه چې زه پوهيږم چې دعلي پاشا مور زما په هکله ډيره مهربانه ، او همدرده ښځه ده . که چيرې تا د علي پاشا مور ته داټول هر څه ويلي واې نو زه په ډاډ سر ويلې شم چې دوې به زما په حق کې پريکړه کړې واې .

د ريونا په دې خبرو نريوس تر يوه حده پورې تروه شوې وه . تر لږ څه وخته پورې يې سر ټيټ کړې و او څه فکر يې کاوه ، بيايې د ريونا په لور وکتل او ورته يې وويل :

ريونا جانې ! که ته غواړې نو زما په ذهن کې يو وړانديز شته دې . په دې ترتيب سره به ته دخپل منزل په لاسته راوړوکې بريالۍ کيږي . ريونا خورې ! هغه نجلۍ چې دعلي پاشا مور د بروصې له ښاره له ځانه سره يو ځاې راوستې ، پريږده چې د هغې کوژده د علي پاشا سره تر سره شي. زه به په دې لړ کې دعلي پاشا د مورسره خبرې وکړم . او همدا نن به ستا کوژدن هم دعلي پاشا سره تر سره کړو ، ځکه چې علي پاشا تا او د بروصې څخه راغلي نجلۍ دواړه په يوه وخت کې د ښځو په څير ساتلې شي . په دې ترتيب که د بروصې څخه راغلي نجلۍ ته دا څرګنده شي چې هغه دعلي پاشا په ملګرتوب کې راتلونکې ده ،په دې خاطر چې هغه نجلۍ هغه خوښوې نو هغې ته به هم خپل منزل تر لاسه شي او ته چې د ليونتوب تر پولو پورې علي پاشا سره مينه لري او دخپل ځان له پاره يې غواړې تا ته به هم خپل منزل او مقصد تر لاسه شي. ووايه چې په دې لړ کې ستا آند څه دې ؟

د نريوس په دې خبرو باندې د ريونا په مخ کې د قهر او غضب نښې را ښکاره شوې ، بيا يې په ډيره ناخوښۍ سره وويل :

نه نريوس !دا هيڅکله هم نه شي کيداې ،ما دعلي پاشا سره مينه کړې ده ، هغه مې د ځان له پاره غوښتې د ی ، زه به هيڅکله هم دا خوښ نه کړم چې زما دا غوښتنه ، زما دامينه سره وويشل شي ،هو ! که چيرې د علي پاشا ملګرتوب ما ته تر لاسه شي نو زه به دهغه د ټولې مينې ، محبت او غوښتنې حقداره اوسم .اوکه نه په ياد ولره که چيرې زما علي پاشا ماته تر لاسه نه شو نو ما لکه څنګه مې چې مخته تاته وويل چې ريونا به د علي پاشا پرته ژوندۍ پاته نه شي .

نريوس ! ما تاته پخوا هم ډاګيزه کړې ده چې ما د هماغه لمړۍ ورځې څخه د علي پاشا سره مينه پيل کړې ده خو څرنګه چې زه د محبت او مينې د جذبې څخه نا خبره وم نوما دغې محبت او مينې ته د همدردۍ نوم ورکړ. بس داسې يې و ګڼه چې دا زما بې عقلي او نا پوهې وه. او زما همدا بې عقلي ماته نن ستر مصيبت او غم و ګرزيد. او که نه په هماغه لمړي ځل چې تا له ما څخه د علي پاشا د محبت په هکله پوښتنه وکړه نو که چيرې زه ريښتا احمقه او نا پوهه نه وايې نو په هماغه وخت به مې ځوا ب درکړې و چې علي پاشا زما منزل ، زما محبت او زما غوښتنه ده . په هرصورت نريوس ! لا تراوسه هم څه له لاسه نه دي تللي ، اوس هم که چيرې ته دعلي پاشا د مور سره په دې هکله خبرې وکړې نو زه ډاډه يم چې هغه به زما په حق کې پريکړه وکړي . زه به په خپله په دې اړه د علي پاشا سره خبره وکړم . زه پوهيږم چې دعلي پاشا جذبات به زما په حق کې وي . تا ونه کتل چې علي پاشا په څرګنده توګه خپلې مور ته وويل چې د واده په هکله به يې ورسره مشوره کړې وې . اوس هم وخت مه ضايع کوه . ووايه چې هغه نجلۍ چيرې ده ؟ راځه چې هغه له ځانه سره يو ځاې د علي پاشا مور ته يوسو . هلته به ټول په ډيره بې قرارۍ سره زمونږ انتظار کوی ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریونا د پوښتني په هکله نریوس تر لږ څه وخته پورې په فکر کې ډوبه شوه. بیا یې په ټیټ او راز لرونکي اواز سره وویل :
ریونا خورې ! ته خوژاړې ، ستا په سترګو کې اوښکې دي ، ته خپل ځان سنبال کړه، زه به هغه نجلۍ په خپله دعلي پاشا او دنورو تر مخ له ځانه سره یوسم .
ریونا سمدستي خپلي اوښکې وچې کړې او ویې ویل : څه ، وایه هغه نجلۍ چیرې ده چې زه یې هم درسره یو ځای هلته دعلي پاشا مخې ته بوزم .
د ریونا ددې خبرې سره نریوس یو نا څاپه په زوره و خندل ، لمړۍ یې خپله خوله ور وړاندې کړه او دریونا مخ یې ښکل کړ اوبیا یې په دې بل مخ باندې لاس کیښود او ورته یې وویلې : ریونا جانې خورې ! هغه نجلۍ چې زه یې دعلي پاشا تر مخه دهغې د کوژدني په خاطر ور حاضروم هغه په خپله همدا ته یې !
د نریوس په دې خبره ریونا یو ټکان وخوړ ، ډیره حیرانه او متعجبه شوه، نریوس ته یې مخ کړ او ورته یې وویلې :
دا ته څه وایې ، دعلي پاشا مور زه له تاسره ددې له پاره را ولیږلم تر څو دخیمي دهغې برخې څخه چې د بروصې څخه راغلي نجلۍ په کې ناسته ده د علي پاشا د کوژده شوې په څیر دعلي پاشا مخ ته بوزم . خواوس دلته د راتلو وروسته ته ماته دا خبره کوې چې ته ما د علي پاشا دکوژده شوې په څیر دخیمي ددې برخې څخه د علي پاشا د مور تر مخه وړې ، ووایه دا مو کومه معامله روانه کړې ؟تا خو زه په یوه اندیښنه کې او یو پلټنه کې ور غورځولې یم .
په ځواب کې نریوس یو ځل بیا یوه زور وره خندا وکړه او بیا یې ریونا ته وویل :
ریونا جانې خورې !ما له تاسره څنګه بې وفایي کولې شوه ؟ ما څنګه پر تا ظلم،تیرې او جبر کولې شول ؟ هغه وخت چې تا ماته وویل چې ته د علي پاشا سره مینه نه کوې اویا دهغه په هکله د ملګرتوب فکر نه لرې نو په هماغه وخت کې ماستا د څیرې څخه دا اندازه کړې وه چې ته د علي پاشا سره مینه او محبت کوې او هغه د ځان له پاره غواړې او بیا چې کله تا د علي پاشا په هکله په ښکاره توګه د خپل محبت او میني څرګندونه ماته وکړه و نو ما د همغه مخبرانو به واسطه چې علي پاشا زما له پاره دلته ټاکلي ود علي پاشا مور ته دا پیغام ولیږه چې ریونا د علي پاشا سره مینه کوی ،او همدا راز علي پاشا هم ریونا د خپل ځان له پاره غواړې ، ما په دې هکله دعلي پاشا سره هم خبرې کړې دي. هغه هم تا دځان له پاره غواړي ، له تاسره مینه کوي .
ریونا ! تا ته به یاد وې چې یو ځل چې مونږ دعلي پاشا په پړاو کې دهغه خیمي ته ورغلو نوهلته ستا پلار علي پاشا ته یوه خبره کړې وه چې مونږ به ډیر ژر د ریونا واده کوو . اوعلي پاشا ته یې ویلې و چې دریونا په واده کې به خامخا ګډون کوې . ته پوهیږې چې ستا د واده کولو په اوریدو سره علي پاشا ډیر زیات غمګین ، اندیښمن او افسرده شو . ما به ډیر غور سره دهغه څیره کتله او کیداې شي تا هم هغه کتلي وې .
ریونا ورته وویل:
نریوس خورې ! ستا اندازه درسته ده ، ما هم په هماغه ورځ د علي پاشا څیره په غور سره کتلي وه . او ما ته په هماغه ورځ دا احساس را پیدا شوې و چې د علي پاشا سره هغه احساس ته چې ما دهمدردۍ نوم ورکړې و هغه په خپل ذات کې همدردي نه وه بلکه مینه او ارزو وه.
ریونا دومره خبره وکړه چې نریوس یې خبره غوڅه کړه او ورته یې وویل :
د علي پاشا مور اوخور چې زما پیغام واورید نو سمدستي دلته راغلي ،مونږ غوښتل تا په یوتجسس کې واچوو . او تا ته ووایو چې هغوي له ځانه سره یوه نجلۍ هم راوړې ده . په حقیقت کې دعلي پاشا مور غوښتل چې دا ډاګیزه کړي چې ته د علي پاشا سره څومره مینه کوي ، دخیمي په هغې برخې کې چې کله دا څرګندیده چې علي پاشا د بلې کومې نجلۍ سره واده کول غواړ ي او تا خپل سر ټیټ اچولي نو دعلي پاشا مور تا ته کتل او ستا دغه کار ور ته ډیر خوند ورکاوه . کله چې دعلي پاشا مور مونږ ټول خیمي ته ور وبللو ، نو دخیمي په دې بله څنډه کې دعلي پاشا مور له ماسره په دغه ټوله مسئله باندې تفصیلي خبرې وکړې او ستا د محبت د معلومولو له پاره د ا ټوله لوبه ولوبول شوه. او تا ته به یاد وې چې د خیمي په هغه سر کې د علي پاشا خور سریان ته د خپله ځانه سره په خبرو بوخته کړې ، سریان ستا تر مخه نا سته وه او داسې ناسته وه چې ستا شا ستا د مور او پلار په لور وه. نو ددې فرصت نه په ګټې اخستوسره د علي پاشا مور ستا مور اوپلار ددې ټول پلان څخه خبر کړل . نو دغه لوبه چې له تاسره و لوبول شوه. په دې کې یواځې دعلي پاشا مور نه بلکه دهغه خور سریان هم شامله وه ، ستا مور اوپلار هم په کې ورګډو او زه په کې هم . خو یوازې هغه څوک چې ددې معاملې څخه بې خبره دي هغه ته او علي پاشا دواړه یاست . اوس ووایه ته څه ویل غواړې ؟
د نریوس په دې انکشاف سره د ریونا حال په سلګیو کې ډوب شو ، تر لږ څه وخته پورې یې د نریوس په دې انکشاف باندې عکس العمل و نه شو ښوداې ،خو بیا هم هغه دسپوږمۍ په څیر رونه و ګرځیده او په مخ او څیره کې یې ډیر خوشحاله بدلون

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغي. هغه لږ څه په فکر کې شو ه او بيا يې په يوه منډه نريوس نه غيږ چاپيره کړه دهغې مخ ، تندې او وجود يې ښکلاوه ، او د ډيرې ميني وروسته يې ځان جدا کړ او نريوس ته يې وويل :
زما ډيرې درنې خورې نريوس جانې ! تا خو په دې خبرو زما ټول غم او هم ، ټولې انديښنې او ټول ... په يوه وار له منځه يوړل . تا خو په ريښتونې توګه د يوې خور حق ادا کړې دې ، نريوس ! کله چې تا زه دخيمې دې لورې ته راوستلم نو ما په خپل زړه کې دا فکر کاوه چې کاشکې زه د اوبو پوکڼۍ وې او پر زمکه باندې د لويدلو سره سم چاوديدلې وې، ما دا ارزو کوله چې کاشکې دا زمکه و چوي او زه په کې ژوندۍ ور ننوځم . نريوس خورجانې ! ته پوهيږې چې دځان له پاره دعلي پاشا غوښتلو زما دمحبت او مينې ټولې پولې له منځه وړې دي،اوس خو علي پاشا زما منزل او نښه ده. د هغه پرته زه د ژوندۍ پاته کيدو هيله او اميدهم نه شم کوولې ، تا خو د خپل سلوک په واسطه زما ځولۍ د خوشحاليونه ډکه کړه او زما په لمن کې دې د مينې ګلاب وا چول .
تردې ځايه دخبرو وروسته ريونا د يوې لمحې له پاره چپ شوه ، لږ څه فکر يې وکړ اوبيا يې په خبرو پيل وکړ.
نريوس خورجانې ! اوس چې تا زه د ټول حقيقت څخه خبره کړم ، اوس را ته ووايه چې زه څه وکړم ؟ ايا ته ما له لاسه نيسې او د ټولو تر مخ مې دروې ،
دريونا په دې خبره نريوس يوه نرۍ غوندې خندا وکړه او بيايې وويل:
ريونا خورجانې ! ستا خبره سهي ده . اوس به زه تا د علي پاشا د کوژدې شوې په څير له لاسه نيسم او د خيمې هغې بلې برخې ته به دې بوزم . په دې باندې به ټول خوشحاله شي خو يوازې علي پاشا به حيران دريان وي ، ريونا جانې ! کل چې علي پاشا په دې خبر شي چې دکومې نجلۍ سره چې دهغه کوژدن کيږي هغه د ريونا پرته بل څوک نه ده ، نو ياد ساته چې د علي پاشا د خوشحاليو به انتها نه وی .
د نريوس په دې خبرو باندې ريونا ډيره زياته خوشحاله شوه، کله چې نريوس خپلې خبرې خلاصې کړې نو ريونا ورته وکتل او ويې ويل :
که چيرې خبره همداسې وي نو درځه د هغه بلې برخې په لور ولاړ شو !
په دې وخت کې نريوس ريونا ته په ډير غور سره وکتل او ورته يې وويل: ته خو دې اول دا خپل ځان ووينه ، ستا د سترګو څخه را بيدونکې اوښکې ستا پر ګلابې مخ باندې لارې کړی دي . هغه مخامخ د لاس پريمنځلو ځای دې ولاړه شه ، او خپل مخ لاس پريمنځه ، په آينه کې دی خپل ځان په غور سره ووينه ، خپله څيره ، خپل کالې او لباس دې سهي کړه دهغې وروسته به زه تا د خيمې هغه بلې برخې ته له ځانه سره يوسم .
ريونا د نريوس په خبره سمدلاسه پا څيده او د ځان پريمنځلو ځای ته ورغله ، لمړی يې مخ لاس پريمنځل بيا د آينې تر مخ و دريده خپل ويښتان يې سهي کړل ، خپل کالې يې و کتل او بيا نريوس ته را نژدې شو ه دهغه لاس يې و نيو او ورته يې وويل :
را ځه خورې ، چې نور ورځو .
نريوس دهغې په دې خبره تر ډيره پورې مسکۍ وه اودهغې لورې ته يې کتل ، بيا يې د ريونا تر ملا لاس چاپيره کړ او د ناوې په څير يې د لاسه و نيوله او دخيمې هغې بلې لورې ته يې يوړه چيرې چې رستاک ، کيتهنا ، قيرات ، سريان او علي پاشا ټولو په ډيره بې قرارۍ سره دوی ته منتظر ناست و.
کله چې نريوس به داسې حال کې چې لاس يې د ريونا د ملا څخه را تاو کړې و د خيمې هغه برخې ته ورننوتل چيرې چې ټول ناست و نو په دې ډول ددوی د راننوتلو سره چې تر کومه ځايه قيرات ، سريان ، کيتهنا او رستاک دخوشحالۍ نه په کاليو کې نه ځايدل ، هلته علي پاشا سخت آنديښمن ، حيران او تجسس کې و . نريوس غوښتل ريونا په هغه ځای باندې بيرته کينوی د کومه ځايه چې هغه را پاڅيدلې وه خو دعلي پاشا مور قيرات پرې نه ښود ه او نريوس ته يې وويل :
نريوس لورې ! ريونا دلته نه هلته د علي پاشا تر څنګ چې کوم ځای مونږ ورته خالي کړې او جوړکړې هلته کينوه ، د قيرات په دې خبره ريونا ټکان وخوړ او خپل مور او پلار ته يې په احتجاجي توګه ور وکتل. په دې وخت کې د ريونا مور کيتهنا وويل :
ريونا جانې لورې ! اوس خو به ته کوم اعتراض نه لرې ته هملته دعلي پاشا تر څنګ کينه ، ځکه چې اوس خو دعلي پاشا پر تا او ستا پر علي پاشا باندې ډير حقونه دي . تاسې دواړه يوه بل ته منسوبيږئ ، زما لورې ! د همدې شيبې وروسته ته دعلي پاشا امانت يې .او علي پاشا ستا ژوند ، ستا ځان ،ستا ابرو او ستا د عصمت خاوند او ساتندوي دی .
دخپلې موو د دې خبرو په اوريدو سره ريونا دخوشحالۍ په تالنوکې زنګيده خو بيا يې هم نه غوښتل د خپلې خوشحالۍ نښې په خپل مخ باندې را ښرګندې کړې . بس هغه چپ خوله ، ټيټ سر د علي پاشا تر څنګ اوړه په اوړه کيناسته ، په دې وخت کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعلی پاشا سر هم ښکته و او په فکرونو کې ډوب ناست و. خو دهغه دا ډول کیناستل د ریونا له پاره د زغم وړ نه و. ځکه هغې غوښتل هغه خندان او خوشحاله ویني ،دهغه تر څنګ د کیناستو وروسته به ریونا کله کله هغه ته په غلنیو سترګو کتل ،او دهمغې په لور به یې سترګې ور ښکته کړې وې .

کله چې دا ټول مراسم سر ته ورسیدل ، نو قیرات او سریان دواړه د ریونا تر څنګ کیناستل ، په دې وخت کې قیرات ریونا ته وویل :

ریونا جانې ! هغه څه چې تر اوسه پورې وشول هغه داسې و ګنه چې ستا د محبت او مینې یو ازمېښت شانته و. لورجانې ! ما دبروصې څخه دخپل ځانه سره کومه نجلۍ نه وه راوړې ، ماته مې نریوس لور دخپلو مخبرانو په خوله ځواب رالیږلی و چې ته دعلي پاشا سره او علي پاشا له تاسره مینه کوې ، سوګند په خدای چې کله د بروصې په ښار کې ماته دا خبر راورسید نو زما د خوشحالیو پای نه و. هغه وخت چې ته د لمړي ځل له پاره د بروصې ښار ته راغلې و ې او یوه اونۍ دې له مونږ ه سره تیره کړه نو په همغه وخت کې ما ته د علي پاشا له پاره خوښه کړې وې ، خو ما نه غوښتل خپله خوښه پر تاسې باندې و منم . ما غوښتل چې هر وخت ستا له اړخه ددې غوښتنه وشي نو زه به تا دعلي پاشا سره منسوب کړم. نن زه ډیره زیاته خوشحاله یم چې ته دعلي پاشا او علي پاشا ستا شو .

قیرات تر دې ځایه ریونا ته خبرې وکړې او بیا یې علي پاشا ته مخ کړ او ورته یې وویل :

علي پاشا زویه ! ما کله کولې شول ستا واده او کوژدن ستا د خوښې پرته تر سره کړم . او دا چې تاسې مې تر یوه وخته پورې په تجسس کې واچولی نو په دې پلان کې ستا خور نریوس له مونږ ه سره برابره شریکه ده . خو زما بچیانو! زما خبره په غور سره واورئ:

په دې کې شک نه شته چې زما خاوند او زما دوه زامن ددښمن په لاسو وژل شوې او دهغې څخه وروسته تر ننه پورې ماته خوشحالي نه وه تر لاسه شوې ، خو نن زه ددووخوشحالیو سره مخ شوې یم ، تر هر څه لمړئ خوشحالي ما ته داده چې زما زوې علي پاشا د خپل پلار او ورونو قاتلان له منځه یوړل ، دا داسې یو ستر ګار دې چې زه به یې په ټول ژوند کې له یاده و نه کاږم. زه په واورینو سیمو او د ګرمۍ نه په را خوټیدونکو لمرونو کې لوڅې پښې ګرزیدلم ، دا پر ما دعلي پاشا احسان دې چې هغه قاتلان له منځه یوړل او زما پښو ته یې پڼې واچولې .

بله ستره خوشحالي چې ماته تر لاسه شوه هغه دا ده چې ما ته د نریوس نه وروسته دریونا په څیر لور په نصیب شوه . لمړئ زه یواځې د یوې لور مور وم او اوس ددرې لونو مور یم . او دا زما له پاره دډیرې خوښۍ ځای دې .

علي پاشا ! ستا ددې کوژدنې مراسم د سلطان بایزید یلدرم په حکم او غوښتنه تر سره کیږي کله چې زه دبروصې څخه دې لورې ته راتللم نو د راتګ تر مخه مې محترم برهان الدین وروړ دخپل پلان څخه خبر کړ ، هغه دا پلان ټول سلطان بایزید ته ووایه ، نو سلطان بایزید یلدریم زما د کتلو له پاره په خپله زما حویلۍ ته را غې او ویې ویل چې د علي پاشا ددې کوژدنې د مراسمو په خاطر د سلطان بایزید له اړخه تا ته مبارکي ووایم ، هغه زما په لاس تاته د ددې کوژدنې په خاطر یوه ګوته هم را لیږلې ده، ډیره ارزښتناکه ګوته . دا ګوته د سلطان عثمان د شاهي زیوراتو څخه یوه ده. چې د کلونو کلونو راهیسې په عثماني کورنۍ کې ساتل کیږي . سلطان بایزید همداسې یوه ګوته د ریونا له پاره هم را لیږلې ده . سلطان حکم کړې دې چې هغه ګوته چې علي پاشا ته په ګوته کیږی هغه د ریونا مور اوپلار ته ورکړئ او هغه چې ریونا ته په ګوته کیږی هغه علي پاشا ته ورکړئ . علي پاشا دې ریونا ته په خپله دا ګوته په ګوته کړي ، ددې څخه اخوا سلطان د ریونا له پاره څه نور قیمتي زیورات را لیږلي دي. تر څنګ یې ماته دخدای پامانۍ په وخت کې دا هم وویل چې ځرنګه چې علي پاشا د سلطان د زوې په څیر دې نو سلطان ریونا ته هم خپل لور وویله ، او دایې وویل چې د کوژدنې په دې مراسمو کې زه ریونا ته د خپلې لور په څیر د زړه له کومې مبارکي وایم .

په دې وخت کې قیرات په یوه ځانګړې انداز سره خپلې لور سریان ته وکتل . سریان دهغې په اشاره سمدستي پورته شوه او دخپل سامان څخه یې یوه څرمني خلطه را وویسته ، دخلطې خوله یې پرانسته اوخپلې مور ته یې ور حواله کړه . قیرات په هغه خلطه کې سترګې ور ښکته کړې ، بیا یې ترې دوه ډیرې قیمتي ګوتې را وویستې ، دا ګوتې د سرو زرو څخه جوړې شوې وې چې ډیر زیات جواهرات په کې کارول شوي و. دهغې څخه یې یوه ګوته علي پاشا ته ورکړه او ورته یې وویل :

علي پاشا ! ته به دا ګوته زما لور ریونا ته په ګوته کړې ، هغې هغه بله ګوته د ریونا مور کیتهنا ته ورکړه او ورته یې وویل :

کیتهنا خورې !ته داګوته په خپل لاس ریونا ته ورکړه تر څو هغه یې د کوژدنې دمراسمو په وخت کې علي پاشا ته په ګوته کړي ،

کیتهناتر یوه وخته پورې هغه ګوته په لاس کې اړوله را اړوله او هغې ته یې په حیرانتیا سره کتل ، ډیره زیاته خوشحاله وه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بیا پورته شوه او هغه ګوته یې ریونا ته ورکړه ، په دې وخت کې قیرات وویل :
علي پاشا زویه ! او ریونا لورجانې ! اوس چې ددې ټولو تر مخه ستاسو ددواړو د کوژدنې مراسم تر سره کیږي نو تاسې هم زمونږ د ټولو په موجودیت کې دا ګوتې یو بل ته په ګوته کړ ئ ، علي پاشا ! ریونا نجلۍ ده ،هغه به شرمیږ ې نو ته دا کار لمړۍ پیل کړه . ته ریونا ته ګوته په لاس کړه نو بیا به ریونا تاته ګوته په لاس کړي ،
علي پاشا دخپلې مور خبره و منله او خپل لاس یې ور مخته کړ او د ریونا لاس یې په خپل لاس کې را ونیو خو هغه و کتل چې د ریونا لاس لړزیږي او رپیږي ،خو بیا هم علي پاشا ریونا ته ګوته په ګوته کړه .
د علي پاشا نه وروسته ریونا په داسې حال کې چې لړزیده د غلې په څیر یې خپل لاس ور اوږود کړ د علي پاشا لاس یې په خپل لاس کې و نیو او دکوژدنې ګوته یې ور ته په ګوته کړه . کله چې دواړو یو بل ته ګوتې په لاسو کړې نو قیرات ددعا له پاره خپل لاسونه اسمان ته پورته کړل ، تر لړه څنده پورې هغې په ډیره عاجزۍ او انکسارۍ سره دعاوې کولې او دهغې وروسته یې علي پاشا او ریونا دواړو ته مخ کړ او ورته یې وویل :
علي پاشا او ریونا ، زما بچیانو ! ما نه غوښتل ستاسې کوژدن وکړم ما غوښتل چې ستاسې واده وکړم ، خو دا زما د ورور برهان الدین او په خپله د سلطان بایزید یلدرم غوښتنه وه چې د علي پاشا واده به د بروصې په ښار کې کیږي نو په دې خاطر تاسې دواړه تر هر څه لمړۍ د کوژدنې د مراسمو سره مخ شوئ. ستاسې دواړو د واده له پاره به زما لور ریونا د بروصې ښار ته وړل کیږي ، د ریونا پلار رستاک او مور کیتهنا به هم له مونږ ه سره هملته ځي ، اوبیا به هلته د ټولو تر مخه په پوره شان او شوکت سره ستاسې واده تر سره کوو . ریونا لورې ! د علي پاشا واده زما د ژوند تر ټولو ستره خوشحالي او د ټولو ستره غوښتنه ده . د واده ټول انتظامات به زه د خپلې لور نریوس په غاړه کې واچوم . او زه غواړم چې ددې واده وروسته نریوس د خپلو دواړو کوچنیانو اومور سره یو ځاې همله‌ته په بروصه کې زمونږ سره تم شي .
قیرات د لږو خبرو وروسته یو ځل بیا ریونا ته مخ کړ او ورته یې وویل :
ریونا جانې لورې ! اوس خو ته هم دعلي پاشا په څیر زما خزانه او زما دولت یې ،داسې لکه څنګه چې نریوس لور جانه ده .اوس نو ته او نریوس دواړه زما د هغه حویلۍ ، چې په بروصه کې ده ، څښتنان یاست . تاسې دواړه کله او څه وخت چې وغواړئ د بروصې ښار ته را تللاې شئ ، ریونا لورجانې ! تر هغې چې د نریوس جانې پورې اړه لري نو دهغې او دهغې د دواړو کوچنیان په اړه خداې ته دعاده چې هغوې تل خوښ او خوشحال وساتي. څرنګه چې سلطان بایزید یلدرم زمونږ د ټولو حالاتو څخه پوره خبر دې نو کله چې زه دې لورې ته راتللم نو هغه د بروصې د ښار په چاپیریال کې دنریوس له پاره یوه ستره ټوټه زمکه ځانګړې کړه ، په دې اساس به دهغې ټوټې زمکې مالکه نریوس او دهغې کوچنیان وي ، په دې ټوټه کې څو باغونه دي او ډیره زیاته ښه زراعتي زمکه ده . دهغې لاسته راوړنه او حاصلات به تر یوه کاله پورې پیل شي . زما لورجانې ! هغه ټوټه زمکه او باغونه چې همدا اوس زما په ملکیت کې دي نو دهغې خاوندان ته او علي پاشا یاست . زه دعا کوم چې تاسې د تل له پاره خوشحاله او خوښ و اوسئ.
قیرات تر لږ څنده وروسته رستاک او کیتهنا ته و کتل او ورته یې وویل :
زما درنې خورې ، او زما دروند وروره ! هغه څه چې ما علي پاشا او ریونا ته ویل غوښتل هغه مې ورته وویل ، اوس نو ستاسې د دواړو څخه که دوې ته څه ویل غواړئ نو ورته یې ویلې شئ.
دقیرات ددې خبرې په ځواب کې د ریونا پلار رستاک په خبرو پیل وکړاو ریونا ته یې وویل:
ریونا ! اوس چې ته په رسمي توګه علي پاشا ته منسوب شوې ، نو زما لورې ، ته اوس دعلي پاشا امانت یې ، لورجانې ! هر هغه څه چې علي پاشا در څخه وغواړې هغه کوه ،او دکوم کار څخه دې چې منه کوي د هغې څخه ځان ساته ، زما لورې ! په همدې کې ستا خوشحالي او په همدې کې ستا خیر دې .
اوس چې ته دعلي پاشا شوې نو زه تاته اجازه درکوم چې ته په خپل کور کې ، د نریوس په کور کې ، په دې لښکر ځاې کې ،هر چیرې چې ته وغواړې او هر وخت وغواړې د علي پاشا سره لیدل کتل کولې شي . دا په دې خاطر چې ته دعلي پاشا امانت یې، اوکله چې زمونږ خور قیرات بیرته ستیږي نو مونږ به تا د بروصې ښار ته له ځان سره یوسو او هلته به دې د علي پاشا سره واده ترسره کړو .
ددې خبرو وروسته رستاک چپ شو ، په خیمه کې هم چپه چپتیا شوه، ددې وروسته قیرات دغه چپتیا ماته کړه او وی ویل :
سریان ! هغه دواړ ټوکرۍ چې کالي په کې پراته دي ، راواخله ،
دهغې په دې خبره سریان ولاړه او دواړه ټوکرۍ یې ر ا واخستې او دخپلې مور په غیږ کې یې کینودې ، قیرات ددواړو خولې پرانستې او بیا یې په پلټونکو سترګو په کې و کتل، دهغې څخه یې یوه د ریونا په غیږ ې کینوده او ورته یې وویل :
ریونا په دې ټوکرۍ کې ستا او ستا د مور و پلار کالي هم دې . دا ما تاسې ته د بروصې د ښار نه د همدې کوژدنې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوشحالۍ کې راوړې دي . خو دا خبره ياد ساتئ چې هر هغه څه چې ما دلته د ځانه سره راوړي ددې ټولو انتظام په خپله سلطان بايزيد کړې دې ، ځکه چې سلطان بايزيد ، علي پاشا خپل زوې ګڼلې دې د بروصې د ښاره د راتللو په وخت کې هغه ماته په څرګندو ټکو دا وويل چې : کله چې د علي پاشا واده وي نو د واده ټول مصارف به د سلطان په غاړه وي . لورجانې ! تر هغې چې زه د علي پاشا دمور په حيث د ښه نصيب خاونده يم نو لورجانې زه غواړم چې د علي پاشا له لورې ستا قسمت هم دخوشحالۍ قدمونه ښکل کړي . زه دعا کوم چې ته به دعلي پاشا سره د ډيرښه او برياليي ژوند خاونده شي.

قيرات تر دې ځايه دخبرو وروسته و دريده ، دمه يې وکړه او بيا يې تر څنګ ايښې هغه بله ټوکرۍ را پرانسته او هغه يې د نريوس په غيږ کې کيښوده ، او ورته يې وويل چې : په دې کې ستا ، ستا د مور او زما ددواړو بچيانو کالي دي. تاسې ته هم دا کالي سلطان بايزيد تياري کړې دې ، لورجانې تادې هم خداې د ريونا سره يو ځاې ښاده او اباده لري ، لورې ! نن ورځ زما د خوشحاليو ډيره ستره ورځ ده . ځکه له يوه اړخه علي پاشا زما د خاوند او دواړو زامنو قاتلينو ته سزا ورکړې ، تر څنګ يې زما ښنې ابلې پښې را پټې کړې او پښې يې را په پښو کړې او تر څنګ يې تر ټولو لويه خوشحالي داده چې ما ته يې د يونا په څير يوه لور راکړه . خداې دې يې تل د علي پاشا سره دخوښۍ نه ډک ژوند په برخه کړي .

قيرات د لږ څه تم کيدو نه وروسته يو ځل بيا نريوس ته مخ کړ او ور ته يې وويل :

نريوس ! ته او ريونا ما ته يو ډول ياست . اوس زه ډاډمنه يم چې زه يواځې د سريان مور نه بلکه ستاسې ددواړو مور هم يم او زما يوه لور نه بلکه درې لوڼي دي . واورئ زما لوڼو! زما سره چې هر څه د علي پاشا له پاره دي هغه ستاسو د ټولو امانت دې . او بيا د سلطان بايزيد نه ممنونه يو چې هغه مونږ ته نوره زمکه او باغونه هم را وبښل . خو هغه څه چې بايزيد مونږ ته را کړې نو نريوس لورې ! هغه ستا او ستا د کوچنيانو دي .

کله چې د يونانيانو او اروپايانو د خطر اوګواښ مخه و نيول شي ،او دعلي پاشا د لښکر پړاو له دې ځايه پورته شي، نو لورې زه به تاسې ټول د بروصې ښار ته راوبولم، هلته به دسلطان بايزيد په شتون کې د علي پاشا او ريونا واده تر سره شي ، د واده وروسته ک چيرې د ريونا پلار رستاک اومور کيتهنا بيرته خپل کلي ته راستنيدل غواړی نو کوم ممانعت به ورته نه وی ځکه د ريونا پلار د خپل کلي سردار دې ، او دلته هغه د پراخې زمکې او باغونو مالک دې ، خو نريوس لورې ! تر هغې چې تا پورې اړه لري نو زه غواړم چې کله ته د ريونا د واده په خاطر هلته راشې نو بيا بيرته دې کلي ته مه را ستنيږه ، هملته واوسه ، او هغه جايداد چې سلطان تاته درکړې د خپلو بچيانو او مور سره دې د هغو ساتنه وکړه . که چيرې ته همداسې وکړې نو زما لورې د ا به ماته د ډير ډاډ او خوشحالۍ سبب وګرځي .

دقيرات د چپتيا نه وروسته نريوس په خبرو پيل وکړ او ويې ويل :

اې مورجانې ! زه ستا د هيڅ پريکړې خلاف ورزی نه کوم . که چيرې ته غواړ ې چې د ريونا او علي پاشا د واده نه وروسته زه دې کلي ته بيرته را ستنه نه شم ، نو مور جانې ! زه به همداسې وکړم . اوس چې تا ماته د بروصې په ښار کې د زمکې او باغونو د ورکړې ژمنه کړې ده ، نوکه چيرې زه ټول عمر ستا خدمت وکړ م بيا به هم ستا احسان ادا نه کړاې شم . دا زما خوش قسمتي وه چې ماته ستا د زوې په څير خاونداو ستا په څير درنه مور تر لاسه شوې .

نريوس همدومره خبره وکړه او چپ شوه ، نو د ريونا پلار رستاک په خبرو پيل وکړ .

قيرات خورې ! هغه پريکړه چې تا د نريوس په هکله کوې زه د هغې سره اختلاف لرم ، کله چې د ريونا د واده نه وروسته زه او زما ښځه کيتهنا بيرته را ستنيږو نو نريوس ، دهغې مور او دواړه زامن هم له ځانه سره بيرته راوړو .

درستاک په دې خبره باندې قيرات حيرانه شو او په عجيبه توګه يې هغه ته و کتل . ريونا هم ټکان وخوړ او په ډيره سواليه توګه يې خپل پلار ته وکتل ،دهغوې په دې حيرانتياو باندې رستاک و خندل او بيا يې وويل: زما خورې ! دا چې تا ما ته په حيرانتيا سره وکتل دا ستا حق دې ، او ريونا هم حق لری ما ته په سواليه سترګو سره ووينې ، خو تر اوسه پورې ما خپله خبره نه ده خلاصه کړې ، زما خورې او زما لورې! هغه څه چې زه يې وايم په غور سره يې واورئ . کله چې ريونا دعلي پاشا سره واده وکړي اودهغې د ښځې په څير هلته په بروصه کې واوسي ، نو ښکاره ده چې ستا همدا يو زوې دې او هغه څه چې د علي پاشا دې هغه ټول د ريونا هم دي . نريوس به په هغه جايداد او ملکيتونو کې هيڅ ډول برخه نه لري .

د رستاک په دې خبرو باندې ريونا نوره هم برګه شوه او په ډيرو تيزو سترګو يې پلار ته وکتل ، درستاک ښځه هم دخپل ميړه په خبرو باندې نا خوښه معلوميده ، خو رستاک خندل او ويې ويل :

کيتهنا او ريونا ما ته په داسې برګو سترګو مه وينئ ، ما تاسو ته مخته هم وويل چې ما د خپلې خبرې تر خلاصيدو پور ې پريږدئ ، هو ! ما وويل چې په بروصه کې چې څومره جايداد تاسې لرئ ، نو په هغې کې نريوس ته کومه برخه او کوم حق نه شته . دهغې مالکين به علي پاشا او د هغې ښځه ريونا وي . خو قيرات خورې ! ته پوهيږې چې ما ايکې يوه لور درلوده اوهغه ريونا وه، زما نور اولاد نه شته ، نه زوې نه لور! نو په دې خاطر به نريوس ددې کلي څخه نه وځي ، زه چې څومره

(c) ketabton.com: The Digital Library

جایداد لرم زه به هغه د نریوس ددواړو زامنو په نامه کړم ، دوی به زما نه وروسته دهمدې کلي سرداران و ي، قیرات خوري ! داسي کول اوس ماته اړین دي ،ځکه چي که ریونا ددې ځایه ولاړه شي نوبیا خو به زه او کیتهنا په دې کلي کي ځانته پاته شو او دا به مونږ ته دزغم وړ نه وی .

دریونا د واده وروسته به نریوس ، دواړه کوچنیان او د نریوس مور پربیسا ټول دخپلي حویلی څخه زمونږ لوري ته راشي او زه به هم خپله ټوله دارایی اوملکیت ددې کوچنیانو په نوم منتقل کړم . ددې څخه به دوه ګټې تر لاسه شي ، لمړۍدا چي د ریونا د تګ وروسته به زما د حویلۍ ښایست په خپل ځای پا ته شي او بله ستره ګټه به یې داوي چي ماته به تیار روزل شوي دوه لمسیان په لاس راشي چي دوی به زما د جایداد مالکین او زما د هر شي حقداره وي . ددوی په شتون کي به زما په حویلۍ کي داسي رڼا را پیدا شي لکه څنګه چي په تاکونو کي د پسرلي په راتلو سر خوشحالي راځي ، رستاک تر دې ځایه خبره وکړه او بیا یې قیرات ته وکتل او دوباره یې خپله خبره پیل کړه.

دغه واړاندیز چي ما وکړ نو فکر کوم چي ته به ورسره اختلاف و نه کړي ؟

پخوا له دې چي قیرات د رستاک دخبرو ځواب ورکړي نو ریونا په خبرو پیل وکړ، هغه دعلي پاشا د خوا څخه را پورته شو او منده یې کړه د خپل پلار رستاک ته یې غاړه ورکړه،او بیا یې دخوشحالیواوخوښیو په اواز کي وویل چي :

اې زما پلار جانه ! ته ډیر زیات ستر انسان یې . کله چي تا خپلي خبرې پیل کړې ا و ودې ویل چي د بروصي دښار د ټول جایداد مالکین به ریونا اوعلي پاشا و ي ،او په هغې کي به نریوس ته هیڅ برخه اوحق نه ورکول کیږي نو ای پلارجانه ! ستا هغه خبرو ماته ډیرې زیاتې ګیلي ، شکوې او دردونه راپیدا کړی و، خو زه تاته سلام کوم ،او ستا دغه فیاضۍ ته په درنښت قایله یم ، چي تا د خپل کلي ټول جایداد زما د خور نریوس د زامنو په نوم کړ . اې پلار جانه ! زه چي ستا د دې پریکړې څومره شکریه اداکړم هغه به بیا هم لږه وي .

کله چي ریونا چپ شوه نو علي پاشا د لمړي ځل له پاره ریونا ته وکتل او ورته یې وویل :

ریونا ! تا خو د خپل پلار شکریه ادا کړه نو په دې خاطر زه ستا ممنون یم ، دا کار باید ما کړې وایې .

بیا علي پاشا خپل خسر رستاک ته مخ کړ او ورته یې وویل:

تاچي زما دخور نریوس او دهغې د زامنو په نوم دخپل ټول جایداد د انتقالولو اعلان وکړ، نو د هغې له پاره ریونا ته په کار نه و چي ستا شکریه یې ادا کړې واې ، دا شکریه باید ما ، زما مور او زما خور نریوس ادا کړې وې ، ریونا ته خو ددې پریکړې زیان ور سیږي . ځکه چي هغه د خپلي برخې څخه بې برخې کیږي . په هر صورت زه د خپلي مور اوخپلي خور نریوس په نمایندګي باندې دا وایم چي دا وړاندیز چي تا کړې دا د هر چا د وسي کار نه دې ، هیڅوک به هم خپله ټوله شتمني دبل په نامه منتقل نه کړي. درونده رستاکه ! مونږ به ستا دا ښیګڼه تر خپله عمره پورې هیره نه کړو .تا د ریونا په څیر زما خور نریوس ، دهغې زامو او مور ته ډیرزیات درنښت ورکړې نو په دې خاطر به زه ، زما مور او زما خور نریوس ستا دا احسان د تل له پاره په یاد ساتو.

د علي پاشا په دې خبرو باندې درستاک په مخکي د خوشحالیو لیکي را پیدا شوې .او بیا یې وویل :

علی پاشا! اوس خو د ریونا کوژدن له تا سره تر سره شوه. خو په مسیح باندې سوګند چي ما ته له دې مخته هم خپل زوې ګڼلي وې ،که څه هم ما دخپل کلي یوه ځوان سره د ریونا خبره کړې وه خو ډیر وخت به مي په زړه کي دا راتلل چي کاشکې دریونا خبره مي د علي پاشا سره پښخه کړې وې . ما به زیات وخت دا خبره په خپل فکر کي را ګرځوله چي کاشکې ریونا ستا دښځې په څیر له تاسره تللې وې ، ما دا خبره د کیتهنا سره هم څو ځلي یاده کړې وه . خو ما نه غوښتل ددې کار پیلامه زه په خپله وکړم ما غوښتل چي ددې رشتې غوښتنه ستا یاستا د مور له اړخه تر سر ه شي . اوس چي ستا مور د بایزید یلدرم له اړخه ددې معاملی د کولو له پاره دلته راغلي ده نو علي پاشا جانه ! نن زما دخوشحالیو انتها نه شته ، ما ته پخوا هم خپل زوې ګڼلې او اوس خو دریونا په حواله زما د وجود یوه برخه او زما مټ وګرزیدې ، واوره علي پاشا! ما ریونا دخپل حق څخه نه ده بې برخې کړې ، زه په دې پوهیږم چي هغه څه چي له تا سره دې هغه د ریونا له پاره بسنه کوی او هغه څه چي زما سره دې هغه د نریوس او دهغې د زامنو له پاره بسیا دي .

ریونا بیرته پورته شوه او دعلي پاشا تر څنګ کیناستله ، او بیا یې پّه ډیر ټیټ اواز سره علي پاشا ته وویل:

تا څنګه زما پلار ته وویل چي تا ریونا دخپله حقه بې برخې کړې ده ؟ علي پاشازه هیڅ هم نه غواړم ، دا چي ته ماته تر لاسه شوې لکه دټولې نړۍ خزانی او خوشحالیګانې مې چي تر لاسه کړې وي .

د ریونا په دې خبرو باندې علي پاشا مسکي شو هغه غوښتل د ریونا ځواب ورکړي خو رستاک قیرات ته په خبرو پیل وکړ .

اوس چي د کوژدنې ټول مراسم پای ته ورسیدل نو زه غواړم چي ټول د حویلۍ په لور ولاړ شو ، تاسې چي هر څومره ورځې اوسیدل غواړۍ نو همدلته واوسئ زه به علي پاشا ته هم ووایم چي هغه هم حویلی ته راشي، هغه دې خپل سالار ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووايي چي دهغه مور د هغه كوژدن د سلطان په حكم د ريونا سره كړي ده نو په دې خاطر به هغه د خپلې مور سره يوځاې د ريونا په كور كې وي .
د رستاک په دې وړانديز علي پاشا لږ څه فكر وكړ خو تر څنګ ناستي ريونا هغه و سكونډه او ورته يې په پټه وويل چې ، انكار و نه كړې.
د ريونا په دې خبره علي پاشا و خندل اوو يې ويل :
درونده رستاكه ! زه انكار نه كوم ، خو هغه كلي چې ما بيګاه شپه محاصره كړې و هغه اوس هم زما د هلكانو په محاصره كې دې، تاسي لږ څه كينئ زه يو دوه كسه مخبران د پولو پ د جزيرې په لور استوم ،تر څو د هغه ځاې پادرې كرسپاس ته زما په لاسو دخپلي تباهی خبر وركړي ،، او بيا زه غواړم چي دا معلومه كړم چي دپادريانو د انجمن عكس العمل به زما د تيرې شپې د عملياتو په هكله څه ډول وي، زما دا دواړه جاسوسان به دهغه كلي د وژلو شوو خلكو د خپلوانو په څير هلته پولوپ ته ورځي او د ستر پادرې تر مخه به حاضريږي او د كلي ټول حال به ورته ا وروي ، ددې وروسته چي دهغوې كوم عكس العمل وی نو دوې به د هغې په هكله ما ته راپور راكړی او بيا به زه دهغوې د راپور په رڼا كې تصميم نيسم ، او ددې پادريانو او راهبانو د انجمن ، دا د انسانيت د قاتلينو ، په خلاف پلان جوړو اوهغوې ته به د سزا وركولو په خاطرهلته ورځم .
ددې خبرې سره سم علی پاشا د خپله ځايه پورته ش اوو ويې ويل :
تاسي لږ كينئ زه لږه شيبه وروسته بيرته راستنيږم.
بيا علي پاشا په ډيره بيړه بيرون را ووت ، دهغه د راوتلوو سره پاته ناسته خلكوو د كوژدې په رسم و رواج باندې خبر ې اترې وكړې .
علی پاشا ډی ژر بيرته خپلې خيمي ته راستون شو ، بيا ټول د خيمي څخه بيرون ووتل ، په آسونو سپاره شول او د ريونا د كلي په لور روان شول .
پرلپسي لري.......

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۱۵)

مكمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دی ؟
تبره (۱۴) برخه له دې ځايه ولولئ
اوس تاسي ددې تاريخې ناول پنځلسمه برخه لولئ:

پرلپسي***** ۲۶

شپه خپلې اخرې پړاو ته رسيدلي وه او د سهار وږمي تازه تازه را ليږيدلي چې دوه كسه په خپلو آسونو سپاره دخپل منزل په لور روان و . دوې په ډيره چټکی سره د يونان د جزيرې د پولوپ د سميي په منځنی برخې كې داسي يوه ځاې ته ورسيدل ، چې تر مخه يې يوه ستره او شانداره ابادي راغله ، ددې ابادی په كتلو سره سپرو يو بل ته د دريډو اشاره وكړه. دواړو سپور و دخپلو آسونو واږې كش كړې او ودريدل .
دا دواړه سپاره هر يو مظفرالدين او قادرخان وو. دا د علي پاشا مخبران و او دوې هماغه دواړه و چې علي پاشا د يوناني راهبانو او پادريانو د انجمن په اړه د معلوماتو د راټولولو له پاره استولي و . كله چې دوې دواړه و دريدل نو قادرخان مظفرالدين خان ته مخ كړ او ورته يي ووېلي :
مظفرالدين خانه ! مونږ اوس د دښمن په زمكه كې يو. ته اوس مظفرالدين نه يې او زه قادر خان نه يم . داسي و ګڼه چې دې زمكو ته په راتلو سره زمونږ نومونه هم تبديل شول ،پس له دې زما نوم مارس دې او ستا نوم اريوس ، نو كله چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ دواړه یو دبله سره خبرې کوو او یا د نورو خلکو سره مخ کیږو نو یو بل ته به په همدې نصراني نومونو نوم اخلو. په دې سیمه کې خپل اصلي نوم بلکل له یاده و کاږه .
دقادرخان په دې خبره مظفرالدین مسکې شو . بیا یې د خپل آس غاړه و ټپوله او قادرخان ته یې وویل :
قادرخانه ! هیڅ فکر مه کوه ، زه او ته چې دکوم د کولو له پاره راغلي یو نو که خدای و غوښتل د همدې نوو نومونو سره به هغه تر سره کړو اوبیرته به دهمدې نومونو سر یو ځای خپل امیر علي پاشا ته ستانه شو. زه فکر کوم چې مونږ لږ څه نور ګړندی ولاړ شو او دپادریانو او راهبانو د انجمن دسترو مشرانو سره د لیدو کتو له پاره لاره پیدا کړو .
قادرخان هم د مظفرالدین ددې خبرو سره اتفاق وکړ . بیا دواړو یو ځای خپل آسونه په ځغاسته کړل او مخته دکلي لورې ته یې ور تاو کړل.
کلي ته دننووتلوسره سم قادرخان دکلي په کوڅه کې د تیریدو په وخت کې د یوه سړې څخه په ډیره عاجزئ او انکساری سره و پوښتل :
ای دوسته ! مونږ د پولوپ په حزیره کې نا بلده یو ، مونږ غواړو ستر پادري کرسپاس او یا دهغې نائب اردیس سرهووینو ، مونږ دواړه د رومیل د ولایت څخه راغلي یو او د کرسپاس یا اردیس له پاره مو ډیر مهم پیغام راوړې دې .
د دې خبرو په جریان کې قادرخان په خپله غاړه کې را زوړند صلیب برابر کړ . په دې وخت کې هغه کس چې قاردخان ور څخه پوښتلي و لمړئ دې دواړو ته په ډیر ژوره توګه وکتل ، او بیا یې په ډیره نرمه ژبه دوی ته وویل : که چیرې تاسې دواړه په دې جزیره کې نابلده یاست نو زه به ستاسې لارښوونه وکړ م . او که تاسو د رومیل څخه راغلي یاست نو داسې معلومیږي چې تاسې به دپادریانو له پاره ډیر مهم پیغام راوستي وي . په دغه کوڅه کې چې تاسې همدا اوس له ماسره ولاړ یاست په همدې کې مخته ولاړ شئ ،او دکلي هغه بل اړخ ته ووځئ ، مخ ته به درته یو ستر ه مانۍ راشي ، دا مانۍ په پخوا زمانو کې ډیر ستر عبادت ځای و ، همدې عبادتځای لورې ته ورشئ هملته به تاسې ته دواړه پادریان په لاس درشي . د پادریانو او راهبانو ټولې سترې غونډې په همدې ځای کې جوړیږي . فکر کوم چې همدومره لار ښوونه به تاسو ته کافي وی . ددې وروسته هغه سړې مخته ولاړ او قادرخان او مظفرالدین خپل اسونه هغه لورې ته د ژر رسیدو په خاطر و ځغلول .
دکلي د منځ څخه دتیریدو وروسته دوې دواړه دکلي جنوبي برخې ته ووتل ، هلته یې یوه ستره مانۍ تر سترګو شوه ، هغوې دې مانۍ ته ورغلل او د مانۍ په ستره دروازه کې یې آسونه و درول . هلته د دروازې سره نژدې دوه کسه ساتونکې ولاړ و ، دوې دواړه دخپلو آسونو څخه را ښکته شول نو بیا قادرخان دغه دواړو ساتونکو ته وویل :
زما دوستانو ! مونږ د رومیل د ولایت څخه راغلي یو . په دغه جزیره کې نا بلده یو . مونږ غواړو سمدستي د ستر پادري کرسپاس او یا دهغه د نائب اردیس سره ووینو ، مونږ هغوې ته یو ډیر مهم پیغام راوړې دې . داسې و ګڼئ چې مونږ هغوې ته یوډیر خراب خبر او خپل فریاد راوړې دې ، زه فکر کوم چې تاسې دواړه به زمونږه لار ښوونه وکړئ .
دقادرخان د خبرو وروسته ددواړو ساتونکو څخه یې یوه وویل :
دغه ښې لاسته چې کوم عمارت په سترګو کې کیږی دا د آسونو د تړلو ځای دې ، ولاړ شئ خپل آسونه هلته و تړئ، هلته ستاسې د آسونو له پاره د وښو او ګیاه انتظام شته ، بیا بیرته دلته راشئ زه به تاسې ستر پادرې کرسپاس ته ورسوم ، نائب پادري اردیس هم هملته دې ، دواړه په کومه مهمه موضوع باندې په خپلو منځو کې خبرې کوې. دا ستاسې له پاره ډیره ښه وخت دی تاسې کولای شي ددواړو سره په یوه وخت کې ووینئ .
دساتونکې په دې خبرو باندې دواړه مظفرالدین او قادر خان ډیر خوشحاله شول. لمړې د هغه ورښوول شوي عمارت په لور ولاړل اوهلته یې خپل آسونه وتړل،او واښه او ګیا یې ورته واچوله ،خو خپلې بسترې یې چې د زینونو سره تړلې وې هماغسې تړلې پریښودې . مګر هغه ضروري سامان او خورجینه یې ترې را واخستل اوپه خپلو اوږو یې بار کړل اوبیا بیرته د عمارت مرکزي دروازې ته را ستانه شول. یو ساتونکې هملته ولاړ پاته شو اویو له دوې سره د عمارت دننه ولاړ . عمارت ته د ورننوتلو وروسته هغه ساتونکې د یوې خونې مخته ودرید، هلته ددې تر مخه یو بل ساتونکې هم ولاړ و ، هغه ساتونکې چې دوې یې له ځانه سره وړي و دهغه دروازې تر مخ ولاړ ساتونکې سره د لږې شیبې له پاره په راز کې خبرې اترې وکړې ، بیا د قادرخان او مظفرالدین لورې ته راغې او هغوې دواړو ته یې وویل : دغه مخامخ ځوان چې دلته ولاړ دې هغه د ټولو د ستر پادرې د ساتونکو څخه یو دې . هغه به ستاسې له پاره د ستر پادري کرسپاس اویا د هغه د نائب اردیس سره د کتلو زمینه برابره کړې .
ددې خبرې سره سم هغه بیرته مرکزي دروازې ته ولاړ او هغه د خونې مخ ته ولاړ ساتونکې دوې ته مخ کړ او ورته یې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسي دواړه لږ ځنډ وکړئ ، زه دننه کوټې ته ورځم او ستر پادرۍ به ستاسي د راتللو څخه خبر کړ م. و به ګورم چې هغه څه وايي ، ددې خبرې سره يې سم دروازه پرانسته او دننه ولاړ.
لږه شيبه وروسته هغه ساتونکې بيرته بيرون را ووت او دواړو مظفرالدين او قادر خان ته يې وويل :ما دواړو پادريانو ته ستاسي د راتلو په هکله خبر ورکړي دي هغوې سخت ټکان و خوړ ، تاسو سمدستي دننه ورشئ هغوې غواړي له تاسې سره سمدستي ووينې .
ددې خبرې سره سم هغه د خونې دروازه پرانسته او دوې دواړه مظفرالدين او قادرخان دننه ور ننوتل :
د خونې په منځنۍ برخه کې د منځني عمر دوه کسان ناست و، مظفرالدين او قادرخان ور مخته شول او دهغوې يې ډېر زيات تعظيم او احترام وکړ . بيا د هغوې څخه يوه يې دوې ته په لاس د کيناستو اشاره وکړه او ويې ويل :
دوستانو! تاسو ته ښه راغلاست وايم ، زما نوم کرسپاس او زما تر مخه ناست ارديس دې تاسې دواړه به زمونږ دحقيقت څخه خبر ياست ، ما ته وويل شول چې تاسو د روميل دولايت څخه راغلي ياست .او څه فرياد لرئ ، ووايا‌ست ،ستاسې فرياد څه دې ؟
د ستر پادرۍ د پوښتنې په اساس قادرخان لږ څه فکر وکړ ،خپل ستوني يې پاک کړ او بيا يې دواړو پادريانو ته وويل :
زه او زما ملګرې وياړو چې مونږ ته نن د نصرانيت د عالم ددوو ستر و شخصيتونو سره د ليدنې شرف حاصل شوې دې ، مقدسه پلاره ، کرسپاس ! مونږ دواړه د روميل دولايت څخه راغلي يو . پرتاسو دې نه بده ولږېږي او نه پرې خفه شئ چې زه ستاسي څخه وپوښتم چې تاسې د روميل په ولايت کې داسې څوک پيژنۍ چې نوم يې يونيسيس دې ؟دقادرخان په دې خبره ستر پادرۍ ټکان وخوړ او تر ډيره يې قادرخان او مظفرالدين ته وکتل او بيا يې وويل :
دروميل په ولايت کې هغه زمونږ تر ټولو ښه او ګړندې غړې دې ، کوم کلي کې چې هغه اوسی هغه ټول کلي زمونږ د انجمن غړي دي او هغوې د انجمن له پاره ډېر ستر ستر او قيمتي کارونه تر سره کړې دې . دا خويونيسيس و چې هلته د روميل په ولايت کې يې هيڅ مسلما مبلغ پرى نه ښود چې د اسلام تبليغ وکړي . ووايا‌ست تاسو د يونيسيس په اړه څه ويل غوښتل ؟ دهغه پرخلاف د څه خبرې نه مخته او ياد هغه پرخلاف د کوم شکايت کولو تر څنګ دا فکر وکړئ چې يونيسيس مونږ ته ډېر عزتمند انسان دې که چيرې دهغه څخه کومه کوچنۍ غلطي او يا تيروتنه هم وشي ، نو ياد ساتئ چې هغه به د ښښنې وړ وي . اوس ووايا‌ست تاسې څه ويل غواړئ؟
د ستر پادرۍ په خبرو باندې د قادرخان سر ټيټ شوې و ، مظفرالدين هم دهغه په لور په کتلوسره خپل سر ټيټ کړ ، ددواړو په مخونو باندې د ډېرې زياتې انديښنې اوخفګان اثار را څرګند شوي و . دهغوې ددې حالت په کتلو سره ستر پادري کرسپاس او دهغه نائب ارديوس هم ډېر انديښمن شول . بيا قادرخان مخته وکتل او ستر پادرۍ کرسپاس ته يې وويل :
مقدسه پلاره !مونږ د يونيسيس پر خلاف نه کوم شکايت راوړې او نه کومه ګيله ، مونږ تاسو ته يو ډېر افسوسناک خبر راوړې او هغه دا چې يونيسيس اوس په دې نړۍ کې نه شته .
قادرخان تر دې ځايه خبره وکړه نو چپ کيدو ته اړ شو ځکه چې ستر پادري کرسپاس په خپل ځاې کې پورته شو اوبيرته را پريوت . بيا يې قادرخان ته وکتل او ورنه يې وپوښتل : زما درنو راغلو ميلمنو ! زه نه پوهيږم چې ستاسې نومونه څه دې خو دومره درته وايم چې ووايا‌ست هر څه چې وايې په زغرده يې ووايې؟
دهغه دخبرې په ځواب کې قادرخان يو ځل بيا پيل وکړ .
«د مسلمانانو يو سالار چې علي پاشا نوميږي ، دخپل لښکر سره يو ځاې يې د روميل په ولايت کې پړاو کړې دې ، ددې تر مخه دعلي پاشا پلار او دهغه دوه مشران ورونه د يونيسيس او دهغه د ملګرو په لاسو له منځه تللي و، ځکه چې دعلي پاشا پلار داسلام مبلغ و او د اسلام د تبليغ له پاره هلته د روميل ولايت ته را ننوتې و . على پاشا د سلطان بايزيد يلدرم د لښکر يو ستر سالار دې او هماغه ورسره په جنګونو کې برخه اخلي او اوس يې هملته د روميل په ولايت کې لښکر ديره کړې دې . دهمدې پړاو په دوران کې هغه د خپل پلار او ورونو د قاتلانو په لټه کې و ،هغه ددې کار له پاره مخبران هم خواره کړې و ، اوس دا معلومه نه ده چې دې مخبرانو له کومه دا خبرونه تر لاسه کړې و چې علي پاشا ته يې ورسوي چې دهغه د پلار او ورونو په قتل کې يونيسيس او ددې کلي ټول خلک برخمن دې ، د هغه مخبرانو هغه ته دا اطلاع هم ورکړې وه چې د يونيسيس ټول کلي د يونان د پادريانو او راهبانو دانجمن غړيتوب لري ، او ددې پادريانو د ګرمي د اوسيدو تم ځاې د پولوپ سيمه ده .
مقدسه پلاره ! علي پاشا ددې خبرونو د تر لاسه کولو وروسته په دغه کلي باندې يرغل وکړ د شپې په تياره کې يې خپل لښکر ددې کلي چار چاپير خپور کړ او دکلي څخه يې د ځوانانو د تيښتې ټولې لارې بندې کړې ، بيا علي پاشا په خپله د

(c) ketabton.com: The Digital Library

يونيسيس حويلۍ ته ور ننوت لمړی یې د یونیسیس سره خبرې و کړ ې او بیا یې دخپل پلار او ورونو قاتلان هملته د یونیسیس په حویلۍ کې سره را ټول کړ ل ، او هملته یې ووژل . سهار یې یونیسیس ته حکم وکړ چې د کلي ټول خلک د کلي مخې ته راټول کړي.

د علي پاشا په حکم یونیسیس د کلي ټول خلک د کلي مخ ته را ټول کړ ل د یلدرم دې جرنیل د کلي ځوانان دښځو ، کوچنیانو ، زړو او معذور و ځخه جدا کړ ل او بیا یې د یونیسیس په ګډون د کلي ټول ځوانان یو په بل پسې له تیغه تیر کړل. خو زاړه ، ښځې ، کوچنیان او معذور یې و بښل ، او هغوې ته یې بیرته په هماغه کلي کې د اوسیدو اجازه ورکړه .

مقدسه پلاره ! مونږ دواړه د تولک د کلي اوسیدونکی یو ، زمونږ د کلي مشر او سردار رستاک دې مونږ د رستاک په حکم دلته راغلی یو او دا خبر مو تاسو ته راوړې دې . رستاک د یونیسیس دکلي د ځوانانو په هلاکت باندې ډیر زیات خواشیني او غمګین دې ، خو د هغه هیڅ په وسه پوره نه دی . ځکه چې د رومیل په ولایت کې د مسلمانانو یو ډیر ستر لښکر د علي پاشا تر قوماندې لاندې پروت دې . په دې ولایت کې چې هر نصراني د سر د راپورته کولو هڅه کوي نو مسلمانان یې سمدستي وژني ، مقدسه پلاره ! دا هغه بد خبرو چې مونږ دواړه تر دې ځایه تاسو ته راوړ .

د قادرخان په دې څرګندونو باندې دواړو پادریانو ، ستر پادري کرسپاس او نائب یې اردیوس ، په خپلو منځو کې یو بل ته وکتل او سرونه یې ټیټ کړل .د هغوې په مخونو باندې د غم او درد نښې او لیکي راخپرې شوې وې ، تر ډیره هغوې دواړه په همداسي حال کې کیناستي و،بیا کرسپاس قادرخان ته مخ کړ او ورته یې وویل :

زه ستاسي د دواړو ډیر زیات ممنون او شکر کونکي یم چې تاسو دواړو دومره زحمت وګاله او دا خبر مو تر مونږ پورې را ورساوه . زه د تولک د کلي د سردار رستاک هم ډیر زیات ممنون یم چې هغه تاسي دواړه ددې خبر د رسولو له پاره دلته را استولي یاست . ګوری ! تاسي به تر سهاره پورې دلته میلمانه یاست ، سبا دلته د ټولو پادریانو اوراهبانو غونډه کیدونکي ده ، چې په هغه کې به ډیرې مهمې پریکړې و شي ، دا غونډه مونږ ستاسو د راتلو تر مخه رابللي وه. ځکه چې ددې ځخه مخته هم په دې سیمو کې ډیرې مهمې پیښې تر سره شوي دي ، او یوه د هغوې ځخه د سرویه د پادشاه ماتي او دسلطان بایزید سره دهغه سوله ده.

تاسي دواړه پوهیږئ چې استیفن د بایزید اوعلي پاشا په مقابله کې ماته وخوړه و ددې ماتې به پایلو کې هغه نه یواځې هغه سیمه چې هلته د زړو کانونه دې دسلطان یزید په واک کې ورکړه ، بلکه تر ټولو ستر حماقت یې دا وکړ چې خپله ډیره ښایسته خور ،ډسپنا ، یې هم دسلطان په حرم کې ور ننویسته .

شاید تاسي دواړه په دې پوه نه شئ چې ډسپنا هغه نجلۍ ده چې به ښایست او حسن کې په ټوله اروپا کې مثال نه لري ، د اروپا هر حکمران دهغې سره د واده کولو ارزو او تمنا درلوده ، خو استیفن ډیر بد وکړل ، هغه ته په کار وو چې لمړۍ خو یې د جنګ پیلامه نه وی کړې او که بیا یې خامخا جنګ ته زړه کیداې نو داروپایې حکمرانانو ځخه به یې مرسته او ملاتړ تر لاسه کړې واې ، بیا به د یوه ستر ا و قوي ځواک سره یو ځاې مقابلې ته ور وتلاې وې نو زه دا ویلاې شم چې په هغه صورت کې به یې سلطان ته ډیره بده ماتې ورکړې وه. او که چیرې دې ته ماتې ور په برخه کیده نو خراج یې باید منلي وې اوخپله ډیره ښکلي او ښایسته خور به یې سلطان بایزید ته نه ورکوله . بس د همدې موضوع له پاره مو سبا غونډه را بللي ده. تاسي دواړه هم تر سبا همدلته اوسئ ،کومي پریکړې چې وشي نو بیا رستاک هم د هغې ځخه خبر کړئ ، زما درونو راغلو میلمنو! زه هیله من یم چې مونږ به ډیر ژر په دې و توانیږو چې مسلمانان ددې سیمو ځخه چې اوس پرې مسلط شوي بیرته و کاږو .

کرسپاس ددې خبرو ځخه وروسته لږ ځه توقف وکړ او بیا یې خپل لاسونه و پړکول ، دهغه د لاس داواز سره سم هغه ساتونکې چې بهر په دروازه کې ولاړ و راننوت ، کرسپاس ورته وویل :

دا دواړه زمونږ ډیر د قدر وړ میلمانه دي په دې عمارت کې ددوې د خوراک ښښا ک او دشپې د پاته کیدو ډیر ښه انتظام وکړئ، سبا چې د راهبانو او پادریانو دانجمن کومه غونډه کیږي ، دوې به هم په هغې کې ګډون کوي ، دوې مونږ ته ډیر مهم خبرونه را وړې دي . څرنګه چې دوې د ډیر لرې سفر ځخه دلته را غلي دي نو دوې به ستومانه شوی وی، نو دوی له ځانه سره یوسه ،او د خوراک ښښاک ښه انتظام یې وکړه اوکله چې سبا د انجمن غونډه کیږي نومونږ به دوی خبر کړو اوله ځانه سره به یې راړې .

خپل ساتونکی ته د خبرو وروسته ستر پادري کرسپاس قادرخان ا و مظفرالدین ته مخ کړ او ورته یې وویل :

زما دوستانو! زما د ساتونکې سره ولاړشئ دوې به ستاسي دتم کیدو انتظا و کړي ، سبا به بیا یو دبل سره ووینو.

ددې خبرې سره سم قادرخان اومظفرلدین دواړه دخپلوځایو ځخه پورته شو ل او د هغه ساتونکي سره یوځاې دخوني ځخه وو تل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل سهار كله چې قادرخان او مظفرالدين په خپلو منځو كې خبرې كولې چې د پادري هغه ساتونكي راغي چې ددوې ميليمستيا يې كړ ې وه ، دوې ته را نژدې شو ، ددوې ډېر زيات احترام اودرنښت يې وكړ اوبيا يې دواړو ته وويل .
زما دوستانو ! له ماسره را ځئ ، ستر پادرې كرسپاس تاسې بللي ياست ، همدا اوس ستر پادرې كرسپاس او كوچني ارديس هملته په همغه كمره كې ستاسې انتظار كوي چې پرون مو وروسره كتلي و،
د ساتونكې په دې خبره قادرخان او مظفرالدين خان لږ ځه ټكان غوندې وخوړ او د راغلي ساتونكي ځخه يې و پوښتل :
دوسته ! تا وويل چې ستر پادر ې كرسپاس او نائب يې ارديس په هماغه خونه كې دې چې پرون مو ورسره ليدلي و په داسې حال كې چې ستر پادرې مونږ ته وويلي و چې د راهبانواوپادريانو ستره غونډه كيدونكي ده اومونږ به په دغه غونډه كې را بولي ،او هلته به د تيرو شوو حالاتو په رڼا كې د راتلونكوحالاتو په هكله هم تصاميم نيول كيږي .
د قادرخان په دې خبره باندې هغه ساتونكي هغه ته د لږځه وخت له پاره په غور سره وكتل او بيا يې ورته وويل : درونده ميلمه ! ستا خبره سهي ده . لمړئ خو ستر پادري كرسپاس غوښتل تاسې د پادريانواوراهبانو دانجمن په غونډه كې ور و غواړي خو بيا پوه نه شوم چې ځه وشول چې هغه دا كار و نه كړ اوس خودا غونډه خلاصه شوې ده او د غونډې پريكړې هم منځته راغلي دي زما په فكر چې ستر پادري غواړې تاسې د هغو پريكړ و ځخه خبر كړي ، نو په دې خاطر تاسې دواړه له ماسره راځئ.
دساتونكي په دې ځرګندونو باندې قادرخان اومظفرالدين يو بل ته په غور سره وكتل او بيا يې په سترګو سترګو كې كومه پريكړه وكړه ،دهغې وروسته دواړه دخپلو ځايو ځخه پورته شول اوپه چپه خوله دهغه ساتونكي سره يوځاې روان شول .
دې ساتونكي دوې دواړه همغه كمرې ته يوړل چې يوه ورځ دمخه يې دستر پادرې اودهغه د نائب سره په كې ليدنه شوې وه . كله چې دوې هغه كمرې ته ور ننوتل نودواړو پادريانو يې ښه درونډ ښه راغلاست وكړ. اوپه خپل مخ كې يې ورته د كيناستو وويل : كله چې قادرخان اومظفرالدين په خپلو خپلو ځايو باندې كيناستل ،نوستر پادرې كرسپاس ورته مخ كړ او ورته يې وويل:
زما دوستانو ! تاسې يې بده و نه ګڼئ ، پرون چې ما له تاسو سره خبرې كړې وې په هغه كې مو پريكړه كړې وه چې نن چې د پادريانواوراهبانو دانجمن كومه غونډه كيدونكې وه په هغې غونډې كې به تاسو ته هم دګډون ويل كيږي، اوكومې پريكړې چې كيږي نو هغه به ستاسو ترمخه اوستاسې په شتون كې وشي . خو وروسته ما دخپلو ملګرو سره د مشورې وروسته تاسو ته زحمت دنه دركولو پريكړه وكړه. زما ساتونكي به تاسو ته ويلي وې چې د انجمن غونډه پاې ته رسيدلې ده . اوكومې پريكړې چې په هغې كې شويدې زه به تاسو د هغو ځخه خبر كړم . تر ځو تاسو په پوره راز سره دا پريكړې د روميل ولايت كې خلكو ته ورسوئ ، تر ځو دهغوې په عزم كې سستي او كمزورتيا را پيدا نه شي او ورته وواياست چې د راتلونكي مناسب وخت انتظار وكاړي .
زما دوستانو ! كومې پريكړې چې زه يې تاسو ته داګيزه كوم هغه به په پټه توګه د روميل نصرانيانو ته ورسوئ، مسلمانان بايد ترې بلكل خبر نه شي ، كه چيرې تاسې په ښكاره توګه د روميل دولايت نصرانيانو كې دا تبليغ كړئ نود بايزيد سالار علي پاشا به ستاسو پر خلاف متحر ك شي ،اوپه ياد ساتئ چې هغه به په هر صورت تاسې دواړه د مرګ له كومې تيركړي نو په دې خاطر زه تاسې ته خبر دركوم چې دا پريكړې په ډيره پټه توګه د روميل نصرانيانو ته ورسوئ تر ځو دهغوې هغه پستې حوصلي ددې پريكړو په اوريدو سره بيرته را تازه شي ، اوس چې ځه درته وايم هغه په پوره غور سره واورئ ،دا ټولې خبرې نن د انجمن په غونډه كې فيصله شوې دي.
تر ټولو لمړئ هغه معامله چې په دې غونډه كې تر بحث لاندې راغله ، هغه داده چې د مسلمانو پرخلاف د صليبي جنګ اعلان وكړل شي . ددې صليبي جنګ دپيلامې له پاره همدا نن ځو هيئتونه د صليبي حكمرانانو په لور استول شوي دې ، تر ځو هغوې هغه په ګوته كړل شوو ځايونو ته خپل خپل لښكر را وليږي.، په دې لړ كې چې كومو هيوادو ته هيئتونه تللي دي په هغو كې هنګرې ،بلغاريه ، دلاچيه بويريا، سسلي، فرانس ، انګلستان، او دقسطنطنيي پادشاه مينوئل شامل دي . مونږ ددې ټولو حكمرانانو په نومونو ليكونه استولي دي او ورته مو ليكلي دي چې ك چيرې د نصرانيت پاينښت غواړي اودا چې كه غواړي چې د اروپا خلك دخوشحالي نه ډك ژوند تر سره كړي نو بيا دې د اروپا دزمكو ځخه مسلمانان بيرون كړي ، او دا كار دصليبي جنګ د اعلان نه وروسته شوني دې . په دې ډله كې يو قاصد مو د روم پاپا ته هلته ايټاليي ته استولي،د روم دپاپا نه مو غوښتي چې هغه دې د خپل ذاتي پيغام په ذريعې د ټولو اروپايي هيوادونود حكمرانانو ځخه وغواړي چې د مسلمانانو پر خلاف د صليبي جنګ اغاز وكړي ، زه هيله من يم چې د پاپاې اعظم له اړخه دداسې ليكونو په ليږلو سره به ټوله اروپا په ډير قهر اوغضب سره د مسلمانانو پر خلاف را پورته شي .
مونږ دې اروپايي حكمرانانو ته دا پيغام هم استولي دې چې هغوې دې په خپله د خپل لښكر مشري وكړي اويا دې هغه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډیرو تکړو سالارانو تر مشرۍ لاندې دلته د یونان لورې ته را ولیږي . تر څو د مسلمانانو پر خلاف یو نه پاې ته رسیدونکې صلیبي جنګ پیل کړل شي ، اودا جنګ به تر هغه وخته پورې روان وې تر څو چې مسلمانان د فاسفورس د بحیرې نه اخواد اسیا اوانا طولیه د میدانو په لور نه وې تیل وهل شوي .
په دې غونډه کې بله مهمه پریکړه دا وشوه ، چې د مسلمانانو دوه ستر حکمرانان په خپلو منځوکې یو له بله سره و جنګوی ،یو بایزیدیلدرم اوبل تیمور لنګ ، په اوسنیو وختوکې تیمور لنګ د خپلو فتوحاتو لړۍ د هندوستان نه اخوا د شمال اوشرقي روسي سیمو ته ور غځولي ده . څرنګه چې روسان نصرانیان دي نو مونږ باید د هغوې ساتنه هم وکړو ، که چیرې دا دواړه مسلمان حکمرانان همدا ډول خپلو سوبو ته دوام ورکړي ، نو بیا خو به نصرانیت ته نه جبیره کیدونکې زیان ورسیږي . که تیمور لنګ همداسي برياو ته دوام ورکړي اودهندوستان د نیولو وروسته د مسکو په لور مخه کړي ، لکه څنګه چې اطلاعات دي ، نو هغه به د مسکو عیسایي هیواد هم له منځه یوسي،د بله اړخه بایزید یلدرم دې تاسو پوهیږئ چې هغه په اروپا کې یو توپان را پورته کړې دې. دهغه پلار هم اروپايي حکمرانانو ته په پر لپسي توګه ماتې ورکړي او دهغې د مرګ نه روسته د هغه زوې بایزید یلدرم دا کار پیل کړې دې . اوزمونږ د بدبختی دا حال دې چې د سرویه پادشاه استیفن خپله ډیره ښایسته خور ډسپنا د بایزید یلدرم په حرم کې ورکړه، دا یو داسي دروند جرم دې چې تل به زمونږ په سینو کې دا غ وي ، ځکه ډسپنا داسي یوه ښایسته اوښکلې نجلۍ وه چې داروپا هر حکمران غوښتل دهغې سره واده وکړي ، نو استیفن دې تباه شي چې هغه دغه ښکلي نجلۍ سلطان بایزید ته حوال کړه . اوزه هغه وخت ډیر زیات خفه شوم چې وامې وریدل چې دا کار په خپله د ډسپنا په خوښه تر سره شوې دې.
اوس نودعیسایي سلطنت او د اروپا د پاته سیمو دخوندي کولو له پاره چې کوم کار باید مونږ وکړ و هغه دادې چې په یوډول نه یوډول تیمور لنګ اوسلطان بایزید یو د بل په مقابل کې و دروو، که چیرې دا دواړه مسلمان ځواکونه یو دبل سره ټکر شي نودهغوې ځواک اوتوان به په خپله له منځه ولاړ شي اوپه دې ترتیب به نه یواځې روسی سلطنت په خپل ځاې پاته شي بلکه اروپایي سیمي به هم د بایزید یلدرم د یرغلونو څخه خوندي پاته شي .
ستر پادرې ددې خبرو وروسته لږ څه دمه وکړه . لږ څه فکر یې وکړ اوبیا یې خپله خبرې ته دوام ورکړ.
زما دوستانو !دمسلمانانو دپادشاه تیمور لنګ اوسلطان بایزید تر منځ د جنګ کولو له پاره او یودبل مخې ته په راوړو سره مونږ څه تدابیر نیولي دي، دهغوې څخه یو دا چې زمونږ مخبرانو مونږ ته خبر راکړې چې دتیمور لنګ څه داسي سرداران چې د هغې د رویې څخه نالانه دي هغوې د بایزید یلدرم سره پناه اخستی ده . تیمور لنګ دهغوې د بیرته ورکولو غوښتنه کوي اوبایزید دهغوې د بیرته ورسپارلو څخه ډډه کوي ، ځکه چې هغه هغوې ته په خپل ځاې کې پناه ورکړې .
او همدا کار ددې دواړو حکمرانانوتر منځ د فساد د راپورته کولو له پاره ډیره ښه بهانه جوړوی ، که په دې لړ کې تیمورلنګ را وپارول شي اوهغه د خپلو هغو سردارانو چې دهغه څخه نالانه دي اود بایزید سره یې پنا ه اخستي د بیرته را ستینو غوښتنه په جدي توګ وکړی نو دبایزید له لورې د انکار په صورت کې به ددوې تر منځ د شخړې نوبت ډیر په اسانۍ سره راځي.
ددې خبرې د نور مخکې تګ له پاره دا تدبیر هم نیول شوې چې د بلغاریه دواړه شهزادګان ، سائرکن اوایکسلا، چې پخوا یې د بایزید یلدرم اوعلي پاشا سره په جنګونو کې هم برخه اخستی وه اونن زمونږ په دې غونډه کې هم موجود وول نو په غونډه کې چې څومره پادریان اوراهبان وول د ټولو مشترکه خبره داوه چې سائرکن اوایکسلا دواړه دخپلو لښکرو سره یوځاې د اروپا څخه ووځي اود تیمور لنګ په لښکر کې دې شامل شي ،تاسي پوهیږئ چې تیمور لنګ نن سبا د هندوستان نه علاوه د شمالي سیمو په نیولو بوخت دې ، په دې فتوحاتو کې به دغه دواړه شهزادګان دهغه پوره پوره ملاتړ وکړي ، اوتر څنګ به یې هغه د سلطان بایزید پر خلاف هم را پاروي ، بلکه د تیمورلنګ په ذهن کې به داخبره ور غورځوي چې د بایزید د لښکر ماتول د تیمور لنګ له پاره ډیر زیات د اهمیت وړ دي ، اوکه چیرې هغه داسي ونه کړل نو د اروپا د فتوحاتونه په فراغت سره به په خپله سلطان بایزید دهغه پرخلاف راولاړ شي . اوهغه به له هر څه سره له منځه یوسي .
زما په فکر چې دغه دواړه شهزادګان ، سائرکن اوایکسلا، به په خپل کار کې بریمند شي ، دوې به په یوځو ورځو کې د خپل لښکر سره یو ځاې د اروپا څخه ووځي ،او دتیمور لنګ په لښکر کې به ورګډ شي، اوپه دې ترتب به دتیمورلنګ اود بایزید یلدرم تر منځ د ټکر له پاره د کار اغاز وشي .
اوس زمونږ تر خه دوه حالات دي ، لمړ ی دا چې د اروپا ټول ځواکونه د صلیبي جګړې له پاره تیار شي ، نو که د اروپا ټول حکمرانان چې مونږ ورته هیئتونه استولی دي په پوره اخلاص سره خپلې لښکرې دلته یونان ته راولیږي نو زما په فکر چې د تیمور لنګ اوبایزید تر منځ به د ټکر کولو وخت هم پیدا نه شي مونږ به په خپله د خپل توان او قوت په زور بایزید یلدرم اوعلي پاشا د اروپا څخه بیرون کړو .ځکه چې په دې هکله په خپله پاپایي اعظم هر زمونږ سره دې . کله چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاپا یې اعظم له اړخه احکامات جاري کړل شي چې دمسلمانانو پر خلاف دې دصلیبي جګړې پیل و شي ، نو زما د فکر په اساس داروپا ټول حکمرانان به خپل لښکر په پوره شوق او جذبې سره راټول کړي چې بیا به دهغې لښکر مقابله نه خو بایزید یلدرم وکولي شي اونه دهغې جرنیل علي پاشا .
خو که چیرې زمونږ د بدبختی اوبدنصیبی حدود خپل اخري حد ته رسیدلي وې اومونږدخپل دغه جمعي ځواک په واسطه بایزید اودهغې جرنیل علي پاشا ته ماته ورنه کړای شوه او یا ځنګه چې مونږ هیله لرو هغسې د اروپا حکمرانان خپل ځواکونه سره را ټول نه کړي نو بیا به هغه مخکني تدبیر ته عملی شکل ورکول کیږی اوهغه دا چې مونږ به ټوله توجه د تیمور لنګ او بایزید تر منځ د جنګ جګړې له پاره ور اړوو . اوهڅه به کوو چې په هر شوني حال کې هغوې دواړه په خپلو منځوکې په جګړه بوخت کړو. ددې لار ې به تیمور لنګ و نه توانیږي چې روسیه فتحه کړي ځکه همدا اوس په روسیه کې یو ډیر ټینګ نصراني نظام دې اودبله اړخه به بایزید ددې وړتیا و نه لری چې په اروپا کې خپل مخته تګ ته دوام ورکړي . زه تاسې دواړو ته دا هم ډاګیزه کوم چې که په اروپاکې بایزید یلدرم همداسې خپل وړاندی تګ ته دوام ورکړي نو بیا یاد ساتئ چې قسطنطنیه به د بایزید تر مخه مقاومت و نه شي کړای او دا پخوانې او مقدس ښار به دمسلمانانو په ولکه کې راشي .
د کرسپاس ددې خبرو وروسته سمدستي قادرخان هغه ته مخ کړ او ورته یې وویل :
مقدس پلاره ! دغه دواړه تدابیر چې نیول شوي مونږ دواړو ته د ډیر زیات قدر په سترګو ګورو ، زه هیله من یم چې دهغه صلیبي جنګ پیل چې تاسې کول غواړئ نودهغه له پاره که د اروپا حکمرانان د زړه د اخلاصه کار واخلي نو هغوې به د یونان په دې زمکو کې دومره ستر لښکر را ټول کړي چې دهغې په کومک به مسلمانان د دې زمکو څخه بیرون کړل شي . خو که چیرې د بدقسمتی څخه داسې و نه شول ، نو دغه بل تدبیر او وړاندیز هم د مسلمانانو له پاره د ډیر زیان سبب ګرځیدای شی . که چیرې تیمورلنګ اوبایزید په خپلو منځو کې یو له بل سره ټکر کیږي نو د مسلمانانو ټولنیز ځواک به ټوټې ټوټې شي اواروپا به تل د بایزید د ګواښ څخه خوندی پاته شي . همدا راز به د روس نصراني حکومت هم د تیمور لنګ د حملې نه خوندي وي .
تر دې ځایه قادر خان خبرې وکړې او بیایې څه فکر کاوه بیایې ستر پادري کرسپاس ته و کتل اوورته یې وویل : مونږ باید د یوه بل صورت له پاره هم تیار واوسو .
د قادرخان په دې خبره باندې ستر پادري کرسپاس ، دهغه نائب اردیس دواړو ټکان وخوړ او قادر خان ته یې وکتل ،خو پخوا له دې نه چې دوې څه ووایې قادرخان یو ځل بیا په خبرو پیل وکړ. او ویې ویل :
مقدسه پلاره ! دریم صورت دادې چې که چیرې مونږ په صلیبي جنګونو کې بریالي نه شو اوکه چیرې بایزید یلدرم او دهغه جرنیل علي پاشا د صلیبیانو متحده ځواک ته په یونان کې ماته ورکړي نو دهغې نه وروسته چې مونږ کوم دویم صورت اختیاروو،او هغه د تیمورلنګ اوبایزید تر منځه خپل منځې جګړې را پارول دي نو بیا خو مونږ ته دا فکر هم کول په کار دي چې زمونږ انجام به څه ډول وي .؟
د قادرخان د پوښتنې په ځواب کې ستر پادري په ژوره وخندل اوبیا یې په ډیر عجیبه توګه قادرخان ته وکتل او ورته یې وویل :
درونده میلمه ! زه ستا د اندیښنو سره متفق نه یم . لمړئ خو زه هیله من یم چې مونږ به په صلیبي جنګونو کې بریالي را ووزو . زه همدا راز هیله لرم چې یسوع مسیح اودهغې مقدسه مور به له مونږ ه تر دې حده خفه نه وي چې زمونږ په خپلو زمکو کې زمونږ کومک و نه کړي ، خو که چیرې زمونږ دعملونو په خاطر د یونان په زمکو کې مونږ دماتې سره مخ شو نو بیا هم زه تاسې دواړو ته ډاډ درکوم چې ساپرکن او ایکسلا دواړه شهزادګان به د تیمورلنګ په لښکر کې د ورګډیدو وروسته داسې حالات را پیدا کړې وي چې دبایزید او تیمورلنګ تر منځ ټکر منځته را وړي او بیا همدا ټکر د دواړو لورو ځواکونه تباه کړی ، ددواړو د ځواکونو د تباه کیدو سره سم به بیا دوې ددې جوګه نه وي چې زمونږ پر خلاف کوم عمل وکړي .
ستر پادري کرسپاس لږ څه تم شو اوبیا یې قادرخان او مظفرالدین ته وکتل اوورته یې وویل :
زما درونو میلمنو ! که چیرې تاسو ددېنه زیات دلته په پولوپ جزیره کې تم کیدل غواړئ نو مونږ تاسې ته ښه راغلاست وایو . خو دهغه مقصد له پاره چې تاسې دلته راغلي واست هغه یو ډول تاسې تر لاسه کړ، بیرته خپلو زمکو ته ستانه شئ او په ډیره خفیه اوپټه توګه داپیغام کور کور ،اوکلي کلي ته ورسوئ او ورته ووایاست چې په ډیرو نژدې ورځوکې به په اروپا کې د مسلمانانوپر خلاف یو ستر صلیبي جنګ پیل شي ، همدار از په یوناني زمکو کې اوسیدونکي عیسایان هم ددې له پاره تیار کړئ چې د صلیبي جنګ په تیاریو کې د صلیبیانو د لښکرو پوره پوره بسپنه اوملاتړ وکړي . د زړه د اخلاصه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې هغوې ته وسلې او د خوراک زيرمې تيارې کړې ، که چيرې د يونان خلک همداسې وکړي نو زه تاسې ته ډاډ درکوم چې د يونان په زمکو کې به د بايزيد يلدرم څواکونه درې ورې شي .
ددې سره قادرخان او مظفر الدين دواړه دخپلو ځايو څخه پورته شول ، قادرخان يو ځل بيا ستر پادرى کرسپاس ته وکتل اوورته يې وويل :
مقدس پلاره ! مونږ خو ډيره ناهيلې دخپلو زمکو څخه دلته راغلي و خو ستاسې خبرو اوارادو زمونږه حوصله او عزم نوې کړ، زه او زما ملګرې همدا اوس ددې ځايه بيرته ستنيږو اودخپل کلي نه علاوه نورو کليو ته به هم داپيغام ور ورسوو او ورته به ووايو چې د ناهيلى ته اړتيا نه شته ځکه چې د مسلمانانو پر خلاف دصليبي ستر جنګ پيلامه کيدونکې ده او په هغه کې د مسلمانانو په مقدر کې دناکامى ، ماتې ، ذلت او رسوايي پرته نور څه نه شته.
ددې وينا سمدستي وروسته قادرخان اومظفرالدين دواړو د ستر پادري کرسپاس او دهغه د نائب ارديس سره په ډيره درنه توګه خداې پاماني وکړه او بيا د کمرې څخه بيرون را ووتل .
دلږځنډ وروسته قادرخان او مظفرالدين دواړه په خپلو خپلو آسونو باندې سپاره شول اود يونان د جزيرې پولوپ څخه بيرته د علي پاشا د لښکر په لورې را روان شول .
پرلپسې لري ....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

ـ تک وکړ . علي پاشا غوښتل چې دخپله ځايه پورته شي خو دهغه څخه د مخه رستاک پورته شو او علي پاشا ته يې وکتل او

علي پاشا ته وويل :
ډګلوې هم دې ،ځکه چې ستا د وينا په اساس دوې د نريوس ساتنه اوحفاظت هم کوي .
ل نو علي پاشا دواړو ته وکتل او ورته يې وويل :
ن د نقل وحرکت په هکله زما څخه معلومات غوښته ، نو اوس چې تاسې راغلي ياست د سلطان بايزيد له لورې راغلي مخبران

دا ډاګيزه کړه چې څه ډول د سلطان بايزيد جرنيل علي پاشا د يونيسيس کلي محاصره کړ اوپه هغه کلي کې چې څومره د انجمن

ډسپينا دومره ښايسته نجلۍ وه چې د اروپا هر حکمران غوښتل دهغه سره نژدې والي وکړي خو استيفن ډيره بې عقلي وکړه چې

ې پريکړې وکړى :
ژدې وخت کې به د اروپا ټول ځواکونه د مسلمانانو پر خلاف د صليبي جنګ اغاز وکړي .
نيولو څخه علاوه دهندوستا ن په نيولو هم مصروف دې، اوهمدا راز غواړې د روسيي په نصرانى حکومت باندې هم ور
و په خپل منځې جنګ کې دمسلمانان عظمت اود هغوې قوت ټوټه ټوټه شي اوپه هغه صورت کې به د بايزيد له اړخه اروپا ته
امليږي ،هغوې همدا اوس هغه لورې ته روان شوي دي، هغوې به هلته د تيمورشا ه په لښکر کې د شامليدو وروسته دا کار
و اوس پرې په پوره چټکتيا سره عمل کوى .

(c) ketabton.com: The Digital Library

و ځليدې ، بيا علي پاشا قادرخان او مظفرالدين ته وکتل او ورته يې وويل :
ودواړه کوچنيان پس له دې همدلته تم کيږي ، تاسې يې په خپله هم ياد ساتئ اونورو ملګرو ته يې هم وواياست . اوس زما دخور

ته بيرون تړلي دي . ځکه چې مونږ غوښتل تاته هغه پيغام چې مونږ له ځانه سره راوړې در ورسوو اوبيرته خپل لښکر ته ستانه
ددې سره سم علي پاشا دخپله ځايه پورته شو او قادرخان او مظفرالدين ته يې وکتل او ورته يې وويل :

وخفګان ، هجر او بيلتون نښې و کتلې ، هغه وکتل چې دريونا په سترګو کې د سترتيا نښې، دهغې په څيره باندې خړوالې .....را
ې اواز سره ورته وويل :
ډول وي ؟ پاشا ! هغه حالات چې دې مخبرانو وواية ، نو دهغې په مطابق تر څو چې دا خبر بروصي ته سلطان ته ور رسيږي
کې به نه پاې ته رسيدونکې صليبي جنګ و نښلې ، نو علي پاشا! په هغه حالاتو کې به ماته ستا انتظار څومره سخت او د زغم
لامتی له پاره لاس په دعا يم خو ترڅنګ به يې په ډيره بې قرارئ سره ستا د بيرته راستنيدو په تمه يم . علي پاشا ! زما هيله ده
ه چې د صليبي جنګونو لړئ پيل شي نو بيا نه پوهيږ م چې ماته به څومره ورځې ، څومره اونئ ،څومره مياشتې ستا جداي

چې د صليبي جنګونو لړئ نه وی پيل شوې نوزه له تاسره وعده کوم چې زه به هره ورځ ستا کتلو ته را ځم اومابښامي به هم له
ه هم ستا څخه لري اوسيدل دزغم وړ نه دي ، خو ګوره ريونا ! کله چې د قومي اهميت داسی پيښې مخته راځي نو هره ستونزه

غوې په لور په کتلو سره علي پاشا ورته وويل :

، اوس خو هغه ستا امانت دې ، ستا د ژوند ملګرې ده اوستا مادينه هم .
اته اوپه وير کې ولاړه و ه او ژړل يې.

يګماتوپه نسبت هغه خپل ځانته ډيره رانژدې او دسلطان ډيره ګرانه اومحبوبه ملکه و ګرزيده .
ی پادشاه بايزيد ته هم د شرابو د څښلو په لور رغبت ورکړ . د ترکيي د قوانينو له مخې شراب منه و او سلطان بايزيد په خ پله
غې سلطان په داسې عاداتو باندې را واړوه چې دسلطان پلرونو او نيکونو ترې ځان ساته .
بوبې په خاطر په شرابو څکلو پيل وکړ.
ه کتلې و چې کوم وخت چې برهان الدين دهغه کمرې ته را ننوت نو د هغې سترګې د قهر اوغضب نه تکې سرې وې ، دخپل
جذبه نه وه ،

چې :
ه منل ستا کار دې، په هر صورت هغه فرض چې زما په غاړه دي زه به دهغې په پوره کولو کې کمې و نه کړم .

غو خلکو اولاد يو چې سرتيرې او صف ماتونکي و . چې د غرونو او رغونو فاتحين و ،د قوم او ملت ابرو او عزت و او دښمن

رې ،او د زرو نظام ، دکانو ښکار وګرزي ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

و د مشيت په راز کې د ابن ادم نمايندګي کونکي اوسي .

ا حالت وي نو بيا د خداوند قدوس عناصر هم په حرکت راځي ،هغه د بدل شوو موسمونو د تيزو ځنډو په ځير را نازليږی او هر
ع کيږي نو بيا ياد ساته چې د ظلم او تيرې ښکار شوې يو سوالګر،بينوا ګرځي ، زه هيله لرم چې ته به خپل قوم اوخپل ولس

ورځ به ته د خداې د قهر او غضب سره مخ کيږي . بايزيده ! هغه څه چې مې ويل ومي ويل ، په راتلونکې کې به هم زه د ويلو

ې دې .
د ورسيدو سره سم يې يو ځل بيرته شاته را وکتل اوبايزيد ته يې وويل :
ر ددې وروسته برهان الدين په پرلپسې توګه بايزيد ته د نصيحت کولو په خاطر را ته . د برهان الدين د تللو وروسته بايزيد خپل

ي چې د اروپا د زمکو څخه مسلمانان وويستل شی ، دا انجمن دا کار کوي چې هغه مسلمان مبلغين وژني چې د اروپا په مفتوحه
ڼو هغه هم د اروپا حکمرانانو ته حکم وکړی چې ټول دې د نائکوپولس د ښار په چاپير کې خپل فوځونه را ټول کړي او

ت په خپلمنځي ربړو کې له منځه ولاړ شي او له يوه اړخه اروپا خوندي پاته شي او دبله اړخه د تيمور لنګ د يرغل څخه د

ې متحرک شوې دې . هغه د دې پادريانو اوراهبانو دپيغام په ځواب کې يو ستر لښکر جوړ کړي دي ، هغه خپل لښکر په دوو
سلمانانو په ولکه کې دي. ددلاچيه دپادشاه او دهغه د زوې مائرچ مقصد دادې چې تر هر څه لمړی علي پاشا تر حملي لاندی و
د دلاچيه حکمران او دهغه زوې مائرچ غواړی د نورو اروپايي حکمرانانو څخه مخته شي . هغوې غواړي چې که د نورو څخه
ي ، بس دهمدې ارادو سره يوځاې د دلاچيه پادشاه د خپل مرکزی ښار څخه را بهر شوي او دعلي پاشا په لور وړاندی تګ کوي

يوس هم ميلمستون ته ورغله ، هغې په ميلمستوون کې شاوخوا ته وکتل او بيايي د ريونا پلار رستاک ته وويل:

ران او دهغه د زوې دمقابلې له پاره هغه لورې ته کوچ کړي .

ړه ماته وويل چې علي پاشا د سلطان بايزيد يلدرم سره يوځاې ددې ځايه کوچ کړې دې.
يوس سمدلاسه د ميلمستون څخه را ووتله خو ريونا دنريوس په کتلو سره سمدستي خپل ځان سنبال کړ، دخپل آس واګې يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چيدلي دې ، زه پوهيدم چې د علي پاشا سره د نه کتلو په خاطر به ډيره ناهيلي شوې يې، زه ستا حال وينم ، زه پوهيږم چې د

ريوس تر څنګ کيناسته. په دې وخت کې دهغې مور کيتهنا ورته وويل :

ی که دعلي پاشا سره وخت وايې نو ضرور به يې ماته دخپل کوچ څخه دمخه خبر راکړې و . زه فکر کوم چې سلطان با يزيد
وې په لور وي، ځکه چې څو ورځې دمخه علي پاشا ماته ويلي و
ونود لړی د پيل کيدو کومه غوښتنه کړې نو دهغې غوښتنې دپوره کولو له پاره تر ټولو د مخه د دلاچيه پادشاه اودهغه زوې را
هغه د اروپايي هيوادو په منځ کې را وځليږي او دپلار او زوې دواړو عزت اودرنښت کې به ډيرښت راشي . خو اوس به کتل

ی کې روښنايي را پيدا کيږي . لورې ! هغه زما له پاره دسکون او ارام سبب ګرځي . لورې ! زه پوهيږم چې دعلي پاشا د تللو
رځې همدلته اوسئ ، په دې ترتيب به د علي پاشا د تللو سره ستا په شتون کې د ريونا ناهيلي او غم لږ څه را کم شي .

او دهغه زوې ته د مسلمانانو زمکو ته د راننوتلو موقع هم ورنه کړه . په دې جنګ کې د سلطان سره دهغه کشر زوې شهزاده

دا فکر کاوه چې سلطان بايزيد د خپل لښکر سره يو ځای د بروصې څخه دومره لرې واټن وهلي ، دهغه لښکر به پوره ستومانه
صفونه درست کړل . نو سلطان بايزيد هم همداسې وکړل.
ی دهمغه دقومندې لاندې پربينوده . نوپه دې ترتيب هغه خپل لښکر په درې برخو وويشه .
ې قومندان و ټاکه . اوپه دې ترتيب يې ځان دسلطان بايزيد ، علي پاشا اومحمد په مقابل کې تيار کړ .
س په يوائې ځان د چا سره مقابله وکړي .

پاشا ته په استفهاميه توګه وويل :
ې سره د علي پاشا په مخ باندې مسکا راغله اووېي ويل :
مقابلې له پاره اخلي او ما غواړی نودرونده سلطانه ! ته به ووينې چې زه څه ډول ددې ليونې سپې ورمير ورماتوم. ددې سره

ح ته خپل آس په ځغاسته کړ .

يدو سره سم په ډيره مسحورونکي توګه د تکبير اوازونه پورته کړل . داسې اوازونه چې زړونوته سکون اوارام وربښې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل مقابل لورې دیوه قهر په څیر را خپور شې ، اې زما درویش صفته مجاهده ! زما دعا ده چې ته به د الله په فضل او ارادې

ې ارادی واک ....وخت مه ضایع کوه ، ژر کوه نوم دې را وښیه ، تر څو د مقابلې اغاز وشي ، او ستا دا سهارني نشاتات په

م موجود. خوعلي پاشا ، دمقابلې په وخت کې به زه ستا هر څه به اضمحلال او زوال باندې تبدیل کړم.

م. او څنګه ستا ذهني اوعقلي ځواکونه مفلوجوم ، د یونیسیس وروره ! دمقابلې پیل وکړه .. لکه څنګه مې چې ستا ورور

، پاشا هم د یوه وینه تویونکي ، خونړی انسان په څیر پرې خپل یرغل پیل کړ .

کي پریوتې و . هغه فکر کاوه چې ډیر ژر به دعلي پاشا کار ور ختم کړي خو علي پاشا هغه داسې را ښلولې و چې په خپله
ړکه دا را څرګندیده چې خپل ځان د علي پاشا په مقابل کې بې وسه احساسوي ، علي پاشا په ډیر عجیبه انداز کې څو ځلې د تکبیر

ویني چې زه ستا تر مخه د لرې اونژدې تر منځ واټن د تل له پاره له منځه یوسم . نیاسیس ، ځان تیار کړه چې زه یو ځل بیا

پل ډال دهغه مخته کړ ، څنګه چې هغه خپل ډال را مخته کړ نو علي پاشا دخپلې تورې په واسطه دهغه څټ او اوږي ان ترپښتیو

د محمد دخپل فوځ سره یو ځاې کتله ، نو په دې اساس سلطان دخپله ځانه سره وویل :
ږد تاریخ لیکوالان به ستا د غه جرأت او بهادري چې دخپل دښمن په مقابل کې دې وښوده په زرینو ټکو ولیکي .

ې ته لښته ورکړه ، اس هم شړیندونکي ،غریدونکي شو او یو ځل بیا یې د الف شکل خآنته ونیو . په دې وخت کې علي پاشا خپله

انه پرې کړ.
حکمران په خپله زما مقابلې ته راشي تر څو وینو چې څوک غالب او څوک مغلوبیږي. خو که چیرې ددلاچیه حکمران خپل
ږ ! که چیرې په تاسې کې لږ څه غیرت هم وي نو خپل شهزاده مائیرچ زما مقابلې ته را وباسی.
یه دخلکو له خوا کوم غبرګون را معلوم نه شو . کله چې دهغوې له اړخه کوم څوک دمقابلې له پاره رامعلوم نه شو نو علي پاشا

ره سم علي پاشا خپل آس را وڅرخاوه اودهغه مړ شوي کس اس یې هم له واګو ونیو اودخپل فوځ په لورراستون شو.

چا د وس کار نه دې ، تا څومره په ښه توګه او په حیرانونکي توګه د دلاچیه خنزیر د ځان لاندې کړ او له منځه دې یوړ. تا
ا سره الفاظ نه شته چې زه هغه استعمال کړم او د هغې له لارې ستا د جرأت مندئ ، بهادرئ او میرانې تعریف وکړم.

کي وي . زما وروره ! ستا سلامتي ، زمونږ له پاره ډیره مهمه ده . زه محمد بن بایزید ستا دې جرأت ، میرانې او بهادرئ ته

ه خلکو څټ پرې کول زمونږ په فرائضو کې شامل دي . درونده سلطانه ! دا خویوه معمولې جګړه وه چې ما په کې دخپلو
انو او پادریانو د انجمن پر وینا زمونږ پرخلاف جنګ پیل کړې وې نو دوې به په خپلو دې ارادو کې ډیر ژر پښیمانه شي .

ې علي پاشا له ځانه سره راوړې و هغه یې د لښکر اخرې برخې ته و لیږه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ي ستاسي د عقيدو رڼا ، ستاسي ارزوګاني او روايات ، ستاسي اسلوب اوکړچار د نفرتونو په توپان اووينه تويونکي تعبيرونو

ي حملې سره دهغوي هغه دخوبونو انځورونه ، د بې خوبه سترګو د بې نومه غوښتنو په وينه لتاړو ناهيليو باندې بدلې کړي .
صرت او کومک هم له تاسي سره دي . زه ستاسو څخه دمخه روان يم ، او دخپل زوي وليعهد محمد او دخپل ستر جرنيل علي
ت دتاريخ پوهانو ، د قسمتونو د ليکونکو او دفطرت د کاتبانو او د تقدير د پاسبانانو په خير را ځرګند شئ ، زه تاسي ته ډاډ
کومک له تاسي سره وی . الله دې تاسي ته په دې ستر جهاد کي برې او کاميابي در په برخه کړي .
زيد هم دهغوي د دغه حال په کتلو سره خپلو فوځونو ته د را مخته کيدو حکم وکړ، دمسلمانانو لښکر د حکم سره سم د توپاني باد

غانودسيلاب او د توپاني باد په خير راپريوتل .

سلطان بايزيد خپل زوي وليعهد محمد دخپل پړاو دخوندې ساتلو سره سره ددښمن په پړاو باندې هم د ولکي کولو له پاره موظف

که څه هم د اروپا په دې زمکو کي سلطان بايزيد اوعلی پاشا د دلاچيه حکمران او دهغه زوي مائرچ ته سخته ماته ورکړه ، خو
ځي ، خو دهغوي هر تدبير ، هره هڅه د ناکامی سره مخ شوه ، ځکه سلطان بايزيد اوعلي پاشا دهغوي هره هڅه ، هر ځواک او
ي کوم څه د راهبانو او پادريانو په وينا ور اچول شوي و هغه په موړې باندې بدل شول .
ړې وه. هر څه يې چي ددښمن څخه تر لاسه ړ کړي و نو هغه يې د سلطان او علي پاشا له نظره تيرکړل ، بيا دوی درې ړواړه

اپورته کيدو هڅه ونه کړی .

دلته به ددښمن په ټولو کړو وړو باندې څارنه کوم .

ه هلته د ځاي واکمنان و ټاکو. نو همدغه واکمنان به هلته د لښکر سره يو ځاې ددښمن په ټولو حرکاتو باندې څارنه او نظارت

ه نريوس ، دهغې دواړه کوچنيان او دهغې مور پر بيسا ټول له ځانه سره يو ځاې د بروصې په لور بوځو . هلته به زما ګرانه !
، دهغوي غوښتنه ده چي ستا او دريونا واده ژر تر ژره تر سره شي. برهان الدين هم په ډيره بې قراریٔ سره منتظر دې ، او

يصلي پر خلاف کومه خبره وکړاي شم ، دروند ه سلطان ! په دې هکله چي ته څنګه وايی همغسې به وکړم .
. اسونه يې ودرول ، را ښکته شول او سلطان ته يې تعظيم وکړ . سلطان هم هغوي وپيژندل . ځکه هغوي د سلطان جاسوسان و.

قيقت کي د کرميا حکمران دکومې غلطي انګيرنی ښکار شوې دې . هغه کتلي چي تاسي او علي پاشا دواړه په اروپا کي په
ډ ورکړل شوي اودا کار په ځانګړی توګه دهغو نصرانيانو له اړخه شوې چي د تيمورلنګ په لښکر کي ور ننوتي دي او د همغه

ټول زما سره يو ځاې د بروصې په لور کوچ کوي ، علی پاشا زويه ! زه پوهيږم چي د کرميا حکمرا ن به زمونږ پر خلاف د
و اوس خو زما اراده ده چي د کرميا باغي حکمران ته دددې بغاوت داسي سزا ورکړم چي هغه دټولو سيمو څخه بې واکه او
يرته بروصې ته راستانه شو او درا ستنيدو سره سم به ستا او د ريونا واده په پوره جوش اوخروش سره تر سره کړو . راځئ

اکل او بيا سلطان بايزيد دخپل زوي وليعهد محمد او علی پاشا سره يو ځاې د روميل د ولايت په لور کوچ وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ، نو درې واړه وارخطا شول او د وارخطایي او اندېښنو په ګډ آند کې له میلمستون څخه راووتل ، کله چې نریوس را نزدې

ي کوم بد خبر راوړې او نه ماته زما د ځان په اړه کوم ګواښ متوجه دې ، بلکه ماتاسو ټولو ته یو ډېر ښه خبر راوړې دې.

مد اوعلي پاشا هم ملګری وول.
تاسي درې واړه هم د سلطان او علي پاشا د راتلو سره سم تیار اوسئ ځکه چې مونږ ټول د سلطان اوعلي پاشا سره یو ځای د

مراسم پر ځای کړې .
رته یې وویل :
وهیږم چې علي پاشا د ریونا سره څومره مینه او محبت لری ، زه په دې هم پوهیږم چې ددې پرته به دهغه حالت څه ډول وی ؟

علي پاشا ته ډېره څه په لاس ورغلی دی . خو ددې جنګ نه وروسته سلطان ته یو ډېر بد خبر راغلي اوهغه دا چې په اسیا کې
ر ټول هلته په بروصه کې دعلي پاشا په کور کې تم کیږو. په خپله سلطا ن او علی پاشا به د کرمیان په لور، دهغه ځای دحکمرا

دي . دا به دعلي پاشا د جاېیداد ، دهغه د باغونو ، زمکو او هر څه مالکه وی اودا ځکه چې علي پاشا بل کوم ورور نه لري چې

ى برخه درکړي ،خو زما لورې ته دهغوې دا وړاندیز هیڅکله هم و نه مني ،
سوګند چې زما په ذهن کې هم دا خبره نه ده راغلي او نه به کله هم راشي . بلکه زه غواړم چې دریونا د دې ځایه د تللو وروسته

ى یو .د قبر په غاړه ولاړ یو . لورجانې ! د ریونا د واده وروسته زه به په لیکلي توګه عهدپاڼه و لیکم چې زما او زما د ښځې
د علي پاشا مور ، یا خور او یا په خپله علي پاشا له تا څخه هلته د تم کیدو غوښتنه وکړي نو ته د هغوې دا خبره و نه منی او
رم .
باغونو مالکین زما کوچنیان ګرځي . زه به ددې څخه زیات نور څه غواړم ، خو زه له تاڅخه یوه هیله لرم چې ددومره سترې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاشریک خداي سوګند چې همدا د ریونا غوښتنه ،دهغې هیله ، اود هغې د خوښي عین مطابق ده ، نریو س خورې ! په دې هکله
او تل پاتې واوسي .
ه فیصله شوي توګه اعلان وکړ چې:
سلطان د لښکر په لور ولاړ شو .

ه راوړو اوبیا به دلته مونږ هم خپل ځان تیار کړ و . که چیرې تر ماښامه پورې سلطان اوعلي پاشا را ورسیدل ، نوبیا به مونږ

ټول کړل ، ویې ټړل ، نریوس خپل کوچنیان اوخپله مور هم له ځانه سره را روان کړل ،دې حویلی ته یې راوستل اوبیا رستاک

رستا ک په اسونو د زینونو د ایښولو نه وروسته په توبرو کې دخوراک اوڅښاک شیان په ځای کول . په همدوخت کې ریونا د

کیتهنا ریونا د خپله ځانه را چاپیره کړه دهغې تندي یې ښکل کړ او بیا یې ورته وویل :

ل ، زه هیله منده یم چې علي پاشا به اورمرو زمونږ پسې دلته کلي ته راشي ، مور ې ما کتل چې یو سپور د لښکر څخه را ووت

ې تاسو ته په د ې اړه کوم اعتراض نه وي .

ه نولورجانې ! څوک به ولی اعتراض کوي ؟ ځکه چې اوس خو ته او علي پاشا دواړه یو له بله سره منسلک شوي یاست ،
بې هغه به هم هیڅکله هم په دې خبره اعتراض و نه کړي . که چیرې ته د حویلۍ نه بیرون دخپل علی پاشا استقبال کوې ، اوهغه

ه یو ځای دحویلی په انګړ کې ولاړه وه. کیتهنا د آسونو اخور ته راغله ،او رستاک ته یې وویل:

که چې سلطان بایزید ا وعلي پاشا دلته راځي اومونږ ټول د هغوی سره یو ځای د بروصې په لور درومو.
اظهار په خوله نه شم کولې .

کلي ته د رارسیدو سره سم دلته تم شوې دې ، اوعلي پاشا د لښکر څخه را بیرون شوې او زمونږ دحویلی په لور را روان دې .
ې اجازه ورکړه او اوس ریونا دحویلۍ څخه بیرون دعلي پاشا د استقبال له پاره ولاړه ده.

. په دې خاطر په دې ورځو کې مونږ باید د ریونا د ډیرو وړو وړو غوښتنو خیال هم وساتو . فکر کوم چې مونږ هم باید د

هم د هغوی سره یو ځای هملته ودریږو . په دې خاطر چې علي پاشا زمونږ له پاره اوس هر څه دي. رستاک د کیتهنا خبره و

و ځلیده علي پاشا هم وکتل چې هغه دحویلی په دروازه کې دده د استقبال له پاره ولاړه ده . په دې وخت کې ریونا دخپلو نازکو

څیر ګرزیدلې وه ، دهغې په سترګو کې د محبت او الفت هیلې د ورایه ځلیدې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه وویل :

لم او دننه حویلی ته یې یونه سم .

ې را وسپېرم ، تر اسمانه به څېرې کړم ، او ستا په لیندۍ کې به غشي شم او ستا د تورې تیره ژۍ به شم او ستا ددښمنانو ټولې

منده کړه او علي پاشا ته ور غاړې وت ، هغه یې په تندې باندې ښکل کړ ، د هغه وروسته د هغې ښځې کیتهنا د علی پاشا سره
یا بیا یې دهغوی سره مینه وکړه او ښکل یې کړل . تردې وخته پورې ریونا دعلی پاشا آس په اخور باندې د ترلو له پاره روان

ی ؤ، زما دبیرته ستنیدو سره سم لښکر د بروصې په لور روانیږي ، په دې خاطر زه ستاسې څخه غواړم ، چې د وخت د ضایع

مونږ د ځانونو په تیارولو باندې پیل کړې ، زویه ! اوس خو مونږ ستا د راتګ انتظار کاوه ، ریونا هلته په چت ختلې وه او ستا
ازې څخه یې بیرون ستا انتظار پیل کړ . تر څو همدلته ستا استقبال وکړې . زویه ! که ته اوس بیره کوې نو لږ ځندوکړه مونږ

ی پاشا سره یو ځاې حرکت وکړو .
ځوندي ساتلو دنده و سپارله ، او پخپله د علي پاشا سره یو ځاې په سفر روان شول.
تاک ، کیتهنا ، نریوس ، د هغې دمور پربیسا او دواړو کوچنیانو پیژندګلوي وکړه ، سلطان بایزید او ولیعهد محمد هم د رستاک

نته را نزدې کړه او دهغې په سر یې هم د شفقت او مهربانی لاس را ښکود ،او ورته یې وویلې :
ن محسوس نه کړې ، مونږ ټول له تاسره یو .
یر خفه شو ، خو بیا سلطان نریوس ته مخ کړ او ورته یې وویل چې :

ځان زما په څیر غریبې کونډې ښځې ته دا ډول الفاظ نه و ویلې . ستا ددغه الفاظو په خاطر خپل ځان ډیر زیات سعادتمنده او

ل جائیداد د نریوس د کوچنیانو په نامه کړې او نریوس دې دخپلې لور په ځیر د ځانه سره دیو ځاې اوسیدولو ژمنه کړې ده .
ه په بروصه کې ددې نه زیاتې خوشحالی او اسانتیاو تیارې کړل شي ، که چیرې تا نریوس خپله لور ګرځولې ده نو بیا دا هم و

لو آسونو باندې سپاره شول او دلښکر سره یې یو ځاې د بروصې په لور حرکت وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ هغوې ته د سلطان بايزيد د لښکر د راتللو په هکله خبرو رکړي و . صليبيانو د نايکوپولس د ښار محاصره پرې ښودې وه او

شا او وليعهد محمد دواړه ځانته نژدې را وبلل،د جنګ په پلان يې کار پيل کړ، د لږځند وروسته ددرې واړو په خوله خندا وه او

ې درې واړه بيرته دخپلو خپلو فوځونو مخې ته راغلل. په دې وخت کې سلطان بايزيد ددښمن لورې ته کتل ، هغه چې چيرې هم
کتل ، په سترګو کې يې اوښکې راغلې ، بيا دخپله آسه را ښکته شو ، په زمکه کيناست ، بيا يې سجده وکړه اوپه ډيرې عاجزئ

او محمد ته وويل :

فوځ ترتيب د پخوا څخه جوړ کړې و . سلطان د خپل خداې تر مخه په سجده پريوتو او دهغه د ذات څخه په ډيره عاجزئ دخپل
دهغې وروسته يې د علي پاشا او محمد لورې ته وکتل او ورته يې وويل :

ې نو دهغوې وړاندې راتګ ، دهغوې يلغار د خپل جوړ شوي پلان په مطابق دفعه کړئ .

ح چپ اړخ په لور ولاړ . خو د لښکر د منځنۍ برخې په لور په خپله سلطان ولاړ . کله چې دا کار دپلان مطابق پاې ته ورسيد نو
هد محمد دواړو هم خپل ځانونه د لښکر په دريمو صفونو کې ځاې په ځاې کړل . په دې وخت کې سلطان تر ډيره وخته په خپل

ـ هغه به تاسې ته د ټولو اسر ارو او رازونو دښکاره کولو،د برې او فضيلت دسبب کيدو سوبه درو ښې.

ـ د تيارو ، په هوا کې دڅټک تلونکو وريځو په څير په حرکت راغي ، مخته راتګ يې پيل کړ، او بيا د سلطان بايزيد په لښکر

. مسلمانانو په لښکرو باندې دومره فشار راوست چې هغوې د فشار له امله ښي او چپ اړخه ته شول او دوې ته يې لاره ورکړه
تلو تر مخه سلطان بايزيد يلدرم ، علي پاشا او وليعهد محمد درې واړه و لاړ و . بيا پخوا له دې چې صليبيان د مسلمانانو ددرې
مره سم دسلطان بايزيد يلدرم شاته نژدې څلويښت زره نيزه ويشتونکي د يوه ستر ځنګل په څير را پورته شول ، په دې وخت کې
کبير غږ پورته کاوه ، دعلي پاشا او وليعهد محمد تر شا هم همداسې حال و . صليبيانو وکتل چې دهغوې مخې او شاته همدا حال

لامه کوله ، سلطان بايزيديلدرم ، علي پاشا او وليعهد محمد د څو ثانيو له پاره دتکبير اوازونه پورته کړل خوکله چې هغوې چپ
ان بايزيديلدرم ، علي پاشا او وليعهد محمد ځوابي حمله پيل کړه .

ړې ددښمن پرخلاف په يوې وينه تويونکي لوبه باندې مصروف وي ، دسلطان دجنګ دا طريقه د صليبيانو له پاره نوې وه ،
وي اودهغوې کار به يې ور تمام کړې و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیابي ډاډ منه وه ، اوبیا کله چي سلطان بایزیدیلدرم ، علي پاشا او ولیعهد محمددخپلو لښکرو سره د صلیبیانو ځپول پیل کړل ، وستي ځادر د تښتیدونکو خوبونو په څیر،بدلیدل شروع شول .

ستي ، چي هغي په خپلو لښکر و باندې چیغي وهلي او هغوې یې د مسلمانانو پرخلاف را پارول. سلطان بایزیدیلدرم د سجسمنډ په سره یې دعا وکړه .

ول ته ، بلکه ستا اخرى دین ته یي هم سپکاوې کړي دې ، اې الله ! ما اوس هغه خپل هدف ټاکلي دې ، نو یا الله ماته دهغه په

هغه سلطان بایزیدیلدرم دشکله پيژانده ، هغه بایزید پيژندلې و . په دې وخت کي یو ځل دهغه په زړه کي دا فکر را پیدا شو چي ړه او ډال را واخستل او د سلطان بایزیدیلدرم مقابلې ته په ډیره نازړه توګه تیار شو .

ر ستا تر مخه ولاړ یم او ستا ددې ګستاخۍ او بدژبۍ سزا درکوم.

زیدیلدرم پر هغه د توري ګذار وکړ نو دهغې ډال یې لرې و غورځاوه او دسلطان درنې تورې د هغه اوږى تر اخره پورې د

ر دهمغې ځایه یې په صلیبیانو باندې له یوه اړخه یرغل راوست ،دې حملي د صلیبیانو هغه پاته روحیه هم له منځه یوړه ، او په انانو رحم وکرم ته پریښودې او په خپله ټولو دتیښتې لاره خپله کړه . سلطان بایزیدیلدرم د نایکوپولس ښاروال د خپل فوځ سره

ړل شوي و ې ، هم د هماغه صلیبیانو خیمو کي ځاې په ځاې کړې او پر هغې یې پهره و دروله .

غبر وکړ ، ددښمن دلښکر کومه برخه چي سلطان له ځانه سره بندیان کړي و هغوې یې ټول په یوه ځاې کي سره را ټول کړل وي شیان یې ورته و ښوول . خو کله چي سلطان د خیمو لورې ته ولاړ نو په سوالیه توګه یې خپل ښاروال ته وکتل او غوښتل

پاره دعیش اوعشرت سامان و له بله اړخه یې دخپلو فوځونو په راپارولو کي هم ډیر ستر رول لوباوه ، دوې ټولې هملته په خوا دیخوا و نه تښتي .

یوه وخته پورې سلطان د جنګ د میدان جایزه واخیسته ، اوبیا په یوه ځاې کي پر زمکه باندې کیناست ، اوبیا یې علي پاشا ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلم د نائټو څخه اخوا د اروپا د هر قوم ستر ستر خلک زما مخې ته را حاضر کړئ.

ئټ ، بويري ، د هنګري سورمار هم شامل و .کله چې هغوی سلطان ته را نژدې شول نوټولو خپل سرونه ښکته کړ ل ، سلطان
اوف ډي نيورس او دهغه ملګرو ته يې هم دخپل ځان سره د کيناستو له پاره وويل : ددې سره سم دفرانسې جنرال دخپلو نورو

ي بنديانو په څير نيول شوي او د اروپا ډير ستر ستر سورماران او جنګي پوهان په کې شامل و ، دهغې وروسته يې ټولو ته په

ميرې خاوندان هم . کيداې شې ستاسې د لمړۍ ميرانې په هڅو کې ستاسې خلک تاسې ته مجرمين ووايي ، او تاسې خپل

لو او نه به په راتلونکې کې ستا پر خلاف دجنګ له پاره ځان تياروو . خو زه ستاسې د ټولو اوستاسې هغه ملګري چې دلته نه

ي يم ،تر څو تاسې هر يو خپل خپل هيواد ته ولاړ شئ . هغه حماقت او بې عقلی چې تاسې زما سره د جنګ کولو په خاطر کړې

ل وکړ او ورته يې وويل :

حالی سره زما لورې ته راشئ، څومره فوځ مو چې زړه وی زماپر خلاف يې راوړئ ، تاسو به تل ما د جنګ په ډګر کې
نو په څير پراته دي . ټولو ته وواياست ! چې هر هيواد،هر حکومت ، هر جنرال ، چې غواړی ما سره د جنګ ازميښت وکړ ي

ندې راوړم . خو زه داسې هيڅکله هم نه کوم . زه تاسې ټولو ته د خپلو کورونو په لور د تللو اجازه درکوم او دهغه غضب په اړه

هغه بيرته کيناست او سلطان بيا په خبرو پيل وکړ.

له تاسې سره په بربنډه زمکه ناست يم . نو په دې خاطر تاسې که غواړئ څه ووايی نو په کيناستو يې ووايي ، د دريدو اړتيا نه

دزړه پراخوالي ، ستا حوصلي ، ستا هوډ او عزم ته سلام کوم . چې تا مونږ وبښلو ،او مونږ ته دې د تللو اجازه راکړي ده .

،که څه هم زه دهغوې د زړونو ترجماني نه شم کولې او زه د خپل زړه خبره کوم چې که کاؤنټ ډی نيورس که د انسان زوي
ه والي ورکړي ، زه يو ځل بيا ستاسې عظمت ته سلام کوم . ايا ته اوس ما ته او زما د ې نورو ملګرو ته د تللو اجازه راکوئ ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځ .

فرازي له ځانه سره لري .

کېدې شوی یاست . تر څو دخپلو لښکریانو زړونه خوشحاله او هغوی دجنګ په لور تشویق کړئ ، په هغه څه چې زه تر ټولو
د مفتوحو سره داسې سلوک کوي ، خوستاسې خپل صلیبي لښکر چې دخپله اړخه د یوه مقدس جنګ د پیلامې له پاره دلته راغلي
ړې ګندګی او چټلی کې تر پښو لاندې کړې ده . تاسو خلکو د نسوانیت جوهر د تمرد ، بې حیایي او فنا انجام ته رسولي دې .

یم. ما تاسې ټول دلته په دې خاطر را وغوښتلئ چې هغه وخت چې ما تېښتیدونکي دښمن دخپلو سالارانو او جنرالانو سره یو
ې وي او یاکومې نجلۍ ته د داډول زحمت ورکولو هڅه شوي وي نو خپل لاس دې پورته کړي .

فرانسي جنرال کاؤنټ دي نیورس په حیرانونکي توګه کله دغه نجونو ته او کله هم سلطان ته کتل ، په دې وخت کې هغه غوښتل

څخه کوم تحقیق، زه تاسې په بندیخانه کې هم نه ور اچوم ، او نه به مو خپل اسیران کړم . بلکه لږه شیبه وروسته زه غواړم تاسې

م نه ښکته شو ،دهغه تر څنګ د اروپا نور جنګي مشران چې دخپلو لښکرو سره دلته راغلي و او اوس د سلطان تر مخ ناست و

ه او ورکړه ده . د ښځې عزت د ګل د رګ څخه هم ډیر اعلي او پورته وي ،د هغې عصمت او پت د ورځې په رڼا کې ، دشپې
ه باپته وي نو هغه د نصبي شرافت پیژندګلو،او دخوشحالیو غوړیدلي جال دې ، خو یوه بې ابرو او بې عصمته ښځه ، یوه بې
، نو هغوې دغه ډول انځور نه شی وړاندې کولي ، ستاسې په ټولنه کې دښځې ابرو د غوښتنو دسوند پر موادو دبې ابرویي د

وخت چې تاسې دلته را بلل شوي وئ نو یقینا چې تاسې به ویریدلي یاست چې مسلمانان به له تاسې سره ډیر بد سلوک وکړي ،
مه دریږئ ، کینئ ، زه ستاسې په هکله یوه پریکړه کوم ، ماته لږ څه مهلت را کړئ ، زه به ستاسې په اړه د فرانسې د کاؤنټ

زه هغوې ټولو ته ښننه کوم . نیورس ! زما مخبرانو ماته خبر راکړې دې چې د صلیبیې جنګیالیو او دهغې د مشرانو له پاره یو
وو میزبانانو کومک او دهغوې د ژوند خوندیتوب پورې را نغښتي دې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ر یم چې هغه هغه ته کتل خو هیڅ تعرض یې پرې و نه کړ . نه یې د لاش وړونکي منه کړل او نه یې دهغوی تعاقب وکړ . بلکه

ه زرګونو اروپایي نجوني چې دلته ولاړې دي دوی هم ته د خپلو فوځونو په خوندي ساتنه کې دډینوب دریاب په غاړه ولاړې

سلطان سمدستي خپلې پښې شاته کړې . بیا کاؤنټ دي نیورس بیرته سیخ کیناست او سلطان بایزیدیلدرم ته یې وویل :

 که چیرې داسې نجوني د کوم اروپایي حکمران پر لاس ورغلي واې نوتر هر څه لمړی به هغه په هغوی کې ښه څریدلي واې
 چې تا دې ټولو نجونو ته ازادی ورکړه او اوس چې ته دا نجوني زما سره یو ځاې اروپایي جنګي بندیانو ته ورسپارې او هغوی
ف ، عدل ، اخلاقو او کردرا ته سلام وړاندی کوم . یقینا چې ته دزړونو قاید یی او د اخلاقو او کرچار یو ډیر ستر معلم یې .
طان ! زه یو ځل بیا خپله ژمنه تکرار وم ، چې که چیرې په راتلونکې کې کله هم صلیبي ځواکونو ستا پر خلاف سر راپورته کړ
 لاسه څه ډول وهل خوري .

 ته ور سپارم ، ددې ځایه لږ مخته په لږ واټن کې دډینوس د دریاب په غاړه یو بحری بیړه ولاړه ده ، نیورس به دخپلو ملګرو په

ته نجونو هم دا کارو کړ .او د سلطان بایزیدیلدرم په صفت کې یې شعارونه ورکول پیل کړل. په ځواب کې یې سلطان د هغوې

ي پاشا ته وکتل او ورته یې وویل :

رتیب دروم پاپای اعظم ته هم پوره سپکاوی تر غاړه شوې دی .اود ا ځکه چې دا صلیبي جنګ دهمغه په خطوطو او لیکنو
شم . او ددښمن د عکس العمل انتظار وکړ م.ددې نه علاوه ، علي پاشا او محمد زویه ! تاسې پوهیږئ د بروصې دښارڅخه د

ه دې جنګ کې د برخې اخستلو له پاره تر ټولو ستر لښکر را استولي و،دا په داسې حال کې چې ددې تر مخه مونږ د قسطنطنیې

یم او دروم په لور ، چیرې چې د سینټ پیټر دعبادتځاې قربان ځاې دی ، مخه کوم او هلته به د خپل سوګند سره سم خپل آس تړم
ا صلیبی جنګ د پیلولو فکر او جرأت و نه کړاې شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړه شیبه وروسته به مونږ او تاسي ټول د دښمن ډیراو معاینه وکړو ، دهغه ځایه چي هر څه تر لاسه شول نو دهغي یوه برخه به
کتلو وروسته ، علي پاشا ! ته به سمدلاسه د ریونا پسي ولاړ شي، که زما مني نو تر هغو چي مونږ په نایکوپولس ښار کي تم
ي ؟

شاهي خزانې ته ولیږله ، بله برخه یي په نایکو پولس ښار کي د تم کیدو نه علاوه ددښمن پر خلاف د خوزښتونو د مصارفو

شوي و نو لښکر ته یي هملته د پړاو کولو حکم ورکړ . په دې تم ځاي کي د سالارانو د اوسیدو له پاره ډیرې ښې خوني جوړې
د حکم په اساس د ریونا د راوستلو له پاره دهغې د کلي په لور روان شوي . تر څوریونا له ځانه سره د نایکوپولس ښار ته

ډینیوب د دریاب څخه د یونان پورې او ان تر دجله او فرات پورې د اسیا ټولواک واکمن و. او د اروپا خلکو ورته د نړۍ فاتح

صیبت خو بلکل په حساب کي نه را ته .

نو د افاقو شونډی سرې شوې وې اولمر دډوبیدو لورې ته ور ښکته شوي و، په همدې وخت کي ریونا په داسي حال کي چې د
اګي یي نیولې وې دننه را ننوت ، ریونا په ډیره حیرانونکي او خاصو احساساتو سره علي پاشا ته کتل اوبیا یې د ډیرې زیاتې
ه کیدونکي نه وه ، نو دهمدې فکر په اساس دهغې قدم دریدلې و. تر څو شیبو هغې په ډیر شوق ، ډیر محبت سره علي پاشا ته

په کتلو سره علي پاشا خپل دواړه لاسونه پرانستل ، دواړه ماشومان د علي پاشا سره ور غاړې وتل . علي پاشا پر زمکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ې وروسته علي پاشا نورو ټولو ته سلام وکړ،نریوس را مخته شوه او هغه یې په تندي باندې ښکل کړ او ورته یې وویل:

رانسي جنرال کاؤنټ دی نیورس هم و ، ددې تر څنګ د صلیبي لښکر و په زرګونو نجونې هم و نیول شوې ، بیا سلطان
ه دلته راغلي دي نودوې بیرته همغو خپلو خپلو سیمو ته ورسوي، څرنګه چې په جنګ کې د ګډون له پاره د ډینس بحري بیړه
ورکړه .

ځانه سره یوسم ،ځکه چې سلطان بایزیدیلدرم هملته د نایکوپولس په ښار کې زما او د ریونا داوسیدلو له پاره ځای تیار کړې دې
ه وي ، خو په هر صورت بروصې ته د تللو تر مخه به زه اوریونا یو ځل دلته له تاسو سره ووینو.

ولس ښار کې تیارکړې دې . په دې ترتیب ته کولې شې ریونا له ځانه سره هملته دیره کړې ،خو دا را ته ووایه زویه ! چې ته به

باره اوسم . اوس پریږده چې اس دې په اخور وتړم او بیرته را ستنه شم نو نورې خبرې به کوو .

زما څخه اخلي نو زه هم دهمدې رشتې احترام کوم چې زما او ستا تر منځ شتون لري. ته همدلته و دریږه ، زه په خپله اس تر

ضد مه کوه ، اس به زه وړم او هلته به یې همدا زه تړم .

و زویه ! دا غواړې پر تا باندې هم خپله خبره و منې .

ه واسطه ستومانه شوې او هم یې دومره اوږود سفر کړې دې .

ه زوره وخندل .

او قیضه ترې لرې کړه ، او د زین سره چې کومه څرمنیزه خلطه نښتې ده هغه ترې را واخله او له ځانه سره یې راوړه ، په

ره یې راوړه ، دعلي پاشا څنګ ته راغله او بیا یې ورته وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

وويل:

، ځکه چې په هغې سامانونو کې د قيمتي زيوراتو نه علاوه جواهرات او دښايست او تزئين ډير زيات شيان موجود و ول. د

ڼګه غواړې هغسې يې وويشه .

ي پريکړه تاسې ميره او ښځه کوئ .

ځه يې يوه برخه د نريوس له پاره ، بله يې د ريونا او دريمه برخه يې د سريان له پاره کيږدئ. اوس نو که چيرې تاسې په دې

ور سريان له پاره ورکړئ .

يونا دعلي پاشا په لور وکتل او ورځخه يې وپوښتل چې ايا ته زما ددې خبرو سره اختلاف لرې ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

، اوپاته دواړه برخي چي ستا او د سريان رسيدلي هغه دخپله ځان سره خوندی و ساته . بيا ريونا دخپلې مور په لور مخ کړ او

ري لښکر عکس العمل نه وي را څرګند شوې ، اوکه اروپايي ځواکونه غواړې له تاسي څخه د انتقام له پاره ر ا ووځي نو ته ،
ده چي ريونا به له تاسره يو ځاې ځي ، نو زه غواړم تاته دا ووايم چي کله چي ستاسي لښکر د نايکوپولس څخه بروصي لورې

، او تااو بايزيدېلدرم ته بل کوم لورې ته دهغوې دمقابلې له پاره کوچ کولو ته اړتيا پيدا شي نو زويه ! ته به بيا د ريونا سره څه

له پاره دلته راولم تر څو له تاسو ټولو سره ووينې ، ددې وروسته بيا دواړه د لښکر سره يو ځاې د بروصي په لور حرکت کوو .

خاطر دلته راوړم او زه به بيرته ستون شم.

ن مو ور رسولي دي خو بيا هم سلطان په خپلو ټولو سيمو کي جاسوسان خپاره کړي دي او سلطان هغوې ته تاکيد کړې دې ،
، هغوې پر مونږ د يرغل پلان لري خبر راکړي ترڅو مونږ د مخه دهغوې پلان شنډ او ځواکونه يي دړې وړې کړو .

روسته به ريونا له ځانه سره اخلم او بروصي ته به ځم . اوس ما دخپل پلان تفصيل تاسي ته ووايه، که چيرې په دې لړ کي

ه زړه زړه کي يي ورته وويل :

ه ځايه پورته شو تر څنګ يې نريوس او موريي پر بيسا هم د خپلو ځايو څخه پورته شول او ددواړو کوچنيانو سره يو ځاې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوم ، ما به هیڅکله هم نه وې کړې ، ځکه چې ته دمور یواځنۍ زوی یې ، نو په دې خاطر زما هلته په بروصه کې ستا د مور

ه خود هغې د نښې په توګه دهغې ور سره ناسته ده . نو په دې توګه به هغه ته یو ډول اطمینان ور په برخه واې ، دویمه خبره
سته دې لورې ته را وستم ، نو ایا دا خبره به زما مور قیرات نه وي محسوس کړې ؟ او یا په باطني توګه هغې ته دا احساس نه
اشا ! په دې کې هیڅ شک نه شته ، چې ریونا له پاره ته تر ټولو قیمتي پانګه یې . خو علي پاشا ! مونږ دواړو میره او ښځې ته د

ت کول په کار و چې ما ته د لښکر سره یو ځاې د بروصې ښځه دې سیمو ته راوستلې!

ستنه همدا وه ، چې زه له تاسره په لښکر کې و اوسیږم. خو که چیرې په هغه وخت کې تا ویلي وې او سلطان دې هم په دې خبره

ږې وکړم . خو کله چې لږه شیبه مخکې تا زما د مور او پلار سره دلته په میلمستون کې خبرې کولې چې که چیرې نوې جنګ و
دې ځاې کې د تم کیدو په ځاې بروصې ته د مور څنګ ته ولیږه ، ما ته به دهغې په خدمت کې ډاډ او سکون تر لاسه کیږي او

ه ګیله شکوه وکړي . څرنګه چې ته دلته راغلي یې ، نو اوس همدلته اوسه ، زه هیله لرم چې په ډیرو لنډو ورځو کې به مونږ د
ډیر ژر کار و ختم کړو . او بیا به د بروصې په لور کوچ وکړو . دهغې وروسته که بیا کوم داسې پروګرام را مخته کیږي نوبیا
ږ دواړه میره اوښځه د هغې سره تفصیلي خبرې وکړو اودهغې ځخه به ښنه هم و غواړو . زما په فکر که دهغې په زړه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ي د هغوې خولې پرانستې . په هغو کې يې دننه سترګې ور ننويستې او بيا يې بيرته دواړه کڅوړې د ريونا په غيږ کې کېښودې

س چې ته څنګه غواړې هغه وويشې نو وې ويشه .

ه مونږ دواړه د يوه بل له پاره يو او د يوه بل له پاره به اوسو . علي پاشا ! که ته اجازه راکړې نو زه به خپل پلار دلته را وبلم

ع باندې و غږيږه . بيا نوټول يو ځاې يوه پريکړه کوو او دهمغې په مطابق به عمل کوو .

ه ورکړې و ې ، هغه هغې په خپله مخکې کېښودې او بيا يې خپل پلارته مخ کړ او ورته يې وويلې .

غشو د خلطې په منځ کې اېښودې وې، بيا وروسته يې چې له ماسره په ميلمستون کې خبرې کولې دا ورته را يادې شوې ، اوس
ې لړ کې ما د علي پاشا سره مشوره کړې ده خو دا بلکل په دې باندې خبره نه کوي ، هغه دا خبره تاسې ټولو ته پرې اېښې ده.

ه ددې خبرې ځواب ورکړ م ؟

ې سامان هلته بروصې ته د علي پاشا مور ته له ځانه سره وروړې وې ، او همغې ددې سامان د ويش کار په خپله تر سره کړې
مغې حقداره يې ، هغه له ځانه سره بروصې ته يوسه ، خورې ! داستاسې په کاريږي . خورې ! ته خو وينې او پرې پوهيږې هم
خه زما برخه هم را وکاږې ، ريونا ! زه ستا د فکر نه ښه خبره يم . زه ستا ممنون او شکريه کونکې يم ، چې ته زما دومره غم

ېتهنا ته هغه د منلو وړ وې نو زه به پرې څه نيوکه وکړاې شم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یونا علي پاشا له ځانه سره خپلې خونې ته یوړ.

او په دې ترتیب د ریونا سره یو ځاې مخته ولاړ .

لی پاشا یو دم دخپله آسه را ښکته شو ، د علي پاشا په لور په کتلو سره ریونا هم په تیزی سره دخپله آسه را ښکته شوه . او دخپلو

ې :

ښا ته وکتل او ورته یې وویل :

په انګړ کې و درید او علي پاشا ته یې وویل :

ستنه شوه چیرې چې علي پاشا او سلطان ولاړ وو. کله چې هغه را ورسیده نو سلطان ورته وویل :

وه ، په دې وخت کې ولیعهد محمد دخپلې حویلی ځخه یوه خورجین را وړې وه ، هغه دا خورجین د سلطان بایزیدیلدرم تر مخه

ې و . ددې نه اخوا په کې نور ډیر قسم جواهرات هم موجود و . علي پاشا او ریونا ددې شیانو په کتلو باندې هک پک حیران پاته

(c) ketabton.com: The Digital Library

يه ! رارسيدلي ده . علي پاشا ! په تير جنګ کې چې د غنيمت کوم مالونه مونږ ته رارسيدلي و په هغې کې د سروزرو او طلاو
وخت چې هغه زما د توري د ګذار لاندې راغې نو دا تاج يې د سر څخه ولويد . او ما همغه وخت را و ا خست او دخپل آس په
ه ، کيدائ شي هغې خپل تاج هملته په پړاو کې پرې ايښي وي او يا يې د ويرې او تيښتې په حال کې خپل تاج هم له ياده ويستلي

ې کړاې ، ځکه د کرميان د جنګ دميدانو څخه د فراغت نه وروسته مونږ غوښتل دبروصې په ښار کې ستاسې واده په شاهي
ه ښار کې ستاسو د دواړو نکاح وکړو . زما لورې ! علي پاشا ماته دخپل زوې په څير حيثيت لري ، ما دخپل زوې په واده کې
ې کړو .

نه تاته د بروصې په ښار کې تر لاسه شي . خو لورجانې ! په دې ځاې کې ته اوس همدا شيان قبول کړه . ګوره ريونا ! ته هم

يونا لورې ! هغه څه چې ستا تر مخه دې نو دا ټول له ځانه سره و ساته ، ددې وروسته به د بلې موضوع په هکله خبرې کوو.

ه ،

فکر کوم چې دا صليبيان مونږ د انتقام پرته نه پريږدي . ځکه مونږ چې هغوې ته کومه ماتې ورکړې ده هغه ډيره د ذلت نه ډکه
د وينه داده چې زمونږ په لاسو د ماتې څخه وروسته د اروپا متحده لښکر به د پولوپ د جزيرې په لور مخه کوى ، او هلته به نه
ې داسې هم وکړې نو مونږ به دخپل خداې په نصرت او کومک سره دهغوې په ځپلو باندې بريالي شو. اويو ځل بيا به دهغوې

ې دي . او هغوې ته مې حکم کړې دې چې هغوې دې په دښمن باندې څارنه وکړي او ددښمن د هر حرکت څخه دې مونږ ته خبر

ه پاته شو . تر هغو چې مونږ دلته د نايکوپولس په ښار کې اوسيږو نوريونا به هم له تاسره وي . خو کله چې مونږ د کوم جنګي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ر څو زما د مور قيرات خدمت يې کولې ، ريونا وايي چې زما مشره ورندار د پخوا څخه په دې سيمو کې مقيم ده ، او د بله
.

کړې واې . ځکه چې ستاسې ددواړو د نکاح وروسته لښکر دغو سيمو ته کوچ کړي و او تا ته د ريونا سره د يوځاې کيناستو
ځې.

ې د ريونا فکر په حقيقت ولاړ دې ، دنکاح او واده وروسته ريونا بايد همدلته دقيرات سره يو ځاې پاته شوې وې ، هغې به هلته د
هغه وخت کې چې ما کومه پريکړه کړې وه هغه د حالاتو غوښتنه و ه او ماته همغسې کول په کارو . او اوس چې ريونا څه

يو ځل بيا دکوم جنګې پلان له پاره حرکت کوو ، نو مونږ به بيا هم همدلته تا ستا دمور او پلار کور ته ليږو . اوکله چې مونږ د

زينونو سره تړل شوې هغه را پرانيزم . او د حويلۍ دننه برخې ته يې راوړم .

سونو د تړلو يوه کوچنۍ اخور هم شته . د اخور مخامخ د اودسونو او ځان پاکولو له پاره او هم د پخلنځي ځاې شته ، ريونا ولاړه
يوه لرونکې ونې او بوټې او ګلونه و . ريونا هلته تر ډيره وخت پورې و ګرزيده ، بيا بيرته دعلي پاشا خواته همدلته انګړ ته

کونو د حالاتو په هکله پوره معلومات مونږ ته نه وي راوړې .

ې څه ډير تزئين نه دې کړې . همدا راز دحويلۍ د پخلنځي څخه هم ډير کار نه شي اخستل کيداې ، ځکه زمونږ د دواړو ميره او

په دې حويلۍ کې کيداې شي مونږ يواځې يو څو ورځې و اوسيږو ، اويا څو مياشتې ، په هر حال اوس زما اوستا د اوسيدو ځاې
ځاې څخه زما او ستا دواړو ډوډۍ تياره را ځې .

ه ورکړلې ، اسونو په مړه ګيډه اوبه و څښلې او بيا يې د دانې او ګياه اخورې ته و درول .

ې په ښار کې د ماښام اذانونه پيل شوي و. دواړو ميره او ښځې همدلته په حويلۍ کې خپل لمونځونه ادا کړل ، اوبيا وروسته د لږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ردې دوه میاشتې پوره شوې ، لږ څه دمخه هغه مخبران ، چې ما د لته د پولوپ د جزیرې په شاوخوا کې د دښمن د نقل و حرکت
پل پړاو کړې ، ددې ماتې خوړلې لښکر جنرالانو چې دله یوه اړخه زمونږ څخه د خپل انتقام د اخستلو له پاره ټولو اروپایې
انو ته تاکیدی لیکونه استولې تر څو ددې ماتې خوړلې لښکر سره چې دلته په اروپا کې یې پړاو کړیدې هر ډول مرستې وکړې .
.

ل چې دا ټولنه به نژدې همغومره ستره وه لکه څومره ټولنې ته چې مونږ د نایکوپولس په ښار کې ماتې ورکړې وه ، راغلیو
چې تر ولکې لاندې یې راوستې ، تر هغې به د جنګ څخه لاس و نه کاږی . مخبر دا خبر هم راوړې چې په دې جنګ کې د
خپله د خپلې ژمنې څخه تیرشوې دې نو ما اوس یو پلان تر تیب کړې دې :

که په دې سیمو کې ددښمن نقل وحرکت تر سترګو شو نو ښاروال به په اسانۍ سره هغه و ځپوي .

وپه ځپلو کې له مونږ سره کړې و ، نو زما زویه ! نو هلته به د صلیبیانو د ملا دماتولو وروسته ، زما اراده چې د خپل لښکر

څه لمړۍ مونږ ته یو ډیر ښکلې د اوسیدو ښار تر لاسه کیږي ، دویم دا چې د قسطنطنیې پادشاه اوس د صلیبیانو یو سترپنا ه ځای
ځې ځواک همله را ټول کړو او بیا به له همغه ځایه هر اروپایی ځواک چې سر را پورته کوی مونږ به یې د ځپلو له پاره تیار

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره پوره اشنايي لري ، زويه ! څرنګه چې هغه دواړه سترى ستومانه دي نوپه د خاطر ما هغوى وليږل تر څو لږ څه ارام

د پولوپ د جزيرې په لور خوزيږو ، زما په فکر چې سبا سهر به دخپلو فوځونو سره يو ځاى ددې ځايه کوچ کوو . مونږ به د

غو سيمو کې د صليبي جنګونو پيلونکي دغه راهبان اوپادريان دي چې ددې کارونو د ترسره کولو له پاره يې يو انجمن (ټولنه)
وه ، دهمدې انجمن پادريانو د روم پاپاى اعظم ته ليکونه استولي و او د هغې څخه يې د جنګ دپيلامې له پاره د کومک غوښتنه
وپا حکمرانانو ته تاکيدي خطونه ليکلي و اوزمونږ پر خلاف يې د صليبي جنګ دپيلامې له پاره تشويق او ترغيب ورکړى و .

ې نو دا خبره ياده ساتئ چې هغه راهبان اوپادريان چې دغه انجمن يې جوړ کړى دي او هغه صليبيان چې د جنګ څخه تيښته
په غاړه دې . زه هيله لرم چې دپادريانو او راهبانو د انجمن ټول غړي و نيول شي ، دواړه ستر پادريان هم و نيول شى . هغوې

ن کړل . چې په دې ډله کې ستا پلار هم شامل دې . په دې اساس د مبلغينو ددې وژنو په خاطر هم دا انجمن د بښنې وړ نه دې .
چې څومره پادريان او راهبان دي او هغوې هلته دپولوپ د جزيرې په غاړه د ولاړو کشتيو په واسطه خپلو ځانو ته د تيښتي لاره

کړ او سلطان ته يې وويل :

ه دروميل ولايت ته ولاړ شو ، ريونا به هلته دخپل پلار رستاک په کور کې پريږدو اومونږ به د پولوپ په لور مخه کړو ، مونږ
خلاف جنګ پيل هم کړى نو هغه به سهار وختي وي او سهار سهار به هغوى د جنګ نغاره و ډبوي ، تر دې وخته پورې به زه د
عهد محمد چې کله د شپې په تياره کې د پولوپ جزيرې ته ورسيږو او هلته ددښمن تر مخه پړاو وکړو ، زه به دخپل لښکر سره
دريانو سره يو ځاى لاس نيولي له ځانه سره تاسې ته راوړم . تاسې چې د خپل لښکر تر شاو پړاو کړى وى نو زه به دغه

ل ځواک له منځه وړى دي. په ساحل باندې ولاړو کشتيو ته يې اور لګولې ، او د راهبانو او پادريانو دانجمن چې څومره وګړي
کيږي . او دا ټول په دښمن باندې د غلبې له پاره ډير اغيزمن ثابتيږي .

مي . زمازويه ! اوس ته ولاړ شه ، ريونا به په ډيره بې قرارئ سره ستا انتظار کوي او بيا دهغې سره يو ځاى د سهار وختي

ى و پوښتل : علي پاشا، زما حبيبه ! ته سلطان د څه له پاره ور غوښتې وې ؟ ايا کومه مهمه مسئله وه ؟

ړې و ، همغومره ځواکونه يو ځل بيا هلته په پولوپ کې را ټول شوي دي ، د سلطان بايزيدېلدرم سره دخبرو وروسته پريکړه
په لورې کوچ کوو . دعلي پاشا ددې خبرو په اړه ريونا غوښتل چې څه ووايې خو هلته د نايکوپولس په ښار کې د ماښام

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پولوپ د جزيرې په لور وخوزيدل .

ه منځه وړل ، بلكه د سلطان بايزيد يلدرم د لښكر لار ښوونه يې هم كوله ، كله چې دسلطان لښكر ې د جزيرې څخه نژدې پنځه

ې.

جزيرې ته د ننوتلو يوائځنۍ لاره هم همدا ده . د شپې په ژوره تياره كې دغې كوچنۍ او نرۍ پټۍ ته په رسيدو سره علي پاشا خپل
، خو د لښكرد بلې برخې سره يو ځاې علي پاشا د سمندر په څنگ څنگ كې روان و ، د سمندر په ساحل باندې چې څومره

له كونكو په مقابل كې يې د عاجزۍ او انكسار نه كار واخست، هغوې يې ټول و بښل . په دې ترتيب دشپې په تياره كې علي

سره را يوځاې كړې او د سهار د لمر خاته تر مخه هغه هلته د صليبي لښكر تر مخه پړاو كونكي سلطان بايزيد يلدرم د لښكر

ه جوړول پيل كړل ،هغه وخت چې سلطان بايزيد يلدرم د خپل لښكر صفونه جوړول ، نو په هغه وخت كې علي پاشا او وليعهد

ه وخت كې چې و ه . اوس زمونږ د لښكرو شميره نژدې يولك او پنځه ويشت زره كسان دي ، خو زه چې وينم د صليبيانو د

نږ د جنگ دهغې طريقې سره بلدتيا لري .

مو چې د نايكو پولس دښار په جنگ كې جوړ كړى و ، په منځنۍ برخه كې به زه اوسم ، ښې لورې ته علي پاشا او چپ لورې ته
تړئ .

من د قوت اندازه اخستي ده ،او هغه مو په خپل مخكې درولې دې ، دتكبير د اواز داوريدو سره سم به ، زامنو! تاسې په كار پيل

پيدا كيږي . ستاسې ددواړو د لښكرو د غشو د ويشتلو په اساس به ددښمن دعسكرو صفونه يو په بل پسې له منځه ولاړ شي ،
عسكرى ځواكونو تر منځ يوه گډوډي رامنځته شي ، او مخامخ به زه دخپلو حملو په واسطه دهغوې تر منځ همداسې كيفيت را

اړو خواو څخه دغشو حمله و دروئ او پرې په پوره قوت سره حمله وكړئ . نو كه چيرې مونږ ددې پلان په پلې كولو كې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ږ. هغه طريقه دومره اغيزمنه نه وی . كه چيرې مونږ د جنګ په عروج کې د ښي او چپ اړخه نه ددښمن په صفونو باندې غشي

جذبو دريښتونوالي ،او ستاسي د روح د پايمالولو پسي دي .

ه دې ميدانو کې به هم تاسو په دښمن باندې لکه د توپان په څير را وغورزئ ، زه تاسو ته ډاډ درکوم که چيرې تاسي يوائی يو
ه مو ماته ورکړه همدا سي به پدې جنګ کې هم ستاسي تر مخه ددښمن پر خلاف جنګيږم او دښمن ته به دا ثابته کړم چې مرګ

همغه ذات به ستاسي ملاتړې ، ستاسي دوست او ناصر وي او په دې ميدان کې به تاسي ته هم بې له شکه برې په برخه کړي .

او وليعهد محمد هم همداسې وکړل او دخپلوخپلو لښکرو مخې ته ورغلل .

د خپل لښکر سره يو ځاې د خپل مرکز څخه ډير لرې دي ، او بيا هغه د صليبيانو په زمکه کې ور ننوتي و . اوصليبيان پر دې
ې څو وارې زيات و .

ى ډير خفه و چې دخپل ټول توان په استعمالولو سره بيا هم نه و توانيدلي د سلطان بايزيد يلدرم لښکر لږ څه هم شاته و تمبوي ،

او وليعهد محمد لښکرى د سترګو په رپ کې دد ښمن په صفوفو کې ور ننوتي ، اوبيا يې داسې په تيزئ سره لکه د تيز باران په
ر تر منځه ستر ه ګډوډی راپيدا شوي وه . کله چې ددښمن مخکنيو صفونو وکتل چې د هغوې په ښي او چپ اړخ باندې دمخالف
سره نيمايى کوي نو په دې خاطر به مخکې صفونه ددښمن په منځ کې پاته شي . نو په دې اساس به دهغوې مرګ يقيني شي .

کو باندې حمله وكړه ،د سلطان بايزيد يلدرم دا حمله دومره سخته ، او تيزه و ه چې مخته صفونه يې يو په بل پسې و ځپول او

سترګو تر ليدو پورې وه . د صليبيانو له پاره دا حال د زغم وړ نه و . نو په دې خاطر يې خپله ماتې و منله او څوک چې توانيدل

چې توانيدل و ځپول ، کله چې سلطان وکتل چې تښتيدونکي صليبيان اوس دهغه د فوځ له پاره د خطر سبب نه ګرځي نودخپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

و ځخه هم ډيره وه . زه د هغه خداې ممنون يم چې ددې توپير سره سره يې بيا هم مونږ ته په دښمن د همغوې په زمکو باندې

جنګونو ځخه دا خلک ډير مجرمان او فساد ى دي . په داسې حال کې چې د الله حکم دې چې «فتنه » د قتل ځخه هم بدتره ده .

يل :

علي پاشا غوږ ته ور نزدې کړه او په ډيره مينه او شفقت سره يې ورته وويل :

نه په لړزه کې شول ، په سترګو کې يې ويره را پيدا شوه ، سلطان لږ ځه نور هم ور نزدې شو . ځومره پادريان او راهبان چې
ه په لړزه کې و . په ځهرو يې د مرګ ويره ، په سترګو کې نا اميدي . سلطان يو ځل د ټولو جايزه واخسته ،اوبيا د ستر پادري

ې راهبان او ستاسې پادريان ستړې ستړې ډلې د تبليغي ډلو تر نامه لاندې زمونږ سيمو ته راوړي او دخپل دين او مذهب تبليغ
نو تاسو زمونږ پر خلاف د صليبي جنګ پيلامه وکړه ، داسې خلک مو مخته راوړل چې د لوښتيا انځور يې جوړ او ، د نوې

کې مونږ د اروپا په زرګونو ښايسته نجوني و نيولي ، هغوې ټولې ستاسې صليبي عسکرو زمونږ د نيولو ځخه د مخه بې عفته
نيولي او نه زما په هوډ کې کوم تغير چا رواستلي شو . خو ما داسې و نه کړ ل ، ما دهغو نجونو درنښت وکړ او په ډير درنښت
و کوم ځواب شته ؟ زه پر تاسو باندې د عامې وژنې الزام لګوم ، ځکه چې تاسې مسلمان مبلغين وژنئ نو ايا تاسو سره ددې

سې د ټولو د وژلو حکم ورکوم .

او راهبا ن يوې لورې ته يوړل او ټول يې له منځه يوړل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه لمړۍ د قسطنطنيي لورې ته ځم ، هغه محاصره کوم ، هيله لرم چې تر څو ورځو پورې به قسطنطنيه ولکه کړم ، کله چې
و غوښتل نو خپل قسم به پوره کړم ، اوس راځئ چې دخپل فوځ له پاره د قيام او طعام انتظام وکړو .

خپل اس تړی نو د هغه ددغه اعلان په اوريدو سره د اروپا ټول راهبان او پادريان د حکمرانانو په ګډون په لړزه شوي وو .
چې سلطان بايزيدېلدرم د صليبيانو متحده لښکر ته د نايکوپولس د ښار په څنډو کې ماتې ورکړه نو بيا هم اروپا په لړزه شوه ، نه
ې ووايی چې په سلطان بايزيديلدرم باندې حمله وکړي او دا ډاډ دې هم ورکړي چې که چيرې هغه په سلطان بايزيديلدرم باندې
پاپای عظم له اړخه د پيغام د ورسيدو سره سم روسې نصراني حکمرانانو د سلطان بايزيديلدرم په خلاف دتيمور لنګ د ملاتړ له

هغوې هم تيمور لنګ د سلطان بايزيديلدرم پر خلاف د جنګ له پاره تياراوه ، په حقيقت کې تيمورلنګ تر اوسه پورې د سلطان
طان بايزيديلدرم يو داسې سلطان دې چې په جنګ کې دخپل لښکر مخته ځي ،او په دښمن باندې د يرغل کولو پوره پوهه لري،

ر خلاف د حملې ترغيب ورکوو . روسانو هم هغه ته يو لوې لښکر تيار او ور استولې و. او اخرکې پاپای اعظم او د قسطنطنيي
رلنګ به هم مات او د شمال په لور به يې واورينې سيمي ته په شا کړي .

و په ملاتړ عملي پروګرام ته تيار شو او د سلطان بايزيديلدرم پر خلاف يې د جنګ کولو هوډ وکړ . نو هغه اته لکه قوي فوځ را

نه جوړ کړل ، نهرونه يې و غځول ، او ديوه بند په واسطه يې د سمرقند پايتخت ته د ذرفشان ددرياب اوبه را واړولې .

ې د فتح د هنر په اړه يو يادګار عمارت هلته جوړ کړي.

ې باغونه پراته و . چې په هغوې کې ډير سترې ستر ې مانۍ چې زياتو کې يې زمرد او نور ښايسته کاڼی لګيدلې و تر سترګو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ل . دهغه د هڅو پايلې داشوې چې د اسيا د هرکسب خلک اود هر قوم وګړي دلته موجود شول. د صنعت او حرفت له پاره يې

سمرقند په ما نيو کې د ټولو شاندار عمارت د تيمور لنګ څلور منزله مانۍ ده چې د ترک د سراې په نامه يې شهرت موندلې دې

ځانګړتيا داده چې دهغې پر مخه يو آيت په ډير ښايسته بڼه ليکل شوې دې ، دا آيت «کوس » لري څخه هم لوستل کيداې شي .
نان د بابر د شهنشاه الفاظ دی)

نه کړ.ددې ځايه به تجارتي قافلې له يوه لورې هندوستان ته او دبلې لورې جرمني او ان تر جينوا پورې رسيدلې ، تيمور اوقافو
کړ .

وراءنهر په ښار باندې ولکه وکړه ، بيا يې ترکستان سوبه کړ ، اودهغې وروسته يې تر څنګ ګاونډي هيوادونه اوسيمې يوپه بل
ې او ان تر کوچنۍ اسيا پورې ورسيد . دهغه ځايه د شام او مصر په لور ولاړ او په منځنۍ ختيز باندې ور و غوزيد ، او دا

، خو هغه دخپلو عزايمو او غوښتنو په خاطر تر خپله ځانه پورته ډيرو جابرو او ظالمو ،سفاکو غيرمسلمانو فاتحينو ته هم ماتې

د ذهنونو څخه وويستې .

وانه وه ، او بيا يې د پاته ابادئ د له منځه وړلو په خاطر د مرغاب ددرياب بند ورمات کړ . دغه بند دهغه ځاې زراعت ته اوبه
د ښختو سره و جنګولې ، په هر صورت د تيمور په بل مخ کې ددنيا داسې ظلم او تيرې نه و چې هغه د انسانانو په خلاف نه و

سلطان بايزيديلدرم تر مخه د راتلو له پاره ډيرې زياتې بهانې جوړولې ، او کله چې هغه ته د روس څخه هم د هغه ملاتړي ستر

ئيده په کې را ولوشي يوې خواته کيښود او ددروازې لورې ته ورغله ،

ي وکتل ، نو هغې هم خپل لوښې په هماغه ځاې کې کيښود چيرې چې سريان خپل لوښې اېښې و .او دمرکزي دروازي په لور

ت هم دروازې ته ور رسيدلې وه . بيا د سريان څخه د جدا کيدو وروسته ريونا د قيرات په لور ورمنده کړه او هغې ته ورغاړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو په دې حساب زه ستا مشر ورور هم يم . نو کله چې هم داسې موقع مخ ته راځي ،زما درنې خورې ! زما د اس واګې مه نيسه

ره چې کوم سامان ترلې و نو کله يې چې هغه را خسته نو سريان هم ورمنده کړه او څه سامان يې دريونا سره را واخست ،اوبيا

سريان دواړو به د وزو څخه شيده را واخلو او دهغې وروسته به بيا همدلته کينو او په خپلو منځو کې به خبرې اترې وکړو .

وول. دواړو خويندو په ډېره چټکۍ سره د وزو څخه شيده واخستل .

خميانو د مرهم پټۍ په خاطر هلته درې ورځې تم شو ، ددرې ورځو ددې پړاو نه تر مخ سلطان بايزيديلدرم علي پاشا زما پسې
رې ولاړ او هغه ښار يې محاصره کړ

چې د قسطنطنيي محاصره به اوږده شي ، تر څنګ يې سلطان هوډ درلود چې د دې ښارد سوبې وروسته به هغه د روم په لور

(c) ketabton.com: The Digital Library

سي ښار ته را ولیږلم . نومور جاني زه دهمدې ساتونکو په ساتنه کې دادې دلته راورسیدم.

م شوني وه چې د قسطنطنیې محاصره اوږده شي ، اوهلته تا ته ځانته په خیمه کې ژوند کول د اذیت او درد نه ډک و ګرځي.
خاطر زه ډیره خوشحاله یم چې ته زما لورې ترې دلته راغلې ، ددې تر څنګ لورې ! ما او سریان خپل ځانونه یواځې احساسول

طنطنیې د محاصرې په وخت کې هغه د سلطان تر خوا وي. ددې ښار د سوبې نه وروسته کله چې سلطان د روم په لور کوچ

ې یئ ، اوس به زه تاته حکماً وایم چې ته همدلته په میلمستون کې کینه زه او سریان به ولاړې شو او ډوډۍ به تیاره کړو .اوبیا

تیاره کړې نو بیا داسې و ګڼه چې د ریونا په ژوند باندې لعنت دې ،که چیرې زما په موجودیت کې زما مور ټول کارونه کوی

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟
اوس تاسې ددې تاریخي ناول څلور ویشتمه برخه لولئ :

. ښار د ساتنې له پاره د سلطان بایزیدیلدرم زوي ار طغرال مامور و . دهغه سره همغه د سیواس د ساتنې له پاره
نه د تیمورلنګ د عسکرو مقابله وکړه چې داسې وختونه په تاریخ کې ډیر کم تر لاسه کیږي .

آس یا اوښ باندې د سفر کولو په وخت کې د اوسپنې د سیخانو څخه جوړ شوي یو کجاوه جوړه کړې وه ، نو هغه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل زوي عمر شيخ لا ترمخه د نړۍ څخه کوچ کړې و . دهغه دریم زوې میران شاه ډېره ناوړه او بې عقله انسان و .
ه ورتیااو میرانې په اساس په لښکر کې هم محبوبیت درلود.

نه اخوا د خپل عقل او فکر له اړخه هم دوې دواړه د تیمور لنګ د سترګو دنور حیثییت درلود. خو ددې سره سره بیا

برخه یې د خپل سپه سالار نور الدین تر قوماندې لاندې پرې ښوولـه ، اوبله برخه یې د خپل لمسي شهزاده محمد تر

، و چې د تیمور لنګ تاتاریان په هیڅصورت و نه توانیږي چې د ښار دروازې ماتې کړې اودننه را ننوځي ، نو په دې
ې خپل نور پنځه زره فوځونه یې په هغې لورې و ټاکل چې د تیمورلنګ ولیعهداو دهغه لمسي شهزاده محمد د هغې

رانې کې تولو ترکانو ته ماته ورکړې وه. هغه وخت چې تیمورلنګ دخپلو اته لکو فوځونو سره د سیواس د ښار په لور
ه کړې و.

ددې منجنیقونو تر مخه یې د خپلو غشو ویشتونکو ډلې و ټاکلې او د منجنیقونو تر شا یې هم د غشو ډېرې کیښول ، ددې
خه جوړ شوې ډېر زیات لوښي اېښودې و ، چې په هغه وخت کې د ارطغرال د وینا په اساس خلکو د اوره څخه ډک کړل

وې باندې د غشو باران و اورید چې په پایلو کې یې زیات شمیر تاتاریان دلدل شول ، په دې خاطر دهغوې لښکر هملته تم

میره یې په ښار کې د لسو زرو څخه زیاته نه ده ، په هیڅصورت زمونږ د حملې څخه خوندې پاته نه شي. نو کله چې
داسې اندازه او په داسې ګړندۍ توګه را خوشې کړې چې زیات شمیر تاتاریان یې هملته وسوځول او له منځه یې

و کیږي . ځکه هر ځل د تاتاریانو دا یرغل په شا تمبول شوي ،پر هغوې د جوش اوبو او د اور د سکروټو را ورول هغوې

ثبوت وړاندې کړ نو دهغې مثالونه هم په تاریخ کې ډېر کم تر لاسه کیږي ، ارطغرال و توانید چې پوره اته لکه فوځ د
چنې قلعه سوبه نه شوه کړاې .

زیاته اوږده شوه نو دهغه سره د خوراک ذخیرې په ختمیدو شوې ، او مجبور شو چې د تیمور لنګ سره سولـه وکړي او

حشي انسان په دنیاکې بل پیدا کیږي نه . کله چې ارطغرال د سیواس ښار تیمور لنګ ته حواله کړ نو تیمور لنګ چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغوې د سالارد سلطان بايزيريلدرم د زوي ارطغرال په ګډون ووژل . د ارطغرال او دهغې دملګرو جرم داو چې

ه دمي په خاطر هملته دسيواس په ښار کې پړاو وکړ .

دتيمور زوې شا رخ ، لمسي او وليعهد محمد ، بل لمسي الخ خان او شاملګ شامل و . کله چې دوې ټول د تيمور خيمي

زرو په شاوخوا کې ده ، ددې نه اخوا د هغه په لښکر کې دوه کسه ډيره تکړه سالاران دي ، دهغوې څخه يو دهغه
د اروپا په ټولو جنګونو کې هغه په خپل سپه سالار علي پاشا باندې ډيره تکيه کړی وه ، په ورستيو جنګونو کې د بايزيد

دی . خوبيا هم که چيرې تاسې ته دهغه په هکله څه نور معلومات وي نو وي واياست ، دا به زما د خوښۍ سببب شي

برخې د لښکر لار ښوونه کوي ، په دښمن باندې د ګذار کولو له پاره پخپله مخکې کيږي نو په دې خاطر دهغه لښکرپر

اسې ځواکونو باندې يې شپيتې حملې وکړې چې خپل ځانونه يې نا قابل تسخير ګڼل ، اودهغوې پر خلاف يې ډير ښه
ي و د همدي يونانيانو ښکار و ګر ځيدل . بيا دا علي پاشا ډګر ته راووت . هغه ټول يونانيان له منځه يوړل چې د

څومره د خپلو اسلافو داخلاقو ممنون دی په همغه اندازه د محمد د طبيعت ،زکاوت ، او ميرانې احسان مند هم دی . دا
خه ډير فوځ دې او دوه سالاران لري ، چې يو يې علي پاشا او بل يې وليعهد محمد دې .

واړه جاسوسان لږ څه را نژدې شول خو بيا هملته تم شول اما هغه ورته د نور رانږدې کيدو حکم وکړ . کله چې هغوې

برخې اخستلو وړ نه دې ، او نه يې پخوا په دغسې وينه تويونکو جنګونوکې برخه اخستې ده ، هغه غواړي د جنګ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه رپ كې به هغوې همله ډېرې كړل شي . له تاسره يوائې ستا سالار نور الدين اوستا لمسي وليعهد محمد دې چې

.غو دواړو جاسوسانو په خبره چې همدا اوس دخيمي څخه ووتل ، د تركانو پادشاه سلطان بايزيريلدرم د پولوپ په جزيره
خپل آس تړي ، دا ځكه چې هغه ددې كار له پاره سوګند كړې دې . خو مونږ به هغه ته دداسې كار كولو مهلت ورنه

ې دې نو ياد ساتئ چې سلطان بايزيريلدرم به زمونږد لښكر و د شميرې د په نظر كې نيولو پرته دفاسفور س د
نو په ځير به مونږ ته د ماتي د راكولو هڅه كوي .

مات كړي دي .

چې هغه ته دا خبرونه ور ورسيږى نو زما په فكر چې هغه به په قسطنطنيه كې يوه ورځ زيات وكم تم شى او بيا به
دجنګ كومه طريقه چې ما خپله كړې هغه ته هم غوږ كيږدئ.

شوې فوځ دې ، كله چې د بايزيد د لښكرو سره ټكر پيليږي نو اول به دغه ټول لښكر د هغه د لښكر سره ټكر وكړي
بنديان كړې او ماته به يې راوړي ،او دبروصې په خزاني به ولكه وكړي .

ڼو نو مونږ ته به يې ډيره ستره ګټه تر لاسه شى .

لكه فوځونه له ځانه سره يوسئ ، نو بيا به هم زما سره څلور لكه فوځ پاته شي ، زما لمسي الغ خان ، او شا ملګ به د

پاته كيږى ، او ددغه دوو نوې پرانستل شوي محاذونو په لور به خپل سالار على پاشا او وليعهد محمد استوي ، كه چيرې
فوځ دې نو دهغې په مقابله كې د بايزيد سره يوائې څلويښت زره فوځ پاته كيږى . او هغوې ته هم هلته زما د سالار نور
ر تيب به نور الدين او محمد هم دعلي پاشا او وليعهمد محمد په فوځونو باندې غلبه تر لاسه كړي . كله چې داسې
لطان دې چې تر نن ورځې پورې يې د سترو سترو جابرانو تر مخ يې د فتحې او سوبې علاوه د ماتې نوم هم نه دې
په تاريخ كې په طلاي ټكو وليكل شي .

ل منتظر واوسو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرې يوه ورځ نه وه تيره شوې چې يو سپاهي ستړې ستومانه او مات مات را ورسيد. په دې وخت کې بايزيد د خپلو

وپوښتل :

هغه مخبر وويل :

رحدي ښار سيواس ولکه کړې ، په سيواس کې ستا زوې ارطغرال دا اته لکه فوځ په مقابل کې يوه اونۍ و جنګيده
ره . درونده سلطانه! هغه د سيواس په ښار کې زمونږ ټول لښکر له منځه يوړ ، څلورزر ه مسلمان سپاهيان يې ژوندې

وخته هغه ګونګ ،صُم او په غم کې ډوب ناست و .د علي پاشا او وليعهد حالت هم د سلطان د حال څخه کم نه و . تر

ومونږ پر خلاف د جنګ کولو له پاره کوم کار پيل کړې نو هغه په يقين سره د اسلامي ملت له پاره دجنګ د ويرونکي

شال وګرزيده .

ځورونود پېټولو له پاره خپل لوځوالي نه را څرګندولې ،او نه يې دخپلو د بيلتون په خاطر دتورې شپې دجدايي د توپان په

ندې بريالي شول ، که چيرې دې تيمورلنګ د اته لښکرو سره يو ځاې زمونږ پر سلطنت باندې يرغل نه وې کړې
دې کار مخنيوي وکړي ، نو په دې خاطر يې ددې کار له پاره زمونږ دخپل يوه ورور سره معامله وکړه ، زه نه پوهيږم

ن په سازشونو باندې ځان نه خبروي ، د ختيځ په ديوالونو په خامو رنګونو سره د خپل عظمت او ستروالي دداستانونو
صف جوړوی خو کاش چې دا تيمور لنګ د ملت د خوړو شونډو خندا باندې د زهرو جام انه اړولی ، کاشکي چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ی کتل. په دې وخت کې دسلطان په سترګو کې یو غم ، یو الم او یو افسوس و ، نو یو ځل بیا یې په خبرو پیل وکړ او

رلنګ زما زوی هم وژلی دی ، لکه چې تاسې هم واوریدل ، هغه څلور زره مسلمانان ژوندی تر خاورو لاندې کړل ،

وسله وال موجود دي ، تاسي ته معلومه ده چې د اروپا په دې سیمو کې مونږ د شمیر ډیرښت ته کوم اهمیت نه دې
ره . زامنو! پورته شئ او لښکر ته د تللو حکم وکړئ . اوس مونږ دلته د قسطنطنیې په محاصره کولو باندې باید خپل وخت
ح د مقابلې کولو جرأت هم لري .

څخه یې غیږه چاپیره کړه په داسې حال کې چې ریونا د علي پاشا څخه د اس واګې واخستې ،او په خوږو خوږو سترګو
غم او خفګان دی ، ریونا هم علی پاشا ته کتل او هغه هم دعلي پاشا په خفګان باندې غمګینه وه ، بیا مخکې له دې چې

ې تندې دماتولو په خاطر د تیغه نه وې تیر کړي ، دې ظالم د سلطان بایزید یلدرم زوی هم له تیغه تیر کړی دی .

و نو په همدې توګه به مونږ د تیمور لنګ مقابله هم وکړو. خو څه چې ما زوروي هغه دادی چې دا تیمور لنګ د
د غم او صدمې سبب ګرځیدلی ده .

رخته پورې ریونا ، علي پاشا او قیرات درې واړه هلته په میلمستون کې ناست و ، سریان هم بیرته ور ستنه شوه او دخپل

همدلته پرې بنوول شي . او دلته دبروصې څخه به تازه فوځونه واخستل شي . ددې تر څنګ به سلطان د بروصې څخه د

رتلې او پخلنځي ته د ډوډۍ د تیارولو له پاره ولاړې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه کوچ کړې دې . په بروصې کې د يوې شپې په تم کيدو سره سلطان د لښکر زخميان همدلته په بروصې کې پريښودل

وروسته هغه همدلته د درياب په غاړه په غرنۍ سيمو کې خپل لښکر ور ننويست ، ددې سره سم سلطان د سيواس پورې

رم په همدې غرنيو سيمو کې د تيمور لنگ سره د مقابلې له پاره تيار او بيدا ر و .

لته تم شو خو تيمور لنگ دخپل فوځ سره د سلطان مقابلې ته حاضر نه شو .

ې خبر د اوريدو سره سم سلطان بايزيد يلدرم د غرنيو لمنو څخه را ووت او د هيلس ددرياب غاړې ته راغې .

وړود چکر و هلو ته اړتيا ده ، او سلطان د همدې چکر په دننه کې خپل لښکر راټول کړ اوپه دې انتظار کې و چې

ه حقيقت کې تيمور لنگ ته د فوځونو برتري هم تر لاسه وه ځکه دهغه د فوځونو شميره اته لکه وه په داسې حال کې

ټکر هڅه وکړه نو سلطان بايزيد يلدرم به دهغه لښکر د شميرې د زياتوالي سره سره نابوده کړی او له منځه به يې

مور جرأ ت و نه کړ چې ددرياب څخه را تير شي او د سلطان مقابلې ته راشي . په اتمه ورځ سلطان ته خبر راغې

ه په دې خاطر هغه د خپل اته لکو فوځونو سره په ډيره بيړه د انقري په لور وخوځيد او انقره يې محاصره کړه او په پوره

ږ هغه وخت چې د تيمورلښکر د رسيو اوزينو په واسطه په ديوالونو د ورختلو هڅه وکړه نو انقرې کې ميشت د
خبرانو خبر ورکړ چې سلطان بايزيد يلدرم په ډيره چټکتيا سره دهغه په لور را روان دې ، ددې خبر د اوريدو سره
ته وويل :

کاره لويدلې وي سمدستي ټکر کول دي ، خو ياد ساتۍ چې دا تدبيرونه هم زمونږ له پاره زيانمن ثابتيداې شی . که
وته کوي چې هغه نه شاته تلونکې دې او نه د جنگ څخه مخه گرځونکی دې .

يواد هر کلي ، هر ښار چې مخ ته راځي هغه د تباهۍ سره مخ کړ و . اوپه دې ترتيب بايزيد مجبور کړو زمونږ تر شا
اوبو د ذخير نه د گټې دپورته کولو په وخت کې د زهرو سره مخ کيږي اوپه دې ترتيب به هغوې له منځه ځّي او د
حساس کړي نو که چيرې په داسې وخت کې مونږ پر بايزيد باندې يرغل وکړ و نو دبايزيد ماتې به حتمی او زمونږ بريا به

(c) ketabton.com: The Digital Library

ي څخه خوندی پاته شي .

، په دې تر تیب هغه اته لکه فوځ مخکې مخکې په تیښته کې روان و او د سلطان بایزید یلدرم یولک شل زره فوځ د

ایزید یلدرم د لښکر د ویرې د خندق د ویستلو حکم وکړ .

سې سفر کړې و او دې میدانو ته رارسیدلې و .

اچولې واو دا یو داسې حرکت دې چې د انسانیت پر خلاف ګڼل کیږي .

سلطان ځنې خویونه او کړچار نه خوښولې نو هغه به یې د خپلو سفیرانو د لیرلو را لیږلو په واسطه حل کړې وې ، او دا

ې دسلطان بایزیدیلدرم د مقابلې له پاره تیار کړل تر څو دخپلې ماتې امکانات را کم کړي .

نده کې یې پریکړه کړې وه چې کله سلطان بایزیدیلدرم ددې مقابلې له پاره راشي نو تیمورلنګ به د الخ خان او شا ملک
سې پورې او دخپل لمسي ولیعهد محمد سره یې دوه لکه لښکر د انقرې په لور د استولو حکم کړې و.

ه ورسته تیمورلنګ په خپل لمسي ولیعهد محمد باندې تر ټولو ډیر باور درلود .نو په دې خاطر یې نه غوښتل هغوې
حشت سره سره چې دې په کې دسلطان بایزیدیلدرم له اړخه ککړ و بیا یې هم دخپل زوې شارخ سره په خپله خیمه

علاوه په لښکر کې ډیر کلک نظم او نسق موجود و اودهغه هر وګړي د بایزید همدومره وفادرا و لکه څومره چې یو
ځارنه کوله چې دغه ټول اذیتونه او ستونزې یې زغملې او هیڅ ډول شکایت یې نه کاوه .

و مخته خپله خیمه و دروله نو بیا دتیمور لنګ سره د جنګ پرته بله لاره نه وه . سلطان بایزیدیلدرم د راتلو سره سم د
ج ته یو ګوټ اوبه هم نه وې تر لاسه شوې ، نو دخپلو فوځونو د همدغو ستونزو او کړاو په کتلو سره هغه یوه لمحه

ې یې له ځانه سره هملته پریښود ، دویمه برخه یې ولیعهد محمد ته او دریمه برخه یې د علي پاشا په قومندې کې ورکړه

د لښکر په مقابلکې د جنګ له پاره صفونه جوړ کړی و . دسلطان بایزیدیلدرم په لور د کتلو سره سم هغوې هم خپل
شهزادګانو سایرکن اوایکسلا سره یو ځای پاته شول..

په دې ترتیب د تیمور لنګ ټول لښکر د دسلطان بایزیدیلدرم په لښکر لکه د مچو او میږیو په څیر را پریوت .

و باندې ور پریوتل .

د زوې ولیعهد محمد لښکر شاته و تمباوه ، ولیعهد محمد د خپل لښکر سره ځکه لږ څه شاته شو چې پر هغه ددښمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

وسته تګ ته مجبور شو .

همداسې وينه تويونکې حمله وکړه او هغوې يې تر ډيره شاته و زغلول . په دې وخت کې سائرکن د ډير جرأت نه کار
ب يې داروپايي دوو شهزادګانو څخه د يوه کار و ر خلاص کړ. اوس ايکسلا پاته و ، کله چې هغه وکتل چې ورور يې

، کله چې د تيمورلنګ سالارانو وکتل چې د وخت په تيريدو سره کيداې شي علي پاشا دهغوې منځته ورسيږي نو هغوې

هم دا ښه درک کړې وه . بيا سلطان بايزيديلدرم دتيمورلنګ د عسکرو سره په جنګ دوه تيز زغليدونکې آس سپاره
ځ او يوې لورې ته دوتلو هڅه وکړئ ، او ددښمن د پنجې څخه د وتلو سره سم لږ څه شاته ولاړ شئ اوبيا د نوې جنګ

مه لښکر چې ددوې د اړخونو څخه تيريده تر سختې ضربې لاندې راووست . د علي پاشا دا حمله دومره قوي وه چې
ه تښتې . په دې تر تيب علي پاشا دخپلو توپانې حملو په واسطه د هغه په اړخ کې تيريدونکې دښمن له منځه يوړ او پخپله

ب عسکرو يې زغم و نه شو کولاې اويوې لورې اوبلې ته يې د تيښتې مخه کړه ، بيا وليعهد تر ډيره پورې شاته ، ان
ب پيل شي.

ښار راوړي او په دې ترتيب په پا شاکيدو باندې بريالي شي .

باندې د ملخانو په څير را توې شول.، سلطان بايزيديلدرم دهمدې حالاتو په کتلو سره شاته شوې و .د سلطان شاته يوه

رځونه د څو فرلانګو پورې خپاره شوی و . په دې خاطر ددومره دښمن له منځه وړل او ځان ترې ويستل شوني نه
دسلطان ټول لښکر له منځه ولاړ اوسلطان يې ژوندې و نيوه ، او هغه يې و تاړه او په پړاو کې پروت تيمور لنګ ته يې

ړاړو پلار اوزوې وکتل چې د سلطان د سترګو څخه د قهر اوغضب لمبې را وځې ، دهغه سينه زخمي شوې وه او

او ستا زوې وليعهد محمد هم د خپل ځلويښت زره عسکرو سره يو ځاې د تيښتې لار خپله کړې ده .

خه وم او ستا عسکر مې ځپل ، زه د نورو د بچيانو د حلالو او دهغوې په واسطه دخپلې سوبې د يقيني کولو له پاره دلته

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاف جنګ کړې دې . خو ګوره تیموره ! فتح اوما ته د قدوس خداې له لورې وې خو یاد ساته چې په اخلاقي توګه ته

یمه کې د خپل زوې شارخ سره د شطرنج لوبه کوي دا لوبه خو ښځې هم د حرم په یوه خونه کې کیني اوکوی يي .
ته لږ څه د انصاف په حد کې فکر وکړه ، هغه خبرې و تله ، او بیا ووایه چې ایا ربښتیا ته فاتح یې ؟ ایا تا په جنګ
شکو لې وې ، که اوس هم تاته شک وي نو پلار او زوې دواړه تورې را واخلئ او ځانته زما سره مقابله وکړئ ، بیا

زید لاسونه ور پرانزي ، په دې خبره هغو سپاهیانو چې بایزید یې لاس تړلي دلته د تیمور خیمي ته راوستې و دهغه
ې هم سلطان ته راوست .

جره کې بند کړئ په کومې کې چې تیمور لنګ په خپله سفر کاوه ، دتیمور لنګ د حکم سره سم یې سلطان د اوسپنې

ل شول چې د سلطان بایزیدیلدرم سپه سالار علي پاشا او زوې ولیعهد محمد دواړه تښتیدلي دي . دهغه په سالارانو کې
ښکرو سره یو ځاې په وتلو بریالي شول . هغوې د هیلس دریاب څخه تیر شوي دي او په هغه بل لورې غرنۍ سیمو کې

طورۍ په مرکزې خزانه باندې ولکه وکړئ او ټوله خزانه دلته خپل پړاو ته را منتقل کړئ .

ګ هغوې ته قاصد ور ولیږه اوخبر یې ورکړ چې سلطان ته مو ماتې ورکړې او پخپله سلطان مو نیولي دې او اوس

پیه سالار و . هغه د اسلامي امت او مسلمانانو سره ډیره همدردي درلوده ،که څه هم هغه د تیمور لنګ په حکم د بروصې په

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟
اوس تاسې ددې تاریخې ناول شپږ ویشتمه برخه لولئ :
۴۵ *****
رالدین سره په خیمه کې ناست و او په څه مسله یې خبرې کولې چې د هغه یو ساتونکي راغي او ورته یې وویل :
اقا! د بایزید د لښکر سره چې کوم بندیان مونږ نیولي دي په هغوې کې یو معمر شخص برهان الدین هم شامل دی.
سره ټکان وخوړ او ساتونکي ته یې وویل چې هر څه چې د برهان الدین په هکله وایي ویې وایه . اوژر یې راته ووایه .
ساتونکي وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اندې ټاکل شویدي ،وايي چې د بنديانو دډلې څخه دغه برهان الدين له تاسره ليدل غواړي. اوس دوه ساتونکو دغه برهان الدين دلته راوړې دې او د خيمي نه بيرون ولاړ دي او د اجازې غوښتنه کوي.

ځان ځارنې ، دهغه ددیانت په هکله ډیرې قصې اوريدلي دي . هغه په ډير درنښت سره دلته خيمي ته راوړئ، زه غواړم و پوهيږم چې هغه څه غواړي .

ه . دهغه په راتللو سره ولي عهد محمد ، الخ خان ،نورالدين ، او شارخ ټول ودريدل . تيمورلنګ هغه ته په يوه ځای کې د ه و کړه ، خو برهان الدين حرکت و نه کړ . اوپه خپل ځای ولاړ پاته شو او بيا يې په نفي سره سر و خوځاوه او ويې ويل :

د هم يواځې دا و چې زه ستا په خدمت کې حاضر شم او درته ووايم چې ماته د بايزيد سره د کتلو له پاره وخت راکړه . زه تاسې ته دا ډاګيزه کوم چې زه د بروصې اوسيدونکې يم ، زما نوم برهان الدين دې او يو وخت د بايزيد يلدرم استاد وم.

تيمورلنګ په ډيره درنه توګه برهان الدين ته وکتل او ورته يې وويل:

ونده مشره ! ته کينه .زه بايزيد را غواړم . بيا چې ته دهغه سره څه ويل غواړې نو زما په موجوديت کې يې يزيد ته ووايه .

برهان الدين يوځل بيا خپل سر د نفي په توګه وخوځاوه ، او ورته يې وويل :

ې تا هغه په اوسپنيزه پنجره کې بند کړي دې ، زه غواړم په همغه پنجره کې بند بايزيد ووينم او بيا ورسره خبرې وکړ م.

د برهان الدين په خبرو باندې تيمورلنګ تر يوه وخته پورې فکر وکړ او بيا يې د څه فکر او سوچ وروسته وويل :

ته اوسئ زه بيرته ژر راستنيږم . ددې خبرې سره سم تيمور لنګ دخپلې خيمې څخه د برهان الدين سره يو ځای بيرون شو.

ې وې ، سر يې ښکته و ، د پنجرې تر مخه د برهان الدين د درولو سره سم تيمور لنګ هغه ته دا وښووله چې هغه د خيمې د دې . خو هغه د همدې پنجرې شاته پټ ولاړ و .تر څو ځان خبر کړي چې برهان الدين د بايزيد سره څه خبرې کوی..

تر ډيره پورې بايزيد ته کتل اوبيا يې په ډير ناست او ژړه غوني اواز غږ وکړ چې : بايزيده....بايزيده ،بايزيده زما زويه !

ه خپل مخکې برهان الدين وکوت نو بايزيد په پنجره کې ددريدو هڅه وکړه ، برهان الدين په ډير غوره سره بايزيد ته کتل .

و يو بل ته کتل ، اوبيا داسې لکه چې په چپو خولو اوولاړو ژبو يو بل ته څه وايي . بيا برهان الدين بايزيد ته وويل :

ې . ما تاته څو وارې ياد ه کړی و ه چې کله چې ستا نيکونو او غورنيکونو شرابو ته لاس هم نه و ور وړې نو تا ولې دا په راتولونکي وختو کې به زه تا په کومو ځنګلونو کې ، دغرونو په لمنو کې ،او دجنګ په ميدانونو کې لټوم . نه يواځې زه ،بايزيده ! بلکه ستا ټول رعيت ، ستا سره مينه کونکې به ټول ستا په لټه کې و ي.

برهان الدين د لږڅه وقفې نه وروسته بيا بايزيدیلدرم ته وويل :

ت يې پرې تمام کړي وي ، قدوس خدای هر قوم ، اودهر ملت دلارښوونې له پاره وسايل برابروي او په عذاب دککړيدو تر کړيږي. بايزيده ! اوس چې تا ماتې خوړلې ، او دا چې ته اوس د اوسپنې په دې پنجره کې بند يې نو دا هم دخپل خدای له ه خبر درکاوه ، ته مې پوهه ولې ، ته مې د شرابو دڅکلو څخه منه کولې ، او د راتلونکې عذاب او اذيت څخه مې ويرولې وويستلې ، بايزيده ! تا د سمندر دهغې غاړې څخه راوړې د خپلې نوې ناوې په طلسم کې ورک شوې ، اودهغې د هرې غوښتنې او د هغې د هر خواهش په پوره کولو کې اود هغې دهرې خبرې په منلو کې دې دريغ و نه کړ .

ا خپله دغه نوې ښځه دخپل ذهن د معبوديت نغمه ، د خپل زړه صومعه ګڼله ، خو نن هغه ستا هيڅ درد نه دوا کوي ، دا ځکه چې کله چې دخدای له اړخه نيول کيږي نو بيا هر څه دهغه تر مخه بې وسې اومجبور شي .

دې ، اوس نه ستا کوم نوم شته ا و نه کوم عنوان . تا دخپل رعيت خوشبوي او خوشحالي د يتمانو په اوښکو تبديله کړه . و سيلاب را روان و ، سلګۍ يې وهلې ، او دبرهان الدين په څير يې خپلې شوندې سره خوړلې ، د پنجرې شاته پټ ولاړ هان الدين د خبرو څخه د سرنه تر پښو پورې په خولو کې ډوب شو ... برهان الدين يو ځل بيا خبرې پيل کړې او ويې ويل :

بايزيده ! زه دشپود تيارو په چاودنو کې دخندا سهار ، اود وطن د سهار له پاره د هنر نوې اسلو ب له کومه راوړم ؟ شهيدانو دخاورو شفق ، اودقوس قزح څخه روښانه ستورى را وکاږى؟ برهان الدين تردې ځايه خبرې و کړي او چپ شو.

سلطان بايزيد يلدرم ورته وويل :

نه ورنژدې کاوه ، ما داکار دهمدې نوې ناوى په راوستلو سره پيل کړ، زه ړوند شوي وم ، او ما په هغه وخت کې ستا په وب وي ، نود خدای عذاب پر ده ولې نه را نازليږي ؟ ولې يې خدای نه نيسي ؟ دا عذاب ولې يواځې پر مانازل شوي دې ؟

دسلطان ددې خبرو په اوريدو سره برهان الدين تر يوې شيبې پورې چپ پاته شو اوبيا يې ورته وويل :

بايزيده ! ما په خپل ژوند کې هيڅکله هم تا ته غلطه مشوره نه ده درکړې ، تا دا فکر هم ونه کړ چې برهان الدين يوه د د خپلو رعاياو له پاره يو ډول د رحمت سيورى وې . ستا پلار او نيکونه په ريښتانى توګه دخپل رعيت له پاره د خدای که چيرې ته زما د پوهاوى په واسطه توبه کړې وې نو تا ته به نن دا ورځ نه وې په برخه شوې .

ې تمام شوي ، خو ياد ساته چې که څه هم تيمور لنګ په ډيرو بدو فعلونو کې ککړ دې نو هغه ورځ به ډيره ژر راشي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کو په خير په هوا کې محوه اوله منځه ولاړ شي ، ټولې ارزوګانې د خاورو سره خاورې شي ، هغه ورځ به خامخا راځي .
برهان الدين لږ څه تم شو او بيايې دلږ څه فکر کولو وروسته وويل :
ه برابره کړه او له ما سره پخپله تر دې ځايه راغي . بايزيده ! هغه څه چې ما تا ته ويل غوښتل هغه مې درته وويل ،
ک هم ستا په خير په اعمالو باندې چلند وکړي نو د قدرت نيونه ډيره سخته ده او هيڅوک ترې خوندې نه شي پاته کيدې .
دقسمتې وه چې د څلورو خواو څخه مې را پريوتونکې پاڼې و نه شواې کتلې . يواځې د تورو شپو له پاره مې د ښايست
. د اخلاص وريځې لټوم ، هاې افسوس ! هاې افسوس ! زه به اوس چيرې د خپلو تندو مداوا لټوم . ددې پنجرې نښې د
عمرازيتونه زما ملګرې او زما سره غملړلي دي .
ا اوس چې د شا له دروازې را ننوتي وي . دتيمورلنګ په کتلو سره بايزيد خپلې سترګې بلې لورې ته واړولې ، په همدې
وخت کې برهان الدين تيمورلنګ ته وويل :
ما هغه ته داسې کومه خبره نه ده کړې چې ستا پر خلاف کوم ساز وباز وګڼل شي ، او نه مې دهغه سره داسې کومه خبره
چې خداې پرې اوس نيولې دې ، ما چې څه ويل غوښتل هغه مې ورته وويلې ، اوس نو ماته د خپلو هغو ملګرو سره
ديو ځاې کيدو د بيرته ستنيدو اجازه راکړه چې له ماسره يو ځاې بنديان دي .
راځه ، زما سره يو ځاې راځه ، تيمورلنګ په مړژواندې اواز وويل :
هغه تر شا روان و کله چې دخپلې خيمې څنګ ته راغې نو هملته و دريد . او برهان الدين ته يې مخ کړا و ورته يې وويل:
ه ته دهغه آينه ور وښووله ،برهان الدينه ! په هغې اينې کې ماته خپل ځان هم را څرګند شو . برهان الدينه ! ته اوس زمونږ
ې زه تا او ستا ټول ملګري پريږدم . ته دخپلو ټولو ملګرو سره بروصې ته ولاړ شه ، پرتاسو باندې هيڅ ډول بنديز نه شته.
شيبه وروسته برهان الدين دخپلو نورو ملګرو سره يو ځاې د بروصې په لور ولاړ. ځکه چې تيمورلنګ هغوې ازاد کړي و .
۴۶ *****

او د ميلمستون ديوال ته يې ځان تکيه کړ. دهغې د حال څخه څرګنديده چې هغه بلکل ماته شوي ده . ريونا او سريان
رسيدو سره سم قيرات په خپله غيږ کې و نيوله ، او د شا له اړخه سريان هغې ته را غاړې وته ، او په ژړا يې پيل وکړ. خو
ې ځکه ريونا هم ژړل او د سترګو څخه يې اوښکې را رواني وې، او په خپل ژړغوني اواز سره يې قيرات ته وويل :
پيل شوې ته هره ورځ قصر ته ورځې ، او دعلي پاشا پوښتنه کوې ، خو نن چې ته په کوم حال بيرته راستنه شوې ېې پخوا
نوځې ، ريونا ددې څخه نور زيات څه و نه ويل خو خپل سر يې د قيرات په اوږې ايښودې و او په کوکو کوکو يې ژړل .
ه يوه اړخ کې ريونا او په بل کې سريان را ونغاړلي ، ميلمستون ته يې ننويستلي اوپه ډير غمژن اواز سره يې وويلې .
ره څرګنده ده چې هغوې ددښمن په قيد کې نه دي ورغلي . لونو! د ماښام اذانونه و شول ، راځئ چې د هر څه تر مخه د
ماښام لمونځونه ادا کړو ،بيا به د لمانځه د اداء کولو وروسته له تاسې سره تفصيلي خبره وکړم.
ې واړه هلته ميلمستون ته راغلي اوکيناستې ،قيرات چې په کوم ځاې کې خبره پرې ايښې و ه د هماغه ځايه يې بيا وويل :
ر محترم ، زمونږ محسن ، زمونږ مربي ،او زمونږ سلطان او دسر سيورې ، زمونږ د هيلو او اميدونو اسمان سلطان بايزيد
د عيش او عشرت نه ګټه پورته نه شي کړاې . نن چې کوم خلک راغلي هغوې هم دا ډاګيزه کړيده چې د سلطان بايزيد
يلدرم سره دهغه زوې موسې هم نيول شوې دې .
قيرات لږ شيبه چپ شوه او بيا يې خپلې خبرې پيل کړې .
مير وايي چې نورالدين د ډير نيک خوې انسان دې ، د لمانځه اوروژې پابندي کوي او ددين د سترو خدمت کونکو څخه ګڼل
ې له ځانو سره وړې واې او ټول ښار به يې لوټلې و . نو خداې دې نورالدين ته خير ورکړي . تاسو وکتل چې هغه د خپل
نه يې کوم اوسيدونکي ته زيان ور ساوه او نه يې په چا لاس پورته کړ . زه فکر کوم چې دا به هم د قدوس خداې له
اړخه پر مونږ باندې يو احسان وي چې د بروصې ښار د تباهئ اوبربادئ څخه خوندي پاته شو .
دقيرات د چپ کيدو سره سم ريونا خپلې سترګې د اوښکو څخه وچې کړې او بيا يې په ډيره غمژنه توګه وويل.
کر سره را وتلي وې او په کوم خوندي ځاې کې به ځاې په ځاې شوې وې ، هغه به په کوم موزون او مناسب وخت کې
اړی ، کيداې شي هغه دا کار هغه وخت وکړی چې تيمورلنګ ددې ځايه څخه د خپل لښکر سره يو ځاې کوچ وکړی .
دريونا ددې خبرو وروسته قيرات وويلې :
وپايي حکمرانانو ته چې همدا اوس د قسطنطنيې په ښار کې سره راټول شوی دي بلنه ورکړي تر څو د هغه د فتحې په
سې وکړي نو زما زوې علي پاشا اووليعهد محمد به هم خپل ځانونه را ښکاره کړي او دبروصې په لور به راستانه شي.
يزيد يلدرم تر قومندې لاندې وه دهغوې ډيره برخه له منځه تللې دی ، او لږه پاته برخه يې بنديان شوی دي ، په دې بنديانو
کې زما ورور برهان الدين هم شامل دې ، زه دعا کوم چې زما ورور برهان الدين د دښمن د ظلم څخه خلاصون ومومي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وارو د میلمستون ددروازې په لور ورغلل ، چې برهان الدين هم په همدې ګړۍ میلمستون ته ور ننوت . د برهان الدين په
وشحاله شوې ، برهان الدين هغوې درې واړو ته د کیناستو وویل ، کله چې هغوې ټول کیناستل نو برهان الدين ورته وویل :
په هکله اودهغه د سلامتیا اوروغتیا په اړه کوم خبر نه دې درکول شوې ، قیرات خورې ! زه د تیمورلنګ د پړاو نه نیغ
ې نه یواځې علي پاشا بلکه ولیعهد محمد هم ژوندې او سلامت دي ،او دهغوې دواړو لښکر هم دهغوې سره یو ځاې دي .
تردې ځایه دخبرو وروسته برهان الدين لږه شیبه تم شو او بیا یې د خپلو خبرو سلسله پیل کړه او ویی ویل :
تر مخ د وړاندې کیدو وروسته د اوسپنې په بنجره کې بند سلطان بایزیدیلدرم سره د خبروڅخه هغوې درې واړه خبرې کړې .
کله چې برهان الدين خپله خبره خلاصه کړه ه د لږې شیبې د چپتیا وروسته قیرات په خبرو پیل وکړ او وی ویل :
جره کې بند کړې دې ، خو وروره تا را ته دا ونه ویل چې علي پاشا او ولیعهد محمد د جنګ څخه څنګه خوندی را ووتل ؟
سلطان بایزید یلدرم سره یواځې یولک شل زره عسکر وو ، خو د هغې په مقابل کې د تیمور لنګ سره اته لکه لښکر و .
، دجنګ په وخت کې تیمور لنګ په خپله په جنګ کې نه و موجود، بلکه دخپل زوې شارخ سره یې د شطرنج لوبه کوله ،
وه چې دخپل لښکر سره یو ځاې ددښمن د قوت په هغه برخه باندې په پوره قوت سره یرغل وکړي چې د اړخونو له
لورې مخته راځي ، د هغوې زور مات کړئ او خپل ځانونه خوندی ځایوته و کاږئ.
الدين ددمې په خاطر توقف وکړ. سرېې ښکته کړ او څه فکر یې وکړ . او دوپاره یې خپله خبره جاري وساتله ، اوویې ویل :
و سره د دښمن د اته لکه فوځونو سره جنګیدل که شوني نه دی نو ستونزمن خو ضرور دي . بیا خو حالاتو او شرایطو
نو کې دخپل همدې عسکرې ځواک په واسطه هغه د صلیبیانو شپږ شپږ، اته اته ، لکو فوځونو ته ماتې ورکړې وه نو
یدلې و چې تر څو ورځو پورې یې مخکې مخکې منډې وهلې ، هغه ته د اته لکو عسکرو سره بیا هم د ا جرأ ت نه و په
، د انقرې ښاروال ډیره هڅه وکړه چې هغوې په دیوالو باندې د را ختلو څخه دفع کړي ، خو هغه بریالي نه شو . خو کله
و هلته لرې په ازادو میدانونو کې یې پړاو وکړ . دهغې د ویرې او ډار اندازه دددې څخه اخستلې شئ چې هغه خپلو اته
ر خندقونه و کاږی ، تر څو سلطان بایزید د شپې له اړخه پرې یرغل را نه وړی او دوې دشپې دشپې له منځه یونه سي.
لې ، که څه د بایزید جاسوسانو دهرې پیښې خبر ورکاوه چې په لاره کې ټولې اوبه په زهرو ککړې دې ، نوسلطان د ډیر
، شو نو هغه وخت د بایزید لښکر ې وږې تږې وې او دهغوې دجنګ کومه طریقه چې وه نو هغوې دهغې په مطابق
خپل کار ونه کړاې شو.
کم سره سم علي پاشا او ولیعهد محمد په خپلو اړخونوکې را خپریدونکې دښمن تر سختې ضربې لاندې ونیو ، هغوې یې
علي پاشا او ولیعهد محمد خپل ځانونه او خپلې لښکرې خوندې ځایو ته یوسي ، نو دهغوې د وتلو سره سم دښمن د څلورو
حاصرې څخه خوندي کړي ، خو سلطان په خپله ددښمن په جال کې را ونغښت ، او ان د سترګو تر دیده پورې یې په
، په پنجه کې ولوید اوهغه هم هغه په اوسپنیزه پنجره کې بند کړ . زه هم په همدې بندیانو کې وم . خو وروسته تیمور زه
ي کور ته راغلم ، زه پوهیدم چې تاسې به دعلي پاشا په اړه اندیښمن یاست . نو ما غوښتل تاسې دعلي پاشا څخه خبر کړم .
ذیت سبب وي . دا ځکه چې تا د دې څخه د مخه خپل میره او دوه زامن له لاسه ورکړي دي ، خو زه تاته ډاډ درکوم چې
حمد دواړو خپلې لښکرې دهیلس ددریاب څخه را تیرې کړې او ددریاب دې غاړې ته په غرنیو سیموکې پټ شوي دي .
، درې واړه تر یوه ځایه پورې تکیه شولې او لږ څه تسلي ورته پیدا شوه . په دې وخت کې ریونا برهان الدين ته وویلې :
خپلو لښکرو سره پټ شویدې تیمور لنګ هم هلته ور ننوځي اوعلي پاشا ، ولیعهد محمد او د هغوې لښکرو ته زیان ورسوي.
دریونا په دې پوښتنو باندې برهان الدين داسې مسکې شو چې په هغه کې تمسخر هم و او طنز هم . بیا هغه ریونا ته وویل :
رسوی، ځکه هغه وخت چې سلطان بایزید د خپلو لښکرو سره دبروصې څخه حرکت کاوه نوسلطان دهیلس ددریاب څخه د
تیریدو وروسته ، همدې غرنیو سلسلو کې ور ننوتې واوهملته یې دخپل لښکر سره یو ځاې پړاو کړې و .
هغه ته څرګنده وه چې سلطان بایزید په میداني او غرنیو دواړو جنګونو کې په تیمور باندې لوړتیا لري . هغه په دې هم
جنګ نه ځان ویسته ،او د انقرې پراخو میدانونو ته ورغې او بیا یې هلته پړاو وکړ. او اوس هم زه تاسې ته ډاډ درکوم چې
نیو سیمو څخه را ووزي او داسې کوم کار به وکړي چې د خپلې ماتې دغه داغ به پریمنځي او خپل تیر تاریخ بیرته را
تازه کړي .
الدين په دې خبرو باندې قیرات ، ریونا او سریان درې واړه ډاډمنې شوې وې او بیا قیرات دخپله ځایه پورته شوه او وي ویل:
، پاشا نه وې راستون شوې ته به همدلته اوسیږي ، اوس ته کینه چې زه ډوډۍ راوړم . بیا به یې ټول سره یو ځاې وخورو .
ږې واړو سره یو ځاې د ډوډۍ خوړلو وروسته رخصتیږم . خو ژمنه کوم چې هره ورځ به ستاسې دکتلو له پاره دلته یوځل
راځم . اوکه چیرې جنګ بیا پیښ شو نو زه به دعلي پاشا او لیعهد محمد د کړچار په هکله تاسې ته خبر درکړم .
ه شوه ، قیرات یې د لاسه و نیوله ، او په خپل هغه ځاې یې بیرته کنیوله چې ترې را پورته شوې وه ،اوبیا یې ورته وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه وروسته هغوې دواړو میلمستون ته ډوډۍ راوړه ، څلورو واړو یو ځاې ډوډۍ وخوړله ، اوبیا برهان الدین بیرته ولاړ.
پرلپسې لري ....

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟
اوس تاسې ددې تاریخې ناول و ویشتمه برخه لولئ :
۴۷ *****

او درلود دهغې پړاو موجود ټول سامان او وسایل یې هم له ځانه سره راټول کړي و او را وتلي و. هغوې ته دداسې کولو
تې اخستلو سره د خپل پړاو ټول شیان را ټول کړي و او د هیلس ددریاب څخه تیر او په غرنیو لمنو کې یې پناه اخستې و.
درلودې ، نو په دې خاطر دوې همدلته په دې غرنیو سیموکې پړاو وکړ او د حالاتو د معلومولو له پاره منتظر پاته شول.
۴۸ *****

ولیعهد محمد هغوې و پیژندل چې ددوې مخبران دي ، د رارسیدو سره سم دوې د خپلو اسونو څخه را ښکته شول ، علي پاشا
او ولیعهد محمد هم په خپلو ځایو کې و دریدل، دراتلونکو څخه یوه یې علي پاشا او ولیعهد محمد ته وویل چې :
ې وکړه خو تر دې وخته پورې دښمن دهغې څخه را چاپیر شوې و، نو په دې خاطر د سلطان بایزیدیلدرم د راوتلو هڅه د
کې بند کړې چې د خپل سفر په دوران کې یې په اوښ یا آس باندې د ځان له پاره استعمالوی ، داسې و ګڼئ چې سلطان
بایزید یلدرم د تیمور لنګ بندي دې .
اجازه ورکړی ، تیمورلنګ هغه ته د سلطان سره د کتلو اجازه ورکړې ده ، برهان الدین د سلطان سره وکتل او دهغه سره یې
زمونږ د لښکر نیول شوې ټول کسان ازاد شوي دي او اوس ټول د برهان الدین سره یو ځاې د بروصې په لور تللي دي .
ځونو سره بروصې ته رسیدلې ، خو ویل کیږی چې نورالدین ډیر نیک انسان دې ، ښه جنګي پوهه لري ،او دمذهب او
ماني سلطنت پر خزانې باندې ولکه وکړه ،او دسلطان بایزید د حرم ټول وګړي یې بندیان کړل او له ځانه سره یې یوړل .
ښار کې عامه وژنه وکړه او نه یې ښار لوټ او تالا کړ او نه یې خپل لښکر ته ددې لوټولو او تا لا کولو موقع برابره کړه .
ه پاره را ټولو شوي و ، بلنه ورکړې چې هغوې دې د تیمورلنګ سره یو ځاې د دې ستری سوبې په جشن کې ګډون
ې کې ګڼ شمیر نصراني حکمرانان د تیمورلنګ فوځ ته ورسیدلي دي او اوس به دوه ورځې وروسته جشن جوړیږي .
ددې ټولو خبرونو په اوریدو سره علي پاشا دواړو مخبرانو ته وکتل او دهغوې شکریه وکړه او بیا ورته وویل :
دخپل ورور محمد سره خبرې کوم بیا به تاسې ته ووایم چې تاسو ددې ځایه د تللو وروسته کوم کارونه باید تر سره کړئ.
ددې وروسته علي پاشا د ولیعهدمحمد په لورې وکتل او ورته یې وویل :
ک هغه په اوسپنیزه پنجره کې بند کړې دې ، نودا خبر زمونږ په مصیبتونو کې نور هم ډیرښت راوست . وروره ! زه
غواړم یو کار وکړم ، زه دهغې تفصیل تا ته وایم او بیا ستا راې پرې غواړم
تعقیب پسې روان و نو تیمور لنګ ته زمونږ ددې تعقیب په هکله معلومات نه و . هغه د انقرې په ښار باندې یرغل و
تید ، اولري یې په پراخه میدانونو کې پړاو وکړ او خندقونه یې وویستل ، خو بیا هم دهغه په زړه کې د انقری د نیولو هیله
همغسې پاته ده . اوس زه غواړم دهغه دا هیله را وپاروم .
تیریږم او دانقری په لور ورځم . محمده وروره ! ته دخپل لښکر سره همدلته اوسه ، زه د انقرې ښار ته ور ننوځم . تر لږه
لږ وخت پاته کیدل اوبیا د بلې دروازې څخه بیرته راوتل او بیرته دلته راتلل د کوم عاقل سړي کار دې او مونږ ته به
یې ګټه څه وي ؟
سالاران او لښکر دخپل ځان له پاره خطر احساس کړي ، اودا فکر به وکړي چې زه کوم وخت د انقرې د ښار څخه را
هملته به خپل پړاو وکړي ، نوکه چیرې هغوې همدا سې وکړي نو زه او ته به دهغوې په پړاو باندې حمله وکړو او په پړاو
کې دهغوې د لښکرو د تباه کیدو وروسته به خپل سلطان دهغوې د لاسه ازاد کړو .
داسې وکړي نوزه به دشپې په تیاره کې د تیمور لنګ په دغه فوځ باندې حمله کوم اوزه هیله لرم چې زه به دهغه دا برخه
کې ما خپل دښمن ته ماتې ورکړه اودهغوې لښکر مې ټول له منځه یوړل ، نو پوه شه چې ما دخپلې ماتې بدله واخستله .
نو څخه راوتلي اودخپلو لښکرو سره یو ځاې د انقرې ښار ته و ر ننوتی دي. کیدائ شي انقرې ته زمونږد ورننوتلو خبر د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ر ته ونه رسیږي ، خوکله چې زمونږ جاسوسان دا خبرونه خپار کړي نو بیا به ډیر ژر تر تیمور لنګ پورې ورسیږي .
وي له منځه یوسي ، ترڅو دښمن ته په هیڅ صورت دا خبر و نه رسیږي چې زه د انقرې دښار په یوې دروازې ور
لکه ځارنه کوي او زما ددې عمل څخه چې د دښمن په لښکر کې څه عکس العمل راپیدا کیږي دهغه څخه به ما خبروي.
چې علي پاشا خپله خبره بس کړه نو تر یوه وخته پورې هلته چپه چپتیا وه ، بیا ولیعهد محمد په خبرو پیل وکړ او ویی ویل :
ستله ، بیا ګوره وروره ! ددښمن په پړاو او یا دانقرې په شاوخوا کې ددښمن په لښکرو باندې به د حملې پلان او طریقه څه
ډول وي ؟
حمله وکړو او یا د انقرې دښار په اطر افو کې د هغوې په لښکر باندې شپینۍ وینه تویونکې برید وکړو . هر څه چې مونږ
ی نو دواړه ورونه به دهمغه په مطابق د جنګ پلان جوړ کړو . علي پاشا په ډیر ډاډ سره داخبرې ولیعهد محمد ته کولې .
په دې وخت کې علي پاشا مخبرانو ته مخ کړاو ورته یی وویل چې :
نار ته ننوځي ، بیاد لږ وخت لپاره هلته تم کیږي او بیا به دشرقي دروازې څخه بیرته را وزي او د غرنیو لمنو خواته به
ستاسې په شتون کې دخپل ورور ولیعهدمحمد سره جوړ کړ ددې پلان ټول تفصیل به د انقرې د ښاروال سره شریک کړئ.
ښار ته را رسیدلي دې ، تر څو د تیمورلنګ لښکرو ته زمونږ انقرې ته د ورتللو دا خبر و رسیږي . بیا به دهغوې دعکس
العمل انتظار کوو،اوس تاسې دددې ځایه د انقرې په لور کوچ وکړئ .
دخپل فوځ سره دغرنیو سیمو څخه کوچ وکړ، په ډیره پټه توګه د هیلس دریاب څخه تیر او د انقرې په لور وخوځیدل.
۴۹ *****
دښار جنوبي دروازې ته را ورسید نو هغه څراغونه چې په برج او دیوالونو باندې روښانه و دهمغوې په رڼا کې ښاروال
علي پاشا و پیژانده ، بیا نو د ښاروال لوړ غږ تر غوږو شو .
دروازه پرانیزئ !!
سپور په ښار کې و ر ننوت نو ښاروال په یوه منډه هغه ته ور ورسید. علي پاشا د آسه را ښکته شواو ښاروال ته یې غاړه
ه پورې خپل فوځ هملته په پراخه میدان کې د پړاو او ارام کولو له پاره پریښود اوتر څنګ ولاړ ښاروال ته یې وویل :
ونو لمنې کې به ورننوځم او دخپل ورور ولیعهد محمد سره به یو ځاې شم . مونږ ته خبر را رسیدلي او تا ته به هم داخبر را
وبې د جشن د جوړولو په کار بوخت دې ، هغه په دې جشن کې د ګډون له پاره اروپایې حکمرانانو ته هم بلنه ورکړې ده
رې دراپورونو په اساس یو شمیر حکمرانان د هغوې په جشن کې د ګډون له پاره د تیمورلنګ د فوځ پړاو ته ورسیدلي دي .
هد محمد هم دخپل لښکر سره یو ځاې دانقرې ښار ته ور ننوتې دي . کله چې تیمورلنګ ته دا خبر ورسیږي نو هغه به د خپل
ې بیرون ددښمن سره څه وکړل شي ، دا کار ماته او ولیعهد محمد ته پریږده . که چیرې تیمورلنګ دخپل فوځ یوه برخه
ي کوم زیان د تیمورلنګ له اړخه رارسیدلي دې نو که خداې غوښتل نو تیمورلنګ ته به دهغه څخه ډیر زیان ور ورسوو .
ازادوم . کله چې دا خبر تیمور ته ورسیږي نو یاد ساته کله چې هغه انقره محاصره کړه نو بیا به هغه خپله محاصره بیرته
وي نو په هر صورت کې به ته د انقرې په ښار کې ځان محاصره کوې . او دا چې ستا سره دخوراک څښاک څه حال دې ؟
میاشتو پورې هم محاصره اوږده کړي نوبیا به هم زمونږ سره دخوراک زیرمي پاتې وې ، ما دخوراک څښاک یوه ډیره
ت کې ما تاته او د ولیعهد محمد لښکریانو ته ددې انتظام کړې و . دا خوراک تاسې له ځانه سره دخپل لښکر له پاره یوسئ .
ښاروال ددې خبرو نه وروسته توقف وکړ او د لږ څه فکر نه وروسته یې وویل:
خپله خوشحالي تاسې ته نه شم بیانولې ، په هر حال هغه پلان چې تاسې ددښمن له پاره تیار کړې دې نو زه دعا کوم چې
لان کې بریمند کړي ، اوس ته له ماسره یو ځاې شه تر څو تاته هغه زیرمې و ښایم چې ته به یې دخپله ځانه سره وړې .
ډیري لږیدلي و . تر ډیره پورې علي پاشا د زیرمو په کتلو باندې ډیر زیات خوشحالي خووله ،اوبیا یې ښاروال ته وویلې :
س ځم ، زما جاسوسانو به خپل کار پیل کړی وي اوتر لرې لرې پورې به یې د دې خبرو دخپرولو له پاره کار کړي وي .
خبرې سره سم دعلي پاشا لښکر ې د سترګو په رپ کې تیارې شوې او په زیاتو شوو اسونو یې د خوراک سامان بار کړ. او
په پاته نیمو یې دوه دوه عسکر سپاره شول او د انقرې د ښار د شرقي دروازې څخه بیرته بیرون ووتل .
. محمد هم په ډیره بې قرارۍ سره د علي پاشا او دهغه د لښکرو انتظار کاوه ، څنګه چې د علي پاشا لښکر را ښکاره شو
د محمد د ډیرې خوشحالۍ څخه ورمنډه کړه او علي پاشا ته یې غیږ ورکړه کله چې سره جدا شول نو علي پاشا ورته وویل:
! دا سامان چې په آسونو باندې بار دې ، دا ټول د خوراک څښاک شیان دي ،د انقرې ښاروال مونږ دواړو ته راکړې دې .
یې هملته په غارونو کې ور ننویستل ، او ددې وروسته علي پاشا او ولیعهد محمد خپلو لښکرو ته د ارام کولو حکم وکړ .
خیمې ته د ننوتلو وروسته د تیمورلنګ په اشاره باندې کیناستل ، بیا وروسته دتیمورلنګ دې ټولو ته وکتل او ویې ویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایا تاسو په خپل لښکر کي کوم خبر اوريدلي دي ؟
د تيمور لنګ وليعهد او لمسي محمد ورته په ځواب کي وويل :
ور داخل شوي دي زه پوهيږم چي دا خبر دومره بد نه دي ، بلکه ډيره ښه خبر دي ، په تير جنګ همدي علي پاشا او وليعهد
نيو لمنو کي ور ننوتل ، هغوي ته په دي تيښته کي بايزيد هم بسپنه کړي ده ،خو هغه و نيول شو او دوي دواړه و تښتيدل.
سره دلته د کتلو تر مخه مونږ ټول ناست و او په دغه موضوع مو بحث وکړ او زه هيله لرم چي   هغه پلان چي مونږ ټولو
يوځاي تيار کړي دي هغه به تا ته هم منظور وي .
ي ته مخ کړ او ورته يي وويل، ما ته ووايأست چي تاسي څه ډول پلان جوړ کړي چي هغه ته اخري بڼه ورکول غواړئ ؟
اتونوکي دسهار اذانونه پيل شي نو بيا به زه د يرغل له پاره ځان چمتو کړم . اوپه همدي وخت کي به په ښار باندي حمله
وال فوځونه قتل عام کړم ، د عامي وژني داسي   منظره به جوړه کړم چي د انقري خلکو تر اوسه پوري نه وي کتلي ،
د خپلي لمسي په دا ډول خبرو باندي تيمور لنګ ډير زيات خوشحاله شو او بيا يي په ډيره مينه خپل لمسی ته وويل :
دا چي ځانته هلته مه ورځه ، يا له ځانه سره خپل ورور الغ خان يوسه او يا سپه سالار نور الدين له ځانه سره ملګري کړه .
ول يواځي ستا د لمسي کار دي ، زه به هيڅکله هم بل څوک له ځانه سره په دي کار کي ملګری نه کړم . اوس خپله دويمه
خبره را ته وکړه.
بيا ددي جشن نه وروسته په انقره باندي يرغل وکړه ، نو په دي تر تيب به مونږ د انقري د فتحي دويم جشن هم و لمانځو .
چيري دکوم   علت په واسطه د انقري د ښار په سوبي کي او يا دهغي په انتظام کي ماته ستونزه پيدا شوه نو ته به د فتح
سي هغي ته د اخري بڼي ورکولو حکم وکړئ . زه هيله لرم چي اوس به ته په هغي پلان باندي کومه نيوکه و نه کړي .
تيمور لنګ تر يوه وخته   پوري دخندانه شين و . بيا چپ شو او څه فکر يي وکړ بيا را پورته شو او ويي ويل:
مله کول غواړي نو تر هغه وخته پوري خپل لښکر په خوندی ځايو کي و ساته ، که چيري ته د وخت نه مخته   هلته ور
هم ورسيږي نو داسي يلغار وکړه چي ستا پر هماغه لمړي يلغار سره انقره د پښو و غورزيږي او تاته سلامي شي .
ي په جشن کي په ډيره بي صبری سره ستا انتظار   کوم ، اوس تاسي ولاړ شئ ، او دمحمد د فوځ د کوچ تياري   وکړئ .
ددي خبري سره سم ټول د تيمورلنګ دخيمي   څخه ووتل .
پرلپسي لري ......

عثماني امپراطوري او پر خلاف يي د صليبيانو سازشونه (۲۸)

عثماني امپراطوري او پر خلاف يي د صليبيانو سازشونه (۲۸مه)
مکمل غيرسياسي : يو تاريخي په زړه پوري ناول .
زمونږ د هيواد ګوډ تيمور څوک دي ؟
اوس تاسي ددي تاريخي ناول اته ويشتمه برخه لولئ :
۵۰ *****
هلته د سلطان بايزيديلدرم جاسوسانو په ډيره بيړه خپل کارونه تر سره کول ، هغوي د انقري ښاروال هم ددي خبرو اترو
څخه چي د تيمور لنګ اودهغي د سالارانو تر منځ شوي و ي ،خبر کړ. هغوي ښاروال ته دا خبر هم ورکړ چي د تيمورلنګ
لمسي به د انقري په ښار باندي هغه وخت يرغل کوی چي د ښار په دننه کي د سهار اذانونه پيل شي .
دانقري ښاروال ددي خبر د اوريدو سره سم خپل جنګي تياري نور هم ځواکمن کړ . دانقري دښار په ديوالونو باندي لا د
پخوا څخه کوچني کوچني منجنيقونه نصب شوی و او تر څنګ يي د تيرو ډيري لا هماغسي موجود و . ښاروال د برجونو
دننه غشي ويشتونکی کينول او دهغوي سره يي دغشو انبارونه کيښودل . تر څنګ يي دديوال دپاسه د تيرو باري جوړي
کړي ، اوښاريانو ته يي دا لارښوونه وکړه چي څنګه چي دښمن په ښار باندي حمله وکړي نو نر او ښځي دي ټول د
ديوالونو لوري ته مخه کړي او داسي تيري دي ووروي چي دښمن ته ددي موقع په لاس ور نشی چي ديوالونو ته را نږدی

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي.
دا خبر هلته په غرنیولمنو کې علي پاشا او ولیعهد محمد ته هم وروړسید . په ځواب کې علي پاشا او ولیعهد محمد دواړو خپلې لښکرې د غرنیو سیمو څخه راوویستې او د هیلس ددریاب څخه تیرې او همهلته یې په پوره تیارۍ سره سنګرونه و نیول .علي پاشا و اولیعهد محمد دواړه د هیلس ددریاب په غاړه د غره په یوه اوچته څوکه باندې کیناستل او انتظار یې کاوه ،کله چې د شرق نه دسهار سپینوالې راښکاره شو نوعلي پاشا ولیعهد محمد ته وویلې :
وروره ! زمونږ د ازمیښت او امتحان وخت را ورسید. تر لږه څه وخته پورې به دانقرې په جوماتونو کې اذانونه پیل شي ، اودهغې سره سم به دتیمورلنګ لمسي د انقرې په ښار باندې یرغل پیلوې .
واوره زما وروره ! زه به لږه شیبه وروسته د هیلس ددریاب په غاړه غاړه د شمال په لورې ولاړ شم ته دخپل لښکر سره همدلته پړاو وکړه ، کله دې چې د انقري په جوماتونوکې دسهار د لمانځه اواز تر غوږو شو نوبیا د خپل لښکر سره یو ځای د هیلس ددریاب څخه راتیر شه ، اودجنوب له اړخه په دښمن باندې ځپونکې ګذارونه وکړه . ښکاره ده چې کله چې ته په دښمن باندې حمله وکړې نو دښمن به په پوره ځواک سره ستا په لور را ټول شي . اود ښار په دیوالونو باندې دختلو اراده به له یاده و کاږی ، تر هغې وخته پورې به زه هم خپل کار پیل کړم . زه به هم ستاسې په څیر د هیلس ددریاب څخه تیر شم . اوهغه وخت چې دښمن له تاسره دټکر له پاره هغې لورې ته درځي د شا له اړخه به پرې ځپونکې حمله وکړم. زه هیله لرم چې مونږ به ددې لښکر په لمنځه وړلو کې بریالي شو.
علي پاشا د خبرو په منځ کې دلږ څه فکر کولو له پاره تم شو اوبیایې ولیعهد ته وویلې :
محمده ! زما وروره ! ددې تر مخه ما تاته دخپل زړه یوه خبره لانده کړې او هغه داچې ، هغه وخت چې ماښام کې زما مخبرانو ماته خبر راوړې و چې د تیمورلنګ لمسي ، ولي عهد محمد ، د سهار د اذانونو سره سم په انقره باندې حمله کوي نو ما همغه وخت یوه اراد ه وکړه ، چې هغه دا ډول ده :
وروره ! لکه څنګه چې سلطان بایزیدیلدرم ، ته او زه دخپلو لښکرو تر مخه اوسیږو اوپه دښمن باندې ګذارونه کوو نو تیمورلنګ او دهغه سالار نورالدین داسې نه کوي ، یا خو دوی دخپلو لښکرو په منځ کې اوسی او یا دهغوې تر شا ولاړ وي او خپل لښکر جنګ ته ور ټیله کوی ، کله چې زه ددښمن پر خلاف دشا له اړخه حمله وکړم . نو زما تر ټولو لوی مقصد او تر ټولو لویه اراده به داوي چې زه خو یا د تیمور لنګ لمسي ولیعهد محمد ژوندي و نیسم او یا لږ تر لږه هغه له منځه یوسم . نو تیمورلنګ ته چې دخپل لمسي د مړیني او یا ژوندي نیولو خبر د جشن په منځ کې ور سیږي نو بیا فکر کوه چې تیمورلنګ به په څه حال کې وي ؟
دعلي پاشا په دې خبرو باندې ولیعهد محمد خندان و . غوښتل یې څه ووایي چې علي پاشا بیا ورته په ویلو پیل وکړ . که چیرې زه په شمال کې او ته په جنوب کې د هیلس ددریا ب غاړه د سهار د اذانونو پورې انتظار وکړو نو لمړۍ خو د انقرې ښار له دې ځایه دومره لرې نه دې ، اودویم دا چې دشپې له اړخه اواز تر ډیره پورې بیرته انګاز ې کوي او منعکس کیږی نو وروره ! زما اوستا پلان همدا دې چې کله دې اواز واورید نو دهیلس له دریابه تیریږه او ځان د جنوب اړخ ته ور رسوه ،اوپه دښمن باندې را لویږه . زه به تر لږه وخته پورې انتظا ر وکړم چې دښمن له تاسره پوره په جنګ کې و نښلي نود شا له خوا به پرې ځپونکې برید کوم ،نو دښمن ته به د ځان د سنبالولو فرصت په لاس ورنشي . اودشا له اړخه به زه هیله لرم چې دښمن به یوپه بل پسې د پښو ورغورزوم ، همدا به زما او ستا تر منځه اخرې پریکړه وي . نو اوس که ته په دې کې کوم بدلون راوستل غواړې نو وي وایه .
ولیعهد محمد تر ډیره پورې چپ چاپ و اوبیا یې وویل : علي پاشا! بې شکه چې زه ولیعهد یم ، خوزما وروره ! ستا د جنګونو تجربه زما څخه ډیره ده ، تا زما دپلار سره داروپا په ډیرو جنګونو کې ګډون کړې دې او ددښمن د ځپلو په اړه بریالي تجربې لرې ، نو وروره ! ستا پریکړه ماته اخري پریکړه ده .اودهمدې په مطابق به په دښمن باندې ګذار کوو.
علي پاشا ودرید.
که چیرې خبره همداسې وي نو ته دخپل لښکر سره همدلته تم شه ، زه به دخپل لښکر سره یو ځای دهیلس ددریاب په غاړه غاړه باندې ځم او د سهار د اذانونو تر وخته به انتظار کوم . ددې خبرې سره سم علي پاشا خپلې لښکرې د شمال په لور و خوزولې . په دې تر تیب د جنوب له اړخه ولیعهد محمد او د شمال له اړخه علي پاشا په دښمن باندې د ور پریوتلو له پاره ځانونه چمتو کړل او په ډیره بې قرارۍ سره یې دسهار د اذانونو انتظار کاوه .
شپې د مصلحت قلف مات کړ ، هر شي را بیدار شوې و ، ځکه چې د انقرې د جوماتونو څخه د اذانونو اواز هر شي په خپله غیږ کې را نیولې و.
دانقرې د جوماتونو د اذانونو سره سم درې مهم انقلابونه جوړ کړل شول . لمړۍ دا چې د تیمورلنګ لمسي ولیعهدمحمد چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپلو دوو لکو فوځيانو سره په سنګر کې ناست و په ناڅاپي توګه د سنګر څخه راووت اود انقرې د ښار ددیوالونو په لور لکه د توپان په څېر ور خوځيدل .
بل انقلاب په ښار کې را پیدا شو . لاتر اوسه د انقرې دښار دیوالونه په تیارو کې ډوب و خو بیا هم په دیوالونو باندې ټول لښکر مستعد ولاړ و . کیدای شي ښاروال قصدا دیوال په تیاره کې پرې ایښې وي . خو کله چې دانقرې په جوماتونوکې د سهار اذان پیل شو نو یو نا ځاپه ټول هغه مشالونه چې د دیوالونو دننه اینښول شوي و بیرون را وویستل شول اوددیوال دپاسه کیښودل شو ل. په دې ترتیب د دیوال ټوله برخه روښانه کړل شوه ، د روښنایي دا انقلاب د ښار په لور ور تلونکی یرغل کونکو اودهغوې مشر دتیمورلنګ لمسي هم په سترګو کاته ، او دا خبره په یقین سره دهغه له پاره ټکان ورکونکي وه ، هغه پوه شوې و چې دهغه د حملې اویرغل خبر دانقری ښاروال ته رسیدلي دي ، اوهغه د ښاره ددفاع کولو له پاره مستعد دي .
خو بیا هم د تیمور لنګ لمسي ډاډمن و چې دهغه سره دوه لکه عسکر دي او دښار دننه د علي پاشا ، ولیعهد محمد او ښاروال سره ټول فوځونه تر یوه لک نه نه زیاتیږی ، او هغه به ډیر ژر هغوې و ځپوي .
دتیمورلنګ لمسی دا فکر هم کاوه چې دلمړۍ فتحې په واسطه دهغوې د فوځونو حوصلې کلکې شي ،ځکه چې د بایزیدیلدرم د ماتې په اساس د ترکانو حوصلې ډیرې ماتې شوې وې نو په دې خاطر د انقرې تر څنګ دهغه د فوځ برې او د بایزید د فوځ ناکامي هغه ته یو ډاډمنه خبره وه .
ددې نه اخوا چې کوم دریم ستر انقلاب راغې ، هغه دا و چې علي پاشا او ولیعهد محمد دواړو د سهار داذانونو سره سم خپلې لښکرې د هیلس دریابه تیرې کړې او علي پاشا د شمال له اړخه او ولیعهد محمد د جنوب له اړخه په دښمن دګذار کولو له پاره مخکې تګ کاوه .
دښار دیوالونو ته د رسیدو سره سم د تیمورلنګ لمسي خپله دوه لکه فوځونه د ښار په شمال غرب او شرقی سیموکې خپاره کړل ، څنګه چې هغوې دښار دیوالونو ته د ور نزدې کیدو هڅه پیل کړه او د رسیو پاتخې یې و غورزولې تر څو د ښار په دیوالونو باندې پورته وخیژې نو پر هغوې باندې د غشو ، او منجنیقیون په واسطه د تیږو ورول پیل شول، هغه کسان چې د مخکې نه په دیوالونو ناست و هغوې پر دښمن باندې داسې تیږې وورولې چې ددښمن په عسکرو کې یې یوه واویلا خپره کړه ، د تیږ او غشو باران هغوې د سختو ستونزوسره مخ کړل او دخپلو ځانونودخوندې ساتلو په خاطر یې وروسته تګ پیل کړ . اوپه دې تر تیب د تیمورلنګ د لمسي لمړۍ یر غل د ناکامۍ سره مخ شو .
کوم وخت چې د تیمور لنګ لمسي د انقرې دښار په دیوالونو باندې د دویمې حملې له پاره ځان جوړاوه نو په همدې وخت کې پرې د سلطان بایزیدیلدرم د زوې ولیعهد محمد لښکر را څرګند شو اوبیا یې د جنوب له اړخه د تیمورلنګ په لمسي هغه ناتار جوړ کړ چې تاریخ یې یاد لري .
د ولیعهد محمد دلښکر ددې ناتار په اساس د تیمورلنګ د لمسي عسکرو هم په جوابي عمل لاس پورې کړ او دجنګ ډګر د تنور په څېر ګرم شو .
دجنوب له اړخه د ولیعهد د حملې څخه د تیمورلنګ لمسي دا فکر کړې و چې د علي پاشا او ولیعهد محمد دواړو څخه به یو خامخا په ښار کې دننه پاته وي اوبل یې دښاره راوتلې اوپر دې یې حملې پیل کړې دې نو په دې خاطر یې په دیوال د ورختلو پریکړه ودروله ،اودخپل ټول لښکر سره یو ځای د جنوب په لور د بایزید د زوې ولیعهد محمد په لور د حملې کولو حکم ورکړ .
تاتاریان د حکم سره سم د خپل قاید د تیمورلنګ دلمسي سره یو ځای د بایزید پر زوې را توې شول خو په همدې وخت کې فطرت حالات بل منګه کړل .
ځکه چې د هیلس ددریاب څخه د راتیریدو وروسته علي پاشا د خپل لښکر سره یوځای هملته په سنګر کې ناست و . کله چې دتیمورلنګ د لمسی دوو لکو فوځونو په ولیعهد باندې یرغل وکړ نو د هغوې تر شا علي پاشا د خپل لښکر سره را څرګند شو . اوبیایې د شا له اړخه دتاتاریانو لښکر تارو ما رکول پیل کړل
د شا له اړخه د علي پاشا د لښکرو حمله د سمرقند څخه د راغلي لښکر تر مخ د مرګ نښې راو ځلولې ،د هغوې ژوندونونه د زنځير په څېر یو په بل پسي له منځه تلل ، هغوې زخمیان د اسونو د سومونو لاندې دلیدل ، دعلي پاشا د تیزو حملو په اساس د تیمورلنګ د لمسي لښکر یوې اوبلې لورې ته و تښتید .
جنګ تر ډیره وخت پورې روان و . ان تردې چې لمر د شرق څخه را ښکاره شواو په خندا خندا د انقرې د ښار شاوخوا ته راغې او ددواړو لښکرو د ټکر په وخت کې پورته کیده ،اوخپله ګرمي یې هرې خوا ته شنیدله .
د شا له اړخه د حملې په واسطه د ثمرقند لښکرې د ډیرې بدنظمۍ سره مخ شوې وې او تر لږه وخته پورې د تیمورلنګ د لمسي هغه لښکر چې شمیره یې دوه لکه وه دعلي پاشا او ولیعهد محمد دحملو په واسطه د ماتې اینې په څېر ګرځیدلې و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه تر ډيره وخته پورې دهغوې بيرته منظم کيدل شوني نه ښکاريدل ، دهغوې ټولې ليکي ، دننه او دباندې ، مخکنۍ اوورستنۍ ټولې د بدنظمي ښکار شوې وې ، خو د تيمورلنګ لمسي چې دخپل لښکر په منځنۍ برخه کې و ډيره هڅه وکړه چې خپل لښکر سره راټول او ددښمن پر خلاف يې د حملې له پاره و هڅوي ، که څه هم هغوې يو ځل بيا خپل ځانونه را سنبال کړل خو د شا له اړخه د علي پاشا ضربه په کلکه او شدت سره روا نه وه او هغه ان تر نيمايي پورې ، هغه ځاې ته ځان ر ا رسولې و چيرې چې د تيمورلنګ لمسي وليعهد خپلې لښکرې ددښمن پر خلاف را ټولولې .

د جنګ د پيلامې دمخه علي پاشا وليعهد محمد ته ويلي و چې هغه به هڅه وکړي چې هغه د تيمورلنګ لمسی ژوندې ونيسی اويا يې له منځه يوسي . دخپلې همدې ارادې د تکميل په خاطر علي پاشا د خپلو ساتونکو سره يو ځاې د تاتاريانو لښکرې سره وشکولې او د تيمورلنګ د لمسي پورې يې ځان را ورساوه . اوبيايې په ډير قهر جن او دغضب نه ډک اواز سره د تيمورلنګ لمسي ته وويل :

د تيمورلنګ ظالمه لمسيه ! زه د بايزيديلدرم سپه سالار علي پاشا ستا تر مخه ولاړ يم ، اوتا ته زيرې درکوم چې که زما خداې وغواړي نو راتلونکې سهار به ستا څيره د وينو ډکه ووينې .

د علي پاشا په داسې ناڅاپي راتلو سره د تيمورلنګ لمسي ټکان وخوړ خو علي پاشا ورته يوځل بيا وويل :

د تيمور لمسيه واوره ! په خدې سوګند چې تاسې زمونږ د سلطان سره دوکه کړې ده ، هغه دخپل ملت له پاره ابرو اوعزت دې ، دخپل قوم له پاره دروح په څير دې دهغه په نيولو تاسې اسلامي امت د فنا لورې ته د وړلو پرته نور څه نه دی کړي .

د تيمورلمسييه !اوس چې ته زما تر مخ يې نو وليکه چې : ته به اوس زما څخه خوندی پاته نه شي . زه علی پاشا به تا ته دمرګ راوړنکي اوسم. او کله چې ستا دمرګ خبر ستا دادا تيمور ته ورسيږي نو ياد ساته چې دهغه عمر به د سلګې وهونکې ژوند په څير په نوحه ويلو باندې تبديل شي .

د علي پاشا په دې خبرو باندې د تيمورلنګ لمسی ډير په غضب شو او په ډيره بې باکۍ سره يې علي پاشا ته وويل :

علي پاشا ته بکواس کوې ، زما تر مخ ستا حيثيت څه دې ، ايا ته پوهيږې چې د شا له اړخه دڅلويښت زرو عسکر وسره او وليعهد محمد به دڅلويښت زرو عسکرو څخه د حنوب له اړخه زما دوه لکه فوځونه لاندې کړي . که چيرې تاسو دا فکر کړې وي نو د ا ستاسې خوب اوخيال دې ، له ځانه سره وليکه چې زه به تا د جنګ په ميدان کې و نه وژنم بلکه د بايزيد په څير به دې بندې کړم ، لاسونه به دې تر شاو تړم اودخپل دادا تر مخ به دې حاضر کړم . تا ته به همغسې اوسپنيزه پنجره تياره کړم تر څو د طوطي په څير په کې پروت اوسې. اوبيا به همغه پنجره چې ته پکې پروت اوسې د خپل ځان مخې مخې ته وړم اوسمر قند ته به دې ور ننه باسم .

د تيمورلنګ لمسي چې کله خاموشه شو ، نوعلي پاشا ورته وويل :

د تيمورلنګ لمسيه ، زه به تر سمرقنده په پنجره کې ناست له تاسره نه ځم ، که چيرې زما خداې ، زما مالک او زما مرستندوې ته منظور وې نو دجنګ په دې ډګر کې به زه پر تا غالبيږم او زه تاته يقين درکوم چې زه به تر ثمرقنده پورې نه ، بلکه ستا لاش به تر هغه ځايه پورې ځي. اوس ځان جوړ کړه چې زه درباندې حمله کوم . که زما حمله درولې شی نو ويې دروه ، ددې خبرې سره سم علي پاشا دتيمورلنګ پر لمسی باندې ور هئ کړل .

تر ډيره پورې يې يو په بل باندې ځان وړونکی حملې کولې ، يو بل ته يې د تورې د فن ، د ډال د استعمالولو دفن او د زاويې د بدلون په اړه او .... خطرناکې حملې رواني وې ، په دې حملو کې علي پاشا ډير زر د تيمورلنګ په لمسي باندې غالب شوې و خو يو ځل بيا د زاويې په بدلون سره علي پاشا د تيمور لنګ لمسي ته يوه موقع ورکړه خو بيا يې خپل توره په داسې شان پرې را خوشې کړه چې د تيمورلنګ د لمسي اوږه يې ور پرې کړه .او ان د هغې د شا څخه ووته ، دتيمورلنګ لمسي د آسه پريوت او چيغو اوسورو يې ټول ميدان و نيو. کله چې تاتاريانو خپل سالار په وينو رنګ د آس نه راپريوتې او پر زمکه لوغړيدلې وکوت ، نودهغوې تر منځ يو هنګامه جوړه شوه ، او په ډيره بيړه دتيمور لنګ په لښکر کې دا خبر خپور شو چې دسلطان بايزيد يلدرم سپه سالار علي پاشا د تيمور لنګ لمسی وواژه .

دخبر په خبريدو سره سم دتيمورلنګ ددوو لکو لښکرو تر منځ د افراتفرې يو ډير بد حال را پيدا شو ، علي پاشا او د بايزيد زوې ددې افراتفرې څخه پوره ګټه پورته کړه ، د سترګو په رپ کې د ښار دروازې پرانستل شوې اوښاروال هم دخپل لښکر سره يو ځاې د انقرې د ښاره راووت ،اوپه تاتاريانو باندې يې حمله وکړه .

اوس نو د تيمور لښکر ددرې اړخونو څخه له منځه تّه. د تيمورلنګ ددې لښکر نه کوم وارث و اونه کوم لاربښوداو دجنګ قومنده ورکونکې و، ددرې اړخونو څخه دهغوې عامه وژنه پيل شوې وه ، هغوې نه د شمال لورې ته تښتيدلې شول ځکه دهغه لورې علي پاشا ددښمن دځپلو له پاره تيار کار پيلکړې و . په دې اساس په ډيره چټکۍ سره د هغوې د فوځونو شميره مخ په کميدو شوه ، اودجنوب له اړخه پرې همداسې کيفيت د بايزيد زوې وليعهد محمد راوستې و .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس نو دهغوې د ځانونو دخوندي کولو له پاره يواځې يوه لاره وه اوهغه هم دهيلس ددرياب په لور .نو کله چې هغوې متيقين شول چې جنګ کول بې کاره دي ،او ماتي دهغوې مقدر ګرځيدلي ده نو بيا هغوې ټول د هيلس ددرياب غاړې ته را وتښتيدل. خو دې لورې ته تيښته هم څه اسانه کار نه و..
علي پاشا ، وليعهد محمد او د انقري ښاروال دهغوې داسې تعقيب کړل چې په تيزۍ سره يې دهغوې وروسته ټول دتيغه تيرول او دهغوې شميره يې بيخي را ښکته کړه ، هغوې چې خوندي پاته شوی و دخپلو اسونو سره يو ځاې د هيلس په درياب کې ځانونه ور واچول خو علي پاشا ، وليعهدمحمد او دانقرې ښاروال هغوې ته د تيښتې فرصت هم نه ورکاوه ، ځکه هغوې غوښتل د خپلې پخوانۍ ماتې بدله واخلي ، په دې خاطر ډيرو لږو ته د درياب څخه د تيريدلو فرصت تر لاسه شو .
دهيلس ددرياب اوبه د تيمور لنګ د لښکر په وينو باندې سرې وې .
د تيمورلنګ لښکرو ته د ماتې د ورکولو وروسته دهغوې هغه کسان چې ژوندي نيول شوي و هغوې ټول يې په يوه ځاې کې سره راټول کړل ، اوبيا علي پاشا د جنګ په ميدان کې هغه ځاې ته راغې چيرې چې دتيمورلنګ د لمسی لاش پروت و هغه د خپلې خورجين څخه يوه بنکه را وويسته ، هغه يې د تيمورلنګ د لمسي د وجود څخه په تلونکې وينه کې ککړه کړه ، پر هغې يې يو خط و ليکه ، لږه شيبه يې د خولي په پوکې هغه په وينه ليکل شوې خط وچ کړ. اوبيا يې هغه کاغذ سره قط کړ او په خپله خورجين کی يې وا چاوه .
هلته نژدې ولاړ وليعهد محمد او د انقري ښاروال د علي پاشا دا ټول کړچار د نژدې څخه کوت . په دې وخت وليعهد محمد دعلي پاشا څخه وپوښتل .
وروره ! تا خود تيمور لنګ د لمسي په وينه باندې دا کاغذ وليکه ، ايا زه ددې په مقصد او مطلب باندې پوهيدې شم ؟
علي پاشا دخپله ځايه راپورته شو او وليعهد ته يې وويلې :
زما وروره ! له ماسره را ځه ، ته به په خپله وګورې چې زه ددې ليک څخه څه ډول کار اخلم.
وليعهد محمد او د انقري ښاروال چپ چاپ د علي پاشا پسې روان شول ، علي پاشا دوې هغو عسکرو ته راوړل چې دتيمورلنګ د لمسي دلښکر خلک و . علي پاشا دهغو بنديانو څخه يو د خپل لاس په اشارې سره راوغوښت . بيا د تيمور دلمسي په وينو ليکلې کاغذ يې دهغه په لاس کې ورکړ او ورته يې وويل :
زه تاسې ټول ازادوم . تاسې بيرته خپل پړاو ته تللې شئ ، دغه کاغذ باندې ما دتيمورلنګ د لمسي په وينه يو ليک ليکلې دې ،کله چې تاسې خپل پړاو ته ورسيږئ نو دا کاغذبه شهنشاه تيمورلنګ ته ور کړئ ، اوس تاسې ټول ازاد ياست ، تاسې تللې شئ.
دعلي پاشا ددې پريکړې څخه بنديان تاتاريان ټول ډير زيات خوشحاله شول. بياد هغوې څخه يود علي پاشا خوا ته راغې او په ډير عجز او انکسار سره يې وويل :
مونږ ستا ممنون يو چې مونږ ته دې ازادي راکړه ،او مونږ دې پريښودو چې بيرته خپل پړاو ته ستانه شو . خو ته به له مونږ ه سره يوه بله مهرباني هم وکړې ،ته پوهيږې چې مونږ دومره اوږود واټن په پښو نه شو وهلې ،نو مونږ ته اجازه راکړه چې په هغو اسونو چې مونږ سپاره راغلي و بيرته په همغو اسونو سپاره ولاړ شو .
علي پاشا ورته ددې اجازه هم ورکړه ، هغوې په ډيرې خوشحالې سره هغه لورې ته ولاړل چيرې چې ددوې آسونه تړل شوي و. هلته يې خپل آسونه و لټول اوبيا چې کوم آس کوم يو ته په ګوتو ورته ، په همغه يې پښه اړوله اودخپل پړاو په لور ور روانيده . علي پاشا او وليعهد محمد هم دهيلس له دريابه را تير شول .هغوې د همدې غرنيو لمنو څخه تير شوې و او د تيمورلنګ په لښکرو باندې يې يرغل ور وستې و . د انقري ښاروال هم بيرته خپل لښکر د انقري ښار کې خپلو ځايو ته يوړ او په ښار کې يې ځان د پخوا په څير يو ځل بيا په محاصره کې واچوه .
۵۱ *****
هلته په پړاو کې تيمورلنګ جشن جوړ کړې و . په دې جشن کې تيمورلنګ سلطان بايزيد هم د اوسپنې د پنجرې څخه را ويستلې و او په جشن کې يې را ګډ او ور ته يې د خپل ځان تر څنګ د ناستې ځاې برابر کړې و . دتيمورلنګ سالار نورالدين چې د بروصې د ولکې کولو څخه وروسته کومې خزاني او دسلطان د حرم څه وګړي له ځانه سره راوړې و هغوې يې هم د جشن په وخت کې دنمايش له پاره خلکو ته وړاندې کړل . سلطان بايزيد ته يې هم د هغه يوه جوړه کالي ورکړل چې وايې غوندی ،خو هغه د هغوکاليو د اغوستلو څخه ځان وژغوره ، مګر هغه چپنه يې چې دهغه د کوره د بروصې څخه را وستې وه هغه يې ورته په زور واغوستله ، هغه ته يې په زور عمامه (لونګۍ) ور په سر کړه او دشاهنشاهي نښې په څير يې هغه امصا هم په لاس کې ورکړه چې هغه به تل له ځانه سره په لاس کې ګرځوله .
ددې ټولو هر څه وروسته تيمورلنګ د جشن د پيلولو حکم وکړ . او ټولو هغو وينځو او د سلطان د حرم ښځو ته يې چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

بروصې څخه نورالدین را وستې وې ، حکم وکړ چې د خپلو سالارانو نه علاوه د اروپا نه راغلیو میلمنو ته هم شراب ورکړي ،
دبایزید له پاره دا حال د زغم وړ نه و . په داسې حال کې چې خپل شاهي کالي یې په ځان کې و او ولاړ و نو ورته یې همغه شراب ور وړاندې کړل چې د خپلې نوې ناوې« ډسپنا» د را واده کولو وروسته یې د هغې په ځنبلو پیل کړې و. خو سلطان د شرابو د ځنبلو څخه منه والي وکړ . دهغه سترګې د سلطنتي کورنۍ په ټولو هغو ښایسته او ښکلو وینځو ، ښځو او نجونو باندې نښتې وې چې شر اب یې خلکو ته ورکول .
د بروصې ددې ښځواونجونو څخه یې د شرابو د ورکولو کار اخست . په دې ډله کې د سلطان بایزید نوې محبوبه ډسپنا هم شامله وه . دبروصې هغه ښکلې او ښایسته ښځې چې نورالدین نیولې وې او له ځانه سره یې راوړې وې د هغوې یو شمیر داسې وې چې ددې نه مخته یې دحرم څخه بیرون هم قدم نه و ایښودې . دهغوې حسن او ښکلتیا بې مثاله وه ، خو تیمورلنګ هغوې دومره ذلیلې اورسوا کړې چې هغوې بې چاره ګانو په لوڅو ځانو خلکو ته د شرابو ورکول پیل کړ ل .
په دې جشن کې د اروپا دحکمرانانو څخه علاوه داسیا څه پادشاهان هم ناست و چې تیمور لنګ ددې جشن له پاره په ځانګړی توګه را بللې و. په دې وخت کې ټولو پادشاهانو د سلطان بایزید یلدرم په لورې کتل . یوشمیر د سلطان په حال باندې حیران و او په تعجب یې ورته کتل ، یو شمیر نورو غوښتل چې ښه او نرم سلوک ورسره وشي ، خو بایزید په خپل ځاي باندې چپ چاپ ناست و او هغو شرابو ته چې تر مخ ورته ایښول شوي و لاس هم ور نه وړ .
هغه وخت چې د فتحې دا جشن په پوره جوش کې و نو دتیمورلنګ ساتونکې دننه راغې ، دهغه مخ باندې د اندیښنو سیورې را پریوتې و . هغه تیمورلنګ ته را نژدې شو او په ډیر رازدانه توګه یې ورته وویل :
اقا!د انقرې څخه یو څو کسه سواره راغلې دي ، هغوې غواړی له تاسره ووینی.
تیمورلنګ هغه وخت د شرابو او فتحې په جشن کې مست و ، خپل ساتونکي ته یې وویل : ته دا خبرې ولې دومره پټې ماته کوې ؟ په لوړ اواز یې ووایه تر څو زما تر څنګ ناست بایزید یې هم واوري ، بایزید ته وګوره د هغه زوې موسې هم دلته ناست دې . هغه خبره چې ته کوې دهغوې غوږونو ته یې هم ورسوه ، ددې نه علاوه دلته چې په دې جشن کې څومره خلک ناست دی هغوې ټولو ته یې هم اعلان کړه . ځکه چې زه ډاډه یم چې د انقرې څخه چې کوم سواره راغلې دي هغوې به خامخا زما د لمسي محمد د فتحې خبر راوړي وي .
په دې وخت کې د تیمورلنګ ساتونکې غوښتل څه نور هم ووایي ، خو تیمورلنګ پرلپسې خبرې کولې اوده ته یې د ویلو فرصت نه ورکاوه ، هغه یو ځل بیا خپل ساتونکی ته وکتل او ورته یې وویل : اوس نو ته ما په خبرو کې مه را ښلوه او دجشن دا خوشحالې را باندې مه کموه . ولاړ شه اود انقرې څخه د راغلې سورو څخه چې کوم یې ډیر مهم دې ماته راوړه ، هغه چې څه وایی نو وابه یې ورم . ځکه زه ډاډمن یم چې هغوې به ماته زما د لمسي د سوبې خبر راوستې وي . اوس ورځه ، وخت مه ضایع کوه ،دهغوې د ډلې څخه یو کس ماته را واستوه ، تر څو دخپل لمسي د پیغام څخه خبر شم .
څرنګه چې ساتونکې غوښتل تیمورلنګ ته لږ څه نور هم ووایی خو د تیمورلنګ وینا هغه په شک اوتردد کې واچاوه ، هغه د ډیر یو تذبذب په حال کې د تیمور لنګ د خوا څخه لرې شو او ولاړ .
د تیمورلنګ او د هغه د ساتونکې تر منځ خبرو سلطان بایزید او دهغه زوې موسې هم متوجه کړې و . هغوې هم په ډیره توجه او غور سره د هغوې خبرې اوریدې . اوس نو سلطان بایزید اودهغه زوي موسې د تیمورلنګ د سترګو لاندې هغه لورې ته کتل چې ساتونکې ترې راغلې و.
لږه شیبه وروسته یو وسله وال کس تیمور لنګ ته راغې ، زمکې ته یې کتل او تیمورلنګ ته یې احترام وړاندې کړ. او ورته یې وویل:
اقا! ستا ساتونکي زه تاته را لیږلې یم . زه د انقرې څخه راغلې یم اوله ماسره تاته یو پیغام دی .
تیمورلنګ په ډیر غور سره وسلوال ځوان ته وکتل ، او ورته یې وویل : چې که له تاسره کوم پیغام وی نو ولې ځند کوې سمدستې یې ووایه .
په دې وخت کې هغه ځوان خپلو کالیوته لاس کړ او د یو قط شوې کاغذ یې د تیمور لنګ په لاس کې ورکړ ، اوبیا په ډیر افسوس سره وویل : اقا ! هغه څه چې زه ویل غواړم ، زما په ژبه باندې ښه نه شکار ی چې وې وایم ، ته پخپله خط ولوله ، دا لیک د بایزید یلدرم دسپه سالار علي پاشا له لورې دې .
د علي پاشا د نوم به اوریدو سره د سلطا بایزید او دهغه د زوې موسې په سترګو کې یو قسم نور او رڼا را پیدا شوه ، او په ډیره بې قرارۍ سره یې کله تیمورلنګ ته اوکله هغه وسلوال ځوانته کتل چې د خپل لښکر څخه دلته راغلې و.
دسلطان بایزید د سترګو تر مخ تیمورلنګ هغه کاغذ پرانست ، دا همغه کاغذ و چې علی پاشا د تیمورلنګ د لمسی په وینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليکلي و . کله چې تيمور لنګ هغه کاغذ لوست نو سلطان بايزيد اودهغه زوی موسي هم په هغه ليک باندې سترګې نښلولې وې. او په ډيره چټکۍ سره يې په وينو ليکلی دا کاغذ ولوست . په دې کاغذ کې ليکل شوي و:
تيمورلنګه ! ته دخپلو وينه تويونکو ارزوګانو له پاره يو حيله ناک ، ظالم او د انساني اخلاقو نه عاري انسان يې . ته د خير وشر تر منځه د توپير نه خبر نه يې . ته کولی شي په لارو کې صليبونه و دروې اوپه لاسونوکې خلکو ته دميخونو دټک وهلو پوهه و لرې ، اې د سمرقند ليوه ! واوره ! هغه خبر چې زه ددې ليک په واسطه تا ته درکول غواړم ، دهغه په اوريدو به ستا حهره په خولو کې ډوبه شي او ستاپه سترګو کې به د فنا فکر را خپور شی . اوستا حال به په تيرو کې د بيدونکي ويني په څير وګرځي .
تيمور لنګه !ستا ژوند په وينه تويونکو تعبيرونو باندې ولاړ دی ،ته د نورو د وينو په واسطه د خپلوغوښتنواو هيلو رنګينونکي يې ، خو نن ما ستا د ځان آينه کې زنګ او ستا د روح په ساغر کې زهر وا چول .
دا ليک زه علي پاشا تاته ليکم . تا به اوريدلې وي چې علي پاشا د سلطان بايزيد يلدرم يو سالار دی. تيمورلنګه ،علی پاشا به ستا له پاره دزهرو يوه بګوله ،اودسلطان بايزيد له پاره د هغه يو خدمت ګار او دهغه په غم کې دهغه ملګری او دهغه ممنون او مشکودر زوی اوسي .
تيمورلنګه ! داليک چې دا اوس يې ته لولې ، ما ستا دلمسي ، ستا د وليعهد محمد په وينه ليکلي دی ، د انقرې به جنګ کې ما هغه ته ماتې ورکړه اوهغه مې له منځه يوړ . تيمورلنګه ! اوس نو خپله اوزمونږ سوبه سره موازنه کړه ، هغه جنګ چې تا زمونږ سره پخوا وکړ نو په هغه کې تا زمونږ نژدې څلويښت زره سپاهيان له منځه يوړل ،او زمونږ محترم سلطان بايزيد دې له ځانه سره قيدی کړ .
هغه جنګ چې مونږ د انقرې په چاپيريا ل کې ستا د لمسي اووليعهد محمد سره وکړ نو به هغه کې مو ستا نزدې دوه لکه فوځونه له منځه يوړل اوستا لمسي محمد مو قتل کړ . اوس ته په خپله فکر وکړه چې په دې جنګ کې څوک فاتح دی ، ته ، او که مونږه . زه پوهيږم چې ددې ليک په لوستلو سره به هغه جشن چې ته يې همدا اوس لمانځې ودروې ، اوستا جشن درول به ددې خبرې ګواه وي چې تاته فتح نه بلکه ماته درکړل شوې ده .
تيمورلنګه ! ته څه فکر کوې چې ته به زمونږدترکانو جرأت هسې په ټوکو مسخرو باندې واخلې ؟ او زمونږد تاريخ طلايي باب به له يوه سره له منځه يوسې ، هيڅکله هم نه ، مونږدخپلې زمکې امينان يو ، تيمورلنګه! اوس خو اصل جنګ پيل شو، يواځې دوه درې کاله نه ، بلکه مونږ تر پيړيو پيړيو پورې ستا سره دمقابلې توان لرو. زمونږد سلطان په پنجره کې د بندولو څخه تا څه فکر کړې چې ته به فاتح وګرځې ؟ مونږ به دلوح و قلم رڼا شو او تا به تعقيب کړو . تيمورلنګه ! مونږ په خپلو کوڅو کې د وينو خوب ، په سترګو کې لوړه او نا روغتيا نڅونکې نه شو کتلی .
تيمور لنګه ! ما علي پاشا اود سلطان بايزيد زوی وليعهد محمد د خپلو لښکرو سره ستا لمسي اوستا لښکر له منځه يوړ .او اوس بيرته د هيلس ددرياب څخه تيرشوي يو او په غرنيو لمنو کې ځای په ځاې شوي يو . که چيرې ته دخپل لمسي د انتقام اخستلو جرأت لرې نوبيا را مخته شه ، ملا وتړه او دغه غرنيو لمنو ته را ننوځه چې مونږ په کې همدا اوس موجود يو . زه تاته د مقابلې بلنه درکوم . که چيرې تا له مونږ ه سره په دې غرنيو سيموکې جنګ وکړ نو په خداې سوګند چې مونږ به ستا د ګوتو سرونو د وينو په چينو باندې بدل کړو .
زه پوهيږم چې زماد ليک په لوستلو سره به ستا د دعا په لاس کې غم ، انديښنې او مصيبت نه اخوا نور څه پاته نه شي . اې په مسلمان قوم باندې جبرکونکيه سوداګره ! واوره ! ، دا د ستر خداې له اړخه عذاب وګڼه . تيمور لنګه ! ته د اسلامي امت ډير ستر دښمن يې ، ته تل د خپلو له پاره دشپې صليب دروی ، ته د غمونو په دې وخت کې دمسلمانانو له پاره تل دترخې وژونکې دوا ګولې تياروي ، اوس نو دمرګ دغه نشتر ، اودا وينه تويونه لږ څه د ځان له پاره هم قبوله کړه ، تيمورلنګه ! ته فاتح نه يې بلکه مفتوح يې ، مونږ تاته ډير بده ماتې درکړې ،تا زمونږ څلويښت زره عسکر له منځه وړ ي خو مونږ ستا دوه لکه له منځه يوړل ، خوتيمورلنګه ! مونږ تښتيدلي نه يو . همدلته يو ، که چيرې همت لرې نو دغه غرنيو لمنو ته راشه او بيا مقابله و ګوره .
د علي پاشا دغه خط چې د تيمورلنګ د لمسي په وينه يې ليکلي و همدلته ختم شو . ددې ليک د لوستلو نه وروسته د تيمورلنګ حالات داسې بدل شول لکه داسمان څخه چې پرې تندر ر ا نازل شوي وی ،دا سې احساس کيده چې د هغه د ذات دداخلې دنيا ټولې سطحې دې خبر لړزولې او ټوټه ټوټه کړی وي .
دخط د لوستلو وروسته تيمورلنګ دلاش په قسم زيړ و ګرزيد ، او چپ شو .د هغه سر لاندې پريوتې و. په دې وخت کې په ډير ه ارامه توګه سلطان بايزيد هغه ته وويل :
تيمورلنګه ! تر اوسه پورې په ترکانو کې داسې ځوانان شته چې د خپلې خاورې څخه دګلبڼ د جوړولو په فن ښه پوهيږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمورلنګ د سلطا ن بایزید ددې خبرو ځوا ب ورنه کړ ، چپ چاپ او په غم کې ډوب پر خپل ځاې ناست و . نو سلطان بایزید یو ځل بیا تیمورلنګ ته مخ کړ او ورته یې وویل:

تیمورلنګه ! وخت ټول عمر یو شانته نه وي . زه تا دخپله ځانه سره بندی کړې یم . بې شکه چې دا به ستا کامیابي اوبرې وې ، خو هغه ضربه چې زما زوې علي پاشا تاسي ته درکړې ده هغه هم کمه نه ده . دې ته د قدرت احتساب وایې او دا د خداې له اړخه مکافات وګڼه . تیمورلنګه ! زه پوهیږم چې ددې خبر نه وروسته به ته جشن و دروي ، په دې خاطر ما ته اجازه راکړه چې خپلې پنجری ته ولاړ شم ، له ماسره دې خپل ساتونکې ولیږه .

تیمورلنګ په خوله څه و نه ویل ، خپلو څو کسو ساتونکو ته یې اشاره وکړه ، اوهغوې سلطان او دهغه زوې موسې د پنجری په لور یوړل اوهلته یې بند کړل. موسې دخپل پلار د پنجرې مختته کیناست .

سلطان په پنجری کې ناست په څه فکرونوکې ډوب و ،ناڅاپه په سجده شو او په ډیره عاجزۍ سره یې خداې ته سوال وکړ .

اې قدوس خدایه ! اې مهربانه خالقه ! یا حي یا قیوم ! تا په څومره ښه توګه ظالمانو ته د هغوې د کړو سزا په همدې زمکه باندې ورکړه ، اې زما ربه ! تا چې زمونږ نصرت او کومک کړې زه ستا د ډیر عاجز بنده په حیث دهغې ډیر زیات شکر کونکې او ممنون یم .

ددې سره سم سلطان د سجدې څخه را پورته شو اوبیا پر خپل ځاې تر ډیره پورې په فکر کې ډوب ناست و چې یو ناڅاپه ورته فکر راغې ، اوداوسپنې د پنجرې څخه یې بیرون کتل او ویل یې :

علي پاشا زویه ! تا د وطن ګټو ته تازه روح او نوې جرأت ورکړ . تا څومره په حکمت سره دښمن په خپلو وینوکې لت پت کړ .اې زما دقوم اوناموس ساتونکیه ! زه ستا جرأت ، میړانې ، شجاعت او بهادرۍ ته سلام کوم . زویه ! تا په څومره ښه کمال سره د تیمورلنګ فکر ونه خپاره کړل ، او دهغه اطمینان او ډاډ دې په وینوکې و لمباوه ، دهغه د فوځ غرور دې ور مات کړ ، اود هغه امیدونه اوهیلې دې په ویره او بې غیرتۍ بدلې کړې ، زما زویه ! ته رښتیا هم دخپلو زمکو د ازادۍ یو ستر عزت ،د خپل وطن د قوت او عظمت ستر ه نښه یې .زه یو ځل بیا ستا ځان ځارنې ، ستا سر تیرۍ ، ستا عظمت او ستا جرأت ته سلام وړاندې کوم .

سلطان تردې ځایه خپل فکر کې روان و خو ودرید، ځکه چې هغه ته د تیمورلنګ د لښکر څخه د کومې ښځې د تکلیف چیغې ، ژړا او په زوره زوره واویلا تر غوږو شوه ، په دې وخت کې سلطان د خپل ځان سره نزدې ناست خپل زوې موسې ته غوښتل څه ووایې چې ټکان یې و خوړ . ځکه چې د سلطان ښځه ډسپنا دهغه دپنجرې په لور را روانه وه.

څنګه چې دسلطان زوې خپل ناسکه مور ډسپنا د پنجری په لور را روانه وکتله ، نو دهغې د عزت او دهغې عظمت په خاطر د خپله ځایه پورته شو. ډسپنا را نزدې شوه او په خندا یې موسې ته د بیرته کیناستو اشاره وکړه ،او په ډیره خوشحاله خوله یې موسې ته وویل :

زما زویه ! په خپل ځاې کینه !

تر څنګ یې ډسپنا په خپله هم په لوڅه زمکه کیناسته ،او د سلطان بایزید اوسپنیزې پنجری ته یې تکیه وکړه ، خو پخوا له دې چې سلطان ورته څه ووایې ډسپنا ورته مخ کړ او ویې ویل :

ما ته تیمورلنګ د بندې خانې او غلامۍ څخه ازادی راکړه او ستا تر څنګ یې داوسیدو حکم راته وکړ . اوس به زه دخپل زوې موسې په څیر ستا د پنجرې تر څنګ ناسته یم او ستا خدمت به کوم .

د ډسپنا په دې خبرو باندې د سلطان په مخ د اطمنیان اوډاړ نښې را ښکار ه شوې .

ډسپنا ! ته یې اورې کومه ښځه ژاړي ، چیغې وهی، ..ایا تو پوهیږې چې دا به څوک وي ؟

دسلطان بایزید په دې خبره ډسپنا په ډیره ارامه توګه او په محبت سره سلطان ته وویل چې :

هغه ښځې چې ژړا او واویلا کوي هغه یوه د تیمورلنګ نګور ، دهغه د لمسی محمد ښځه اوبله د مړشوي ولیعهد مور ده .

هغوې ته دعلي پاشا په لاسو دتیمورلنګ د لمسي د وژلو خبر ورکړل شوي دې .

سلطان بایزید یلدرم تر یوه وخت پورې چپ ناست و . خو وروسته یې بیا ډسپنا ته وویلې :

ډسپنا ! زما زوې علي پاشا تیمورلنګ ته یولیک را استولي دې . کیدې شي د خط د مضمون په اړه به تاته چا څه ویلي وي ، کله یې چې دا خط تیمورلنګ ته راوست ، نو په هغه وخت کې هغه جشن لمانځه ، زه هم هلته د تیمورلنګ تر څنګ ناست وم ، ما هم هغه خط ولوست ، هغه لیک علي پاشا د تیمورلنګ د لمسی په وینه باندې لیکلي و او رالیږلي یې و. په هغه کې یې ورته لیکلي و چې که تا زمونږ څلویښت زره عسکر وژلي نو ما ستا دوه لکه له منځه وړي دي ، هغه په دغه لیک کې تیمورلنګ ته چلنج هم ورکړې و چې که رښتیا هم جنګجو وی نو د هیلس ددریاب څخه دې را تیر شي او دغرونو دغه لمنو ته دې دجنګ اوانتقام له پاره راشي . زه او ولیعهد محمد به ورته منتظر اوسو . ډسپنا ! ګوره چې تیمورلنګ به دعلي پاشا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې لیک ځواب څه ډول ورکوي ، ایا دهغه پرخلاف به کوم عمل کوي او یا دهغه پرخلاف به دغه غرنۍ سیمې چې علي پاشا او زما زوي محمد په کې دي ، محاصره کوي .
په دې وخت کې د ډسپنا په مخ باندې خندا را خپره شوه . بیا یې سلطان ته وویلي :
درونده سلطانه ! دا تیمورلنګ هیڅ هم نه شي کولي ، هغه د علي پاشا چلنج نه دې منلی ، بلکه زه به تا ته دا ډاګیزه کړم چې تیمورلنګ خپل لښکرته د سمرقند په لور د کوچ کولو حکم کړې دې . کیداې شي هغوې د هیلس ددریاب په غاړه په غرنیو لمنو کې د علي پاشا او ولیعهد سره مخامخ کیدل نه غواړي ، زه فکر کوم چې په همدې خاطر هغه ددې ځایه دکوچ کول تابیا کړی ده ، هغه ددې نه ویریږي چې هسې نه چې علي پاشا اوولیعهد محمد پرهغوې دلته هم یرغل را نه وړي .او ددې لښکر ته نه تلافی کونکي زیان ور ورسوی.
د ډسپنا داخبره سهي ثابته شوه ، ځکه چې لږه شیبه وروسته تیمورلنګ خپل پړاو ختم کړ او هر څه یې په اوښانو او نور و باریدونکو حیواناتو باندې بار کړل او هغه اته لکه لښکر یې چې د سمرقند څخه له ځانه سره راوستی و او په هغه لښکر کې دخوشحالۍ نغارې وهل کیدې او د سوبې او فتحې جشنونو له پاره په کې تیارې نیول کیده ،اوس د هغې څخه د تیمورلنګ دلمسي په ګډون دوه لکه له منځه تللي و. کله چې تیمورلنګ د شپږو لکو لښکرو سره بیرته د سمر قند په لور ته ، نو بیا په هغه لښکر کې یې د خپل لمسي په غم کې تورې جنډې پورته کړې وې . او هرې لورې ته چپه چپتیا وه.
پرلپسې لرې .....

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف یې د صلیبیانو سازشونه (۲۹مه)

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .

زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟

اوس تاسي ددې تاریخي ناول نهه ویشتمه برخه لولئ :

پرلپسې **** ۵۲

هسې خو تیمورلنګ فکر کاوه چې هغه د ترکي عثمانیانو سلطنت ورختم کړې او اوس د سمرقند په لور روان دې ، ځکه چې سلطان بایزید دهغه سره بندي و او دسلطان زوې هم دهغه سره روان و . د سلطان سپه سالار علي پاشا او دهغه زوي ولیعهد د سترګو نه ورک و . او رښتیا هم په څرګنده تو ګه داسې بریښیده چې د عثمانیانو سلطنت د تل له پاره له منځه ولاړ . خو راتلونکې وختو ډیره ژر دا خبره غلطه ثابته کړه . خوبیا هم هغه وخت چې تیمورلنګ په عثماني سلطنت باندی ګذار وکړ او بیرته سمرقند ته روان و نو په اروپا کې ډیرو دښمنانو دهمدې حالاتو انتظار کاوه ، او غوښتل یې چې د ترکانو څخه خپلې د لاسه تللې زمکې بیرته واخلي .
که څه دا دهغوې له پاره ډیره خطرناکه مرحله او خطرناکه لوبه وه . خو بیا هم هنګری ، بلغاریه ،دالاچي ، او ډیرو نورو زمکو کې بغاوتونو او سرکشیو سرونه را پورته کړل . یعنې هغوې د تیمورلنګ د حملې په اساس عثماني ترکان د تل له پاره مړه تصور کړي و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو د ترکانو دژوند قوت او نمو په حیرانونکي توګه څه ځانګړتیاوي لري . ډیر ځله به پوهانو ددی امپراطورۍ د تباهی وړاند وینه کوله خو بیا به هم دا سلطنت قایم او دایم و. ولایت ولایت ددې سلطنت څخه جدا شوی هم دي خوبیا به هم ترک عثماني سلطنت په پراخه زمکه باندې په پوره عزم اودبدبه کې قایم او دایم و.

ډیر زیات داسي هم کتل شویدي چي عثماني حکمرانان ، که هر څومره هم ډیر کم د حکمرانۍ په ځانګړتیاو باندي متصف و خو د خپلي تورې په زور یې تل مفتوحه رعایا ارام کړي دي . د حیرانتیا خبره ده چي عزت او وقار که هر څومره پاته شوني څیز نه دي او که دهغوې ځواک څومره هم متزلزل و خو بیا یې هم خپل ځواک په ځای ساتلي او دد ښمن په مقابل کې خم شوي نه دي.

کله چي د تیمورلنګ لښکر د فاسفور س د بحیرې د جنوبي ساحل څخه تیریده اوعثماني سلطنت د خوب څخه رابیداریده او په خپلو دلاسه تللو مفتوحه اروپایي سیمو باندې یې بیا د ولکي کولو هڅي کولي ، نو هر چا دا فکر کاوه چي د تیمورلنګ ددې ضربي په واسطه عثماني سلطنت نور له منځه تللي د ي ، خو قدرت د ترکانو په وجودونو کې د ژوند نوې نښي نښاني راپیدا کړې اوپه ډیره لږه موده کي د سلطان بایزیدیلدرم زوي ولیعهد محمد دخپل ځواک او وړتیا په سبب ټولي هغه سیمي بیرته دعثماني سلطنت برخي و ګرځولي چي ترې جلا شوي وي. عثماني سلطنت دتیمورلنګ د دې تباه کونکي ګذار څخه هم و نه مړ . بلکه خپل ځواکونه یي بیرته سره راټول کړل اود پخوا څخه یی زیاد په پوره شجاعت او میړانې سره داسې کارونه تر سره کړل چي تاریخ یي مثال نه لري اودا ټول د علي پاشا او ولیعهد محمد د یوځای کار کولو ، د هغوې دپوهې ، شجاعت ، زړه ورتیا او میړانی په سبب وشول.

مشهور یوناني تاریخ پوه «فنلي » د عثماني سلطنت حیرانونکي ځواک او کمزورتیا څخه بیرته ځواک ته د راګرزیدو په هکله ډیر څه لیکلي دي لکه چي وایي :

د عثماني ترکانو د حکومت جوړښت ، په عیسایي ډیره کیو سیمو باندې د ډیرو لږو مسلمانانو حمله او دهغوې سیمي لاندې کول او پر هغوې باندې بریاوې تر لاسه کول او د متمدنو هیوادونو د اوسیدونکو په مقابل کې د غیرمتمدنو قومونو دوباره ابادول د هغوې اخرین مثال دې .

هغه مخته لیکي چي:

ددې تر مخه، ګات، جرمنیانو او رومیانو هم د همداسي ځواک او قوت څرګندونه کړې وه ، اوداسي حکومتونه یي جوړ کړی و لکه څنګه چي د عثماني سلطنت تر ولکي لاندې مختلف قومونه ،رنګونه او نژادونه سره را ټول او اباد شوی و . خو د ګات ، جرمنیانو ، رومیانو او ترکانو تر منځ ډیر زیات توپیر موجود دی .

هغه لیکي چي : ګاتیانو ، جرمنیانو او رومیانو خپل رعیت په زور دخپلي سلطي لاندې را ټول کړي و خود ترکانو کار څه بل منګه و . ځکه چي هغوې تر خپل بیرغ لاندې بې شمیره مسلمان او عیسایي قبایل را ټول او دهغوې تر منځ یې داسې ټولنه جوړه کړې وه چي په خوشحالی سره یي دهغوې محکمي او پریکړې منلي . په ډیر عزت او احترام سره یې عثمانیانو او دهغوې ځای ناستو ته کتل او همدا دهغوې د فوقیت او لوړتیا ثبوت و. که څه هم څه نورو وحشي قومونو هم همداسي په زور ځواک تر لاسه کړې و اوشتمن ولایتونه یې یو په بل پسي نیول. خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ټول دهغوې په عیش او عشرت او بداخلاقیو کې مصرفیدل. عثمانیانو د خپل عظمت ، ځواک او خپلې برترۍ له پاره د انسانیت لوړتیا معیار وګرځاوله ، او په ډیرې نیکې طر یقې سره یې د خپل لاس لاندې مختلف قومونه خوشحاله او هوسا و ساتل .

فنلې مخته لیکې چې : د عثمانیانو لمړۍ پادشا اورخان او دهغه ورور علاؤالدین و . دوې دحکومت په نظم او جوړښت کې ډیره زیاته پوهه درلوده ، هغوې د عدل ، تنظیم او فوځې امورو له پاره خپلو لښکرو ته ځانګړی روزینز نظا م جوړ کړی و .او دا دعثمانې سلطنت د ځواک سر چینه شمیرل کیږي . دې خلکو د عثمانې سلطنت تر واک لاندې دخپلو خپلوانو ، دوستانو او د خپل مورنې وطن سره خپل ټول اړیکې پرې کړې و اویواځې او یوځې دسلطان په لمن کې سره راټول شوی و . دهغې فرمانبردار او پر هغه یې ویاړ محسوساوه .

بیا د دهغوې د نوري زیاتې حوصلې په خاطرد عثمانې ترک سلاطینو له اړخه هغوې ته ځانګړې روزنه ،تربیه ، ترقې ، اعزاز، او مراتب ورکول کیدل ، چې دهغې په واسطه دهغوې په حوصلوکې ، دهغوې په ولولو کې ډ اډ او دهغوې په هیلو کې یوه نوې جذبه را ټوکیده ، او د هر وخت نه په زیات د عثمانې ترکانو تابع او مطیع ګرزیدل.

دا د عثمانې ترکانو داخلاقې ، تمدنې او دهغوې د کرچار ، د هغوې د صاف اوپاک سلوک اغیزو چې مسلمانان اوعیسایانو دوه مختلف النوع قومونه په یوې لومې کې داسې را نښتې و لکه څنګه چې یو وخت دروم په شهنشاهیت کې ټول ولایتونه تر یوه مرکزه پورې تړل شوې او متحد و . دې خلکو سلطانې بیرغ په فاتحانه توګه رپاوه ، اودهمدې بیرغ په رپیدو سره د اسیا تر زړه او د اروپا او افریقا تر ساحلونو پورې ورسیدل.

په هرصورت دا یوه پریکړې خبره ده چې کله چې هم عثمانې ترکان په کوم ازمیښت کې اچول شوې دې نوهغوې د یوه نوې ځواک سره بیرته ظهور کړې دې ، او همدا ډول حالات په دغه وخت کې هم تکرارشول .

تیمورلنګ د خپلو اتو لکو فوځونو په واسطه دعثمانیانو سلطنت تباه کړ ، دهغوې سلطان یې و نیوه ،او دخپله ځانه سره یې سمرقند ته روا ن کړ ې و . خو د عثمانې سلطنت رعب ا و دبدبه په همغو سیمو کې لا هماغسې پاته وه . او ددې ځواک د بیرته را پورته کولو ټول کره وړه د علې پاشا او ولیعهد د پوهې ، اتحاد ، زړه ورتیا ، شجاعت ، او ځان ځارنی پورې را نغښتې و .

دبلې خوا نه کله چې اروپایانو ته خبر ورسید چې بایزید یلدرم د تیمورلنګ له خوا بندې شوې دې او هغه یې د اوسپنې په پنجره کې بندې له ځانه سره سمرقند ته روان کړې دې نو په اروپا کې دڅواونیو له پاره د فتح اوسوبې جشن لمانځل کیده . کله چې هغوې ته دا خبر را ورسید چې د عثمانې سلطنت د تیمورلنګ له خوا بلکل تر پښو لاندې شوی دې نو هغوې د عثمانې ترکانو څخه دبدلې د اخستلو هوډ وکړ .

ددې مقصد له پاره اروپایې صلیبیانو یو ځل بیا خپل ځواک سره را ټول کړ . او دټولو ځواکونو تر منځ دخپلمنځې سلا مشورو وروسته دا پریکړه و شوه چې یو ستر لښکر ، لکه د پخوا په څیر، د نایکوپولس د ښار په څنډو کې سره راټول کړې . اول د ترکانو تر ولکې لاندې ټولې اروپایې سیمې بیرته ترخپلې ولکې لاندې راوړې ، هلته خپل ځانونه منظم او ځواکونه منسجم کړې ، اودهغې وروسته د فاسفورس د بحیرې څخه تیر شې او د ترکانو اسیاي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرکز د تباهی او بربادۍ وروسته ولکه کړی او په دې تر تیب د عثماني ترکانو ټوله سیمه تر خپلې ولکې لاندې راوړې .

هغوې دخپلو ارادو د پوره کولو له پاره په ډیره چټکه توګه صلیبي ځواکونه سره را ټول کړل او د نایکوپولس د ښار سره یې ځاې په ځاې کړل .

که څه هم تیمورلنګ په خپل فکر کې عثماني سلطنت له منځه وړې و ، خودا دهغه خام خیالي وه ، ځکه د تیمورلنګ د مړیني وروسته پخپله دهغه سلطنت او پادشاهي دوړی وړې شوه ، خو دسلطان بایزید د مړیني وروسته دهغه سلطنت نور هم ځواکمن اوقوي را څرګند شو.

د بایزید د نیولو اودهغې د مړیني وروسته ترکانو ته داسې یو شجاع ، با انصافه ، زړه ور ، زغم کونکې او ازاد فکره سلطان ته اړتیا وه چې د تیمورلنګ دمظالمو او تیریو تلافي وکړاې شی او عثماني سلطنت بیرته خپل هغه عروج او لوړتیا و ته ورسوی چې د تیمورلنګ د یرغل د مخه و .

د سلطان بایزید یلدرم په زوې ولیعهد محمد کې دا ټولې خوبیاني را ټولې شوي وې ، یونانیانو به دې ولیعهد ته د اوښ په څیر د ازاد مزاج خاوند وایه . عثماني سلطنت چې څومره د خپلو اخلافو او اسلافو د جنګې وړتیا و احسان مند دي نو همغومره د ولیعهد محمد د ذکاوت ، او محتاط طبیعت احسان مند هم دی ..

هیڅ شاهي کورنۍ دداسې ذکي حکمرانانو او ځای ناستو په پرلپسې والې باندې دومره ویاړ نه شي کولې لکه څومره چې عثماني سلطنت حکمرانانو په څوارلسمه ، پنځلسمه ، شپاړسمه او اولسمه پیړۍ کې شهرت پیدا کړ او خپل سلطنت یې عروج ته ورساوه .

د عثمانیانو عروج د سلطان اورخان څخه پیل شوي و، چې دخپل پلار عثمان وروسته یې دعثماني سلطنت دنسټ ډبره کیښوده ، دهغې کورنۍ دویم کس چې د جنګ په ډګرونو کې یې دښمن ډیرې ډیري را وپرځول هغه مراد اول دې ، دریم یې سلطان بایزید یلدرم دې چې د نایکوپولس په میدانو کې یې د صلیبیانو متحده ځواک ته ماتی ورکړه ا و هغوې یې دپوره تباهی سره مخ کړل . څلورم کس د بایزیدیلدرم زوې ولیعهد محمد و چې د ترکانو درالویدلې مانۍ معمار دې . پنځم یې مراد ثاني دي چې سکندر یې پرې نښود چې د ترکانو پر خلاف د سترګو د راپورته کولو جرأت هم و نه کړي . شپږم یې محمد ثاني دې چې قسطنطنیه یې ونیوله او د عثماني سلطنت برخه یې و ګرځوله ، اوم یې اول سلیم دې چې کردستان ، سوریه او مصر یې د عثماني سلطنت برخه وګرځول ، او اتم یې سلیمان عالیشان دې چې نه یوازې د موهاکو د میدانو فاتح و بلکه د ویانا دروازه یې هم ور وهله ،او دسمندرونو له لارې یې دخپل امیر البحر په تعاون سره د اروپایانو ټول بحري ځواکونه سره مات را مات کړل.

په هیڅ هیواد کې په پرلپسې توګه داسې ځاېناستي نه دې تیر شوي اونه دداسې حکمرانانو د ځای ناستو له اړخه دوه پیړۍ په پرلپسې توګه حکومت شوې او خپلې واکمنۍ ته یې پراختیا ورکړي ده .

علي پاشا او ولي عهد محمد دهیلس ددریاب دې غاړې ته په غرنیو لمنو کې قیام وکړ ، دهغوې سره د خوراک څښنا ک کافي ذخیره موجوده وه . وسله یې هم په کافي اندازه درلوده ،نو هغوې ډاډمن و خو بیا تر اوسه پورې هغوې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تیمورلنګ له اړخه کوم عکس العمل رانغي ، خو ددې سره سره دوې هیله من و او دهمدې له پاره یې خپل تکړه جاسوسان ټاکلي و.

علي پاشا د تیمورلنګ لمسی وژلې و او بیا یې د هغه په وینه تیمورلنګ ته د سپکاوي ډک لیک لیکلي و او وراستولي یې و . په دې خاطر علي پاشا او لیعهد محمد د تیمورلنګ له اړخه دکومي ناڅاپي یرغل اویا شپیني یرغل منتظر و .او هر وخت یې دا خطر هم احساساوه . نو په دې خاطر دهر ناڅاپي یرغل په مقابل کې تیار ولاړو .

۵۳ *****

یوه ورځ د ماښام د مخه علي پاشا او ولیعهد محمد دواړه ولاړ و اود لښکرو له پاره یې د ډوډۍ دتیارولو څارنه کوله چې څو کسه سپاره دهغوې لورې ته په ګړندی توګه را ورسیدل . هغوې علي پاشا او ولیعهد محمد ته د رارسیدو سره سم خپل آسونه ودرول او دخپلو اسونو څخه راښکته شول . علي پاشا او ولیعهد محمد هغوې دواړه و پیژندل ، هغوې ډیر باوري مخبران وو. دهغوې په لور په کتلو سره علي پاشا او ولیعهد محمد دواړه ډیر هیله من شوي و او په پلټونکي توګه یې خپلو مخبرانو ته کتل . دخپلو اسونو څخه د را ښکته کیدو سره سم دهغو مخبرانو څخه یوه وویل :

سلطان محمد بن بایزید: اودروند امیر علي پاشا ! تاسي دواړو ته دوه ډیر بد خبرونه او دوه ډیر ښه خبرونه مونږ له ځانه سره لرو.

څرنګه چې راغلي مخبر ولیعهد محمد ته د سلطان خطاب وکړ نو ولیعهد محمد هغه ته په ډیرو خیره سترګو و کتل ، مخبر هم په همغه ډول هغوې ته وکتل او ورته یې وویل :

سلطان محمد بن بایزید ! زه ستا د سترګو په کتلو باندې پوه شوم خو زه د حقیقت څخه کار اخلم ، هغه څلور خبرونه مې چې له ځانه سره راوړي دي نو دهمغې خبرونو په بنسټ مې تاته د سلطان په نامه خطاب کړې . لمړی دوه ښه خبرونه در ته اوایم او بیا به دوه خراب خبرونه چې زمونږ له پاره زیانمن ثابتیږی درته واورم .

ښه خبرونه دادې چې د بروصې په ښار کې د سلطنت ټول اراکین را ټول شوي دي ،دهغوې دا غونډه محترم برهان الدین را بللې وه ، په دې غونډه کې ټولو په یوه خوله ته د سلطان په څیر و ټاکلي ،ځکه کوم حالات اوواقعات چې مخته راځي د هغې په مطابق تیمورلنګ زمونږ سلطان نه را خوشی کوي ، نو دهغه په نه موجودیت کې بل څوک ، پرته له تا نشته چې د سلطنت امور مخته بوځي ، او بیروني یرغلګرو څخه د هیواد دفاع وکړي ، په همدې خاطر په بروصې کې د سلطنت اراکینو د برهان الدین په مشرۍ غونډه وکړه اوتاسي یې د سلطان په حیث و ټاکلئ ، شوني ده چې برهان الدین پخپله ستاسي په خدمت کې حاضر شي اودا خبر تاسي ته واوروي .

دې خبر په ولیعهد محمد باندې ډیر بد اغیز وکړ ، تر ډیره پورې په خپل ځای ولاړ و او خپلې شونډی یې چیچلې ، ځکه په دې خبر کې دسلطان بایزید نیول او بندي کول هم شامل و . بیا وروسته ولیعهد په ژړا شو په زمکه کیناست ، بیا یې د زمکې په تیرلوړه ځای باندې سجده وکړه ،اوپه ډیره عاجزۍ او انکسارۍ سره یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې زما خدایه ! زه ستا ډیر عاجز او مسکین بنده یم ، زما ارزو سلطاني او حکمراني نه ده . خو اې خدایه ! که چیرې خلکو زه ددې منصب له پاره ټاکلي یم نو اې پروردګاره ! ماته استطاعت ، استقامت ، او همت را په برخه کړه تر څو زه خپل قوم او ولس ددغه مصیبتونو ، غمونو ، تیارو او توپانو څخه به بري سره بیرون کړم . اې پروردګاره ! زما قوم همدا اوس په ډیرو مصیبتونو ، تکلیفونو او غمونو کې اخته دي نو ما ته همت او قدرت را په برخه کړه ، زما سره نصرت وکړه تر څو دهغوخلکو پر خلاف توره وګرځم چې په ستره بیدیا کې ځلیدا سپوږمۍ او شګې اوبه ګڼي . اې پروردګاره ! زما سره کومک وکړه چې ستا د همدې نصرت په واسطه د خپل قوم له پاره په دې تیارې لارې کې منزل ته د رسیدو له پاره روښناي ولټوم .....

ولیعهد ددې دعا وروست چپ شو . را پورته شو ، خپلې سترګې یې په خپلې لنګۍ باندې وچې کړې ، د ولیعهد ددې حالت په کتلو باندې علي پاشا هم ژړغونی و خو وروسته بیا علي پاشا ورته وویل :

په دې غرنیو لمنو کې دهر چا دمخه زه تاته د سلطان کیدو مبارکي وایم ، سلطان محمده ! زه له تاسره ژمنه کوم چې هغه نا هیلي چې د تیمورلنګ په واسطه پیدا شوې ده نو ډیر ژر به مونږ دا د ویرې اوخوف غلام لرې و غورزوو.، خپل پخواني عظمت اولوړتیا به بیرته ر ا وګرځوو. درونده سلطانه! د سلطان په حیث ستا د ټاکلو سره سم زه دا ژمنه کوم چې زه به دخپلې وینې تر اخري څاڅکي پورې دخپل قوم اوولس د ښیګڼې له پاره خپل ژوند وقف کړم .

دعلي پاشا په دې خبرو باندې محمد چپ شو خو کله چې علي پاشا چپ شو نو بیایې علي پاشا ته وکتل او ورته یې وویل :علي پاشا وروره ! ماته به ته یوازې ورور او یا محمد واې .

ددخبرې وروسته ولیعهد محمد چپ شو خو غوښتل یې نور څه هم ووایي خو علی پاشا یې خبرې غوڅې کړې او ورته یې وویل :

درونده سلطانه ! تر هغې چې د خطاب کولو پوښتنه را ولاړیږي ،نو زه به تاته سلطان وایم ، کله چې ته د قوم له اړخه سلطان و ټاکل شوې نو بیا علي پاشا څوک دې چې هغه به تاته سلطان نه وایي . او لکه څنګه مې چې دپوره ریښتونولې سره د بایزیدیلدرم سره هر ډول ځان ځارنه کړې ده په همدې ترتیب به یې له تاسره هم وکړم. دعلي پاشا په دې خبرو باندې سلطان محمد خوشحاله شو او علي پاشا ته یې وویل :

زما درونده وروره ! څه چې ته وایې هغه وایه ، ځکه چې ماته څرګنده ده چې ته د ملت د ښیګڼې او پرمختګ له پاره زما څخه ډیر مصروف یې . زما وروره ! په دغو نا مساعده حالاتو کې ، په ډیرو بدو وختو کې یوازې ته زما ښې لاس یې ، همدا ته زما ځواک یې ،او همدا ته زما مټ یې ، زما تر مخه همدا ته یوازېنې شخصیت یې چې د خدای نه وروسته پرې باور او اعتماد سره په دښمن باندې دګذار کولو همت او قوت را کې پیدا کیږي . زما وروره ! راغلیو مخبرانو لا تر اوسه پورې یوه خبره کړې ده ، او تر اوسه دهغوې سره درې نور مهم خبرونه هم شته . را ځه چې دهغوې څخه هغه خبرونه هم واورو . بیا به دواړه وروړنه کینو او یوځاې به د راتلونکي له پاره پلان جوړ کړو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلطان محمد ، دعلي پاشا نه مخ مخبرانو لورې ته کړ او دهغو څخه هغه يوه چې خبره کوله هغه ته يې وويل :
ستا دوينا په اساس يو خبر خو ښه و چې تا مونږ ته وويلې ، خو تا په پيل کې ويلي و چې دوه ښه خبرونه دی ، بل ښه خبر څه دې ؟
په ځواب کې مخبر ورته وويلې : هغه بل ښه خبر چې غواړم تاسي ته يې واوروم چې هغه خط چې علي پاشا د تيمورلنګ له پاره دهغه د لمسي په وينه ليکلي او ور استولي و، تيمورلنګ دهغې په لوستلو باندې ولړزيد،د هغې ليک په لوست سره ، داسې و ګڼې ، چې د تيمور لنګ ملا ور ماته شوه . تر ډيره پورې هغه دخبرو اترو څخه وتلي و . ګونګ ناست و . هغه وخت چې ليک هغه ته ورکړ شو نو هغه د جشن په مستيو کې مست و او زمونږ سلطان بايزيد يلدرم هم دهغه به څنګ کې ناست و نو دعلي پاشا د ليک په لوستلو باندې زمونږ د سلطان په مخ باندې د خوشحالۍ نښې را ښکاره شوې .
درونده سلطانه ! په دې ليک کې علي پاشا تيمورلنګ ته په غرنيو لمنوکې د خپل ځاې ځيګي په اړه هم پوره معلومات ورکړي و . خو د هغو غرنيو سيمو ته د راتګ پر ځاې تيمورلنګ د سمرقند په لور خپل فوځ ته دکوچ کولو حکم وکړ. او هغه لښکر چې د سمرقند څخه يې دعثماني سلطنت د نيولو د خوشحاليو نغارې وهلي اوس بيرته د سمرقند په لور به ژړا او فرياد سره د تورو جنډو تر سيورې لاندې روان دې . په دې لښکر کې د علي پاشا په لاسو دتيمورلنګ د وژل شوې وليعهد مور ، خانزاده ، هم ورګډه ده . ويل کيږي چې دتيمورلنګ په لښکر کې دهغې ژړا، واويلا ، چغو او سورو په خپله تيمور لنګ څخه ليوني جوړ کړې دې.
ددې مخبر د خبرو په منځ کې سلطان محمد وويل :
داسې وګڼه چې دا خبر دهغه لمړي خبر څخه هم ډير خوشحاله ونکي دې . نو که چيرې تيمورلنګ دخپل لښکر سره يو ځاې د سمرقند په لور خوزيدلې وي نو داسې وګڼئ چې هغه په خپل زړه کې دا ګمان کړې دې چې هغه به د انقرې په ميدان کې يو ځل د په شاتګ وروسته ، زمونږ د قوت خاتمه کړی وي دا دهغه خيال دې ، په ترکانو باندې داسې ډير وختونه راغلی دي خو په هر وخت کې ترکان د پخوا څخه ډير ځواکمن شوي دي . اوس نو دهغه دوو خرابو خبرونو پيل وکړه ترڅو وپوهيږو چې دهغو دوو ښو خبرونو څخه وروسته دا بد خبرونه کوم کوم دي .
دسلطان محمد به دې خبره باندې د مخبر خوله خندانه شوه او په ډير احترام يې وويل :
درونده سلطانه ! ما لا تراوسه خپله خبره نه ده پوره کړې ، ما چې دومره ښه خبر اوراوه نو تا په منځ کې زما خبره غوڅه کړه . اوکه نه ما خو دهغې خبر يواځې هغه لمړنۍ برخه تاته واوروله ، اصل خبره خو زه اوس کوم .
دتيمورلنګ د لښکر سره يو ځاې زمونږ څه ملګری اوړی را اوړي ، کله چې هغه کوچ کاوه نو هغه وخت هم ښي او چپ لور ې ته اوهم شاته او مخې ته دهغوې څارنه کيدله ، او اوس چې دهغه ښه خبر اخري برخه ده هغه داده چې د شمال په لور دځوميلو تګ نه وروسته په يو ځاې کې تيمورلنګ خپل فوځ ته د پړاو کولو حکم وکړ . د بروصې د خزانو د لوټولو نه وروسته چې کوم څه دهغه لاس ته ورغلي و هغه يې هملته د خپل قيام په وخت کې په څو برخو وويشله . دهغوې څخه يې يوه برخه روسی او اروپايی لښکرو ته ورکړه ، دا روسي او اروپايي لښکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس سوکه سوکه مخکی تک کوي او د توري بحیرې غاړې غاړې ته به ځي هلته ورته د بحر په غاړه یو دینسي سمندري بیړه منتظره ولاړه ده . دغه بیړه روسي او اروپایی لښکر دفاسفورس د دریاب څخه تیروي او ډینیوب ډلټا ته يي روسی ، درونده سلطانه ! تا ته به یاد وي چې د اروپا دوه شهزادگان ، سایرکن او ایکسلا ، د تیمورپه لښکر کې یوځاې شوی و،دهغوې څخه یو يي ، سائرکن ، په جنګ کې ووژل شو.او ایکسلا خوندی دې ، او اوس همدغه ایکسلا د اروپايي ټولو ځواکونو قومندانی په غاړه لري . خو دروسي فوځونو قومنداني پخپله یو روسي سپه سالار کوي.

درونده سلطانه ! ددې خبر نوعیت په دې کې دې چې که چیرې ته او علي پاشا ګړندې سفر وکړئ نو نو دغه روسی او اروپايي لښکر به د دینسي بحري بیړۍ ته د ور رسیدو تر مخه ونیسئ او کار به يې ورتمام کړئ . نو که چیری تاسې دغه متحده لښکر د توری بحیري په غاړه له منځه یوسئ نو بیا یاد ساتئ چې دا خبر دسمرقند په لور د تلونکي تیمورلنګ پورې هم ور رسیږي ، هغه ته لمړئ ضربه دهغه د لمسي دمړيني ، ددوه لکو فوځونو د له منځه تللو په وخت کې ورکړل شوې دې او که خداې وغواړې نو دهغه ملا ته به دویمه ضربه د روسی او اروپایی لښکرو د ماتې په اساس ورکړل شي . زه هیله لرم چې دا خبر به تیمورلنګ له یوه سره مات کړي ، ځکه چې تیمورلنګ د ماتې خوړلو دغږ سره عادت نه لري . کله چې هغه ته خبر ورکړل شو چې د انقري په شاوخوا کې د هغه لمسي ډیره خرابه ماتې خوړلې اوپخپله په کې هم له منځه تللې دې نو دهغه د مخ حال داسې و چې په خوله باندې نه شي بیانیدلاې .

مخبر تر دې ځایه خبرې وکړې او لږ څه توقف یی وکړ . څه فکر یی وکړ، سلطان او علي پاشا ته یې وکتل اوبیا یی خپله خبره شروع کړه.

درونده سلطانه ! لمړئ دوه ښه خبرونه مې تاسې ته وویل : خو زمونږ سره داسې خبرونه دې چې زمونږ له پاره خطرناک ګرځیداې شی . هغه درته وایم ، خو که چیرې ددې خبرونو څخه هم مونږ په خپل وخت لاس وګریوان شونو زه هیله لرم چې هغه خطر ات چې زمونږ په سرونو باندې ګرځي هغه به مونږ و ځنډولې شو.

لمړئ خبر د کرمیان په اړه دې . پخوا سلطان بایزیدیلدرم د کرمیانو قوت اوځواک ځپلې و .اودکرمیان حاکم د ماتې خوړولو وروسته تښتیدلې و . اودهغې ټولې سیمې سلطان بایزیدیلدرم په خپل سلطنت کې را ګډې کړی وې ، خو دهغه وخته چې عیسایي نړۍ تیمورلنګ زمونږ پر خلاف را ولمساوه ،نو تیمورلنګ زمونږ مخې ته دراتللو څخه هم ویریده ، اودخپل ځان په شاوخوا یې ځواکونه تقویه کول ، په همدې ځواکونو کې یو دکرمیان د حاکم هم دې .

زمونږ په لاسو د ماتې خوړلو وروسته دکرمیان حاکم په خپله دتیمورلنګ دربار ته ورغلې و . اوزمونږ پر خلاف یې ترې کومک غوښتې و . تیمورلنګ دهغه موجودیت دخپل ځان له پاره یو غنیمت ګانه ، هغه د کرمیان والي ته کومک هم ورکړ او فوځ یې هم ورسره ملګري کړ . نو اوس دکرمیان والي د تیمور لنګ د ورکړل شوي ځواک سره یو ځاې یو ستر قوت راټول کړې دې .

ددې نه اخوا دا چې تیمورلنګ دکوچ کولو تر مخه دکرمیان د حاکم سره د یوه قاصد په واسطه اړیکي کلک کړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ته يې نورزيات مالي کومکونه هم استولي دي او دخپل لښکر څه دلګي يې هم ور ليږلي دي . تر څو د تيمورلنګ نه وروسته د کرميان حاکم زمونږ دغه پاته ځواکونه له منځه يوسي .اوپه راتلونکي کې ترکان ددې ورتيا و نه لري چې هغوې د تيمور دتاتاريانو پر خلاف کوم عمل وکړي .اودخپلې ناکامی انتقام واخلي. د کرميان حاکم ددې ځواک د تر لاسه کولو وروسته په مستی کې راغلي او هغه سيمي چې په تيرووختو کې يې تر خپل واک لاندې درلودې پر هغوې يرغل کړې او بيرته يې ولکه کړي دي ، خواوس هغه هڅه کوي چې خپل حکومت او نظام مستحکم کړي ، زما په فکر چې د نظام دټينګښت وروسته به هغه زمونږ پر سلطنت نورې حملې هم وکړ ې او زمونږ د کمزورې کولو له پاره به کار وکړي . دا لمړی بد خبر و .

دويم بد خبر په اروپا کې د صليبي ځواکونو په اړه دي . داروپا هر هيواد او هرې برخې ته دا خبر ورسيدلي دې چې د انقرې سره نژدې مونږ د تيمورلنګ په مقابل کې ماته خوړلي ده . اودا چې تيمورلنګ زمونږ ځواک په مکمله توګه له منځه وړې او تر پښو لاندې کړې يې دې ، اوس د اروپا دا ځواکونه فکر کوي چې تيمورلنګ د ترکانو ټول شته او ځواک د تاتاريانو د لښکرو په واسطه پناه کړ او ترکان اوس د بيرته را پورته کيدو وړ نه دي .

دې خبرو داروپايي ځواکونو حوصلي غښتلي کړي دي ، که څه هم مونږ په پولوپ کې د راهبانو او پادريانو انجمن له منځه وړې دې ځکه همغوې و چې د صليبي جنګونو له پاره يې خلک تيارول او دهمدې صليبي جنګونو پيلامه يې کړې وه ، خو لا تر اوسه دهغوې د ټولو مشر پاپای اعظم يې ژوندې دې او هغه به په هر صورت د صليبي جنګونو پيلامه يو ځل بيا کوي او د تيرو صليبي جنګونو د ماتې بدل به اخلي ، اوس دهمغې په وينا صليبي ځواکونه يوځل بيا زمونږ پر خلاف را ټوليږې او دنايکوپولس د ښار په شاوخوا کې يې د را ټوليدو لړی روانه ده ، تر اوسه هغوې په ډير لمړني حالت کې دې ، او ل داچې تر اوسه يې د فوځونو شميره دومره نه ده لوړه شوي چې زمونږ له پاره خطر ناکه و ګرځي ، خو بيا هم دټولې اروپا څخه صليبي جنګجويان ډلې ډلې هلته نايکوپولس ته را رسيږي ، او سوګند يې يادکړې چې نن تيمورلنګ د عثماني ترکانو فوځ تر پښو لاندې کړې نو مونږ به هم خپله بدله اخلو او خپلې د لاسه تللي سيمي بيرته ولکه کوو. بلکه تر څنګ به يې عثماني ترکان داروپا څخه بيرته باسو. هغوې دهمدې هوډ لاندې را ټوليږی .

مخبر مخته ولاړ او زياته يې کړه چې :

درونده سلطانه !دا هغه دوه بد خبرونه و چې تاسي ته مې په مخکې کيښودل ، اوس ،درونده سلطانه ! که ما او ملګري ته مي کوم حکم وی نو وي واياست .

زما دوستانو ! لږه شيبه ځنډ وکړئ . زه دخپل ورور علي پاشا سره مشوره کوم . د اخرې پريکړې په هکله به تاسي خبر کړم . داخبرې سلطان په ډيرغور سره خپلو مخبرانو ته د کتلو وروسته وکړې او بيا سلطان د علي پاشا په لور ور وګرځيد او ورته يې وويل :

علي پاشا! زما وروره ! خبره خو ټوله هغه ده مخبرانو ستا تر مخ وکړه . وروره ! دخوشحالی خبره خو داده چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمورلنگ ستا چلنچ نه دمنلي او د غرنیو سیمو په لور د راتګ په ځاې یې د سمرقند په لور خپل فوځ کوچ کړې دې .او زما له پاره د ناخوښی خبره ددا ده چې زما محبوب پلار د تیمور لنګ سره بندي دي . زما ورور موسې او زما میرنۍ مور ډسپنا هم ورسره بندیان دي . زما له پاره همدا د ډیر درد او تکلیف نه ډکه خبره ده.

زماوروره ! اوس زمونږ تر مخ درې محاذه دي ، یو د روسانو او اروپایانو دمتحده لښکر چې همدا اوس د روم د بحیرې په لور د ډینس د بیړۍ په لور روان دي . بل د کرمیان د حکمران چې همدا اوس یې زمونږ په ځینو سمیو باندې ولکه کړې ده ، او دریم د صلیبې ځواکونو محاذ دې چې همدا اوس د نایکوپولس د ښار په شاوخوا کې سره را غونډیږي . وروره ! زه دا ټول کارونه تا ته درسپارم ، ددې څخه مخته زما پلار بایزید یلدرم هم په ټولو کارونو کې له تاسره مشوره کوله ،وروره ! ستا تجربه او پوهه له ماڅخه ډیره زیاته ده . زه ستا د پوهې او تجربې په مقابل کې په نشت شمیرل کیږم . هر هغه پریکړه چې ته وکړې او هر هغه مشوره چې ته راکړې هغه به اخري وی اوس وواېه چې ددې ټولو حالاتو د کنترولولو له پاره څه ډول پلان باید جوړ کړل شی .

د سلطان محمد دپوښتنې په هکله علي پاشا لږ څه توقف وکړ او په فکر کې ډوب شو .اوبیا یې وویل:

درونده سلطانه! ما ستا او د مخبرانو تر منځ دخبرو په وخت کې یوه ډیره ستره پریکړه کړې ده . هغه څه چې زه یې وایم په غور سره یې واوره . دا چې اوس اروپایی او صلیبې ځواکونه یو ځل بیا د نایکوپولس دښار په شاوخوا کې سره را ټولیږی ،همداسې یې پریږده چې راټول شي . دا چې هغوې زمونږ په مقابل کې خپل ځانونه سنبالوي په هغې کې ډیر وخت لږیږي . مونږ ددې اړتیا نه لرو چې سمدستي دهغوی په مقابل کې متحرک شو. که چیری مونږ داسې وکړو نو زیان به یې مونږ ته راشي . زمونږ له پاره بل محاذ دکرمیان محاذ دی ، خو دکرمیان حاکم هم هر څه یې چې زړه غواړ ي و دې یې کړي ، هغه ته یو څو ورځې ازادي ورکړه . زه ګورم چې هغه به تر کومه ځایه زمونږ به سیمو باندې ولکه وکړي ، خو کله چې وخت راشي نو د تیر وخت په څیر به کرمیان دحاکم ټول باد وویستل شي

.

اوس خو زمونږ تر مخه دروسانو او اروپایانو د متحدلښکر خبره پرته ده . پردوې باندې حمله کول زمونږ له پاره ډیره ګټه ور ه ده .درونده سلطانه! لمړۍ خو ددوې سره د بروصې څخه د لوټ کړل شوي خزانې یوه برخه ده،خونږ باید هغه بیرته ترې راستنه کړو . ددې نه علاوه د تیمورلنګ سره د ملاتړ په اساس به هغوې د تیمورلنګ له اړخه هم نازول شوي وي او هغه شیان به هم ټول د هغوې سره وي ، نو په دې خاطر ددغو دوو علتونو په اساس په دغه لښکر باندې تر هر څه لمړۍ ګذار کول په کاردي .

که چیرې مونږ د روسانو او اروپایانو دغه لښکر باندې سترګې پټې کړو او پریږدو چې ولاړ شي نویاد ساته چې دا خلک به په ډینسي بیړۍ کې دسپریدو وروسته د ډینیوب دریاب کې د ډیلټا په اروپایی سیمو کې ښکته شي اوهغه اروپایی لښکر چې همدا اوس په نایکوپولس کې سره راټولیږي ، دهغوې سره یو ځاې شي او په دې تر تیب به د صلیبیانو په ځواک کې ډیرزیاتوالي راشي او بیا به داخلک زمونږ له پاره ډیر زیات خطرناک و ګرځي ،

په دې حالاتو کې زه ، زه دا وایم چې مونږ باید همدا اوس دخپل لښکر سره یوځاې ددې ځایه کوچ وکړو او په ډیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیړه د توري بحیرې په لور ولاړ شو او د روسانو او اروپایانو متحده لښکر هلته ډینسي بیړۍ ته دورسیدو تر مخه زمونږ د لښکر په واسطه را وګرځوو .

زه پوهیږم چې د توري بحیرې په غاړه به زمونږه او د روسانو او اروپایانو د ګډ لښکر تر منځ خونړۍ نښته کږی ، خو زه هیله لرم چې مونږ به هغوې هملته د سمندر په غاړه د فنا سره مخ کړو . نو په دې خاطر زه ستا تر مخه یو وړاندیز کوم ،هغه دا چې د خپل کوچ څخه تر مخه خپل مخبران هم هغې لورې ته واستوئ تر څو د دښمن د حرکاتو څارنه وکړي او دهغوې په اړه تاسو ته په وخت معلومات درکړي . توري بحیرې ته د رسیدو سره سم تاسې ددښمن او بحري بیړۍ تر منځ حایل شئ ، له تاسې سره به ستاسې خپل لښکر وی زه به په غرنیو سیمو کې اخو دیخوا اوړم را اوړم ، کله چې دښمن له تاسره ټکر وکړي نو ته یې تر لږه وخته پورې مصروف کړه ، خوکله چې ددښمن ټول صفونه له تاسره په جنګ کې و نښلي نو زه به پرې د شا له اړخه یرغل دروړم ، اوزه هیله لرم چې دهغوې هیڅ عسکر به ژوندې ولاړ نه شي . ځکه چې د مخې له لورې به تاسې یاست او د شا له لورې به زه یم ، دهغوې شې اړخ ته به سمندر وي ، په دې ترتیب به دهغوې دړې واړه اړخونه بند وي هغوې به

ت کې د روسانو او اروپایانو ګډ لښکر د توري بحیرې په څنډو څنډو کې سفر کاوه ، هغوې خوشحاله و ، د خوشحالي

ی ، ... ځکه چې هغه زمونږ دهیواد پولي دي . اوکه چیرې هغه لورې ته و تښتیږي هم

ه پاره یو ستر خوزښت پیل کړي و نو دهغې مقصد د شندولو له پاره هغوې د تیمورلنګ په څیر یو غیرمسئول وګړي

نو مونږ دهغوی تعقیب کوو ... شو او د کابودې سره یې مخ کولی شو . دروندة سلطانه ! هغه څه چې ما ویل وو مې ویل

دتوري بحیرې په غاړه غاړه باندې د ډینس د بیړۍ پورې ور رسیدل ددوې خپل حق و .

. ددې خبرې وروسته علي پاشا چپ شو .

مخې ته را ودانګې ، خوکله چې سلطان محمد دخپل فوځ سره یوځای دهغوی لاره و نیوله نو هغوی ډیر حیران شول ،

د علي پاشا په دې ټولو خبرو سلطان مسکې و. مخکنه ورځې او علي پاشا یې په ملا و ټپاوه ، علي پاشا وروړه ! سوګند

سلا اوروسي جرنیل دواړو د بحیرې په غاړه دخپلو فوځونو د تم کیدو حکم وکړ . بیا ایکسلا خپل دوه سالاران مخته ور

ژدې ... څخه مخته دې او وروسته ورپسې فوځ په ډیره منظمه توګه صفونه

بیا سلطان مخبرانو ته مخ کړ اوورته یې وویل :

همدا اوس له دې ځایه حرکت وکړئ ،مونږ ته د دښمن د تم ځایو اودهغوې د کړچار څخه په وخت خبر راکړئ ، لږه

جنګ کړی دی خو دا زمونږ بدقسمتي وه چې مونږ دهغې په مقابل کې په شا تګ ته مجبور شو. دهغه سره اته لکه فوځ

ددې سره یو ځای مخبرانو دهغه ځایه حرکت وکړ ، او ورپسې لږه شیبه وروسته سلطان او علي پاشا دواړو د خپلو

ه تر لاسه کړئ.

... شهزاده ایکسلا ته وواياست چې ستاسې پرلپسې لري.......

توري ... له ډیرې بدې ماتې سره مخ شئ ، هیڅکله هم نه ، مونږ ددې څخه زیات له تاسره خبرې

ه لرو چې د همدې بحیرې په غاړه به هغوې ته ماتې ورکړو او له منځه به یې یوسو.

شخص زمونږ له پاره د مصیبتونو او ستونزو سبب وګرځي.

ې جنګ په پوره عروج کې و یو بل انقلاب منځته راغې اودغرونو دمنځه علي پاشا دخپل لښکر سره راووت اوپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ره ډاد موجود و او فکر يې کاوه چې سلطان محمد به د خپلو ډېرو لږو عسکرو سره ډېر ژر تر پښو لاندې کړي .
سلا چې کله دا حال وکوت چې په مخکې ورته سلطان محمد ولاړ دی او ددينس د بحري بيړۍ پورې يې رسيدل
ه غاړه لري نو دهغوې دا حال اوس درحم وړ وګرزيد، ځکه چې دعلي پاشا نوم هغوې ته په خپله دهيبت او ويرې

، په دې اساس روسي جنرال او اروپايي شهزاده فکر وکړ چې که چيرې جنګ اوږود شي نو دوې به دعلي پاشا په
نه يوه ډول يو لورې ته لاره پرانستل شي .او دوې د بحري بيړۍ پورې ور سيږي .
بدقسمتي وه چې د خپل ټول ځواک په جنګولو سره يې بيا هم نه خو سلطان محمد او نه علي پاشا دخپله ځايه و خوځول

ې تيارې نه د ژوند د رڼا په لور د تيښتې لاره لټوله، علي پاشا او سلطان محمد دواړو ددواړو اړخونو څخه دهغوې
زې روسي سالار بلکه داروپا شهزاده هم ووژل شول.
سکته شو ،بيا سلطان محمد ورمنډه کړه اوعلي پاشا يې په خپله غېږ کې و نيو .دهغه تندي يې ښکل کړاو بيا يې په ډېره

ې د تورې بحيرې تر څنګ د غرنيو لمنو څخه د را وتلو په وخت کې به دښمن باندې کوم ناتار ګډ کړ نو زه ستا هغه

که ته زما د ميړانې له پاره سلام کوې نو زه به هم ستا دميړاې او جرأت له پاره سلام وکړم. که چيرې دواړو يو ځاې

اتې چې مونږ د تيمورلنګ څخه وخوړه ،په هغې کې زما پلار و نيول شو ، او مونږ دواړه د هيلس ددرياب څخه ديخوا
شوکت او دبدبه چې مونږ ته په تيرو وختو کې را په برخه شوې وه هغه به بيا هيڅکله هم مونږ ته بيرته را ونه

لنګ د لمسي سر دې پرې کړ او بيا دې دهغې په وينه باندې د هغه دادا تيمورلنګ ته ليک و ليکه او روته دې
ځاې يې د سمرقند په لور مخه کړه . دتيمورلنګ دلمسي په وژلو او دهغه لښکر ته دماتې ورکولو سره تا دخپلو برياو
وخت عظمت بيرته تر لاسه کولو کې بريالي شو.
ما وروره ! زه په دې خاطر ستا نوم اخلم چې ما دا ټول کارونه په ځانته ځان نه شو تر سره کولې ، په دې خاطر چې د
سره کړم . علي پاشا ! دا ته وې چې ستا په واسطه دا عظمت مونږ ته بيرته تر لاسه کيږي . د تورې بحيرې په غاړه د
لار بايزيدېلدرم سره د اروپايي هيوادونو به پراخه ميدانونو کې د صليبيانو متحده ځواکونه مات کړل او هلته دې هم دخپل

بيا د تورې بحيرې په ساحلونو کې د روسانو او اروپايانو متحده لښکر ته ماته ورکولو نه وروسته اوس زه دا
کې په کوم عملي پلان باندې کار کوو .
. په دې خاطر چې دا زما فرض دي چې ستا د غوښتنو درنښت وکړم . اوس چې څه زما په فکر کې را ګرځي ، هغه
روسته همدلته انتظار وکړو ، دماښام د مخه يو مخبر چې په يوناني ژبه باندې ښه پوهيږې ، مخته وليږۍ ، چې د تورې
، نو په دې خاطر تاسې دهغوې د ښه راغلاست له پاره لاندې و دريږۍ .
يو سره يو ځاې د اسود په بحيره کې ولاړې خپلې بحرى بيړيو سره يو ځاې کړو ، دهغه نه وروسته بيا زمونږ تر مخه
خه خبر کړو . دويم دا چې مونږ د بروصې په لور څه مخبران وليږو او هغوې دخپلو برياو څخه خبر کړو خو دهغوې
کولو وروسته به مونږ د فاتحينو په څېر د بروصې ښار ته ور ننوځو.د بروصې په ښار کې د څو ورځو تم کيدو او په خپل
ماته کړو چې په راتلونکې وختو کې هغوې بيا زمونږ پر خلاف د راپورته کيدو جرأ ت و نه کړي .

يرو چې په يوناني ژبه باندې پوهه ولرى ، او هغوې ته د روسي او اروپايي لښکرو د راتګ خبرو رکړي .د دينس په
هر څه باندې ولکه وکړو اودهغې وروسته بيا دخپلو برياليتوبو نو په لور قدم واخلو .
د خپلو لښکرو سره يو ځاې يو ځل بيا د تورې بحيرې په غاړه غاړه ساحلونو کې خپل پرمختګ ته دوام ورکړ.

څو دهغه ښه راغلاست وکړي . د حويلۍ انګړ ته د رارسيدو سره سم برهان الدين و دريد او درې واړو ته يې مخ کړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وند دتیرولو په ښیر حالت اوس په پوره توګه تبدیل شوي دي . زما خورې ! زما لونو! د ځانونو هوډمن آند او د قوم
و ګنئ چي دشپي په زړه کي د بې وسۍ لمر را وخوت .

په ارام زړه سره درته دهغوي په اړه خبرې وکړم.
ور واړه هملته په میلمستون کي کیناستل ، تر لږه وخته پورې چپه چپتیا وه ، خو دا چوپتیا ریونا په خپلو خبرو باندې ماته

مو ځوانانو په اړه خبرې کوي ، چي د هغوي هوډمن تیور یو انقلاب راوړي دي . او د چا جرأتمندۍ د زړه په دښته

بندي کړل شو . او علي پاشا او ولیعهد محمد دواړه د خپلو فوځونو سره یو ځاې دهیلس ددریاب څخه راتیر او په غرنیو

. ځکه چي د بروصي دسلطنت ټولو اراکینو هغه د رایو په اتفاق سره د ولیعهدۍ څخه سلطان محمد ټاکلي دي) . ما

وینه باندی یو لیک تیمورلنګ ته ولیکه او ور ویی استاوه ، په دې لیک کې یې تیمور لنګ ته بلنه ورکړې وه چي

یرۍ دینس کي سپاره شي او د اروپا په ساحل باندې ښکته شی او هلته په نایکوپولس کې د اروپایي صلیبیانو دلښکرو سره

څخه راووتل اوپه ډیره چټکتیا سره یې د توري بحیرې په لور مخه کړه .
یو عسکر او یو یو سپه سالار یی ورختم کړ ، بیا یې دخپلو لښکرو سره یو ځاې د دینس د بحري بیړۍ په لور مخه کړه تر

اوپه هغه کي زمونږ سلطان بایزید و نیول شو نو په هغه وخت کي چي زمونږ د قوم د تذبذب کوم حال و هغه اوس د سلطان
خپلې سترګي سمي کړو.

اخله ، برهان الدینه وروره ! ستا ددې زیرې په واسطه مونږ درې واړه د ځانته والي د عذاب او تعذیب اوتکلیف

کینه ، مونږ به ډوډۍ تیاره کړو ، نن ماښام به ډوډۍ دخپلې خور او دوو لونو سره یو ځاې خورو . دهغې وروسته بیا ولاړ

عثماني امپراطوري او پر خلاف یې د صلیبیانو سازشونه (۳۱مه)

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .

زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دي ؟

اوس تاسي ددې تاریخي ناول یو دیرشتمه برخه لولئ :

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسلطان محمد اوعلي پاشا يو جاسوس چي په يوناني ژبه باندې ښه پوهيده ، هغه ولاړ او د وينس د بحري بېړۍ کپتان ته يې دا پيغام ورساوه چې د روسانو او اروپايانو کوم متحده لښکر چي دهغې په بېړۍ کې سپرېږي او د اروپا ساحلونو ته سفر کوي هغه په لړ واټن کې دي او ژر به را ورسيږي، په دې خاطر هغوې بايد ټول راښکته شي او په وچه زمکه دهغوې ښه راغلاست وکړي .

د وينس د بحري بيړۍ وګړو اوسالارانو دا خبره دخپل ځان له پاره يوه نيک بختي وګڼله ، په دغه بيړۍ کې چې ځومره ملاحان و هغوې د خپل امير البحر په حکم باندې د جهازونو او لويو کشتيو څخه راښکته شول ، وچې ته راغلل تر څو روسي او اروپايي لښکرو ته د فاتحينو په څير ښه راغلاست ووايي .

هلته سلطان محمد او علي پاشا ته دا ډاډ و چې دهغوې مخبر به خپل کار په ښه توګه تر سره کړې وي. په دې خاطر هغوې د توپا ن په څير د بحري بيړۍ په لور دتورې بحيرې په غاړه غاړه را غلل . دواړه سلطان محمد اوعلي پاشا دخپلو متحده فوځونو سره يو ځاې داسي وخت بحري بيړۍ ته را ورسيدل چې ورځ تياره شوي وه ، بيا د شپې په تکه توره تياره کې يو بل انقلاب راغې او سلطان محمد اوعلي پاشا دخپلو لښکروسره يوځاې د بحري بيړۍ په ملاحانو او امير البحر باندې يو ناڅابه راکيښودل .اودهغوې ټولو کار يې ورختم کړ. هغوې په دغه بحري بيړۍ کې خپل څو دلګي داسي عسکر سپاره کړل چې د بحري جنګ تجربه يې هم درلوده په دې خاطر د وينس دغه بحري بيره يې دشپې په تياره کې د ترکيي د بحري بيړۍ په لور يوړه .

خو څرنګه چې دا دومره زيات عسکرى بريا نه معلوميده،نوپه دې اساس سلطان محمد او علي پاشا نه خو هلته تم شول او نه يې خپلو عسکروته ددمې کولو وخت ورکړ. بلکه په هماغه وخت کې يې خپل لورې تبديل کړ او دواړو لښکرو د کرميان په لور کوچ وکړ. ځکه هغه دعثماني سلطنت ځيني سيمي بيرته تر خپلې ولکې لاندې راوستي وې او نورو باندې يې هم يرغلونه کول .

څرنګه چې دکرميان حاکم ته د تيمورلنګ له اړخه پوره مالي او عسکرى کومک ور رسيده ، او تيمورلنګ ورته يو لوې لښکر هم په واک کې ورکړې و او تر څنګ يې هغه په خپله هم پوره لښکر درلود. کله چې هغه ته خبر ورسيد چې د مسلمانانو نوى سلطان محمد دخپل سپه سالار علي پاشا سره يو ځاې دهغه په لورې را روان دي نو هغه سلطان محمد اوعلي پاشا ته کوم اهميت ور نه کړ . ځکه چې د کرميان حاکم په دې ګمان او غلطۍ کې و چې تيمورلنګ د عثماني ترکانو ټولو ځواک تارومار کړې دې ، هغه په همدې دوکې کې ککړ و چې نوې سلطان محمد او علي پاشا به د لږو لښکرو سره د هغه مقابلې ته راشي او هغه به يې د وزو او ميږو د رمې په څير مات کړى . هغه دا اندازه هم لګولې وه چې که هغه د نوى سلطان محمد اوعلي پاشا لښکروته ماتى ورکړه نوبيا هغه په عثماني سلطنت کې تر لرې لرې ځايو پورې يلغار کولې شي او دهغوې ډيرې سيمي تر خپل واک لاندې راوستلې شي او خپله واکمني پراخولې شى . ددې نه اخوا هغه لښکر چې دهغه د قوماندې لاندې کار کوي نو دهغوې حوصلې هم ټينګې وي او د تيرو څو اونيو را په دې خوا يې د عثماني ترکانو په سلطنت باندې حملې کولې او دنورور زياتو حملو هوډ او هيله يې هم درلوده . تر څو ډير زيات لوټول وکړي او په خپلو ښمنيو کې ډيرښت را وړي .

خو دکرميان حاکم ته چې کله خبر ورکړل شو چې د عثماني ترکانو نوي سلطان ، سلطان محمد اودهغه جنرال علي پاشا په ډيرې چټکۍ سره ستا لورې ته مخ کړې او را روان دي نوهغه په يوه داسي ځاې کې خپل لښکر ته پړاو ورکړ چي شاته يې يوه ستره غرنۍ لړۍ پرته وه .

د کرميان حاکم هلته په دې خاطر پړاو کړى و چې که چيرې د سلطان محمد اويا علي پاشا څخه ماتي وخورى نو هغه به سوکه سوکه خپل لښکر شاته و تمبوي اود دې غرونو اوغونډيو په سرونو به و خيژى اودښمن په لښکر باندې به داسي تيرې را وروى چې دښمن پخپله شاته تګ ته مجبور کړل شي . اوکله چې دښمن شاته و تمبيږي نو دي به پرې په پوره ځواک او قوت سره يوه درنه حمله وکړى او په دې تر تيب به ماتې په فتح او سوبې باندې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تبديله کړی . د کرميان حاکم د همدي فکر په اساس غرنيو لړيو کي دخپل ځان له پاره دناستي ځاې او د عسکرو له پاره پړاو جوړ کړی و.

د کرميان حاکم په زړه کي هم دا پتيبلي وه چي کله چي د سلطان محمد او علي پاشا لښکرې دهغه ترمخ راشی نو هغه به يې ارا م ته پري نږدی ، د هغوي د لته د رارسيدو سره سم به پري يرغل کوي او هغوي به له تيغه تيروي ، خو دا دکرميان د حاکم غلطه انګير نه وه ځکه د سلطان محمد او علي پاشا جاسوسانو ډير په ګړندۍ توګه خپل کارونه سر ته رسول او هغوې سلطان د ټولو حالاتو څخه پوره پوره خبر کړې و. کله چي دسلطان لښکر په همدې غرنيو لړيو کي د کرميان د حاکم سره مخامخ شي نو هغه دسلطان او علي پاشا د لښکر په کتلو سره سمدستي پر هغوې يرغل وکړي، نو سلطان او علي پاشا په خپلو منځو کي مشوره وکړه او دخپلو عسکرو صفونه يي لا د پخوا څخه منظم کړي و او د کرميان دحاکم د لښکر مخې ته په همدې نظم سره را غلل . خو د کرميان حاکم دخپلو جاسوسانو په وينا سمدستي يرغل تم کړ ، ځکه د هغه مخبرانو هغه ته خبر ورکړی و چي سلطان او علي پاشا ته د سمدستي حملي خبر دهغه مخبرانو ورکړی و نو په دې خاطر د هغه د سمدستي حملي د مخنيوي او شاته تمبونې په هکله سلطان او علي پاشا دواړو نوې پلان جوړ کړی .

دسمدستي حملی نه کولو يو علت دا هم و ، خو تر ټنګ يي دويم علت دا هم کيداې شی چي هغه غوښتل سلطان او علي پاشا پريږدي تر څو خپل پړاو جوړ کړی او بيا دهغه وروسته دجنګ پيلامه وشي . هغه ويريده چي که چيرې د پړاو د کولو پرته پر هغوې يرغل يوسی نو د ماتي په صورت کي به هغوې د پړاو ټول شيان له ځانه سره بيرته يوسي او دکرميان حاکم او لښکرو ته به يې څه غنيمت په لاس ور نه شي . په دې خاطر هغه سلطان او علي پاشا ته ښه پوره وخت ورکړ چي خپل پړاو جوړ کړی او خپل صفونه منظم کړي .

کله چي د کرميان حاکم ته معلومه شوه چي سلطان محمد او علي پاشا دخپل پړاو څخه فارغه شوی دې نو بيا يي په خپل لښکر کي دجنګ نغاره و ډبوله .

سلطان محمد او علي پاشا هم دخپلو فوځونو صفونو سهی کړل ، دپخوا په څير يي فوځ په دوو برخو وويشه، دکرميان حاکم هم دهغوې په لور دکتلو سره سم خپل فوځ په دوو برخو باندې وويشه . بيا ددښمن په لور د کتلو سره سم علي پاشا سلطان محمد ته وويل :

درونده سلطانه ! لکه ټنګه چي زمونږه مخبرانو مونږ ته خبر راکړې چي کرميان حاکم دلته ځکه پړاو کړې دې چي زمونږ پر لاسو د ماتې وروسته به شاته تمبيږي او په دې غرونو او غونديو به ور خيژي او د هغه ځايه به پر مونږ باندې د تيرو باران را وروي تر څو زمونږ په لښکرو کي افراتفری را پيدا شي نو بيا به يوناڅاپه پر مونږ باندې يرغل وکړي او زمونږ پښي به د ميدان څخه بيرون کړي . درونده سلطانه ! زه غواړم چي د کرميان حاکم ته داسي فرصت په لاس ورنکړم ، زما په فکر په داسي ځاې کي دکرميان حاکم پړاو د هغه په حماقت او بې عقلۍ باندې دلالت کوي . دا په دې نه پوهيږي چي که چيری هغه زمونږ په لاسو د ماتي سره مخ شی نو د هغه او دلښکر دتيښتی ټولي لاری به يی تړلی وي ، خو فکر کوم دهغه سره يواځی يوه لاره ده چي دلته يي پړاو کړې دې او هغه هم دا چي غواړې شاته و تمبيږي او د غرونو سرونو ته و خيژ ي او پرمونږ دهغه ځايه د تيرو باران وکړی خو زه غواړم چي د کرميان د حاکم دا لوبه هم د ناکامۍ سره مخ کړم . په دې لړ کي له ماسره يو وړانديز شته او غواړم له تاسره يي شريک کړم او هيله لرم چي ته به يي راسره ومنې.

سلطان ورته په ورين تندي وويل چي : علي پاشا ! وروره ! دا ته ټنګه خبری کوی؟ ايا ته داسي فکر کوی چي د جنګ په ميدان کي به زه ستا تجويز ونه منم . وروره ! زما له پاره ستا هر تجويز اخري دې ، اوس وو ايه چي زه ستا په دې تجويز څه ډول عمل کولی شم . خو وروره ! هغه څه چي ته ويل غواړې د ويلو تر مخه په دې خبره باندې هم غور وکړه چي مونږ دواړه ورونه به هڅه کوو خپل لښکر ته دا هم وايو چي مونږ به د قدوس خداې په کومک سره د کرميان حاکم او دهغه لښکر ته ماته ورکوو خو د کرميان حاکم به ژوندي نيسو. زه غواړم هغه ته يو سبق ورکړم. ځکه چي په تيرو وختونو کي هم چي کله دې ته موقع برابره شوي زمونږ پر خلاف يي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بغاوت اوسرکشي کړي ده ، ارامو او بې ضرره خلکو ته يي ستونزي پيدا کړی دي او زيان يی ور رسولي دي . دخپلو سيمو څخه را وتلی او زمونږ په سلطنت کي يي تر لري لري ځايو پوري يلغار او لوټ مار کړي دي ،ښارونه اوکلي يی يوپه بل پسي له منځه وړی ا و کنډري يي تري جوړي کړي دي ، زه غواړم دې ته دخپل دغه بد عمل سخته سزا ورکړم . زه نه غواړم چي نوموړي زمونږ څخه د ماتي خوړلو وروسته د تيښتي لار پيدا کړي او و تښتيږي ، اوس وايه وروره ته څه واي ؟

لکه څنګه چي زمونږ مخبرانو ويلي چي د کرميان حاکم غواړی چي زمونږ پر شا تمبولو باندې بريالي شي . هغه فکر کوي چي د لښکرو شميره يی زمونږ څخه ډيره ده . او دتيمورلنګ روزل شوي لښکر هم ورسره يو ځای دي . دا همغه لښکر دي چي دتيمورلنګ په جنګ يی زمونږ په شا تمبولو کی رول درلود ، ددې عسکرو حوصلي ستري او ځواني دي . او دهمدوي په وجه د کرميان حاکم دومره په غرور سره زمونږ مخي ته راغلي دي .درونده سلطانه ! مونږ دواړه په پوره ځواک او توان سره پر دښمن باندې ور غورزيږو ، او زه هيله لرم چي د کرميان حاکم ته به د ماتي او د هغوې د په شا تګ له پاره به ډير وخت و نه لګيږي او کله چي مونږ وينو چي ددښمن په صفونو کي په شاتګ پيل شوي دي نو ته په لوړ اواز باندې داسي تکبيرونه ووايه ، لکه څنګه چي به سلطان بايزيد يلدرم ويلي . ستا دا تکبيرونه به ماته ددې اشاره راکوي ، په ځواب کي به زه هم د تکبير اواز کوم ددې تکبيرنو په ځواب کي به ته د خپل لښکر سره د ښي اړخه او زه د چپ اړخه خپاره شو. په دې ترتيب د مخي او اړخونو دواړو له خوا به دښمن باندې ضرب و لګوو، مونږ به خپل لښکر د دښمن دلښکر شاته هم خپور کړو تر څو د ماتی او وروسته تګ په وخت کي دکرميان حاکم دغو غرنيو لړيو ته ونه رسيږي .

زه تا ته ډاډ درکوم ، چي مونږ به ددې کار دعملي کولو په صورت کي بريالي شونو بيا به د دې غرنيو سيمو لاندی د کرميان حاکم ژوندې و نيسو او لښکر به يی له منځّه يوسو .

سلطان محمد ورته وويل : علي پاشا وروره ! زه ستا په پلان ، ستا په تجويز ، او ستا په کړنلاره باندی پوره پوه شوم ، اوس نو ماته مه وايه چي زما ستا ددې تجويز سره اتفاق شته او کنه ؟ زما وروره ! ياد ساته چي زه به د عثماني سلطنت سلطان خامخا يم خو په جنګ کي ستا تجربه له ما ډيره زياته او عملي ده اوتاته له ما څخه ډير زما دپلار سره دکار کولو وخت په لاس درغلي دي . اوبيا خو زه داخبره هم منم چي ته د توری او تيغ په جنګ کي له ماڅخه ډير مخته يی نو په دې اساس ستا خبره ماته اخري خبره ده .

ستا دهمدې خبري په اساس به مونږ ددښمن په ښي او چپ اړخ کي د ځپلو کار پيلوو .او زه هيله لرم چي دښمن به تر ډيره پوري زمونږ فشار و نه شی زغملی . کله چي ووينو دښمن شاته ځي نو د تکبير په ويلو سره به ددښمن ځواکونه محاصره کوو او زه هيله لرم چي په همدې پلان باندې دعمل کولو په صورت کي به دکرميان حاکم ژوندي و نيسو اولښکر به يی هم دتباهی کندي ته ور وسپارو.

علي پاشا ! که مونږ دکرميان حاکم ته ماته ورکړه نو تر ټولو مهمه خبره داده چي د تيمورلنګ هغه لښکر چي دده سره ملګری شوي دي هم زمونږ پر لاسو له منځه ځي اوتيمورلنګ چي همدا اوس د سمرقند په لاره روان دي په لاره کی به دهغه جاسوسان هغه ته په دې هکله خبر ورکړي چي هغه لښکر چي تا دکرميان دحاکم دکومک له پاره ور استولي و هغه د سلطان بايزيد يلدرم زوي سلطان محمد او علي پاشا په لاسو له منځه ولاړ نو ياد ساته چي دا به د تيمور لنګ له پاره پنځم بد خبر وي چي دهغه ملا به پرې نوره هم ورماته شی . علي پاشا غوښتل چي دسلطان محمد دخبرو ځوا ب ورکړي چي په همدې وخت کي د کرميان دحاکم په فوځ کي د جنګ نغاره ودريده . دنغاري دريدل ددې معنی ورکوله چي جنګ پيليدونکی دي ، سلطان محمد او علي پاشا يو بل ته سره وکتل ، به خپلو سترګو کي يي کومه پرکړه کړی وه ،اوبيا يی دخپل دښمن د مقابلې له پاره دخپل لښکر صفونه سره را ټول کړل او دتياری په حال کې و دريدل.

له بله اړخه د کرميان حاکم خپلو فوځونو ته د يرغل حکم وکړ. او هغوې هم په پوره ځواک سره د سلطان په لښکر باندې حمله راوړه ،سلطان او علي پاشا هم خپلي لښکرې دحملي له پاره ور مخته کړې او د تکبير اوازونه يی پورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړل . او په دښمن باندي یی یرغل یوړ.

دکرمیان حاکم په خپلې همغه لمړنۍ حمله کې هڅه وکړه چې په یوه ډول نه یوه ډول سره علي پاشا او سلطان شاته تګ ته مجبور کړي ، هغه دا فکر هم کاوه چې که چیرې جنګ اوږود شي نو په هغه صورت کې به علي پاشا او سلطان محمد دکوم پلان څخه کارو اخلي او دهغه د لاندې کولو هڅه به وکړي ، هغه په ځانګړې توګه دعلي پاشا څخه ډیر ویریده ، ځکه چې هغه د سلطان بایزید سره کار کړې و او دجنګونو پوره تجربه یی درلوده . او ددښمن د زیر کولو فن باندې هم ډیر ښه پوهیده. ځکه دکرمیان حاکم په دې هڅه کې و چې جنګ ډیر ژر د هغه په حق کې پاې ته ورسیږي ، په دې خاطر هغه خپل ټول ځواک او قوت مصرف کړ او ځان ځارونکې یرغل یی وکړ ترڅو خپله سوبه ډاډ منه کړي ،

که څه هم د کرمیان حاکم خپل ټول زور لګولي و چې خپل ټول توان د جنګ په اور کې ور واچوي خو د سلطان محمد او علي پاشا د ځوابي حملې په واسطه دهغوې لمړي صفونو تارو مار شوي و او په ټول لښکر کې یې د بې قرارۍ او نه ډاډ احساس را پیدا شوي و.

دکرمیان د حاکم له پاره دا حال د زغم وړ نه و ، کله چې هغه وکتل چې سلطان محمد او علي پاشا د هغه لمړي صفونه یوپه بل پسې له منځه یوړل نو هغه ډیر په غضب شو او خپل لښکر ته یی د یوې قوي حملې حکم وکړ .د هغه لښکر کې هم نوې ولوله راپیدا شوه او یو ځل بیا یې د علي پاشا او سلطان محمد په لښکر باندی د تورور وریځو د باران په څیر را وپرځیدل . بل خوا دسلطان محمد او علي پاشا د لښکرو تر منځ هم د تکبیر ږغ پورته شو او د تکبیر دغږ سره سم دواړو لښکرو تر منځ سخته جګړه و نښته ، دواړه لښکر ی یو به پل باندی ور پریوتې ،د سلطان محمد او علي پاشا دا نوې حمله د کرمیان لښکر و نه شوه زغملې ، خوکله چې د کرمیان حاکم دا اندازه ولګوله چې اوس یې ماتې به قسمت کې لیکلې خبره ده نو هغه خپل لښکرته دشاته تګ حکم وکړ .

خو د هغه ددې حکم د ورکولو څخه تر مخه سلطان محمد او علي پاشا دا ډاګیزه کړې وه چې اوس به دښمن دپه شا تګ په وخت کې غرنیو سیمو کې پورته غونډیوته د ور ختلو هڅه کوی تر څو دهغې ځایه پر دوې باندې د تیږو باران وکړ ي او ددوې په لښکر کې افراتفری او ګډوډې راپیدا کړ ي .

دهمدې خبرې په اساس سلطان محمد اوعلي پاشا په ډیره ګړندۍ توګه خپل عسکر د ښي او چپ لورې اړخونو کې خپاره کړل او د کرمیان د لښکر وروستی برخه یې هم را بنده کړه دا هغه نوې حال و چې سلطان محمد اوعلي پاشا د کرمیان حاکم ته را پیدا کړې و. ځکه اوس نو د کرمیان لښکر د ټولو اړخونو څخه په محاصره کې را ګیر شوې و.

ددې وروسته یو ځل بیا د سلطان محمد له خوا دتکبیر اوازونه پورته شول چې په ځواب کې یې علي پاشا او دهغه عسکرو هم دتکبیر اوازاونه پورته کړل ، ددې تکبیرونو سره سم د سلطان محمد اوعلي پاشا لښکرې د څلورو اړخونو څخه ددښمن په فوځونو باندې د توپان په څیر را وختلی . او په دې ترتیب یې د کرمیان حاکم ته د غرونو سرونو ته د ورختلو وخت او فرصت ورنه کړ ، په دې توګه د کرمیان د حاکم د لښکر عامه وژنه پیل شوه .

د کرمیان د حاکم په دې لښکر کې د تیمورلنګ جنګیدلي او تجربه کار لښکر هم شامل و هغه هم په مکمله توګه له منځّه ولاړ . د کرمیان حاکم ژوندې و نیول شو. ددغې شاندار برې په اساس سلطان محمد خپل فوځ ته هملته د پړاو کولو حکم وکړ . د سترګو په رپ کې هلته د خیمو کلي او ښاروونه جوړ کړل شول. دهر څه دمخه یې ددښمن په پړاو باندې ولکه وکړه ، دهغه هر څه یې د خپلو ځانو سره خوندي کړل اوبیا سلطان محمد د خپلې خیمي مخې ته په یوه ساده لوړ ځاې د علي پاشا تر څنګ کیناست او خپل یو کوچنې سالار ته یې حکم وکړ تر څو د کرمیان حاکم ورته حاضر کړي .

لږه شیبه وروسته د کرمیان حاکم د سلطان محمد تر مخه ولاړ و . دواړه لاسونه یې تر شا تړلي و ، سلطان په

(c) ketabton.com: The Digital Library

غضب ناکه سترګو هغه ته وکتل اوبیا تر خپل څنګ ولاړ سالار ته حکم وکړ تر څو لاسونه یی ور پرانځي ،

هغه سالار را مخته شو او دکرمیان دحاکم شاته تړلي لاسونه یې ورپرانستل ، بیا سلطان ورته په ډیر قهریدلي توګه وویل :

تا ددوېم ځل له پاره زمونږ پر خلاف بغاوت وکړ ، ددې تر مخه تا زما د محترم والد په خلاف بغاوت کړي و او دا ستا بدقسمتي وه چې زما والد او علي پاشا تاته ډیره بده ماتي درکړله اوستا ټولي سیمي یی له تا و نیولي او دخپل ستر سلطنت برخه یې و ګرځولي . ته و تښتیدلې او دوباره دي خپل ځان راټول او نوی فوځ دې جوړ کړ . کله چې تیمورلنګ هغو سیمو ته راغي نو تا هغه دخپل ځان لپاره ناجي وګاڼه ، دهغه سره دې و کتل ، او دخپلو سیمو دبیرته نیولو غوښتنه دې تري وکړه ،تیمورلنګ تاته لښکر درکړ او هغه لښکر تا د خپل لښکر سره یو ځاې کړ او یو ځل بیا دې زمونږ پر خلاف د بغاوت بیرغ پورته کړ .ددې بغاوتونو پایلې دادې ستا تر مخه دي .

څرنګه چې تا دوه ځلې زمونږ پر خلاف بغاوت او سرکشي کړې ده نو په دې خاطر په دریم ځل ته د ازمیښت وړ نه یې . اوس نو ته د خپلو دغو بغاوتونو او غداریٔ پر خلاف که څه ویل غواړې نو تاته موقع درکول کیږي چې ویی وایی.

دکرمیان حاکم په ځواب کې څه و نه ویل ، دهغه سر ښکته و. په دې وخت کې ورته سلطان وویل :

ستا چپتیا ددې خبرې ګواهي وایی چې ته خپل جرم مني ، نو په دې خاطر ستا ددې بغاوت ، غداریٔ او سرکشیٔ په خاطر ستا دوژلو حکم کوم .

ددې سره سم سلطان خپل سالار ته اشاره وکړه ، هغه دکرمیان حاکم له ځانه سره یوړ او دهغه سر یې د وجود څخه پرې کړ . او په دې ترتیب د یوه ستر غدار ژوند یی ور ختم کړ.

۵۷ *****

تیمورلنګ د خپل لښکر سره یو ځاې سوکه سوکه سفر کاوه او د سمر قند ښار ته نژدې شوې و .د سمرقند څخه څو میله واټن کې ، هغه وخت چې هغه خپل لښکر ته اخری پړاو ورکړ نو هغه وخت سلطان بایزیدیلدرم چې د اوسپنې په پنجري کې بند ود لمړي ځل له پاره احساس کړه چې دهغه چارچاپیر د ساتونکو پهره زیاته شوې ده . په دې وخت کې د سلطان بایزید یلدرم ښځه ډسپنا چې دسلطان د پنجري سره یې اوږه لږولي وه ناسته وه ، د سلطان بایزیدیلدرم زوي چې هغه هم د تیمورلنګ په قید کې و دهغو ساتونکو په لور په منډه راغې چې د سلطان چار چاپیر ولاړ و . هغه هم د سلطان د پنجري سره اوږه ولږوله اوکیناست ، او بیا یې بایزید ته وویل :

پلار جانه ! ما تاته یو ډیر ښه خبر راوړې . دې خبر د سمر قند دپادشاه تیمور لنګ ملا نوره هم ورماته کړې ده.

دخپل زوی موسې په دې خبره د سلطان او دهغه د ښځې ډسپنا دواړو په مخونو باندې د خوشحالی نښې را ښکاره شوې بیا سلطان خپل زوي موسی ته وویل :

زویه ! په دې بندي خانه کې دخپل وطن نه لرې ته ماته کوم ښه خبر راوستلې شي . ته خو لږ مخته د ښې لورې د ساتونکو سره ناست وې او هغوې پر خپلو منځو کې خبرې کولې ، تا دهغوې څخه څه اوریدلي دي .

په ځواب کې موسې ورته وویلې : یو ښه خبر خو د انقري د چار چاپیر جنګ و چې دهغې په اړه تاته خبر دررسیدلي و . چې علي پاشا د تیمورلنګ لمسي له تیغه تیر کړې دې . خو اوس دتیمورلنګ مخبرانو هغه ته دري نور بد خبرونه راوړي دي . اودا دری خبرونه مونږ ته ډیر زیات مهم او زیرې را کونکي د ي . پلارجانه ! د سمرقند په لور د حرکت په وخت کې تیمور لنګ د روسانو او اروپایانو لښکر د خپله ځانه جدا کړې و او هغوې ته یې د بروصې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خزاني يوه برخه هم ورکړي وه ، ددې نه علاوه يې هغوی ته نور مال او خزاني هم ورکړي و ې ،د روسانو او اروپايانو دغه لښکر د تورې بحيرې په غاړه غاړه باندې سوکه سوکه سفر کاوه او دهغوې له پاره هملته په توره بحيره کې د دينس په نامه يوې سترې بيړۍ لنګر اچولې و دهمدې بيړۍ په واسطه دې روسانو او اروپايانو غوښتل تر د ډينيوب تر دريابه اخوا د اروپا تر ساحله ځان ورسوي اوبيا هلته د صليبيانو د ځواکونو سره يو ځای شی چې د نايکو پولس د ښار په شاوخوا کې را ټوليږی ،تر څو زمونو پر خلاف يوه ستر ه حمله وکړی او خپلې د لاسه وتلي سيمي بيرته تر لاسه کړي . خو پلار جانه ! د روسانو او اروپايانو دا خوب سهي نه شو ځکه هغه وخت چې هغوې د دينس د بيړۍ په لور حرکت کې و نو زما ورور محمد په ناڅاپی توګه د هغوې لاره و نيوله او دواړو لښکر و ترمنځ د تورې بحيرې په غاړه سخت جنګ و نښت . خو د ا ټوله معامله د محمد او علی پاشا تر منځ پلان شوي وه کله چې جنګ په عروج کې و نو علي پاشا پرې د غرنيو سيمو څخه را پريوت او دشاله اړخه يې پرې يرغل وکړ ، داروپايانو ټول لښکر يې تارو مار کړ او د هغوې د سالارانو په ګډون يې ټول د تيغه تير کړل .

ددې وروسته بل خبر چې زمونږ له پاره د خوشحالۍ سبب دې هغه دا چې د روسي او اروپايی لښکرو د تباهۍ نه وروسته محمد اوعلي پاشا دهمدې تورې بحيرې په ساحل باندې مخته ولاړل او ددينس په بحري بيړي باندي يې حمله وکړه اودهغې ټول ملاحان يې يو په بل پسې ووژل او ټوله بحري بيړه يې د ترکيی د بحري بيړۍ سره يو ځای کړه . په دې وخت کې د کرميان حاکم بغاوت وکړ او زمونږ د سلطنت په ځينو سيمو يې ولکه وکړه او ډيره زياته تباهي او بربادي يی وکړه . کلي او ښارونه يې يو په بل پسې وران کړل ، ځکه چې هغه ته تيمور لنګ دخپل روزل شوي لښکر يوه برخه ورکړي و ه .

د روسانو او اروپايانو دلښکرو د تباهۍ او د دينس د بحري بيړۍ دخپلې بيړۍ سره د شامليدو وروسته ، محمد او علی پاشا دکرميان د حاکم په لور ورغلل ، د سخت جنګ وروسته محمد او علي پاشادواړو دکرميان حاکم ته په غرنيو سيمو کې سخته ماته ورکړه ، هغه يې ژوندې ونيو او بيا يی دهغه څټ ور پرې کړ . او په دې ترتيب دکرميان د حاکم له خوا د بغاوت څپه دمحمد او علي پاشا په لاسو له منځه ولاړه .

تردې ځايه دخبرو وروسته موسې لږ څه تم شو او بيا يی په خبرو پيل وکړ. پلار جان ! دا درې واړه خبرې د تبمورلنګ ملازم ر اته کړي دي . دهغه خپل زوې ، خپل لمسی او سترو سترو سالارانو دااحساس کړې ده چې په ترکانو باندې دحملې نه وروسته کوم آند چې مونږ درلود، او داسې مو انګيرلې وه چې د ترکانو ځواک نور ور ختم کړل شو نو دا هسې خبره وه ، دا هسې ځان غولونه ، دوکه او فريب و. د تيمورلنګ زامنو ، لمسيو اوسالارانو دا هم ويلې دي چې د انقرې په شاوخوا کې شوي جګړی نه وروسته د ترکانو ځواک او قوت نور هم ډير ښت موندلې دې.

دا اوس يې چې ستاسې او زمونږ په شاوخوا کې ساتونکې زيات کړي دي دا په دې خاطر دي چې د تيمورلنګ په لښکر کې د بغاوت نښې راپيدا شوي دي ، هغه عناصر چې غواړې په اسلامي ا مت کې ګډوډې راپيدا شي نوهغوې د تيمورلنګ څخه دا غواړې چې لښکر بايد بيرته ولاړ شی ، او محمد او علی پاشا ته سزا ورکړي ، دهغوې ټول ځواک ورختم کړي ځکه چې هغوې د تيمور لنګ ټول دوستان له منځه يوړل .

يوه بله ډله چې نيک اومسلمان خلک دي هغوې په تيمورلنګ باندې فشار راوړې دې چې مونږ نه بايد دخپل لښکر سره بيرته و ګرځو . هسې نه چې قدرت مونږ د خپل قهر اوغضب لاندې را نه وړي .او د علي پاشا او محمد په لاسو مونږ هم ماتې و نه خورو . همدا ډله په تيمورلنګ باندې فشار راوړی چې سلطان بايزيد يلدرم ، دهغه ښځه ډسپنا او دهغه زوی موسې ژر تر ژره ازاد کړي

دهمدي خبرو له پاره تيمورلنګ دخپلو زامنو ، لمسو او سالارانو ګډه غونده را غوښتې ده ، په همدې غونډه کې به پريکړه وشی چې کوم ډول قدم پورته کړله شی . دا ټولې خبرې ما ته د غه ښې لور ې ته ناستو پهره دارانو وکړي . هغوې وايی چې تر اوسه پورې ددوې غونډې روانه ده او ګورو چې څه پريکړه به کيږی ، زه بيرته ورځم او دهمغو پهره دارانو سره بيرته کينم . او دهغوې نه به وغواړم چې دتيمورلنګ د غونډی د پريکړي نه ماخبر کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلار جانه ! دا ساتونکي له تاسره ، زما دمور ډسپينا سره او له ماسره ډيره همدردي لري .

ددې خبرو سره سم موسي د خپله ځايه پورته شو او دهمغو ساتونکو په لور ورغې او ورسره کيناست .

دموسي د بيرته ستنيدو وروسته ، سلطان بايزيد يلدرم ، تر څه وخته پورې د اوسپنيزې پنجري تر شا ناست و او په خلا کې يي کتل او په ډيره عاجزۍ او انکسارۍ سره يې د زړه په ډک اواز ويل :

علي پاشا! د تيمورلنګ د يلغار نه وروسته زه پوهيږم چي وليعهد محمد ځانته هيڅ نه شو کولې ، دا ته وې چې ددښمن پر خلاف دي دجنګونو کړۍ يوپه بل پسې پرانستي او برياوې دي تر لاسه کړې ، علي پاشا ! زه پوهيږم چې دا ټول هر څه ستا دشجاعت ، ستا د زړه ورتيا ، ستا د ميړاني او ستا د ځان ځارني په خاطر دي . علي پاشا ! تا په خپله زړه ورتيا ، خپله ميړانه او جرأت د عثماني سلطنت هره ځنده معطره کړه .تا د سلطنت په خوشحاليو کې نوې رنګ را پيدا کړ . علي پاشازويه ! تا نه يوازې عثماني سلطنت بلکه زما ځان کې نوې نفس را تازه کړ . زما د ويني په هره زره کې دې د خپلو برياو او خپلو کامرانيو په واسطه نوې قوت پيدا کړ....

تر دې ځايه دخبرو وروسته سلطان بايزيد يلدرم په څه فکرونو کې ډوب شو .دهغه ښځي ډسپينا هغه ته په پوره غور سره کتل ، لږه شيبه وروسته موسي يو ځل بيا په منډه راغې . سلطان او ښځي يې هغه ته په سواليه سترګو وکتل . موسي دپنجري تر څنګ کيناست او بيا په ډير سکون او ارام سره سلطان بايزيد يلدرم ته وويل.

پلارجانه! دتيمورلنګ غونډه پای ته ورسيده ، هغوې پريکړه کړې چې بيرته به نه راګرځي ، بلکه سيده به د سمرقند په لور ځي ، ځکه د تيمورلنګ زامنو او لمسيو دا ويره ښکاره کړی ده چې مونږ ته بيرته تلل نه دي په کار . خو تيمورلنګ د خپل اعلي سالار نورالدين څخه ناراضه دې ، ځکه چې نور الدين ستا د بنديتوب پر خلاف احتجاج کړی دي او دهغه په هغه کار يې هم احتجاج کړی دي چې هغه زمونږ دکورنۍ ښخينه غړی مجبورې کړې وې چې سالارانو ته شراب ورکړي . خوبيا هم تيمور لنګ په دغه غونډه کې نورالدين هم را غوښتي و ، په دې ډله کې نورالدين لمړنی شخص و چې هغه وړانديز وکړ چې مونږ بايد د سمرقند په لور مخه کړو . نورالدين د تيمورلنګ تر مخه هغه ستونزی هم رابرسيره کړي اوويلي دي چې هسي نه د جنګ ډګر ته په ستنيدو سره زمونږ لاس ته راغلي برې هم له لاسه ورکړو.

دتيمورلنګ زامنو او لمسو هم تيمورلنګ ته همدا مشوره ورکړه چې مونږ دجنګ ډګر ته په ورګرځيدو دعلي پاشا او محمد په لاسو د ماتي خوړلو له پاره نه ورستنيږو بلکه د سمرقند په لور بايد مخه کړو . دهمدی ويرې په اساس تيمورلنګ پريکړه وکړه چې دخپل پايتخت سمرقند په لور وخوزيږي .

تردې ځايه د خبرو وروسته موسی چپ پاته شو.، ځکه چې څه ساتونکي راغلل ، هغوې د سلطان بايزيد پنجره پورته کړه او پر اوښ يې کيښوده ، او په دوه نورو اوښانو يې ډسپينا او موسي سپاره کړل .او تيمورلنګ د خپل لښکر سره يو ځاې د سمرقند په لور ولاړ .

پرلپسې لري ......

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف يي ... (۳۲ مه او اخري برخه)

دقريب الرحمن سعيد ژباړه
عثماني امپراطوري او پر خلاف يي د صليبيانو سازشونه (۳۲ مه او اخري برخه)
مکمل غيرسياسي : يو تاريخي په زړه پورې ناول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاریخي ناول اخري برخه لولئ :
پرلپسي ۵۸

سریان په منډه خپل کور ته راغله ، ډیره خوشحاله وه ، په ټوپونو ټوپونو هغه ځای ته راغله چیرې یي چې مور او ورندار ریونا ناستي وې ، دهغې په دغې حال باندې ریونا او مور یي قیرات دواړه حیراني وې ، په رانژدې کیدو سره سریان بیا بیا د خپلې مور قیرات او ورندار ریونا سره تر غاړه شوه ، اویي ویل:

مورجاني ! او خورجاني ! ما تاسي دواړو ته یو زیرې را وړې دې ، او هغه دا چې نن ماښام به علي پاشا او سلطان محمد د بروصې ښار ته را ننوځي ، هغوې دکرمیان دحاکم بغاوت او سرکشي ځپلې ده د کرمیان لښکر یي له منځه وړي او پخپله دکرمیان حاکم یي وژلې دې ، ددې د مخه سلطان محمداو ورورمي علي پاشا د دینس بحري بیړئ باندې حمله کړي وه او د هغې ملاحان یي له منځه یوړل او بیړئ د ترکي د بیړیو سره یو ځاې کړه . اوس مي واوریدل چې د ماښام تر مخه سلطان محمد او ورور مي علي پاشا د لښکرو سره یو ځاې د بروصې ښار ته را ننوځي ، مورجاني !د بروصې خلک د سلطان محمد او زما د ورور علي پاشا د ښه راغلاست له پاره ځانونه چمتو کوي . په بازارونو او محلاتو باندې ښایسته محرابونه جوړیږي . مورجاني ! زه تا ته نه شم ویلاې چې زه څومره خوشحاله یم .

علي پاشا د راتلو په زیري باندې ریونا لکه د ګل د غوټۍ په څیر و غوړیده ، د خپله ځایه پورته شوه او خپلې مور قیرات ته یی وکتل او ورته یي وویل :

مورجاني ! مونږته هم دکور کار ژر ختمول په کار دي تر څو د ښه راغلاست کونکو په لیکو کي و دریږو.

قیرات د ریونا وړاندیز و مانه . درې واړو یو ځاې دکور کار ژر ژر خلاص کړ اوبیا هغه لورې ته ولاړې چیرې چې دښار نورې ښځې دخپل لښکر د ښه راغلاست او استقبال له پاره راټولې شوي وې .

ماسپښین نا وخته کله چې سلطان محمد اوعلي پاشا د خپلو لښکرو سره ښارته را ننوتل نو دبروصې ښار د ناوې په شان جوړ شوي و او ښکلي نغمي او ترانې په کي غږیدې .داسي بریښیده لکه د بروصې د ښار څخه چې د خوشحالیو یو ستر ابشار را خوټیدلې وي . نجونو ډولکي او دیلارونه و هل اودخپلو لښکریانو استقبال یی کاوه ، لښکر چې دهرې کوڅې او هرې لوې لارې څخه تیریده نو دګلونو پاڼي به پرې را وریدې .

کله چې علي پاشا او سلطان محمد دخپلو لښکرو تر مخه د بازار د سترې کوڅې تر منځه تیریدل نو یو ناڅاپه پرې د ګلونو تیز باران پیل شو ، داسي باران و لکه چا چې ډکې ټوکرئ راوستي وي او راوروي یي . کله چې علي پاشا او سلطان محمد وکتل چې دګلونو په شیندلو کي د نورو بي شمیره نجونو تر منځ دسلطان محمد ښځه او د علي پاشا ښځّه هم شاملي دي .
هغوې ډیرې زیاتي خوشحاله وې ، دهغوې پر کتلو دعلي پاشا او سلطان محمد په سترګو کي هم دخوشحالئ نښې راپه ځلیدو شوې . اوبیا هغوې د خپلو لښکرو سره مخته ولاړل . لږه شیبه مخته سلطان محمد خپل لښکر ته د لاس په اشارې سره د دریدو حکم وکړ او پخپله یي خپل آس هم ودراوه ، علي پاشا هم د سلطان محمد په لور د کتلو سره سم خپل آس تم کړ . بیا سلطان محمد علي پاشا ته وویل :

علي پاشا وروره ! د بروصې ښار ته په راننوتلو زه یو ځل بیا دا اقرار کوم چې نه یواځې لښکر بلکه مونږ دواړه وررونه هم د ډیرې سترتیا احساس کوو . زه خو وایم چې لښکر ته به اجازه ورکړ و چې خپلو خپلو کورونو ته ولاړ شي . او مونږ دواړه به هم د خپلو کورونو په لور مخه کړو.

علي پاشا د سلطان محمد وړاندیز ومانه ، سلطان لښکر ته دخپلو خپلو کورنو په لور د ورتللو اجازه ورکړه ،او علي پاشا او سلطان محمد هم د خپلو کورونو په لور روان شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٥٩ *****

علي پاشا خپل آس په ځغاسته کړ او خپلې حويلۍ ته راغی ، که ګورې چې د حويلۍ په لويه دروازه کې ورته ريونا د استقبال له پاره ولاړه ده . علي پاشا د ريونا د ليدلو سره سم د خپل آس څخه را ښکته شو ، ريونا ورمنډه کړه او مخته ورغله، دهغې پر مخ خوشحالي او په سترګو کې يې خوښی نڅا کوله ، د علي پاشا د اس واګې يې و نيولې او په ډيره مينه يې د علي پاشا په لور کتل او بيا يې په ډير محبت سره هغه ته وويل :

اې زما حبيبه ! زه تا ته ستا د برياو ، کامرانيو ، په اړه مبارکي وايم . را ځه دننه را شه ، هلته په انګړ کې مور او خور دواړه ستا په انتظار ولاړ دي . که څه هم هغوې ما ته ويلي و چې دلته به له ماسره يو ځاې ستا استقبال ته دريږي خو بيا هغوې زه ځانته پريښوومو . کيداې شي چې هغوې ما او تاته د لږ څه ويلو له پاره موقع برابره کړی وي ، را ځه چې هغوې هلته په انګړ کې په ډيره بې صبرۍ سره انتظار کوي .

علي پاشا خندان د ريونا سره را روان و . کله چې دوې دواړه انګړ ته را ننوتل هلته يې ورته مور قيرات او خور سريان دواړه منتظرې وې ، هغوې يو ناڅاپه ورمنډې کړې او د علي پاشا سره غاړې وتي ، قيرات د علي پاشا په ښکلولو نه مړيده . تر دې وخته پورې ريونا د علي پاشا اس په اخور تړلې و ، زين يې ترې را ښکته کړې و او واښه او دانه يې ورته اچولې وه .

ددې وروسته څلور واړه هلته ميلمستون ته ورغلل ، او د ريونا ، قيرات و سريان په اصرار باندې علي پاشا هغوې ته د تيرو جنګونو او پيښو تفصيل واوراوه .

٦٠****

سلطان محمداو علي پاشا تر څو اونيو پورې هملته په بروصه کې پاته شول ، او په خپل فوځ کې يې نوي ځوانان را شامل کړل . دهغوې له پاره يې ښه روزنه ورکړه . په دې وختوکې د نايکوپولس په چار چاپير کې دصليبيانو تازه لښکر ې مخ په راټوليدو وي . او اوس دمناسب وخت له پاره منتظر و چې د عثماني سلطنت په زمکو باندې بريد وکړي . په دې وخت کې سلطان محمد اوعلي پاشا هم خپل لښکر بيرته و غځاوه او شميره يې تر يولک او شل زرو پورې ورسوله ، همغومره چې سلطان بايزيد يلدرم به له ځانه سره لرل.

يوه ورځ سلطان محمد اوعلي پاشا خپل لښکر له ځانه سره واخست ا و د بروصې دښاره ووتل . دهغوې موخې د نايکوپولس ښار ته نزدې د صليبانو سره ټکر کول و . د نايکوپولس ښار وال به په پرلپسې توګه سلطان محمد دصليبيانو د خوزښتونو څخه خبراوه ، هغه اصرار کاوه چې همدا اوس د صليبيانو د ځواکونو سره بايد ټکر وشي او که نه ددوې څخه به بيا داسې ځواک جوړ شی چې بيا به ورسره ټکر کول ناشونې وي ، سلطان محمد اوعلي پاشا ددې پيغام د اوريدو سره سم دنايکوپولس دښار په لور مخه کړه .

کله چې لښکر د ښاره ووت . نو دسلطنت اراکين د سلطان محمد سره يو ځاې و، سلطان محمد اوعلي پاشا دخپلو اسونو د سپريدو په ځاې دهغوې سره همداسې پيدل ر وان و . په دې وخت کې يو ناڅاپه د دې هجوم څخه برهان الدين را ووت . او په اشارې سره يې سلطان محمداو علي پاشا ته د دريدو وويل . هغوې دواړو چې کله د برهان الدين اشاره وکتله سمدستي و دريدل. برهان الدين را مخته شو او په يو لاس يې د سلطان محمد او په بل يې د علي پاشا د اسونو واګې په خپلو لاسو کې واخستي .او بيا يې دواړو ته وويل :

داسلامي امت سترو زامنو! زما دقوم او ولس ځان ځارونکو! په خپلو آسونو کينئ ، دهغې وروسته بيا چې زه تاسې ته څه ويل غواړم و به يې وايم . خو ما ته به په ځواب کې دا نه وايې چې ته زمونږ سره ولې پيدل راون يې. زما زامنو! هغه څه چې زه يې درته وايم په هغې عمل وکړئ ، دخداې د لارې مجاهدينو ! مجاهد پر خپل آس سپور ښه ښکاريږي . زما زامنو! په ياد ساتئ چې الله ته دوه سترګې ډيرې ارزښتناکې دې ، يوهغه سترګی چې د الله د ويرې څخه اوښکې تويوي .او بل د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجاهد سترګي چې د اسلامي مملکت او اسلامي امت د پولو څارنه کوي . زما سترو زامنو! تاسې دواړه زمونږ څخه ډېر ستر او د عزت څښتنان یاست . په خپلو آسونو سپاره شئ، تر څو هغه څه چې زما په زړه دي تاسو ته وویلي شم.

علي پاشا او سلطان محمد ورته په ځواب کې څه و نه شو ویلاې ، یوبل ته یې سره وکتل او بیا په خپلو آسونو سپاره شول . برهان الدین دهغوې دواړو د اسونو واګې په خپلو لاسو کې و نیولې ،او بیا یې دواړو ته وویل :

سلطان محمد او علي پاشا زامنو! تاسې دواړو د اسلامي امت زامن ، دهغوې ویاړ او افتخار یاست . ددې تر مخه تاسې دواړو یو ځاې د ولس دشپې تیارې مو د سهار په رڼاو باندې بدلې کړې . زامنو ! لکه څنګه چې تیمور لنګ پر مونږ یرغل وکړ او مونږ ته یې زیان او رسوایي را ورسوله ،او عثماني سلطنت یې ټول سره ولړزاوه ، خو تاسو دواړو په ډېره ښه توګه د عثماني سلطنت عزت پر ځاې کړ . زامنو ! اوس دادي یو ځل بیا د صلیبیانو لخوا د جنګ تنور ګرمیږي ، نو زامنو ! زه او دغه ځومره خلک چې دلته ولاړ دی ټول د خداې څخه غواړې چې تاسې دواړه دخوشحالیونه ډکې پهخوانۍ قصې په څیر نوې بریاوې ، خوشحالۍ ، د عظمت او بري داستانونه ، حکایتونه ، مونږ ته را وړئ ، زامنو ! دخپل لښکر سره یو ځاې کوچ وکړئ ، خو کله چې ددښمن سره ټکر کوئ نو زما یوه خبره به په یادلرئ چې دالله نوم به په یاد لرئ او دهمغه څخه کومک وغواړئ ،اوبیا پر دښمن باندې وریږیوځئ ، زه هیله لرم چې که چیرې تاسې همداسې وکړئ نو قدوس خداې به تاسې ته په هغه میدانو کې هم بریاوې در په برخه کړي .

ددې خبرې سره برهان الدین هغوې دواړو ته دهغوې داسونو واګې ورکړې . علي پاشا او سلطان محمد یو بل ته وکتل او بیا یې خپل آسونو و ځغلول اودخپلو لښکرو سره یو ځاې د نایکوپولس په لور روان شول.

کله چې سلطان محمد اوعلي پاشا د نایکوپولس دښار په شاوخوا کې د صلیبیانو د لښکر مخې ته ورغلل اوهملته یې پړاو وکړ نو صلیبیانو علي پاشا او سلطان محمد ته څه نظر و نه کړ او نه یې ورته کوم خاص اهمیت ورکړ . ځکه هغوې فکر کاوه چې د عثمانیانو ځواک د تیمورلنګ سره د ټکر وروسته مفلوج شوي دي او اوس چې دغه لښکر دهغوې مخې ته راغلي دهغوې حوصلې اوولولې بلکل مړاوې شوې دې نو په ډېره اسانۍ سره به ورته ماتې ورکړي . کیداې شي د صلیبیانو لښکر ته به تر اوسه پورې دا څرګنده شوې نه وه چې همدې علي پاشا او سلطان محمد د دینس بحري بیړۍ باندې ولکه کړې ، روسی او اروپایی متحده لښکر یی له منځه وړې ، او بیا یې دکرمیان بغاوت ځپلی او دکرمیان حاکم یی هم وژلې دې . او که هغوې ته دا خبر رسیدلې هم وي نوبیا به یې هم د خپلې زیاتې شمیرې په غرور سره سلطان محمد او علي پاشا ته دومره اهمیت نه وی ورکړې . نو په دې اساس کله چې سلطان محمد اوعلي پاشا هلته ورسیدل اوخپل پړاو یی درست کړنو صلیبیانود جنګ ډول وواهه.

څرنګه چې ددښمن په صفونو کې دجنګ ډول وهل پیل شونو سلطان محمداو علي پاشا هم دخپلو صفونو منظم کول پیل کړل . او بیا دخپلو خپلو فوځونو تر مخ و دریدل ، هغوې ددې جنګ له پاره پلان په لاره کې جوړ کړي و . کله چې د جنګ ډول وهل کیده نو علي پاشا دخپل فوځ تر مخه ولاړ د اسمان په لور یې سر پورته کړ ، په دې وخت کې دهغه په سترګو کې اوښکي راټولیدې اولاندې لکه د لعلو ددانو په څیر را غورزیږی. هغه په ډېره انکسارۍ او عاجزۍ سره خپل رب ته لاس پورته کړ او ویې ویل :

اې دکائیناتو د هر شي پیداکونکییه! یواځې ستا ذات ددې وړ دې چې کومک او بسپنه تري وغوښتل شي . یواځې ستا ذات ددې وړ دي چې بندګي یی وشی او د اړتیاو به وخت کې ورڅخه مرسته و غوښتل شی . اې زمونږ پالونکیه ! زه اوزما ملګرې دواړه ستا ډېر عاجز بندګان یو ، او یواځې ستا د ذات په مرسته به ستا د مقدس نوم د تقدیس په خاطر ستا څخه د کومک او نصرت هیله کوم .

تر دې ځایه د ویلو وروسته علي پاشا لږ څه ځند شو او مخته یې وکتل . ځکه چې صلیبیانو خپل لښکر دلارو دتوروالي پورې او دتورو وریځو په څیر را خپور کړې و او مخکې را روان و . د سترګو په لید سره سم صلیبیان د سلطان محمد او علي پاشا په لښکر باندې لکه د مچ او میږیو په څیر را توې شول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو په دې اړخ کې سلطا ن محمد او علي پاشا هم درنګ و نه کړ ، هغه وخت چې ددښمن لښکر ددوې لورې ته را روان و دوې هم د تکبير د غږ نغمې پيل کړې او پر دښمن باندې و ر غورځيدل . او ډير ژر يې ددښمن ټولې ولولې او جوش له منځه يوړه . د لړشيبه جنګ وروسته علي پاشا او سلطان محمد دصليبيانو لمړي صفونه مات کړي او ددښمن په لاشونو باندې په تيريدو سره ددويمو صفونو او مرکزي برخې ته ورسيدل.

صليبيان چې د جنګ دپيلامې څخه دمخه ډير په جوش او ولولې کې و او په دې ډاډمن وول چې دسلطان بايزيديلدرم د نيولو وروسته او د تيمورلنګ په لاسو دعثماني ترکانو د ماتې وروسته به اوس عثماني لښکر ته ماتې ورکوي او دخپلو تيرو ماتو او تيښتو بدل به اخلي ، خو اوس ټوله معامله بل منګه شوه ، دهغوې د لمړيو صفونو د ماتولو وروسته ، سلطان محمد او علي پاشا دهغوې په وروستيو صفونو باندې ورغلي و او دا داسې زهري او له منځه وړونکي ځپونکي حمله وه چې د صليبيانو هيڅ يوې برخې ددې توان نه درلود چې د ځان نه يې دفع کړي ، په پايلو کې د نائکوپولس دښاره بيرون د سلطان محمد او علي پاشا په لاسو صليبيانو يو ځل بيا ډيره سخته او ذليله ماته وخوړه او دجنګ د ډګر څخه په تيښته شول. سلطان او علي پاشا دهغوې په تعقيب پسې روان شول . همدا راز د نايکوپولس ښاروال ته هم سلطان محمد ځواب ور وليږه چې د خپلې برخې د فوځ سره يو ځاې دې د ښاره را ووځي او ددښمن په پړاو دې ولکه وکړی .

سلطان محمد او علي پاشا تر ډيره پورې د هغوې پسې وروسته ولاړل خوکله چې هغوې دا احساس کړه چې دښمن دومره ځپل شوی دي چې د څو راتلونکو کلونو پورې بيا د راپاڅيدو توان نه لري ، نو بيرته راستانه شول اوهغه ځاې ته راغلل چې جنګ په کې شوي و. تر دې وخته پورې د نايکوپولس ښاروال د دښمن دپړاو ټول شيان راټول کړي و او هر شي يې جدا جدا ايښي و ،کله چې سلطان بيرته را ورسيد نو د نايکوپولس ښاروال ورته تعظيم وکړ او دهغې په دغه ستر ه فتحه يې ورته مبارکي ورکړه او دخپله اړخه يې ورته د فرمانبرداری ډاډ ورکړ. تر اوسه پورې لا دا خبرې رواني وې چې د لرې څخه يو څو آسپ سواره په داسې حال کې را څرګند شول چې خپل آسونه يې ددوې لورې ته را ځغلول . سلطان ، علي پاشا او دنايکوپولس ښاروال ټول حيران شول ، سپاره را لنډ شول ، دخپلو آسونو څخه را ښکته شول ، سلطان او علي پاشا پوه شول چې دا دهغوې مخبران دي ، هغوې مخته را وړاندی شول ، سلطان محمد اوعلي پاشا ته يې تعظيم وکړ او ورته يې وويل:

درونده سلطانه ! يو ډير بد خبر مو درته راوړي دي . او هغه داچې ستا محترم پلار ددې دنيا څخه ولاړ . ستا ورور موسې اوستا ميرنۍ مور ډسپينا دهغه لاش را ختسي او د سمرقند څخه يې بروصې ته ر اوړي

دا خبر د سلطان او علي پاشا دواړو له پاره لکه د برق د جټکې په څير را وغورزيد. ددرې واړو سرونه ښکته و ، د ټولو په سترګو کې اوښکې وې ، په دې وخت کې علي پاشا ښاروال ته وويل :

درونده ! هغه څه چې ددښمن د پړاو څخه تر لاسه شوي دي هغه درې برخې کړه يوه برخه يې ته د خپل لښکر له پاره چې هلته په ښار کې دي يوسه او پاته دوه برخې يې ما او سلطان محمد ته حواله کړه ، مونږ همدا اوس د بروصې په لور کوچ کوو .

د سلطان محمد حالت ډير خراب و ، علي پاشا د ښاروال سره يوځاي شو او د غنيمت د مالونوڅخه يې يوه برخه هغه ته اودهغه لښکر ته ور حواله کړه اوپاته يې دخپل او سلطان د لښکر سره يو ځاې راواخسته او دبروصې په لور يې حرکت وکړ.

دا اتفاقي خبره وه چې کله چې سلطان اوعلي پاشا د بروصې ښار ته را نژدې شوي و نو دهمغه ورځې په سهار دسلطان بايزيد يلدرم مړې دهغه زوي موسې او ښځې ډسپينا هم بروصې ته راورساوه . او کله چې د ماښام په وخت کې سلطان او علي پاشا د بروصې ښار ته ځيرمه را غلل نو په هماغه وخت کې د سلطان بايزيديلدرم جنازه د ښخولو له پاره د بروصې د ښاره بيرون را وړل کيده . سلطان محمد او علي پاشا چې په کوم ځاې کې غوښتل سلطان بايزيد خاورو ته وسپارې نو خپل لښکر يې دهماغه ځايه لږ څه شاته پريښود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سلطان بایزید دجنازی پسې یو عالم خلک را روان وو، ژړا او انګولاوی وي ، ښځو په کوکو کوکو او چیغو ژړل ،داسې بریښیده لکه ټوله بروصه چې د سلطان دجنازې پسې وروسته راغلي وي ،

سلطان محمد او علي پاشا د خپل لښکر دتم کولو نه وروسته د جنازې په تدفین او تکفین کې شامل شول.. کله چې د جنازی لمونځ ادا کیده نو سلطا ن چې په لمړی صف کې ولاړ و تر شاوکتل چې تر هغه ځایه چې یې د سترګو دید کیده د خلکو سرونه ښکاریدل . کله چې د جنازی لمونځ ادا کړل شو او دتدفین کار پای ته ورسید، نو محترم برهان الدین دسلطان محمد خواته راغې ، اود سلطان سره غاړی وت. اودکوچنیانو په څیر دواړو وژړل . دبرهان الدین دسترګو څخه دومره اوبه ولاړې چې ږیره یې پرې لمده شوه . او بیا یې د سلطان محمد په شا لاس راښکود او ورته یې وویل:

محمد زویه ! دا څومره خلک چې دلته راټول شوي دوې ته او خپل لښکر ته دې خپلو کورنو ته د تګ اجازه ورکړه . دهغه په دې خبره باندې سلطان سمدستي عمل وکړ او خلکو ته یې خپلو خپلو کورنو ته دتللو اجازه ورکړه . دسلطان محمد اوعلي پاشا د لښکر یانو پرته نور ټول خلک خپلو کورنو ته ولاړل . خوبیا هم د قبر تر څنګ څوکسه ښځې ولاړې وې . په دې ښځو کې ډسپینا ، د ولیعهد محمد ښځه ، اودعلي پاشا ښځه ریونا شاملي وې .

ددې وروسته برهان الدین د سلطان بایزیدیلدرم د قبر خواته کیناست ، سلطان محمد او علي پاشا یې شاته ولاړ و ، برهان الدین تر یوه وخت پورې په ډیره عجیبه توګه په قبر باندې لاس راښکود ، شاته ولاړو هر یو علي پاشا او سلطان محمد دا درک کړه چې برهان الدین په سلګیو سلګیو ژاړي ، په خپله سلطان محمد اوعلي پاشا هم ژړل ،او خپلې اوښکې یې په خپلو لمنو پاکولې ، په دې وخت کې برهان الدین د قبر دپاسه لاس راښکود ، ژړل یی او ویل یې :

بایزیده ! زما زویه ! ته دخپل قوم ددښمنانو له پاره دشګو او صرصر سیلاب وې ، تر هغو چې ته ژوندې وې نو زه د افسانو دښار په څیر هوډمن وم ،... برهان الدین په سلګیو سلګیو ژړل او یو ناڅابه دقبر دپاسه ور و غوړید. علي پاشا ور مخته شو ، هغه یې د لاسو او مټانو څخه و نیو ، را پورته یې کړ او په ژړانده اواز یې ورته وویل :

زه پوهیږم چې بایزید ستا څومره عزت کاوه او څومره مینه یې درسره کوله . خو بیا هم زمونږ درونده مشره ! زه او سلطان محمد به تا دژوند په دې ډګر کې یواځې پرینږدو .

کله چې علي پاشا چپ شو نو سلطان محمد را مخته شو د برهان الدین تر مخه و درید ، او دهغه سره داسې ور غاړیوت لکه دپیړیو پیړیو راهیسی یې چې یوبل نه وي کتلي ، بیا سلطان محمد دبرهاالدین په اوږه باندې لکه د کوچنیانو په څیر خپل سر کیښود او په ژړا یی پیل وکړ.

برهان الدین صیب ! که چیرې زما پلار ستا زوي و نو زه خو ستا لمسي یم ، زه به دومره بدبخته انسان نه یم چې تا په تکلیف او ستونزوکې پریږدم .لکه څنګه چې د قدوس خدای وروسته زما پلار، ستا ملاتړي و نو په همدې توګه به که خدای کول زه هم ستا له پاره ثابت شم .

دسلطان محمد او علي پاشا په خبرو باندې برهان الدین تر یوه حده پورې را جوړ شو ،خپلې سترګې یې وچې کړې اوبیا یې سلطان محمد اوعلي پاشا ته وکتل او ورته یې وویل :

زما ځواني د بایزیدیلدرم کوچنیتوب ، اوزما زړښت د بایزید د ځوانۍ سره یو ځای ولاړ ، په ښکاره توګه خوما باید دهغه دمخه د نړۍ څخه سترګې پټی کړې وای خو مقدر داسې راغې چې بایزید زما څخه د مخه ولاړ شي . خدای دې هغه په اخرت کې هم بریالي او سر لوړې کړې .

بیا درې واړو دد عا له پاره لاسونه پورته کړل ، تر ډیره پورې یې دعاوی وکړی اوبیا برهان الدین علي پاشا او سلطان محمد ته وویل :

زما زامنو! راځئ چې اوس دښار په لور ولاړ شو. هلته به خلک زمونږ انتظار کوي . په دې خبره ټول د ښار په لور را

(c) ketabton.com: The Digital Library

روان شول ، لږ څه مخته برهان الدين ودريد ځکه چې د بروصې دښار په لور په لاره د لارې په غاړه ملکه ډسپنا ، د سلطان محمد ښځه او دعلي پاشا ښځه ريونا ولاړې وې . درې واړو په سلګيو سلګيو ژړل . لپې لپې اوښکې يې د سترګو را روانې وې . برهان الدين راغې او بيا بيا يې ددرې واړو په سرونو لاس را ښکود، تسلي يې ورکړه ، اوبيا يې ټول له ځانه سره د بروصې دښار په لور را روان کړل. لمر هم خپله هغه اخري ساه اخسته او د غروب او ډوبيدو په لور راوان و . تياره هر ه شيبه فضا په خپله غيږ کې را نغښتله ، دماښام تور رنګې لاسو په فضا کې دتيارو سيورو دخپرولو کار پيل کړې و .د بروصې دښار دجوماتونو نه د ماښام اذانونه را پورته شول او د ستر خداې دنوم په اخستلو سره يې ټوله فضا او چاپيريال په خپله غيږه کې را نيولې و.

د سلطان بايزيد يلدرم د مړيني په اساس د بروصې ښار ته د راننوتونکو ټولو لويو لارو په سر ژړيدونکې سترګې ، غم وهلې او په درد ککړ حال هرې لورې ته خپور و او ټول ښار په غم او وير کې ډوب شوې و.

دژباړې پاې . د(۱۳۸۸ شمسي کال دعقرب مياشت)

قريب الرحمن سعيد

د استاد قريب الرحمن سعيد نورې ليکنې او پښتو ژباړې:

اسلامي سيات .(مولانا ګوهر الرحمن«رح») (چاپ شوی)
اسلامي رياست .(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(د چاپ لاندې)
خلافت او ملوکيت . .(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(چاپ شوی)
پرده . .(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(چاپ شوی)
د حديثو د انکار نه د قران تر انکاره پورې . (مولانا عبدالسلام رستمي «رح»)(چاپ شوی)
دنبوت پائ. (مولانا عبدالسلام رستمي «رح»)(د چاپ لاندې)
دصلاح الدين يوبي رينښتنې پيښې (دايمان پلورونکو داستان) (التمش) (د چاپ لاندې)
د رسول الله (ص) د انقلاب حکمت .(سيد اسعد ګيلاني «رح»)(چاپ شوی)
يو شمير نورې کوچنۍ رسالې (په اردو او پښتوژبو) چې نومونه يې زما په ليکنو کې کتلائ شئ.
د بايزيد يلدرم تاريخي په زړه پورې ناول .
دسلطان علاو الدين خلجي په زړه پورې ناول .
دسولې کاروان (همدا اوس دلاس لاندې دې)...
زيات شمير پښتو مضامين او دانګليسي او د اردو ژبو څخه ژباړل شوې او هم په انګليسي ژبه سياسي شننې ، مقالې او ليکنې چې په پښتو او نګليسي ژبو ورځپاڼو او يو شمير اونيزو او مياشتنيزو کې خپاره شوې دي.(په خواشينی سره چې ريکارډ يې له ژباړن سره نشته .)

قريب الرحمن سعيد

د ۱۳۸۸ لمريز هجري کال د عقرب مياشت .

۲۰۰۹ زيږديز کال دنومبر مياشت .

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library